

बीजी

श्री जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स नो

री पोर्ट.

मूल्य रु. ०-१२-०.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુવ્રત્તાંક ૧૦૩૭ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ જૈન શ્લોકાંશુ
ફોલ્ડેર સંખ્યા ૨૦૨૦ સીપોર

વિષય સ ૩૭૩ મ ૩૩ નં ૪૦૪

॥ ॐ ॥

॥ श्री पंचपरमेष्ठिभ्यो नमः ॥



श्री मुंबईमां भरायेली
बीजी श्री जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्सनो

री पो र्ट.

(रीसेप्शन कमीटीना रीपोर्ट सहित)

प्रसिद्ध करनार

श्री जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स ऑफीस.

शराफ बजार, मुंबई.

(इंदुप्रकाश प्रेस, मुंबई.)

संवत् १९६१]

[सने १९०४

मूल्य रु.०-१२-०

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૦૩૭

સા ૨૭૨૫૩૨ જા ૪૭૮૪

पुस्तक मल्लवानां ठेकाणां.

मुंबई—श्री जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स ऑफीस, शराफ बजार.

भावनगर—श्री जैन धर्म प्रसारक सभा.

लाहोर—बाबु जसवंतरायजी जैनी, श्री आत्मानंद जैन सभा.

अमदावाद—मास्तर हीराचंद ककलभाई, मांडवीनी पोळ.

वडोदरा—मी. मगननाल चुनीलाल वैद्य, नरसीजीनी पोळ.

ऊदेपुर—शंठ सगनलालजी पुंजावत.

एवला—शा. दामोदर बापुसा.

मुरत—मी. चुनीलाल छगनलाल, देसाईनी पोळ.

अजमेर—राय बहादुर शंठ शोभागमलजी ठट्टा.

बनारस—श्रीमद् यशोविजयजी जैन पाठशाला.

अंबाला—लाला गंगाराम बनारसीदास.

कलकत्ता—बाबु राय कुमारसिंगजी बर्दीदासजी.

दीली—मी. उमरावसिंगजी टांक, मलवारा स्ट्रीट

सीकंद्राबाद—(जी. बुलंद शहेर) मी. जवाहीरलाल जैनी.

जेपुर—मी. गुलाबचंदजी ठट्टा एम. ए.

વધારો.

આ રીપોર્ટમાંની પાંચ યાતાની તથા શ્રી કોન્ફરંસ નીભાવફંડની પુરવણીઓ (ક) અને (સ્વ) છપાઈ ગયા પછીથી તે આ રીપોર્ટ પ્રગટ થતાં સુધીમાં સર્દાર યાતાઓમાં નીચે પ્રમાણે વધુ રકમો વસુલ આવી છે:—

પુરવણી (ક).

નામ.	ગામ.—પુસ્તકોદ્ધાર—જીર્ણોદ્ધાર—નિરાશ્રિત—જીવદયા—કેલવણી—કુલે.					
શેઠ સોમચંદ ધારૂસી.	અંજાર.	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૦ ૧૦૧
„ નથમલજી ગુલેચ્છા.	ગ્વાલિયર.	૦	૧૦૦	૦	૦	૦ ૧૦૦
„ શોમચંદ કેવલચંદ તલેગામ.		૧૧	૧૫	૧૫	૧૧	૧૫ ૭૧
„ મીઠાચંદ લઘાચંદ.	પાટણ.	૨૧	૨૧	૨૧	૨૫	૨૧ ૧૨૧
„ ભાગ્યમચંદ વંસ્તાચંદ પાટણ.		૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૫૦ ૨૫૦.
„ ગણેશમલ સોભાગમલ. મુંબઈ.		૦	૧૧૦૦	૦	૦	૦ ૧૫૦૦
બાઈ કીલી, શા. હરગોવન						
પુનમચંદની દીકરી. રાધનપુર.		૦	૦	૧૦૧	૦	૦ ૧૦૧
„ અંબા હા. શેઠ પ્રેમચંદ						
વસ્તાજી.	વલસાડ.	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧ ૧૦૧
કોઠારી રુગનાથ ડુંગરશી વલસાડ.		૪૦	૪૦	૪૧	૪૦	૪૦ ૨૦૧
શેઠ ધનજીભાઈ નાથાભાઈ. સુરત.		૩	૩	૩	૩	૩ ૧૫
„ ભગવાનદાસ ફકીરભાઈ. „		૨	૨	૨	૨	૨ ૧૦

પુરવણી (સ્વ).

નામ.	ગામ.	રકમ.
શેઠ પાનાચંદ ઉત્તમચંદ કોટાવાળા.	પાટણ.	રૂ. ૧૦૦૧.
„ મીઠાચંદ લઘાચંદ.	„	„ ૧૦૧

પ્રસ્તાવના.

શ્રી મુંબઈ શહેરમાં મળેલી બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ અને તેને અંગે નીમવામાં આવેલી રીસેપ્શન કમીટીનો રીપોર્ટ પ્રગટ થવામાં જોકે કેટલાંક અકસ્માતીક કારણોને લીધે ઢીલ થઈ છે, તોપણ આ રીપોર્ટ પ્રગટ કરતાં અમને ઘણોજ આનંદ થાય છે. કેટલા-એક ગૃહસ્થો તરફથી આ રીપોર્ટ હિંદી ભાષામાં પ્રગટ કરવાની સુચના થયેલી, અને તે સુચના પ્રમાણે કરવાથી આ રીપોર્ટ આપણા ઉત્તર-હિંદવાસી જૈનોને વિશેષ ઉપયોગી થાત, પણ રીપોર્ટ-માંનાં ઘણાં ધરાં ભાષણો ગુજરાતી ભાષામાં હોવાથી, અને વઢી રીપોર્ટ છપાવીને પ્રગટ કરવામાં ઢીલ થયેલી હોવાથી ગુજરાતી ભાષણોનું હિંદી ભાષામાં ભાષાંતર કરવામાં ઘણો વખત નીકળી જવાનો સંભવ રહેતો હોવાથી, તેમજ બીજી કોન્ફરન્સની બેઠક નજીક આવતી હોવાના કારણને લીધે ગુજરાતી ભાષામાંજ આ રીપોર્ટ પ્રગટ કરવાનું યોગ્ય ધારવામાં આવે છે; જોકે હિંદી વાંચનારાઓની સવડને યાતર ગુજરાતીને બદલે વાઢબોધ અક્ષરોથી છાપવાનું યાસ ધ્યાન રાખવામાં આવ્યું છે.

રીપોર્ટ તપાસીને
પ્રગટ કરવા માટે
નીમવામાં આવેલી
કમીટી.

તા. ૨૧-૮-૧૯૦૪ ના રોજ ઁકઢી થયેલી રીસેપ્શન કમીટી વચ્ચે, રીસેપ્શન કમીટીનો તથા બીજી કોન્ફરન્સનો રીપોર્ટ તપાસીને છપાવવા વિગેરેની યોઢવણ કરવામાટે નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોની ઁક કમીટી નીમવામાં આવી હતી:—

શેઠ માણેકલાલ ઘહેલાભાઈ.

મી. અમરચંદ પી. પરમાર.

„ પ્રેમચંદ વીરપાઢ.

„ મોહનલાલ ચુનીલાલ દલાલ બી. ઁ.

આ પ્રમાણે નીમાયેલી કમીટીઁ, રીસેપ્શન કમીટીનો તેનાં ચીફ સેક્રેટરી સ્વર્ગસ્થ શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદે તૈયાર કરેલો રીપોર્ટ, તથા મી. મોહનલાલ ચુનીલાલ દલાલે તૈયાર કરેલો બીજી કોન્ફરન્સનો રીપોર્ટ તપાસી છપાવવા વિગેરેની યોઢવણ કરી છે. કોન્ફરન્સનો રીપોર્ટ તૈયાર કરવામાં કેટલેક ઢેકાણે “ જૈન ” પત્રના અધિપતી મી. મુગુભાઈ પટેલચંદ કારભારી તરફથી બહાર પડેલા “અંહવાલે કોન્ફરન્સ” ની તથા “મુંબઈ સમાચાર” ના કોન્ફરન્સની બેઠકો ના રીપોર્ટોની મદદ લેવામાં આવી છે, અને તેને માટે આ કમીટી આ પ્રસંગે તેના પ્રગટ કર્તાઓનો ઉપકાર માને છે.

“બીજી કોન્ફરન્સને લગભગ ઁક વર્ષ થવા આવ્યું છે, અને તેથી રીપોર્ટ પ્રગટ થવામાં

જે ઢીલ થઈ છે તેમ થવામાં શું કારણો હશે, તે પ્રશ્ન સહજ ડમો થાય છે.

રીપોર્ટ પ્રગટ
થવામાં મોડું
થવાનાં કારણો.

બીજી કોન્ફરન્સ અને તેની રીસેપ્શન કમીટીનો રીપોર્ટ છપાવવાનું પહેલેથીજ નક્કી હતું, પણ શ્રી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સના ઁક જનરલ સેક્રેટરી અને

બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરી શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદના

અકાલ મૃત્યુથી, આથી કોન્ફરન્સની હીલચાલને એક જબર ફટકો લાગ્યો; અને તેમના જેવા એક વીરરત્નના એકાએક ગુમ થવાથી સ્વાભાવિક રીતે જે ગુંચવાડા ઉત્પન્ન થયા તેમ રીપોર્ટના સંબંધમાં પણ બન્યું, અને તેથી રીપોર્ટની બાબત થોડો એક વખત તો खोरंबे પડી. ત્યારબાદ રીપોર્ટ છપાવવાની બાબત ફરીથી હાથ ઉપર લેવામાં આવી, અને તે પ્રમાણે આ કમીટીને મહેલની સત્તાની રૂઢિ આ રીપોર્ટ અમારા માધિક જૈન બંધુઓ સમક્ષ મુકવા અમે સમર્થ થયા છીએ; અને આશા રાખીએ છીએ કે અમારા જૈન બંધુઓ આવા અણધારેલા સંજોગોને લીધે થયેલી ઢીલ માટે દરગુજર કરશે.

બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સના આધારભૂત અને તેને એક ગંજાવર ફત્તેહ બનાવનાર

શેઠ ફકીરચંદ પ્રે-
મચંદનું અકાલ
મૃત્યુ અને તેથી
આપણને પડેલી
ગંભીર खोट.

આપણા લોકપ્રિય વીરરત્ન, બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરી અને શ્રી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સના રેસીડેન્ટ જનરલ સેક્રેટરી શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદ જે. પી.ના અકાલ મૃત્યુથી એકલા મુંઝે શહેરને તો નહીં, પણ સમગ્ર હિંદુસ્તાનના શ્રી સંઘને ન પુરાય તેવી ગંભીર खोट ગઈ છે. બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સને જે ફત્તેહ મળી

હતી તે ફક્ત તેમની શાંત અને આનંદી પ્રકૃતિ, ક્ષમા ગુણ અને અથાગ મહેનતનેજ આભારી હતી; અને પોતે અતિશય વ્યવસાયી હોવા છતાં પણ પોતાના ધંધાની તથા શારીરિક સુખની નૈશમાત્ર પણ દરકાર કર્યા વિના રાત્રિદિન મહીનાઓના મહીનાઓ સુધી મહેનત કરીને બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સને ફત્તેહમંદીથી પાર ઉતારી હતી. બીજી કોન્ફરન્સ પ્રસંગે શ્રી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સના તેમને એક જનરલ સેક્રેટરી નીમવામાં આવ્યા હતા, પણ થોડાજ વખતમાં ઇટલે તા. ૧૭ ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૦૩ ને દિને થયેલા તેમના અકાલ મૃત્યુથી આખા હિંદુસ્તાનમાં સર્વત્ર દિલગીરી પથરાઈ ગઈ, અને સમગ્ર જૈન સંઘ શોક સાગરમાં ડુબી ગયો; અને તેમના સ્વર્ગવાસથી થયેલ શોકમાટે ઠેરઠેર ઠરાવો પસાર કરીને હિંદુસ્તાનની સર્વ જૈન વસ્તીએ પોતાની દીલગીરી જાહેર કરી. તેમના આ અકાલ મૃત્યુથી શ્રી જૈન કોન્ફરન્સની હીલચાલને તેની નાની વયમાંજ એક ભારે નુકસાન ગયું, અને તેના એક જનરલ સેક્રેટરી તરીકે તેમણે કરવા ધોરણે અનેક શુભ કાર્યો તે તેમના મનમાંજ રહ્યાં; પણ ભાવિ પ્રવલ છે અને મનુષ્ય-માત્રની એજ દશા છે, ઇટલે ફક્ત “ એમના આત્માને શાંતિ મળે ” એવી શ્રી વીતરાગ પ્રભુ પ્રત્યે પ્રાર્થના કરવા સિવાય આપણા હાથમાં કોઈપણ વિશેષ નથી.

કોન્ફરન્સની મુંઝે શહેરની બેઠકોમાં ધ્યાન રાખવા જોગ બાબત, તે વખતની સંસ્થાબંધ સ્ત્રીઓની હાજરી હતી. સાધારણ રીતે જોતાં આપણે જૈનો સ્ત્રીકેલવળીની બાબતમાં પછાત કહેવાઈએ, જોકે આપણી જોડે વસતી અન્ય કોમો કરતાં આપણામાં સ્ત્રીકેલવળીનું પ્રમાણ કંઈક ઠીક છે; તો-પણ વિચાર કરતાં તે ઘણુંજ જુજ કહી શકાય અને તે બાબતમાં આપણે

સ્ત્રીઓની હાજરી
અને હમેશાં તેમ
થવાની જરૂર.

ધ્યાન આપવાની જરૂર છે. આપણાં શાસ્ત્રો ઉપરથી આપણે જોઈએ છીએ કે, અસલના વસ્તુમાં આપણી સ્ત્રીઓ ઘણીજ કેલવાયલી રહેતી હતી; અને જો બરાબર રીતે વિચાર કરીએ તો આપણા ધર્મસંસ્કાર યથાયોગ્ય રીતે પાઠવા માટે આપણી સ્ત્રીઓમાં હાલ જે કેલવળી છે તેથી ઘણીજ સંગીન અને સારા પ્રકારની કેલવળીની જરૂર છે. મુંઝેની કોન્ફરન્સ વખતની સ્ત્રીઓ-

જી હાજરી એક રીતે ઘણીજ અર્થસુચક છે એમ માનીએતો કાંઈ ઓટું કહેવાશે નહીં; અને જો તે પ્રમાણે દિનપરદિન આપણી સ્ત્રીઓ વિશેષ સંખ્યામાં આપણી કોન્ફરન્સમાં ભાગ લેતાં શીલે, તો આપણામાં સ્ત્રી કેલવણીનો વિશેષ પ્રચાર થતો જાય છે એમ સહજ સમજી શકાય, અને આપણી અન્યુદયનો દિવસ નજીક આવતો લેખી શકાય. વઢી કોન્ફરન્સના કેટલાએક હેતુઓ તો એવા છે કે જે પુરુષો કરતાં જો સ્ત્રીઓ ધારે તો વધુ સહેલાઈથી પાર પાડી શકે, અને તેથી જો સ્ત્રીઓ આપણી આ હીલચાલમાં ભાગ લે તો વિશેષ લાભદાયક થઈ પડવાનો સંભવ છે. આ સંબંધમાં અમારી પવિત્ર બહેનોને હવે પછીની કોન્ફરન્સની બેઠકોમાં હાજરી આપી કોન્ફરન્સની હીલચાલમાં પુર્ણ રીતે ભાગ લેવા નમ્ર વિનંતિ છે.

આ રીપોર્ટમાં રીસેપ્શન કમીટીના રીપોર્ટ ઉપરાંત તેના અંગે કાર્યની વહેંચણી સારું નામવામાં આવેલી જુદી જુદી સાત કમીટીઓના રીપોર્ટ પણ દાખલ કરવામાં આવ્યા છે; આ સબ કમીટીઓના રીપોર્ટ દાખલ કરવાની રીપોર્ટ કમીટીની મતલબ એ છે કે, કોઈપણ સ્થળે કોન્ફરન્સ મેલવવા સારું કેવા ધોરણે કામ કરવાની જરૂર છે તે સહેલાઈથી સમજા શકાય, તેમજ અત્રેની કમીટીઓએ કેવી રીતે પોતાનું કાર્ય સંપુર્ણ રીતે પાર પાડ્યું હતું તે પણ જોઈ શકાય. વઢી આ રીપોર્ટમાં જુદાં જુદાં સ્થળોએથી કોન્ફરન્સના ડેલીગેટો તરીકે આવેલા ગૃહસ્થોનાં ગામવાર નામો, તેમજ જુદાં જુદાં જાતાંઓમાં નાણાં ભરનાર ગૃહસ્થોનાં નામો પણ આપવામાં આવ્યાં છે. ટુંકમાં આ રીપોર્ટ એવી રીતે તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે કે, કોન્ફરન્સની બેઠકોનાં હેવાલ અને રીસેપ્શન કમીટીના રીપોર્ટ ઉપરાંત જુદાં જુદાં સ્થળોના કોન્ફરન્સ પ્રત્યે દીલસોજી ધરાવનારા ગૃહસ્થોનાં નામો અને કોન્ફરન્સ મેલવવા માટે જોઈતી સામગ્રી તથા કાર્ય કરવાની પદ્ધતિ વિગેરેનો તેમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે; અને તેથી રીપોર્ટ કમીટી ઉમેદ રાખે છે કે અન્ય સ્થળના જૈનબંધુઓને તે ઉપયોગી થઈ પડશે. છેવટમાં આ રીપોર્ટમાં નજરદોષથી કદાચિત કોઈ ભૂલ રહી ગઈ હોય તો, તે સુધારીને વાંચવા વાંચકવર્ગને વિનંતી છે.

આ રીપોર્ટ ચીફ સેક્રેટરી સ્વર્ગસ્થ શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદના હાથે પ્રગટ થવાનો હતો, અને જો તેમ થયું હોત તો આ કોન્ફરન્સ અંગે જુદી જુદી કમીટીના સેક્રેટરીઓએ તથા બીજા ગૃહસ્થોએ મજકુર શેઠ ફકીરચંદને ફંડ ભરાવવામાં અને બીજાં કાર્યોમાં જે કિંમતી મદદ કરી હતી, તે માટે તેઓ લંબાણથી ઉપકાર માન્યા વગર રહેત નહીં, અને આવું ઉપકાર માનનારું લંબાણ તેઓએ કરેલું હતું તે અમારા જાણવામાં છે; પણ તે હાથ ન આવ્યાથી તેમાંની મતલબ ઉપર ધ્યાન રાખી અને જે જે ગૃહસ્થોએ કોન્ફરન્સને ફતેહમંદીથી પાર ઉતારવામાં ધરા તન મન અને અન્ય રાત્રિદિન પ્રયાસ કરી મદદ કરી હતી, તેમનો આ તકે શેઠ ફકીરચંદની વતી ઉપકાર માનીને આ પ્રસ્તાવના સમાપ્ત કરીએ છીએ.

શ્રી જૈન કોન્ફરન્સ ઑફીસ, મુંબઈ.

તા. ૧૬-૧૧-૧૯૦૪.

લા. શ્રી સંઘના સેવકો,
માળેકલાલ ઘહેલાભાઈ ઝંઘેરી,

અમરચંદ પી. પરમાર,

પ્રેમચંદ ધીરપાલ,

મોહનલાલ ચુનાલિલ દલાલ, ડી. એ.

રીપોર્ટ કમીટી.

अनुक्रमणिका

प्रस्तावना.

पृष्ठ. १—३

अनुक्रमणिका

५—८

भाग पहिलो.

रीसेप्शन कमीटी. पृष्ठ. ९—११७.

रीसेप्शन कमीटीनो रिपोर्ट	१	११	९—२६
रीसेप्शन कमीटीनुं, लीस्ट.	पुरवणी (अ)	११	३७—४३
रीसेप्शन कमीटी फंड.	” (आ)	११	४४—५२
ड. डे. एंड वॉ, कमीटीनो रिपोर्ट.	” (इ)	११	५३—८८
उत्तरा	”	” (ई)	११	८९—९२
कार्म्पोन्डन्स	”	” (उ)	११	९३—१०२
फंड	”	” (ऊ)	११	१०२—१०५
भोजन	”	” (ए)	११	१०५—१०८
मंडप	”	” (ऐ)	११	१०८—११२
हिमाव	”	” (ओ)	११	११२—११७

भाग बीजो.

कॉन्फरन्सनी बैठकां. पृष्ठ. १—१९८.

रीसेप्शन कमीटीना प्रमुखनुं भाषण.	११	१—११
प्रमुख साहेबनी चुटणी.	११	१२—१४
प्रमुख साहेबनुं भाषण.	११	१५—२३
उराव १. मी. गुलाबचंदजी ठठामे धन्यवाद	११	२७
उराव २. ना. शहेनशाहने धन्यवाद	११	२८
उराव ३. जीर्ण पुस्तकोद्धार बाबत.	११	२९—३९

शेठ कुंवरजी आणंदजी नुं भाषण पृष्ठ. ३०—३३

भा. फतेहबंद कर्पूरचंद लालन ” ३३—३५

पंडित ताताराम ” ३५

वकील मगनकाल हरीचंद ” ३५—३७

मी. मोतीलाल कल्लवचंद ” ३७—३९

ठराव ४. केळवणी बाबत. पृष्ठ. ४०-८८

मा. गुलाबचंदजी ठड्डा	नुं भाषण	पृष्ठ.	४२-४३
" मोतीलाल कशळचंद शाह	"	"	४४-५९
" फतेहचंद कर्पूरचंद लालन	"	"	५९-
" लखमशा हीरजी मैशरी	"	"	५९-६२
" बुधमल केळचंद	"	"	६३-७१
लाला मुनशीराम	"	"	७१-
लाला गोपीनाथ	"	"	७१-७३
शाह प्रेमचंद गुलाबचंद	"	"	७४-७६
" नारणजी अमरशा	"	"	७६-८०
मा. जगजीवन मुळजी	"	"	८०-८४
" दामोदर बापुशा	"	"	८५-८७
झवेरी पानाचंद कार्कादास	"	"	८७-८८

ठराव ५. निराश्रितने आश्रय बाबत. " ८९-९२

शेठ. अमरचंद घेलाभाई	नुं भाषण	पृ.	९०
मा. टांकरशी नेणशी.	"	"	९१
शेठ. सुजानमलजी सुलतानमलजी	"	"	९१
" प्रेमचंद रायचंद	"	"	९२

ठराव ६. जीवदया बाबत " ९३-१११

मा. चीमनलाल लल्लुभाई	नुं भाषण	पृ.	९४-९९
डॉ. त्रीभोवनदास मोतीचंद	"	"	९९-१०५
" लाला हरखचंदजी	"	"	१०५-१०६
" हरखचंद अमुलख	"	"	१०६-११०
बैद्य मगनलाल लालचंद	"	"	११०
लाला ताराचंदजी	"	"	११०
शेठ कुंवरजी आणंदजी	"	"	१११

बीजी कॉन्फरन्स वखते एकठुं थयेलुं फंड " १११-११३

ठराव ७. कॉन्फरन्सनी योजना पार पाडवा बाबत. " ११४-१३१

मा. ठड्डा गुलाबचंदजी	नुं भाषण	पृ.	११५-११६
मा. फतेहचंद कर्पूरचंद लालन	"	"	११६
शेठ कुंवरजी आणंदजी	"	"	११७
मा. मोहनलाल पुंजाभाई	"	"	११७-११८
" हारचंद शंशकरण	"	"	११८
डॉ. जमनादास प्रेमचंद	"	"	११८-१२२
मा. सांकडचंद नारणजी शाह	"	"	१२२-१३०

ठराव ८. जैम डीरेकटरी बाबत. " १३२-१३८

मा. भगुभाई फतेहचंद	नुं भाषण	पृ.	१३३-१३५
" माणकचंद कोचर	"	"	१३६
शेठ. सुजानमलजी	"	"	१३७
मा. साकरचंद माणकचंद	"	"	१३७-१३८

ठराव ९. हानिकारक रिवाजो बाबत.	पृष्ठ. १४१—१६९
मी. अमरचंद पी. परमार नुं भाषण	पृ.	१४२—१५२	
प्रो. नथुभाई मंछाचंद	"	१५२—१५५	
वकील छोटालाल काळीदास	"	१५५—१५६	
लाला छुत्रामलजी गुलेच्छा	"	१५७—१५९	
वैद्य तलकचंद ताराचंद	"	१५९—१६१	
मी. दामोदर बापुशा	"	१६२—१६६	
लाला सुभोमलजी	"	१६६	
मी. मगनलाल गोविंदजी	"	१६६—१६९	
ठराव १०. फंडनी व्यवस्था बाबत.	" १७०
ठराव ११. ज्ञीर्णमंदीरोद्धार बाबत.	" १७१—१७९
शेठ. लालभाई दलपतभाई नुं भाषण	पृ.	१७२—१७३	
मी. दोलतचंद पुरशोत्तमनुं	"	१७३—१७५	
शेठ. मोहनलालभाई मगनभाई	"	१७५—१७७	
मी. बालचंद हीराचंद	"	१७७—१७८	
शेठ. वेणीचंद सुरचंद	"	१७८—१७९	
ठराव १२. धार्मिक खातां तथा शुभ खातांओना हिसाब बाबत.			" १८०—१८६
शेठ अनोपचंद मलुकचंद नुं भाषण.	पृ.	१८१—१८३	
लाला माटुमलजी	"	१८३	
वकील हरजीवनदास दीपचंद	"	१८३—१८५	
ठराव १३. पालीताणा बाबत शेठ.आणंदजी कल्याणजीने धन्यवाद	"	१८६
ठराव १४. प्रतिनिधीओने धन्यवाद.	" १८७
वैद्य बापुभाई हीराभाईनुं भाषण	"	पृ. १८७	
ठराव १५. रीसेप्शन कमीटीनो आभार मानवा बाबत.	"	१८८
ठराव १६. डेलीगेटोतरफथी रीसेप्शन कमीटीनो आभार मानवा बाबत.		"	१८९
मी. दोलतचंद पुरुशोत्तमनुं भाषण	...	पृ. १८९	
ठराव १७. शेठ वीरचंद दीपचंद सी. आई. ई.नो उपकार मानवा बाबत			" १९०—१९१
मी. दामोदर बापुसानुं भाषण	...	" १९०—१९१	
ठराव १८. मंडप बांधनार इजनेरनो उपकार मानवा बाबत	"	१९२
ठराव १९. वॉलंटियरोनो उपकार मानवा बाबत	"	१९३
मी. अमरचंद पी. परमारनुं भाषण	पृ.	१९३	
प्रमुख साहेबनुं छेवटनुं भाषण.			" १९३—१९५
ठराव २०. प्रमुख साहेबनो उपकार मानवा बाबत	"	१९६
ठराव २१. देशी महाराजाओनो उपकार	"	"	" १९७
ठराव २२. सवंत्सरीना तहेवारनी रजा मळवा बाबत	"	१९८

भाग त्रीजो १--६८

“ श्री विक्टोरिया मेमोरियल स्कूल फोर श्री ब्लाईन्ड ” ने मदद	पृष्ठ	२
“ श्री लेडी नार्थकोट हींदु आर्फीनेज ” ने मदद	२-३
जीवदत्ता उपर भाषणा	४-१३
मो. लाभशंकर लक्ष्मीदास नु भाषण	पृ. ४-५			
„ बंटरामजी लीमजी पांडे	„ ७-८			
„ रेवाशंकर जगज्जिवन श्वेरा	„ ८-१३			
चोमडाने बदले लुगडानां पुंठां वापरवा वावत	१३
पांच ग्वातांनु फंड	पुरवर्णा (क) १४-३१
श्री कॉन्फरन्सनीभाव फंड	४ (ख) ३२-३३
डेलीगेटोनु लीस्ट	५ (ग) ३४-६८

॥ ॐ ॥

॥ श्री पंचपरमेष्ठिभ्यो नमः ॥



प्रथम भाग

सन १९०३ मां मुंबईमां भरायली

बीजी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्सनी “ रिसेप्शन कमीटी ” नो
रीपोर्ट तथा हिसाबनुं सरवायुं.

श्री मुंबई स्थाने सप्टेम्बर मासनी तारीख १९, २०, २१ तथा २२ मीए भरायली
श्री जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्सनी बीजी बैठकनी रिसेप्शन (स्वागत) कमीटीना रीपोर्टनी
शरूआत करता पहेल्यां रजपुतानामां जोधपुरपासे आवेला श्री फलोदी तीर्थस्थाने कॉन्फ-
रन्सनी प्रथम शरूआत केवा संजोगो वच्चे थई अने तेने केटले दरजे फतेह मळी, ए संवधे
टुंक हकीकत अत्रे रजु करवा उचित थारुं छुं.

हिंदुस्तानना सर्वे प्रांतोना जैन संघनां प्रतिनिधी रूप एक महामंडळ मारफते समस्त
कॉन्फरन्सनी प्रथ- जैन कोमनी धार्मिक तथा व्यवहारिक सुधारणा अने उन्नति करवाना
म बैठकसंबंधे टुंक उद्देशथी श्री फलोदी तीर्थोन्नति सभाना जनरल सेक्रेटरी आपणा
हकीकत. जैन बंधु जेपुरनिवासी मी. गुलाबचंदजी ढड्डा. एम. ए. ना. स्तुतिपात्र
प्रयासथी संवत १९५८ ना भादरवा (गुजराती) वदी ८ गुरुवार तारीख २५ मी सप-
टेम्बर १९०२ ना रोज रजपुतानामां आवेला श्री फलोदी गाममां जैन कॉन्फरन्सनी प्रथम
सभा मळी हती.

आ कॉन्फरन्स मेळववा माटे ते गाममां एक सुशोभित सामीयानुं उमुं करवामां आव्युं हतुं. डेलीगेटोनी आगतास्वागता अजमेरवाळा शेठ हीराचंदजी सचेतीना प्रमुखपणा नीचे ठरावेली रीसेप्शन कमीटीए घणी सारी रीते करी हती.

सभानुं काम बपोरना ११ वागे शुरू करवामां आव्युं हतुं. प्रारंभमां आमंत्रण संबंधी कद्या पछी रीसेप्शन कमीटीना प्रमुख साहेब तरफथी मी. गुलाबचंदजी ढढाए ते सभामां पधारेला गृहस्थोनो उपकार मान्यो हतो अने प्रसंगने अनुसरी एक घणुंज असरकारक भाषण कर्नुं हतुं अने ते भाषण दरमीआन दरवर्षे कॉन्फरन्स मेळववानी आवश्यकता तेमणे स्पष्टपणे सिद्ध करी हती.

आ भाषण समाप्त थया बाद आ कॉन्फरन्समां जुदां जुदां १८ स्थळोमांथी पधारेला सदगृहस्थोनी परस्पर ओळखाण कराववामां आवी हती. पछी कॉन्फरन्सना काम तरफ संपूर्ण दिलसोजी तथा मळतापणुं बतावनारा तथा कॉन्फरन्सना कामने दरेक रीते विजय मळो, एवी प्रार्थना करनारा जुदां जुदां २५ गामोतरफथी आवेला, तारो तथा पत्रो रजु करवामां आव्या हता.

आ पत्रो रजु थया बाद श्री भावनगर निवासी शेठ कुंवरजी आणंदजीनी दरखास्तने जोधपूर निवासी पटवा कानमलजीए टेको आपवाथी जोधपूर निवासी मुताजी बस्तावरमलजीने कॉन्फरन्सना प्रमुख तरीके चुंटी कहाडवामां आव्या हता. सभासदोना हर्षनाद वच्चे प्रमुख साहेबे पोतानुं स्थान लीधा पछी तेओ साहेबे कॉन्फरन्स भरवानी आवश्यकता तथा तेना कर्तव्य बाबत एक लंबाण भाषण आप्युं हतुं. तयार पछी आ प्रथम कॉन्फरन्समां शुं शुं विषयो लेवा तेनो निर्णय करया मि. गुलाबचंदजी ढढानी दरखास्त अने मुंबईवाळा शेठ दीपचंद माणेकचंदना टेकाथी २५ गृहस्थोनी **सबजेक्ट्स कमीटी** नीमवामां आवी हती; अने तयार बाद रातना आठ वागे मळवानो निश्चय करी कॉन्फरन्सनुं ते बखतनुं काम समाप्त करवामां आव्युं हतुं.

मुख्य सभा बरखास्त थया पछी तेज स्थानके **सबजेक्ट्स कमीटी**नी सभा मळी हती अने आ प्रथम कॉन्फरन्समां चर्चवाना विषयोनो निर्णय करी सांजे पांच वागे ते **सबजेक्ट्स कमीटी**नी सभा बरखास्त करवामां आवी हती.

तेज दिवसे रात्रे आठ वागे सघळा गृहस्थो मंडपमां पधार्या हता अने प्रमुख साहेबे पोतानी बेंठक लीधा बाद सभानुं काम शुरू करवामां आव्युं हतुं. आ कॉन्फरन्सनी पहेली बेंठकमां नीचे जणावेली त्रण ठरावो थया हता.

ठराव १ लो—प्रारंभमां विकानेरना शेठ पुनमचंदजी शावणमुखाए दरखास्त करी के “आ सभानुं नाम **श्री जैन कॉन्फरन्स** राखवुं”. आ दरखास्तने अमदावादना शा. मणीलाल लगनलाले टेको आप्यो अने ते सर्वानुमते पसार करवामां आवी हती.

ठराव २ जो—जेपूरना शेठ सुजानमलजी ललवाणीए दरखास्त करी के “कॉन्फरन्स वर्षमां एकवार अनुकुळ पडते स्थळे मेळववी.” आ दरखास्तने अमदावादना शेठ जैसींगभाई कालीदासे टेको आपतां ते सर्वानुमते पसार थई हती.

ठराव ३ जो—अमदावादना शा. मोतीलाल कशळचंदे दरखास्त करी के “आपणी जैन कोम केळवणीना संबंधमां बहु पछात छे तेथी तेते बाबत आगळ बधी शके तेटला माटे

जैन वर्गना आगेवान गृहस्थोए योग्य प्रयास करवो जोइए.” आ दरखास्तने अमदावादना शेठ दलसुखभाई लल्लुभाईए टेको आपतां ते सर्वानुमते पसार करवामां आवी हती.

त्यार बाद सभा बीजा दिवस उपर मुलतवी राखवामां आवी हती.

बीजे दिवसे एटले ता. २६ मी डीसेंबर १९०२ ना रोज सभानुं काम ११ वागे शरु करवामां आव्युं हतुं. प्रमुख साहेब पोताने स्थाने बीराज्यापछी ठरावोनुं काम हाथ लेवामां आव्युं हतुं. आ बीजे दिवसे आठ ठरावो पसार करवामां आव्या हता जे नीचे प्रमाणे हता.

ठराव ४ थो—भावनगरना शा. कुंवरजी आणंदजीए एक असरकारक भाषण साथे दरखास्त करी के “ संसारिक केळवणी साथे बाल्यावस्थामांथीज धार्मिक केळवणी आपवानी आवश्यकता छे, माटे तेने लगता योग्य प्रयत्नो करवा जोइए.” आ दरखास्तने अमदावादना शा. अमृतलाल रत्नचंदे टेको आप्या बाद ते सर्वानुमते पसार करवामां आवी हती.

ठराव ५ मो—मी० साकरचंद माणेकचंद घडीआलीए दरखास्त करी के “वीन चारसी बाळकोने तथा निराश्रित श्रावकोने आश्रय आपवामाटे योग्य गोठवण थवानी आवश्यकता छे.” ते दरखास्तने मि. गुलाबचंदजी ढढाए एक असरकारक भाषण करी टेको आपतां ते सर्वानुमते पसार थई हती.

ठराव ६ ठो—महुवा—काठीआवाडना प्रोफेसर नथुचंद मंछाचंदे दरखास्त करी के “क्यां क्यां तीर्थो, अने क्यां क्यां जैन मंदिरो, क्यां क्यां जीर्ण स्थितीमां छे तेनुं लीस्ट तैयार करावुं अने पछी तेना जीर्णोद्धारने लगत्ते प्रयत्न थवो जोइए.” आ दरखास्तने सोजतना हाकेम मंगळचंदजी भंडारीए टेको आप्यो हतो.

ऊपली दरखास्तमां शेठ पुनमचंदजी शावणसुखाए सुधारो सुचव्यो के “ जीर्णोद्धार योग्य रीति अनुसार थवो जोइए.” ते ऊपरथी तेठला सुधारा साथे मुळ दरखास्त पसार करवामां आवी हती.

ठराव ७ मो—मुंबईना शेठ दीपचंद माणेकचंदे दरखास्त करी के “श्री फलोदी तीर्थना संबधना देहेरासर विगेरेमां बहु गेरुसंभाळ अने आसातना थली जोवाथी आ कॉन्फरन्स पोतानी दिलगीरी जाहेर करे छे अने आशा राखे छे के आ तीर्थनो हिसाब श्री फलोदी तीर्थो-व्रति सभा मेडताना जैन गृहस्थो पासेथी सत्वर मेळवी बहार पाडशे, अने तेनी सीलीक-मांथी रंग रिपेरनुं काम ताकीदे थाय तेवां पगलां भरशे.” आ दरखास्तने शेठ कुंवरजी आणंदजीए टेको आपतां ते सर्वानुमते पसार थई हती.

ठराव ८ मो—अमदावादना शा. गोकळभाई अमथाशाए दरखास्त करी के “ज्यां ज्यां आपणां पुस्तकोना भंडारो होय त्यांनी दरेक पुस्तकनी टीप, पुस्तकनी स्थिति साथे, आ कॉन्फरन्स तरफथी तैयार करावी छपावी बहार पाडवी.” आ दरखास्तने शेठ कुंवरजी आणंदजीए एक असरकारक भाषण करी स्पष्ट करी हती. तेने माणसाना शा. हाथीभाई मूळचंदे टेको आपतां ते दरखास्त सर्वानुमते पसार थई हती.

ठराव ९ मो—मुंबईना मि. अमरचंद पी. परमारें हिंदी भाषामां एक असरकारक अने लंबाण भाषण साथे दरखास्त करी के “जैन कोममां चालता हानिकारक संसारिक रिवाजो

દૂર કરવા માટે બનતો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. ” આ દરખાસ્તને જોધપુરવાળા મિ. મનોહરમલજી ઢઢાણ ટેકો આપ્યો હતો અને તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

ઠરાવ ૧૦ મો—શેઠ દીપચંદ માણેકચંદે દરખાસ્ત કરી કે “આ કોન્ફરન્સને લગતું તમામ કામકાજ કરવાને માટે જનરલ સેક્રેટરી તરીકે અમદાવાદના શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ તથા જેપુરના મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢાણી નીમણુંક કરવી તથા નીચે પ્રમાણે ૧૨ ગામના જુદા જુદા ગૃહસ્થોને પ્રાંતિક સેક્રેટરીઓ નીમવા.

અમદાવાદ—શા. મોતીલાલ કશઝચંદ.

અજમેર—શેઠ હીરાચંદજી સચેતી.

ઈંદોર—શેઠ લલ્લમીચંદજી છીપાણી.

ઉદેપુર—શેઠ મગનલાલજી પંજાવત.

કલકત્તા—શ્રવેરી મોતીચંદ લામચંદ.

શેઠ જેઠાભાઈ જેચંદ.

ગ્વાલિયર—શેઠ નથમલજી ગુલેચ્છા.

જયપૂર—શેઠ મુજાનમલજી લલવાણી.

પુના—શેઠ નાનચંદ ભગવાન.

ભાવનગર—શા. કુંવરજી આણંદજી.

મુંબઈ—શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદ.

શ્રવેરી માણેકલાલ ઘેલાભાઈ.

લાહોર—બાબુ જસવંતરાયજી જૈની.

ઉપર કહેલા બે જનરલ સેક્રેટરીઓને પ્રાંતિક સેક્રેટરીઓમાં ફેરફાર કરવાનો તથા નવા નીમવાનો અશ્વતીઆર આપવો અને પ્રાંતિક સેક્રેટરીઓને પોતપોતાના સર્કલમાં યોગ્ય ગૃહસ્થોની કમીટીઓ નીમવાનો અશ્વતીયાર આપવો. ”

આ દરખાસ્તને શેઠ ગણેશમલજી તથા સાદરાના વકીલ છોટાલાલ લલુભાઈ ટેકો આપતાં તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

ઠરાવ ૧૧ મો—શેઠ કુંવરજી આણંદજી દરખાસ્ત કરી કે “ આવતી કોન્ફરન્સ શ્રી પાલીતાણે અનુકૂળ વચ્ચે ભરવી. ” આ દરખાસ્તને શા. મોતીલાલ કશઝચંદ તથા અમદાવાદના મી. ભગુભાઈ ફત્તેહચંદ કારભારી ટેકો આપતાં તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

આટલું કાર્ય કરી શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની જય બોલાવી કોન્ફરન્સનું કામ સમાપ્ત થયું.

—:૦:—

**બીજી કોન્ફરન્સ
ક્યાં ભરવી.**

પહેલી જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સના ઉપર રજુ કરેલા ૧૧ મા ઠરાવની

રૂપે બીજી કોન્ફરન્સ શ્રી પાલીતાણે ભરવાની હતી પણ આ પવિત્ર

તીર્થની થયેલી આસાતનાની ચટપટને લીધે શ્રી જૈન સંઘને આ સ્થળ

ફેરવવાની આવશ્યકતા જણાઈ અને તેથી તેની બેઠકનું સ્થળ નક્કી કરવા માટે પુનઃ વિચાર કરવો પડ્યો હતો.

દેશના જુદા જુદા ભાગના આગેવાન જૈન ગૃહસ્થોની સાથે વિચાર કરવાનું બની આવે તે માટે કોન્ફરન્સના જનરલ સેક્રેટરી મી. ગુલાબચંદજી ઢઢાણે કે જેઓ રાત દિવસ કોન્ફરન્સના શ્રેય માટે પ્રયાસ કરે છે તેમણે અમદાવાદ મુકામે તારીખ ૨૫ મી જુન સને ૧૯૦૩ ના રોજ મેગા મળવા માટે પ્રાંતિક સેક્રેટરીઓને તથા બીજા આગેવાન ગૃહસ્થોને પત્રો લખ્યા હતા. આ પત્રોમાં બીજા કેટલાક સવાલો સાથે કોન્ફરન્સ ક્યાં ભરવી, એ સવાલ મુલ્ય હતો.

આ બાબતની જુદે જુદે સ્થલે ચર્ચા ચાલવા માંડી હતી. કેટલાક ભોયણી, અમદાવાદ વિગેરે સ્થલે કોન્ફરન્સ ભરવાનું કહેતા હતા ત્યારે કેટલાક તરફથી જુદા જુદા દેશની જૈન ઝોમની બહોળી વસ્તી, ધનાઢ્યપણું, સગવડતા, અને મહારાજજી. શ્રીમદ્ મોહનલાલજી મહારા-

જન્મી હાજરી વિગેરે જુદાં જુદાં કારણો સર શ્રી મુંબઈને માટે બહુજ હિમાયત કરવામાં આવતી હતી.

આ વાતનો નિર્ણય કરવા માટે તારીખ ૧૫ મી જૂન સને ૧૯૦૩ ને દીવસે સોમવારે સવારે મુની મહારાજ શ્રીમદ્ મોહનલાલજી મહારાજના વ્યાખ્યાન વચ્ચે સાડાસાત વાગે જૈન કોન્ફરન્સ ક્યાં ભરવી તે વિષય ઉપર વિચાર કરવા એક સભા લાલવાગમાં બોલાવવામાં આવી હતી. આ સભામાં આગેવાન ગૃહસ્થો પુરતી સંખ્યામાં હાજર થઈ શકેલા નહીં હોવાના સંભવથી આ કામને તારીખ ૧૮ મી ઉપર મુલતવી રાખી સભા વરજાસ્ત કરવામાં આવી હતી. આ પછી આ સભામાં પધારેલા કોન્ફરન્સના હિતચિત્તકોષ્ઠ તા. ૧૮ મી પહેલાંજ જુદા જુદા આગેવાન ગૃહસ્થોને મઠી આ વાત વિચાર કર્યો અને તેમાં વીજી કોન્ફરન્સ મુંબઈમાં ભરવી એવો ઘણા-એકનો મજબૂત અભિપ્રાય થતાં તા. ૧૮ મીને ગુરુવારે ઉપર ઠરાવ્યા મુજબ બોલાવવા ધોરેલી સભા મુલતવી રાખવામાં આવી હતી.

વીજી કોન્ફરન્સની બેઠક મુંબઈમાં કરવાની વાત જૈન મંડળોમાં પ્રસરતાં તે તરફ લોક વ્યાગીનીય તે કાર્ય કરવાની ઉત્સુકતા અને સ્વંત પ્રતિદિન વધવા લાગી અને આ વાત જ્યાં ત્યાં જોસભર ચર્ચાવા લાગતાં તા. ૨૧ મી જૂનને સ્વીકારને દિવસે રાતના સાડાસાત વાગે “ શ્રી જૈન ઇસોસીએશન ઓફ ઇન્ડિયા ” એ પોતાના હોલમાં આ વીજી કોન્ફરન્સ ક્યાં ભરવી તેનો વિચાર કરવા એક સભા બોલાવી.

આ સભામાં જૈન આગેવાન ગૃહસ્થો પુરતી સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી અને ૧૥ કલાક સુધી આ વાત ઉપર લંબાણ વિચાર ચલાવ્યા વાદ વની શકે ત્યાં સુધી વીજી કોન્ફરન્સની બેઠક મુંબઈમાં મેંઠવવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું તથા અમદાવાદ જાતે અત્રેના આગેવાન ગૃહસ્થો અવશ્ય જવું એમ પણ મુચવવામાં આવ્યું હતું. અને જે ગૃહસ્થો આ મીટીંગમાં હાજર થઈ શક્યા નહોતા તેમને આ ઠરાવની જાણ આપવાનું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

તા. ૧૫ મી અને તા. ૨૧ મીની મીટીંગોથી કેટલાક આગેવાન ગૃહસ્થોને અમદાવાદ

વીજી કોન્ફરન્સ- જવાના કામમાં ઉત્સાહ મળ્યો અને તેથી તા. ૨૫ મી જુનને દીવસે મી. ના સ્થળ વિશે નિ- ઠઠ્ઠાને આપેલી કબુલાત પ્રમાણે અત્રેથી રાવસાહેબ હીરાચંદ મોતીચંદ, ર્ણય કરવા અમદા- શેઠ ગુલાબચંદ ધરમચંદ, શેઠ હેમચંદ અમરચંદ, શેઠ મોહનલાલ પુજા- વાદ જાતે મળેલી ભાઈ, શેઠ માણેકલાલ વેલાભાઈ તથા હું એમ છ જણ શ્રી અમદાવાદ સભા. જવા માટે વિદાય થયા.

તા. ૨૬ મીને સવારે અમે વધા અમદાવાદ પહોંચ્યા. સ્ટેશન ઉપર આપણા માનવંતા શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ. પોતાના પુત્ર મિ. મંગીલાલ અને વીજા ગૃહસ્થો સાથે અમને લેવા માટે પધાર્યા હતા. જેમ કોઈ પોતાનો ચેરમેન સ્નેહી અથવા મોટો ગૃહસ્થ પોતાને ત્યાં આવતો હોય અને તેને માટે જુદી જુદી જાતની તૈયારીઓ કરી હોય તેમ આ આપણા માનવંતા શેઠ અમારે સારું ઘોડાગાડીઓ વગેરે સાથે લાવ્યા હતા. જે પ્રમાણે અમે મુંબઈથી છ જણ ગયા હતા તેવીજ રીતે મરુચથી પણ શેઠ અનોપચંદ મલુકચંદ પધાર્યા હતા. અમે સર્વે શેઠ વીરચંદભાઈની હાજર રાખેલી ગાડીઓમાં બેસી તેઓ સાહેબની સાથે તેમને મુકામે ગયા.

મિ. ગુલાબચંદજી ઠઠ્ઠા જેપુરથી આવતી ટ્રેનમાં આવનાર હોવાથી તેમનો સત્કાર કરવા અર્થે સ્ટેશનનાર શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ તથા વીજા પચાસેક ગૃહસ્થો આવ્યા હતા. તેમને

પ્લેટફોર્મ ઉપર આવતાં મિ. ઢઢાને હર્ષનાદથી વધાવી લઈ તેમને ફુલોના હાર પહેરાવ્યા બાદ તેઓને સાથે લઈ સ્ટેશન ઉપર આવેલું તમામ મંડલ શેઠ વીરચંદ દીપચંદને ત્યાં આવ્યું અને વપોરે વિચાર કરવા અર્થે મળવાનો ઠરાવ કરી સૌ પોત પોતાને સ્થાનકે ગયા.

મુંબઈ તેમજ બીજા ગામના ગૃહસ્થોને તેજ દિવસે પાછા જવાનું હોવાથી શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ તથા શેઠ વીરચંદ દીપચંદની સહીથી સર્ક્યુલર કાઢી બીજી કોન્ફરન્સ ક્યાં ભરવી તે વિગેરે બાબતનો વિચાર કરવા તેજ દિવસે ઇટલે તા. ૨૬ મીએ વપોરના બે વાગતાં મીટીંગ બોલાવવામાં આવી. આ મીટીંગવિષે આગેવાન શેઠીયાઓને સર્ક્યુલરદ્વારા તથા બીજા ગૃહસ્થોને માળસ મારફતે સ્વચ્છ કરવામાં આવી હતી. મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢાસાથે સ્ટેશનથી પધારેલા ગૃહસ્થોને પણ મીટીંગમાં હાજર રહેવાની વિનંતિ કરવામાં આવી હતી. શેઠ કુંવરજી આણંદજી પણ તેજ દિવસે ભાવનગરથી આ મીટીંગમાં ભાગ લેવા પધાર્યા હતા.

ઉપર મુજબ બોલાવેલી સભાનું કામ સમાપ્ત થયું ચિત્તાર ભરાઈ જતાં વરાવર ૩૥ વાગે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. આ મીટીંગમાં મુંબઈ તરફથી રાવસાહેબ હિરાચંદ મોતીચંદ, જ્વેરી ગુલાબચંદ ધરમચંદ, શેઠ હેમચંદ અમરચંદ, શેઠ મોહનલાલ પંજાભાઈ, શેઠ માળેકલાલ ઘેલાભાઈ તથા હું, ભરૂચથી શેઠ અનોપચંદ મલુકચંદ, ભાવનગરથી શેઠ કુંવરજી આણંદજી, જેપૂરથી મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢા એમ. એ., અજમેરથી શેઠ ધનરાજજી કાસટીઆ અને રાધનપુરથી શેઠ ફૂલચંદ કમલશી વિગેરે બહારગામના ગૃહસ્થોસાથે અમદાવાદના શેઠ મનમુખભાઈ ભગુભાઈ, શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ, શેઠ જેસીંગભાઈ હઠીસીંગ, શેઠ મણીભાઈ જેસીંગભાઈ, શેઠ ચિમનલાલ નગીનદાસ, શેઠ વીરચંદ દીપચંદ, રા. સા. વાડીલાલ તારાચંદ, વકીલો મિ. સાંકલચંદ રતનચંદ, મિ. હરીલાલ મંછારામ, મિ. છોટાલાલ કાલીદાસ, મિ. કેશવલાલ પ્રેમચંદ, મિ. ચિમનલાલ પુરુષોત્તમદાસ, મિ. પોપટલાલ અમથાશા, મિ. મોહનલાલ ગોકલદાસ, શા. મોતીલાલ કશલચંદ, શા. મગનલાલ દલપતરામ, શા. વેળીચંદ મુરચંદ, શા. હરચંદ રાયચંદ, શા. હીરાચંદ કુક્લ, શા. ગોકલદાસ અમથાશા તથા મિ. ભગુભાઈ પટેલચંદ કારભારી વિગેરે ૨૦૦ ગૃહસ્થો હાજર થયા હતા.

સભાનું પ્રમુખસ્થાન શેઠ જેસીંગભાઈ હઠીસીંગને આપવામાં આવ્યું હતું. શરૂઆતમાં મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢાએ અમદાવાદના ગૃહસ્થોનો તેમને આપેલા આવકાર માટે ઉપકાર માન્યો હતો અને પ્રથમ કોન્ફરન્સની ગયા વર્ષની મીટીંગવિષે અને કોન્ફરન્સના ઉદ્દેશવિષે લંબાણથી વિવેચન કરી આવતી કોન્ફરન્સ ક્યાં મેળવવી તે માટે હાજર થયેલા ગૃહસ્થોના અભિપ્રાય માગ્યા હતા.

આ સંબંધમાં શેઠ ચિમનલાલ નગીનદાસે દરખાસ્ત કરી કે “ આવતી કોન્ફરન્સ મુંબઈમાં મેળવવી. ” આ દરખાસ્તને ભરૂચવાળા શેઠ અનોપચંદ મલુકચંદે ટેકો આપ્યો હતો. ઉપરની દરખાસ્ત સંબંધી મેં સમજાવેલો અભિપ્રાય માગ્યો ત્યારે મિ. મોતીલાલ કશલચંદ શાહે કોઈ તીર્થ સ્થળે કોન્ફરન્સ ભરવા સુચના કરી હતી. પણ આ દરખાસ્ત ઉપર પુષ્કળ વાદ-વિવાદ થયા પછી કોન્ફરન્સ મુંબઈમાં મેળવવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું.

બીજી દરખાસ્ત આ કોન્ફરન્સના પ્રમુખ કોળે નીમવા તે વિષેની હતી. અને તે સંબંધી શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈએ દરખાસ્ત કરી કે “ કલકત્તા નિવાસી રાય બદ્રીદાસજી કાલકાદા-

સજી બહાદુરને બીજી કોન્ફરન્સનું પ્રમુખપદ સ્વિકારવા અરજ કરવી. ” અને તેને અજમેરવાળા શેઠ ધનરાજજી કાસટીઆઈ ટેકો આપતાં આ દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

ત્રીજી દરખાસ્ત શ્રી ભાવનગરવાળા શેઠ કુંવરજી આળંદજીઈ કરી કે **બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સની** બેઠકના દિવસો સુદ બીજ ત્રીજના સુમારે ઠરાવવા અને તેને શેઠ સારાભાઈ મગનભાઈ હઠીસીંગે ટેકો આપતાં તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

આ પછી મિ. મોતીલાલ કસલ્ચંદ શાહે ડેલીગેટોની ફી લેવા સંબંધી ઠરાવવા વિષે તથા કોન્ફરન્સમાં કયા કયા વિષયો ચર્ચવા તે સંબંધી પ્રશ્ન કરતાં તે ઉપર કેટલીક વાતચીત થયા પછી તે સવાલોવિષે નિર્ણય કરવાનું કામ મુંબઈની રીસેપ્શન કમીટીનું હોવાથી પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માની સભાનું કામ પુરું થયેલું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. શેઠ મગનલાલ દલપતરામે બહારગામથી પધારેલા ગૃહસ્થોનો ઉપકાર માન્યો હતો અને સાંજે સાડાપાંચ વાગ્યાને સુમારે સભા વિસર્જન થઈ હતી.

આ વખતે લોકોના ચહેરા ઉપર અપૂર્વ આનંદ દેખાતો હતો. મીટીંગમાં પધારેલા ગૃહસ્થોને શેઠ વીરચંદ દીપચંદ તરફથી પાનસોપારી, તથા હારકલગીઓ આપવામાં આવ્યાં હતાં. આ તમામ કામ ચાલ્યું ત્યારે આપણા લોકપ્રિય શેઠ વીરચંદ દીપચંદને અપૂર્વ લાભ થયો હોય એવો દર્પ તેમના ચહેરા ઉપર પ્રસરેલો દેખાતો હતો.

તેજ દિવસે રાત્રે મેલમાં રવાના થઈ અમે સર્વે મુંબઈ આવ્યા અને કોન્ફરન્સની બીજી બેઠક મુંબઈ સ્થાતે મેલવવા માટે શું વ્યવસ્થા કરવી તેનો વિચાર કરવા અર્થે તા. ૨૯ મી જુનને દિવસે “ ધી જૈન एसोसीएशन ऑफ इंडिआ ”ના હોલમાં શ્રી જૈન સંઘની એક મીટીંગ બોલાવી તેમાં એવો ઠરાવ થયો કે શ્રીસંઘપતિને શ્રીસંઘ ભેગો કરવા માટે એક આમંત્રણ પત્રિકા કાઢવા વિનંતી કરવી.

તે ઉપરથી સંઘપતિ શેઠ રતનચંદ સ્ત્રીમચંદ મોતીચંદ તરફથી તા. ૨ જી જુલાઈને દીવસે સંઘ એકઠો કરવામાટે આમંત્રણપત્રિકા કાઢવામાં આવી હતી જેને માન આપીને તા. ૨ જી જુલાઈને રોજ સવારના આઠ વાગે માંડવીપર આવેલી શ્રી કચ્છી વીશા. ઓશવાળ જ્ઞાતીની મહાજન વાડીમાં શ્રીમન્ મોહન મુનિજીના વ્યાખ્યાન વખતે એક ગંજાવર સંઘ એકઠો થયો હતો. તેમાં સુમારે ૧૫૦૦ પુરુષ તથા ૫૦૦ સ્ત્રીઓ મઠી આશરે ૬ હજાર શ્રાવક શ્રાવિકાઓ હાજર થયાં હતાં.

શરુઆતમાં મી. માળેકલાલ ઘેલાભાઈ સંઘ એકઠો કરવાનો હેતુ વાંચી સંમળાવ્યો અને તેમ કરતાં તેઓ જણાવ્યું કે “ ગુજરાત, કચ્છ, કાઠીઆવાડ, મારવાડ, દક્ષિણ વિગેરે સ્થળોના બનેલા અત્રેના સકલ સંઘને વિનંતી કરીને આજે બોલાવવામાં આવ્યો છે તેનું કારણ છે કે જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ ઇટલે ભારતવર્ષના સકલ સંઘને માન આપવા તથા તેમની યોગ્ય પહોરોળાગત કરવા તેમજ તેને લગતું કામકાજ કરવામાટે અત્રેના ગૃહસ્થોની એક કમીટી નામથી જૈન ભાઈઓની જે ગંજાવર સંખ્યા જોવામાં આવે છે તેથી આપણું કામ ફરેહ ભરેલી રીતે પાર પડશે એમ મને સંપૂર્ણ આશા છે અને તેથી આજની સભા પ્રોત્સાહના પ્રમુખ નીમીને કામ આગળ ચલાવે એવી મારી નમ્ર વિનંતી છે. ”

प्रमुख माटेनी दरखास्त मुकतां में जणाव्युं के “आजे संघपति शेठ रतनचंद खीमचंद मोतीचंद अत्रे हाजर छे माटे तेमनेज प्रमुखपद आपवुं जोईए.” आ दरखास्तने मी. अमरचंद पी. परमारे टेको आपतां ते सर्वानुमते पसार थई हती.

शेठ जेठाभाई नरसी केशवजीए प्रथम दरखास्त मुकतां जणाव्युं के “मुंबईमां वसता देश देशावरना श्वेतांवर जैनोना सर्वे तड तथा न्यातोना गृहस्थो जाहेर संघमां आजे ता. २ जुलाई सने १९०३ ने दिवसे एकठा थई सर्वानुमते ठराव करेछे के आ वर्षे बीजी जैन (श्वेताम्बर) कॉन्फरन्स मुंबईमां आवता भादरवा वदी (गुजराती) १३ शनी १४ रवि तथा अमास सोमवार (सप्टेम्बर मासनी तारीख १९, २० तथा २१ मी) ना दिवसोए भरवी अने तेनी तमाम प्रकारनी व्यवस्था करवाने जुदा जुदा साथना आगेवान गृहस्थोनी (तेमां वधारो करवानी सत्ता साथेनी) एक रीसेप्शन (स्वागत) कमीटी नीमवी अने तेमां आशेर अढीसोथी त्रणसो गृहस्थोनी नीमणुक करीने तेमनां नामो पाछळथी जाहेर करवां.” आ दरखास्तने राव बहादुर माणेकचंद कपुरचंद टेको आपतां ते सर्वानुमते पसार थयेली जाहेर करवामां आवी हती.

मजकुर रीसेप्शन कमीटीना प्रमुख नीमवानी बीजी दरखास्त मुकतां में जणाव्युं के “आपणी कोमना जणीता आगेवान गृहस्थ शेठ वीरचंद दीपचंद सी. आई. ई. जेओ आपणा जैन वंधुओनी उन्नति माटे तन मन अने धनथी महेनत करेछे अने तेमनी वृद्धावस्था छतां, आपणी जैन कोमना उदय माटे श्रम उठाववा सदा तैयार रहे छे, जेओ पोते जैन कॉन्फरन्स भरवानी वर्षोथी हिमायत करता आव्या छे तथा ए उत्तम कार्य प्रत्येक दिलसोजी धरावेछे तेओ साहेबने रीसेप्शन कमीटीनुं प्रमुखपद आपवुं यथार्थ होवाथी तेमने प्रमुखपद आपवानी दरखास्त मुकुछुं.” आ दरखास्तने शेठ हंसराज लालजीए टेको आपतां ते सर्वानुमते पसार थयेली जाहेर करवामां आवी हती.

शेठ जेठाभाई दामजी मेघजीए त्रीजी दरखास्त करी के “रीसेप्शन कमीटीना उप-प्रमुखो तरीके शेठ प्रेमचंद रायचंद, राव बहादुर शेठ माणेकचंद कपुरचंद, शेठ जेठाभाई नरसी केशवजी, रावसाहेब शेठ वसनजी त्रीकमजी, शेठ देवराज टोकरसी, शेठ त्रीभोवन-दास भाणजी, शेठ लल्लुभाई धरमचंद, शेठ पनाजी भीमाजी, शेठ मोतीचंद देवचंद, शेठ नगीनदास झेवरचंद अने शेठ गणेशमलजी सोभागमलजीनी नीमणुक करवी अने जरूर जणातां तेमां वधारो करवानी रीसेप्शन कमीटीमे सत्ता आपवी” आ दरखास्तने मी. खीमजी हीरजी कायाणीए टेको आपतां ते सर्वानुमते पसार करवामां आवी हती. आ सभामां जो के उपर जणावेली सदगृहस्थोने उपप्रमुख तरीके पसंद करवामां आव्या हता, तोपण कामकाजनी व्यवस्था माटे पाछळथी ते लीस्टमां सुधारो वधारो करवामां आव्यो हतो. ते सुधारा प्रमाणे जे उपप्रमुख साहेबो कॉन्फरन्समां बीराज्या हता तेमनां नामनुं लीस्ट पुरवणी अमां जोड़वामां आव्युं छे.

शेठ जेठाभाई दामजी मेघजीए, चौथी दरखास्त करतां जणाव्युं जे “रावसाहेब हीराचंद मोतीचंदने रीसेप्शन कमीटीना खजानची तरीके नीमवा” ते दरखास्तने मी. खीमजी हीरजीए टेको आपतां ते सर्वानुमते पसार थई हती.

પાંચમી દરખાસ્ત રજુ કરતાં શેઠ કલ્યાણચંદ સોભાગચંદે જણાવ્યું જે રીસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરી તરીકે શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદ રાયચંદની નીમણુંક કરવી. એ દરખાસ્તને શેઠ કસ્તુરચંદ જ્વેરચંદે ટેકો આપ્યાથી સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

મી. અમરચંદ પી. પરમારે કોન્ફરન્સના સંબંધમાં વિવેચન કરતાં જણાવ્યું કે “દેશો-દેશના અત્રેના રહેવાવાળા તમામ સાથના જૈન બંધુઓની એવી લાગણી છેકે, **બીજી જૈન કોન્ફરન્સ** મુંબઈમાં ભરવી અને આ કોન્ફરન્સમાં ભાગ લેવા માટે મુંબઈ પધારનારા ગૃહસ્થોની આગતા સ્વાગતા કરવા માટે જે સ્વાગત કમીટી મુકરર કરવામાં આવી છે તેની મતલબ એ છે જે, જે પ્રતિનિધીઓ મુંબઈમાં આવશે તેમની આગતાસ્વાગતા એ કમીટી કરશે. વઢી મંડપ, ભોજન, ઉતારા, દવા વિગેરે કેટલીક વ્યવસ્થા એ કમીટીને કરવી પડશે. ગઈ સાલ મારવાડમાં **શ્રી ફલોદી** મુકામે ત્યાંની તીર્થોન્નતિ સભા તથા જેપુરના માર્જીસ્ટ્રેટ મી. ગુલાબચંદજી ઢઢા એમ. એ. ના પ્રયાસથી પહેલી કોન્ફરન્સ મળી હતી. જેમાં મુંબઈ, અમદાવાદ, કલકત્તા, પંજાબ વિગેરે તરફના પ્રતિનિધીઓ હાજર થયા હતા, તે વખતે એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે બીજી જૈન કોન્ફરન્સ શ્રી પાલીતાણા ગ્વાતે ભરવી. ય્યાં કારતક મુદી ૧૯ ની જાત્રાએ ઘણા જૈનો આવે છે અને તે વખતે આવી સભા ભરાવાથી સ્વધર્મીભાઈઓ તેનો મોટી સંખ્યામાં લાભ લઈ શકશે. પરંતુ શ્રીપાલીતાણા દરબારસાથે હાલમાં કેટલીક વાબતો સંબંધી જાગડો ચાલતો હોવાથી ત્યાં કોન્ફરન્સ ભરવાનો વિચાર માંડી વાઢવામાં આવ્યો છે અને અમદાવાદ ગ્વાતે આગેવાન જૈનોની મળેલી સભામાં મુંબઈમાં બીજી કોન્ફરન્સ ભરવાની ઠરાવ કરવામાં આવ્યો છે. ને હાલના સમયમાં હિંદનું મધ્ય વિંદુ મુંબઈ છે ય્યાં ગુજરાત, કચ્છ, કાઠીઆવાડ રજપુતસ્થાન, (મારવાડ, મેવાડ વિગેરે) માઢવા, પંજાબ, કલકત્તા, દક્ષિણ વિગેરે સર્વે ભાગોના જૈન ભાઈઓ વસે છે. વઢી આ પ્રતાપી જગોળ હાલમાં મુની મહારાજ **શ્રીમદ્ મોહનલાલજી મહારાજ** પળ બીરાજે છે જેમના પ્રતાપથી દરેક કાર્યમાં યશ મળવાની સંપુર્ણ આશા રાખી શકાય છે.

સ્વામી વાત્સલ્ય કરવો એ જૈન ભાઈઓનું મુખ્ય કર્તવ્ય છે અર્થાત્ ગ્વાલી જમવું જમાડવું નહીં પરંતુ સ્વામી ભાઈઓને એકત્ર કરીને તેમની સેવા વૈયાવચ કરવી, વિચાર અદલવદલ કરવા, એક બીજાનાં દુઃખ દૂર કરવાં તથા કૂડા રિવાજો દૂર કરવા પ્રયત્ન કરવો વિગેરે માટે સ્વામી-વાત્સલ્ય કરવા શાસ્ત્રનું પરમાન છે અને કોન્ફરન્સનો પળ તે હેતુ છે. આથી જણાશેકે કોન્ફરન્સ કંઈ નવી વાબત નથી. કાર્તકી પુનમે, ચૈત્રી પુનમે, ફાગળ વિગેરેમાં જુદે જુદે તીર્થે દરસાલ જાત્રાના મેઢા ભરાય છે તે કોન્ફરન્સ જેવાજ છે.

પાટણમાં જ્યારે શ્રીમદ્ મોહનલાલજી મહારાજ બીરાજતા હતા ત્યારે જીર્ણ જૈન પુસ્તકોનો ઉધ્ધાર કરવાની તજવીજ થઈ હતી. પળ પછવાડેથી તે હીલચાલ પડી ભાગી છે તો તે ચાલુ રાખવી જોઈએ. અત્રે નિરાશ્રિત પંડો થયાં હતાં તે સંબંધી પળ ગોઠવળ થવી જોઈએ. વઢી શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ જે રોવા કુટવા વિગેરે હાનિકારક રીવાજો છે, તે પળ દૂર કરવા તજવીજ કરવી જોઈએ. જૈન શાસનની ઉન્નતિના અનેક પ્રકારનાં કાર્ય તથા સુધારા માટે ગ્વાલી વાતો કરી ડઠી જવાનું નથી પરંતુ કાંઈ સિદ્ધ કરી બતાવવું જોઈએ છે. અલબત્ત, શરૂઆતમાં ધીમે ધીમે કામ થાય છે પરંતુ એક બીજા સાથે મળી અનુભવ લઈને કામ કરીશું તો તે સહેલું પડશે અને તે મતલબ કોન્ફરન્સથી પાર પડશે. બહારગામથી આ કોન્ફરન્સમાં પંદરસો ઉપર પ્રતિનિધીઓ આવવાનો સંભવ છે.

આવા હિંદમાં જૈન ભાઈઓની કેટલી વસ્તી છે, કેવા કેવા પ્રકારના જૈનો છે. તેઓની સ્થિતિ કેવી છે, વિગેરે નજરે જોવાની તથા તેમની આગતા સ્વાગતા કરવાની મહાન તક આપણને મળશે.

કૉન્ફરન્સ માટે ભાદરવા વદ તૈરશ ચૌદશ તથા અમાવાસ્યાના જે દિવસો મુકરર કરવામાં આવ્યા છે, તે ઘણા અનુકુળ છે. એટલે શની, રવિ તથા સોમવતી અમાસના ફુરસદના દિવસો છે.

પાંચ છ દિવસ સ્વામીભાઈઓની ભક્તિ કરવાને ઘણા જૈન ભાઈઓ ઉત્સાહ રાખે છે તેથી જમણોને લગતી સગવડતા થઈ જશે. ઘણા ભાઈઓનો તો એવો વિચાર છે કે આવા દૂર દેશના જૈન ભાઈઓનાં પગલાં પોતાને ઘેર થાય એ મોટા ભાગ્યની વાત છે. વઢી રીસેપ્શન કમીટીને અંગે સ્વામીભાઈઓની આગતાસ્વાગતા માટે મંડપ કમીટી, ઉતારા કમીટી, મોજન કમીટી, પત્રવ્યવહાર કમીટી, સ્વચ્છ અંતર પુરી પાડનારી તંદુરસ્તીને લગતી કમીટી, વોલંટીયર કમીટી, હિસાબ કમીટી અને ફંડ કમીટી વિગેરે નીમવાની છે. આ પ્રસંગે મિ. અમરચંદ પી. પરમારે તેજ દિવસના “મુંબઈ સમાચાર” ના અંકમાં થયેલી પોતાની “જૈન કૉન્ફરન્સ”ની વ્યવસ્થાની યોજના વાંચી સંમતિ આપી હતી અને જુદી જુદી કમીટીઓ વિગેરે નીમવામાં તે યોજનાનો સંપૂર્ણ રીતે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. આ કમીટીઓમાં સર્વે સાથ તથા તડની ન્યાતોના આગેવાનોનો સમાવેશ થયો જોઈએ. કૉન્ફરન્સના સ્વચ્છ માટે ફંડ કમીટી વગવાળા ગૃહસ્થોની નીમવી જોઈએ. કારણકે પાંચથી છ હજાર રૂપિયાના સ્વચ્છનો અડસટો ફંડથી એકઠો કરવાનો છે.

આ કૉન્ફરન્સ વચ્ચે જુદી જુદી સભા, મંડળો તથા વિદ્યાર્થીઓની સાહ્યતા પણ આપણે લેવી પડશે. આપણી “ધી જૈન એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયા” ઉપરાંત મુંબઈમાં માંગરોળ જૈન સભા, જૈન મિત્ર સમાજ, શુભેચ્છક મિત્ર મંડળ તથા કેટલાંક બીજાં જૈન મંડળો છે તેઓને આ કામમાં સામલે રાખવા જોઈએ. તેમજ શાળાઓમાં શિક્ષતા વિદ્યાર્થીઓને વોલંટીયરો કરવા માટે કોશિશ કરવી જોઈએ.

આ મહાન ગંભીર કાર્ય ઉઠાવવા આજે મુંબઈ તૈયાર થયું છે, તેમાં મુંબઈના જૈનોએ એવો વિચાર નહિ રાખવો કે અમુક સાથવાળાએ અથવા અમુક ન્યાત અને અમુક ગચ્છવાળાએ આ કામ કરવાનું માથે લીધું છે, માટે તેઓ સંભાળી લેશે. આ કામ અમુક ન્યાત, ગચ્છ, અથવા તડનું નથી પરંતુ ધાર્મિક છે અને તેમાં દરેક ભાઈએ સામેલ થવું જોઈએ અને દુનિયા તથા સરકારને દેખાડી આપવું જોઈએ કે જૈન ભાઈઓ એક્યતાર્થી આવાં મહાન કાર્યો ફત્તેહમંદી સાથે પૂર્ણ કરવાને શક્તિવાન છે.

હિંદમાં જૈન કોમની વસ્તી પંદર લાખની છે અને તેના પ્રતિનિધીઓ આવી કૉન્ફરન્સમાં એકઠા થઈ જે કામ કરે તે કેટલું મહત્વનું તથા ઉન્નતિનું છે તે દરેક ભાઈએ વિચારવું જોઈએ. કેટલેક ઠેકાણે જૈન ભાઈઓ ધંધા અને રોટી વગરના થઈ ગયા છે, કેટલેક ઠેકાણે મંદીરો જીર્ણ થઈ ગયાં છે, કેટલેક ઠેકાણે સાધુઓ સ્વચ્છંદીપણે વર્તે છે, તે સઘળાનો સુધારો આવી રીતે કૉન્ફરન્સ ભરાયાથી થશે અને તે કૉન્ફરન્સની વ્યવસ્થા માટે જે રીસેપ્શન કમીટી નીમાઈ છે તેને બંની શક્તી સર્વ પ્રકારની સાહ્યતા આપવી એ દરેક જૈન બંધુની ફરજ છે.”

ત્યાર પછી મિ. કેશવલાલ મોહનલાલ શ્વેરીએ સુચના કરી કે “કૉન્ફરન્સનું નામ ‘જૈન શ્વેતાંબર કૉન્ફરન્સ’ને બદલે ‘જૈન કૉન્ફરન્સ’ રાખવામાં આવે તો વિશેષ સમ્મ થાય.”

મિ. માળેકલાલ ઘેલાભાઈએ તે વિષેનો ખુલાસો કરતાં જણાવ્યું કે “ આ બાબત મહત્વની છે. આગળ જતાં ટંટો નહીં ઉઠે અને સંપ જલ્લવાય તે હેતુથી ‘ શ્વેતાંબર ’ શબ્દ સામેલ રાખવામાં આવ્યો છે. આપણે જીર્ણોદ્ધાર વિગરે કામો કરવાનાં છે, વઢી આપણો હેતુ સંપ જાલ્લવાનો અને જ્યાં આગળ તેની ધામી હોય ત્યાં આગળ તે પ્રદિપી કરવાનો હોવાથી ભવિષ્યમાં કોઈ પણ કલેશ પેદા થાય નહિ તેવી રીતે વર્તવાનું છે અને આપણે સર્વથી પ્રાચીન છીએ તોપણ પહેલેથીજ સરલતાથી કામ લેવું ઠીક છે. ”

રાવસાહેબ હિરાચંદ મોતીચંદે જણાવ્યું કે “ આ બાબત અમદાવાદ ખાતેની સભામાં કેટલોણક વિચાર કરીને મુકરર કરવામાં આવી છે, માટે તેમાં ફેરફાર કરવાની જરૂર નથી. ”

મિ. અમરચંદ પી. પરમારે જણાવ્યું કે “ ફલોદીમાં જે પહેલી કોન્ફરન્સ મળી હતી તેને ‘ જૈન કોન્ફરન્સ ’ એવું નામ આપવામાં આવ્યું હતું માટે તે બદલીને બીજું રાખી શકાય નહિ. ” લંબાણ વિચાર કરી છેવટે ઠરાવવામાં આવ્યું કે ‘ શ્વેતાંબર ’ શબ્દ કૌંસમાં લખવો. તેથી આ ઠરાવપ્રમાણે “ જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સ ” નામ રાખવામાં આવ્યું.

આ ઠરાવ થયા પછી મેં વિવેચન કરતાં જણાવ્યું “ કે સ્વાગત કમીટીના ચીફસેક્રેટરી તરીકે મારી નીમણુંક કરી તે માટે સંઘનો ઉપકાર માનું છું પરંતુ મારે જણાવવું જોઈએ કે આ કામ એટલું મોટું છે કે તેમાં દરેક ભાઈની મદદની જરૂરીયાત છે, જેમની મદદથી મારે એકલાને માથે બોજો પડે નહીં અને શ્રી સંઘની શોભા વધે. જે જે ભાઈઓ તરફથી જે જે સુચનાઓ આવશે તે ઉપર હું ધ્યાન આપીશ. રીસપ્શન કમીટીનાં નામો નક્કી થયેથી તે છપાવીને સભાસદોને. સ્વર્ આપવામાં આવશે, જેથી આવતા રવિવારે એકઠા થઈ કામ આગળ ચલાવી શકીએ. માટે દરેક સાથ, ન્યાત તથા તડના આગેવાન ગૃહસ્થો સ્વાગત કમીટી માટે નામો લખી મોકલવા મહેરવાની કરવી. ”

રાવસાહેબ હિરાચંદ મોતીચંદે વિવેચન કરતાં જણાવ્યું કે “ કોન્ફરન્સ શબ્દ અંગ્રેજી છે તેથી કોઈ કોઈ બોલીવાનું નથી. કોન્ફરન્સ એટલે સંઘ સમજવો અને સંઘે મેળા થઈ સારાં કામો કરવાનાં છે. કોઈએ વઢી એમ નહિ સમજવું કે આ સભામાં જઈશું તો પૈસા ભરવા પડશે, એવું કોઈ છેજ નહિ. આગળ આપણા જૈનો પૈસા સ્વરચી જે મોટાં મોટાં કામો કરી ગયા છે તે કામો અત્યારે પણ હયાત છે. આપણે હાલ જે કોઈ પૈસા સ્વરચીએ છીએ તેનું કોઈ સમીન કામ જોવામાં આવતું નથી. મંડારોની હાલ કેવી વ્યવસ્થા થાય છે તથા તેમાં શું શું અડચણો છે તે તપાસવાનું છે. ”

કોન્ફરન્સની બાબતમાં કોઈએ મતભેદ રાખવાનો નથી. ન્યાત સાથ કે તડની ગમે તેવી તકરાર હોય, તેવી બાબતોમાં ગમે તેવો મતભેદ ચાલતો હોય પરંતુ તે બધા એક બાજુ ઉપર મુકી આ ધર્મના કામમાં સઘળા સામેલ થવું જોઈએ છે. ધર્મમાં મતભેદ છેજ નહિ અને તેવો મતભેદ પડવાનું કારણ નથી. જ્યાંસુધી કંઈ પણ કામ હસ્તીમાં નથી લાવ્યા ત્યાંસુધી સર્વે વૃથા છે. છાપામાં ખાલી નોંધ થવાથી મલકાઈ જવાનું નથી, માટે સંગીન કામો હસ્તીમાં લાવવા માટે આ કોન્ફરન્સ મારફતે દરેક ભાઈએ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. ”

છેવટે શ્રીમદ્ મોહનલાલજી મહારાજે કોન્ફરન્સ સંબંધી ઉપદેશ આપતાં જણાવ્યું કે આવા મહોટા એકઠા થયેલા સંઘે મહાન્ સભા માટે જે પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો છે તે ફળીમુત્ત કરવા માટે વત્ન કરવામાં પ્રાછા પડવું જોઈએ નહિ. મુંબઈ મોટું ક્ષેત્ર છે અને ત્યાં ઈચ્છે તો ઘણાં કામ

થઈ શકે તેમ છે. વઢી અત્રે કદાગ્રહ નથી તથા ન્યાત જાતના ટંટા નથી અને વધામાં જે ઉછરંગ જોવામાં આવે છે તેથી રૂઢાં કામો થવાનો સંભવ છે.

કલ્યાણક ભૂમિઓ તથા તીર્થોના ઉધ્વાર કરવાની ઘણી જરૂર છે. તેમ મુંબઈમાં મુધારો કરોછો પરંતુ દૂર દેશોમાં મુધારો કરવો જોઈએ છે, કારણકે પોતાના ઘરમાંતો સર્વ કોઈ મુધારો કરે છે. કેટલેક સ્થળે જૈન ભાઈઓ કષ્ટ ભોગવે છે, તેવા સ્વધર્મીઓને સહાય કરવી ઘટે છે અને મહાન સમાનું કામ પત્તેહમંદીથી પાર પાડવા માટે દરેક જૈને દૃઢ વિચાર રાખવો જોઈએ છે. ”

વાદ શ્રી જીન સાસનની જય વોલી સંઘ વિસર્જન થયો હતો.

આ પ્રસંગથી જૈન ભાઈઓમાં બહુજ જાગૃતિ અને ઉત્સાહ નજરે પડ્યાં હતાં. જ્યાં જોઈએ કોન્ફરન્સ સંબંધે ત્યાં જૈન કોન્ફરન્સની વાતો ઉત્સાહ મેર ચાલતી હતી. જુદી જુદી જૈન લોકોનો ઉત્સાહ. સભાઓમાં પણ કોન્ફરન્સ મેલવવાના લાભો અને તેમાં લેવા યોગ્ય વિ-પયો, જૈન કોન્ફરન્સ સંબંધી ટૂંક વિવેચન અને સુચના, ડેલીમેટોની ફરજ થિંગેર ગંભીરતા વાઢા અને જૈન કોન્ફરન્સ જેવા મહા મંડલ મારફતે પાર પાડી શકાય તેવા સવાલો ચર્ચાવા લાગ્યા, અને એ વધાનું સામટું પરિણામ એ આવ્યું કે, નહિં ધારી શકાય તેવી અને તેટલી જાડપથી કોન્ફરન્સનું કામ આગલ વધ્યું અને જે ટૂંક અરસામાં વધી તૈયારીઓ કરવાની હતી તે સઘળી નિર્વિઘ્નપણે પાર પડી.

રીસેપ્શન કમીટીના મુખ્ય અધિકારીઓની નીમણુંક થયા પછી તરતજ જુદી જુદી સબકમીટીઓ નીમતા માટે રીસેપ્શન કમીટીની પહેલી મીટીંગ તા. ૫ મી જુલાઈ રવિવારના રોજ માંડવી ઉપરની શ્રી કચ્છી વીશા ઓશવાલ જ્ઞાતિની મહાજન વાડીમાં વપોરના એક કલાકે વોલાવવામાં આવી હતી જે વચ્ચે જુદા જુદા જૈન સાથના આગેવાન ગૃહસ્થો મોટી સંખ્યામાં હાજર થયા હતા શરૂઆતમાં સબકમીટીઓ નીમવાનું કામ હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું અને નીચે મુજબ કમીટીઓ નીમવામાં આવી હતી.

કમીટીનાં નામ.	પ્રમુખનું નામ.	સેક્રેટરીનું નામ.
૧ ઇન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ અને વોલન્ટીઅર કમીટી.	શેઠ અંબાલાલ વાપુભાઈ.	મી. અમરચંદ પી પરમાર.
૨ ઉતારા કમીટી.	જીવેરી કલ્યાણચંદ શોભાગચંદ.	મી. અમૃતલાલ કેવલદાસ.
૩ કોર્સ્પોન્ડન્સ (પત્રવ્યવહાર) કમીટી.	મી. લક્ષ્મસી હિરજી બી.એ.એલ.એલ.બી.મી.	મોહનલાલ પંજાભાઈ.
૪ ફંડ કમીટી.	(પ્રમુખ નીમવામાં આવ્યા ન હોતા)	શેઠ ત્રિભોવનદાસ ભાળજી.
૫ ભોજન કમીટી.	શેઠ વાલચંદ કનીરામ.	મી. મોહનલાલ હેમચંદ.
૬ મંડપ કમીટી.	રાવબહાદુર માણેકચંદ કપૂરચંદ.	મી. છોટાલાલ પ્રેમજી.
૭ હિસાબ કમીટી.	શેઠ ટોકરશી શામજી.	મી. મુલ્કચંદ હીરજી.

જૂનરૂલ સુપરવાઈઝર તરીકે શેઠ માણેકલાલ ઘેલાભાઈને નીમવામાં આવ્યા હતા.

ઉપરની દરેક કમીટીમાં પ્રમુખ અને સેક્રેટરી ઉપરાંત કેટલાક મેમ્બરોની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી જેઓનાં નામનું લીસ્ટ પુરવણી રૂમાં દાખલ કરવામાં આવ્યું છે. આ મીટીંગમાં કોન્ફરન્સ ભરવાના ખર્ચનું ફંડ ચાલુ કરતાં તેમાં તેજ વચ્ચે સચી દિલના ગૃહસ્થો તરફથી એક સારી રકમ ભરી દેવામાં આવી હતી. પાછળથી ફંડ ધીમે ધીમે વૃદ્ધિ પામ્યું હતું. આ ફંડમાં જે જે ગૃહસ્થો નાણાં ભર્યા હતાં તેની સંપૂર્ણ ટીપ પુરવણી આમાં આપી છે.

સ્વામી વત્સલ્યતાનો અર્પૂ લાભ સમજનારા કેટલાક ઉદાર અંતઃકરણના સદ્ગૃહસ્થો તરફથી બહાર ગામથી આવનારા પ્રતિનિધીઓને ભોજન વિગેરે આપવાની તથા બીજી રીતે ભક્તિ કરવાની નીચે જણાવેલા દિવસો માટે માગણી કરવામાં આવી હતી. ભક્તિ કરવાની માગણી કરવાનું પ્રથમ માન મેઢવનાર શેઠ. દેવકરણ મુલ્લજી હતા. તેમણે ભાદરવા વદી ૧૩ ને દિવસે બહારગામથી પધારનારા સઘળા પ્રતિનિધીઓને પોતાને ત્યાં જમાડવા માટે શ્રી સંઘને વિનંતી કરી હતી. તેજ પ્રમાણે ભાદરવા વદી ૧૧ ના રોજ શેઠ અમરચંદ તલકચંદે સહવારના તથા સાંજના જમણ માટે જૈન કલ્બને માગણી કરી હતી, અને રાવસાહેબ હીરાચંદ મોતીચંદે આસો સુદી ૧ ને દિવસે વ્રજે વચ્ચે પોતાને ત્યાં જમાડવાની રજા મેઢવવાની માગણી કરી હતી. ઉપરની માગણીઓ સ્વિકારવાનું કામ વિચાર કરવા ઉપર મુલતવી રાખવામાં આવ્યું હતું. ત્યાર પછી બહાર ગામથી પધારનારા ડેલીગેટોની (પ્રતિનિધીઓની) શારીરિક સંભાળ રાખવા માટે ડાક્ટરો નગીનદાસ માણેકલાલ, મગનલાલ ડમીયાશંકર મદ. ઇ. એમ. એન. એસ., અમૃતલાલ જે. મહેતા. ઇ. એમ. એન. એસ., મયાચંદ મગનલાલ વડોદરાવાળા તથા વૈદ્ય મગનલાલ લાલચંદ તરફથી સંપૂર્ણ સારવાર કરવાની માગણી કરનારા પત્રો આવ્યા હતા, તેમની માગણી ઉપકાર સાથે સ્વિકારવામાં આવી હતી.

રીસેપ્શન કમીટીની બીજી મીટીંગ તારીખ ૧૬ મી જુલાઈને બુધવારે રાત્રે ૭|| વાગતાં

રીસેપ્શન કમીટી- શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. રૂ. ના પ્રમુખપણા હેઠળ શ્રી ગોડીજી મહા-ટીની બીજી સભા. રાજના દેહેરાસરની પાછળ બોલાવવામાં આવી હતી, જે વચ્ચે કોન્ફરન્સને અંગે થનારા ખર્ચને પહોંચી વળવા માટે શું રસ્તો લેવો તે વિષે વિચાર ચલાવવામાં આવ્યો હતો.

શરૂઆતમાં મી. અમરચંદ પી. પરમારે જણાવ્યું કે “ માર્કેટ હરચંદ રાયચંદ તરફથી એક નવીન સ્કીમ તૈયાર કરવામાં આવી છે અને તેમાં તેઓનું કહેવું એ છે કે આપણે ટીકીટો, કહાડી, તેમાં સ્ટેજની ટીકીટના રૂ. ૫૦, ત્યાર પછીની સીટના રૂ. ૨૫, અને છેવટની સીટના રૂ. ૧૦ રાખવા. આ મુંબઈ શહેરમાં ઘણી ટીકીટો ગ્રામીણો અને થોડી મહેનત આપણે જોઈતી રકમ એકઠી કરી શકીશું ” ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે આ અસલ દરખાસ્ત માર્કેટ હરચંદ રાયચંદની હતી પણ તેઓ બહારગામ ગયેલા હોવાથી મી. અમરચંદ પી. પરમારે રજૂ કરી પોતાના તરફથી ટેકો આપ્યો હતો.

આ દરખાસ્તના સંબંધમાં સૌએ પોતપોતાનો વિચાર સુધીથી જણાવ્યો હતો તે જાહેર કર્યું. શ્રેણી માણેકલાલ ઘેલામાઈએ જણાવ્યું કે “ આ દરખાસ્ત વ્યવહાર નથી માટે તે નામંજુર કરી પ્રથમથી જે પ્રમાણે ટીપ શરૂ કરવામાં આવી છે તે ચાલુ રાખવી. આવી રૂ. ૫૦, રૂ. ૨૫, અને રૂ. ૧૦, ની ટીકીટો ધોરણી સંખ્યામાં સ્વપૂર્ણ મહિને અને સ્ટેજ ઉપર આપણે યોગ્ય વિદ્વાનો અને અમુક શહેરોના આગેવાન ગૃહસ્થોને બેસાડવા માગીએ છીએ માટે તે સ્વીકાર નહીં. વળી આપણે આ ધાર્મિક કામ કરવા નીકળ્યા છીએ તેમાં પૈસા આપે તેનેજ માત્ર માન આપી અમલ

વેસાડવા એ નાટકની રીતિ દાખલ કરવા જૈવું થશે. નેશનલ કૉંગ્રેસ જૈવું મહામંડળ પળ આવી રીતની ટીકીટોથી પૈસા ભેગા કરતું નથી. તેમજ બીજી કૉન્ફરન્સો પળ જોઈતું નાણું મેલવવાં ફંડ કરેછે, પળ મોટી કિંમતની ટીકીટો કહાડતી નથી, તો આપણે ચાલુ રિવાજને દુર કરવાનો નિષ્કાર ન કરતાં જે રીતે ફંડ ભરાવાનું શરૂ કર્યુંછે તેજ રીતે ભરાવાનું કામ જારી રાખવું. ”

ઉપરની શ્રેણી માણેકલાલ ઘેલાભાઈની દરખાસ્તને શ્રેણી કલ્યાણચંદ સૌભાગચંદે અનુમોદન આપ્યું હતું તેમજ મિ. લલ્લમસી હિરજી મહેસરી બી. એ. એલ.એલ. બી. એ પળ શેઠ માણેકલાલના મતને મળતા થઈને ચાલુ રીતે ફંડ વધારવાની સુચના કરી હતી. ત્યાર બાદ આજ વિષય ઉપર મિ. પ્રેમચંદ વીરપાળે કહ્યું કે “ જો કે રૂ. ૧૦, ૨૫, ને ૧૦ ની ટીકીટો કાઢી ફંડ ભેગું કરવાની મિ. પરમારની દરખાસ્તની હું વિરુદ્ધ છું અને ફંડ માટે આપણી જુની રીતપ્રમાણે ટીપ કરવી એવો મારો અભિપ્રાય છે, તોપણ પ્રેક્ષકોની ટીકીટોની ફી તો અવશ્ય રાખવી જોઈએ અને મિ. માણેકલાલ પોતાની દરખાસ્તમાં તેપ્રમાણે સુધારો કરે તો હું તેમના મતને મળતો છું. ” શેઠ માણેકલાલ ઘેલાભાઈ પ્રેક્ષકોની ફી લેવાને સુધારો કબૂલ રાખ્યો હતો તથા તેમના સુધારાને રાવ બહાદુર માણેકચંદ કપુરચંદ તથા શેઠ ચંદાજી સુશાલ તરફથી વિશેષ અનુમોદન મળતાં તે દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થયેલી જાહેર કરવામાં આવી હતી.

છેવટે પ્રમુખ સાહેબે જાહેર કર્યું કે સભાના મોટા ભાગનો વિષય ટીપ કરી ફંડ કરવાનો છે, તેથી તે ફંડમાં રકમો ભરાવવા માટે એક કમીટી નીમવાની ખાસ જરૂરીયાત છે અને તેમ કરી પ્રથમ શરૂ થયેલી ટીપને આગળ ચલાવવી. આ કામ એકત્રપણે કરવાનું છે તો સૌ ભાઈઓએ ઉત્સાહપૂર્વક આ કામમાં ભાગ લેવો અને તેમને દરેક જાતની જોગવાઈ કરી આપી કૉન્ફરન્સની પતેહ થાય તે માટે મહેનત કરવી જોઈએ. ”

કૉન્ફરન્સમાં પધારનારા જુદા જુદા દેશના ડેલીગેટોની ભોજનની રીતમાતર્થ માહિતગાર થવા અને તેપ્રમાણે વ્યવસ્થા કરવા ભોજન કમીટીને પ્રમુખ સાહેબે મલામણ કરી હતી, અને છેવટે પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માની રાતના ૧૦ વાગતાં સભા બરખાસ્ત થયેલી જાહેર કરવામાં આવી હતી.

સભા બરખાસ્ત કર્યા પછી ગૃહસ્થોના વિચારાઈ જવા પહેલાં ફંડની ટીપ રજુ કરવામાં આવી હતી આ વચ્ચે પળ સારી રકમ ભરાઈ હતી.

તા. ૩-૮-૧૯૦૩ ને રોજ આમંત્રણ પત્રો કાઢવામાં આવ્યાં હતાં અને તેમાં જણાવ્યા પ્રમાણે કૉન્ફરન્સનું કામ કરવા નીમાયેલી જુદી જુદી સબકમીટીઓના રીપોર્ટ સાંભળવા રીસેપ્શન કમીટીની ત્રીજી મીટીંગ તા. ૬-૮-૧૯૦૩ ને રોજ શેઠ વીરચંદ દીપચંદના પ્રમુખપણા હેઠળ મળી હતી જેમાં મેમ્બરો સારી સંખ્યામાં હાજર થયા હતા.

૧ આ કૉન્ફરન્સની ઑફીસને માટે મકાનની ઘણીજ અગવડ પડતી હતી પળ તે વાત ગોડીજી મહારાજના દેરાસરના ટ્રસ્ટીઓને બિનંતી કરતાં તેઓ ગોડીજી મહારાજના દેરાસરના ઉપાશ્રયનો શુકામ કૉન્ફરન્સની ઑફીસ માટે વગર ભાડે વાપરવા આપ્યો છે તેથી તેઓ સાહેબોનો ઉપકાર માનવામાં આવે છે.

૨ કૉન્ફરન્સનું કામકાજ કરવા હાલમાં ૭ ક્લાર્કો તથા ૪ સિપાઈઓ રાખવામાં આવ્યા છે જેનો માસિક ખર્ચ રૂ. ૧૫૭ થાય છે.

૩ કૉન્ફરન્સમાં ડેલીગેટોને આમંત્રણ કરવાના કામમાં મદદ મળે તેને સારુ સાત પ્રશ્નો છપાવી તૈયાર કરી જુદે જુદે સ્થળે મોકલવામાં આવ્યા છે, જેમાંના કેટલાંકના જવાબ પણ ફરી વળ્યા છે.

૪ મંડપ કેવલો બાંધવો તેનું અનુમાન કરવામાં મદદ મળે તેને માટે વીજીટરોની ટીકીટો જેની કીમત રૂ. ૩, અને રૂ. ૨ રાખવામાં આવી છે તે વેચવાનું કામ શરૂ કર્યું છે, અને તે ટીકીટો અમુક મુદતમાં જેટલી ખપશે તે ઉપર વિચાર કરી મંડપ બાંધવાનું કામ શરૂ કરવામાં આવશે.

૫ મંડપ બાંધવાનું કામ હજુ શરૂ થયું નથી તે બદલ “પ્રેસીડન્સી એન્જીનીયર”ને અરજ કરતાં તેમણે પોલીસ કમીશનરની પરવાનગી મળ્યેથી જગા આપવાનું કહેવાથી હાલમાં મહેરવાન પોલીસ કમીશનર સાહેબને અરજ કરવામાં આવી છે, તેનો ખુલાસો થતાં મનીસ્કુલના નાકાની અને એલ્ફીન્સ્ટન હાઈસ્કુલ સામેની જગા આપણને મળી શકશે.

૬ કૉન્ફરન્સ કમીટીને માથે પત્રો લખવાનો તથા વિષયો નક્કી કરવા વિગેરેનો ઘણો વોજો છે, પરંતુ કહેવાને આનંદ થાય છે કે તે પોતાનું કામ પુરતી કાઠજી અને બાહોશીથી કરે છે. ફંડ કમીટીમાં પણ કામ ઘણું જોરમાં ચાલે છે અને આજ સુધીમાં રૂ. ૧૬,૭૬) મરાઈ ચૂક્યા છે અને તેમાંથી રૂ. ૩૦૩૪) વસુલ આવ્યાં છે. બધું કાન નાળાંથીજ થનાર છે તો જુદા જુદા સાથવાળા ગૃહસ્થો આ ફંડ કમીટીના કામમાં મદદ કરશે અને પોતપોતાના સાથમાં નાળાં મરાવાની તજવીજ કરશે એવી આશા રાખું છું.

૭ થોડાજ દિવસમાં ટીકીટોના વેચાણના રૂ. ૧૪૦) આવ્યાં છે અને લોકો પુષ્કળ ટીકીટો ખરીદ્યા જાય છે.

૮ વોલંટીઅર અને હેલ્થ કમીટીમાં પણ કામ ઠીક ચાલે છે મિ. પરમારની ઇલ્લટથી વોલંટીઅરોની પુષ્કળ અરજીઓ આવી છે. કંઈ પણ ફી લીધા સિવાય આ વોલંટીઅરોને મંડપમાં દાખલ કરવામાં આવશે, તથા તેમને સુશોભિત ડ્રેસ (યુનીફોર્મ) પણ આપવામાં આવશે.

આ સઘળાં કામ જોતાં મોરે આપને એક મહત્વની વાત કહેવાની છે અને તે એ છે કે, જો કે દરેક કમીટીના મેમ્બરો અને ઓફિસરો બીજી કમીટીઓ કરતાં પોતાનું કામ સારું અને સંતોષકારક કરવા પુરતો પ્રયત્ન કરે છે, તોપણ તેમનામાંના કોઈના મનમાં રૂપિયા નથી; બધા એક બીજા તરફ પ્રેમની નજરથી જુવે છે અને તેથી આપણી કૉન્ફરન્સ જરૂર પતેહમંદ નીવડશે એમ હું ધારું છું.

આજ સુધી રીસેપ્શન કમીટીની તમામ સબકમીટીઓમાં થઈ કુલ ૨૭૨ મેમ્બરોની નીમણુંક થઈ છે અને તે બધા કૉન્ફરન્સના કામમાં સંપૂર્ણ રીતે ભાગ લે છે. જુદી જુદી કમીટીઓની કેટલી મીટીંગો થઈ અને તેમાં મેમ્બરો કેવા પ્રમાણમાં હાજરી આપે છે હતા તે નોંધના પત્રક ઉપરથી સહજ સમજાઈ શકાશે.

ન. કમીટીનું નામ.	કુલ મેમ્બરોની સંખ્યા.	આજસુધી કેટલી બેઠકો થઈ.	સરેરાસ થઈ. હાજરી.	રીમાર્ક .
૧ ઇન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ અને વોલેન્ટિયર કમીટી.	૩૯	૩	૧૬	૧૧+૧૬+૨૧
૨ ઉતારા કમીટી.	૧૯	૪	૭	૯+૭+૯+૯
૩ કૉર્સ્પોન્ડન્સ કમીટી.	૨૩	૪	૧૪	૧૪+૧૭+૧૧+૧૩
૪ ફંડ કમીટી.	૧૬૨	૦	૦	
૫ ભોજન કમીટી.	૧૮	૧	૪	
૬ મંડપ કમીટી.	૧૨	૩	૮	૮+૮+૭
૭ હિસાબ કમીટી.	૬	૦	૦	

આ ઉપરથી આપ સાહેબોની ધ્યાનમાં આવશે કે દરેક કમીટીના મેમ્બર સાહેબો તેમજ તેમના સેક્રેટરી સાહેબો પુરતો પરિશ્રમ લીધો છે, અને હવે પછી પણ તેજ પ્રમાણે તેઓ પરિશ્રમ લેશે એવી હું આશા રાખું છું.

આ પ્રમાણે મારો રીપોર્ટ વાંચી રહ્યા પછી દરેક સબકમીટીઓના સેક્રેટરીઓ ઉપરના રીપોર્ટને મળતીજ પણ વધુ લંબાણથી પોતપોતાની કમીટીની હકીકત સમા સમક્ષ રજૂ કરી હતી.

તમામ કમીટીઓના સેક્રેટરીઓની હકીકત સાંભળી રહ્યા પછી ઠરાવોનું કામ હાથ લેવામાં આવ્યું હતું.

શેઠ અંબાલાલ વાપુભાઈ દરખાસ્ત કરીકે “ રીસેપ્શન કમીટીની આવતી મીટીંગ માદરવા સુધી ૬ ને દિવસે બોલાવવી, અને ત્યાર પછી હંમેશા દર પંદર દિવસ બોલાવવી. તે ઉપરાંત યાસ કામ પડેતો વચમાં પણ બોલાવવી. ” આ દરખાસ્તને શેઠ જગજીવન કલ્યાણજી-એ ટેકો આપતાં તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

શેઠ ટોકરસી શામજી દરખાસ્ત કરીકે “ કૉર્સ્પોન્ડન્સ કમીટી જે સાત પ્રશ્નો તૈયાર કર્યા છે તેની એક એક નકલ રીસેપ્શન કમીટીના દરેક મેમ્બર સાહેબને પહોંચાડી, તેનાં બનતી ત્વરાણે જવાબ મોકલવા વિનંતિ કરવી. ” આ દરખાસ્તને શેઠ રૂપચંદ રંગીલદાસચાલા-શા. કંકુચંદ મૂલચંદ ટેકો આપતાં તે સર્વાનુમતે પસાર થઈ જાહેર કરવામાં આવી હતી.

મી. અમરચંદ પી. પરમારે દરખાસ્ત કરીકે “ માત્ર મુંબઈના દરેક ડેલીગેટ પાસેથી ફી તરીકે રૂપિયા પાંચ લેવા ” આ દરખાસ્ત વિરુદ્ધ મી. મોહનલાલ હેમચંદ એમેન્ડમેન્ટ (મુધારો) મુક્યું કે “કોઈપણ ડેલીગેટ પાસેથી ફી લેવી નહીં પણ મુંબઈના ડેલીગેટોની સંખ્યા મુકરર કરવી. ” આ એમેન્ડમેન્ટને મી. પ્રેમચંદ વીરપાળે ટેકો આપ્યો હતો; અને મત લેતાં એમેન્ડમેન્ટની તરફ-ગમાં વધારે મત પડવાથી ઠરાવ કરવામાં આવ્યોકે “ કોઈપણ ડેલીગેટની પાસેથી ફી નહીં લેવી પણ મુંબઈના, જુદા જુદા મંડળો, કેટલા ડેલીગેટ મોકલવા તેની સંખ્યાની હદ બાંધવી. ”

શેઠ શ્રીમોવનદાસ ભાણજી દરખાસ્ત કરીકે “ રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરો એ ઓછામાં ઓછી રૂ. ૨, ની ટીકીટ ખરીદ કરવી જોઈએ. ” આ દરખાસ્તને ટેકો નહીં મળવાથી રદ ગઈ હતી; પરંતુ આજ વચ્ચે રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બર સાહેબોને ફંડમાં થયાશક્તિ નાણાં ખર્ચામાટે મલામણ કરવામાં આવી હતી.

શેઠ રતનચંદ ગ્રીમચંદ મોતીચંદે જણાવ્યું કે “ ચીફસેક્રેટરી તથા જુદી જુદી કમીટીના સેક્રેટરી સાહેબોએ અત્યાર સુધીમાં પોતાનું કામ ઘણું સારું અને સંતોષકારક રીતે બજાવ્યું છે; તેથી તેમનો ઉપકાર માનવાની હું દરખાસ્ત મુકું છું.” આ દરખાસ્તને શેઠ રતનલાલ મગનલાલે ટેકો આપતાં તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે દરેક કમીટીએ પોતાનું કામ શરૂ કર્યું હતું. પછી કેટલીક કમીટીઓમાં પ્રમુખ નીમાયા ન હોતા, તેથી ફંડ કમીટીના પ્રમુખ શેઠ વીરચંદ દીપચંદ, ભોજન કમીટીના શેઠ બાલચંદ કનીરામ, હિસાબ કમીટીના શેઠ ટોકરશી શામજી અને સેક્રેટરી તરીકે શેઠ મુઝચંદ હીરજીની નીમણુંક કરવા માટે શેઠ કલ્યાણચંદ સોભાગચંદે દરખાસ્ત કરી અને તેને મી. નાગજી મોતીચંદે ટેકો આપતાં તે સર્વાનુમતે પસાર થયેલી જાહેર કરવામાં આવી હતી.

મી. સંકલચંદ મહામુખરામ તથા મી. જેઠાભાઈ આણંદજીને કૉર્સ્પોન્ડન્સ કમીટીમાં મેમ્બર તરીકે દાખલ કરવા માટે મી. સાકરચંદ માણેકચંદ ઘડીઆઢીએ દરખાસ્ત કરી, આ દરખાસ્તને શેઠ લલ્લુભાઈ કરમચંદે ટેકો આપતાં તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

શેઠ ઉત્તમચંદ બાલચંદ, શેઠ દલપતભાઈ પ્રેમચંદ, શેઠ જેસીંગભાઈ સારાભાઈ, શેઠ મુઝચંદ આશારામ, શેઠ કાઠીદાસ મુઝજી, શેઠ હીરાચંદ વસનજી, શેઠ કાઠીદાસ જગાભાઈ તથા શેઠ વીરજી કૈશવજીને રીસિપ્શન કમીટીમાં દાખલ કરવા માટે મી. અમરચંદ પી. પરમાર દરખાસ્ત કરી અને તેને મી. મોહનલાલ હેમચંદે ટેકો આપતાં તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

કૉન્ફરન્સમાં જુદી જુદી કમીટીઓ મારફતે જે સ્વર્ચ થાય તેના ઉપર દેખરેખ રાખવા તથા કોઈ કમીટીને મોટી રકમનો સ્વર્ચ કરવાનો હોય તો તે વડલ તપાસ કરી મંજૂરી આપવા માટે શેઠ કલ્યાણચંદ સોભાગચંદ, શેઠ ટોકરશી શામજી, શેઠ ત્રીભોવનદાસ ભાણજી તથા રાવ બહાદૂર શેઠ માણેકચંદ કપુરચંદની એક કમીટી નીમવામાં આવી હતી.

મી. પ્રેમચંદ વીરપાઠની મહામણથી પ્રમુખ સાહેબે કેટલીએ વાવતોની નીચે પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરવા દરેક કમીટીના અધિકારીઓને સુચના કરી ગ્વાસ મહામણ કરી કે, જ્યારે પ્રસંગ આવે ત્યારે બનતા સુધી એ સુચનાઓ ઉપર લક્ષ આપવું.

મંડપનો સ્વર્ચ ઓછો થાય તે માટે મહોમેડન કૉન્ફરન્સના અધિકારીઓને મળી તે સંબંધી તેમની સલાહ લઈ તે સલાહનો યોગ્ય વ્યવસ્થા ઉપયોગ કરવાનું મંડપ કમીટીના અધિકારીઓએ લક્ષમાં રાખવું. તેમજ રીપોર્ટરો બેસી શકે તેટલી જગાની ગોઠવણ કરવાનું, તથા ચિત્તિની મહારાજો માટે ફિલાયદી બેઠકો કરવાનું ધ્યાનમાં રાખવું.

કૉન્ફરન્સમાં પોતાના રિપોર્ટરો મોકલવા અત્રેના અંગ્રેજી પત્રોને અને અત્રેના તેમજ બહારગામના રોજીંદા અને અઠવાડિક પત્રોને કૉર્સ્પોન્ડન્સ કમીટીએ સ્વર આપવી, અને આપણી કૉન્ફરન્સના કામના રિપોર્ટની જેમ બને તેમ વધારે પત્રોને સ્વર આપવી. જુદા જુદા દેશના પ્રસિદ્ધ ગૃહસ્થોને ત્યાં જુદા જુદા ગામોનાં નામો મેલવવાને માણસો મોકલવાં અને જુદી જુદી ન્યાતોને આમંત્રણ પત્રો ન મોકલતાં શ્રી સંઘનેજ આમંત્રણ પત્ર મોકલવાં. વળી જૈન સિવાયના બીજી કોમના પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થોને કૉન્ફરન્સમાં પધારવાં આમંત્રણપત્રો મોકલવાં અને તે સાથે તેમને કોમ્પ્લીમેન્ટરી ટીકીટો મોકલવાનું ધ્યાનમાં રાખવું.

“ સુપરવાઈઝીંગ સેક્રેટરી મી. માળેકલાલ ઘેલાભાઈ બહારગામ ગયા છે, તેથી તે પાછા આવે ત્યાં સુધી એક્ટીંગ સુપરવાઈઝીંગ સેક્રેટરી તરીકે મી. અમરચંદ પી. પરમારે તેમનું કામ-કાજ કરવું. વઢી દરેક કમીટીના સેક્રેટરીઓ પોતાના કામનો રિપોર્ટ દર શનીવારે ચીફ સેક્રેટરીને મોકલી આપવો અને હાલમાં હેડ ક્લાર્ક તરીકે મી. પોપટલાલ પરશોતમને નીમવા. ” આ દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થઈ હતી.

આ પ્રમાણેની દરખાસ્તો અને મુચનાઓ કરી પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માની આ રીસે-પ્રશન કમીટીની ત્રીજી સભાનું કામ વરખાસ્ત કરવામાં આવ્યું હતું.

રીસેપ્રશન કમીટીની ચોથી સભા શ્રાવણ શુદ્ધ ૬ ને શુક્રવારે તા. ૮ મી ઓગસ્ટ ૧૯૦૩ ને રોજ શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ. ના પ્રમુખપણા નીચે મઠી હતી.

તા. ૨૫ મીને દિવસે સરક્યુલરને બદલે આમંત્રણ પત્રો કાઢવામાં આવ્યાં હતાં, અને આ વખતે પણ જુદી જુદી કમીટીઓના સેક્રેટરી સાહેબો સિવાય બીજા ઘણા રીસેપ્રશન કમીટીની ચોથી સભા. મેમ્બરો મીટીંગમાં પધાર્યા હતા. સભાનું કામ બરાબર આઠ વાગતાં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

શરૂઆતમાં મેં મીટીંગ બોલાવવાનું કારણ કહી સંભળાવ્યું, ત્યાર પછી પાછલી મીટીંગની રીપોર્ટને સંમતિ આપવામાં આવ્યા બાદ પ્રમુખસાહેબની આજ્ઞાથી મેં મારો રીપોર્ટ વાંચવો શરૂ કર્યો. મારા રીપોર્ટમાં મીટીંગમાં પધારનાર ગૃહસ્થાનો ઉપકાર માન્યા બાદ મેં જણાવ્યું કે, “ આપણે આગળ મેં થયા હતા તે વખતે રીસેપ્રશન કમીટીના સભાસદોની કુલ સંખ્યા ૨૭૯ ની હતી પણ તે વર્ષને હાલમાં ૩૦૧ ની થઈ છે. આ ઉપરથી જણાશે કે કોન્ફરન્સના કામમાં ઊલટથી ભાગ લેવા લોકોમાં કેટલો ઉત્સાહ વધ્યો છે. રીસેપ્રશન કમીટીના મેમ્બરો મેં થશે કે કેમ તે શંકા હવે દૂર થઈ છે. હવે તો ચારે તરફથી આકામને મદદ આપવાની લોકોની ઇચ્છા જણાઈ છે અને તેથી જ મેમ્બરોમાં વધારો થયો છે. હવે રીસેપ્રશન કમીટીનું ગૌરવ સાચવવા માટે ખાસ કારણ સિવાય આજથી રીસેપ્રશન કમીટીમાં નવા મેમ્બરો ઉમેરવાનું કામ બંધ કરવાનું યોગ્ય ધારી આજે આ લીસ્ટ સમાપ્ત કરવામાં આવે છે.

મંડપને માટે પોલીસ કમીશનરે રજા આપી છે અને તે કામ હવે શરૂ થશે, મંડપનું બંટારું આપવા મંડપ કમીટીએ જાહેરખબર દ્વારા ટેન્ડરો માંગેલાં હતાં અને તેમાં ત્રણ ટેન્ડરો આવેલાં હતાં. તે પૈકી રૂ. ૨૦૦૦ વાળું મી. આણંદજી નારણજીનું ટેન્ડર પસાર કરવામાં આવ્યું છે. તે સંબંધી યોગ્ય દસ્તાવેજ વિગેરે કરવાનું કામ મંડપ કમીટીના સેક્રેટરી કરે છે. ખુરસીઓને માટે પણ ટેન્ડરો માંગેલાં, પણ ખુરસીઓ વાઢા બધા મઠી ગયા હોય તેમ, તેમના હૃદ કરતાં વધારે ભાવો આવ્યાથી સમાજાયું છે, તેથી તે માટેની વ્યવસ્થા કરવાનું હાલ આગળ ઉપર મુલતવી રાખવામાં આવ્યું છે. ખુરસીઓ રીતસર ભાવથી નહિ મળશે તો આપણી કોન્ફરન્સના હિતચિત્તકો પોતાનાં જાનગી કોચો, વાંકડાઓ અને ખુરસીઓ આપવા તૈયાર થયા છે.

ફંડ કમીટીના કામ તરફ નજર કરતાં આજ દિન સુધી રૂ. ૯૪૪૩ ટીપમાં ભરાયા છે અને રૂ. ૫૫૫૫, વસુલ આવ્યા છે આ કામમાં ફંડ કમીટીના સેક્રેટરી મી. ત્રિભોવનદાસ માળાજી, શેઠ જીલ્લાભાઈ ગુલાબચંદ, મી. અમરચંદ પી. પરમાર તથા શેઠ મેઘાજી મોતીજી ઘણી મહેનત લે છે.

કૉન્ફરન્સ કમીટીને ગઈ કાલ સુધીમાં ૧૩૨ ગામના ૭૩૪ ડેલીગેટોની ચુંટણીની સ્વચ્છ મઝી ચુકી છે, અને દિન પ્રતિદિન વધારે પત્રો આવતા જાય છે, તેથી ડેલીગેટો ઘણા આવશે એવું જણાય છે.

આ પછી યતિ મહારાજ યા સાધુ મહારાજ ડેલીગેટ થઈને આવે તો તેમને ડેલીગેટની સાથે બેસાડવા કે કેમ ? તેમજ વક્તાઓ નક્કી કરવા, સુચના તૈયાર કરવા, તથા વનસ્પતિથી બનતા પદાર્થોનું પ્રદર્શન ધોળવા અને તેને માટે રૂ. ૫૦૦) ની મંજૂરી મેળવવા વિગેરે કામોનો નીકાલ કરવા માટે મેં પધારેલા ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરી, ફરીથી મેમ્બરો તથા સબકમીટીઓના સેક્રેટરી સાહેબોનો તેમના તરફથી મઝતી મદદને માટે ઉપકાર માની મેં મારું ભાષણ સમાપ્ત કર્યું હતું.

ત્યાર પછી ઠરાવોનું કામ હાથમાં લેવામાં આવ્યું. તમામ ઠરાવો સર્વાનુમતે પસાર થયેલા હોવાથી દરગ્વાસ્ત મુકનાર તથા ટેકો-આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામ ન લખતાં આ ચોથી મીટીંગમાં થયેલા ઠરાવોજ અત્રે દાખલ કરું છું.

“ કૉન્ફરન્સનું કામ તેરશથી શરૂ થનાર છે તોપણ ભાદરવા સુદી ૧૧ થી અત્રે રસોડું ચાલુ કરવા અને તેજ દિવસથી બહારગામથી પધારનારા પ્રતિનિધીઓ માટે ભોજન તથા ઉતારાને વાસ્તે યોગ્ય વ્યવસ્થા કરવી. ”

“ જૈન ગ્રેજ્યુએટો તથા બ્રિટિશ સરકારના તથા દેશી રાજ્યના જૈન અમલદારોને કૉમ્પ્લી-મેન્ટરી ટીક્કેટો આપવી તથા ડેલીગેટો તરીકે તેમની સરભરા કરવી તથા ડેલીગેટો તરીકે તેમને મત આપવાનો અધિકાર આપવો. ”

“ સ્થાનકવાસી ગૃહસ્થોને કોઈપણ ગામનો સંઘ ડેલીગેટ તરીકે પસંદ કરીને મોકલે તો તેમને ડેલીગેટ તરીકે ગણવા તથા ડેલીગેટો તરીકે તેમની સર્વ પ્રકારની સરભરા કરવી. ”

“ મુંબઈ શહેરના સ્થાનકવાસી ભાઈઓ વીઝીટર્સ તરીકે આવે તેની કશી અડચણ નથી. ”

“ વગ્નત થોડો હોવાથી વનસ્પતિ પદાર્થોનું પ્રદર્શન ભરવાની વ્યવસ્થા થઈ શકે તેમ નથી, તે કાર્યને વડલે મંડપના કંપાઉંડમાં કેટલાક સ્ટૉલ્સ ઉભા કરવા, અને જેમને પોતાની વસ્તુઓ બતાવવી હોય તેમને તેવી વસ્તુઓ મુકવા માટે ત્યાં જગા આપવી. ”

ઉપર જણાવેલા ઠરાવો કરી પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માની સભા વિસર્જન થઈ હતી.

રીસેપ્શન કમીટીની પાંચમી સભા તા. ૧૩ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૩ ને રવીવારને રોજ રીસેપ્શન કમીટી- શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી આઈ. ઈ. ના પ્રમુખપણા નીચે કૉન્ફરન્સની ની પાંચમી સભા. ઑફિસમાં મઝી હતી.

આ મીટીંગ મેળવવા માટે નિયમિતરીતે ત્રણ દીવસ પહેલાં આમંત્રણ પત્રો વાઢવામાં આવ્યા હતા. પ્રથમની મીટીંગોની પેઠે આ સભામાં પણ જુદી જુદી કમીટીના અધિકારીઓ તથા મેમ્બરો મોટી સંખ્યામાં હાજર થયા હતા. શરૂઆતમાં પાછલી મીટીંગનો રીપોર્ટ બહાલ કરવામાં આવ્યો. પછી મારા તરફથી મીટીંગ બોલાવવાનું કારણ કહી સંમતિ લેવામાં આવ્યો. પ્રમુખ સાહેબની પરવાનગીથી મીટીંગનું કાર્ય શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. આ મીટીંગમાં પણ પ્રથમની મીટીંગની પેઠે જુદી જુદી કમીટીઓના સેક્રેટરી સાહેબોએ અનુક્રમે પોતપોતાની કમીટીઓમાં થયેલા કામકાજનો હેવાલ રજુ કર્યો હતો. ત્યાર પછી તા. ૧૨ મી સપ્ટેમ્બરે જુદી જુદી કમીટીઓના પ્રમુખ તથા રીસેપ્શન કમીટીના ઉપપ્રમુખો અને

સેક્રેટરી સાહેબોની સભા કોન્ફરન્સના કામ વિષે વિચાર કરવા માટે બોલાવી હતી, તે વખતે કોન્ફરન્સના પ્રમુખ સાહેબ રાય બહાદુર બદ્રીદાસજી કાઠકાદાસજી તથા મી. ગુલાબચંદજી ઢઢા પધારે ત્યારે તેમનું સન્માન કેવી રીતે કરવું, તે બાબત થયેલો ઠરાવ આ રીસેપ્શન કમીટીની મંજુરી મેળવવા બાંચી સંમળાવવામાં આવ્યો હતો અને તેમાં જણાવ્યા પ્રમાણે વ્યવસ્થા કરવાનું સર્વાનુમતે ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

ત્યાર પછી આ કોન્ફરન્સમાં કેવી રીતે કામકાજ કરવું તે સંબંધે, કમીટીઓના પ્રમુખ તથા સેક્રેટરી સાહેબોની મીટીંગમાં જે પ્રોગ્રામ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો તે બાંચી સંમળાવવામાં આવ્યો હતો.

આ પ્રોગ્રામ ઉપરથી ત્રણ દિવસમાં કોન્ફરન્સનું કામસમાપ્ત નહીં કરી શકાય તેમ માલુમ પડવાથી પ્રોગ્રામમાં ફેરફાર સુચના પ્રમાણે કોન્ફરન્સના કામ માટે એક દિવસ વધારવામાં આવ્યો, એટલે કે તા. ૧૯-૨૦ અને ૨૧ મીના દિવસોની સાથે તારીખ ૨૨ મીના દિવસ વધારવામાં આવ્યો. અને આ પ્રમાણે એક દિવસ વધારીને તા. ૧૨ મીના તૈયાર કરેલો પ્રોગ્રામ સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તે પ્રમાણે લાગતા વળગતાંઓને કામકાજની વ્યવસ્થા કરવાનું સુચવવામાં આવ્યું હતું.

જેન ભાઈઓ સિવાયના કેટલાક દયાની ત્યાગી બાળા ગૃહસ્થો તરફથી આ કોન્ફરન્સમાં જીવદયાના પ્રવોધક વિષય અંગે ભાષણ આપવાની માગણીઓ **જીવદયાનાં ભાષણો.** કરવામાં આવી હતી. આ માગણીઓને માન આપી કોન્ફરન્સનો ચોથો મંગલવારનો દિવસ આવા દયાલુ વક્તાઓને આપવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું. અને આ ચોથા દિવસે કોન્ફરન્સનું કામ સમાપ્ત થાય ત્યાર પછી તુરંતજ ક્રમવાર આ જીવદયાના વિષય ઉપર ભાષણો સાંમળવા માટે ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

યતિજી મહારાજો તરફથી કોન્ફરન્સમાં ભાષણ આપવાની માગણી કરવામાં આવે તો તે વદલ કેમ કરવું એ સંબંધી પ્રશ્ન માટે ઠરાવ થયો, આ સભા શ્રાવકોની છે અને તેથી આવી મીટીંગમાં તેઓ સાહેબો તરફથી ઉપદેશ રૂપે ભાષણ કરવાની માગણી સ્વિકારી શકાય તેમ નથી.

વિક્ટોરીઆ મેમોરિયલ અંધાશ્રમના વિદ્યાર્થીઓનો તેમજ લેડી નોર્થકોટ હિંદુ ઓર્ફનેજના અનાથ બાળકોનો અભ્યાસ કોન્ફરન્સમાં વતાવવા માટે, તે સ્થાતાં તરફથી કરવામાં આવેલી માગણી સ્વિકારવામાં આવી હતી; અને ચોથા દિવસનો અમુક ભાગ તેમને આપવા માટે ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો.

ઉપર જણાવેલા તથા બીજા કેટલાક પરચુરણ ઠરાવો પસાર કરી પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માની, કોન્ફરન્સ ભરાઈ તે અગાઉની આ રીસેપ્શન કમીટીની છેલ્લી સભા વિસર્જન થઈ હતી.

ઉપર રજુ કરવામાં આવેલી હકીકત ઉપરથી જણાશે કે મુંબઈની સ્વાગત કમીટીએ કેટલી મુશ્કેલીઓ વચ્ચે પસાર થઈ, મુંબઈ શહેરમાં કોન્ફરન્સ ભરવાનું મહાનું કાર્ય પહોંચીત કરવા અર્થે શું શું કર્યું હતું, અને કોન્ફરન્સ જેવા મહા મંડળથી સમસ્ત શ્રી સંવને શું શું લાભ થયા છે અને હવે પછી થવાનો સંભવ છે, એ મજકુર કોન્ફરન્સના કામકાજના રિપોર્ટ ઉપરથી જણાઈ આવશે, એટલે એ સંબંધી વધુ લખવાની અત્રે જરૂર જણાતી નથી. પણ આ સમયે આપણા ભાઈઓમાં જે અસાધારણ એક્યતા, ધર્મકાર્યે, રૂઝદમદી સાથે પાર પાડવાની

ઉત્તમ જિજ્ઞાસા અને તેવા કાર્ય માટે આનાકાની કર્યા વગર મ્હોટું મન રાખી નાણાંની રકમ કાઢી આપવા માટે બતાવવામાં આવેલી ઉદારતા સંબંધી યોગ્ય શબ્દોમાં હર્ષ પ્રદર્શિત કરવા તેમજ તેવા સદ્ગૃહસ્થોનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માન્યા વિના ચાલે તેમ નથી.

મુબર્રના શ્રી સંઘમાં કોન્ફરન્સના કાર્ય પ્રત્યે જે ઉત્સાહની લાગણી એ વ્યક્ત કરી રહી હતી, તેનું વર્ણન કરવું સ્વેચ્છા અશક્ય છે. આ પ્રસરી રહેલી લાગણી અગાઉથી ચુંટી કઢાઈ કોન્ફરન્સના પ્રમુખ રાય વદ્રીદાસજી કાલીદાસજી બહાદુર, નામદાર વાઈસરૉય સાહેબના મુક્કીમ અને જ્ઞેરીની અંતરે થયેલી પધરામણી વ્યક્ત કરી પૂરે પૂરે બહારમાં ઉદ્ભવી નીકળવા સાથે, અન્ય વર્ગના લોકો ઉપર પણ બહુજ સારી અસર કરી હતી. રાયસાહેબ તારીખ ૧૮ મી સપ્ટેમ્બરે પધાર્યા હતા, અને જે દિવસે આપણી રીસેપ્શન

પ્રમુખ સાહેબની
પધરામણી તથા
તેમને આપવામાં
આવેલું અસાધારણ
માન...

કમીટી તરફથી સુપરવાઈઝીંગ સેક્રેટરી મી. માળેકલાલ ઘેલાભાઈને રાયસાહેબની સામા લેવા માટે માર્ગદર્શન મોકલવામાં આવ્યા હતા. તેઓ ટ્રેન સ્ટેશન ઉપર આવતાં રીસેપ્શન કમીટી તરફથી તેમને હર્ષભર્યા આવકાર આપ્યો હતો, તથા તેમની સાથે ટ્રેનમાં બેસી અંતરેની શ્રી સંઘ કરતી વ્યવસ્થાથી વાકેફ કર્યા હતા. ટ્રેન ટાઈમસર બોરીવંદરના સ્ટેશન ઉપર આવી પહોંચતાં ૧૫૦ વોલંટીયરો તથા સઘ સંઘે તેઓ સાહેબને હર્ષનાદો તથા કુશળીયો વ્યક્ત કરી લીધા હતા.

રાય વદ્રીદાસજી બહાદુરને કેવું મન આપવામાં આવ્યું હતું તથા તેમ કરવામાં લોકોમાં કેવી ઉત્સાહ ભરેલી લાગણી પ્રસરી રહી હતી, તેનું હું મારી કલમે વર્ણન કરું તે કરતાં અંતરેના માનવતા “મુબર્ર સમાચાર” પત્રના તા. ૧૯ સપ્ટેમ્બરના અંકમાં તેમની પધરામણી અને આપવામાં આવેલા માન સંબંધે જે લેખ પ્રસિદ્ધ થયો છે, તે અંતરે રંજીત કરવા આજ્ઞા લઈશ.

“અંતરે ચાલુ અઠવાડીઆનો આગેરીય મેદાન મધ્યના મંડપમાં ભરાનારી જૈન (શ્વેતાંવર) કોન્ફરન્સના પ્રમુખ રાય વદ્રીદાસજી કાલીદાસજી મુક્કીમ, જેઓ નામદાર વાઈસરૉયના જ્ઞેરી છે, તેઓ કલકત્તેથી ગઈ.કાલે સવારે સવા નવ વાગે ટિકેટોરિયા ટર્મીનસ સ્ટેશને આવી ઉતર્યા હતા, જે પ્રસંગે તેમને માન આપવા માટે કોન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીના તથા જૈન સંઘના આશરે બે હજાર ગૃહસ્થો હાજર થયા હતા, જેઓમાં મેશર્સ વીરચંદ્ર દીપચંદ્ર સી. આઈ. ઈ. ફકીરચંદ્ર પ્રેમચંદ્ર, ગોકલભાઈ મુલચંદ્ર, રતનચંદ્ર શામચંદ્ર મોતીચંદ્ર, વાબુ જીવણલાલજી પનાલાલજી, મેશર્સ મોગીલાલ વીરચંદ્ર દીપચંદ્ર, દલમુખભાઈ વાડીલાલ, અમૃતલાલ કેવલદાસ, ધરમચંદ્ર ઉદેચંદ્ર, લલુભાઈ ધરમચંદ્ર, નર્ગીનદાસ કપુરચંદ્ર, મોતીચંદ્ર રૂપચંદ્ર, મોહનલાલ મગનભાઈ, કલ્યાણચંદ્ર સોભાગચંદ્ર, માળેકલાલ ઘેલાભાઈ, મોહનલાલ પંજાભાઈ, અમુલચંદ્ર રૂપચંદ્ર જ્ઞેરી, અંબાલાલ વાપુભાઈ, ગાંડમલ ગુમાનમલ, જુહારમલ સમીરમલ, ગણેશલાલ સોભાગમલ, વાલચંદ્ર કનીરામ વિગેરે પણ હતા.

રાય વદ્રીદાસજી સ્ટેશને ઉતરતાં મી. અંમરચંદ્ર પી. પરમારની સરદારી નીચે સફા સમારી યુનીફોર્મ ડ્રેસમાં ધ્વજા વિગેરે સાથે હાજર રહેલા જૈન વોલંટીયરોએ અધ્યવનિધી માન આપ્યું હતું, જે પછી રાય વદ્રીદાસજી સંભાવિત ગૃહસ્થો સાથે હસતે વદને મળીને તેમને માટે તૈયાર રાખવામાં આવેલી ચાર ઘોડાની ગાડીમાં સવાર થયા હતા. ક્રાઉડ માર્કેટથી કાપડ

બજારનો રસ્તો, મોતીબજાર, મૂલેશ્વર, લાલબાગ વિગેરે વાવટા તથા મોતીનાં તોરણોથી શણગારવામાં આવ્યા હતા, અને આ રસ્તાઓ જૈન માર્ગોથી ચીંકાર મરાઈ ગયા હતા.

વિક્ટોરિયા ટર્મિનસ સ્ટેશનથી નીકળેલા સરઘસના પ્રારંભમાં વોલંટીયર ફોર્સના પ્રમુખ તથા સેક્રેટરીની ગાડી પછવાડે ચાર ઘોડાની ગાડીમાં કૉન્ફરન્સના પ્રમુખ રાય બહાદુર વદ્રી-દાસજી મુંબઈના સંઘપતિ શેઠ રતનચંદ ધીમચંદ મોતીચંદ તથા ચીફ સેક્રેટરી મિ. ફકીરચંદ પ્રેમચંદ હતા. તે પછીની ગાડીમાં કૉન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ મિ. વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ. રાય સાહેબના વડીલ પુત્ર રાય કુમારસિંગજી, ગ્વાલિયરવાળા શેઠ નથમલજી તથા લશ્કરવાળા શેઠ કુશલચંદજી હતા અને તે પછીની ગાડીમાં વાબુ પનાલાલજીના ચિરંજીવીઓ સાથે રાય સાહેબના બીજા પુત્ર રાજકુમારસિંગજી હતા, અને તેની પછવાડે બીજા જૈન આગેવાનોની સંખ્યાબંધ ગાડીઓ હતી.

ચંપાગલી પાસે રાય બહાદુરની ગાડી આવી પહોંચતાં શ્રી શુભેચ્છક જૈન મિત્રમંડળના સભાસદો તરફથી ફૂલના હાર તથા તોરા આપવામાં આવ્યા હતા. ત્યાંથી આગળ વધતાં જૈન મિત્રસમાજના સભાસદો તરફથી ફૂલના હાર તથા તોરા અર્પણ કરવામાં આવ્યા હતા, અને જ્ઞવેરી બજારમાં જ્ઞવેરીઓ તરફથી ફૂલના હાર તથા તોરા ભેટ કરવામાં આવ્યા હતા તથા હાજર રહેલાં બેન્ડોએ સલામી આપી હતી. જ્ઞવેરી બજારમાં જૈન વોલંટીયરો હારબંધ પોતાના યુનીફોર્મ ડેસમાં ઉભા રહ્યા હતા અને તે રસ્તા ઉપર જૈન મિત્રસમાજ તરફથી બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કૉન્ફરન્સનો વિજય, રાય વદ્રીદાસજી બહાદુરને મિત્રસમાજનું અભિનંદન, શુભેચ્છક મિત્રમંડળ તરફથી વેલ્કમ, સ્ટાર ઑફ જૈનીઝમ, મહે પધાર્યા, એવાં ત્રણ તોરણો ટાંગવામાં આવ્યાં હતાં.

જ્ઞવેરી બજારમાંથી સરઘસ પસાર થઈને માધવવાગ સામેના શેઠ મુલ્લજીભાઈવાળા બંગલામાં ગયું હતું, જ્યાં રાય બહાદુરનો ઉતારો રાખવામાં આવ્યો હતો. આ બંગલામાં રાય બહાદુરને માન આપવા માટે મેશર્સ ત્રિભોવનદાસ વરજીવનદાસ માધવદાસ, મોતીચંદ હરશ્ચંદ, ઉતારા કમીટીના પ્રમુખ શેઠ કલ્યાણચંદ સોભાગચંદ અને સેક્રેટરી અમૃતલાલ કેવલદાસ હાજર રહ્યા હતા.

રાય બહાદુરે પોતાની બેઠક લીધા પછી મી. અમરચંદ પી. પરમારે રાય બહાદુરની પદ્મરામણીથી મુંબઈના જૈન સંઘમાં ફેલાણલી સુશાલી તથા તેમણે જૈન તીર્થોની, પોતાની વૃદ્ધા-વસ્થા હોવા છતાં બજાવેલી કિંમતી સેવા માટે વિવેચન કર્યું હતું. અને ધર્મના અધિષ્ઠાયક દેવ, તેમને વધારે રિદ્ધિ સિદ્ધિ અને લાંબું આયુષ્ય આપે, એવી પ્રાર્થના કરી હતી. રાય બહાદુર વદ્રી-દાસજીએ ઉત્તર આપતાં જણાવ્યું હતું કે મુંબઈના શ્રી સંઘે મોટું માન મને આપેલું છે તે માટે ઉપકાર માનું છું. અને હિંદ મધ્યનો મોટો સંઘ જે રીતે જયવંતો વર્તે છે અને ધર્મની વિજય ધ્વજા ફરકાવી રહ્યો છે, તે કામ સદાને માટે કાયમ રહે એવું અંતઃકરણથી ઇચ્છું છું. ”

આ રીતે પ્રમુખ સાહેબની પદ્મરામણી થયા પછી કૉન્ફરન્સના સ્થાપક અને જનરલ સેક્રેટરી મી. ગુલાબચંદજી દહ્યા, ફલોદો તથા પંજાબ તરફથી લગભગ મી. ગુલાબચંદ દહ્યાની પદ્મરામણી. ૧૯૦૭ ગૃહસ્થો અને સ્ત્રીઓ સાથે આવી પહોંચ્યા હતા. તેઓ પ્રાતઃકાળની પેસેંજર ટ્રેનમાં પધારનાર હોવાથી, અગરજો તે વખત અગવડ મેરેલો હતો

તેમ છતાં લોકોમાં ઇટલો ઉત્સાહ ફેલાઈ રહ્યો હતો કે, તેમને પણ પ્રમુખ સાહેબને આપવામાં આવેલા માનને ધોરણે ભવ્યમાન આપવામાં આવ્યું હતું. તેમની સામે સ્ત્રીવર્ગ માટે પડદાવાળી ગાડીઓ મોટી સંખ્યામાં મોકલી આપી હતી, અને તમામ વોલંટીયરો હાજર રહ્યા હતા જેઓએ અથાગ શ્રમ લીધો હતો. કામકાજને માટે સવડ પડે તેથી તેમનો ઉતારો શરાફ બજારમાં ક્ષેત્રી ધરમચંદ ઉદેચંદને ત્યાં રાખવામાં આવ્યો હતો.

કોન્ફરન્સનો મંડપ બાંધતા પહેલાં ઘણાઓના મનમાં એમ હતું કે મંડપનો ઘણો ભાગ ફાજલ પડશે, ત્યારે કેટલાક તે પુરતો નહીં થાય એમ પણ ધારતા હતા. **કોન્ફરન્સના મંડ- પની ભવ્યતા.** વરસાદનું જોર અને તેથી પડતી અગવડતાથી મંડપ સારો નહીં થાય એમ ઘણાને કહેવાનું કારણ મળ્યું હતું. વરસાદને લીધે મંડપ ઉપરના છાજ- માંથી પ્રથમ પાણી પડવાથી બનતી તાકીદે તેને વોટરપ્રુફ બનાવવામાં મંડપ કમીટીએ સ્વેચ્છાથી કાઠજી બતાવી હતી, અને મંડપ એવો તો ભવ્ય અને દેખાવદાર બનાવ્યો કે કોન્ફરન્સનું કામકાજ જોવા માટે લોકોમાં બહુજ ઉત્સાહ ઉત્પન્ન થયો અને વીક્ષીટરો (પ્રેક્ષક)ની ટીકીટો કે જેનો ભાવ રૂપિયા ત્રણ રાખવામાં આવ્યો હતો તે સપાટાબંધ રૂપી જતાં લોકો એક એક ટીકીટના રૂ. ૧૦ સુધી આપવાને તૈયાર થયા હતા; અને સ્ત્રીવર્ગ માટે એલાયદી રાખવામાં આવેલી જગા માટેની ટીકીટો તો શોધી પણ મળી શકતી ન હતી. કોન્ફરન્સના મંડપની ભવ્યતા સંબંધે મારી કલમે લખ્યા કરતાં કોન્ફરન્સના કાર્યમાં ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લેનાર એક વંધુએ તેનું જે વર્ણન મારા ઉપર લખી મોકલાવ્યું છે, તે તેમનાજ શબ્દોમાં અત્રે ઉતારી લેવાની હું રજા લઉં છું.

“ અગ્નિલ ભારતવર્ષમાં જાણે લક્ષ્મીને રહેવાનું નિવાસસ્થાન હોય, વ્યાપારનું ઘર હોય, વેપારનું મુખ્ય મથક હોય અને જગતના લોકના પ્રદર્શનનો સભા મંડપ હોય, એવી મુંબઈ પુરી જેને ઇંગ્રેજી ભાષામાં બોમ્બે કહેછે તેની રચના સ્વરેજ અલૌકિક છે.

આ દુર્નાઆના તમામ લોકો પોત પોતાના ધર્મની ક્રિયા નિર્વિઘ્નપણે કરે તેને સારૂ દરેક ધર્મના ધર્મસ્થાનકોના ધર્મ ધ્વજ ચારે તરફ ફરકી રહ્યા છે.

આર્યાવર્તના પશ્ચિમ કિનારા ઉપર આવેલી આ અનુપમ નગરીમાં જીનેશ્વર ભગવાનનાં મોટાં દશ ચૈત્યો દશે દિશામાંથી જાણે જનસમુહને આકર્ષી મોક્ષને રસ્તે પાડતાં હોય તેમ પોતામાં રહેલી જીનેશ્વરના જેવી જીન પ્રતિમાઓથી લોકોને શાંત રસમાં નિમગ્ન કરતાં હતાં. આવાં રમણીય અને ભવ્ય ચૈત્યોથી નગરની શોભામાં અતિશય વધારો થયો હતો. •

આ પ્રવૃત્તિ સ્થાનમાં પહેલાં જનસમુહને નિવૃત્તિમાર્ગનો ઉપદેશ કરવા આ અવસરે શેઠ મોતીશાના બનાવેલા લાલબાગના ઉપાશ્રયમાં મુનિમહારાજ મોહન મુનિજી અદિ મુનિઓ પધારી, આ નગરીમાંથી કોઈ જીનાજ્ઞા પાઠનાર અધોગતિમાં ન જાય તેને માટે ઉપદેશરૂપ આશ્રય આપવાનો પ્રતિદિન પ્રાતઃકાળે પ્રયત્ન કરતા હતા.

આ મુનિ મહારાજોનાં વ્યાખ્યાન સમયે ઉપદેશામૃતનું પાન કરનાર શ્રાદ્ધ સમુદય આ બગીચા જાણે પ્રાતઃકાળે શાંત રસમય હોય, એમ લાલબાગ આગલ ઊભા રહી જોનારને સ્પષ્ટ માલુમ પડતું.

સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રાણી મોક્ષમાર્ગ:—આ તત્ત્વાર્થ સૂત્રના ભાવને અનુસરે મંડપમાં પ્રવેશ કરવાનાં ત્રણદ્વારો રાખવામાં આવ્યાં હતાં. આ મંડપનાં ત્રણ દ્વારોમાં આજુબાજુનાં

બે દ્વાર ન્હાનાં હતાં, અને વચલું દ્વાર મોટું હતું, તેથી જોકે દર્શનજ્ઞાન અને ચારિત્રમાં જ્ઞાનનું દ્વાર મુખ્ય હતું તોપણ ત્રણેનું આરાધન કરનાર મોક્ષમાર્ગ મેળવેછે, એમ વ્યંગ્યાર્થ સુચવી જાણે જ્ઞાનનું વિશેષ પ્રકારે આરાધન કરવાની સજ્જનોને સુચના કરતું મંડપનું મધ્યદ્વાર મંડપની શોભામાં વિશેષ વધારો કરતું હતું.

જીનેશ્વર ભગવાન વિચરે તે વચ્ચે ધર્મચક્ર માફક વૃત્તપણાને સુચવનારા દેવ પ્રતિહાર્યો હોય છે તેમ ભગવાનની આજ્ઞાના માનનાર ભારતવર્ષના શ્રી સંઘનો વિજય સુચવનાર અનેક ધ્વજા પતાકા મંડપને મુખ્ય દરવાજે બાંધવામાં આવ્યાં હતાં.

મંડપદ્વારમાં પ્રવેશ કરી જમણી તરફ નજર કરતાં “ હવે પ્રાણીના શરીરમાંથી વનતા પદાર્થો ન વાપરો અને દયામય ધ્વજ ફરકાવી અનેક પ્રકારે જીવની રક્ષા જુદા જુદા સ્ટૉલો. કરો અને એવું પ્રેક્ષકને સાક્ષાત્ કહેતું હોય તેમ, પ્રાણીના શરીરજન્ય પદાર્થને વદલે વનસ્પતિજન્ય પદાર્થોના પ્રદર્શનનો એક સ્ટૉલ ઉભો કરવામાં આવ્યો હતો.

આ સ્ટૉલમાં યુરોપથી આવતા અનેક પ્રાણીની હિંસા કરી મેળવેલી ચરબીના સાબુઓને વદલે વનસ્પતિ તેલથી મિ. વનમાઝીદાસ લાધાભાઈના બનાવેલા સુશોભિત ડબ્બામાં ગોટથેલા સાબુઓ, જાણે પ્રેક્ષકોને અસ્પર્શનીય સાબુ નહિ વાપરતાં આવા શુદ્ધ સાબુ વાપરવા ઉપદેશ કરતા હોય તેમ જણાતું હતું. વઠા ચરબીથી બનતી મીઠાચર્મીને વદલે ગુર્જેશ્વરે પોતાના રાજ્યમાં વાપરવા મંજૂર કરેલી અમદાવાદવાળા (હાલ મુંબઈ, તારદેવ જ્યુવીલી વાગ) મિ. મોતીલાલ કશલચંદ શાહના બનાવેલી મીઠાચર્મીઓ નજરે પડતી હતી. તે શિવાય પ્રાણીજન્ય દવાઓ અને રંગોના જેવાજ દેખાવ અને ગુણવાળા અનેક પદાર્થો આ સ્ટૉલની શોભામાં વધારો કરતા હતા. વિદ્યાકળા અને નવી શોધોથી જીવદયાના કામમાં કંઈ પણ પરિશ્રમ વિના કંઈ મદદ મળે છે, તે સારીત કરી આ સ્ટૉલ જૈનોને નવી શોધો કરવા ઉત્તેજીત કરતો હતો.

આ પ્રદર્શનનો સ્ટૉલ મુકી આગળ ચાલતાં જમણી બાજુ કન્યાકુમારીથી વર્ધાકેદારનાથ મુધી અને કરાંચીથી કલકત્તા અને બ્રહ્મદેશ મુધી જીનાજ્ઞા પ્રવર્તાવનાર અને જૈનોની સ્થિતિ, મુની-મહારાજોના વિહાર અને એવી અનેક ધર્મ ચર્ચા સાથે મુલક મુલકની સ્થિતિ પ્રસિદ્ધ કરનાર, અમદાવાદથી શાસ કોન્ફરન્સ મોટે અંતે આવેલા ‘જૈન’ પત્રની ઑફિસ નજરે પડતી હતી. આ જૈન પત્રમાં કોન્ફરન્સનો તમામ હવાલ પ્રગટ થયો હતો.

ત્યાંથી આગળ ચાલતાં શ્રી માંગરોળ જૈન સભામાં વેચાવા આવેલાં રસાલંકારયુક્ત મહા-પુરુષોનાં ચરિત્ર, તેમજ જૈન શાસનના મુખ્ય આધારરૂપ દ્રવ્યાનુયોગ, ગણિતાનુયોગ અને ચર્ણ-કર્ણાનુયોગ અને કથાનુયોગનાં પુસ્તકોનો સમુહ નજરે પડતો હતો. જોકે તે દેખાવમાં મોટો હતો, તોપણ તેમાંની જાતવાર ચોપડીઓનો વિચાર કરતાં હજુ જૈનો કેળવણીની વાવતમાં, તેમજ પોતાના આચાર્યોના બનાવેલા ગ્રંથોમાંથી એક શતાંશ પણ બહાર પાડી શક્યા નથી, તેવું જણાવી તે કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ કરવાનો બોધ કરતું ગરીબ સ્થિતિનું માંગરોળ જૈનસભાનું પુસ્તકોનું સ્થાનું પ્રેક્ષકોનું ધ્યાન ઝેંચતું હતું.

ત્યાંથી આગળ ચાલતાં મેશર્સ ઘડીઆલીબ્રધર્સો તરફથી “ જૈન ધર્મની પ્રાચીનતા ” વગેરે પુસ્તકો વેચવાનો સ્ટૉલ હતો. તેની પાસેજ એક મધ્યસ્ટૉલમાં મુનિમહારાજ આત્મારામજીના બનાવેલા તત્ત્વનિર્ણયપ્રાસાદ ગ્રંથો, તેમજ મુનિમહારાજોના અને ઔગેવાન શેઠીઆઓના ઉમદા ફોટો-

પ્રાપ્તો વેચવાની ગોઠવણ મી. પરમારે કરી હતી. બીજી કૉન્ફરન્સ પ્રમુખ રાય બદ્રીદાસજી અને રીસેપ્શન કમીટીના ચેરમેન શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આર્ચ. ઈ. પહેલી કૉન્ફરન્સના પ્રમુખ જોધપુરના મુતાજી વચ્ચતાવરમલજી કૉન્ફરન્સને જન્મ આપનાર મી. ગુલાબચંદ ઢઢા એમ. એ. ના ફોટોગ્રાફો ગ્રૂપમાં ગોઠવી તથા તેની સાથેજ તેઓના જન્મ ચરિત્રો મી. પરમારે મેઝવી છાપીને તે દિવસના મુંબઈ સમાચારમાં પ્રગટ કરાવ્યાં હતાં. તેમજ જાડા કાગળપર એ ફોટા અને ચરિત્રો છાપી અડધે અને વેચવા મુક્યાં હતાં કે જેની હજારો ન વેચી ગઈ હતી. વઢી એજ સ્ટૉલમાં કૉન્ફરન્સના કામકાજનો તેજ દિવસનો હેવાલ માનવંતા મુંબઈ સમાચારપત્રે સાંજના પાંચ વાગ્યા પહેલાં અનેક મુસ્કેલીઓમાં છાપી વધારા રૂપે પ્રગટ કરતું હતું તે પત્ર એક એક પૈસે વેચાતું હતું તે ગ્વરીદવાની લોકોની ધમાલ અને ગીરદીનો પાર ન હતો. જાણે ધર્મ રણમાંથી વિજય કરી પાછા ફરતા યોદ્ધાઓ આસાણેશલે તેમ કેસરીઆ રંગમાં સજ થયેલા બોલંટીયરોને ઔરામ લેવાનો પળ એજ સ્ટૉલ હતો.

એ સ્ટૉલની પાસે એક વિશાળ ઑફીસ ઇંટેલીજન્સ હેલ્થ એન્ડ બોલંટીયરથી કમીટીની હતી તેના ઉપર જાતજાતનાં પાઠીયાંઓ લટકી રહ્યાં હતાં. જેવાં કે ઇંટેલીજન્સ ઑફીસ, મેડીકલ ઑફીસરો, ગ્વર માટે અહીં પુછવું, પોસ્ટનાપત્રો, બોલંટીયરોના સેક્રેટરી, ચેરમેન વિંગેર; વઢી જુદી જુદી કમીટીના ફૂલના નમુના અને ટીકીટોના નમુના પણ અત્રે ટાંગવામાં આવ્યા હતા. નાંટી-નોની જાહેરગ્વર વતાવનારું બોર્ડ પણ અત્રે જણાતું હતું. અજાણ્યા માણસોને કોઈપણ જાતની ગ્વર અત્રેથીજ આપવામાં આવતી હતી.

આગલ ચાલતાં સ્વામીભાઈઓની ભક્તિ કરવામાં નિમગ્ન થયેલા મહાશયોને ક્ષુધા, તૃપ્તા તથા થાક નિવૃત્ત કરવા માટે એક જનરલ ઑફીસ રાખવામાં આવી હતી. ત્યાર પછી ગ્વાસ મંડપ કમીટીના કારભારીઓ માટે ગાલીચા ક્વાટ વિંગેરેથી મુશોભિત કરેલી એક ભભકાદાર ઑફીસ નજરે પડતી હતી.

તે પછી ચીફ સેક્રેટરીની ઑફીસ રાખેલી હતી. અને તે પછી ધ્વજાપતાકા અને સુભાષી, ટેબલ, ક્વાટ વિંગેરેથી દીપાયમાન કરેલી શ્વેત અંતરપટવાળી અને જેનો નીચેનો ભાગ અંદર વૈમનારના ચર્ણમાં ઉષ્ણતા આપે તેવા ઉંનના ગાલીચાથી આચ્છાદન કરાયેલી પ્રમુખ સાહેબની ઑફીસ પ્રક્ષકોના મનનું આકર્ષણ કરતી હતી.

હવે ત્રણ દ્વારમાંથી પેસતાં ડાબી બાજુએ નજર કરીએ. દ્વારમાં પેસતાં ડાબી બાજુએ તાંબુલ વિક્રિય કરનારની એક મુશોભિત દુકાન રાખવામાં આવી હતી.

આગલ ચાલતાં મંડપમાં વીરાજેલા ગૃહસ્થોને માટે નાસ્તા વિંગેરેની સગવડ માટે મીઠાઈ, ભજાં, પુરી વિંગેરેની એ દુકાનોની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી.

તેની બાજુમાં ટીકીટ ઑફીસ રાખવામાં આવી હતી.

આ ટીકીટ ઑફીસની સાથે કેટલાએક બ્રાહ્મણો અતિ વિશાળ ઠંડા જલ પાત્રોમાં રાખેલા ગરમ તેમજ થંડા પાણીથી, વગર પૈસે સમાજનોની સેવા શ્રેજાવતા નજરે પડતા હતા.

આ જગાની બાજુમાં એક વિશાળ ગૃહ આવેલું હતું, જેની અંદર ચાહ, કાફી, દુધ, આઈસક્રીમ વિંગેરે તૈયાર રાખવામાં આવેલાં હતાં, આ વિશ્રાંતિગૃહ એટલું તો મોટું હતું કે તેમાં એકી વચ્ચે સેંકડો માણસ બેસી શકતાં.

આ સ્થાન પછી વ્યાખ્યાન શ્રવણ કરનાર ભગિનીઓ માટે એક શાનગી ઓરડો (જેને ઇંગ્રેજીમાં લેડીઝ ચેંબર કહે છે તે) બનાવેલો નજરે પડતો. આપ્રમાણે મંડપની બહારની વ્યવસ્થા રાખવામાં આવી હતી, એટલે કે જેમ કલ્પવૃક્ષ પાસે યાચના કરનાર ઇચ્છિત વસ્તુઓ મેળવી શકે છે તેમજ આ મહા સભાસ્થાનની બહાર ઇચ્છા કરતાંજ દરેક વસ્તુ મળી શકે તેમ હતું.

મુખ્ય મંડપની અંદર પ્રવેશ કરવાને દશ દ્વારો રાખવામાં આવ્યાં હતાં અને તેમાંના દરેક દ્વારપર સ્વામીભાઈઓની ભક્તિ કરવાને તૈયાર થયેલા વોલંટીયરોમાંથી બે બે મજબૂત વોલંટીયરો રાખવામાં આવ્યા હતા. આ વોલંટીયરોનું ગૌરવ સાચવવા અને તેમની આજ્ઞાનુસાર વર્તવામાં કંઈ વિગત ઉત્પન્ન ન થાય તેને માટે એકેક અંગરક્ષકો રાખવામાં આવ્યા હતા.

મુઠ્ઠ દ્વારઉપર મંડપ કમીટીના સભાસદો પૈકી કેટલાએક માણસો પધારનાર ગૃહસ્થોને સન્માન આપવા ઉભા રહેતા હતા. મંડપમાં પ્રવેશ કરતાં પ્રેક્ષકોને અલૌકિક માસ થયો હતો.

મંડપની તમામ રંગભૂમિ રંગબેરંગી ડાઘા ગાલીચાથી આચ્છાદિત કરવામાં આવી હતી. મૂળદ્વારમાં પ્રવેશ કરતાંજ બંને બાજુએ બીજા વર્ગના પ્રેક્ષકોની બેઠકો ક્રમવાર ગોઠવવામાં આવી હતી. આ બેઠકોની વચ્ચે શ્વેતવસ્ત્રના અંતરૂપટ રાખવામાં આવ્યા હતા.

આગલ ચાલતાં પહેલા વર્ગના પ્રેક્ષકોની પુષ્કળ બેઠકો ક્રમવાર ગોઠવેલી હતી. હવે તુરતજ વક્તાઓને માટે તૈયાર કરેલો રંગબેરંગી ગાલીચાથી સુશોભિત કરેલો મંચક (પ્લેટફોર્મ) નજરે પડતો. આ ઠેકાણેથી મંડપની ભવ્યતા વિશેષ લાગતી હતી, તેની ડાબી અને જમણી બાજુએ અર્ધચંદ્રાકારમાં બહારગામથી પધારેલા પ્રતિનિધીઓ માટે આસનો ગોઠવવામાં આવ્યાં હતાં. જમણી બાજુએ સુરત મુઠ્ઠ તથા દક્ષિણથી આવેલા પ્રતિનિધીઓ માટેની બેઠકો દર્શાવતાં બોર્ડો નજરે પડતાં હતાં અને ડાબી બાજુએ ગુજરાત, પંજાબ, કાઠીઅવાડ વિગેરે સ્થળોના પ્રતિનિધીઓ માટે આસન ગોઠવેલાં હતાં. આ પ્રતિનિધીઓની બેઠકોની આગલ ભારતવર્ષના સર્વ સંઘની ભક્તિ કરનાર સ્વાગત કમીટીના મેમ્બરોની બેઠક હતી. ત્યાર પછી મુખ્ય મંચક ઉપર જવાના બે રસ્તા હતા. મુખ્ય મંચકની પાસેજ વર્તમાનપત્રોના પ્રતિનિધીઓને બેસવાનું સ્થાન નિર્માણ કરવામાં આવ્યું હતું. આ તમામ પ્રતિનિધીઓની આગલ શ્વેત વસ્ત્રાચ્છાદિત ટેબલો હતાં અને તેની સામે કોન્ફરન્સનો ક્લાર્ક વર્ગ આજ્ઞા થતાં તત્ક્ષણ અમલ કરતો હતો. આ મૂળ મંચક ઉપર મુખ્ય વિગેરે સુંદર વસ્ત્રોથી જડેલી આશરે ૩૦૦ ચુરશીઓ હતી, જેના ઉપર વિરાજનાર ગૃહસ્થોના નામની ચીટીઓ ચોંટાડેલી હતી. આ બેઠકોની મધ્યમાં સોનેરી રંગની પ્રમુખ સાહેબની બેઠક હતી. તેની દક્ષિણ દિશાએ સંઘપતિ શેઠ. રતનચંદ્ર સ્ત્રીમંચંદનું આસન હતું. તેની બાજુમાં રાજ્ય કુમારસિંહજી તથા અમદાવાદવાળા શેઠ ચીમનભાઈ લાલભાઈ વિગેરે શેઠાઓની બેઠકો હતી. પ્રમુખ સાહેબની આગલ કિંમતી જરીકામથી અલંકૃત આચ્છાદન કરેલું ટેબલ હતું. તેની બંને બાજુઓપર જનરલ સેક્રેટરીઓ મી. ઢઢા અને શેઠ લાલભાઈ ની બેઠકો હતી. મુખ્ય મંચક ઉપર ચઢવાને ગાલીચાથી જડેલી બે નાની નિસરણીઓ હતી. અને મંચકની ડાબી બાજુએ નજર કરતાં ભગવાને પુરુષો સમજી માનેલી આશરે ૨૫૦ શ્રાવિકાઓને વિરાજવાનો ચઢાઉતર પગથીઆવાળો મંચક હતો, અને તેની આસપાસ જાડીના કપડાનો પડદો નાંખ્યો હતો. આ મંચકની વચ્ચે પ્રવેશ માર્ગ હતો.

જમણી બ્રાજુએ બોલંટીયરોની બેઠક હતી. તેમને બેસવાનો વખત નહીં મળતો અને તેઓ કેસરીયા ફેંટાથી શોભતા હતા. તેમની પાસે ગ્રેજ્યુએટોની બેઠક હતી. વઢી યતિ મહારાજો માટે પણ સુંદર બેઠક બનાવી હતી.

તમામ સ્તંભો, રંગબેરંગી કપડાથી સુશોભિત કરેલા ઝુંમરોથી શોભિતા કાટિસન લેમ્પ, કપડાનાં ફૂલોની ટોકરીઓ અને આ ભવ્ય મંડપ પ્રેક્ષકોના મનને આનંદ આપતો હતો. રંગબેરંગી પાઘડીઓ અને ફરકતા વાઘટાઓ અજબ ચિત્ર રજુ કરતાં હતાં. મંડપમાં પધારેલા પ્રદર્શનોને કેટલો ઉત્સાહ હતો તે આ કોન્ફરન્સની પ્રોસીડીંગ બુક ઉપરથી સહજ ધ્યાનમાં આવશે કે વગર માર્ગે આસેરે રૂ. ૧૨૫૦૦૦ નો રકમ ભરાઈ ગઈ હતી. આટલું જણાવી હું મંડપનું વર્ણન સમાપ્ત કરું છું.

જુદી જુદી કોમના આગેવાનો અને સરકારી ઓફિસરોને “ કૉન્ફીમેન્ટરી ” ટીકીટો તમામ કોમના મોકલી આમંત્રણ કરવામાં આવ્યા હતા. હિંદુ, અંગ્રેજ, પારસી, મહોમેડન પ્રતિષ્ઠિત આગેવાનોની હાજરી. જાપાનીઝ વગેરે કોમના પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થો, દેશી રાજાઓ, અને મોટા સરકારી અમલદારોએ જુદે જુદે વખતે હાજરી આપી આ કોન્ફરન્સ પ્રત્યે પોતાની દિલસોજી અને એકસંપી જાહેર કરી હતી.

ચોથે દિવસે જીવિદયાનાં માપણો થયાં હતાં. વઢી મિ. જહાંગીરજી વમનજી દિનશાંજી વિક્ટોરિયા અન્ધશાળા અને લેડી નૉર્થકોટ ઑર્ફનેજ પીટીટની દેખરેખ નીચે ચાલતી વિક્ટોરિયા અન્ધશાળાના આંધળા વિદ્યાર્થીઓએ આવી વાંચન, સીવળ વગેરેના કામો કરી વતાવી કોન્ફરન્સને હેરત કર્યા હતા. લેડી નૉર્થકોટ ઑર્ફનેજનાં વાઢકો અને વાઢકીઓ પણ ઑર્ફનેજના પિતા મિ. રતનસી મુઢજી જે. પી. ની સાથે આવી પ્રેક્ષકોનું દિલ આકર્ષિત કર્યું હતું.

મહારાણીના ફોટોગ્રાફર રાજા દીનદયાઢ ઍન્ડ સન્સ, રોયલ ફોટોગ્રાફીક કંપની, દિલ્હી અને ભાવનગરના ફોટોગ્રાફરો વગેરેએ જુદા જુદા ભાગોમાંથી પધારેલા ફોટોગ્રાફો. ઢેલીંગેટોના સર્કલવાર તથા જુદી જુદી કમીટીઓના ફોટોગ્રાફો લીધા હતા. આ ફોટોગ્રાફોની વિગત સાંકઢીઆ પરથી માલૂમ પડશે.

ઢેલીંગેટો અને ખાસ વિજ્ઞાટિરો માટે પાઢઢથી ઍવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે અમુક ગૃહસ્થો તરફથી જમણનું નોતરું કબૂલ ન રાખતાં, તમામ દિવસોએ જુદા જુદા ઉત્સારાનાં રસોડામાં ઢેલીંગેટોના દેશની રીતમાત પ્રમાણેજ જમણો કરવાં અને તેનો તમામ ઁર્ચ અત્રેના ઉદાર ગૃહસ્થોએ આપવા કબૂલ કરી સ્વામીભક્તિ કરી હતી, તેઓનાં સુવારક નામો ભોજન કર્મીટીના રિપોર્ટ ઉપરથી માલૂમ પડશે. (પુરવળી ઍ).

તા. ૧૯ મીને દિવસે કોન્ફરન્સના મંડપની બહાર બપોરના આશાઍશની વખતે પાટ-ખાસ રિફ્રેશમેન્ટ. ણના શેઠ પુનમચંદ કરમચંદ કોટાવાઢાએ ઢેલીંગેટો અને વિજ્ઞાટિરોને ચાહા, કાર્ફા, આઈસક્રીમ, મિઠાઈ વગેરે જમાડી પરોળાગત કરી હતી, તેમનો આ તકે ઉપકાર માનું છું.

સવ કમીટીના
રિપોર્ટો.

જુદી જુદી સવકમીટીઓના વિસ્તારપૂર્વક રિપોર્ટોની પુરવણી
સાંકળિયા ઉપરથી માલુમ પડશે.

રીપોર્ટો મુંબઈ-
સમાચાર.

જૈન કોન્ફરન્સના કાર્યનો રીપોર્ટ જુદા જુદા ૨૪ ન્યુસપેપરવાળાઓના રીપોર્ટોએ આવી
મંડપમાં લીધો હતો, અને તે એત્રેનાં તથા દેશાવરનાં પત્રોમાં પ્રગટ થતો
હતો. મુંબઈના પ્રસિદ્ધ રોજીદાં પત્ર મુંબઈ સમાચારે વધારાઓ વહાર પાડી
તેજ દિવસના રિપોર્ટ સાંજના સભા ઉઠતા પહેલાં પ્રસિદ્ધ કર્યા હતા.
તે માટે તથા જૈન સ્વયં મોંટે સ્વાસ્થ્ય કોલમો ચોલવા માટે, તે પત્રના માલિક અને એડીટરનો
સ્વામ ઉપકાર માનનારો પત્ર લખવામાં આવ્યો હતો.

કોઈપણ ડેલિગેટ યા વીઝીટરને કોઈપણ શારીરિક વિશ્ન નહયું નહોતું. આ પ્રસંગે
ઓનરરી ડૉક્ટરો. ડૉક્ટર નર્મીનદાસ માળેક-
લાલ મોટે વચ્ચે દરદીઓની સારવારમાં રોકાયેલા રહી, પોતાના દવાખા-
નામાંથી મફત દવા આપતા હતા, તેઓના ઉપકાર માનનારો પત્રો લખવામાં આવ્યા હતા; વળી
આ તકે ફરી ઉપકાર માનું છું. ડૉક્ટર નર્મીનદાસને તેમણે વજાવેલી સેવામાં મુંબઈના સ્વયં
નર્મીનદાસ કપૂરચંદે હીરાની કિમતી વીંટી પ્રમુખ સોદેશને હાથે કોન્ફરન્સના મંડપમાં મેટ
આપી હતી.

૧૮૯. વોલંટીયરો અને તેમના મુપ્રીટેન્ડંટો વગેરે અથાગ મહેનત કરી જૈન નામને
દીપાવ્યું હતું તેઓનો ઉપકાર માનનારો સ્વાસ્થ્ય ઠરાવ કરવામાં આવ્યો
હતો, અને તેઓને કચ્છી દયા ઓસવાળ જ્ઞાતિ તરફથી ચાંદો તથા
રિસેપ્શન કમીટી તરફથી સર્ટીફિકેટો આપવાનો ઠરાવ થયો હતો.

વોલંટીયરો.

મુંબઈ રાજકોના માજી એક્ઝીક્યુટીવ એન્જીનીયર મી. સ્વંદુભાઈ ગુલાવભાઈ દેસાઈ એલ.
સી. ઈ. તથા તેમના પુત્ર મી. વલ્લભરાય વી. એસ. સી. એલ. એલ. વી. એ આ
ઓનરરી એન્જીનીયર. કોન્ફરન્સનો ઉમદા પ્લાન બનાવવામાં તથા તેની દેખરેખ રાખવામાં કોઈપણ
લવાજમ લીધા વગર પૂરા ઉત્સાહથી મદદ આપી હતી. આ ગૃહસ્થોનો આ તકે ઉપકાર માનું
છું. કોન્ફરન્સના કાર્ય વચ્ચે એ ગૃહસ્થોએ વજાવેલી સેવાના કિંચિત્ વદલા તરીકે અને તેમની
સ્તુતિપાત્ર મહેનતની યાદગીરી તરીકે ચાંદીનો એક ઉમદા ટ્રીસેટ મેટ આપી જાહેર ઉપકાર
માનવામાં આવ્યો હતો.

રિસેપ્શન કમીટીનો આ તકે હું સ્વાસ્થ્ય ઉપકાર માનું છું. કારણેથી તે કમીટીમાંથી જ
બનેલી જુદી જુદી સવકમીટીઓએ મને સ્વચ્છરી કિમતી મદદ આપી
હતી. એ કમીટીઓના સેક્રેટરીઓ મારા હાથપગ હતા. તેઓની મદદ
વગર હું કશું કરી શક્યો હોત નહીં. આ તકે એ તમામ સેક્રેટરીઓ
ઉપરાંત પ્રમુખો તથા વીજા સર્વે ગૃહસ્થો કે જેઓએ મને સ્વચ્છરી મદદ કરી હતી. તેઓનો
અંતઃકરણપૂર્વક ઉપકાર માની આ રીપોર્ટ સમાપ્ત કરું છું, અને મારી જે જે ભૂલો થઈ હોય તે
માટે સર્વેની ક્ષમા ચાહું છું.

ફકીરચંદ પ્રેમચંદ,

ચીફ સેક્રેટરી.

પુરવણી (અ).

શ્રીમુંબઈમાં ભરાયેલી બીજી શ્રી જૈન (શ્વેતાંબર) કૉન્ફરન્સ વચ્ચે નીચવામાં આવેલી રીસેપ્શન (સ્વાગત) કમીટીના સભાસદો અને તેના ઓફિસદારોનાં નામો-નું લીષ્ટ.

(આ કમીટીને જુદી જુદી સબકમીટીઓમાં વહેંચી નાંખવામાં આવેલી, તે પ્રમાણે સબ-કમીટીઓવાર તેનાં નામો આપેલાં છે, એટલે સઘળી સબકમીટીઓ મળીને આખી રીસેપ્શન કમીટી થાય છે.)

ઓફિસદારો.

શેઠ ધીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ. જે. પી.

પ્રમુખ.

ઉપપ્રમુખ.

„ ગણેશમલ સોભાગમલ.	„
„ ગુલાબચંદ મોતીચંદ દમણીયા. બી. એ.	„
„ એલ. એલ. બી. સોલીસીટર.	„
„ ગોકલભાઈ મુલચંદ.	„
„ જેઠાભાઈ નરશી.	„
„ દેવરાજ ટોકરશી.	„
„ નગીનદાસ શ્વેરચંદ.	„
„ નેમચંદ મેઝાપચંદ.	„
„ પ્રેમચંદ રાયચંદ.	„
„ ભીમાજી મોતીજી.	„
„ મોતીચંદ દેવચંદ.	„
„ રતનજી જેચંદ.	„
„ રતનચંદ રૂમચંદ મોતીચંદ.	„
„ લલ્લુભાઈ ધરમચંદ.	„
સા. સા. વસનજી ત્રીકમજી.	„
સા. સા. હીરાચંદ મોતીચંદ.	„

સ્વજાનચી.

શેઠ માણેકલાલ ઘેલાભાઈ.

જનરલ સુપરવાઈઝર.

„ ફકીરચંદ પ્રેમચંદ જે. પી.

ચીફ સેક્રેટરી.

ઇન્ડેલીજન્સ, હેલ્થ અને વૉલંટિયર કમીટી.

—૦૦:૦:૦૦—

શેઠ અંબાલાલ બાપુભાઈ

પ્રમુખ.

- „ અનોપચંદ મેઝાપચંદ બી. એ.
- „ ઉમેદલાલ વાઘજી
- „ ઉત્તમચંદ બાલચંદ
- „ કેશવલાલ મોહનલાલ
- „ કેશવલાલ લલ્લુભાઈ
- „ ચુનીલાલ લહેરચંદ
- „ જગાભાઈ ભોગીલાલ
- „ જગાભાઈ મગનલાલ
- „ જેસીંગભાઈ સારાભાઈ
- „ જ્ઞેવરલાલ માણેકચંદ
- „ ડાહ્યાભાઈ મુઝચંદ
- „ દલપતભાઈ પ્રેમચંદ
- „ દુલ્હભ હરખચંદ
- „ દેવચંદ ભગવાનજી
- „ ધીરજલાલ સરુપચંદ
- „ નાનજીભાઈ જેઠા
- „ પાનાચંદ સુશાલ
- „ પોપટલાલ લલ્લુભાઈ
- „ પોપટલાલ ત્રીકમલાલ
- „ પ્રમુલાલ ડાહ્યાભાઈ
- „ પુનશી હીરજી મૈશરી
- „ ફકીરભાઈ પ્રતાપચંદ
- „ ફુલચંદ વેલજી
- „ મોઝાભાઈ જેશંગભાઈ
- „ મોગીલાલ સાંકઠચંદ
- „ માણેકચંદ હંસરાજ
- „ મુઝચંદ આશારામ
- „ વીરજી કેશવજી
- „ વેલજી આણંદજી
- „ હરગોવન ઉત્તમચંદ

શેઠ હીરાલાલ ડાહ્યાભાઈ
„ હીરાલાલ વસનજી
„ સારાભાઈ દલસુખભાઈ
મી. અમરચંદ પી. પરમાર

સેક્રેટરી.

ઉતારા કમીટી.

શેઠ કલ્યાણચંદ સોભાગચંદ

પ્રમુખ.

- „ અમૃતલાલ મોહનલાલ
- „ કકલભાઈ માળજી
- „ કલ્યાણજી સુશાલ
- „ કસ્તુરભાઈ અમરચંદ
- „ ચાંપશીભાઈ પરબત
- „ જેવતભાઈ જેઠા
- „ જેશંગભાઈ જ્ઞેવરચંદ
- „ નાગજી મોતીચંદ
- „ મોગીલાલ વીરચંદ
- „ બાલચંદ ઈંદ્રશા
- „ વાલાભાઈ જેચંદ
- „ મળીલાલ લહેરચંદ
- „ માણેકજી જેઠાભાઈ વર્ધમાન
- „ મુઝજી નરશી કેશવજી
- „ મોતીચંદ હરખચંદ
- „ રુપચંદ રંગીલદાસ
- „ વાડીલાલ સાંકઠચંદ વહારા
- „ અમૃતલાલ કેવઠદાસ

સેક્રેટરી.

કૉરસપોન્ડન્સ કમીટી.

શેઠ લખમસી હીરજી બી. એ. એલ. એલ.બી.

પ્રમુખ

- „ અમુલ્લ લોગમલ
- „ લીમજી હાસજી કાયાળી
- „ ચંદુલાલ બાલાભાઈ નાનાવદી બી. એ.

शेठ जेठाभाई आणंदजी
 ,, श्वेचंद कल्याणजी
 ,, टोकरसी नेणसी
 ,, दुल्लभ कल्याण
 ,, धनजी चत्रभुज
 ,, प्रभुलाल मंछाचंद
 ,, फतेचंद कर्पूरचंद लालन
 ,, भोळाभाई लगनलाल
 ,, मकनजी जुठा
 ,, मनसुख कीरतचंद
 ,, मणीलाल मोहनलाल
 ,, मंगळदास लगनलाल
 ,, मोतीचंद गीरधर कापडीया बी. ए.
 ,, मोहनलाल खोडीदास
 ,, साकरचंद माणेकचंद घडीयाळी
 ,, साराभाई मगनभाई मोदी बी. ए.
 ,, सांकळचंद महासुखराम
 ,, हरखचंद रायचंद
 ,, हेमचंद अमरचंद
 मी. मोहनलाल पुंजाभाई

सेक्रेटरी

फंड कमीटी.

शेठ अखाजी हस्ताजी
 ,, अमरचंद केसरीचंद
 ,, अमरचंद श्वेचंद
 ,, अमरचंद तलकचंद
 ,, अमरचंद बहेचर
 ,, अमीचंद पन्नालाल
 ,, अमुलख खुबचंद
 ,, अमृतलाल परशोत्तम
 ,, आणंदजी सवाजी
 ,, उत्तमचंद मुळचंद
 ,, उदेमलजी ठड्डा
 ,, उत्तमचंद जेठमल

शेठ उमरशी नागजी
 ,, उमरशी रायशी
 ,, ओखाजी गोवाजी
 ,, ओतमचंद हीरजी
 ,, ओसाजी जेसाजी
 ,, ककलभाई जेशंगभाई
 ,, कस्तुरचंद कल्याणचंद
 ,, कस्तुरभाई श्वेचंद
 ,, कल्याणचंद नगीनदास
 ,, कल्याणचंद मोनजी
 ,, कंकुचंद मुळचंद
 ,, कानाजी दूलचंदजी
 ,, कीकाभाई प्रेमचंद
 ,, कूरपाळ डुंगरशी
 ,, कूरपाळ हरशी
 ,, कृष्णा रामजी
 ,, कृष्णाजी वीरजी
 ,, कृष्णाजी हकमाजी
 ,, केवळभाई जेचंद
 ,, केसरीचंद भाणाभाई
 ,, केसरीचंद सवाईचंद
 ,, केसरीमल कठर
 ,, केशवजी देवजी
 ,, केशवजी माणेकचंद
 ,, खुमाजी लखाजी
 ,, खुशालचंद प्रतापचंद
 ,, खेतशी खीयसी
 ,, गमनाजी भावाजी
 ,, गांडमल गुमानमल
 ,, गीरधर मालाजी
 ,, गुलाबचंद अमीचंद
 ,, गुलाबचंद केशवजी
 ,, गुलाबचंद धरमचंद
 ,, गुलाबचंद भोजराज
 ,, गुलाबचंद मलुकचंद
 ,, गोकुळभाई दोलतराम

शेठ गोमाजी कवेदाशजी

„ गोमाजी भीमाजी

„ घेलाभाई गणेश

„ घेलाभाई उत्तमचंद

„ चंदुलाल गोकळदास जवेरी बी. ए.

„ चंदुलाल दलसुखराम

„ चत्रभुज हीराचंद

„ चुनीलाल सांकळचंद

„ चेताजी नरसिंगजी

„ छत्रपतिसिंगजी हुंगर

„ जगत्पतिसिंगजी हुंगर

„ जगाभाई छोटाभाई

„ जमनादास खीमचंद

„ जसरूप सरदारमल

„ जादवजी खोडीदास

„ जादवजी वीरजी

„ जीताजी सुरसंगजी

„ जीवनचंद बालुभाई

„ जीवनचंद धरमचंद

„ जीवणलाल पन्नालाल

„ जीवराज रतनजी दामजी

„ जुठाभाई चांपसी

„ जेठाजी भीमाजी

„ जेठाभाई दामजी

„ जेठाभाई वर्धमान

„ जेठाजी लखाजी

„ जेसींगभाई फकीरचंद

„ श्वेतरचंद ईन्दरजी

„ टोकरशी देवशी

„ टोकरशी मुळजी

„ डाह्याभाई उत्तमचंद

„ डाह्याभाई रतनचंद

„ तलकचंद श्वेतरचंद

„ तलछाजी नाथाजी

„ ताराजी अखाजी

शेठ त्रीकमचंद गेवल

„ तेजपाळ जगसी

„ तेजु काया

„ दयाळदास काळीदास

„ दलीचंद भाईचंद

„ दलीचंद मेघाजी

„ दुलमलजी फुलचंदजी

„ देवचंद लालभाई

„ देवजी लालजी पुनसी

„ धरमचंद श्वेतरचंद

„ धरमचंद मगनलाल

„ धरमशा गोविंदजी

„ धीरजलाल पानाचंद शराफ

„ धीरपतसिंहजी हुंगर

„ धोलमल अमुलखचंदजी

„ नगीनदास कपुरचंदजी

„ नगीनभाई घेलाभाई

„ नगीनभाई घेलाभाई

„ नगीनभाई मंछुभाई

„ न्यालचंद मानचंद

„ न्यालचंद दयाळजी

„ नरसी तेजसी

„ नरोत्तम भाणजी

„ नरोत्तमदास जगजीवन

„ नरोत्तमदास मोतीचंद

„ नवलाजी रतनाजी

„ नाथाजी मनाजी

„ नानकचंद पूनमचंद

„ नानचंद केशवजी

„ नानाभाई तकलचंद

„ नेमचंद भीमजी

„ पनाजी कलाजी

„ पनाजी प्रेमाजी

„ पनाजी भीमाजी

„ पृथ्वीराजजी जीतमल

„ प्रेमचंद केशवजी

शेठ. प्रेमचंद ओधबजी

„ पोपटभाई अमरचंद

„ पोपटभाई मावजी

„ पोमाजी खीमाजी

„ फकीरभाई घेलाभाई

„ फलाजी आणंदजी

„ फुलचंद कस्तुरचंद

„ फुलचंद मावजी

„ बालाजी कोलाजी

„ बालाभाई सांकळचंद

„ बालुभाई जीवणचंद

„ भगवानलाल पनालाल

„ भनाजी मासंगजी

„ भाईचंद कस्तुरचंद

„ भीमाजी कपुरचंदजी

„ भीमाजी पदमाजी

„ भूतजी खुशालजी

„ भोगीलाल मोहनलाल

„ मकनजी कानजी

„ मकनजी माधवजी

„ मगनभाई नगीनदास

„ मगनभाई प्रतापचंद

„ मगनलाल धरमचंद

„ मगनलाल पुरुशोत्तम

„ मणीलाल छगनभाई

„ मनसुख लल्लुभाई

„ मनसुखलाल कचराभाई

„ मानचंद लालभाई

„ मानाजी हेमजी

„ मासाजी फताजी

„ महासुखलाल परमानंददास

„ मुकुन्दचंदजी बालीआ

„ मेघजी जगजीवन

„ मेघाजी दरजानु

„ मेघाजी मोतीजी

„ मोतीचंद खूबचंद

शेठ मोतीचंद सरूपचंद

„ मोहनलाल मगनभाई

„ रतनलाल चुनीलाल

„ रतनलाल मगनलाल

„ रतनशी देवशी

„ रवचंद उजमचंद

„ रवजी गांगजी नेणशी

„ रामचंद नथमलजी

„ रामचंद वीरचंदजी

„ रायचंद केसरीचंद

„ रायचंद खुशालचंद

„ रायचंद नानचंदजी

„ रायशी अमरचंद

„ रुपाजी शोभाजी

„ लखमीचंद पीतांबरदास

„ लखमीचंद माणेकचंद

„ लखमीचंदजी रामचंदजी

„ लल्लुभाई गुलाबचंद

„ लल्लुभाई नथुभाई

„ लल्लुजी पुनसी

„ लालाभाई हजारीमल दील्हीवाळा

„ लालभाई त्रीकमलाल वाडीलाल

„ वल्लभदास उत्तमचंद

„ वाडीलाल दलसुख

„ वालजी रणछोड

„ वेलजी गोबर

„ सखराज भाला

„ सरदारमल मोकमदास

„ सवचंद प्रेमजी

„ सांकळचंद नवलचंद

„ साराभाई वाडीलाल

„ शामजी जीवराज

„ शामजी ठाकरशी

„ सिद्धकरण रावनमल

„ सवाईचंद जीवणचंद

शेठ सूरजमल भोजुभाई बी. ए.

- „ सोभाग्यचंद कपुरचंद
- „ सोभाग्यचंद तलकचंद
- „ सोमचंद धारशी.
- „ हकमाजी लालाजी
- „ हकमचंद नथुभाई
- „ हटाजी चेखाजी
- „ हटाजी लखमीचंद
- „ हरकीसनदास रामजी माधवजी
- „ हरखचंद वर्धमान
- „ हरजीवन राघवजी
- „ हरीभाई अमीचंद
- „ हरीचंद मीठा.
- „ हंसराज लालजी
- „ हाथीभाई मगनलाल
- „ हिन्दुजी अमरीगंजी
- „ हीरजी घेलाभाई
- „ हीरजी धारशी
- „ हीराचंद खुशाल
- „ हीराभाई घेलाभाई
- „ हीराभाई नेमचंद
- „ हीराभाई मनसुख
- „ हीराभाई बापुभाई
- „ हेमचंद मोतीचंद
- „ हेमाजी हकमीचंदजी
- „ त्रीभोवनदास भाणजी

सेक्रेटरी.

भोजन कमीटी.

शेठ बालचंद कनीराम

प्रमुख.

- „ कस्तुरभाई कशळचंद
- „ काळीदास जगजीवन

शेठ काळीदास मुळजी

- „ घेलाभाई त्रीभोवनदास
- „ चंदुलालजी खुशालजी
- „ चुनीलाल वीरचंद
- „ छगनलाल शवचंद
- „ जुवारमल अमीरमल
- „ तेजराज मोताजी
- „ देवजी वरसंग
- „ पानाचंद ताराचंद
- „ प्रेमचंद वीरपाळ
- „ बालाभाई छगनलाल
- „ बापुलाल लल्लुभाई
- „ मगललाल कंकुचंद
- „ मगनलाल नरोत्तमदास
- „ मनसुखराम भाईचंद
- „ रामलाल केशवलाल
- „ लखमीचंद खेंगार
- „ वनमाळी गंभीर
- „ बाडीलाल पुनमचंद
- „ सोभागचंद तलकचंद
- „ हीरालाल बकोरभाई
- मी. माँहनलाल हेमचंद

सेक्रेटरी.

मंडप कमीटी.

रा. बा. माणिकचंद कपुरचंद

प्रमुख.

शेठ अमीलाल जादवजी

- „ जेठाभाई दामजी
- „ डाह्याभाई सरूपचंद
- „ तलकचंद नवलचंद
- „ देवजी खीमसी नागडा
- „ नरसी देवराज
- „ लल्लुभाई करमचंद

शेठ वीठ्ठलदास वाडीलाल

„ हरीचंद थोभणभाई

„ छोटालाल प्रेमजी }
„ देवकरण मुळजी }

सेक्रेटरीओ.

हिसाब कमीटी.

शेठ टोकरसीभाई शामजी

प्रमुख.

„ गुलाबचंद नवलचंद

„ गेनाजी उकाजी

मी. मुळचंद हीराजी

सेक्रेटरी.

पुरवणी (आ).

श्री मुंबईमां भरायेली बीजी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्सनी रीसेप्शन कमी-
टीना फंडनी टीप.

- रुपीआ. १५१४ श्री मोटी मारवाडना संघ तरफथी हा. शेठ गणेशमल सोभागमलजी
- ” ५०१ श्री आदीश्वरनी सभाना सभासदो तरफथी हा. शेठ कानाजी उकाजी.
- ” ३०१ श्री गोलवाडना तड तरफथी हा. शेठ पनाजी भीमाजी.
- ” ३०१ शेठ वीरचंद दीपचंद सी. आई. ई.
- ” २५१ ” गोकळभाई मुळचंद.
- ” २५१ ” छोटालाल नगीनदासनी कुं०.
- ” २५१ ” धरमचंद उदेचंद.
- ” २५१ ” पनालाल पुनमचंद.
- ” २५१ ” प्रेमचंद रायचंद.
- ” २५१ ” माणकचंद कपुरचंद.
- ” २५१ ” वीरजी त्रीकमजी.
- ” २०१ ” भोमजी शामजीनी कुं०.
- ” २०१ ” मयाभाई अंबावीदास.
- ” २०१ ” शामजीभाई जीवराज.
- ” २०१ ” रतनजी जीवणदास तथा शेठ
रतनजी वीरजी.
- ” २०१ ” लक्ष्मीचंद माणकचंद.
- ” २०१ ” हीराचंद मोतीचंद झवेरी.
- ” १५१ ” गुलाबचंद मोतीचंद सोलीसीटर.
- ” १५१ ” झवेरचंद गुमानचंद.
- ” १५१ ” नगीनदास कपुरचंद.
- ” १५१ ” पोपटभाई अमरचंद.
- ” १५१ ” रुपचंद रंगीलदास.
- ” १२५ श्री आबुना तड तरफथी शेठ भीमाजी
नारणजी.
- ” १२५ शेठ गोकळभाई दोलतराम.
- ” १२५ बाबु चुनीलालजी पनालालजी.
- ” १११ शेठ भीमाजी मोतीजी.
- ” १०१ ” अमरचंद तलकचंद.
- ” १०१ ” अमुलख खुबचंद.

रूपीआ	१०१	शेठ उत्तमचंद हीरजी.
"	१०१	" कानजी परबत.
"	१०१	" केसरीचंद भाणाभाई.
"	१०१	" कृष्णाजी हमकीचंदजी.
"	१०१	" कृष्णाजी फूलचंदजी.
"	१०१	" छगनलाल वहालचंद.
"	१०१	" जसरूपजी सरदारमलजी.
"	१०१	" जेठाभाई वर्धमान.
"	१०१	" नेमचंद मेळापचंद.
"	१०१	" बालुभाई मुळचंदनी कुं०
"	१०१	" भीमजी कपुरचंदजी.
"	१०१	" भुताजी खुशालजी.
"	१०१	" माणेकलाल घेलाभाई.
"	१०१	" मेघाजी मोतीजी.
"	१०१	" मोतीचंद देवचंद.
"	१०१	" मंगळदास छगनलाल.
"	१०१	" रायचंद खुशालचंद.
"	१०१	" रायचंद नथमलजी.
"	१०१	" रायसी अमरचंद.
"	१०१	" रुपचंद लल्लुभाई.
"	१०१	" वाडीलाल सांकळचंद.
"	१०१	" सांकळचंद नवलमलजी.
"	१०१	" हटाजी चिलाजी.
"	१०१	" हीरजी खेतसी.
"	१०१	" हींदुजी अमरंगजी.
"	९१	" कल्याणजी खुशाल.
"	९१	" गमनाजी भावाजी.
"	९१	" मोतीचंद लालचंद.
"	९१	" हटाजी लखमीचंदजी.
"	८१	" लालचंदजी सरदारजी.
"	७९	" कल्याणचंद घेलाभाई.
"	७९	" जसवीर भूदर-बाई दीवाळी.
"	७९	" बाबु नानकचंद पुनमचंदजी.
"	७९	" भोरमल. फूलचंद.
"	७१	" माणेकचंद जादवजी.

रूपीआ	७१	शेठ रवचंद उजमचंद.
"	७१	" शामजी खीमजी.
"	७१	" सोमचंद धारसी.
"	६१	" रायचंद नानचंद.
"	६१	" लल्लुभाई नथुभाई.
"	६१	" लल्लुभाई गुलाबचंद.
"	६१	" लल्लुभाई गोवनजी.
"	६१	" हार्थीभाई मगनलालनी कुं०
"	५१	" अमीलाल जादवजी.
"	५१	" अनोपचंद खीमचंद.
"	५१	" उत्तमलाल नरोत्तमदास.
"	५१	" कल्याणचंद सोभागचंद.
"	५१	" कस्तुरभाई सवाईचंद.
"	५१	" खीमचंदभाई मोतीचंद.
"	५१	" गांगजीभाई नेणसी.
"	५१	" घेलाभाई उत्तमचंद.
"	५१	" चुनीलाल नहालचंद.
"	५१	" छगनलाल मगनलाल.
"	५१	" जगजीवन बालजी.
"	५१	जैन सोसाईटी तरफथी शेठ गुलाबचंद धरमचंद.
"	५१	शेठ जेठाभाई दामजी.
"	५१	" जेठाभाई कल्याणजी.
"	५१	" जीवराज रतनसी.
"	५१	" जेठाभाई झवेरसी.
"	५१	" झवेरचंद कल्याणजी.
"	५१	" टोकरसीभाई देवजी.
"	५१	" तलकचंद माणेकचंद.
"	५१	" त्रीकमदास ताराचंद.
"	५१	" थोभणभाई दामजी.
"	५१	" देवकरण मुळजी.
"	५१	" दलछाराम नानचंद.
"	५१	" देवजीभाई वरसंग.
"	५१	" धरमचंद मगनलाल.
"	५१	" धीरजलाल पानाचंद.

रूपीआ	५१	शेठ नगीनदास फूलचंद.
"	५१	" नेमचंद भीमजी.
"	५१	" पोपटभाई मावजी तथा. शेठ नानाभाई मावजी.
"	५१	" प्रेमचंदभाई केशवजी.
"	५१	" मणीलाल लहेरचंद.
"	५१	" मेघजी जगजीवन.
"	५१	" मोतीचंद खुबचंद.
"	५१	" मोहनलाल टोकरसी.
"	५१	" रामचंदजी वीरचंदजी
"	५१	" लालभाई नथुशा.
"	५१	" सवाईचंद ताराचंद.
"	५१	" लीलाधर मोतीचंद.
"	५१	" वालजी हार्थीभाई.
"	५१	" हरखचंद वर्धमान.
"	५१	" हेमाजी हकमीचंदजी.
"	५१	" हरकीशनदास रामजी माधवजी.
"	५१	" हालभाई मगनचंद.
"	४५	" पुनमचंदजी नथमलजी.
"	४१	श्री जैनमित्र समाज.
"	४१	शेठ टोकरसी कानजी.
"	४१	" दुलभभाई जेवरचंद.
"	४१	" देवजी नथु.
"	४१	" नगीनदास खीमचंद.
"	४१	" नगीनदास लल्लुभाई.
"	४१	" मनमुखभाई लल्लुभाई.
"	४१	" मेघजीभाई चांपसी एडनवाळा.
"	४१	" लहेरचंद देवचंद.
"	४१	" लल्लुभाई हरखचंद.
"	३५	" भगवानदास हीराचंद.
"	३५	" रणछोडभाई माणेकचंद.
"	३५	" साराभाई मणीलाल.
"	३५	" हरखचंद रायचंद.
"	३१	" अमरचंद जेवरचंद.
"	३१	" उत्तमचंद खीमचंद.

रूपीआ	३१	शेठ उत्तमलाल हरगोषन.
"	३१	" उत्तमलाल डाह्याभाई.
"	३१	" कस्तुरभाई वीरचंद.
"	३१	" खुमाजी लखमीचंदजी.
"	३१	" गोकळभाई गुलाबचंद.
"	३१	बा. सा. छत्रपतसींगजी.
"	३१	शेठ जेठाभाई नेमचंद.
"	३१	" जीवाभाई वाडीलाल.
"	३१	" डाह्याभाई घेठाभाई.
"	३१	" डाह्याभाई डोसाभाई.
"	३१	" त्रीकमभाई जेशंगभाई.
"	३१	" देवराज मावजी.
"	३१	" धरमसी गोविंदजी.
"	३१	" कीलाभाई उमेदभाई.
"	३१	" मगनलाल रामचंद.
"	३१	" महासुख गुलाबचंद.
"	३१	" मंगळदास वीठ्ठलदास.
"	३१	" भदनजी प्रेमजी.
"	३१	" मोतीलाल हीरालाल.
"	३१	" मेघाजी गोमार्जी.
"	३१	" रायचंद केसरीचंद.
"	३१	" रतनजी खीमजी.
"	३१	" लल्लुभाई हरजीवनदास.
"	३१	" सागरमल न्यालचंद.
"	३१	" सांकळचंद रतनचंद.
"	३१	" हीराचंद देवचंद.
"	३१	" हीरालाल नागरदास.
"	३१	" हरखचंद मुळजी.
"	३०	बाबु गुलाबचंद अमीचंद.
"	३०	शेठ लालजी पुनसी.
"	२९	" अमरसीभाई कचरा.
"	२९	" उमरसी रायसी.
"	२९	" कस्तुरभाई कशळचंद.
"	२९	" कस्तुरभाई शिवेरचंद.
"	२५	" कुरूपाल हीरसी.

रूपीआ	२५	शेठ कुरपाल हुंगरसी.
"	२५	" केवलभाई जेचंद.
"	२५	" गुलाबचंद मलुकचंद.
"	२५	" टोकरसी मुळजी.
"	२५	" डाह्याभाई जेचंद.
"	२५	" टाकरसी हीरजी.
"	२५	" तेजा काया.
"	२५	" धरमचंद झवेरचंद.
"	२५	" दामजीभाई अरजण.
"	२५	" नरोत्तम जगजीवन.
"	२५	" नरुसीभाई तेजसी.
"	२५	" प्रतापचंद रतनचंद.
"	२५	" प्रेमचंद ओधवजी.
"	२५	" बालचंद कनीराम.
"	२५	" बकोरभाई उजमसी.
"	२५	" मकनजी कानजी.
"	२५	" मीठाचंद लधाभाई.
"	२५	" मोहनलाल मगनभाई.
"	२५	" मंछुभाई तलकचंद.
"	२५	" रावजीभाई मोतीचंद.
"	२५	" हीरजी धारसी.
"	२५	" हीरजी जेठा.
"	२५	" हेमचंद मोतीचंद.
"	२५	" लग्गमीचंद धनजी.
"	२५	" सोभागचंद तलकचंद.
"	२१	" ईच्छाचंद रंगीलदास.
"	२१	" ककल भाणजी.
"	२१	" कस्तुरभाई वीरचंद.
"	२१	" कल्याणजी मोनसी.
"	२१	" छोटालाल गभरुचंद.
"	२१	" चत्रभुज हीराचंद.
"	२१	" पनाजी हंसाजी.
"	२१	" नानचंद कैशवजी.
"	२१	" मग्नलाल कंकुचंद.
"	२१	" मुलचंद कपुरचंद.

रूपीआ	२१	शेठ वीरचंद खीमचंद.
"	२१	" सुरचंद मोतीचंद.
"	१५	" अमरचंद पी. परमार.
"	१५	" अमृतलाल केवलदास.
"	१५	" लगनलाल मंछाचंद.
"	१५	" छोटालाल प्रेमजी तथा सवचंद प्रेमजी.
"	१५	" जेशंगभाई झवेरचंद.
"	१५	" जेठाभाई डोसाभाई.
"	१५	" जीवाभाई चतुरभाई.
"	१५	" झवेरचंद अंदरजी.
"	१५	" दयालजी काळीदास.
"	१५	" डाह्याभाई सरूपचंद.
"	१५	" नवलचंद मोतीचंद.
"	१५	" भोगीलाल चुनीलाल.
"	१५	" मेधजी लालजीभाई.
"	१५	" रवचंद गुलाबचंद.
"	१५	" शीवराज बालाभाई.
"	१५	" हीराचंद परशोत्तम.
"	१५	" हेमचंद वीरचंद.
"	११	" केसरीचंद लल्लुभाई.
"	११	" गोपालजी पुरुशोत्तम.
"	११	" गोरधन नथु.
"	११	" बेलाभाई अमरचंद.
"	११	" तलकचंद नवलचंद.
"	११	" दलीचंद भाईचंद.
"	११	" नरोत्तम मोतीचंद.
"	११	" परमानंद मुलचंद.
"	११	" फकीरचंद नेमचंद.
"	११	" भाईचंद कल्याणजी.
"	११	" मणीलाल प्रेमचंद.
"	११	" मोतीचंद हरखचंद.
"	११	" मोतीलाल मुलजी.
"	११	" मोतीलाल लल्लुभाई.
"	११	" लालचंद लीलाधर.
"	११	" वर्धमान कुंवरजी.

रूपीआ	११	शेठ वीठ्ठल मोतीचंद.
"	११	" शामजी वेलजी.
"	११	" हरखचंद शीवराज.
"	११	" हरीचंद मीठा.
"	११	" हरीभाई अमीचंद.
"	११	" हीराचंद खुबचंद.
"	११	" हेमचंद हीमचंद.
"	१०	" जेठाभाई गुलाबचंद.
"	१०	" नेमचंद ताराचंद गांधी.
"	१०	" मोहनलाल हेमचंद.
"	१०	" लखमसी हीरजी मेशरी.
"	१०	" वसनजी मेघजी.
"	१०	" सांकळचंद कपुरचंद.
"	१०	" हीराचंद वसनजी.
"	९	" मोतीचंद रुपचंद.
"	९	" सवाईचंद जीवणचंद.
"	७	" आणंदचंद सवाईचंद.
"	७	" केसरीभाई बापुभाई.
"	७	" चुनीलाल वीरचंद.
"	७	" छगनलाल वीरजी.
"	७	" जसराज झवेरचंद.
"	७	" पोपटलाल लल्लुभाई.
"	७	" फूलचंद दयाळजी.
"	७	" वाडीलाल सांकळचंद वहोरा.
"	५	" ककलभाई जेशंगभाई.
"	५	" कल्याणचंद नगीनदास.
"	५	" केशवजी देवजी.
"	५	" खुबचंद नथुभाई.
"	५	" चंदुलाल बालाभाई.
"	५	" चुनीलाल लहेरचंद.
"	५	" जगाभाई छोटालाल.
"	५	" जगाभाई भोमीलाल.
"	५	" जगाभाई मगनलाल.
"	५	" जेठाभाई आणंदजी.
"	५	" जेशंगभाई साराभाई.

रुपीआ

५ शेट देवजीभाई खीयसी.

११ ५ ११ धनजी चत्रभुज.

११ ५ ११ पानाचंद खुशाल.

११ ५ ११ पानाचंद ताराचंद.

११ ५ ११ बालाभाई जेचंद.

११ ५ ११ भोगीलाल सांकळचंद बहोरा

११ ५ ११ भोळाभाई लगनलाल.

११ ५ ११ मकनजी जुठा.

११ ५ ११ मनसुख कचरा.

११ ५ ११ मनसुख कीरतचंद.

११ ५ ११ मगनलाल परशोत्तम.

११ ५ ११ माणिकचंद हंसराज.

११ ५ ११ मुळचंद हीरजी.

११ ५ ११ लल्लुभाई चुनीलाल.

११ ५ ११ हरखचंद परशोत्तम.

११ ५ ११ हरजीवन राववर्जा.

११ ५ ११ हीराभाई डाढ्याभाई सोदागर

११ ४ ११ मानचंद सरूपचंद.

११ ४ ११ सरूपचंद अभेचंद.

११ ३ ११ जीवाभाई कस्तुरचंद.

११ २ ११ कल्याणमलजी भडगतीआ.

११ २ ११ भीखालाल चुनीलाल.

११ २ ११ मगनलाल नहानचंद.

११ २ ११ रेवामलजी हारालालजी.

कुल रुपीआ १६४७८.

પુરવળી. (૬)

બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સની

ઇન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ એન્ડ વૉલંટિયર કમીટીનો રીપોર્ટ.

બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સ માટે નીમાયલી રીસેપ્શન (સ્વાગત) કમીટીએ તા. ૧ મી જુલાઈ રવિવારે પોતાની જાહેર સભામાં, બીજી કમીટીઓની સાથે “ઇન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ એન્ડ વૉલંટિયર કમીટી” પળ નીમી હતી, અને તેના પ્રમુખ તરીકે મી. અંબાલાલ બાપુભાઈ અને સેક્રેટરી તરીકે મી. અમરચંદ પી. પરમારને નીમવામાં આવ્યા હતા. મેમ્બરોનું લીસ્ટ આ સાથે જોડયું છે. (જુઓ પુરવળી અ.)

એ કમીટીના મેમ્બરો જુવાન અને હોશીલા હતા અને તેમાં કેટલાક વધુ ઉંમરના પણ દાખલ થયા હતા. વઢી મેમ્બરોમાંથી કેટલાએકને જુદું જુદું કામ સોંપીને તેના વિભાગ પાડી નાંખવામાં આવ્યા હતા. જુદાં જુદાં કામો બજાવવાને દસ ૧૦ જણાઓની, સેક્રેટરી મી. પરમારના હાથ નીચે કામ કરવાને એ કમીટીએ ગોઠવણ કરી હતી, અને તે નીચે પ્રમાણે હતી:—

૧. મી. પોપટલાલ લલ્લુભાઈ—ઇન્ટેલીજન્સને લગતું કામ કરવાને એસીસ્ટન્ટ.

૨. મી. હીરાભાઈ ઢાઢાભાઈ સોદાગર—હેલ્થ કમીટીના એસીસ્ટન્ટ. એ કામ ઉપરાંત બીજી ઘંને કમીટીને લગતું કામ તેઓ હોશથી કરતા રહ્યા હતા.

૩. મી. ઝવેરલાલ માળેકચંદ ઘઢીયાળી—વૉલંટિયર કમીટીના એસીસ્ટન્ટ. એ કામ સિવાય બીજી પણ મદદ સારી રીતે આપતા રહ્યા હતા.

૪. મી. બેલજી આણંદજી બી. એ.—વૉલંટિયરોના ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ.

૫. મી. પુનસી હીરજી મૈશરી—ચીફ મેડીકલ ઑફીસર.

૬. મી. મોઢાભાઈ જેશંગભાઈ—કૉરસપોન્ડન્સ કરવાને એસીસ્ટન્ટ.

૭. મી. જગાભાઈ મગનલાલ—ટીકીટો અને ફૂલો આપવાનું યાસ કામ.

૮. મી. જેશંગભાઈ સારાભાઈ—વૉલંટિયરોમાં કપ્તાનના ઓધ્ધાપર.

૯. મી. જગાભાઈ મોગીલાલ—કમીટીના પ્રોવીઝનલ ટ્રેઝરર.

૧૦. મી. શ્રીવશંકર નારાયણજી જોશી—ઑનરરી ડ્રીલ માસ્ટર (જૈન નહીં).

કમીટીની મીટીંગ દર શુક્રવારે રાતના મઢતી રહી હતી; અને તે ઉપરાંત જરૂર પડવે બીજા દીવસોએ પણ મઢી હતી. કમીટીની કુલ બેઠક નવ થઈ હતી, અને ઓઢ્ઢેદારો બેરસ અને વૉલંટિયરોની બેઠક આઠ થઈ હતી.

જુદી જુદી કમીટીએ કરેલા કામનાં જુદી જુદી વિગત નીચે પ્રમાણે છે:—

ઇન્ટેલીજન્સ કમીટી.

એ કમીટી માટે તા. ૨૨-૭-૦૩ ને દીને જે કામો કરવાને સૂચવવામાં આવ્યાં હતાં. તેની નકલ આ સાથે જોડી છે. (પુરવળી ૧.)

- (અ) જે જે કમીટી તરફથી જે જે વિગત વસ્તુની કિંમત પુછવામાં આવી તે પુરી પાઢી હતી, અને તેમ કરવામાં ઘણી વસ્તુઓના ભાવ આ કમીટી તરફથી ઓછા મઠવાથી બીજી કમીટીઓને બહુજ ફાયદો થયો હતો.
- (આ) જે જે સ્વરો કોઈના પળ તરફથી અને સ્વાસ ડેલીગેટો તરફથી માગવામાં આવતી હતી, તે પુરી પાડવામાં આવી હતી. આ કામમાટે મંડપની બહાર પળ ઇન્ટેલીજંસ કમીટીની ઓફીસમાં એક Inquiry office (ઈન્કાયરી ઓફીસ) ચાલવામાં આવી હતી.
- (ઇ) ડેલીગેટોના તારો કાગળો, તેઓના ઉતારામાં અને મંડપમાં વધુ શ્લેષથી વહેંચી દેવામાં આવ્યા હતા.
- (ઈ) લોકોને જાણવાલાયક સ્વરો બીજી કમીટી પુરી પાડતી, તેની નોટીસ બોર્ડ પર લગાવતી હતી. જુદી જુદી કમીટીના, ડેલીગેટોનાં ફૂલોના આકાર, ટીકાટોના રંગ વિગેરે એક જુદાજ બોર્ડ પર લગાવી લોકોને વાકેફ કર્યા હતા, જેની વિગત આગળ આવશે.
- (ઉ) ન્યુસપેપરોને જાણવા લાયક વિગતો પુરી પાડતી રહી હતી અને પેપરોમાં શ્લેષથી રીપોર્ટો આવે તેવી ગોઠવણ કરી હતી. મુંબઈ સમાચારના પુરા રીપોર્ટના વધારા રોજ બહાર પડે તેની પળ ગોઠવણ કરી હતી.
- (ઝ) રેલવેના ટાઈમ, તાર, મનીઓર્ડરફોર્મ વિગેરે, તેમજ સૂચનાનાં અને છાપેલાં ફાર્મો ઓફીસમાં તૈયાર રાખી ડેલીગેટો માગતાં, તે પૂરાં પાડ્યાં હતાં.
- (ૅ) રીસેપ્શન કમીટી અને ડેલીગેટોને ટીકીટો અને ફૂલો પુરાં પાડવાનું અને ડેલીગેટોનું સંપૂર્ણ લીસ્ટ (જે તૈયાર નહોતું) તે બનાવવાનું અને ટીકીટો અને ફૂલો આપવાનું અતિ વિકટ કામ મી. જગાભાઈ મગનલાલે પોતાની મદદમાં મંડપ કમીટીમાંથી મી. ડાહ્યાભાઈ સરુપચંદ, કેપ્ટન મી. જેશંગભાઈ સારાભાઈ અને ઘઢવાળના એક ઉત્સાહી વોલંટિયર મી. વઢમજી છગનલાલે રાત દિવસ મંડ્યા રહી વધુ સંતોષકારક રીતે બજાવ્યું હતું. કુલ ડેલીગેટો ૧૫૯૨ ને ટીકીટો આપવામાં આવી હતી અને તેઓ સાત સર્કલમાં વહેંચાયેલા હતા. (પુરવણી ૨.)
- (૆) ડેલીગેટો વિગેરેની ચોવાયલી નાની મોટી ચીજો જેવી કે ટૂંક, રુમાલ, છત્રી, દુપટી, ઘડીઆલ, ચશ્મો તેના માલિકોને શોધીને સ્વાત્રી કરી સ્વાધીન કરવામાં આવ્યાં હતાં.
- (ઓ) કેટલાક ડેલીગેટોનાં નામો કોઈપણ કારણસર લીસ્ટમાં દાખલ થઈ નહીં હોવાથી, તેઓને ટીકીટોમાટે દુઃખી થવાનો ઘસત આવ્યો હતો, પળ સંજોગથી સ્વાત્રી કરી તેઓને દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા.

આ કમીટીને અંગે ટીકીટો આપવાનું કામ કઠણ થઈ પડ્યું હતું. ગામોનું અને ડેલીગેટોનાં નામોનું જુદું alphabetical list (અક્ષરના ક્રમવાર લીસ્ટ) પ્રથમથીજ થવું જોઈએ અને તેની બે નકલો કરવી જોઈએ; અને ડેલીગેટોને જે ભરવામાં ફાર્મો મોકલવામાં આવે તે પ્રથમથીજ 'ડ્યુપ્લિકેટ' મોકલવાં જોઈએ, કે. જેમાંથી એક ભરીને ઓફીસમાં મોકલી દે, અને

બીજું કોન્ફરન્સની ઑફીસમાં ટીકીટ લેવા જાય ત્યારે રજુ કરે જેથી ગરબડ થાય નહીં. પણ બીજી ઘણી મુશ્કેલીઓ ડાક્ટર હતા, જે વિગતવાર આ સાથે જોડેલા રીપોર્ટપરથી માલુમ પડશે; તેમજ ઉપયોગી સૂચનાઓ પણ તેમાં કરવામાં આવી છે. (પુરવણી ૨)

હેલ્થ કમીટી.

હેલ્થ કમીટીએ કરવાનાં કામોની સૂચના આ સાથે જોડેલા કાગળમાં છે. (પુરવણી ૩)
 આ કમીટીમાં ચીફ મેડીકલ ઑફીસર તરીકે મી. પુનસી હીરજી મૈશરી કે જેઓ ગ્રાંટમેડીકલ કૉલેજમાં સીનીયર સ્ટુડન્ટ છે, તેઓને નીમવામાં આવ્યા હતા, અને તેઓએ સારું કામ બજાવ્યું હતું.

આ કમીટીમાં નીચે મુજબ કામકાંજ થયું હતું.

(૧) ઉતારા, મંડપ, વિગેરેની જગ્યા પસંદ કરી તનદુરસ્તીને લગતા ફેરફાર સૂચવવા, તથા દરેક ઉતારામાં કેટલા ડેલીગેટો રાખવા તે જુદી જુદી કમીટીને સૂચવવામાં આવ્યું હતું. મંડપ પ્રથમ માયખલે બાંધવાનું નક્કી થયું હતું, પણ ત્યાંની જગ્યા બહુ સરદીવાળી હોવાથી મંડપ કોટમાં લઈ જવાની મલામળ કરી હતી.

(૨) નીચે લખેલા ડાક્ટરો અને વંદોએ ડેલીગેટોની મફત સારવાર કરવાની માગણી કરી હતી, તે બાબત તેઓના આભાર માનનારા પત્રો ચીફ સેક્રેટરીએ મોકલી આપ્યા હતા; અને તેઓને કૉમ્પ્લીમેન્ટરી ટીકીટો પણ મોકલી આપવામાં આવી હતી.

ડાક્ટર મગનલાલ ડાક્ટર અમીયાશંકર મહે. ઇલ. એમ. એન્ડ. એસ.

„ રાવજી શ્રીપત. ઇલ. એમ. એન્ડ. એસ. (બહારગામ)

„ નગીનદાસ માળેકલાલ.

„ અમૃતલાલ જે. મહેતા. ઇલ. એમ. એન્ડ. એસ. (જરૂર પડી હતી નહીં.)

„ મયાચંદ મગનલાલ ઇલ. એમ. એન્ડ. એસ. (વડોરાથી આવી શક્યા નહોતા.)

વૈદ્ય મગનલાલ લાલચંદ.

૧૦ દસ દિવસમાં બધા મળી ૧૦૬ દરદીઓને દવા આપવામાં આવી હતી, અને દરદીઓની દરરોજની હાજરી ૧૧ ની હતી.

• આ દરદીઓમાંનો મોટો ભાગ પંજાબનો હતો. તેનો વિગતવાર રીપોર્ટ તેઓએ રજુ કર્યો હતો.

બીમારોના રીપોર્ટો વાંચતોવખત ચીફ સેક્રેટરીને કરવામાં આવ્યા હતા. દરદીઓ સર્વે સારા થયા હતા. ડાક્ટર નગીનદાસે ઘણે મોટે ભાગે અને પાંચ કેસોમાં ડા. મગનલાલ મહે સારવાર કરી હતી. ડાક્ટર નગીનદાસ માળેકલાલને કોન્ફરન્સનું કામ ચલાવ્યું હતું. વાંચતે મુંબઈના પ્રસિદ્ધ શેવેરી શેટ. નમીનદાસ કપુરચંદે પ્રમુખ સાહેબને હાથે, ડેલીગેટોની તેમણે બજાવેલી સેવાના બદલામાં ઘટતા શબ્દોથી વચ્ચેથી કસી મૂકી હીરજીની વીંટી ખેંચી આપી હતી.

• આ ડાક્ટરે પોતાનાં બીજાં કાર્ડનાં ભાગે ડેલીગેટોને જોવાનું કામ પ્રથમ હાથે ધર્યું હતું. ડાક્ટરે પોતાનાં રીપોર્ટમાં કેટલીક અગત્યની સૂચના કરેલી છે.

વધારાના બંને ડાક્ટરોને ઉપકારપત્ર મોકલી આપવાની આ કમીટીએ મલામણ કરી છે.

થવાનો સર્ચ તેમજ વીક્ષીટ ફી બહુ મોટી થાય, પણ તે મજકુર ડાક્ટરોએ ખુશીથી કોન્ફરન્સને મદદ તરીકે છોડી દીધાં હતાં.

વૉલંટિયર કમીટી.

આ કમીટી માટે પ્રથમ સૂચવેલા કામની વિગતની મકલ આ સાથે જોડી છે.
(પુરવણી ૪.)

(ક) જુદાં જુદાં કામોમાં મદદ કરવાને જૈન વૉલંટિયરો મેલબવા માટે મુંબઈ સમાચાર, ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા, જામે જમશેદ, અલ્ખબરે સોદાગર, ગુજરાતી અને જૈન પત્રમાં જાહેરખબર આપવામાં આવી હતી. તે સર્વે પેપરોએ આ કામ ધર્મનું સમજી સ્વાસ્થ્ય ઓછા ભાવે લીધા હતા; અને જૈન પત્ર તથા સ્વેચ્છાવર્તમાને વગર માગણીએ વગર દામે, એ જાહેરખબર લીધી હતી માટે તેમનો ઉપકાર માનવાનો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

(સ્વ) વૉલંટિયરો થવાની કુલ અરજી ૨૭૭ આવી હતી, અને તેમાંથી નામો ઘટ વધ કરતાં આજે ૧૭૨ વૉલંટિયરો રજીસ્ટર થયા હતા. તેઓનું લીસ્ટ તેઓના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટોનાં નામો સાથે આ સાથે જોડાયું છે. (પુરવણી ૫)

બાર વર્ષની ઉપરના અને પંદર વર્ષની અંદરના વૉલંટિયરોની સંખ્યા ૩૦

પચીસ વર્ષની ઉપરના વૉલંટિયરોની સંખ્યા. ૧૪

યુવાન ઉંમરના વૉલંટિયરોની સંખ્યા ૧૨૮

(ગ) ઇન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ એન્ડ વૉલંટિયર કમીટીમાંથી નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોએ વૉલંટિયર થવાની ઇચ્છા દર્શાવવાથી તેમને તેમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા, અને તેઓને નીચે જણાવેલા ઓદ્યાઓ આપવામાં આવ્યા હતા:—

મી. વેલજી આણંદજી બી. એ. (ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ.)

મી. મુલ્લચંદ આશારામ. (સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ.)

મી. દલપતભાઈ પ્રેમચંદ. „

મી. દેવચંદ ભગવાનજી શાહ. „

મી. કેશવલાલ લલ્લુભાઈ. „

મી. જેશંગભાઈ સારાભાઈ. (કેપ્ટન.)

મી. ફૂલચંદ વેલજી. (વૉલંટિયર.)

(ઘ) વૉલંટિયરોના નીચે જણાવેલાં નામના જુદા જુદા ડીવીઝનો પાડીને જુદા જુદા સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટો મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા, જેની વિગત નીચે પ્રમાણે છે. અગરજો એ ફરજો નક્કી કરવામાં આવી હતી તે છતાં પણ, સ્વાસ્થ્ય સંજોગોમાં વીજાં પણ કામો. વૉલંટિયરોને કરવાં પડ્યાં હતાં.

વોલંટિયરોના ડીવીઝનનો નીચિગત:—

ડીવીઝનનું નામ.	નં.	સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટોનાં નામ.	વોલંટિયરો સંખ્યા	હથુટીનો પ્રકાર.
યુથ.	૧	મી. કુંવરજી મુલ્લચંદ.	૧૦	સ્ટેશન, મંડપ, પ્રેસીડેન્ટ વિગેરેની સામા.
યુથ.	૨	મી. કેશલ્લાલ લલ્લુભાઈ.	૧૩	સ્ટેશન, ઉતારા, મંડપ, પ્રેસીડેન્ટ અને મી. ઢઠ્ઠાને
મોફસીલ.	૩	મી. ચંદુલાલ હીરાચંદ.	૭	સ્ટેશન, મંડપ. [લેવા જવા.
મીડલ.	૪	મી. જમનાદાસ મોતીચંદ-અક્કટીંગ	૧૭	સ્ટેશન, મંડપ, પ્રેસીડેન્ટ અને મી. ઢઠ્ઠાને લેવા જવા.
		મી. સવચંદ કચરાભાઈ.		
યુથ.	૫	મી. દલપતભાઈ પ્રેમચંદ	૧૩	સ્ટેશન, મંડપ, ઉતારા, પ્રેસીડેન્ટ અને મી. ઢઠ્ઠાને લેવા જવા.
યુથ.	૬	મી. દેવચંદ ભુગવાનજી શાહ.	૧૦	સ્ટેશન, મંડપ.
અલ્ડરલ	૭	મી. ધનજી લીલાધર.	૧૪	સ્ટેશન, મંડપ તથા કૅરેજ.
યુથ.	૮	મી. ફૂલચંદ ઉત્તમચંદ પારેશ.	૭	સ્ટેશન, મંડપ, પ્રેસીડેન્ટ તથા મી. ઢઠ્ઠાને લેવા જવા.
કચ્છીયુથ.	૯	મી. ભવાનજી જેઠાભાઈ.	૧૦	સ્ટેશન, મંડપ, પ્રેસીડેન્ટ વિગેરેને લેવા જવા.
યંગસ્ટર્સ.	૧૦	મી. માધવજી કીરચંદ.	૧૬	"
યુથ.	૧૧	મી. મુલ્લચંદ આશારામ.	૮	સ્ટેશન, મંડપ, ઉતારા, પ્રેસીડેન્ટ અને મી. ઢઠ્ઠાને લેવા જવા.
યંગસ્ટર્સ.	૧૨	મી. સોભાગચંદ કેવલચંદ.	૧૪	સ્ટેશન, મંડપ.
ઓર્ડરલી.	૧૩	મી. શંભુપ્રસાદજી ગાંધી.	૨૦	ઓર્ડરલી, પ્રેસીડેન્ટ તથા મી. ઢઠ્ઠા સાહેબને લેવા જવા.
અક્કટી.	૧૪	.	૧૩	મંડપમાં પરચુરણ કામ.
		.	૧૭૨	

(ક) વોલંટિયરોને સુપ્રત કરેલા કામમાંથી:—

તેઓ તા. ૧૬ થી ૧૯ સપ્ટેમ્બર સુધી રોજની ૧૪ ગાડીપર સામા ગયા હતા.

(૧) બોરીબંદર સ્ટેશનપર કુલ ૩૧ ડીવીઝનના ૩૮૯ વોલંટિયરો ડેલીગેટોને લેવાને સામા ગયા હતા.

(૨) પ્રાંટરોડ સ્ટેશનપર કુલ ૩૪ ડીવીઝનના ૪૦૦ વોલંટિયરો ડેલીગેટોની સામા લેવાને ગયા હતા.

(ચ) વોલંટિયરો અને સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટોને વર્તવાના સંબંધમાં આ સાથે જોડેલા કાગળમાં લખ્યા પ્રમાણેની સૂચનાઓ છેલ્લામાં છેલ્લી આપવામાં આપી હતી. (પુરવણી ૬.)

(છ) કોન્ફરન્સના મુકામમાં ઉતરનારા ડેલીગેટોનું ગાડી માડું અને હેલ મજુરી કોન્ફરન્સ ફંડમાંથી આપવાનો ઠરાવ થયેલો હોવાથી, નીચે પ્રમાણેની ગાડીઓ વિગેરે રોકવામાં આવી હતી.

તબેલાની જોડીની ગાડી ૯ વખત (તેમાં ૪ આજી દીવસની.)

„ સીંગલ ગાડી ૨ વખત, આજી દીવસની.

મહત્તી/વિક્ટોરિયા ૧૦૬.

પરચુરણ રૈકડા, ગાઢાં વિગેરે ૫૧. ૫ સિવાય જ્ઞાનગી ગૃહસ્થોની પળ ગાડીઓ હતી. મંડપમાં જવા વિગેરેનુ ગાડીભાડું ડેલીગેટો આપતા હતા. ટ્રામવેની સોઈમાટે જ્ઞાસ બંદોબસ્ત કરવામાં આવ્યો હતો.

દરેક મુકામપર ભાડું આપવાની, દરેક સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટને હેલ માટે પૈસા આપવાની અને વિક્ટોરીઆના ભાડા માટે ભાડાની ચીઠી આપવાની ચોપડીઓ પુરી પાડવાની, વગેરે ગોઠવણો પુરીરિતે કરવામાં આવી હતી. કુલે ગાડી ભાડાના રૂ. ૧૪૯-૯-૦ અને હેલના રૂ. ૪૨-૦-૦ સીત્તેતેર ગાડીઓ તથા ૬૭૦ પોટલાંઓના થયા હતા.

ગાડી મેલવવાનું કામ કેરેજ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ મી. ધનજી લીલાધર જેઓ એક મજબુત કચ્છી છે, તેઓ અને તેમના મોટી ઇમરના બેચે ઘણી રીતે સંતોષકારક બજાવ્યું હતું. તેઓને જ્ઞાસ મદદ મી. માણેકચંદ કૈશવજી અને મી. કેવલચંદ કૈશવજી, ૫ જે વોલંટિયરો આપી હતી.

(જ) વોલંટિયરોનું મુકામપરથી મંડપપર જવાનું, સ્ટેશનપર જવાનું અને બીજી હથુટીપર જવાઆવવાનું ભાડું કોન્ફરન્સ ફંડમાંથી આપવાનો હુકમ થયેલો હોવાથી તેઓને ટ્રામ ભાડાના કુલ રૂ. ૧૫૭-૧૩-૦ અને નાસ્તાના રૂ ૨૦-૩-૦ આપવામાં આવ્યા હતા. સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ મી. કુંવરજી મૂલચંદ તથા એક્ટીંગ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ મી. સવચંદ કચરાભાઈ પોતાનું તથા પોતાના વોલંટિયરોનું ગાડી ભાડું પોતાની ગીરોથી આપ્યું હતું, જેમાટે તેઓને માન ઘટે છે.

(ઙ) મી. કૈશવલાલ લલ્લુભાઈ અને મી. દલપતભાઈ પ્રેમચંદના ડીવીઝનને ઉતારા કમીટીને મદદ કરવાનું અને મી. મૂલચંદ આશારામના ડીવીઝનને બીજા ત્રણ વધારાના વોલંટિયરો આપી, મોજન કમીટીને મદદ કરવાનું કામ સુપ્રત કરવામાં આવ્યું હતું. તે કામમાં કુલે ૩૬ વોલંટિયરો રોકાયા હતા; તેઓ જુદા જુદા ઉતારાઓ અને રસોડાંઓમાં વહેંચાઈ ગયા હતા અને ડેલીગેટોનું હર પ્રકારનું કામ બંજાવતા હતા. સ્ટેશનપર પણ જતા અને મંડપમાં પણ હાજર રહેતા હતા. આવા સજડ રોકાણને લીધે તેઓની જમવાની ગોઠવણ ઉતારાઓમાં સજવામાં આવી હતી. મી. મૂલચંદ આશારામે પોતાના બેચના મી. દામજી કલ્યાણજીના કામનાં જ્ઞાસ વજાણ કર્યા છે; તેની અત્રે નોંધ લેવામાં આવે છે.

(ઝ) ઑર્ડરલી ડીવીઝન કે જેનું કામ માન માટે ગાર્ડ ઑફ ઑનર, વગેરે તરફે બજાવવાનું હતું, તેમાં નીચે પ્રમાણેની નીમણુંક કરવામાં આવી હતી:—

પ્રેસીડેન્ટ સાહેબ રાય વઘીદાસજી.	વોલંટિયર	૨
રીસેપ્શન કમીટીના ચેરમેન શેઠ. વીરચંદ દીપચંદ.	"	૧
જનરલ સેક્રેટરી મી. લાલભાઈ દંલપતભાઈ.	"	૨
" મી. ગુલાબચંદ દહા.	"	૨
ચીફ સેક્રેટરી મી. ફકીરચંદ પ્રેમચંદ.	"	૨
જનરલ સુપરવાઈઝર મી. માણેકલાલ ઘેલાભાઈ.	"	૨

કમીટીના પ્રેસીડેન્ટ મી. અંબાલાલ વાપુભાઈ.	”	૨
કમીટીના સેક્રેટરી મી. અમરચંદ પી. પરમાર.	”	૨
ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ મી. વેલ્જી આણંદજી. બી. એ.	”	૨
ચીફ મેડીકલ ઓફીસર મી. પુનસી હીરજી મૈશરી	”	૨
ઓર્ડરલી સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ મી. ગંભુપ્રસાદ.	”	૧

તમામ ઓર્ડરલીઓએ ગ્વાપીવાની પરવા રાખ્યા વગર ચેરચર હાડમારીનું કામ બજાવ્યું હતું. તેમાંના ઘણાઓ પોતાના ડાહ્યાઓનાં વચાણવાલાયક સર્ટીફિકેટો મેલ્યા છે. પ્રેસીડેન્ટ સાહેબનાં ઓર્ડરલી કોર્ડનું પણ આકર્ષણ ચેંચે પડ્યા હતા.

ગાડીમાડા વગેરે સંબંધી પૈસા આપણે કરી તેનો હિસાબ રાખવાનું કામ મી. જગાભાઈ ભોગીલાલને સોંપવામાં આવ્યું હતું. તે તેઓએ સંતોષકારક રીતે બજાવ્યું હતું. તેમનો હિસાબ કોન્ફરન્સના દફતરમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

(૬) મંડપમાં ચુરસીઓ ડાહ્યાઓ લગાડવાનું કામ પણ વોલંટિયરોને સોંપવામાં આવ્યું હતું, અને તેઓએ તે ઘણી સંતોષકારક રીતે બજાવ્યું હતું.

(૭) ડેલીગેટોને લેવાને સવારના ચાર વાગ્યાથી ડાહ્યાઓને વોલંટિયરો જતા હતા, તેમજ ડેલીગેટો સાથે સમ્યક્તાથી વર્તતા હતા. ડેલીગેટોને ઉત્તરતાંજ તેઓ કાંઈ મુકામે જનારા છે.

તે બાબતનાં ઉતારાનાં સૂચીપત્રો ગુજરાતી અને હિંદી ભાષામાં વહેંચવામાં આવતાં હતાં. (પુરવણી ૧) તેઓનો સામાન કાઢી મજુરોને માંધે મુકાવી અથવા જાતે પણ ડાહ્યાઓ ગાડીમાં મુકતા હતા. ગાડી માંડે કરી કોચમેનની પાસે બેસી ઉતારે પહોંચાડતા હતા. દૂર સુધી પગે ચાલીને જતા ડાહ્યાઓ નહીં પણ ભૂલે કલાકોના કલાકો સુધી કામ કર્યું હતું.

(૮) પ્રમુખ સાહેબ પધાર્યા ત્યારે વોલંટિયરોનું આજીવન સૈન્ય, મી. ઢાહ્યાના માનમાં અડધું સૈન્ય અને તા. ૨૩ મી સપ્ટેમ્બરે નીકળેલા લાલવાગના ધરધોડામાં પોણું સૈન્ય ગયું હતું અને વધુ સારું કામ બજાવ્યું હતું, ઓર્ડરલી અને બીજા બેચોએ પ્રમુખ સાહેબની ગાડીની આગળ ચાલી આજીવન સરઘસને શોભાવી આપ્યું હતું. એ સરઘસમાં સૌથી આગળ ગાડી વોલંટિયર કમીટીના પ્રમુખ, સેક્રેટરી. અને ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટની હતી. મારવાડી બજારમાં અને મુકામપર પણ ટુકડીઓ હાજર રાખી હતી.

(૯) કોઈપણ વોલંટિયર બીમાર પડ્યો નહોતો. સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ મી. જમનાદાસ મોતીચંદને પ્રમુખ સાહેબને લેવા ગયા તે દિવસે ધોડાની લાત વાગવાથી સખત વાગ્યું હતું, પણ તબીબત અડધી સારી થતાં પોતાની ડાહ્યાઓ ઉપર જોડાઈ જઈ પોતાનું કર્તવ્ય બજાવવાં ઉપર વધુ લક્ષ આપ્યું હતું. તેમનાં એકટીંગ તરીકે મી. સ્વચંદ કમરાભાઈએ તેમનું કામ ઘણી સંતોષકારક રીતે બજાવ્યું હતું.

(૧૦) કોન્ફરન્સના મંડપમાં બે પ્લેટફોર્મ હોવાથી સેક્રેટરીઓ અને બીજા માનવંતા ગૃહસ્થો વચ્ચેનો જાનગી પત્રવ્યવહાર તથા ફંડ મુરનારોની ચીઠીઓ વિગેરેનું

કામ, તથા પ્રતિષ્ઠિત પ્રેક્ષકોના સામા જવાનું તથા પહોંચાડવાનું કઠણ કામ, ઓર્ડરલી સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ મી. શંભુપ્રસાદે સારીરીતે બજાવ્યું હતું.

(ધ) તમામ વોલંટિયરોને તા. ૨૩-૯-૦૩ એ એક જાહેર જમણ લાલબાગમાં આપવામાં આવ્યું હતું.

ડ્રેસ—ડ્રેસ બાબત કમીટીની જુદી જુદી બેઠકમાં જુદી જુદી સુચનાઓ થઈ હતી; તેમજ હેડ ઓફિસથી પણ ઘણી સુચના થઈ હતી; પણ આખરે નીચે પ્રમાણેના ડ્રેસ નક્કી કરી આપવામાં આવ્યા હતા. એ ડ્રેસો કિંમતમાં બહુજ સસ્તા થયા હતા અને આખા શહેરમાં આકર્ષિત થઈ રહ્યા હતા.

ઓફીસ વેરરો—અંગુરી ફેટા, સફેદ કોટ, રેશમી કેસરી રંગનું ઉતરાસણ, કમીટીનું બ્લ્યુરંગી ફુલ અને સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટનું ગુલાબી ફુલ.

સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટો—બદામી ફેટા, સફેદ કોટ, રેશમી કેસરી રંગનાં ઉતરાસણ, ગુલાબી રંગનું ઢાવડીનું ફુલ અને લાલ રેશમી બે પટી, તેપર બાઢબોધ સોનેરી અક્ષરે છાપેલું કે, “બાંજી જૈન કોન્ફરન્સ” વોલંટિયર સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટોને એક લાકડી અને રેશમી પટીમાં બાંધેલી ગઢામાં વીસલ (સીસોટી).

વોલંટિયરો—કપાસી રંગના ફેટા, નાની ઉંમરનાને કેસરીઆ મોગલ કેપ (ટોપી), ઓર્ડરલીને માથે પોતાનીજ પાઘડી, સફેદ કોટ, સુતરાઉ કેસરી ઉતરાસણ, આસમાની રંગનું ઢાવડીનું ફુલ અને ઉપર પ્રમાણે લાલ બેવડી પટીમાં સોનેરી અક્ષરે બાઢબોધમાં “જૈન કોન્ફરન્સ” અને “વોલંટિયરો” એ મુજબ છાપેલું હતું. એ તમામ ડ્રેસો સર્વેને ભેટ લાવવા આપી દેવામાં આવ્યા હતા. મી. ધનજી લીલાધરના ઓર્ડરલી બેચ પોતાના પૈસાથી ડ્રેસ પહેર્યા હતા, તે તેઓને શોભા આપનારું છે. એ સિવાય ૧૨ નાના અને ૨ મોટા બેનર (વાંધટા) તૈયાર કરાવ્યા હતા, અને તે દરેક સરઘસ, વિગેરે કામમાં ડંચકીને લઈ જવામાં આવતા હતા. બેનરપર ઉપરાંત વિજય અને જૈન કોન્ફરન્સ શબ્દો લખી, સાથીઆનાં ચિત્રો કાઢવામાં આવ્યાં હતાં. ડ્રેસો માટે દરેકને માટે રૂ. ૫ ના ડ્રેસની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, પણ વખત કમ હોવાથી અને રૂપીઆ ૫ માં સારો ડ્રેસ ન બનવાથી, એ મુજબ ડ્રેસ કર્યો હતો, જેની કિંમત દરેક વોલંટિયર પછાવે રૂ. ૧ ની અંદર થઈ હતી. એ ગોઠવણ માટે કમીટીએ મુબારકબાદી લેવી જોઈએ.

ડ્રીલ—વોલંટિયરોને ડ્રીલ આપવા માટે ગોકઢદાસ તેજપાઢ સ્કુલના એક માસ્તર મી. શીવશંકર એન. જોશીએ પોતાની ખુશી બતાવી હતી. જૈન નહીં છતાં તેઓએ પ્રશંસાપાત્ર સેવા બજાવી હતી. એ ઉપરાંત વોલંટિયરોને ફેટા બાંધવાનું કામ પણ શીખવવામાં આવ્યું હતું. કુલે ડ્રીલ ૬ અને એક ગ્રાંડ ડ્રીલ મઢી સાત ડ્રીલ ક્લાસમાં શીખવવામાં આવી હતી. હજુ વધુ વખત તાલીમની જરૂર હતી પણ સમય નહોતો. ડ્રીલમાં સલામો, જય જીનેંદ્ર, પગ બરાબર મુકવા, ફરવું (ઢાંબા જમણી) શીખવવામાં આવ્યું હતું. તેમજ ઈસારાઓથી અને સીટીઓથી સમજુતી થાય એવી તાલીમ પણ અપાઈ હતી. ડ્રીલ માસ્તરે એકંદરે ઘણું સંતોષકારક કામ બજાવ્યું હતું. તેમને સર્ટીફિકેટ અને ઈનામ આપવાની ભલામણ કરી છે. વોલંટિયરો અને સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટોના કામ સંબંધી ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટનો રીપોર્ટ આ સાથે જોડ્યો છે. (પરિવર્તન ૭) દરેક સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ

પોતાનો રીપોર્ટ જુદો જુદો ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડંટને કર્યો હતો, તે રીપોર્ટ લંબાણ થવાના ભયથી આ સાથે જોડવાની જરૂર જણાતી નથી.

વૉલંટિયરો જે કામ બજાવ્યું તે માટે તેઓનો જાહેર ઉપકાર કૉન્ફરન્સ પુરી થતાં પહેલાં, શેઠ વીરચંદ દીપચંદની દરખાસ્તથી માનવામાં આવ્યો હતો. વઢી એવો ખાસ ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે તેઓને કચ્છી દશા ઓસવાળ કોમે કૉન્ફરન્સને મેટ કરેલા ચાંદીના ચાંદો અને સૌને 'સર્ટીફિકેટ ઓફ મેરીટ' આપી, તેઓએ બજાવેલા કામની કદર બુજવી.

ડાક્ટર નગીનદાસે પોતાના રીપોર્ટમાં વૉલંટિયરો દરદીઓની કરેલી સારવારનાં ભારે વખાણ કર્યો છે, અને તે બનાવ તેવા વૉલંટિયરોને શોભા આપનારો છે.

ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડંટ મી. વેલજી આણંદજી એક વિદ્વાન્, ઉત્સાહી અને સ્વદત્ત કચ્છી ગૃહસ્થ છે. તેઓની પરિક્ષા હોવા છતાં ધર્મસેવામાં લક્ષ રાખી, બને તેટલો વખત વચાવી સ્તુતિપાત્ર કામ કર્યું હતું, અને સઘળા વૉલંટિયરો તેમનાથી રાજી રહ્યા હતા. ઇન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ એન્ડ વૉલંટિયર કમીટી, પોતાના કરેલા કામકાજનો રીપોર્ટ દર અઠવાડીએ હેડ ઓફીસના હુકમ પ્રમાણે મોકલતી રહી હતી, અને તે રીપોર્ટ દરેક કમીટીના સેક્રેટરી અને પ્રમુખને જાણ માટે ફેરવવામાં આવતો રહ્યો હતો.

• એ કમીટી માટે નીચે મુજબ સાઈનબોર્ડો (નામનાં પાટીઆં) તૈયાર કરવામાં આવ્યાં હતાં:—

કુટ.	કુટ.
૧. ઇન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ એન્ડ વૉલંટિયર કમીટી માટે. ૪×૨	૨. પાસ્ટકે કાગજ, તાર, ફારમ વગેરે. ૨×૧૥
૩. હેલ્થ ઓફિસર. ૧૥×૧	૪. ઈ. હે. એ. વો. કમીટીકે સેક્રેટરી ઓર. એ. સેક્રેટરી. ૨×૧૥
૫. ટીકીટ ઓર ફુલોંકી ઓફિસ. ૨×૧૥	૬. મુંબઈ સમાચારનો વધારો. ૨×૦૥
૭. ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડંટ-વૉલંટિયર્સ. ૨×૧૥	૮. ફુલો અને ટીકીટોમાં સાઈન બોર્ડ. ૪×૨
૯. નોટીસબોર્ડ, લેધર કલંથનું. ૪×૨૥	૧૦. નોટીસ બોર્ડ, લાકડાનું. ૪×૨

એ કમીટીમાં જે પત્રવ્યવહાર ચાલ્યો હતો તેમાં મોકલેલા કાગળોની સંખ્યા આશરે ૧૨૫૦ ની અને આવેલા તારો, પત્રો, અને પત્રોના શેરાની સંખ્યા આશરે ૮૫૦ ની થઈ હતી. તમામ પત્રો હેડ ઓફિસમાં મોકલ્યા છે અને કોઈપણ જૈન માઈઓને જોવા માટે ખુલ્લા છે.

આ કમીટીએ વગર કલાર્કે કામ ચલાવી લીધું હતું, પણ કામનું પ્રમાણ જોતાં એક ખાસ કલાર્ક જોઈએ. એ કમીટીના પેટામાં રીપોર્ટ એટલે વર્તમાનપત્રો સંબંધી કામકાજનો પણ સમાવેશ થાય છે, અને તેવું કેટલુંક કામ કરવું પણ પડ્યું હતું. પણ સ્વંરં જોતાં હવેની કૉન્ફરન્સમાં એક “ રીપોર્ટ કમીટી ” નીમાવી જોઈએ; અને તેનું કામ નીચે પ્રમાણે રહે:—

(૧) ન્યુસપેપરને મોકલવાના તમામ રીપોર્ટ તેની મારફત જાય.

(૨) રીપોર્ટરો તેની મારફત રીપોર્ટ મેલ્લે.

- (૩) કૉન્ફરન્સના કામનો શરૂઆતથી રીપોર્ટ લે અને સેશનમાં પણ બરાબર એકઠો કરે, માત્ર પેપરો ઉપર આધાર રાખે નહીં.
 - (૪) ઈન્ટેલીજન્સ કમીટીને લોકોને જાણવાલાયક સ્વરૂપે આપતી રહે.
 - (૫) પેપરવાળાઓ સાથે મઠ્ઠી સ્વાસ્થ્ય વધારા બહાર પડાવે.
 - (૬) છાપવાનું તમામ કામ એ કમીટી મારફત થાય.
 - (૭) ફારમો વહેંચાવવાનું, પ્રોગ્રામો અપાવવાનું કામ પણ તે કરે.
 - (૮) પેપરના રીપોર્ટોની બેઠક, તેમને લખેલાં ભાષણો પુરાં પાડવાં, પેપરવાળાઓને ટીકીટો મોકલવી, વગેરે વ્યવસ્થા કરે.
 - (૯) બહારગામના પેપરોને તારો, અને રીપોર્ટો મોકલે.
 - (૧૦) કૉન્ફરન્સનો વાર્ષિક રીપોર્ટ તૈયાર કરે.
- વિગેરે કામો કરે.

કમીટીના મેમ્બરોમાંથી વિભાગ પાઠી સ્ટેશનપર ડેલીમેટોને લેવા અતા હતા. રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરોને સ્ટેશનપર જવા સ્વાસ્થ્ય પત્રો લખવા જોઈએ. વઠ્ઠી મેમ્બરોએ મંડપમાં ફરજમાં અને ઓર્ડર જાળવવામાં પણ સારી મદદ આપી હતી.

ઈન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ એન્ડ વૉલન્ટિયર કમીટીના નિશાન તરીકે આસમાની રંગની રેશમી, આઠ પાંદડીના વચમાં પીઠી મલમલની પાંદડીનાં ફુલો આપવામાં આવ્યાં હતાં.

એ કમીટીના ગ્રૂપનો ફોટો રાજા દીનદયાળે લીધો છે અને તે રૂ. ૨. ના કિંમતમાં વેચાતા મળે છે.

સેક્રેટરી મી. અમરચંદ પી. પરમારનું ૨૦ દિવસ માટે વીમારીના કારણથી પુને જવાનું થયું હોવાથી, એક્ટીંગ તરીકે મી. હીરાભાઈ ડાહ્યાભાઈ સંતોષકારક કામ બજાવ્યું હતું.

અમારી કમીટીમાંટે કમીટી બોલાવવાના છાપેલા પત્રો ઉપરાંત આ સાથે જોડેલાં ફારમો છપાવવામાં આવ્યાં હતાં.

બજાવેલું બીજું પરચુરણ; કામકાજ.

(૧) પ્રમુખ સાહેબથી માંડીને નીચેની વિગતનાં સર્વેનાં નિશાની—ફુલો બનાવવાનું કામ પણ અમને સોંપવામાં આવ્યું હતું, અને તે ફુલો ટેલર મી. કલ્યાણ મોતીની મારફત અમારી સ્પેશીયલ ડીઝાઈન પ્રમાણે બનાવવામાં આવ્યાં હતાં.

(અ) પ્રમુખ સાહેબ—૩૧.૧૨.૬૩ ડાયમેટરનું સિદ્ધચક્રના બાલબોધમાં “અસિઆડસા” અને “જ્ઞાન, દર્શન ચારિત્ર અને તપ”ના પ્રથમ અક્ષરો, અને “૨ જૈન કૉન્ફરન્સ” લખેલું સોનેરી જરીના. કામનું ડાર્કગ્રીન, મલમલપર આસપાસ સૂર્યનાં કીરણોની કાંગરીનું ફુલ.

(આ) રીસેપ્શન કમીટીના ચેરમેન—ઉપર પ્રમાણેનું પણ ૩૧.૧૨.૬૩, અને સિદ્ધચક્રના અક્ષર નહીં, ફૂપરી કૉન્ફરન્સના અક્ષરોવાળું વાંગરીવાળું ફુલ.

(ઈ) જનરલ સેક્રેટરીનાં બે ફુલો—સિદ્ધચક્રના અક્ષરવાળાં, ગંગા જમના જરીકામનાં ૩ ઈંચ ડાયમેટરનાં, સૂર્યનાં કીરણો સહિત.

(ઈ) ચીફ સેક્રેટરી—૨૥ ઈંચનું, ૮ પાંદડીનું, ત્રણ સોનેરી જરીની લટકણવાળું ચઢકની ધારીવાળું, વચમાં ૫૪ સર્વે કમીટીના ફુલના રંગ ૮ પાંદડીમાં મુકવામાં આવ્યા હતા.

(ઉ) જનરલ સુપરવાઈઝર—૨૥ ઈંચનું ઉપર માફકજ.

(ઝ) વાઈસચેરમેનો (૧૪) નાં ફુલો—લીલી મલમલપર જરીના સ્ટાર જેવાં, આઠ પાંદડીના કમળને આકારે વચમાં X મુકીને અને જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રનાં ત્રણ શુભલાલકાવવામાં આવ્યાં હતાં.

(એ) પ્રાંતીન્દ્રીણ સેક્રેટરીઓ (૧૬)નાં ફુલો—કેસરી રંગનાં ૧૬ પાંદડીનાં ૨૥ ઈંચના રેશમી રીબીનનાં બનાવી વચમાં ગુલાબી અને સફેદ મલમલનાં ફુલો મુકી આસમાની વીંટ ટાંગવામાં આવ્યાં હતાં અને નીચે ત્રણ પટ્ટી લટકતી હતી.

(ઐ) ડેલીગેટોનાં ફુલો (૨,૦૦૦) બનાવવામાં આવ્યાં હતાં—કેસરી, પીળા રંગનાં રેશમી રીબીનના સિદ્ધચક્રની ૮ પાંદડી અને વચ્ચે ગુલાબી મલમલનું ફુલ અને એક પટ્ટી લટકતી રાખવામાં આવી હતી.

(ઓ) રીસેપ્શન કમીટીનાં ફુલો—જુદી જુદી કમીટીઓ માટે જુદા જુદા રંગનાં હતાં, જેની વિગત નીચે પ્રમાણે છે:—

(ક) કમીટીના પ્રમુખનાં ફુલો—વચ્ચે વીંટ વધારે અને ત્રણ પટ્ટી લાંબી તેમાં વચ્ચેની પીળી, સાઈફ ઈંચ ૨૥—૧૬ પાંદડી વચમાં જૈનની નિશાનીનાં કેસરી મલમલનાં ફુલ.

(ખ) સેક્રેટરીનાં ફુલો—ઉપર પ્રમાણે પણ વીંટ વગરનાં અને ટુંકી ત્રણ તેજ રંગની પટ્ટી, ૧૬ પાંદડી.

(ગ) મેમ્બરોનાં ફુલો—આઠ પાંદડીનાં, ટુંકી ત્રણ લટકણનાં અને વચમાં જૈનની નિશાની તરીકે કેસરી મલમલનાં ફુલ ટાંગ્યાં હતા. સાઈફ ૨ ઈંચ.

ઇ. હે. ઍડ વૉલંટિયરનાં	૩૬	ફુલો.	પેલ બ્લુ (આસમાની)
ઉતારા કમીટી	૨૨	„	મરુન (લાલ)
કૉન્ફરન્ડન્સ કમીટી	૨૬	„	લવંડર રંગ
ફંડ કમીટી	૨૦૦	„	પીંક (ગુલાબી)
ભોજન કમીટી	૨૬	„	સીગ્રીન (પીકો લીલો)
મંડપ કમીટી	૧૩	„	શામન પીંક (પીકો ગુલાબી)
હિસાબ કમીટી	૬	„	બૉટલ ગ્રીન (લીલો)
વૉલંટિયરો	૧૮૬	„	આશમાની ગુલાબી પાંદડીનાં નીચે બે પટ્ટી લાલ, કૉન્ફરન્સ અને વૉલંટિયર નામ બાલ્લબોધમાં લખેલું.

૧ બધાની પાછલ પીન લગાડવામાં આવી હતી. નોટીસ બોર્ડ વગેરે માટે મેમ્બરની સંખ્યા કરતાં કેટલાંક ફુલ વધારે બનાવ્યાં હતાં.

(૨) ગુજરાતીમાંથી હિંદુસ્તાની ભાષાનાં તરજુનો કરવાને જે ફારમો અથવા લખાણ આવતું, તે કરી આપવામાં આવતું, તેમજ પ્રૂફો પળ સુધારવામાં આવ્યાં હતાં.

(૩) “મુંબઈ સમાચાર” સાથે બંદોવસ્ત કરી રીપોર્ટરોને ગ્લાસ મદદ આપવા, ભાષણો વગેરેની યિગતો પુરી પાડી વધારા રોજ વહાર પાડી, એક એક પૈસે વેચવાની ગોઠવણ કરી હતી.

(૪) જે જે બાવતના ડીઝાઈન માંગવામાં આવતા તે પળ બનાવીને મોકલવામાં આવ્યા હતા.

(૫) જુદા જુદા કમીટીના (ભોજન, મંડપ, કૉરસપોન્ડેસ, ઈટેલીજન્સ હે. ઇન્ડ વોલંટિયર્સ) ડેલેગેટોના જુદા જુદા સર્કલ જેવા કે અમદાવાદના, દક્ષીણ, સુરત, સેન્ટ્રલ પ્રોવીન્સીસ, પંજાબ, રજપુતાના, કાઠીઆવાડ, વોલંટિયર ઇસ્ટાબ્લીશ્મેન્ટ, રીસેપ્શન કમીટી, કૉન્ફરન્સની મીટીંગ, મિથિણની કૉન્ફરન્સના મદદગારોના, એમ જુદા જુદા ફોટો લેવડાવવાની ગોઠવણ કરવાનું કામ પળ સુપ્રત કરવામાં આવ્યું હતું.

રાજા દીનદયાળ ઇન્ડ સન્સ (નામદાર મહારાણી અને શહેનશાહના ફોટોગ્રાફર), લાલા એમ. એસ. સુગનચંદ ઇન્ડ કો. (દીલ્હીના જૈન ફોટોગ્રાફર) તથા રૉયલ ફોટોગ્રાફીક કંપની સાથે બંદોવસ્ત કરી, સર્વેના જુદા જુદા ગ્રૂપો લઈ શકાય એવી રીતે જુદા જુદા વસ્તો ગોઠવ્યા હતા. એ ગ્રૂપો ઇલ્ફાસ્ટન હાઈસ્કૂલના પ્રીન્સીપાલની રજા લઈને ઘણા સ્થળોએ તે કોમ્પાઝંડમાં અને રીસેપ્શન કમીટી અને ઈ. હે. ઇન્ડ. વો. કમીટીના ગ્રૂપો ટાઉનહૉલની સીડીપર લેવામાં આવ્યા હતા.

એ ફોટોગ્રાફ બે રૂ. નાના અને અઢી રૂ. મોટા એમ ગ્લાસ માથે કૉપી વેચે, અને તેમાંથી અમુક નફો કૉન્ફરન્સના ફંડમાં આપે એવો બંદોવસ્ત કર્યો છે.

વોલંટિયરોને એક રૂપિય કૉપી આપે અને આફીસ માટે મફત આપે. એ ફોટા ૧૬×૧૨ અને ૧૨×૧૦ ના સાઈઝના છે અને તેમાંના ઘણા ગ્રૂપો સારા ઉતર્યા છે. ૨૪ ફોટોગ્રાફની એક આલ્બમ રેશમી પુંઠાની ઉપર બીજી કૉન્ફરન્સનું નામ છાપીને પળ તૈયાર કરવા માંડી છે, અને તેની કિંમત રૂ. ૫૦) રાખવામાં આવી છે.

કૉન્ફરન્સનો ફોટો લેવડાવવા માટે એક તાર કપડવંજનાં વાઈ જડાવકોર શેઠાળી તરફથી આવ્યો હતો.

(૬) જુદા જુદા કામમાટે નામોનાં પાટીઆં રંગાવવાનું કામ પળ સોંપવામાં આવ્યું હતું, અને તે નામો નીચે પ્રમાણે છે. એ પાટીઆં નાનાં દરેક વાર અને અને મોટાં રૂ. ૧૧ લેખે બનાવ્યાં હતાં.

૧. ચીફ સેક્રેટરીની ઓફિસ ૨૧-૧૧.

૨. મંડપ કમીટીના સેક્રેટરી ૨-૧૧.

૩. જનરલ ઓફિસ, જ. સુપરવાઈઝર ઓર ભોજન, ઉતારા, કૉરસપોન્ડેન્સ કમીટીના સેક્રેટરી ૩-૨૨

૪. Water પીનિકા જઈ, પીવાનું પાણી ૨-૧૧

૫. Ladies સ્ત્રીવર્ગ, સ્ત્રીઓંકે લીયે ૨||-૧||
 ૬. President પ્રમુખ સાહેબ ૨-૧||
 ૭. ઈન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ, વૉલંટિયર ઑફિસ, કીસી બાતકી દરીયાફત યહાં કરો Inquiry office (અંગ્રેજી, બાલ્બોધ) ૪-૨
 ૮. પોસ્ટકે કાગજ, તાર, તારકે ફારમ વિગેરે ૨-૧||
 ૯. ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ વૉલંટીયર્સ ૨-૧||
 ૧૦. હેલ્થ ઑફિસર ૧||-૧
 ૧૧. ટીકીટ ઓર ફુલોંકી ઑફીસ ૨-૧||
 ૧૨. ઈન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ અને વૉલંટિયર કમીટીકે સેક્રેટરી ઓર એ. સેક્રેટરીઓંકી ઑફીસ ૨-૧||
 ૧૩. Private સ્થાનગી, સ્ત્રીઓંકે લીયે ૧||-૧
 ૧૪. રીસેપ્શન કમીટીકે મેમ્બર (અંગ્રેજી બાલ્બોધ) ૩-૨
 ૧૫. યતિ મંડલ ૨-૦|||-
 ૧૬. વૉલંટિયર સર્કલ, પ્રેચ્યુઅટ સર્કલ, અમદાવાદ સર્કલ, પંજાબ, રાજપુતાના બંગાલ, સેન્ટ્રલ પ્રાવીન્સીસ, ડેકન, સુરત, કાઠીઆવાડ, કચ્છ સર્કલ, દરેકના બે પાટીઓં, સાઈઝ ૨-૦|||
 ૧૮. પ્રાણીવધથી બનેલા પદાર્થોને બદલે વનસ્પતિના તેવાજ પદાર્થોનો સ્ટોલ (ગુજરાતી તથા બાલ્બોધ) ૪-૨
 ૧૯. પુરુષોંકે લીયે For gentlemen ૧||-૧
 ૪૦. મુંબઈ સમાચારનો વધારો .
 ૪૧. ચેરમેન રીસેપ્શન કમીટી ૨-૧
- એ પાટીઓં ઘણે ભાગે બાલ્બોધ હિંદી અક્ષરોમાં લખાવ્યાં હતાં.
- એ સિવાય ઉતારાનાં અને બીજાં પાટીઓંઓ પણ બીજી કમીટીએ કરાવ્યાં હતાં.

(૭) ફંડકમીટીને મદદ—કેટલાએક સદગૃહસ્થોને ત્યાં ફંડ ભરાવવા જવાનું અને પોતાનો લાગવગ વાપરી સારી રકમ મેલવવાની કોશીશ, રીસેપ્શન કમીટીના દરેક મેમ્બરને કરવાની હતી, તે મુજબ અમે અમારાથી બનતું કરી વ્યવસ્થા મારવાડી ભાઈઓ અને બીજા કેટલાકો પાસે વધુ સારી રકમ ભરાવવાની ગોઠવણ કરી હતી.

(૮) એ કામ સિવાય જે કંઈ પરચુરણ કામકાજ બતાવવામાં આવ્યું હતું તે કર્યું હતું. કૉન્ફરન્સની આ રીતે નીમાયલી ડૉ. હે. એન્ડ વૉલંટિયર કમીટીમાં કરેલાં કામકાજની ટુંક નોંધ રજુ કરી છે, તે ઉપરથી આપે જોયું હશે કે અમરજો સમય વધુ કમ હતો અને એ કમીટીને કરવાનાં કામો ઘણાં હતાં, તોપણ પોતાનાથી બનતું કરવાને અને એ રીતે :

धर्मसेवा बजाववाने ए कमीटी चुकी नथी. हिंमतथी कही शकाय के पोताना उपर मुकवामां आवेला भरोसानो सदुपयोग तेणे कर्यो छे. जो कई तेणे विशेष अथवा वधारे सारं कर्यो होय तो तेनो तोट करवानुं काम श्री संघनी मुनसफीपर छे.

मारे अत्रे जणावयुं जररनुं थई पडे छे के, जैन कॉन्फरन्स पूरेपूरी फतेहमंद उतरी तेनुं उहुं कारण कईक होवुं जोईए. अ्यारे कार्य थवानुं होय छे त्यारे तेना आसपासना संजोगो पण तेवा आवी मळे छे. जे सबकमीटीओ नीमाई हती तेमां ऑफीसवेरर्स अने मैबरो होंशीला नीमाया हता. तेओनुं जीगर धर्मथी द्रवीत थणलुं हतुं, तेओनुं रोमरोम जाणे 'जय जय' बोलतुं होय एवुं लागतुं हतुं. (सौमां विशेष अमारी कमीटी तो बहुज होंशीली हती, बलके एटलुं कही शकाशे के ए कमीटीना तमाम मैबरोनो उत्साह, मदद, युवानीजोश बहुज हतो.) जेवा जुवान मैबरो हता तेवाज जुवान अने होंशीला अमारा प्रमुख पण हता. तेओ होंशीली दरेक मीटींगमां हाजर थई सारो भाग लेता हता.

मने अत्रे जणाव्या वगर चालतुं नथी के, मने मदद करवाने जे जे एसीस्टंट सेक्रेटरी-ओ अने ऑफीस बेररो वखतोवखत मुकरर करवामां आव्या हता, तेओनी अने दरेक वानत-नी मंजुरी मळवामां अमारी कमीटीनी वखतसर अने संयुक्त मदद नहीं मळी होत, तो कशुं करी शकात नहीं. कॉमन काँझ-एकज आशय-मांटे सर्वे मंजूरत करनारा हता अने कामनी धमाधमीमां कोईवार ससुताईथी. बोलवानो प्रसंग पण आव्यो हतो, तेने मांटे हुं मारा तमाम मित्रोनी माफी चाहुं छुं, तेओए कोईपण वायत न गणतां पोताना कार्य तरफज लक्ष आप्युं हतुं. 'पोतानुं कर्तव्य पोतानो धर्म हतो' एज पाठ तेओ मात्र शीखेला हता.

मात्र फरी एकवार ध्यान खेचुंछुं के, डेलीगेटोनुं लीस्ट वनाववानी पद्धतिमां सुधारो थवो जोईए, अथवा डेलीगेटोनी नीमणुं क थईने पत्रो आव्या के तेज वखते टीकीटो अत्रेथी मोकली देवी जोईए, के डेलीगेटो जेओ मात्र सभाने दिवसे अथवा एकाद दिवस वहेला आवे छे, तेओनी धमालमां गरबड थवानो संभव न रहे अने कामनो हद उपरांतनो वोजा आवी पडे छे ते आवी पडे नहीं. 'पुरवणी २' ना रीपोर्ट उपर खास ध्यान खेचवानी फरीथी हुं जरर जोउंछुं.

वॉलंटियरना काम बाबत फरीथी जणाववानी मने जरर जणायछे. खानदान, धनाढ्य, अने गृहस्थोना पुत्रो-आपणा वीररत्नो, जेओमांना घणा पोताने घर मोजमजामां रहेला, गाडीघोडामां फरता, वखतसर जमता, किमती पोपाको पेहरता, तेओज आ कॉन्फरन्स वखते, कोचमेनजी पासे बेसता, गाडी पाछळ उभा रहेता, डेलीगेटोनां पोटाकां उंचकी गाडीमां नांखता, अने माळे चढावता, गाडी लेवाने दोडता, अने चाह अने खावाना पण फाका पाडता, अदनां आदमीनी पण बूम सांभळी " जी जी " कहीने दोडता, रातना बबे वाग्या सुधी काम करता, माथे किमती पोपाकने बदळे जे धर्मचिन्हना फेंटा तेमने आपवामां आव्या हता, तेने पोतानी मोतीनी टोपीओ करतां पण वधुं वहाला गणता, एवी एवी अनेक सेवाओ बजावता जोई कोईपण धर्मानुरागीने सहेज पोतानी स्थितिनो ख्याल झट आवी जाय, के धन्य छे एओनी हांशने ! धर्मनुं शरण ए नमाम वॉलंटियरोमां एवुं भारी हतुं के जे शरणो एकठां थई एवो मोटो चैमासानी नदीरूप. जुस्सी मुंबईमां आवेलो जाहेर थतो हतो, के तेनुं वर्णन करवुं कठण थई

પડેછે. ૧૭૨ વૉલંટિયરોએ વજાવેલું કામ એક હજાર પગારદાર નોકર કરતાં વિશેષ હતું. પોતાના પગારની લાલચે કામ કરનારા અને માત્ર ધર્મકાર્યમાટે હોંશથી સેવા કરનારાના કામના ફાળનો મુકાબલોજ થઈ શકે નહીં. ૧ વૉલંટિયરોને જોઈનેજ ડેલીગેટોની જે હોંશ હતી તે વધીને દસ ગણી થઈ गई હતી, ૧ વૉલંટિયરોએ “ યા હોમ ” કરીને જે ધર્મરણભૂમીમાં શોકાવી દીધું હતું તે એક કાચરને પણ પાનો ચઢાવે એવું હતું. ધર્મરણમાટેજ તેઓએ કેસરી યાં કરી માથે કેસરી પટકા (ઉતરાસણ) નાણ્યાં હતાં. ૧ વીર યુવાનો—વીરરત્નો ભવિષ્યમાં અમારા અનાદિ ધર્મની ઢાલ નીવડવાનેજ ઉત્પન્ન થયા છે. ૧ રજપૂતનું લોહી ધરાવનારા અમારા યુવાન ભાઈઓ ધર્મની ઉન્નતિકરનારા નીવડશેજ, અને ૧જ મહાવીરનાં લઘુ બાઠો ઉપર આપણાં ભવિષ્યનાં ઘણાં મોટાં કામોનો આધાર રાખવો પડશે.

રાત્રીના ચાર વાગે બાર વર્ષની ઉંમરના બે બાઠકને ઝુંડીઓ લઈ વગર ગાડીએ ગ્રાંટરોડ સ્ટેશનપર દોડતાં જોઈ હું સાનંદાશ્ચર્યમાં ગરકાવ થઈ ગયો હતો. ધન્ય છે ૧ ધર્મ જ્ઞાનુનને ! ધન્ય છે ૧ શ્રી વીરશાસનને ! હું એમ કહું તેમાં કંઈ खોટું નથી. કોન્ફરન્સની ફતેહના આધારોમાંનો એક સારાજેવો આધાર ૧ વૉલંટિયરોની મદદ ઉપર હતો; અને હું એવું અનુમાન કાઢવા માટે માફી ઇચ્છું છું, કારણકે અમારાં વચ્ચાણ જાતે કરવા જેવું થાય છે. વઢી આવતા વર્ષ માટે વૉલંટિયર થનારાઓની પણ અરજીઓ આવવા માંડી છે, તે બતાવે છે કે એઓનું ધર્મજ્ઞાનુન નાનું નથી.

કોન્ફરન્સે ફતેહ કરી છે, વાહ વાહ બોલાઈ છે. અગરજો ઉતાવળને લીધે પહેલાં કરવાનાં કામો છેલ્લી વઢી સુધી મુલતવી રાખવાં પડ્યાં છે, તોપણ એકંદરે સંત અને એકદીલથી કોમે પાર પડ્યું છે. આ ફતેહ થવાનો ઘરો આધાર તો આપણા ચીફ સેક્રેટરીપર છે. દરેક કમીટીને જે મોટામાં મોટો લાભ થયો અને જટ પોતાનું કામ કરી શકી, તેનું મુખ્ય કારણ ચીફ સેક્રેટરી છે. કાગઢથી સેક્રેટરી વાતો પુછ્યામાં આવતી, તો તેનો તુરતજ જવાબ મળતો હતો. વધી કમીટીમાં સરસી રીતે વિશ્વાસ મુકવામાં આવ્યો હતો. ચીફ સેક્રેટરી શાનદાન, અનુભવી અને હૃદ ઉપરાંત નમ્ર સ્વભાવના છે, ૧ નમ્ર સ્વભાવથી શાંતિ જાળવાઈ રહી છે. વધાને એઓ પ્રત્યે એટલો વધો પ્રેમ છે કે એમનો સખત બોલ સહન કરતાં પણ એમના પ્રત્યે અભાવ ઉત્પન્ન થાયજ નહીં (અગરજો સખત બોલ તેઓના મોંઢામાંથી નીકળવોજ અશક્ય છે). ૧ ધુધી માનવતા સેક્રેટરીની સાથે વેસી ઘણા વિકટ સવાલોનો નિર્ણય થઈ શક્યો છે.

વઢી કોન્ફરન્સના સૂત્રની દોરી એક સ્થળે વેસીને એવી સરસ રીતે તેઓ ચલાવતા રહ્યા હતા કે, તે વધાનું ફાળ આપણી ફતેહમાં આવ્યું છે. વઢી એક વીજી બાબત પણ આજગ્યાએ ભૂલી જવાથી જોઈતી નથી, અને તે એ છે કે વધી કમીટીઓ જાણે હરીફાઈમાં ઉતરી પોતાનું કામ વિશેષ સારું બતાવવાની કોશીશ કરતી હતી (ન કે કોઈ અદેખાઈ), ૧ પણ આપણી ફતેહનું એક કારણ છે.

•બહારથી આવેલા આપણા એકેએક ભાઈ •કોન્ફરન્સમાંથી સારી અસર લઈને ગયા છે, ઉત્સાહ વધારીને ગયા છે; અને એનું ફાળ થોડાજ સમયમાં બહુ સારું આવેલું આપણે જોઈશું. રાણ ચંદ્રીદાસ બહાદુર જેવા પ્રેસીડેન્ટ, મી. ઢઢા અને મી. લાલભાઈ જેવા જ. સેક્રેટરીઓ, શેઠ વીરચંદશ જેવા ચેરમેન, આપણા વડેસ ચેરમેનો અને જુદી-જુદી કમીટીના પ્રમુખો, દરેક :

ન્યાતના આગેવાનો, આપણા લાયક ચીફ સેક્રેટરી અને બીજી કમીટીઓના સેક્રેટરીઓ; આપણા બહાગામના મીજવાનો (ડેલીગેટો-વીઝીટરો) આપણા ઑફીસ ઘેરો સુપ્રીન્ટેન્ડેટો અને વૉલંટિયરો, ઑફીસ સ્ટાફ અને સર્વ જૈન બંધુઓ એ તમામના સંયુક્ત બઠથી, એકસંપીથી અને અધિષ્ઠાયક જનની કૃપાથી આપણે પાર ઉતર્યા છીએ, અને એ મુજબ ભવિષ્યમાં પણ ઉતરતા જઈશું.

આ કમીટીના ઑફીસ ઘેરો અને સુપ્રીન્ટેન્ડેટોનો હું ધન્યવાદ માનું છું કે, તેઓએ બહુજ સારી મદદ કરી હતી. વઢી આ લંબાણ રીપોર્ટ લખવામાં મી. હીરાભાઈ ડાહ્યાભાઈ ઉપરાંત મી. જ્ઞવેરીલાલ માણેકલાલ ઘડીઆઢીએ લાંબો વખત સુધી બેસી જે મદદ આપી છે, તે માટે તેમનો ઉપકાર માનવાની આ તક લઉં છું.

આપણે સર્વે ઈચ્છીએ છીએ કે આપણી કૉન્ફરન્સે જે જૈન સુધારાનો પાયો નાંખ્યો છે, તે દીન પ્રતિદીન મજબૂત થાઓ. જે પાંચ યાતાંઓ માટે ફંડની રકમ મરાઈ છે અને મરાતી જાય છે, તેનો જલદી ઉપયોગ થઈ તેનું ફલ નાળાં મરનારાઓને જલદી બતાવવું જોઈએ, કે જેથી તેઓ બીજાં નાળાં આપે. આપણા નવા નીમાયલા ચાર જનરલ સેક્રેટરીઓ બહુજ વગદાર પણ કમ્પુરસદવાઢા હોવાથી પેઈડ સેક્રેટરી રાખવાનો અલ્પચારકરલો માર્ગ આપણા કામને ફતેહ આપશે. સાધારણ સુચનાઓ ઘળી ઘળી છે, પણ તે આપવાનો આ રીપોર્ટ નહીં હોવાથી, હરેક કૉન્ફરન્સની ફતેહ ઈચ્છી આ રીપોર્ટ બંધ કરવાની રજા લઉં છું.

તા. ૪ થી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૩

દા. તા.

અમરચંદ પી. પરમાર. સેક્રેટરી.

આ રીપોર્ટ કમીટી આગઢ રજુ થઈ પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

અમરચંદ પી. પરમાર. સેક્રેટરી. **અંબાલાલ વાપુભાઈ.** પ્રમુખ.

આ રીપોર્ટ રજુ કરવાને અને કમીટીનું કામ બંધ કરવાને તા. ૪ અક્ટોબર ૧૯૦૩ ને દિવસે આ કમીટીની યાસ બેઠક થઈ હતી અને તેમાં નીચે પ્રમાણે ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા:—

- ૧ આ સંયુક્ત કમીટીના કાર્યમાં જે જે ઑફીસ ઘેરો અને મેમ્બરો અને સુપ્રીન્ટેન્ડેટો અને વૉલંટિયરોએ કિમતી મદદ આપી છે, તેમનો ઉપકાર માનવો.
- ૨ આ કમીટીના ડપરીઓ, જેમકે ચેરમેન, વાઈસ ચેરમેન, ચીફ સેક્રેટરી વિગેરે સાહેબોએ આપેલી કિમતી અને વઢી વખતસરની હીમાયતો અને બતાવેલી સમ્યતા અને માયાની, લાગણી માટે, તેમનો આ કમીટી યરા અંતઃકરણપુર્વક આભાર માને છે.
- ૩ આ કમીટીના સંબંધમાં આવેલી બીજી કમીટીઓની નેકી, સમ્યતા અને તેમની તરફથી આપેલી વખતોવખતની મદદ માટે, આ કમીટી તેઓનો યરા દીલથી આભાર માને છે.

- ૪ જે જે ન્યુસપેપરો આ કમીટીને લગતી જાહેરખબરો ઓછે દરે લીધી હતી, તેમનો તથા “ જૈન ” પત્રે અને “ લેડા વર્તમાન ” પત્રે વગર લવાજમે પોતાનાં પત્રમાં દાખલ કરી હતી, તેમનો પળ આભાર માનવામાં આવે છે.
- ૫ ત્રીજી કોન્ફરન્સ માટે વૉલંટિયરો થવાની અરજીઓ આવે, તે નામો નોંધીને જનરલ સેક્રેટરીને મોકલી આપવાં, અને તે કામ મી. શ્વેરીલાલ માળેકલાલ ઘડીયાળીને સોંપવું.
- ૬ આપણી કમીટીના પ્રમુખ શેઠ અંબાલાલ બાપુભાઈ જે મદદ આપણને આપી છે, તે માટે તેમનો ઉપકાર માનવો. એ દરખાસ્ત મુકનાર સોદાગર હીરાભાઈ ડાહ્યાભાઈ અને ટેકો આપનાર મી. પોપટલાલ લલ્લુભાઈ. તે દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થઈ.
- ૭ સોદાગર હીરાભાઈ ડાહ્યાભાઈ દરખાસ્ત મુકી કે આપણી કમીટીના સેક્રેટરી મી. પરમારે જે અથાગ મહેનત લીધી છે. અને આપણને મદદ આપી છે, અને જે પ્રયાસ રીપોર્ટ ઘડવામાં લીધો છે, તેને માટે તેવળ સાહેબનો ઉપકાર માનવો. તે દરખાસ્તને મી. પોપટલાલ લલ્લુભાઈ ટેકો આપ્યો, અને તે સર્વાનુમતે પસાર થઈ.
- ૮ મી. અમરચંદ પરમારે છેવટે ઘણા પ્રયાસથી આપણી કમીટીનો રીપોર્ટ બનાવેલો. તે વાંચી સંભળાવ્યો, અને તે સર્વાનુમતે પસાર થયો.

(પુરવણી ૧.)

ઈન્ડેલીજન્સ કમીટી માટે પ્રથમથી મુચવવામાં આવેલા કામોની વિગત.

૧. કોન્ફરન્સની કોઈપણ કમીટી અમુક ખબર માગે, તે તપાસ કરી પુરી પાડવી.
૨. ડેલીગેટો જે વિગત માગે. તે પુરી પાડવી, જેમકે પોતાના મુકામ સંબંધી, અમુક ડેલીગેટો ક્યાં ઉતર્યા છે તે સંબંધી, ટીકીટો અને ભોજન સંબંધી.
૩. ડેલીગેટોનો રખડતો સામાન પોતાની ઑફીસમાં રાખી બરાબર પહોંચાડે.
૪. ડેલીગેટોના કાગળ, તાર વિગેરે પહોંચાડવા.
૫. શહેરની અમુક જગ્યાઓ જોવા સંબંધી વિગેરે જે હકીકત માગે તે આપવી.
૬. કયા ડેલીગેટો કયા અમુક મુકામમાં ઉતરવાના છે, તેમની જમવાની ગોઠવણ ક્યાં છે; કોઈ જાનગી મુકામ પર ઉતરવાના હોય અને તેની વિગત મળી હોય, તો તે એ જાણતોને લગતી કમીટીઓ વચ્ચે વચ્ચે આ કમીટીને પુરી પાડતી રહેશે. ડેલીગેટોનું લીસ્ટ પણ રહેશે.
૭. આ કમીટીની ઑફીસ મંડપની બહાર રહેશે. ત્યાં તારનાં તથા મનીઓર્ડરનાં ફોર્મો વિગેરે રાખવામાં આવશે.

(પુરવણી ૨).

ગીરગામ, મુંબઈ. તા. ૨ અક્ટોબર ૧૯૦૨.

મી. અમરચંદ પી. પરમાર,

સેક્રેટરી. ઇન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ એન્ડ વૉલન્ટીયર ડીપાર્ટમેન્ટ,

બીજી જૈન (શ્વેતાંવર) કોન્ફરન્સ ઑફીસ,

પાયધોની-મુંબઈ.

બીજી જૈન (શ્વેતાંવર) કોન્ફરન્સનો જે મેળાવડો થી મુંબઈ મધ્યે થયો, તેની અંદર ડેલીગેટો તરીકે જે સાધર્મીભાઈઓ દેશાવરથી ભાગ લેવાને આવજાર હતા, તે લોકોને મંડપમાં દાખલ થવાની ડેલીગેટોને આપવાની ટીકીટો તથા ફૂલો આપવાનું, તથા રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરોને ટીકીટો તથા ફૂલો આપવાનું કામ, મને તા. ૧૪ મી સપ્ટેમ્બરે સોંપવામાં આવ્યું હતું. રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરોને ટીકીટો આપવા સંબંધમાં, તેમજ ડેલીગેટોને ટીકીટો આપવા સંબંધમાં મને ઘણીજ અગવડો પડી છે; અને ઇટલી વધી મુશ્કેલી વચ્ચે કામ લેવું પડ્યું છે કે ટીકીટો આપવા સંબંધમાં ઘોટાલો, તથા ડેલીગેટો અને મેમ્બરોમાં અસંતોષ ઊભો થવાની દર પેઠે ધાસ્તી રહેતી હતી, અને વચ્ચે ટીકીટો સંબંધમાં ઘોટાલો પણ થયો હશે, અને આ કોન્ફરન્સની બેઠકમાં તે સંબંધી ડેલીગેટો વિગેરેમાં અસંતોષ પણ થયો હશે; માટે ભવિષ્યની કોન્ફરન્સોમાં એવું ન થાય તેને વાસ્તે મારી સૂચનાઓ ઘણી ઉપયોગી થઈ પડશે, એવું ધારી હું તે સંક્ષિપ્તમાં જણાવવાની રજા લઉં છું.

(૧) રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરોને ટીકીટો આપવા સંબંધમાં મારી સૂચના ઇટલીજ છે, કે તે ગૃહસ્થોને ટીકીટો તથા ફૂલો કોન્ફરન્સની બેઠકની પંદર દિવસ અગાઉ આપી દેવાં. રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરોની વેસવાની ગોઠવણ હંમેશાં સ્ટેજની પાસેજ આવે, ઇટલે જેટલા મેમ્બરો હોય તેટલી સુરસીઓની ગોઠવણ રાખી ટીકીટ ઉપર ચઢતો નંબર આપી રીફર્ડ કરી આપવી. જેટલા મેમ્બરો તેટલીજ ટીકીટો અને તેટલીજ સુરસીઓ ઉપર રીફર્ડ કરી આપેલા નંબરો, અગર બાંધવાનાં કાર્ડો રાખવાં, કે જેથી કોઈપણ પ્રકારની અગવડ પડવા સંભવ નથી.

(૨) ડેલીગેટોને આપવાની ટીકીટોના સંબંધમાં

૧. દરેક દેશાવરોનાં ગામોથી જે લીસ્ટ આવે, તેને લગતી નોંધ, દફતરો વિગેરે રાખવા એક યાસ સેક્રેટરી જુદો રાખવો. કોર્સ્પોન્ડન્સ કમીટીથી આ યાત્રા જુદું પાડી નાખવું.

૨. “ ઑફીસ ફૉર ડેલીગેટ્સ ” એ આ યાત્રાનું નામ આપવું.

૩. આ યાત્રામાં એક સેક્રેટરી અને એક અગર બે કારકુન રાખવા.

૪. ડેલીગેટોનાં નામો નોંધવાની બુકોના પ્રકાર.

A. જેમ જેમ ડેલીગેટોનાં નામો જુદાં જુદાં ગામોથી દેશાવરથી ચુંટાઈને આવે, તેમ એક બુકની અંદર દાખલ કરવાં. આ બુક ઉપરથી ચુંટાણા ડેલીગેટોની કુલ સંખ્યા મળી શકે. તેની પ્રકાર.

રનીંગ નંબર.	ડેલીગેટનું નામ.	ગામનું નામ.	જીલ્લો.	કોના તરફનો ડેલીગેટ નાત સભા સંઘ	રીમાર્ક.
-------------	-----------------	-------------	---------	---------------------------------------	----------

B. ઉપરની બુક ઉપરથી જે ગામો તરફથી ડેલીગેટો ચુંટાઈને આવે તે ગામોનું (જીલ્લાવાર) alphabetical order માં તે તે ગામોના ડેલીગેટોનાં નામો સહિત એક બીજી બુક બનાવવી. આ બુક ડેલીગેટોને ટીકીટો આપવાના કામમાં ઉપયોગી થશે.

તેનો પ્રકાર.	ગામનું નામ.	જીલ્લો.	સર્કલ.
--------------	-------------	---------	--------

રનીંગ નંબર. | ડેલીગેટનું નામ. | ટીકીટ નંબર. | ટીકીટ લઈ જનાર ધણીનું નામ | રીમાર્ક.

આ બુક ઉપરથી કયું ગામ-કયા જીલ્લામાં આવ્યું છે તેની સ્વર પડશે, અને દરેક ગામમાંથી કેટલા કેટલા ડેલીગેટો આવ્યા છે, તેની પણ પક્ષી નોંધ રહેશે. વઢી આ બુક. “જૈન ડીરેક્ટરી” બનાવવાના કામમાં ઘણીજ ઉપયોગી થઈ પડશે.

C. ત્રીજી એક ચોપડીમાં કુલ ત્રણ ડેલીગેટોનાં નામોની alphabetical order માં નોંધ તૈયાર રાખવાની જાસ જરૂર છે. તેમાં

અનુક્રમ નંબર.	ડેલીગેટનું નામ.	ગામનું નામ..	જીલ્લો.	જે ગામમાં કોન્ફરન્સ હોય ત્યાં તે ડેલીગેટે ક્યાં ઉતારો રીમાર્ક. રાખ્યો છે તેનું ટેકાણું.
---------------	-----------------	--------------	---------	---

આ બુક કોઈ ડેલીગેટને કાગલપત્ર, તાર વિગેરે પહોંચાડવો હોય, તો તે કામમાં ઈન્ટેલીજન્સ ડીપાર્ટમેન્ટવાળાને બહુ ઉપયોગી થઈ પડશે.

D. બીજી એક સૂચના ટીકીટો આપવા સંબંધમાં એવી છે કે, જે જે ગામના ડેલીગેટો ચુંટાઈને આવે તેજ વચ્ચે તે લોકોના ઉપર ટપાલ મારફતે ટીકીટોમાં તેમનાં નામો ભરી, તથા તેના ઉપર યોગ્ય સર્કલવાર રનીંગ નંબર આપીને મોકલાવી આપવી, કે જેથી ડેલીગેટોને ટીકીટો મેલવવા સંબંધ કોન્ફરન્સમાં આવ્યા પછી જે તકલીફ તથા અગવડ વેટવી પડી છે તે વેટવી ન પડે. આ સંબંધમાં આટલું જાણવું જરૂર છે કે, નાના મોટા સર્કલનો વિચાર કરીને પચાસથી સો ટીકીટો, સારા વિદ્વાન વક્તા અને પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થો સારું સર્કલદીઠ રીફર્ડ રાખી મુકવી, અને તેવાં નામોની સૂચના ઉપરથી તેવી સારી રીફર્ડ ટીકીટો મોકલી આપવી. ડેલીગેટોના ઉપર જે ઈન્વીટેશન લેટર મોકલવામાં આવે, તેમાંજ પ્રતિષ્ઠિત, વિદ્વાન તથા વક્તાઓનાં નામ જાણવવાની સૂચના થવી જોઈ.

(૩.) આ મુંબઈ મધ્યેની “બીજી જૈન (શ્વેતાંવર) કોન્ફરન્સ” સંબંધીના ડેલીગેટોનું મેં ઉપર જણાવ્યું છે તેવું B કોન્ફરન્સ લીસ્ટ, ટીકીટો આપવા સંબંધમાં મેં તાબડતોબ બનાવવું પડ્યું. કે જે બનાવવામાં મને વૃદ્ધવાળાવાળા એક વૉલંટિયર ભાઈ વલ્લભજી છગનલાલે ઘણીજ સ્તુતિપાત્ર મદદ કરી છે.

- (૪.) ટીકીટો આપવા સંબંધમાં જણાવવાનું કે, તે કામમાં મને ભાઈ ડાહ્યાભાઈ સરુપચંદ તથા શેઠ જૈસિંગભાઈ સારાભાઈએ ઘણીજ સ્તુતિપાત્ર મદદ કીધી છે.
- (૫.) આટલું જણાવી છેવટે હું દરેક સર્કલવાર આ કોન્ફરન્સમાં કેટલી ટીકીટો ડેલીગેટોને આપી, તે જણાવવાની રજા લઉં છું.

સર્કલનું નામ.

કેટલી ટીકીટો આપી.

અમદાવાદ સર્કલ

૧૪૫

સુરત

”

૨૪૯

કાઠીઆવાડ

”

૩૨૬

રજપુતાના

”

૮૬

પંજાબ

”

૧૨૦

હંકન

”

૧૮૦

સેન્ટ્રલ પ્રોવીન્સીસ (બેંગોલ) સર્કલ.

૮૮

૧૫૨૨

શેઠ ફકીરભાઈ તરફથી કુલ ટીકીટો ૧૭૦૦ મળી, તે મધ્યેથી કુલ ટીકીટો ઉપર દર્શાવ્યા પ્રમાણે ૧૫૨૨ ખવી. બાકીની ટીકીટો ૧૦૮ તથા ફુલો જે વધેલાં છે તે પાછાં મોકલ્યાં છે.

- (૬.) પ્રોવીન્સીયલ સેક્રેટરીને આપવાનાં જે ફુલો મને આપેલાં, તે પણ વધેલાં છે તે પાછાં મોકલ્યાં છે.

- (૭.) અત્રે ખાસ જણાવવાની જરૂર છે કે, જે પ્રમાણે આ કોન્ફરન્સમાં સર્કલો પાડીને વધા ડેલીગેટોને આગલ બેસવાનો લાભ આવ્યો હતો, તેથી કોઈપણ દેશના ડેલીગેટોના મનમાં ઓછું આવ્યું નથી; અને વધાના મનમાં એમજ આવ્યું છે કે વધાને સરખા ગણવામાં આવ્યા છે; માટે આ રુઠી ચાલુ રાખવી ઘણી ઉપયોગી અને સલાહભરેલી થઈ પડશે.

આટલું જણાવી હું મારો રીપોર્ટ સ્તમ કરું છું. એજ.

લી. સેવક

જગાભાઈ મગનલાલ, સહી દા. પોતે

ઠે. ગીરગામ બંકરોડ, પોસ્ટ ઑફીસ પાસે ઠા.

રામજી લલ્લમીદાસના માઝામાં પહેલે માઝે.

(પુરવણી ૩).

હેલ્થ કમીટી માટે પ્રથમથી સુચવવામાં આવેલાં કામોની વિગત.

- (૧) એ કમીટીમાં એક ઑનરરી ચીફ મેડીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ રહેશે.
- (૨) જે ડાક્ટરો વૈદ્યો વગેરેએ કોન્ફરન્સની મફત સેવા બજાવવાનું મહેરબાનીની રાહ કબુલ્યું છે, તેમની મદદ જરૂર પડવે લેવી.
- (૩) ડેલીગેટો માટે જે મંડપ અથવા મુકામો પસંદ કરવામાં આવે, તેની સેનીટેશન બાબત કેવી હાલત છે, તે બાબત આ કમીટીનો પ્રથમ અભિપ્રાય લેવો.
- (૪) કોઈ ડેલીગેટ બીમાર થાય તો ત્યાં વૉલંટિયર રાખી ડાક્ટર દવાની પૂરી માવજત, અંગ્રેજી અથવા દેશી ઉપચાર પ્રમાણે, જેમ ડેલીગેટ કહે તેમ કરવી.
- (૫) તનદુરસ્તી સંબંધી રીપોર્ટ રોજ પોતાના સેક્રેટરી મારફત ચીફ સેક્રેટરીને કરે.
- (૬) સર્વ કાર્ય માટે વૉલંટિયરોની મદદ લેવી.

(પુરવણી ૪).

વૉલંટિયર કમીટી માટે પ્રથમથી સુચવવામાં આવેલાં કામોની વિગત.

- (૧) જાહેરખબર આપી, સ્કુલો અને મંડલોમાં લખી તથા ખાનગી ગૃહસ્થોને કહી સો વૉલંટિયર મેળવવા, પણ તેઓની ડંમર બાર વર્ષથી નીચે ન હોવી જોઈએ.
- (૨) એ વૉલંટિયર ઉપર દસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ અને એક ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ રાખવા.
- (૩) એ બધાને જુદી રીતના શોખીતા યુનિફોર્મ સાથે “બેજ” અને સીસોટીઓ આપવી.
- (૪) મંડપમાં બંદોબસ્ત રાખવો, ગરબડ થવા ન દેવી, દરવાજાપર ટીકીટો તપાસવી, લેવી યા સ્વૂળા કાપવા; જુદા જુદા બ્લૉકમાં નંબર પ્રમાણે સભાસદોને સુરક્ષીય બેસાડવા, મંડપને લગતું સઘલું કામ કરવું; ડેલીગેટો આવે ત્યારે તેમને લેવા જવાની અને પહોંચાડવાની ગોઠવણ બંને રેલવેનાં જુદાં જુદાં સ્ટેશનોપર પ્રમાણમાં રાખવી; તેમના સામાનનો કબજો લેવો અને તેમને મુંકામપર પહોંચાડવા; તેઓ માટે રાખેલી ગાડીની વ્યવસ્થા કરવી.
- (૫) ડેલીગેટોની તનદુરસ્તીને લગતું કામ પણ વૉલંટિયરો બજાવશે.
- (૬) ડેલીગેટોને સરસામાન—જળસમાજ જરૂરીઆત હોય, તો તે યોગ્ય ઠેકાણેથી લાવી આપવાં.
- (૭) કોઈ ખાસ કારણસર બીજી કોઈ કમીટીને વૉલંટિયરોની જરૂર હોય, તો સેક્રેટરીની મારફત તે ફાજલ પાડી શકતા હશે તો પૂરા પાડશે.
- (૮) પંદર દિવસ પહેલાં રીતસરની કવાયત આપવામાં આવશે, તેમાં ઈસારાં યા સીસોટીઓમાં તુરત સમજાય એવી બાબતની કવાયતપર વધુ લક્ષ આપવામાં આવશે.

(९) ग्याम संजोगोमां सुवईनी जोवालायक जग्याओ जोवा जवाने डेलीगेटो चहाता-
द्य ने तेमने वॉलंटियरोनी जरूर पडे, तो ते सेक्रेटरी बचावी शकता हशे तो पूरा पाडशे.

(१०) डेलीगेटोना आववानी, उतरवानी विगेरे हीलचालने लगती खबरो आ कमी-
रानि बीजी कमीटी वग्वतोवग्वत पूरी पाडती रहेशे.

(११) प्रेसीडेंट या मरतबावाळा डेलीगेटोनी पासे हाजरी आपवानुं काम पण करशे.

(१२) वॉलंटियरो सभ्यताथी वर्ते ते उपर खास लक्ष राखवामां आवशे.

(१३) डेलीगेटोना कागळो, तार विगेरे पहोंचाडवानुं काम पण ईटेलीजन्स कमीटीनी
मुचना प्रमाणे करशे; तेमज डेलीगेटोनी चीठीओ पहोंचाडवा, पोस्ट करवा विगेरे काम
पण करशे.

(१४) कॉन्फरन्सना दरेक काममां सुगमता करी आपवाने तत्पर रहशे.

(१५) जे वॉलंटियरो वग्वत नहीं बचावी शकता हशे, तेमनो जमवाने बंदोबस्त उतारा-
ओनां रसोडांमां रहेशे.

(१६) रजिस्ट्रेशन, ईटेलीजन्स ऑफीसमां पण तेओनी मदद लेदी.

(पुरवणी ५).

वॉलंटियरोनां नामो.

१. मी. कुंवरजी मूलचंद

सुप्रीन्टेंडंट.

(१५ थी २५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

मी. गुलाबचंद गफलभाई

„ घेलाभाई हंसराज

„ चत्रभूज लल्लुभाई

„ ताराचंद वीरचंद

„ त्रीकमजी रतनशी

„ नानचंद माणेकचंद

„ नंदलाल लालचंद

„ भाईचंद नरभेराम

„ मगनलाल वाघजी

„ रामजी लंघा परमार

मी. चीमनलाल भोगीलाल

„ चुनीलाल उजमचंद

„ छोटालाल पुंजाचंद

„ छोटालाल मगनलाल

„ जेसंगभाई हेमचंद

„ भोगीलाल भूदरदास

„ भोळाभाई केशवलाल

„ मणीलाल मोकमचंद

„ मोहनलाल चुनीलाल

„ मंगळदास दलपतभाई

„ शीवलाल मंछाचंद

३. मी. चंदुलाल हीराभाई

सुप्रीन्टेंडंट.

(बहारगामना १५ थी २५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

मी. अमृतलाल बापालाल

„ फूलचंद रायचंद

„ मनसुख सी. शेठ

„ मंगळदास नथुभाई

२. मी. केशवलाल लल्लुभाई

सुप्रीन्टेंडंट.

(१५ थी २५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

मी. काळीदास नानचंद

„ केशवलाल हेमचंद

- मी. वल्लभदास छगनलाल
 ,, हीराभाई ककलभाई
 ,, हीराभाई मोहनलाल

४. मी. जमनादास मोतीचंद

सुप्रीन्टेण्डंट.

(१५ थी २५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

मी. गुलाबचंद अमथालाल

- ,, चंदुलाल दलमुखराम
 ,, छोटालाल लल्लुभाई
 ,, छोटालाल हीरजी
 ,, देवीदास मकनजी
 ,, धनजी पुंजाभाई
 ,, भोळाभाई मोहनलाल
 ,, मणीलाल ताराचंद
 ,, मणीलाल प्रेमचंद
 ,, मनमोहन पानाचंद
 ,, मोतीलाल लल्लुभाई
 ,, लीलाधर नेमचंद
 ,, वाडीलाल मगनलाल
 ,, शवचंद अमरचंद
 ,, शवचंद कचराभाई (एक्टिंग सुप्रीन्टेण्डंट)
 ,, हीरालाल लल्लुभाई
 ,, हंसराज वसनजी

५. मी. दलपतभाई प्रेमचंद

सुप्रीन्टेण्डंट.

(१५ थी २५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

मी. अमरचंद फकीरचंद

- ,, केसरीचंद लखमीचंद
 ,, गोकळदास लहेराभाई
 ,, चीमनलाल बालाभाई
 ,, चीमनलाल मंगळदास
 ,, जमनादास अमरचंद
 ,, त्रीभोवनदास तुळशीदास

मी. नगीनदास वीरचंद

- ,, नेमचंद माणेकचंद
 ,, प्रेमचंद प्रागजी
 ,, भाणाभाई चतराजी
 ,, माणेकचंद वीरचंद
 ,, हरगोवन कसनजी

६. मी. देवचंद भगवानजी शाह

सुप्रीन्टेण्डंट.

(१५ थी २५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

मी. अमृतलाल डाव्याभाई

- ,, उमेदलाल वाघजी
 ,, काळीदास लल्लुभाई
 ,, चीमनलाल मंगळदास
 ,, देवजी झवेरचंद
 ,, सगनलाल सरूपचंद
 ,, मणीलाल चुनीलाल
 ,, मणीलाल न्यालचंद
 ,, मणीलाल वाडीलाल
 ,, मोतीलाल गुलाबचंद

७. मी. धनजी लीलाधर

सुप्रीन्टेण्डंट.

(पचोस वर्षनी उपरनी उमरना.)

मी. आणंदजी आशारीआ

- ,, करशनजी हीरजी
 ,, केवलचंद केशवजी
 ,, चुनीलाल न्यालचंद
 ,, जीवराज मालशी
 ,, देवशी शामत
 ,, नारणजी अमरशी
 ,, पदमशी जेवत
 ,, फूलचंद वेलजी
 ,, माणेकचंद केशवजी
 ,, रणछोडदास लखमीचंद

- मी. रतनशी वीरघोर
 „ वजेचंद ताराचंद
 „ वेलचंद गोबर

८. मी. फूलचंद उत्तमचंद पारेख

सुप्रीन्टेण्डंट.

(१५ थी २५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

- मी. श्वेतरचंद जयाचंद
 „ दुल्लभदास कुबेरदास
 „ नाथालाल श्वेतरचंद
 „ भूपतराय केशवलाल
 „ मगनलाल मेळापचंद शाह
 „ मूळचंद उत्तमचंद पारेख
 „ मोहनलाल लवजी

९. मी. भवानजी जेठाभाई

सुप्रीन्टेण्डंट.

(१५ थी २५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

- मी. खीमजी धारशी
 „ खीमजी मादण
 „ गोविंदजी खीमजी
 „ गोविंदजी वीशर
 „ चत्रभोज खीयशी
 „ टोकरशी खीयरज
 „ नरशी कल्याणजी
 „ पुनशी घेलाभाई
 „ वालजी हीरजी कायाणी
 „ वेलजी जेठा

१०. मी. माधवजी कीरचंद.

सुप्रीन्टेण्डंट.

(१२ थी १५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

- मी. अमरचंद नानचंद
 „ उमरशी देशर
 „ उमरशी माणेकजी

मी. गोविंदजी शीवजी

- „ जेठु करमशी
 „ नरशी वेलजी
 „ पुरुषोत्तम श्वेतरचंद
 „ माणेकजी केशवजी
 „ मालशी पासु
 „ मोणशी नथु
 „ रतनचंद वाडीलाल
 „ लखमशी रतनशी
 „ वीरजी गोबर
 „ वेलजी जीवराज
 „ शामजी देशर
 „ हरीलाल प्राणजीवन

११. मी. मूळचंद आशाराम

सुप्रीन्टेण्डंट.

(१५ थी २५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

- मी. अम्रतलाल त्रीभोवन
 „ अम्रतलाल बापालाल
 „ जगजीवन काशीदास
 „ जटाशंकर माणेकचंद
 „ दामजी कल्याणजी
 „ नाथालाल छोटालाल
 „ परशोत्तम बापालाल
 „ बालाभाई हरीलाल
 „ भाईचंद केशवजी
 „ वीरपाळ वर्धमान

१२. मी. शोभागचंद कैवळचंद

सुप्रीन्टेण्डंट.

(१२ थी १५ वर्ष सुधीनी उमरना.)

- मी. अम्रतलाल आणंदजी
 „ कपूरचंद साकरचंद
 „ चंफालाल जवेरचंद

मी. जगजीवन जसराज
 ,, देवीदास शवचंद
 ,, नाथालाल गोविंदजी
 ,, नानाभाई भाणाभाई
 ,, पानाचंद गोविंदजी
 ,, परमानंद रायचंद

मी. पोपटलाल त्रिकमजी
 ,, मगनलाल मोहनलाल
 ,, मगनलाल वीरचंद
 ,, रणछोडदास अंदरजी
 ,, वीठलभाई शवेरचंद

१३. मी. शंभुप्रसादजी गांधी.

सुप्रीन्टेंडंट.

१५ थी २५ वर्ष सुधीनी उमरना.

(ओर्डरलीझ.)

मी. अमृतलाल काळीदास (मी. ढढा)
 ,, अंबालाल लहेरचंद (मी. अंबालाल बापु ई)
 ,, करशनदास गोविंदजी (प्रमुख साहेब)
 ,, गोपाळजी प्रागजी (मी. माणेकलाल घेलाभाई)
 ,, घेलाभाई जेठा (चीफ सुप्रीन्टेंडंट)
 ,, चन्नभूज मोतीलाल (मी. ढढा)
 ,, चुनीलाल भाईचंद (चीफ मेडीकल सुप्रीन्टेंडंट)
 ,, चुनीलाल लवजी (मी. अमरचंद पी. परमार)
 ,, चंपकलाल खीमचंद (शेठ लालभाई दलपतभाई)
 ,, जीवा कस्तुर (शेठ फकीरचंद प्रेमचंद)
 ,, देशर नागशी (मी. माणेकलाल घेलाभाई)
 ,, नागरदास गोविंदजी (प्रमुख साहेब)
 ,, भगवान गोकळ (मी. गांधी)
 ,, भीखा चुनीलाल (शेठ फकीरचंद प्रेमचंद)
 ,, भोजराज भाणजी (चीफ सुप्रीन्टेंडंट)
 ,, मणीलाल रतनचंद (शेठ वीरचंद दीपचंद, चेरमेन)
 ,, मेघजी आशपाळ (चीफ मेडीकल सुप्रीन्टेंडंट)
 ,, वीरचंद रायचंद (शेठ लालभाई दलपतभाई)
 ,, हठीसंग जेठा (मी. अंबालाल बापुभाई.)
 ,, हरीलाल लवजी (मी. अमरचंद पी. परमार)

અસ્સા-વેચ.

૧૪. મી. વૃજલાલ ભાઈચંદ.—સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ.
(નાની મોઠી ડંમરના.)

મી. અમલઆલ વાઢીલાલ

નાસ્તર પુચ્છજી

મી. ચતુરભૂજ રતનશી

,, હમનલાલ શાંકીન દલાલ મારવાડી.

,, જતાભાઈ મોગીલાલ

મી. ત્રીકમલાલ મગનલાલ

,, નાનાભાઈ તલકચંદ

,, મવાનજી કાનજી

,, મગનલાલ ચુનીલાલ

,, મોહનલાલ મોગીલાલ

,, મંગલદાસ દીપચંદ ટોપીવાળા

,, રતનચંદ રામચંદ

,, શાંતિલાલ મોહનલાલ

(પુરવણી ૬).

(ક) વૉલંટિયરો તથા સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટોને છેલ્લી કરવામાં આવેલી સુચનાઓ.

૧. વૉલંટિયરોએ પોતાના સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટના હુકમમાં રહેવું.

૨. વૉલંટિયરોને શ્વાસ કામ ઉપર રાખ્યા હોય તેઓએ તે બજાવવું, અને જેઓની તહેનાતમાં રાખ્યા હોય તેઓના હુકમ અને ડેલીગેટોના પળ હુકમ બજાવવા.

૩. વૉલંટિયરોએ ત્રુટ્ટ સમ્યતાથી વર્તવું.

૪. વૉલંટિયરોએ નીચેનાં કામો બજાવવાનાં છે:—

(અ) મંડપની ચોકશી રાખવી અને મંડપની અંદર વંદોબસ્ત રાખવો.

(આ) પ્રેસાઈન્ટ સાહેબ, ચેરમેન, ચીફ સેક્રેટરી, જનરલ સેક્રેટરી, પોતાની કમીટીના સેક્રેટરી, અને ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ વિગેરેના જેમને ઓર્ડરલી તરીકે નીમવામાં આવે, તેઓના હુકમમાં બરાબર રહેવું.

(ઇ) ડેલીગેટોની સામા લેવા જવું અને જાય ત્યારે પહોંચાડવા જવું.

(ઈ) ઇન્ટેલીજન્સમાં અને રજીસ્ટ્રેશન ઓફિસમાં પળ કામ બજાવવું અને ડેલી-ગેટોના કાગલ તથા તાર પહોંચાડવા.

(ઉ) ટીકીટો લેવા આપવા તથા ચેક કરવાનું કામ કરવું.

(ઝ) એ સિવાયે બીજું કંઈપણ કામ સોંપવામાં આવે તે કરવું.

૫. ડ્રેસ—માથે કપાસ રંગનો ફેટો, કેસરી રંગનાં ઉતરાસણ અને તેના ઉપર બે પટીનાં ફૂલ લગાડવાં અને સફેદ કોટ પહેરવો. નાની ડંમરના માટે મોગલ કેપ, ઉત્તરાસણ, બે પટીના સાથે આસમાની ફૂલ.

૬. વૉલંટિયરોએ ડીલ શીખવા જવું તથા પ્રેસાઈન્ટની પેશવાઈ વિગેરેનું કામ પહેલ્યારે ઉપયોગ કરવો.

(ઘ) સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટને કરવામાં આવેલી છેલ્લી સુચનાઓ.

૧. દસ અથવા વધતા ઓછા વૉલંટિયરોના ઉપર એક એક સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ રહેશે.

૨. વૉલંટિયરોના આધાના પ્રમાણમાં તે ડીવીઝનને તેવું કામ સોંપવામાં આવશે.

૩. જ્યાં વૉલંટિયરોનો બેચ જાય ત્યાં સુપ્રીન્ટેન્ડંટો સાથે રહેવું, અને જે કામ તેઓને સોપ્યું હોય તે બજાવવું.
૪. સુપ્રીન્ટેન્ડંટે પોતાને સોંપેલાં નાણાંનો હિસાબ રાખવો.
૫. ગાડીઓની જરૂર પડે તો કેરેજ સુપ્રીન્ટેન્ડંટ પાસેથી લેવી અને જરૂર પડે તો જાતે પણ ગોઠવણ કરી લેવી.
૬. ગાડીમાઠું ડેલીગેટો આપવાનું છે, પણ મજુરોના પૈસા કૉન્ફરન્સના ફંડમાંથી આપવાના છે.
૭. જે ડેલીગેટો કૉન્ફરન્સના મકાને ઉતરવાના હોય, તેઓને પહોંચાડવાને વૉલંટિયરોને મોકલવા. વઢી જે નામાંકિત ડેલીગેટો તથા મીજવાનો હોય અને खानगी મુકામે ઉતરવાના હોય, તેઓને પહોંચાડવાને પણ વૉલંટિયરોને મોકલવા.
૮. સુપ્રીન્ટેન્ડંટો ફેંટા બાંધતાં શીખવું અને શીખવવું.

ડેસ.

૧. માથા ઉપર વદામી ફેંટા, કેસરી ઉત્તરાસણ, ઉપર બે લાલ પટીનાં ગુલાબી ફૂલ, ગઢામાં સીટી, હાથમાં લાકડી અને સફેદ કોટ પહેરવો.
૨. સુપ્રીન્ટેન્ડંટો પોતપોતાની સમજુતીથી કોઈ વૉલંટિયરોની ફેરબદલ કરવી હોય તો કરી લેવી.
૩. વૉલંટિયરોના ફોર્સના બે મોટા વાવટા અને ચાર નાના વાવટા રાખવા.

(પુરવણી ૭).

ઇન્ટેલીજંસ, હેલ્થ એન્ડ વૉલંટિયર કમીટીના

માનવંતા પ્રમુખ સાહેબ, અને કમીટીના બીજા સભાસદોની સેવામાં:--

આ કૉન્ફરન્સ માટે બહાર પડેલા વૉલંટિયરો પોતાની ફરજો, કેવી રીતે અદા કરી છે, તેનો હું ટુંક રીપોર્ટ રજુ કરું છું.

કૉન્ફરન્સ માટે હીલચાલ શરૂ થતાં, એકસો વૉલંટિયરો ભેગા કરવાનું નક્કી થયું હતું. શરૂઆતમાં તો એકસો વૉલંટિયરો ભેગા કરવાની પણ ચિંતા થઈ પડી, પણ જાહેરખબર બહાર પડતાંજ સેંકડો અરજીઓ આવવા લાગી અને માત્ર એકજ અઠવાડીયાની મુદતમાં દોઢ સો અરજીઓ આવી અને મંજૂર કરવામાં આવી. કેવી ધર્મને માટે ઉમદા લાગણી ! અરજીઓ વધવા લાગી અને છેવટે કેટલીક પાછી મોકલવી પડી.

રવીવારને દિવસે બપોરના લાલબાગમાં વૉલંટિયરોની પહેલી જનરલ મીટીંગ મઠી, પણ બપોરનો વખત હોવાથી કેટલાક વૉલંટિયરો હાજરી આપી શક્યા નહીં. હાજર રહેલા વૉલંટિયરોને મી. હીરાભાઈ અને મી. જ્વેરલાલની કિંમતી મદદથી, સાત ભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા અને દરેક ભાગ એક સુપ્રીન્ટેન્ડંટના હાથ નીચે મુકવામાં આવ્યો. બીજી વૉલંટિયરોની જનરલ સભા કૉન્ફરન્સ ઑફિસના હોલમાં રાત્રીના સાડાસાત વાગે ધૂંધી, અને તે વખતે બીજા છ

ભાગ નવા કરવામાં આવ્યા, અને તેમને છ નવા સુપ્રીન્ટેન્ડંટોના હાથ નીચે મુકવામાં આવ્યા. ત્રીજી જનરલ સભામાં ઓર્ડરલી બેચ ૨૦ જણાનું નક્કી કરી, તેને મી. શંભુપ્રસાદના હાથ નીચે મુકવામાં આવ્યું, અને તેજ દીવસે વૉલંટિયરોને તથા સુપ્રીન્ટેન્ડંટોને ફેટા તથા પીછોડીઓ વહેંચી આપવામાં આવી. મને અત્રે જણાવ્યા વગર ચાલતું નથી કે, કૉન્ફરન્સની બહીહારીથી તેમજ મારા જોડીઆ અધિકારીઓની પુરતી મદદ સાથે, સુપ્રીન્ટેન્ડંટોની ચુંટણી બહુજ સરસ નીવડી, અને એ સુપ્રીન્ટેન્ડંટો તરફથી મને જે કિંમતી મદદ મળી છે તેના માટે હું તેમનો ઘણોજ આભાર માનું છું, અને તેમની સહાયતા તથા એક્યપનાથીજ અમને સોંપવામાં આવેલ સંઘની સેવા બજાવવાની ફરજ અમો અદા કરી શક્યા છીએ.

મી. શંભુપ્રસાદના સર્વે ઓર્ડરલીઓ પોતાની ફરજો પુરતી રીતે બજાવી છે.

ભોજન કમીટીને મદદ કરવા માટે મી. મૂલચંદ આશારામનો બેચ મોકલવામાં આવ્યો હતો, અને તે કમીટીના સેક્રેટરીને જાતે બે ત્રણવાર પુછતાં તેમના તરફથી મને સંતોષકારક જવાબ મળ્યો હતો. આ હું લખવાને દીલગીર છું કે પાછળથી એ બેચના માટે ભોજન કમીટીના સેક્રેટરીજ બીજાઓને મોંઢે અસંતોષ જાહેર કરતા માલુમ પડ્યા હતા. આ બેચમાં તા. ૧૮ મીના દિવસે બીજા ચાર જણા વધારવા પડ્યા હતા.

ઉતારા કમીટીને મદદ કરવા માટે મી. કેશવલાલનો બેચ મોકલવામાં આવ્યો હતો, અને તેમના માટે સર્વે તરફથી સંતોષકારક જવાબ મળ્યો હતો. અત્રે મારે જણાવવાની જરૂર છે જે, ભોજન કમીટી તથા ઉતારા કમીટીની મદદ માટે મોકલાવેલા વૉલંટિયરોને જમવા વાબતમાં જે કંઈ કહેવામાં આવ્યું હતું, તે સ્વસ્થ શોચનીય હતું. ઉતારા કમીટીના સેક્રેટરી મી. અમૃતલાલને જોકે હું મળી શક્યો નથી, તોપણ ઉતારામાં હું બે ચાર વખત ગયો હતો અને તપાસ કરતાં સર્વે તરફથી સંતોષકારક જવાબ મળ્યો હતો. આ બેચમાં પાછળથી તા. ૧૮ મીએ ૩ વૉલંટિયરો વધારવા પડ્યા હતા, તેમજ મી. દલપતભાઈના આજ્ઞા બેચને ત્યાં મદદ માટે મુકવો પડ્યો હતો.

કેરેજ સુપ્રીન્ટેન્ડંટ તરીકે મી. ધનજીભાઈને નીમવામાં આવ્યા હતા, અને મારા અનુભવ ઉપરથી કહી શકું છું કે, એ બહુજ મુશ્કેલ અને મહેનત ભરેલું કામ હતું. એ બેચમાં વધા વૉલંટિયરો મોટી ઉમરના હોવાથી તેમણે પોતાનું કામ ઘણીજ વચાળવાલાયક રીતે પૂર્ણ કર્યું હતું. મુખ્ય કરીને એ બેચના સુપ્રીન્ટેન્ડંટ મી. ધનજીભાઈ, તેમજ મી. માણેકચંદ કેશવજી અને મી. કેવલચંદ કેશવજીએ જે મહેનત લીધી હતી, તેના માટે તેમને એક બહુજ સારું સર્ટીફિકેટ મળ્યું જોઈએ, એવું મારું ધારવું છે. ગુરુવાર અને શુક્રવારને દિવસે ગાડીઓ માટે કેવી અડચણો પડી હતી, અને તે અડચણો આ બેચે કેવી રીતે ટાળી હતી, તે માત્ર ત્યાં હાજર રહેલા ગૃહસ્થોજ કહી શકે.

મી. કુંવરજી મૂલચંદના બેચને પહેલાં રીફર્ડ તરીકે મુકવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું, પણ પાછળથી તેઓને પણ બીજાઓના જેટલીજ એક્ટીવ સર્વીસ કરવી પડી હતી, અને તેમણે પણ સંતોષકારક રીતે પોતાને સોંપાયેલું કામ કર્યું હતું.

મી. દેવચંદ ભગવાનજી શાહ, તેમજ મી. ચંદુલાલ હીરાભાઈ, મી. જમનાદાસ મોતીચંદ, મી. ભવાનજી જેઠાભાઈ, મી. ફૂલચંદ ઉત્તમચંદ પારેલ, મી. શોભાગચંદ કેવલચંદ અને

મી. માધવજી કીરચંદના બેચોઈ, મંડપમાં તેમજ સ્ટેશનોપર પોતાને સોંપાયલાં કામો સારી રીતે કર્યાં હતાં. છેલ્લા બે સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટોના બેચો નાની ઉંમરના છોકરાઓના બનેલા હતા, તે છતાં તેઓઈ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે બહુજ સારું કામ કર્યું હતું. અત્રે મારે મી. શવચંદ કચરાભાઈની નોંધ લેવી જોઈઈ, કારણકે જ્યારે આપણા પ્રમુખ સાહેબ અત્રે પધાર્યા, ત્યારે સરઘસમાં મી. જમનાદાસના પગને ગંભીર ઈજા થવાથી, તેમનું બેચ મી. શવચંદભાઈએ સંભાળી લીધું હતું, જોકે મી. જમનાદાસ ચાલવાને શક્તિવાન ન હોવા છતાં પણ વારંવાર સ્ટેશનપર હાજર થતા હતા.

આપણા માનવંના પ્રમુખ સાહેબ રાય બહાદુર બદ્રીદાસજી તા. ૧૬ મીના દિવસે અત્રે પધાર્યા, અને તે દિવસે બોરીબંદર સ્ટેશનપર કુલે ૧૧, શરાફ બજારમાં ૧૮, અને ઉતારા ઉપર ૪૬ વૉલંટિયરો મુકવામાં આવ્યા હતા. સરઘસ ચાલુ થતાં સર્વે વૉલંટિયરો પ્રમુખ સાહેબની ગાડી આંગળ સરઘસના આકારમાં ચાલ્યા હતા, અને કેટલેક ઠેકાણે તેમણે ડીલ કરી હતી. તા. ૧૭ મીથી વૉલંટિયરોને દરરોજ ગ્રાંટરોડપર આવતી ચાર અને બોરીબંદરપર આવતી ૧૦ ટ્રેનોપર જવું પડતું હતું. તા. ૧૭ મીએ જુદી જુદી ટ્રેનોપર જુદા જુદા વખતે કુલે મળીને ૧૦૦ વૉલંટિયરો, તા. ૧૮ મીએ ૧૫૨, અને તા. ૧૯ મીએ ૪૩ વૉલંટિયરો હાજર રહ્યા હતા; માત્ર તા. ૧૮ મીએ આવેલી જબલપુર પેસેન્જર ટ્રેનપર કોઈ વૉલંટિયર હાજર થયો નહોતો, તેનું કારણકે તે ટ્રેન હંમેશ કરતાં ત્રણ કલાક મોડી આવી હતી.

હાથનાં પાંચ આંગળાં સરખાં હોતાં નથી, અને તેવીજ રીતે કેટલાક વૉલંટિયરોઈ અસંતોષ પાળે પોતાની ફરજો બજાવી હતી; પણ તેમનાં નામ આ રીપોર્ટમાં આપવાનું હું વ્યાજબી ધારતો નથી. મંડપમાં મારા વૉલંટિયરોઈ પોતાથી બનતી મદદ મંડપ કમીટીને આપી હતી, અને દરવાજાઓ ઉપર ઉભા રહી, ટીકીટો તપાસી, તેમજ મંડપની અંદરનો પણ બંદોબસ્ત રાખ્યો હતો, અને આ કામો કરતી વખતે ચારથી પાંચ વૉલંટિયરોને મારે ખાવો પડ્યો હતો અને મૂંઝા શબ્દો તો તેમને સંભળવાના હતાજ. આટલું થયા છતાં પણ વૉલંટિયરોઈ પોતાને સોંપવામાં આવેલા કામને પડતું મુક્યું ન હોતું. મંડપની અંદર કેટલીક વખત ઓર્ગીની ચીજો મંગાવવી પડતી હતી, તો તે માટે પણ વૉલંટિયરો તૈયારજ હતા. પોતાની ફરજ બજાવતાં મારા વૉલંટિયરો તરફથી, તેમજ મારી તરફથી કેટલાક સદ્ગૃહસ્થોને જે કહેવું પડ્યું હતું, માટે હું તેમની અત્રે ક્ષમા ચાહું છું.

વૉલંટિયરોની એકટીવ ફરજો તા. ૧૬ મીથી શરૂ થઈ હતી, અને તે વખતે મારી પાસે કુલે ૧૬૧ વૉલંટિયરો હતા, અને તેમને ૧૩ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટોના હાથમાં સોંપવામાં આવ્યા હતા. ટ્રેનોપર જવાનું કામ પુરું થતાં પાછળથી ૧૨ તારા બીજા વૉલંટિયરો ઉમેરવામાં આવ્યા હતા, અને હું અત્રે લખવાની રજા લઉં છું કે આ પાછળથી ઝમેરાયલા વૉલંટિયરોમાંથી બેથી ચાર જણા સિવાયના સર્વે નામના વૉલંટિયરો હતા.

તા. ૧૯ મીએ કૉન્ફરન્સ શરૂ થઈ અને તેથી તે દિવસે બંદોબસ્તની શરૂઆત થઈ હતી, અને બાકીના ત્રણ દિવસોઈ સારો બંદોબસ્ત રહ્યો હતો. અત્રે મારે જણાવવાની જરૂર છે કે કૉન્ફરન્સના બીજા અધિકારીઓના જુદા જુદા હુકમોથી કેટલીક વખત ઘોટાલા થઈ જતો હતો, અને તેથી આવો ઘોટલો ન થાય તે માટે આગળથીજ સાવચેતી રાખવાની જરૂર હતી,

અને તે પ્રમાણેનાજ કાયદાઓ બાંધવાની જરૂર હતી, એવો મારો અભિપ્રાય છે. આવી વસ્તુ જે હુકમો આપનાર એકજ માણસ હોય, અને બીજા સર્વે અધિકારીઓ એકજ જણા મારફતે જો હુકમો કરે તો, આટલો ઘોટાલો થાય નહીં.

છેવટે મને સોંપાયલા કામમાં મી. અમરચંદ પી. પરમાર પાસેથી ઉત્તમ સલાહ તથા સૂચના અને મી. હીરાલાલ ડાહ્યાભાઈ, મી. જ્ઞવેરલાલ ઘડીઆલી અને ડીલમાસ્તર મી. જોશી તથા મારા સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટો અને બીજા ભાઈઓ તરફથી મને જે કિંમતી મદદ મળી હતી, તેના માટે તેમનો અત્રે ઉપકાર માની હું મારો રીપોર્ટ પુરો કરું છું, અને આ રીપોર્ટમાં કોઈ વિષે કોઈ લખવામાં આવ્યું હોય, તો તેમની પાસે હું ક્ષમા માગું છું.

તા. ૨૭-૯-૧૯૦૩.

}

લી. સેવક,

વેલજી આનંદજી મેશરી.

પુરવણી (૮).

ઇન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ એન્ડ વૉલંટિયર કમીટીના કાર્યમાં વપરાયેલાં છાપેલાં ફોર્મો,
સૂચના વિગેરેની નકલ.

વૉલંટિયરની અરજીનું ફોર્મ.

મુંબઈ, તા.

-૦૩.

મે. ચીફ સેક્રેટરી,

રીસેપ્શન કમીટી.

બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સ—મુંબઈ.

પ્યારા સાહેબ,

કૃપા કરી મારું નામ એક વૉલંટિયર તરીકે દાખલ કરશો.

સહી (પુરું નામ) _____

જાત _____

ઉંમર _____

અભ્યાસ _____

ઠેકાણું. _____

ચીફ સેક્રેટરી.

સેક્રેટરી, ઈ. હે. એન્ડ વૉલંટિયર કમીટી.

ઉંચાઈ ફુટ _____

ઈંચ _____

બાંધો _____

ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ-વૉલંટિયર્સ.

વૉલંટિયર તરીકે દાખલ કરવાનો ઉત્તર.

મુંબઈ પાયધુળી, તા૦

—૦૩.

શ્રી ગોડીજીની પાછળ, જૈન કૉન્ફરન્સની ઑફિસ.

પ્રિય જૈનબંધુ,

જય જીનેંદ્ર. આપણી ધાર્મિક, સામાજિક અને ઔદ્યોગિક ઉન્નતિ કરાવનારી બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કૉન્ફરન્સમાં 'વૉલંટિયર' તરીકે કામ કરવાની ઈચ્છા દર્શાવનારી તમારી તા૦ —૧૯૦૩ ની અરજી આવી તે ઘણી ખુશી સાથે સ્વિકારવામાં આવી છે. પોતાના વ્યવસ્થા મોગ આપી સ્વધર્મ સેવા વજાવવાનું જે આત્માર્પણ તમે વતાવ્યું છે, તે સ્વેચ્છા અભિવંદનીય છે.

બહારગામથી આવનારા આપણા પ્રતિષ્ઠિત શ્રીમાન્, વિદ્વાન્, વૃદ્ધિમાન્, ગુણવાન્ પ્રતિ-નિધીઓને સ્ટેશનપર લેવા જવામાં, તેઓને મુકામપર પહોંચાડી દરેક સુગમતા કરવામાં, ટીકીટો મૂકે અને મંડપમાં બંદોબસ્ત સાચવવા વિગેરેમાં તમારી મદદની ગ્લાસ જરૂર છે, અને એ કામો કૉન્ફરન્સના કાર્યનો એક મોટો ભાગ ગણી શકાય. વૉલંટિયર તરીકે એક સ્વેચ્છા સ્વધર્મી માઈઓની ભક્તિનું ઉત્તમ કાર્ય તમારે વજાવવાનું છે, તે વાસ્તવે લક્ષમાં રાખી એક જૈન વીર યુવાન તરીકેની તમારી પવિત્ર ફરજો વજાવી, આપણી કૉન્ફરન્સને ફતેહમંદ બનાવવામાં યોગ્ય હિસ્સો આપશો.

વૉલંટિયરોની મીટીંગના વ્યવસ્થા, તેમની ફરજો વિગેરે વાસ્તવે હમેશાં જાહેર કરતા રહીશું. તમારા ફરજોના વ્યવસ્થાની વિગત જણાવશો.

વૉલંટિયર થવાની વાસ્તવ તમારા મિત્રોના ધ્યાનપર લાવશો, કે વીજા જૈન યુવાનો આવી જવલેજ મળતી તકનો લાભ મેળવી શકે.

વૉલંટિયરોની એક મીટીંગ તા.

૧ રાતના ૭૧ વાગે કૉન્ફરન્સની ઑફીસમાં મળશે, તે વ્યવસ્થા જરૂર હાજર થશો.

લી. શુભેચ્છકો,

અંબાલાલ બાપુભાઈ,

પ્રમુખ.

અમરચંદ પી. પરમાર,

સેક્રેટરી.

વેલજી આણંદજી, (બી.એ.)

ચીફ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ.

જ્ઞાવેરલાલ માણેકલાલ,

આ. સેક્રેટરી.

ઈન્ટેલી-

જન્સ,

હેલ્થ

અન્ડ

વૉલંટિ-

યર

કમીટી.

વીરચંદ દીપચંદ,

પ્રમુખ.

ફકીરચંદ પ્રેમચંદ,

ચીફ સેક્રેટરી.

વગેરે વગેરે વગેરે.

રીસીપ્શન

કમીટી.

टीकीट.

No.

SECOND JAIN (SWETAMBER) CONFERENCE.

(Not Transferable)

बीजी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स.

(VOLUNTEER)

—**वाँलंटियरनी टीकीट**—

मागे त्त्यारे बताववी.

अंबालाल बापुभाई	{	इ. हे. एन्ड वाँलंटियर कमीटी	{	वीरचंद दीपचंद,	{	रीसेप्शन कमीटी
प्रमुख.				फकीरचंद प्रेमचंद,		
अमरचंद पी. परमार	{	{	{	चीफ सेक्रेटरी.	{	{
सेक्रेटरी.				वगोरे वगोरे वगोरे.		

गाडींनी टीकीट.

No.

बीजी जैन कॉन्फरन्स.

डेलीगेटो ————— ना

गाडी नंबर

भाडुं रु. आ.

ता. —०३ —————

वाँ.—सु.

No.

बीजी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स.

उतारा कमीटीना सेक्रेटरी साहेब जोग,

उतारा

डेलीगेटो गाम ————— ना

गाडी नं. ना भाडाना रु. आपजो.

ता. —१९०३ वाँलंटियर—सुप्रीन्टेंडंट.

दुसरी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स.

डेलीगेटों (प्रतिनिधी) को सूचना.

आप दूसरी जैन कॉन्फरन्सके लिये पधारे सो धन्य हे ! कॉन्फरन्स (श्री संध) की तरफसे कई भाईओंको और वाँलंटियरोको आपके सामने आपके लेनेके लिये भेजे हैं, सो गाडी मजुरका बंदोबस्त कर देंगे. गाडी मजुरीका दाम आप नहीं देवे.

कॉन्फरन्सके मुकामपर ठहरनेवालोंके लिये नीचे लिखे मकान मुकरर किये गये हैं.

- १ पंजाब मुकाम—गीरगाम, शेठ वीरचंद दीपचंदका मकान पोस्ट ऑफीसकी गली.
- २ पूरव हिंदुस्तान और कच्छ—माधवबागके सामने शेठ मुळजीभाईकी धर्मशाला.
- ३ काठीआवाड, गुजरात, सुरत—लालबाग, बाबु बुद्धसिंगजीकी धर्मशाला.
- ४ उत्तर रजपूताना—कावसजी पटेल तलाव, शेठ गंगादास ब्रीजभूखणदासकी वाडी.
- ५ दक्षिण रजपूताना और दक्षिणके मारवाडीभाई—पिंजरा पोल, दुसरी गली, फत्तेहपुरवालोंकी धर्मशालामें.
- ६ वस्तु जरूरत दुसरे मुकाम दिये जाईंगे.

अपने दोस्त आडतीए और खानगी गृहस्थोंके वहां ठहरनेवाले साहेबोंको मजूर गाडीकी जो मदद चाहे सोभी बंदोबस्त हो जावेगा.

मुंबईमें अपना ठहरनेका ठीक पता वगेरह इन्टेलिजेंस कमीटीको लिख भेजे कि चिठी तार पहुंचाये जावे.

बीजी जैन कोन्फरन्स माटे आप पधार्या छो, ते आपने धन्य छे! कोन्फरन्स तरफथी केटलाक गृहस्थो अने वॉलंटियरो आपने लेवाने सामे आव्या छे. तेओ गाडी, मजूरनो बंदो-बस्त करी आपशे. गाडीभाडुं, मजुरी आपशो नहीं.

जे साहेबो कॉन्फरन्सना मुकामपर उतरवाना छे, तेमने माटे नीचे प्रमाणे मुकामो मुकरर थया छे, जे मुकामपर कहेशो त्यां लई जवामां आवशे.

- (१) पंजाब-मुकाम—गीरगाम, शेठ वीरचंद दीपचंदनुं नवुं मकान, पोस्ट-ऑफिसनी गलीमां.
- (२) पुर्व हिंदुस्तान अने कच्छ—माधवबागनी सामे, शेठ मुळजीभाईनी धर्मशाळा.
- (३) काठीआवाड, गुजरात, सुरत—लालबाग, बाबु बुद्धसिंगजीनी धर्मशाळा.
- (४) उत्तर रजपूताना—कावसजी पटेल तलाव, शेठ गंगादास ब्रीजभूखणदासनीवाडी.
- (५) दक्षिण रजपूताना अने दक्षिणना मारवाडीभाईओ—पांजरापोळ, बीजी गली, फत्तेहपुरीआनी धर्मशाळा.

(६) जरूर हशे तो बीजो मुकाम आपवामां आवशे.

जे साहेबो पोताना दोस्तो, आडतीआओ विगेरे खानगी गृहस्थोने त्यां उतरवाना होय, तेओने माटे पण गाडी, मजूरनो बंदोबस्त विगेरे मदद स्टेशनपर आपवामां आवशे

मुंबईमां उतखानुं ठेकाणुं “इन्टेलीजेंस ऑफीस”ने लखी मोकलशो, के जेथी तमारा तार, कागळो बराबर पहुँचे.

अमरचंद पी. परमार, सेक्रेटरी
इन्टेलीजेंस, हेल्थ और वॉलंटियर कमीटी
पायधुणी, और मंडप.
अमृतलाल केवलदास, सेक्रेटरी,
उतारा कमीटी—लालबाग.

वीरचंद दीपचंद,
प्रमुख.
फकीरचंद प्रेमचंद,
चीफ सेक्रेटरी.

रीसेप्शन कमीटी.

સામાન્ય મૂચનાઓ.

THE SECOND JAIN (SWETAMBER) CONFERENCE.

બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સ.

NOTICE.

રીસેપ્શન કમીટીના સભાસદો પ્રતિનિધીઓ તથા કોન્ફરન્સના વીઝીટરો (પ્રેક્ષકો) પ્રત્યે જાહેરખબર તા. ૧૯ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૩ ને શનિવારને માટે

(૧)—રીસેપ્શન કમીટીના માનવંતા સભાસદોએ કોટમાં, મેદાનમાં આવેલા મંડપમાં, પોળા અગીઆર વાગે હાજર થવું.

(૨)—સર્વે પ્રતિનિધીઓ તથા વીઝીટરોએ અગીઆર વાગ્યાની અંદર પધારી પોતાની જગ્યાએ બેસી જવું.

(૩)—રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ, શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આર્. ઈ. સવા અગીઆર વાગે અગ્રેસર જૈન ગૃહસ્થોને સ્ટેજ ઉપર બેસાડવાની ગોઠવણ કરશે.

(૪)—નામદાર વાઈસરાયના શ્વેરી તથા કોન્ફરન્સના પ્રમુખ સાહેબ રાય બહાદુર બદ્રી-દાસજી, ઉતારા કમીટીના પ્રમુખ શ્વેરી શેઠ કલ્યાણચંદ સોભાગચંદ સાથે સાડા અગીઆર વાગે મુખ્ય દરવાજે આવી પહોંચશે, જેમને આવકાર દેવા માટે રીસેપ્શન કમીટીના ઉપપ્રમુખો તથા જનરલ સેક્રેટરી મી. ગુલાબચંદજી ઢઢા એમ. એ. તથા રીસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરી શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદ જે. પી. દરવાજા આગળ ઉભા રહેશે.

(૫)—વૉલંટિયરોએ બરાબર લાઈનનાં આ વચ્ચે ઉભા રહેવું.

(૬)—રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ તથા જનરલ સેક્રેટરી શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ સ્ટેજના દાંદર આગળ ઉભા રહેશે.

(૭)—પ્રમુખ સાહેબ રાય બહાદુર બદ્રીદાસજી સાથે ઓર્ડરલીઓ ચાલવું.

(૮)—પ્રમુખ સાહેબ દાખલ થાય ત્યારથી બેસે ત્યાંસુધી સભાએ ઊભું રહેવું.

(૯)—પછી આ દિવસના પ્રોગ્રામને અનુસરી કોન્ફરન્સનું કામકાજ ચાલશે.

તા. ૨૦ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૩ ને રવિવારને માટે.

(૧)—પ્રમુખ સાહેબ રાય બહાદુર બદ્રીદાસજી સવારના સાડા દસ વાગે ઉતારા કમીટીના પ્રમુખ સાથે મંડપમાં પધારશે, જે વચ્ચે જેમને આવકાર દેવા માટે રીસેપ્શન કમીટીના ઉપ-પ્રમુખો હાજર રહેશે; બીજા સર્વે ગૃહસ્થોએ પોતાની જગ્યાઉપર બેસી જવું. આ વચ્ચે રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ સ્ટેજ આગળ ઉભા રહેશે.

(૨)—ત્યાર પછી પ્રોગ્રામમાં રજુ કરેલા કામકાજની બાબત હાથ ધરવામાં આવશે.

તા. ૨૧ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૩ ને સોમવારને માટે.

(૧)—આ દિવસે આગળ દિવસની માફક કામકાજ શરૂ થશે, અને છેવટે પ્રમુખ સાહેબનો નિવૃત્તિ માન્યા બાદ રાજગીત ગવાશે અને સભા વિસર્જન થશે.

તા. ૨૧ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૩ સોમવાર.

(૧)—રાત્રિના સાડાસાતથી દશ વાગ્યા સુધી અરસપરસના સમાગમનો મેલાવડો શેઠ પ્રેમચંદ રાયચંદની વાડીએ ખાયખલાઉપર થશે, જે વચ્ચે ફક્ત પ્રતિનિધીઓ તથા રીસેપ્શન કમીટીના સભાસદો પધારવું.

તા. ૨૨ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૩ ને મંગલવાર.

(૧)—જેને વાસ્તે સાડા અગીયારવાગે મીટીંગ બોલાવવામાં આવશે અને પોળાબાર વાગે કામ શરૂ થશે, જેનું પ્રોગ્રામ તૈયાર થયા મુજબ કામકાજ થશે.

ફકીરચંદ પ્રેમચંદ,
ચીફ સેક્રેટરી.

THE SECOND JAIN (SWETAMBER) CONFERENCE.

બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સના પ્રતિનિધિ પ્રત્યે સૂચના.

• દરેક ડેલીગેટને કેસરી રંગનું ફુલ અને મંડપમાં દાખલ થવાની ટીકીટ મળશે, જેના ઉપર ડેલીગેટની ખુરશીનો નંબર હશે. તે પ્રમાણે મંડપમાં જગો લેવી.

(૧)—ઉતારો, પલગ, બીછાના, લેમ્પ વિગેરેને લગતી કોઈ અડચણ હોય, તો ઉતારા કમીટીના સેક્રેટરી મી. અમૃતલાલ કેવલદાસને લાલબાગમાં તેમની ઑફીસમાં ખબર કરવી.

(૨)—ચાહ, નાસ્તા, ભોજન વિગેરે જમવા સંબંધી કાંઈપણ કહેવાનું હોય, તો તે બાબત ભોજન કમીટીના સેક્રેટરી મી. મોહનલાલ હેમચંદને લાલબાગમાં તેમની ઑફીસમાં જણાવવું.

(૩)—ભાષણો, ઠરાવો કે વિષયો સંબંધી અથવા તેને લગતી કાંઈ સૂચનાઓ કરવી હોય, તો તેને માટે કોર્સ્પોન્ડન્સ કમીટીના સેક્રેટરી મી. મોહનલાલ પુંજાભાઈને, મંડપમાં તેમની ઑફીસમાં અથવા ગોડીજીના દેરાસરની પાછલ કોન્ફરન્સની ઑફીસમાં લખી જણાવવું.

• (૪)—કાગળપત્રો સંબંધી ખબર મેલવવા તથા કોઈ ઠેકાણે ચીઠી વિગેરે પહોંચાડવા તથા નાદુરસ્ત તબીયતને માટે વૉલંટિયરોની મદદની જરૂર હોય, તો વૉલંટિયર કમીટીના સેક્રેટરી મી. અમરચંદ પી. પરમારને મંડપમાં તેમની ઑફીસમાં ખબર આપવી.

(૫)—કોઈપણ ખાતા તરફથી વ્યવસ્થામાં કાંઈ ન્યૂનતા જણાય અથવા કાંઈ ખાસ કામ હોય, તો જનરલ સુપરવાઈઝર મી. માણેકલાલ ઘેલાભાઈને અગર ચીફ સેક્રેટરી મી. ફકીરચંદ પ્રેમચંદને, તેમની મંડપની ઑફીસમાં અથવા ગોડીજીના દેરાસર પાછલ કોન્ફરન્સની ઑફીસમાં ખબર કરવી.

(૬)—ડેલીગેટો સિવાય બીજા કોઈ મંડપમાં દાખલ ન થાય તેને માટે, તથા વૉલંટિયરોથી અજાણપણે ડેલીગેટો તરફ ગેરવર્તણૂક ન થાય તેને માટે, ડેલીગેટોને આવવામાં

અવેલું ફુલ તેઓ સાહેબે કૉન્ફરન્સના મંડપમાં (જ્યારે દાખલ થાય ત્યારે) પોતાની છાતીના ડાબા ભાગ તરફ યોસવું, અને મંડપમાં દાખલ થવાની ટીકીટ પણ સાથેજ રાખવી, જેથી વૉલંટિયરો ડેલીગેટોને પોતાની મુકરર કરેલી જગોળે જઈ શકે. કૉન્ફરન્સના કોઈ ઑફીસર તે ટીકીટ જોવા માગે તો બતાવવાની મહેરબાની કરવી.

(૭)—કોઈપણ ડેલીગેટને મંડપમાં દાખલ થવાની ટીકીટ અથવા ફુલ ન મળેલ હોય, તો તારીખ પંદરમી પછીથી તારીખ ઓગણીસમીના સવારના નવ વાગતા સુધી કૉન્ફરન્સની ઑફીસમાં પોતે અથવા મંડપમાંથી મંગાવી લેવાની તેવા ડેલીગેટોએ કૃપા કરવી. બનતા સુધી તેવા ડેલીગેટ પોતે ટીકીટ તથા ફૂલ લેવા પધારવું, અને કારણસર જાતે ન આવી શકાય તો કોઈ ચોક્કસ માણસને મોકલવો.

(૮)—કૉન્ફરન્સના જે જે સર્ક્યૂલર અથવા નોટીસ પ્રસિદ્ધ થશે, તે મંડપના દરવાજે અગર કૉન્ફરન્સની ઑફીસમાં તથા દરેક ઉતારે નોટીસ બોર્ડઉપર ઘોડવામાં આવશે; તો તેવી યોગ્ય લાગે તે ટેકાળેથી લેવી.

ફકીરચંદ પ્રેમચંદ,
ચીફ સેક્રેટરી.

સર્ટીફિકેટની નકલ.

Second Jain Smetanther Conference. CERTIFICATE OF MERIT.

BOMBAY.

મુંબઈ.

बीजी जैन श्वेतांबर कॉन्फरन्स.

નામ _____ ને,

સન ૧૯૦૩ ના સપ્ટેમ્બર માસમાં મુંબઈમાં ભરાયલી મજકુર કૉન્ફરન્સના કાર્યમાં એક તરીકે ઉત્તમ અને સ્તુતિપાત્ર સેવા બજાવવા માટે આ સર્ટીફિકેટ આપવામાં આવે છે.

ચાંદીનો એક ચાંદ પણ વક્ષ્યો છે.

મુંબઈ તા. ૧ નવેમ્બર ૧૯૦૪.

અંબાલાલ બાપુભાઈ પ્રમુખ. }
અમરચંદ પી. પરમાર સેક્રેટરી. }
ઈન્ટેલીજંસ, હેલ્થ
અન્ડ વૉલંટિયર
કમીટી.

વીરચંદ દીપચંદ.
(સી. આઈ. ઈ.) ચેરમેન.
ફકીરચંદ પ્રેમચંદ.
ચીફ સેક્રેટરી.

રીસેપ્શન કમીટી. બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કૉન્ફરન્સ.

પુરવણી (૬).

બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સની

ઉતારા કમીટીનો રીપોર્ટ.

મુંબઈમાં બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સની બેઠક સંવત ૧૯૫૯ ના ભાદરવા વદી (૧૩-૧૪-૦)), ઇટલે તા. ૧૯-૨૦-૨૧ સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૩ ના દિવસોએ કરી હતી. તેમાં ભાગ લેવાને બહાર દેશાવરોમાંથી જૈન સદ્ગૃહસ્થો ડેલીગેટ (પ્રતિનિધી) તરીકે પધારે, તેમને ઉતારા વિગેરે સગવડ કરી આપવાનું કામ, કોન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીમાંથી કેટલાક સભા-સદોની 'ઉતારા કમીટી' બનાવી, તેને સોંપવામાં આવ્યું હતું, અને તેના સેક્રેટરી તરીકે કામ કરવાને મને નીમવામાં આવ્યો હતો. ઉતારા કમીટી ૧૯ મેમ્બરોની બનાવવામાં આવી હતી, જેઓનાં નામો રીસેપ્શન કમીટીના લીસ્ટમાં (પુરવણી અ) જોવામાં આવશે, અને તેના પ્રમુખ તરીકે શેઠ કલ્યાણચંદ સોભાગ્યચંદને નીમવામાં આવ્યા હતા. શેઠ કલ્યાણચંદે આ માન-ભરેલા ઓદ્યાની ફરજો છેવટ સુધી, પોતાના વેપાર ધંધાના અને અમુલ્ય વ્યવસાયના ભોગે સ્વચ્છ અને મનથી સ્તુતિપાત્ર રીતે બજાવી હતી. અમારી કમીટીનું કામકાજ તા. ૧૮ મી જુલાઈ સને. ૧૯૦૩ થી શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું, અને ત્યારથી છેવટ સુધીમાં બધી મઠીને નવ મીટીંગો ભરવામાં આવી હતી, જેમાં હાજર રહેલા સભાસદોની એવરેજ સંખ્યા ૮ ની હતી.

કોન્ફરન્સનો મંડપ મેદાનમાં મનીસ્કુલ આગળ નાખવામાં આવેલો હોવાથી, પ્રતિનિધી-ઓને ઘણા લાંબા છેટેથી અડચણ વેઠવી ન પડે, તેમજ દેરાસર વિગેરેનો ઉત્તમ લાભ સારીરીતે તેઓને મળી શકે એવાં હેતુથી, તેઓને વાસ્તે ઉતારાનાં મકાન શેહેરના સારી સુખાકારી અને ચોંચી હવાવાળા નજીકના ભાગમાં રાખવાની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી, અને તે મુજબ નીચે જણાવેલી જગ્યાઓ પસંદ કરવામાં આવી હતી:—

૧ લાલબાગ પાસે આવેલી ફતેપુરીઆ મારવાડીની ધર્મશાળા.

૨ મોતીશા શેઠે શ્રી સંઘને અર્પણ કરેલા લાલબાગની અંદર બુદ્ધસિંગજી બાબુએ બંધા-વેલ વિશાળ મકાન, તથા લાલબાગની જમણવારની જગ્યાની ઉપરનો ભાગ તથા બંગલો.

૩ કાવસજી પટેલના તઢાવની સામે આવેલી શેઠ. મુઢંજીભાઈની ધર્મશાળા.

૪ કાવસજી પટેલના તઢાવની પાસે આવેલી શેઠ. ગંગાદાસ ત્રીજમુખળદાસની વાડી.

૫ ગીરગામ પોસ્ટ ઓફીસની પાસે આવેલું શેઠ. વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ. નું નવું મકાન.

ઉપર મુજબની પાંચ જગ્યાઓની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી, અને તે મધ્યેથી બુદ્ધસિંગજી બાબુવાળા મકાનને તથા લાલબાગને, ખાસ રીપર તથા ધોઢાવવાની તથા રંગ વિગેરે કરાવવાની જરૂર જણાયાથી, તેને ધોઢાવવાનું તથા રંગ વિગેરેનું કામ સારી રીતે કરવામાં આવ્યું હતું. સદરહુ સર્વે જગ્યાઓની કોન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટી તરફથી નીમાણી "હેલ્થ તથા ઈન્ટેલીજન્સ કમીટી" તરફથી, હુઢા તથા સુખાકારીની બાબતમાં તપાસ કરવામાં આવી હતી; અને અમને જણાવતાં ધ્રુણી સુશી રૂપજે છે કે, તે કમીટીએ તે સર્વે જગ્યાઓ પ્રતિનિધીઓના

ઉતારા માટે તદ્દન અનુકુલ છે, એવો રિપોર્ટ કીધો હતો. કદાપિ પ્રતિનિધીઓની સંખ્યા ધારવા કરતાં વધુ પ્રમાણમાં આવે, અને તેથી કરીને તેઓ સર્વેને ઉતારાની જગ્યા વાસ્તે છેક છેવટની વચ્ચે નાસીપાસ થવું ન પડે તેને વાસ્તે, ઉપર જણાવેલી પાંચ જગ્યા સિવાય બીજી કેટલીક જગ્યાઓ પસંદ કરી રાખવામાં આવી હતી, અને પ્રસંગ પડે તેનો તરત ઉપયોગ થાય એવી સગવડ રાખવામાં આવી હતી.

ડેલીગેટોના સુખને અર્થે દરેક ઉતારામાં ટાટલા, ગોદડાં, ચાદરો, પલંગ, ટેબલ, ચુરસી, કોચ તથા પત્રવ્યવહાર કરવા સારું સ્ટેશનરી વિગેરે પુરતી રીતે પુરાં પાડવામાં આવ્યાં હતાં, અને રાતની વચ્ચે દીવાવત્તીની સારી ગોઠવણ કરી આપવામાં આવી હતી. સઘળું ફર્નીચર ભાડે લાવવામાં આવ્યું હતું અને તેનો કંટ્રાક્ટ ફર્નીચરવાળા યજમાન દાતુભાઈ હાસમને આપવામાં આવ્યો હતો, જેઓ દરેક ચીજ સારી સફાઈદાર અને ઉત્તમ કારીગરીની પ્રસંગે અનુસરતી પુરી પાડી હતી.

દરેક ભાગમાંથી આવનારા પ્રતિનિધીઓ પોતપોતાના જીલ્લામાંથી આવેલા વીજા પ્રતિનિધીઓની સાથે રહી શકે એવા હેતુથી, ઉપર જણાવેલા પાંચ ઉતારાઓને જૂદા જૂદા વિભાગોવાર વહેંચી નાખવામાં આવ્યા હતા, અને તેમાં ઉતરનાર પ્રતિનિધીઓનો નીચે મુજબ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

- ૧ ફત્તેપુરીઆની ધર્મશાળામાં મારવાડી સાથના પ્રતિનિધીઓને ઉતારવામાં આવ્યા હતા, જેઓની સંખ્યા આશરે ૫૦ ની હતી.
- ૨ શેઠ. મોતીશાન લાલબાગમાં બુદ્ધસિંગજી વાગુવાળા મકાનમાં ગુજરાત, મુરત, કાઠીઆવાડ તથા દક્ષિણ વિગેરે વાજુ તરફથી આવેલા પ્રતિનિધીઓને ઉતારવામાં આવ્યા હતા, જેઓની સંખ્યા આશરે ૩૫૦ ની હતી.
- ૩ શેઠ મુલ્લજીભાઈની ધર્મશાળામાં પૂર્વ તરફના પ્રતિનિધીઓને ઉતારવામાં આવ્યા હતા, જેઓની સંખ્યા આશરે ૨૦૦ ની હતી.
- ૪ શેઠ ગંગાદાસ ત્રીજમુખળદાસની વાડીમાં રજપૂતાના તરફથી આવેલા પ્રતિનિધીઓને ઉતારવામાં આવ્યા હતા, જેઓની સંખ્યા ૭૫ ની હતી, તથા તેઓની સાથે ૧૨ સ્ત્રીઓ પણ હતી.
- ૫ શેઠ વીરચંદભાઈના મકાનમાં પંજાબ વિગેરે તરફથી આવેલા પ્રતિનિધીઓને ઉતારવામાં આવ્યા હતા, જેઓની સંખ્યા આશરે ૧૨૦ ની હતી; અને તે ઉપરાંત તેઓની સાથે ૪૫ સ્ત્રીઓ પણ હતી. ઉપર મુજબ આશરે ૬૧૫ પ્રતિનિધીઓની તથા ૧૭ સ્ત્રીઓની સગવડ ઉપરના પાંચ ઉતારાઓમાં કરવામાં આવી હતી.

પ્રતિનિધીઓની સગવડ ઉપર દેખરેખ રાખવાને અને કોઈપણ જાતની અડચણ જણાવતાં, તેનો તરતજ બંદોબસ્ત કરવાને બની આવે એવા હેતુથી, દરેક ઉતારા ઉપર અમારી કર્મીટીમાંથી દરરોજ બે અથવા ત્રણ સભાસદો ત્યાં પોતાની હાજરી આપે, એવી ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી; જે મુજબ દરેક સભાસદે છેવટસુધી પોતાને સોંપવામાં આવેલું કામ સારીરીતે વજાવ્યું હતું. આ પ્રસંગે મને જણાવતાં અતિ હર્ષ થાય છે કે, તે સર્વે સભાસદોની આવી ભેગી મેહેનતથી મારા કામમાં અને ખૂબજ સવલત થઈ હતી, અને કોઈપણ પ્રતિનિધી તરફથી અગવડ પડ્યાની ફરિયાદ

કરવાનો તેમને પ્રસંગ મળ્યો નહોતો; ઇટલુંજ નહિ પણ હું જણાવવાને મગરૂર છું, કે ડેલી-ગેટોએ તેમની રાખવામાં આવેલ બરદાસમાટે પોતાનો સંતોષ જાહેર કર્યો હતો.

ઉપર મુજબની ગોઠવણ કરવાની સાથે કૉન્ફરન્સની વૉલંટિયર કમીટીએ, પોતાની ટુકડીમાંથી વૉલંટિયરોને તેઓના સુપ્રીટેન્ડન્ટ સાથે યાસ અમારી કમીટી હસ્તક સોંપ્યા હતા, અને તેઓ દરેકને પ્રતિનિધીઓની સંખ્યાના પ્રમાણમાં દરેક ઉતારે ગોઠવી દેવામાં આવ્યા હતા. આ દરેક ઉલટમંદ વૉલંટિયરોએ પોતાનું કામ, સર્વે પ્રતિનિધીઓની ઘણીજ સરભરા કરી પુર પતેહમંદી સાથે પાર ઉતાર્યું હતું, અને આજે વખત પોતાના કામમાં ઘણીજ ચીવટ અને યંત્રણા વળગી રહ્યા હતા.

મારી કમીટીની દરેક મીટીંગો વચ્ચે સભાસદોએ પોતાથી બની શકતી હાજરી આપી, તથા દરેક સવાલમાં બરાબર રીતે જવાબ ઉતરી, તેનો જલદીથી અને સહેલાઈથી નિકાલ કરી આપવાને જે સ્તુતિમાત્ર મેહેનત લીધી હતી; તેને માટે તેઓ સર્વે સાહેબોનો હું યાદ અંતઃકરણથી આભાર માનું છું. અમારી કમીટીના પ્રમુખ શેઠ. કલ્યાણચંદ સોમાગ્યચંદે ઘણી વચ્ચે મારી સાથે હાજર રહી. મારા કામમાં જે અમુલ્ય મદદ આપી હતી, તેના માટે તેઓ સાહેબનો પણ ધન્યો ઉપકાર માનું છું. આ પ્રમાણે જો તેઓએ તથા કમીટીના સભાસદોએ, મને પોતાની કિંમતી સલાહ તથા અમુલ્ય વચ્ચેનો લાભ ન આપ્યો હોત, તો મારું કામ હું આટલું સહેલાઈથી કાંદીપણ કરી શકત નહીં, અને તેટલા માટે હું જે કાંઈ થોડું ધણું કરવાને શક્તિવાન થયો હતો, તે સર્વે તેઓ સાહેબની યંત્રણા અને સામટી મેહેનતને લીધે પાર પાડી શક્યો હતો.

• મારો આ ટુકો રિપોર્ટ પુરો કરું તે પહેલાં મારે જણાવવું જોઈએ. કે, ઉપર જણાવેલા પાંચ મકાનોના માલિક તથા કરતા કારવતાઓએ, પોતાના હસ્તકની જગ્યા વગર ભાડે અમારી કમીટીને દરેક રીતે તેનો છુટથી ઉપયોગ કરવાને સુવિધા કીધી હતી. આવી તેમની મહેરબાની અને આપણી કૉન્ફરન્સને દરેક રીતે પતેહમંદ બનાવવાની કાઠજીને માટે, તેઓને યાદ અંતઃકરણથી ધન્યવાદ ઘટે છે, અને હું કૉન્ફરન્સના પ્રમુખ સાહેબને તથા ચીફ સેક્રેટરીને, તેઓ દરેક સાહેબને કૉન્ફરન્સ તરફથી ઉપકારનો પત્ર લખી જણાવવાને વિનંતી કરું છું.

છેવટમાં કૉન્ફરન્સના રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ સાહેબ તથા ચીફ સેક્રેટરી તથા જનરલ સુપરવાઈઝર, જેઓએ આ કૉન્ફરન્સને પુરતી પતેહમંદ બનાવવાને પોતાથી બનતું કરવામાં કાંઈ કચાશ રાખી નથી, અને જાતિ મેહેનતથી તથા યાદ અંતઃકરણથી જે આગેવાની ભર્યો ભાગ બજાવ્યો છે તેઓ મારા કામમાં દરેક પ્રસંગે પોતાથી બનતી મદદ ઘણી સુધી અને ઉત્સાહથી આપતા હતા, અને તેથી હું તેમની તરફ માન તથા ઉપકારની લાગણી પ્રદર્શિત કરવાની તક લઉં છું.

છેવટમાં ઉપર જણાવેલી હકીકત મુજબ મારાથી જે કાંઈ થયું છે, તે મેં મારી પરજને અંગે બજાવેલું છે; અને શ્રી સમસ્ત જૈન સમુદાયના દેશાવરેથી આવેલા પ્રતિનિધીઓની મારાથી બનતી આગતાસ્વાગતા કરવાને, મને ઉતારા કમીટીના સેક્રેટરી તરીકે નીમીને, રીસેપ્શન કમીટીએ મને જે મોટું માન આપ્યું છે, તે માટે રીસેપ્શન કમીટીનો મારા યાદ અંતઃકરણથી આભાર માનીને, હું મારો રિપોર્ટ સમાપ્ત કરું છું. તા. ૧૬-૧૦-૦૩.

લી. શેઠ, •

અમૃતલાલ કેવલદાસ, •

સેક્રેટરી, ઉતારા કમીટી.

(नकल)

जत उपरनी कमीटीनी छेली मीटींग ता. १६ मी अक्टोबर १९०३ ना दिवसे रात-ना साडासात वागे कॉन्फरन्सनी ऑफीसमां मळी हती. प्रथम सेक्रेटरीए मीटींग बोलाववानो सक्युलर वांची संभळाव्यो हतो, तथा गई वखते मळेळी मीटींगनी मीनीट वांची संभळावी हती, जेना उपर प्रमुखे सही करी हती.

त्यारबाद सेक्रेटरीए कमीटीना कामकाजने लगतो तैयार करेलो रिपोर्ट मीटींग हजुर वांची संभळाव्यो हतो, जेनी अंदर कॉन्फरन्समां हाजर थवाने आवनार डेलीगेटोने उतारवाने लगता कामकाजमां भाग लेनारा, रीसेप्शन कमीटीना प्रमुख तथा चीफ सेक्रेटरी तथा जनरल सुपरवाईझर तथा उतारा कमीटीना प्रमुख तथा कमीटीना सर्वे सभासदोए पोताना अमुल्य वखतना भोगे सेक्रेटरीने, पोतानुं काम घणी सगवडता तथा सेहेलाईथी करवामां मदद आपी हती, तेना माटे तेमनो योग्य शब्दोमां उपकार मानवामां आव्यो हतो. रिपोर्ट वांची रह्या बाद कमीटीना प्रमुख शेठ कल्याणचंद शोभाग्यचंदे रिपोर्टना संबधमां विवेचन करतां जणाव्युंके, आपणी बीजी जैन कॉन्फरन्समां हाजर थनार डेलीगेटोने उतरवा सारुं मकानोनी गोठवण तथा तेने लगतो फर्नीचर, गादलां, पलंग, विगेरे सामान पुरो पाडवानी गोठवण करवामां आपणी कमीटीना सेक्रेटरी मी. अमृतलाल केवळदासे, पोताना किंमती वखतना भोगें खरा तन, मन ने धनथी आपणा स्वधर्म बंधुओनी सेवा बजावी छे, तेना माटे आपणे तेमने जेटलो धन्यवाद चाहीए तेटलो ओछो छे. आपणी कमीटीने लगतुं कामकाज बजाववामां आपणने जे अणधारी फतेह मळी छे, ते तेमना खंतीला स्वभाव अने चीवटपणे काम करवानी तेमनी कुनेहने आभारी छे. आपणने जो तैवा सेक्रेटरी मळ्या नहीं होत, तो आपणी कमीटीने लगतुं कामकाज बजाववामां आपणने घणी मुश्केली पडत. वळी तेओ रातदिवस मेहेनत करीने अने पोताना गांठना पैसा खरचीने प्रतिनिधीओनी सगवड साचववामां तथा तेओने जोईतो सामान पुरो पाडवामां जे परिश्रम उठाव्यो छे तेना माटे फरीथी धन्यवाद आपणने रिपोर्ट पसार करवानी दरखास्त मुकुं छुं. मी. वाडीलाल सांकळचंद तथा शेठ बालाभाई जेचंदे सेक्रेटरीना कामकाजना बाबतभां योग्य शब्दोमां स्तुति करीने आ दरखास्तने टेको आपतां, ते सर्वानुमते पसार थई हती.

रिपोर्टनी नकल चीफ सेक्रेटरीने मोकळवाने सेक्रेटरीने सत्ता आपवामां आवी, हती. त्यारबाद प्रमुखनो उपकार मानी सभा विसर्जन करवामां आवी हती.

कल्याणचंद शोभाग्यचंद,
प्रमुख.

पुरवणी. (उ)

बीजी जैन श्वेतांबर कॉन्फरन्सनी

कॉरेस्पोन्डन्स (पत्रव्यवहार) कमीटीनो रीपोर्ट.

आ कमीटीनी नीमणुंक ता. ५ मी जुलाई १९०३ ना दिवसे मांडवी बंदरउपर

आवेली श्री कच्छी वीशा ओसवाळ ज्ञातिनी वाडीमां, ते दिवसे बपोरन,
कॉरेस्पोन्डन्स
कमीटीनी नीमणुंक
 एक वागे मुळेली बीजी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्सनी रीसेप्शन कमीटीए
 करी हती, अने आ कमीटीना हाथमां पत्रव्यवहार चलाववानुं काम
 सोंपवामां आव्युं हतुं. आ कमीटीमां एक प्रमुख, एक सेक्रेटरी अने बीजा २० सभासदोने
 प्रथम नीमवामां आव्या हता, अने पाछळथी तेमां बीजा त्रण सभासदोनां नामो वधारवामां .
 आव्यां हतां, एटले के कुळे आ कमीटीमां २५ सभासदो हता. तेओनां नाम आ रीपोर्टमां
 आपवामां आंवेळ रीसेप्शन कमीटीना सभासदोनां लीस्टमां (पुरवणी अ) आपेलां छे.

ए तो सहज समजी शकाय तेम छे के, एक कॉन्फरन्स जेवा महामंडळ संबधी पत्रव्यव-
 हार चलाववानुं कामकाज पूर्ण रीते पार पाडवामाटे आ कमीटीने ओछामां
कमीटीना कामनी
शरुआत क्यारे
थई ?
 ओछी छ मासनी मुदत जोईए; पण अमारे जणाववुं जोईए के ज्यारे आ
 कॉन्फरन्स भरवानुं श्री अमदावादमां नक्की थयुं, त्यारे आखुं काम पूर्ण
 करवा माटे मुंबईना श्री संघने त्रण मासनीज मुदत आपवामां आवी हती.

आ कमीटीए पोतानुं रीतसर कामकाज ता. २० मी जुलाईए हाथ धर्युं हतुं, अने कॉन्फर-
 न्सनुं काम फतेहमंदीथी पार पाडवा माटे पोताथी बनतुं कर्तुं हतुं.

शरुआतमां दरेक देशावरनां नामो तथा त्यां कयां कयां मंडळो छे, तथा श्री संघना आगे-
 वानोनां नामो विगेरे बाबतो मेळववानुं काम अमारे कूरवुं पडयुं हतुं; अने
कामनी शरुआत:
 ते माटे नीचे प्रमाणे छ सवालनुं एक सर्क्युलर हिंदी तथा गुजराती
 भाषामां छपावी दरेक साधु मुनिराज उपर, जे जे शहेरो, ध्यानमां हतां त्यांना अग्रेसरो उपर,
 तेमज. “जैन पत्र”, “जैन धर्मप्रकाश”, “आत्मानंद जैन पत्रिका” तथा “तत्त्वविवेचक”
 नामनां जैन मासिको मारफते तेमनां ग्राहको उपर मोकलवामां आव्युं इतुं:—

THE SECOND JAIN (Śvētāmbara) CONFERENCE.

बीजी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स.

दूसरी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स.

मुंबई, पायधुनी, तारीख— १९०३.

सनिवय नम्रतापूर्वक जणाववा. रजा लउंछुं के 'बीजी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स' मुंबईमां तारीख १९, २० अने २१ मी सप्टेंबरना दिवसे, एटले आवता भादरवा वदी १३, १४ अने अमासने दिवसे मळनार छे; तेथी ते जैन समुदायनी महासभा मेळववानी गोठवण करवा माटे, तथा तेनी विशेष फत्तेह थवा सारुं देशदेशना संघना प्रतिनिधीओंने बोलाववा माटे, नीचेना सवालो आपना उपर मोकलबामां आव छे; तेनो जवाब जेम वने तेम सत्वर मोकली आपवा कृपा करशोजी. वखत बहुज टुंको रहेले छे तेथी जरापण बिलंब करशो नहीं; आपेली तस्दी माटे माफी चाहुं छुं:—

१. आप जे शहेरमां रहो छो, ते शहेरना संघना शेठनुं तथा बीजा आगेवान गृहस्थोंनां नामो लखी मोकलशो.

२. आप जे शहेरमां रहो छो, ते शहेरमां जैन सभा, मंडळी, अने पाठशाळाओं कयी कयी छे अने तेना अधिकारीओ कोण छे ?

३. आप जे शहेरमां रहो छो, त्यां विद्वान् जैन वक्ताओं कोण कोण छे ?

४. आप आ कॉन्फरन्समां कया कया विषयो लेवा चाहो छो ?

५. आपनी आसपास कयां कयां शहेरो अने गामो छे, जेमां जैन संघनो समुदाय छे; अने तेना कोण अग्रेंसरो छे ?

६. आप रहोछो, ते स्थळनी आसपासनां शहेरमां तथा गामोमां मंडळी, सभा के पाठशाळा कयी कयी छे, अने तेमां अधिकारी तथा वक्ता कोण छे ?

७. उपला सवालोमांथी बनी शके तेदला जवाबो तरतज लखी मोकलशोजी.

लीखितंग नम्र सेवक,

फकीरचंद प्रेमचंद,

चीफ सेक्रेटरी, रीसेप्शन कमीटी.

તા. ક. — મુનિમહારાજોને નમ્ર વિનંતી છે કે, તેઓએ પોતાના વિહાર દરમ્યાન જે જે વાસ્તવિક ઉપલા સવાલો સંબંધમાં જાણી હોય, તે વિગતવાર લખી મોકલવી; કારણકે તેઓ સાદેશ વધારે દેશોનાં લીસ્ટ મોકલી શકશે, એવી આશા છે.

વઢી “ જૈન પત્ર ” તથા જૈન માસિકોને લખી મોકલવામાં આવ્યું હતું કે, તેઓએ કોન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીના સ્વર્ચે પોતાના જુદા વધારા કાઢવા; અને તેમાં “ કોન્ફરન્સ ઇન્ટેલેજન્સ ” તથા “ તે મઢવાથી શું શું ફાયદા થશે ? ” એ વિષય ઉપર અસરકારક લખાણો પ્રગટ કરવાં.

આ ઉપરથી કાંઈપણ સ્વર્ચ લીધાવગર ‘જૈન પત્ર’ના માલીક મી. મગુભાઈ ફતેહચંદ કારભારી, તેમજ ઉપર જણાવેલાં જૈન માસિકોના અધિપતિઓએ આ વિષયો ઉપર લંબાણથી અસરકારક વિવેચનો વારંવાર પ્રગટ કર્યાં હતાં, અને ભાવનગરની ‘જૈનધર્મ પ્રસારક સમા’ના મંત્રી તથા ‘જૈનધર્મ પ્રકાશ’ના અધિપતિ મી. અમરચંદ ઘેલાભાઈએ તો ચોપાનીયાના રૂપમાં અસરકારક લખાણોથી મરપુર એક જુદોજ વધારો પ્રગટ કર્યો હતો. આ પ્રમાણે ‘જૈન પત્ર’ તથા જૈન માસિકોના અધિપતિઓએ કોન્ફરન્સની બીજી બેઠક ફતેહમંદ.

નીવડે તે માટે, એક પળ પાઈ લીધાવગર પોતાથી બનતું કર્યું છે; અને તેમ કરી તેઓએ જૈન કોમની જે પ્રશંસાપાત્ર સેવા બજાવી છે, તેને માટે તેઓને સ્વચ્છ ધન્યવાદ ઘટે છે. વઢી આ ઉપરાંત ‘જૈન પત્ર’ના માલીક મી. મગુભાઈ ફતેહચંદ કારભારીએ પોતાના ગ્રાહકોનું સવિસ્તર છોપલું લીસ્ટ, અને ‘ભાવનગર ધર્મપ્રસારક સમા’ના પ્રમુખ શેઠ કુંવરજી આણંદજીએ “ જૈનધર્મ-પ્રકાશ ”ના ગ્રાહકોમાંથી જુદાં જુદાં ૩૫૦ શહેરોના સદગૃહસ્થોનાં નામોનું લીસ્ટ, આ કમીટી ઉપર જાનગી રાખી કામમાં લેવા માટે મોકલી આપ્યાં હતાં, જેને માટે આ પ્રસંગે આ કમીટી તેમનો સ્વચ્છ અંતઃકરણથી આભાર માને છે.

ઉપર જણાવેલા છ સવાલોના સર્ક્યુલરપત્રો બહારગામ મોકલ્યા પછી, ચીફ સેક્રેટરી ઉપર હમેશાં સારી સંખ્યામાં તેના જવાબો આવવા લાગ્યા હતા, અને રફતે રફતે કોન્ફરન્સ સંબંધી જાગૃતિ આજ્ઞા હિંદુસ્તાનમાં થઈ ચુકી હતી. છ સવાલોના સર્ક્યુલરથી દરેક સ્થળે થયેલી જાગૃતિ. જ્યાં જ્યાં છ સવાલનું સર્ક્યુલર જતું હતું કે તે પછી, એક નાનું ગામ યા મોટું શહેર હોય તોપણ તેનો તરતજ જવાબ ફરી વઢતો હતો, અને તે માટે દરેક ગામ તથા તેમના સંઘપતિઓનો તથા મંડળના અધિકારીઓનો, તેમજ પરોપકારી મુનિરાજોનો આ તુલે કમીટી આભાર માને છે.

ઉપલા છ સવાલોના જવાબમાં શ્રીમંત મુનિરાજોએ તેમજ જૈન બંધુઓએ અનેક પ્રકારની સુચનાઓ લખી મોકલી હતી, અને તેમાં નીચે પ્રમાણે મુખ્ય મુખ્ય વાસ્તવિકતાઓ હતાં:—૧ જૈનધર્માનુસાર જૈનોના રીતરિવાજો રાખવા; ૨ જૈન કોન્ફરન્સની ફરજ; ૩ જૈનધર્મનો પ્રચાર કેમ કરવી જોઈએ? ૪ જૈનો-નિતિ કેમ થાય? ૫ જૈન મુનિમહારાજો કેટલાએક દેશોમાં વિચરતા નથી, તેથી ત્યાં વસતા જૈનો, જૈનધર્મથી વિમુક્ત ક્રિયાઓ આચરે છે, તે ઉપર ધ્યાન દેવા; ૬ જૈનોના

राजकीय हक शुं छे अने ते केम सचवाय ? ७ धर्म संबंधी फंडोनी व्यवस्था बराबर रहे, ते माटे बेधारण रचवा; ८ धार्मिक तथा व्यावहारिक केळवणीनो जैनोमां बहोळो फेलावो थवा माटे साधनो पुरां पाडवा; ९ जीर्ण मंदिरोद्धार करवा; १० जीर्ण पुस्तकोद्धार करवा; ११ साधु मुनीराजोए कया कया देशमां अवश्य विचरवुं जोईए, अने तेमनी शुं फरजो छे ? १२ जैन डीरेक्टरीनी आवश्यकता; १३ जैन पंचायत फंडनी स्थापना करवा; १४ जैन पाठशाळाओ, सभाओ तथा मंडळो कयां कयां स्थळे छे, तथा ते केवी रीते चाले छे ? १५ एक सारा पाया उपर हिंदी तथा गुजरातीमां जैन न्युसपेपर काढवा; १६ मोटां मोटां जैन तीर्थोनो कबजो हाथ लई, तेनो वहीवट करवा एक मोभादार सद्गृहस्थोनी मेनेजींग कमीटी नीमवा; विगेरे.

उपर लख्या मुजब छ सवालना सक्क्युलरना जवाबो आवता हता, तेनी पहोंच छोपेला

आमंत्रण पत्रिका. कार्डथी अथवा लिखीत पत्रथी स्विकारवामां आवती हती; अने उपला

सक्क्युलरथी सारी संख्यामां दरेक शहेर अने गमना आगेवानोनां

नामो, तेमज मंडळना सेक्रेटरीओनां नामोनां लीस्टो तैयार थई चुक्यां हतां; तेथी हवे कमीटीए

तेमना उपर आमंत्रण पत्रिका लखवा सारुं ते पत्रिका तैयार करवानुं काम हाथ धर्युं हतुं. आ

पत्रिका मोरबीवाळा मी. मनसुख कीरसूचंद महेताए तैयार करी हती, अने तेमां योग्य सुधारो

वधारो करी नीचे प्रमाणेनी आमंत्रण पत्रिकाओ दरेक स्थळे हिंदी अने गुजराती भाषामां छपावी

रवाना करवामां आवी हती:—

ॐ

॥ नमो तिथ्यस्स ॥

यः संसार निरास लालसमति मुक्त्यर्थमुत्तिष्ठते ।

यं तीर्थं कथयन्ति पावनतया येनाऽस्ति नाऽन्यःसमः ॥

यस्मै तीर्थपतिर्नमस्यति सतां यस्माच्छुभं जायते ।

स्फुर्तिर्यस्य परावसन्ति च गुणा यस्मिन्स संघोऽर्च्यतां ॥ १ ॥

॥ स्वस्ति श्री गोडिपार्श्वजीनं प्रणम्य ॥ श्री

महाशुभ—

स्थाने पूज्याराध्य, दंडधर्मवान्, सुश्रावक, पुण्य प्रभावक, देवगुरु भक्तिकारक, परमप्रीतिपात्रादि अनेक शुभगुणालंकृत धर्मस्नेही धर्मबंधु भाई श्री

तथा श्रीसंघ समस्त योग.

श्री मुंबई बंदरथी ला० संघ समस्तना जय जीनेंद्र अवधारशो. अत्र श्री देव-गुरुपसादे क्षेम-कुशलता वर्ते छे. आप श्री संघनी कुशलता चाहिये छीए.

विशेष विनंति के चरम तीर्थकर श्री महावीर भगवाननुं शासन सदा जयवंत छे. ए. पवित्र शासन सदा जयवंत, वर्ते, एम श्रीमन्महावीरस्वामीना उपासको ईच्छे. छे. तेथी

જ્યારે જ્યારે શ્રી જીન શાસનમાં વ્યવહાર કે પરમાર્થ રૂપે શીથીલતા જણાઈ છે, ત્યારે ત્યારે શાસનમાં અગ્રેસર આચાર્ય પ્રમુખે સકલસંઘે એકત્ર થઈ શાસનનું મહાત્મ્ય જલ્લવાઈ રહે એવો પ્રયાસ વચ્ચેવચ્ચે કર્યો છે.

બંધુઓ ! હાલ સમયમાં પણ આપણે એવી રીતે એકત્ર થઈ શ્રી જીન શાસનની તેમજ આપણી ઉન્નતિ અર્થે, યથાશક્તિ પ્રયાસ કરવો ઘટે છે. આવા પુણ્યકારક પ્રયાસની શરૂઆત ગયે વર્ષે “ શ્રી ફલોદી તીર્થોન્નતિ સભા ” એ કરી આપણને આભારી કર્યા છે. એ વેળાએ પ્રથમ જૈન કોન્ફરંસ શ્રી ફલોદી તીર્થ ક્ષેત્રે એકત્ર થઈ હતી, અને તે પ્રમાણે બીજી જૈન કોન્ફરંસ મેલવવા અમે ઈચ્છા રાખી છે. તે કોન્ફરંસ ચાલુ વર્ષના માદ્રપદ વદ ૧૩-૧૪-૦)) (તા. ૧૯-૨૦-૨૧ સપ્ટેમ્બર શનિ, રવિ, સોમવાર) આ ત્રણ દિવસોમાં અત્રે એકત્ર થશે.

શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીર સ્વામીના ઉપાસકો એકત્ર થઈ સ્વપરહિતના વિચાર કરે. એવો પ્રસંગ દુર્લભ છે. એવો પ્રસંગ મેલવવા અમે આ વેળા ઉત્કંઠિત થયા છીએ, તો આપના તરફથી પ્રતિનિધિઓ (ડેલીગેટ્સ) મોકલી શ્રી સંઘની ભક્તિ કરવા ઉત્કંઠિત થઈ અહીંના સંઘને આભારી કરશો.

મુંબઈ પ્રવૃત્તિક્ષેત્ર છે; તથાપિ આપણા સ્વધર્મી ભાઈઓનો મોટો સમુદાય અહીં વસે છે; અત્રે શ્રી જીનચૈત્યોની યાત્રાનો લાભ છે; મુનિ મહારાજોનાં દર્શનનો પણ પ્રસંગ છે. વળી સમસ્ત હિંદુસ્તાનના સંઘના પ્રતિનિધીઓ અત્રે પધારશે; તેઓનાં દર્શન-સમાગમનો લાભ, તેમજ આપણે વધારા મેળા થઈ આપણે જુદા પત્રમાં જણાવ્યું છે તેમ, જેથી આપણને વ્યવહારિક-ધાર્મિક લાભ થશે એમ, આ પવિત્ર ધર્મમેળાથી અનેક લાભ છે; માટે સકલસંઘ મેલવી પ્રતિનિધીઓ ચુંટી કાઢી મોકલવા કૃપા કરશો. અત્રે આપણી સર્વ પ્રકારે ભક્તિ કરવા સંઘ ઉજમાલ થઈ રહ્યો છે. આપના તરફથી જે ભાઈઓ પધારવાના હોય, તે ત્યારે પધારવાના છે તથા કોણ કોણ પધારવાના છે, એ વગેરેની અમને આપ આ પત્ર મળ્યે એક અટવાડિયામાં સ્વર આપવા કૃપા કરશો. આ કોન્ફરંસ બહુ ટુંકા વચ્ચેમાં મળવાની છે, તો આ પત્ર મળે અમને પ્રત્યુત્તર આપી આભારી કરશો, ને સાથેનું ફોર્મ ભરીને મોકલશો. આ પત્ર સંઘ સમસ્ત વાંચે એમ કરશોજી.

શ્રી તીર્થંકર ભગવાને સંઘને “ નમો તિથ્યસ્સ ” કહી વંચો છે, વચ્ચાવ્યો છે; એવો શ્રીસંઘ અત્રે મેળો થાય, તે આપણ સર્વને બહુ આનંદનું કારણ છે.

લા. સકલ સંઘની વતી

કોન્ફરંસની રીસેપ્શન (સ્વાગત) કમીટી તરફથી, મુખ્ય સેવકો

વીરચંદ દીપચંદ (પ્રમુખ),

ફકીરચંદ પ્રેમચંદ (ચીફ સેક્રેટરી)

ના જય જીનેશ્વર વાંચશોજી.

પ્રતિનિધીઓનાં નામો ભરી મોકલવાનું ફોર્મ.

ઉપર પ્રમાણે આમંત્રણ પત્રિકા સાથે જે જે પ્રતિનિધીઓ મોકલવાના હોય તેને માટે વિગત સાથે નામો ભરી મોકલવા સારું નીચે પ્રમાણેનું છોપલું ફોર્મ પણ મોકલવામાં આવતું હતું:—

શેઠ ફકીરચંદ્ર પ્રેમચંદ્ર જે. પી.

ચીફ સેક્રેટરી, રીસેશન કમીટી.

બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સ.

શ્રી મુંબઈ, પાયથુની.

પ્રિય ધર્મ સ્નેહી બંધુ,

જોગ શ્રી

જીલ્લા

શ્રી લી.

ના જયજીનેંદ્ર વાંચશો, વિશેષ વિનંતીપૂર્વક

જણાવવાનું કે અત્રેના શ્રી

તરફથી નીચે

જણાવેલા સદ્ગૃહસ્થોને કોન્ફરન્સની સભામાં ભાગ લેવા સારું પ્રતિનિધી તરીકે નીમવામાં આવ્યા છે.

પ્રતિનિધીનાં નામ	જ્ઞાતિ	ઉંમર	બંધો	ટેકાણું.

મીતિ સંવત ૧૯૬૯ ના

લા.

હવે પ્રતિનિધીઓનાં નામો આવવા લાગ્યાં હતાં અને ટુંક વચ્ચેનાં તેમની સંખ્યા સારા પ્રમાણમાં નોંધાઈ હતી, જે બાળીને શ્રી મુંબઈના સંઘનો ઉત્સાહ વિશેષ વધવા લાગ્યો હતો. ઉત્તારા કમીટી, મોજન કમીટી, મંડપ કમીટી, વૉલન્ટિયર કમીટી વગેરેના સેક્રેટરીઓ પોતાની કમીટીની મીટીંગો ભરવા મંડી ગયા હતા, અને કોન્ફરન્સની ઓફિસમાં રાત દિવસ ધમાલ મચી રહી હતી.

हेड ऑफीस, पायधुनी, मुंबई.

सविनय जणाववानुं के आपना तरफथी प्रतिनिधीओ (डेलीगेट्स) चुंटी
काढवामां आव्या छे; तेनो पत्र अमोने मळ्यो छे. महेरवानी करी तेओनी सही साथे नीचला
सवालोनुं फॉर्म भरीं मोकलशोजी.

लीखितंग नम्र शेवक,

फकीरचंद प्रेमचंद, चीफ सेक्रेटरी.



પ્રતિનિધીઓએ ભરી મોકલવાનું ફોર્મ.

शेठ फकीरचंद, प्रेमचंद जे. पी.

चीफ, सेक्रेटरी, रीसेप्शन कमीटी, बीजी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स.

श्री सुंवरई.

જોગ લીલિતંગ શ્રી

थी जीह्वा

• નંબર	મુંબઈ પધારનારાનું નામ	તેઓ શ્રી સંઘે ગોઠવણ કરી છે ત્યાં ઉતરશે અને ભોજન લેશે કે વીજી જગોણ ઉતરવા માગે છે ? કયે દિવસે કયી ટ્રેનમાં મીકલશે ? અને ટીકીટ કયા સ્ટેશનની લેશે ?

श्री संघना उतारा उपर
जनाएने ग्रांटरोड स्टेशन
नजदीक पडशे.

लखी तारीख

लीखितंग आपना शुभेच्छको,

ઉપરના સવાલપત્રકના જવાબો ઘણે સ્થળે ઠેકાણેથી ફરી વળ્યા હતા, અને તેથી કરી રીસેપ્શન કમીટીને સર્વ પ્રકારની સવડ કરવામાં સારી મદદ મળી હતી.

જે જે સ્થળે આમંત્રણ પત્રિકાઓ મોકલવામાં આવી હતી, પણ જેમના તરફથી પંદર દિવસ વીલ્યા છતાં જવાબો ફરીવળ્યા નહોતા તેમના ઉપર રીમાઇન્ડરો મોકલવામાં આવતાં હતાં, અને તે ઉપરાંત કેટલાંક મુખ્ય અને મોટાં શહેરો ઉપર તારપણ કરવામાં આવતા હતા. આ સ્થળે જણાવતાં ઘણોજ આનંદ પેદા થાય છે કે, દરેક સ્થળેથી કારણો સાથના જવાબો તરતજ ફરી વળતા હતા, અને છેવટે જે દેશાવરો દૂર હતા તથા જે સ્થળોને પ્રતિનિધીઓ મોકલવાનું કામ અગવડભરેલું હતું, તે સિવાયનાં વધાં સ્થળેથી

આમંત્રણ પત્રિકાઓ મોકલેલ સ્થળોથી જવાબો ફરી ન વળવાથી લખવામાં આવેલાં રીમાઇન્ડરો.

પ્રતિનિધીઓની ચુંટણી થઈ આવી હતી, અને જે દેશમાંથી પ્રતિનિધી આવી શક્યા નહોતા તે દેશાવરોવાળાં કોન્ફરન્સની પૂર્ણ પત્તેહ ઈચ્છી હતી, અને પોતે ભાગ નહિ લઈ શકવા માટે પોતાની દિલગીરી જાહેર કરી હતી.

જૈન ગ્રેજ્યુએટો તથા જુદા જુદા મુલકોમાં જૈન બંધુઓ, જેઓ રાજ્યકારભારમાં સારો ઓધ્વો ધરાવતા હોય, તેઓને પ્રતિનિધીઓ તરીકે ખાસ આમંત્રણ કરવા માટે આ કમીટીએ રીસેપ્શન કમીટીને સૂચના કરી હતી; અને રીસેપ્શન કમીટીએ તે સૂચના બહાલ રાખવાથી તેઓને ખાસ આમંત્રણ કરવામાં આવ્યાં હતાં.

જૈન ગ્રેજ્યુએટો અને અમલદારોને પ્રતિનિધી તરીકે ગણવાનો ઠરાવ.

આ ઉપરાંત કામો ચાલતાં હતાં તે દરમ્યાન કોન્ફરન્સમાં કયા કયા વિષયો લેવા તે કામ પણ આ કમીટીના હાથમાં મુકવામાં આવ્યું હતું, જેથી તા. ૨૩, ૨૮ અને ૩૦ મી જુલાઈના દિવસોએ કોરસ્પોન્ડન્સ કમીટીની મીટીંગો મળી હતી; અને છેવટે નવ વિષયો જે કોન્ફરન્સમાં ચર્ચાયા હતા તથા જેને માટે ઠરાવો થયા હતા, તે મુકરર કરવામાં આવ્યા હતા.

કોન્ફરન્સમાં કયા કયા વિષયો લેવા તે માટે કમીટીએ બજાવેલું કામ.

વઢી પસંદ કરેલા નવ વિષયો ઉપર ટુંક વિવેચન લખી મોકલવાથી દરેક જણનું યોગ્ય ધ્યાન સ્વેચ્છાએ એક ધારી, દરેક વિષય ઉપર ટુંક વિવેચન લખી તે ગુજરાતીમાં તથા હિંદીમાં છપાવી આમંત્રણ પત્રિકા સાથે દરેક સ્થળે મોકલવામાં આવ્યું હતું. ઉપર જણાવેલ આમંત્રણ પત્રિકા તથા ટુંક વિવેચન સાથના નવ વિષયો આપણા જૈનપત્ર, જૈન માસિકો, મુંબઈ સમાચાર, અલ્બારે સોદાગર, સાંજ વર્તમાન વિગેરે પત્રોમાં પ્રગટ થવાથી લોકોમાં કોન્ફરન્સ સંબંધમાં વિશેષ જાગૃતિ ફેલાઈ હતી.

આપણી કોન્ફરન્સની બેઠક વચ્ચે કામકાજ કરવાના ઠરાવોનો સ્વરડો તૈયાર કરવાનું કામ આ કમીટી તરફથી બજાવવામાં આવ્યું હતું, અને તેને માટે અગાઉ

કોન્ફરન્સની સબ-જેક્ટ કમીટીમાં રજુ કરવા માટે તૈયાર કરવામાં આવેલા ઠરાવોનો સ્વરડો.

ગણતરી તા. ૧૧, ૨૭ તથા ૨૯ મીએ કોરસ્પોન્ડન્સ કમીટીની મીટીંગો મળી હતી. છેવટે એ કામ માટે નીમાયેલી સબકમીટી તથા પ્રમુખ વિગેરેની પરવાનગીથી આ મહત્વનું કામ યથાશક્તિ મેં બજાવ્યું હતું.

हवे आ कमीटीनुं काम वक्ताओनुं लीस्ट करवा माटेनुं हतुं, अने तेने माटे एक पांच वक्ताओनुं लीस्ट तैयार करवा मा टेनी गोठवण.

जणनी सबकमीटी नीमवामां आवी हती. आ संबधमां जुदा जुदा देशा-वरोमां तथा मुंबईमां जेओ सारा वक्ताओ हता तेओना उपर पत्रो लख-वामां आव्या हता, अने तेमना उपर ठरावोना खरडानी एकेक नकल मोकलवामां आवी हती. आगेवान वक्ताओने तैयार थई आववा माटे

कागळो तथा तारथी खबरो आपवामां आवती हती. तेओए जुदा जुदा विषयो पोतानी मरजी मुजव पसंद कर्या हता, अने जे गोठवणथी छेवटे आपणे सारी फतेह पामवा शक्तिवान थया हता.

आप सर्वे जाणो छो के आ आपणी जैनकोमनी बीजी कॉन्फरन्स हती, अने देशदेशा-

वक्ताओए कयी कयी बाबतो ध्या-नमां राखी बोलवुं ते माटे नियमो.

वरना वक्ताओ पोतानी दर्लीलो भाषणद्वाराए केवी रीते मुकशे तेथी आपणे अजाण्या हता. वळी ते साथे अमुक भाषणकार केटली शक्ति धरावे छे अने कॉन्फरन्सनुं गौरव सचवाय तेवी रीते बोली शकशे के केम, विगेरे बाबतोथी आपणे अजाण हता तेने लीधे, दरेक वक्ता रीतसर बोले

अने बोलती वखते नियममां रहे ते माटे आ कमीटी तरफथी थोडा एक नियमो घडवामां आव्या हता, अने तेनी नकलो नक्की करेला वक्ताओमां वहेचवामां आवी हती.

वळी कॉन्फरन्सना प्रमुख साहेबनुं भाषण. आ कमीटीने सोंपवामां आव्युं हतुं, जे छपा-ववानुं काम पण पूर्ण उत्साहथी खरेखरी त्वरा करी अमे वखतसर पुरं कर्युं हतुं.

कॉन्फरन्सनी बैठक वखते सकर्युलरो, रजु करवाना ठरावो, दररोजना प्रोगामो, तारौ विगेरे घडवा तथा प्रगट करवानुं काम चीफ सेक्रेटरीए आ कमीटीने सोप्युं हतुं, अने तेथी वखतोवखत तेमना अभिप्राय प्रमाणे तैयार करी तेमनी सही साथे आ कमीटी प्रगट करती हती.

कॉन्फरन्सनी बैठकां वखते रीपोर्ट लेवा माटे मुंबई, सुरत, वडोदरा, अमदावाद, पुना, राजकोट विगेरे मोटां शहेरोनां पत्रोना अधिपतिओ उपर, तेमना तरफथी रीपोर्टरो मोकलवा माटे अगाऊथी लखी मोकलवामां आव्युं हतुं, अने तेमने माटे जोईती गोठवण राखवामां आवी हती. लगभग २० पत्रोना अधिपतिओए पोताना रीपोर्टरो मोकलवा महेरबानी करी हती, जेने माटे आ प्रसंगे अमे तेमनो आभार मानीए छीए.

कॉन्फरन्सनी बैठकमां प्रतिनिधीओ अने प्रेक्षको उपरांत जाणीता विद्वानो अने प्रतिष्ठित वेपारीओने आमंत्रण करवामाटे खास सुशोभित आमंत्रणपत्रो छापवामां आव्यां हतां, अने जे जे सदगृहस्थो उपर ते मोकलवामां आव्यां हतां, तेओमांना लगभग बधा सदगृहस्थोए पधारीने आपणी

कोमता आ शुभ कार्यसाहं उत्तेजन आप्युं हतुं, जेने माटे अत्रे तेमनो आभार मानीए छीए.

અત્રે જણાવતાં ઘણોજ આનંદ થાય છે કે, મુંબઈના અગ્રેસર ગુજરાતી રોજીદાર પત્ર “મુંબઈ સમાચાર” પત્રે વજા-વેલી વચ્ચાણવા-લાયક સેવા. કૉન્ફરન્સની બેઠક વચ્ચે પ્રત્યેક દિવસનો હેવાલ તેજ સાંજના પ્રગટ કરી આપણી જૈનકોમની ઉત્તમ સેવા વજાવી હતી, અને એક ઁંચ પત્રકાર તરીકેની પોતાની ફરજ સારી રીતે અદા કરી હતી, જેને માટે આપણે આ તકે તે પત્રના અધિપતિ સાહેબ તથા માલીકનો સ્વરા અંતઃકરણથી આભાર માનીએ છીએ.

છેવટે આ કમીટીના કામમાં જે જે સદ્ગૃહસ્થોળ યથાશક્તિ મદદ કરી હતી તે સર્વેનો સ્વરા અંતઃકરણથી આભાર માનીને આ રીપોર્ટ પુરો કરું છું.

ઁ. સેવક,
મોહનલાલ પંજાભાઈ,
સેક્રેટરી.

પુરવણી (ઁ).

વીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કૉન્ફરન્સની

ફંડ કમીટીનો રીપોર્ટ.

૧. ફંડ કમીટીના સેક્રેટરી તરીકે અમારી કમીટીનો રીપોર્ટ રજુ કરવાનું મને ચીફ સેક્રેટરી તરફથી કહેવામાં આવતાં, આ કમીટીએ કૉન્ફરન્સને માટે નીમણેલી રીસેપ્શન કમીટીની સત્તા નીચે જે કામ તેની શરૂઆતથી આજસુધી કરેલું છે, તેનો ટુંક રીપોર્ટ રજુ કરવાની રજા લઉં છું.

૨. ફંડ કમીટીની નીમણુંક રીસેપ્શન કમીટીના સાથેજ થઈ હતી. તા. ૧ જુલાઈ ૧૯૦૩ને રોજ મલેલી રીસેપ્શન કમીટીની પહેલી મીટીંગમાં જે વચ્ચે જુદી જુદી સબકમીટીઓ નીમવામાં આવી હતી, તે વચ્ચે ફંડ કમીટીના સેક્રેટરી તરીકે મને નીમવામાં આવ્યો હતો. અમારી કમીટીના પ્રમુખ શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ.ની નીમણુંક જોકે રીસેપ્શન કમીટીની ત્રીજી મીટીંગ વચ્ચે પસાર થયેલા છઠ્ઠા ઠરાવની રૂઢિ થયેલી હતી છતાં, શેઠ વીરચંદ દીપચંદ રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ હોવાથી એકજ ગૃહસ્થ બે કમીટીમાં પ્રમુખ તરીકે ન રહી શકવાને લીધે, એઓ. સાહેબનું મુબારક નામ ફંડ કમીટીના પ્રમુખ તરીકે ફંડ કમીટીના મેમ્બરોના લીસ્ટમાં જોડી શકાયું નથી. રીસેપ્શન કમીટીની પહેલી મીટીંગ વચ્ચે ફંડ કમીટીના મેમ્બરોનું જુદી જુદી જ્ઞાતિઓ-સાથવારનું એક લીસ્ટ જુદું પાડવામાં આવ્યું હતું, તથા તેમાં જરૂરના પ્રસંગે નવા ગૃહસ્થોને મેમ્બર તરીકે ઉમેરવામાં આવતા હતા; અને તેથી મેમ્બરોની સંખ્યા

સંખ્યા વધારેમાં વધારે ૨૨૧ સુધી પહોંચી હતી. મેમ્બરોના નામોનું લીસ્ટ એબુડું તો મોટું છે કે, જો તેને આ રીપોર્ટ સાથે રજુ કરવામાં આવે તો તેનું કદ જોઈતા પ્રમાણ કરતાં વધી જાય; તેથી તેમ ન કરતાં ફંડ કમીટીના મેમ્બરોનાં નામો માટે ચીફ સેક્રેટરીના રીપોર્ટને અંતે આપેલા સબકમીટીવારના રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરોના લીસ્ટમાં (પુરવણી અ) જોઈ લેવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે. છતાં પણ મેમ્બરોના સાથવારની સંખ્યાના આંકડા નીચે મુજબ છે:—

સેક્રેટરી. ૧

સુરતી સાથ ૪૦

ગોધારી સાથ ૨૧

મારવાડી સાથ ૬૬

ગુજરાતી સાથ ૪૦

છાપરીયા સાથ ૧૭

===

નગરી સાથ ૭૦

કચ્છી સાથ ૨૯

કુલ. ૨૨૧

રીસેપ્શન કમીટીની નીમણુંકની તારીખ ૨૭ જુલાઈ તથા કૉન્ફરન્સ ભરવાની તારીખ ૧૯ સપ્ટેમ્બર વચ્ચે રહેલા લગભગ અઢી માસના ટુંક અરસામાં, ફંડ કમીટીને પોતાનું કામ પુરું કરવાનું હોવાથી, તે વાતને ઉપર પ્રમાણેની મેમ્બરોની રાખેલી મોટી સંખ્યા માટેના વચાવના એક કારણ તરીકે રજૂ કરી શકાય તેમ છે.

૨. ઉપર પ્રમાણેની ફંડ કમીટીના પ્રમુખ, સેક્રેટરી અને મેમ્બરોની સંખ્યાની હકીકત જંગાવ્યા પછી, અમારી કમીટીને સોંપેલું કામકાજ અને તે માટેની કરેલી ગોઠવણ વિષેની હકીકત આપવી અવશ્યની છે. ફંડ કમીટીનું કામ એ હતું કે, જુદા જુદા ગૃહસ્થોને મઠીને કૉન્ફરન્સને અંગે થનારા ખર્ચ માટે ઉઘાડેલા ફંડમાં નાણાં ભરાવવાં, ભરેલાં નાણાંની ઉઘરાણી કરાવવી અને આવેલાં નાણાં હિસાબકમીટીના કીલીદારને સ્વાધીન કરવાં. જે તારીખે નાણાં ભરાતાં તે તારીખે તેની નોંધ લેવાતી, અને તેની ઉઘરાણી કરીને પૈસા જ્યારે વસુલ થતા તે વખતે તે ધણીને અમારી સહી સાથેની પહોંચ આપવામાં આવતી, અને નાણાં કીલીદારને સ્વાધીન કરીને એક બુકમાં તેની નોંધ રાખવામાં આવતી. કીલીદાર પાસે આવેલું ભરણું જાણની રાવ સાહેબ હીરાચંદ મોતીચંદની પેઢીએ ભરવામાં આવતું, અને તે કામ કીલીદારને એટલે હિસાબકમીટીને લગતું હોવાથી તેને માટે અહીં વધારે લખવાની જરૂર રહેતી નથી. ફંડમાં ભરાયેલી રકમોની ઉઘરાણી માટે એક દીપચંદ મકનજી નામના ઉઘરાણીદારને રાખવામાં આવ્યો હતો. કૉન્ફરન્સના નજીકના દિવસોમાં જ્યારે ફંડની ઉઘરાણીનું કામ જોસથી ચલાવવાની અમને ફરજ પડી હતી, તે વખતે કામના બોજાને પહોંચી વળવાને બીજા બે માણસોને ઉઘરાણીના કામ માટે ચીફ સેક્રેટરીની ઑફીસમાંથી બોલાવવાની જરૂર પડી હતી; પણ પાછળથી તે માણસોને ઉતારા કમીટીના કામમાં રોકાવું પડવાથી ઉઘરાણીનું કામ એકલા દીપચંદના હાથમાં રહ્યું હતું, જે ઠેઠ સુધી કાયમજ છે. મજકુર દીપચંદે ઉઘરાણીનું કામ વહુજ ચીવટ રાખી કરેલું છે, અને તેણે ફંડની ઉઘરાણી કરીને મોટી રકમો વસુલ કરી લેવાની જે મહેસસ લીધી છે, તેમ માટે હું અને ફંડ કમીટી આ તકે પોતાનો સંતોષ જાહેર કરીએ છીએ.

૪. રીસેપ્શન કમીટીની તા. ૫ મી જુલાઈની મીટીંગમાં મુંબઈના જૈન ભાઈઓમાં કેટલો વધો આનંદ અને ઉત્સાહ આવી ગયો હતો કે, તેજ વખતે કેટલાએક ઉદાર ગૃહસ્થોએ મોટી રકમો ભરી ફંડની શરૂઆત કરી હતી; અને ત્યારપછી જ્યારે જ્યારે રીસેપ્શન કમીટીની મીટીંગો મઠી હતી, તે જ વખતે પધરિલા ગૃહસ્થો પોતાની રાજીખુશીથી પોતાના તરફની રકમો

ભરીને, બીજાઓ પાસેથી ભરાવવાનું પોતાની મેળે માથે લેતા હતા. પ્રથમ કેટલાક ગૃહસ્થો તરફથી એવી દલીલ રજુ કરવામાં આવી હતી કે, કૉન્ફરન્સને માટે જોઈતાં નાણાં ડેલીમેટો અને વીજીટરોની મોટી ફી રાખીને તે મારફતે ઉપજાવી કાઢવાં; પરંતુ આ વાત મોટે ભાગે રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરોને રુચી નહીં, અને તેથી ફંડ ચાલુ કરી તેમાં રકમો ભરાવવાનું કામ વ્યાજબીપણે હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું. ફંડમાં નાણાં ભરવા માટે સહુ કોઈની મરજી ઉપર મુકવામાં આવ્યું હતું, અને એ નિયમને વઠગીનેજ રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરોને યથાશક્તિ બને તેજ રકમો ફંડમાં ભરવાનું સુચવવામાં આવ્યું હતું; પરંતુ કહેવાને સ્વસ્તી ઉપજે છે કે દરેક સબકમીટીના મેમ્બરો પોતાની રકમો પોતાની કમીટીના સેક્રેટરીઓ મારફત ભરી મોકલાવી હતી.

૧. ફંડનો મોટો હિસ્સો મંડપ અને ભોજન સ્થળમાં તળાઈ ન જાય તે માટે, મંડપની ટીકીટો તથા ભોજનની પાંતીયો કાઢીને તે બંને 'સ્વાતાંત્ર્ય' પોતાની આયકુપર આધાર રાખનારાં કરવામાં આવ્યાં હતાં; તેથી ફંડ સ્વાતાંત્ર્ય મોટો હિસ્સો તેથી રીતે ઉપજાવી કાઢ્યો હતો. ભોજન માટે જે જે ગૃહસ્થોએ રાજીસૂચીથી પાંતીઓ આપેલી છે, તે તેમણે ફંડમાં પોતાની ભરેલી રકમો ઉપરાંત આપેલી છે; તેથી જેમ તેઓ સાહેબનો ફંડમાં રકમો ભરવાને માટે આભાર માનવામાં આવે છે, તેમ તે કરતાં વઢી વધારે તેઓ સાહેબોએ ભરેલી પાંતીઓ માટે પણ ભોજન કમીટી તરફથી આભાર માનવામાં આવશે તેમ ધારી, આ ગૃહસ્થોનાં સુવારફ નામાં અત્રે આપવામાં આવ્યાં નથી.

૬ ફંડમાં રકમો ભરવાનું કામ રાતદિવસ જારી રાખેલ હતું, અને અવારનવાર દરેક સાથમાંથી રકમો ભરાવી શકે તેવા ગૃહસ્થોનાં નામો મેઝવીને તેમની મુલાકાત લેવામાં આવતી હતી, અને તે રીતે ફંડની રકમો ભરાઈ છે. મારવાડી, સુરતી, ગુજરાતી, છાપરીયા, ગોધારી, કચ્છી, નગરી વિગેરે જે જે સાથના ગૃહસ્થો પાસે રકમો ભરાવવા અર્થે જવું પડ્યું હતું, તેઓ તરફથી વગરઆનાકાનીએ કે વગરઆંચકે પોતાની શક્તિ અને નામને છાજે તેવી રીતની રકમો ભરી આપવામાં આવી હતી, અને તેવા ઉદાર ગૃહસ્થોની કિંમતી મદદથી ફંડ લગભગ રૂ. ૧૬૦૦૦ ની રકમ ઉપર આવી શક્યું છે. આવડી મોટી રકમ થોડા વ્યવસ્થામાં જમા થશે એમ ફંડકમીટીને સ્વાસ્થ્ય નહોતો, છતાં જે થયું છે તે ફંડમાં ભરનારા અને કામ કરનારા ગૃહસ્થોની સ્વતંત્ર આભારી છે. ફંડ ભરાવવામાં જોકે ફંડ કમીટીના અને રીસેપ્શન કમીટીના દરેક મેમ્બરની મદદનો હિસ્સો મળેલો હતો, તોપણ તે ઉપરાંત નીચેના ગૃહસ્થો તરફથી રકમો ભરાવવા માટે બહુ જબરી લાગવગ અને જાતી મહેનત વાપરવામાં આવી હતી:—

શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદ.

„ હીરાચંદ મોતીચંદ.

„ મોહનલાલ હેમચંદ.

„ માણેકલાલ ઘેલાભાઈ.

„ ભગીનભાઈ મંજુભાઈ.

„ જ્ઞાનચંદ કેશવજી.

„ અમરચંદ પી. પૂરમાર.

„ ડાહ્યાભાઈ સુરચંદ.

શેઠ વીરચંદ દીપચંદ.

„ લાલચંદભાઈ.

„ જેઠાભાઈ નરશી કેશવજી.

„ લલ્લુભાઈ ગુલાબચંદ.

„ લલ્લુભાઈ નથુ.

„ કલ્યાણચંદ સોભાગચંદ.

„ દલીચંદ ભાઈચંદ.

„ સેવાઈચંદ જીવૂણચંદ.

બીજા કેટલાક પ્રહસ્યો જુદી જુદી વખતે સલાહ અને મદદ આપેલી છે, તેઓનાં દરેકનાં નામ આ રીપોર્ટમાં લંબાણ થવાના મયે દાખલ થઈ શકે તેમ નથી; તેથી તેઓ સર્વ ગૃહસ્થોનો આભાર માનીને ઉપરના પ્રહસ્યો માટે ખાસ ઇટલું કહેવાનું છે કે, તેઓ તથા બીજા કેટલાક સાહેબો પોતાનો ધંધો છોડીને ફંડ ભરાવવા માટે રાતદિવસ સત્ત મહેનત લીધી હતી, અને તે ઇટલે સુધી કે કેટલાક વખતે રાત્રિના એકેક વાગ્યાસુધી પણ તેઓ પોતાનું ફંડ ભરાવવાનું કામ છોડ્યું નહોતું. ઉપર જણાવેલા પ્રહસ્યો પોતાના સાથમાંથી ઘણા ઘણા પ્રહસ્યો પાસેથી રકમો ભરાવેલી છે, અને એમના ફંડ ભરાવવાના અથાગ પરિશ્રમને લીધેજ ફંડ પોતાની હાલની સ્થિતિ પહોંચ્યા પામ્યું છે, તેથી તેઓ સાહેબોનો જેટલો આભાર માનવામાં આવે તેટલો ઓછો છે.

૭. ફંડની અંદર નાણાં ભરનારાઓનાં મુબારક નામો તેઓ ભરેલી રકમો સાથે આ રિપોર્ટની પુરવણી (આ) માં જોવામાં આવશે.

૮. ફંડ ભરાવવાનું કામ કોન્ફરન્સ પુરી થયા પછી બંધ કરવામાં આવ્યું હતું.

૯. ચીફ સેક્રેટરી મી. ફકીરચંદ પ્રેમચંદે પોતાના કિંમતી વખતના મોગે, જે અળહદ મહેનત લઈ પોતાની હાજરીથી ફંડ કમીટીના કામને અમુલ્ય સહાય આપેલી છે, તે માટે તેઓ સાહેબનો આ તેક આભાર માનવાની ફંડ કમીટી પોતાની ફરજ સમજે છે.

૧૦. ફંડ કમીટીનું કાર્ય એવા પ્રકારનું હતું કે, તેમાં ચીવટથી અને ધીરજથી કાર્ય કરવાની પુરેપુરી આવશ્યકતા હતી. ચીફ સેક્રેટરી સાહેબે આ વિષયમાં સંપૂર્ણ હાથપગથી કામ લઈ સર્વ પ્રકારની સગવડ કરી આપી હતી. ફંડ કમીટીને જે નહિ ધારેલી ફતેહ મળી છે, તે આવી અનેક મદદને લીધેજ મળી છે.

લી. સેવક

ત્રીભોવનદાસ માળજી,

સેક્રેટરી, ફંડ કમીટી.

પુરવણી (૯).

બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સની

મોજન કમીટીનો રીપોર્ટ.

શ્રી મુંબઈ શહેરમાં ભરાયેલી બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીની મોજન કમીટીનો નીચે પ્રમાણે ટુંક રીપોર્ટ રજુ કરતાં મને ઘણો આનંદ થાય છે.

તા. ૫-૭-૧૯૦૩ ને રોજ મળેલી રીસેપ્શન કમીટીની મીટીંગ વખતે, બહારગામથી પધારનારા ડેલીગેટોની મોજન વિગેરેની મોઠવણ અને આગતાસ્વાગતા કરવા માટે એક મોજન કમીટી નીમવામાં આવી હતી, જેમાં પાછલથી થયેલા વધારા સાથે પ્રમુખ સેક્રેટરી મળીને મેમ્બરોની કુલ સંખ્યા પચીસની હતી, જેઓનાં નામો નીચે પ્રમાણે છે.

શેઠ બાલચંદ કનીરામ—પ્રમુખ.

શેઠ કસ્તુરભાઈ કશલચંદ
 „ કાઠીદાસ જગજીવન
 „ કાઠીદાસ મુઠજી
 „ ઘેલાભાઈ ત્રીભોવનદાસ
 „ ચંદુલાલ શુશાલજી
 „ ચુનીલાલ વીરચંદ
 „ છગનલાલ રૂપચંદ
 „ જુવારમલ સમીરમલ
 „ તેજરાજ મોતીજી
 „ દેવજી વરસંગ
 „ પાનાચંદ તારાચંદ
 „ પ્રેમચંદ વીરપાલ

શેઠ બાપુલાલ લલ્લુભાઈ
 „ બાલાભાઈ છગનલાલ
 „ મગનલાલ નરોત્તમદાસ
 „ મગનલાલ કંકુચંદ
 „ મનસુખરામ ભાઈચંદ
 „ રામલાલ કેશવલાલ
 „ લલ્લમીચંદ રેંગાર
 „ વનમાઠી ગંભીરમલ
 „ વાડીલાલ પુનમચંદ
 „ સોભાગ્યચંદ તલકચંદ મલબારી
 „ હીરાલાલ બકોરભાઈ
 „ મોહનલાલ હેમચંદ—સેક્રેટરી.

ભોજન કમીટીની પહેલાં ચાર મીટીંગો થઈ હતી, અને તે વચ્ચે પરચુટણ કામકાજ સંબંધી વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો; પણ પાછલથી ભાદરવા વદી ૪ ના દિવસથી હંમેશાં ભોજન સંબંધી વિચાર કરવા માટે થોડા ઘણા મેમ્બરોને ભેગા થવું પડતું હતું. મીટીંગો વચ્ચે કંઈ અગત્યના ઠરાવો પસાર કરેલા ન હોવાથી, અત્રે તે ટાંકી બતાવવાની જરૂર રહેતી નથી.

કોન્ફરન્સમાં પધારનારા ડેલીગેટો પૈકી જે સાહેબો કોન્ફરન્સના રસોડે ભોજન લેવાના હતા, તે સાહેબો તરફથી તેવી મતલબની ખબર કોર્સપોન્ડન્સ કમીટી મારફતે ડેલીગેટોના લીસ્ટમાંથી મળી શકતી હતી, અને તેથી ભોજન માટેની વ્યવસ્થાનો વિચાર કરવામાં ઘણીજ સાહ્યતા મળતી હતી.

આવવાજવાની અગવડ ન પડે તેટલા માટે, પધારનારા ડેલીગેટોની ભોજનની ગોઠવણ જે જે ઉતારામાં તેઓ સાહેબોને ઉતારો આપવામાં આવ્યો હતો, ત્યાંજ રસોડાં ધોળી તથા રસોડાં વિગેરે રાખીને કરવામાં આવી હતી. જુદા જુદા ઉતારામાં નીચે પ્રમાણે છ રસોડાં ધોળવામાં આવ્યાં હતાં અને જમનાર ગૃહસ્થોની તથા સ્ત્રીઓની કુલ સંખ્યા ૯૦૦ ની હતી, જે નીચેના કોઠા ઉપરથી જણાશે:—

ઉતારા.	પ્રાંત.	જમનારની સંખ્યા.
(૧) શેઠ શ્રીમચંદભાઈ મોતી- ચંદના લાલબાગમાં.	ગુજરાત, સુરત, કાઠીઆવાડ, દક્ષિણ.	આશરે ૫૫૦
(૨) શ્રી. ફતેહપુર. મારવાડીની ધર્મશાળા.	મારવાડ.	૬૬
(૩) શેઠ મુઠજીભાઈની ધર્મશાળા.	બંગાળા.	૨૫

(४) शेठ गंगादास ब्रिजमुखण- दासनी बाडी.	रजपुताना तथा मध्यप्रांतो.	॥ ८५
(५) शेठ वीरचंद दीपचंदन घर, गीरगाम.	पंजाब.	॥ १७५
		९००

कॉन्फरन्सनी बैठको मुंबई खाते संवत् १९५९ना भादरवा वदी १३, १४, ०)) अने आसो सुदी, १ एटले ता. १९, २०, २१, २२ सप्टेंबर १९०३ना रोज हती; अने तेथी कॉन्फरन्सनुं रसोडुं भादरवा वदी १२थी आसो सुदी १ सुधी उघाडुं राखवानुं ठराववामां आव्युं हतुं; पण ते दिवसथी अगाऊ आवनारा तथा कॉन्फरन्सनी बैठको खलास थया पछी मुंबई शहेर जोवांनी ईच्छा राखनारा बहारगामना डेलीगेटोनी सबड खातर रसोडुं भादरवा वदी १०थी खोलीने आसो सुदी ४ सुधी चालु राखवामां आव्युं हतुं.

देशदेशना भावकभाईओना रसोईना जुदा जुदा रिवाजोने अनुसरिने, तेओने मनपसंद रसोईनी सबड पुरी पाडवा माटे प्रांतधार जुदां जुदां रसोडां उघाडवानुं उचित धारवामां आव्युं हतुं; अने मने जणावतां संतोष उपजे छे के, आपणा बहारगामना स्वधर्मीभाईओनी पोतपोताना रिवाजोने अनुसरिने आगतास्वागता करवामां भोजन कमीटीए पोताथी बनतुं करवामां कईपण जातनी कचाश राखी नहोती. डेलीगेटोना भोजननुं खर्च श्री संघना नीचे जणावेला उदार दीलना गृहस्थो तरफथी तेमनां नाम आगळ लखेली पांती प्रमाणे उपाडी लेवामां आवनार हतुं, अने तेथी रीसेप्शन कमीटीने माथेथी एक जातनो बोजो ओछो थयो हतो, जे माटे ते गृहस्थोनो अंतःकरणथी उपकार मानुं छुं.

पांतीनी संख्या.	गृहस्थनुं नामः	१ पांतीना रुपीया.	कुल रुपीया.
४	शेठ छोटालाल नगीनदासनी कंपनी.	१६६-१३-३	६६७-५-०
२	„ जीवणचंद लल्लुभाईनी „	„	३३३-१०-६
२	„ हीराचंद मोतीचंद.	„	३३३-१०-६
२	„ देवकरण मुळजी.	„	३३३-१०-६
२	„ प्रेमचंद रायचंद.	„	३३३-१०-६
२	„ वीरचंद दीपचंद सी. आई. ई.	„	३३३-१०-६
१	„ तलकचंद जेठाभाई.	„	१६६-१३-३
१	„ रत्नजी जीवणदास.	„	१६६-१३-३
१	„ गोकळभाई मुळचंद.	„	१६६-१३-३

जमनारनी संख्या तथा डेलीगेटोनी सगवडो तरफ भोजन कमीटीने आशरे रु. २८०० नुं खर्च थयुं हतुं, ते भोजन कमीटीए धार्या करतां घणुंज ओछुं हतुं, जोके भोजन कमीटी तरफथी जमनारनुं मन रीझववामां कईपण बाकी राखवामां आव्युं नहोतुं. भोजन कमीटी.

કાર્યમાં સઘળા મેમ્બરોએ પૂર્ણ ઉત્સાહથી ભાગ લીધો હતો, અને મુલ્યત્વે કરીને નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થોએ મને જે કિંમતી મદદ કરી હતી, તેને માટે તેઓનો હું ઉપકાર માનું છું.

શેઠ. બાલચંદ કનીરામ. પ્રમુખ.

શા. કસ્તુરચંદ કશલચંદ.

„ ઘેલાભાઈ ત્રીભોવનદાસ.

„ ચુનીલાલ વીરચંદ.

„ છગનલાલ શવચંદ.

શ્વેરી પાનાભાઈ તારાચંદ.

શા. મનસુખરામ ભાઈચંદ.

„ રામલાલ કેશવલાલ.

„ વાડીલાલ પુનમચંદ, વિગેરે.

આ સિવાય ઉતારાઓમાટે નક્કી કરેલા વૉલન્ટિયરોએ સારી રીતે મદદ આપી હતી.

ભોજન કમીટીના વપરાશમાટે શ્રી શાંતિનાથજી મહારાજના સાગર ગચ્છના ઉપાશ્રય તરફથી, તથા જે વાડીમાં ઉતારો હતો તે વાડીનાં વાસણો વિગેરે, તેમજ શ્રી લાલબાગ, ધી જૈન ક્લબ, તથા શ્રી ગોડીપાર્શ્વનાથજીના દેરાસરનાં વાસણો વાપરવા માટે મળ્યાં હતાં, તેથી તે ખાતાંઓના લાગતાવળગતાઓનો હું ઉપકાર માનું છું.

વઢી આ ઠેકાણે આપણી રીસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરી સ્વર્ગવાસી શેઠ. ફકીરચંદ પ્રેમચંદ જે. પી., કે જેઓ તે વખતે કામનું અતિશય દબાણ છતાં, વચ્ચેવચ્ચે મારી કમીટીના સંબંધમાં જે કંઈ પુછવામાં આવતું હતું તેના બરાબર ઉત્તરો વાળતા, તે માટે તથા તેમની વચ્ચે-વચ્ચેની કિંમતી સુચનાઓ માટે તેમનો અંતઃકરણથી ઉપકાર માનવાની હું મારી ફરજ સમજું છું.

છેવટે બીજી જૈન શ્વેતાંબર કૉન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીએ શ્રીસંઘની શેવા વજાવવાનો પ્રસંગ આપીને મારા ઉપર જે ઉપકાર કર્યો છે, તેનો અંતઃકરણથી આભાર માની ભોજન કમીટીનો આ રીપોર્ટ સમાપ્ત કરું છું.

લી. સેવક,

મુંબઈ, તા. ૨-૨-૧૯૦૪.

મોહનલાલ હેમચંદ
સેક્રેટરી.

પુરવણી (એ).

બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કૉન્ફરન્સની

મંડપ કમીટીનો રીપોર્ટ.

આ કમીટી રીસેપ્શન કમીટીમાંના ૧૨ સભાસદોની બનેલી હતી, અને તેઓનાં નામો રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરોના લીસ્ટમાં આ રીપોર્ટની પુરવણી (અ) માં આપવામાં આવેલાં છે. સભ્યરસુખીમાં આ કમીટીની ૯ મીટીંગો ભરવામાં આવી હતી.

આ ટાંકણે અમો શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ. તથા શેઠ. ફકીરચંદ પ્રેમચંદ જે. પી. નો ખાસ આભાર માનીએ છીએ, કે તેઓ સાહેબોએ અમારી દરેક મીટીંગમાં ખાસ હાજરી આપી અમને કૃતાર્થ કીધા હતા.

અમારી કમીટીનું સ્વરૂપ કામકાજ તા. ૯-૮-૧૯૦૩ થી શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું, જે વચ્ચે મંડપ બાંધવા સંબંધી ટેન્ડરો માગવા માટે સર્વે છાપાંઓમાં જાહેરખબર આપવામાં આવી હતી; અને તા. ૨૧-૮-૧૯૦૩ ને દીને ટેન્ડર માગવાનો છેલ્લો દિવસ હોવાથી તે દિવસ સુધીમાં જે ટેન્ડરો આવેલ, તેમાંથી મી. આણંદજી નારણજીનું ટેન્ડર રૂ. ૨૦૦૧ નું સર્વેથી ઓછું હોવાથી અમારી કમીટીએ સ્વિકાર્યું હતું. મંડપ બાંધવા માટેના પ્લેન અડસદ્રાઓ વિગેરે મહેરબાન ઇન્જિનીયર સાહેબ સંદુભાઈ ગુલાબરાયભાઈ દેસાઈ તથા તેઓના લાયક પુત્ર મી. બલ્લવંતરાયે અમોને વગર લવાંજમે તૈયાર કરી આપ્યાં હતાં, અને તે પ્રમાણે મંડપ બંધાયો હતો અને સર્વેની પસંદગીમાં આવ્યો હતો તેનું સ્વરૂપ માનવે તેઓને ઘટે છે, તેથી તેઓનો આ તકે કમીટી ખાસ ઉપકાર માને છે. ટેન્ડરો આવ્યા પછી મી. આણંદજી નારણજીનું ટેન્ડર કબુલ કરવાબાદ મંડપ બાંધવાનું કામ તા. ૨-૯-૧૯૦૩ થી શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. મંડપ બાંધવા માટે તથા કોન્ફરન્સ ભરવા માટે સર્વે પહેલાં પોલીસ કમીશનરની પરવાનગી મેળવવામાં આવી હતી, બાદ પ્રેસીડન્સી ઇન્જિનીયરને ઇન્ફોર્મેશન મેદાનમાં ઇન્ફિન્ટન હાઈસ્કૂલના મકાન સામે મંડપ બાંધવા દેવા માટે અરજ કરવામાં આવી હતી, જે અરજ નીચેના દરથી બહાલ રાખવામાં આવી હતી; અને તે પ્રમાણે દરરોજનું દર ૧૦૦ ચોરસવારે, કંપાઉન્ડવાળી જમીન માટે રામ ૦.૧ = માહું તથા સુલ્હી જમીન માટે રામ ૦.૧) માહું લેવું, એમ સરકારે ઠરાવ્યું હતું. ઉપર પ્રમાણેની સરતો આપણે આવ્યાથી અને આપણે તે કબુલ કીધાથી, આપણે તે હિસાબે કવર્ડ સ્પેસ ૨૭૦૦ ચોરસવાર તથા અન્કવર્ડ સ્પેસ ૨૫૦૦ ચોરસવાર રોકી હતી, જેના દિવસ ૨૯ ના આપણને રૂપીઆ ૪૭૩ જમીન માફાના આપવા પડ્યા હતા.

સુરશીઓ, ગાલીચા વિગેરે પુરું પાડવાનું કામ પણ ત્રણ કોન્ટ્રાક્ટરોને આપવામાં આવ્યું હતું. જેમાં મી. દાતુભાઈ હાસમે સાદી સુરશી ૧૨૦૦ ત્રણ રોજના ડક્કન ૧ ના માફાના રૂ. ૧૧ ના ભાવથી પુરી પાડી હતી; તથા બેન્ટવુડ સુરશી ૨૮૦૦ ત્રણ રોજના ડક્કન ૧ ના રૂ. ૧૧ ના માફાથી પુરી પાડી હતી, તથા મી. આણંદજી નારણજીએ સાદી સુરશી તથા બેન્ટવુડ રોજના દસ અને ડક્કન ૧ ના ભાવથી પુરી પાડી હતી, તથા મી. સીવજી નથુએ Cushioned chairs ડક્કન ૧ ના દરરોજના રૂ. ૧૧ ના ભાવથી પુરી પાડી હતી, તથા મી. દાતુભાઈ હાસમે જમીન ઉપર ગાલીચા વિગેરે પાથરવાને રૂ. ૨૦૦) માં ડાઉન કોન્ટ્રેક્ટ આપવામાં આવ્યો હતો. ઉપરાંત તેમને જ બહારની ઓફીસોમાં ફર્નીચર પુરું પાડવા તથા કબાંટો પુરાં પાડવા વિગેરે માટે રૂ. ૧૨૫) ની રકમ આપવામાં આવી હતી. મી. આણંદજીનું ટેન્ડર જોકે રૂ. ૨,૦૦૧ નું કબુલ કરવામાં આવ્યું હતું, પણ મંડપમાં તે પછી સ્ટેજ વિગેરેમાં તથા બીજા કામમાં બેવડી બલ્કે ત્રેવડી, તાડપત્રીઓ વરસાદથી બંચાવ કરવા માટે નાખવામાં આવતાં, તેઓને રૂ. ૧,૨૦૦ વધારે કોન્ટ્રેક્ટની સરતોથી કાંઈ હોવાથી આપવામાં આવ્યા હતા.

ટીકીટોના વેચાણથી નીચે પ્રમાણે રૂપીઆ ઉપજ્યા હતા:—વર્ગ પહેલાંની ટીકીટો ૧,૧૦૦ છાપવામાં આવી હતી, જેમાંથી ટીકીટો ૧૪૬૯ દર રૂ. ૩ થી સુધી કુલ રૂ. ૪૪૦૭.

ઉપજ્યા હતા; તથા વર્ગ વીજાની ટીકીટ ૩૨૮ દર રૂ. ૨) થી યુ. ૬૫૬, તથા સ્ત્રીવર્ગની ટીકીટ ૨૧૪ દર રૂ. ૨ થી યુ. ૪૨૮, તે પ્રમાણે કુલ રૂ. ૧૪૯૧ ટીકીટોના વેચાણથી ઉપજ્યા હતા, જે કમીટી ધોરે છે કે બહુજ સંતોષકારક વેચાણ કહેવાય.

મંડપ ૧૮૦ ફીટ લાંબો તથા ૧૩૫ ફીટ પહોલો બનાવવામાં આવ્યો હતો, જેમાં મંડ-પના એક ભાગના છેડા આગળ લગભગ ૬૦×૩૦ નું સ્ટેજ પ્રસિદ્ધ ગ્રહસ્થોને વેસવા માટે બનાવવામાં આવ્યું હતું, તથા તે ઉપર આશરે ૩૦૦ ગ્રહસ્થો વેસી શકે તેવી સગવડ કરવામાં આવી હતી. ઉપરાંત સ્ત્રીઓ માટે એક યાસ સ્ટેજ ચઢતર બેઠકનું ૩૦×૩૦ નું કરવામાં આવ્યું હતું, અને તે ઉપર લગભગ ૨૨૫ સ્ત્રીઓનો સમાવેશ થાય તેવી ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી, અને તેઓનો મલાજો સચવાય તેમાટે તેઓને મંડપમાં દાખલ થવાનો દરવાજો તથા વિશ્રાંતિ સ્થળ વિગેરે સર્વે જુદાં કરવામાં આવ્યાં હતાં. સ્ટેજની તરતજ નીચે અને આસપાસ રીપોર્ટરોનાં ટેબલ મુકવામાં આવ્યાં હતાં તથા શરૂઆતનો નજીકનો વીભાગ જે ગોઠાકારે ગોઠવવામાં આવ્યો હતો, ત્યાં રીસેપ્શન કમીટીના ૧૦૦ મેમ્બર માટે તથા સેન્ટ્રલ પ્રોવીન્સીસના ડેલીગેટો માટે સગવડ કરવામાં આવી હતી. મંડપના લંબાણના મધ્યભાગમાં છ ફીટનો રસ્તો યાસ રાખવામાં આવ્યો હતો, અને તેથી કરી મંડપની બેઠકો જાણે કે બે ભાગમાં વહેંચી નાખી હસી. મંડપના એક વિભાગમાં અમદાવાદ સર્કલ, રજપુતાના સર્કલ અને પંજાબ સર્કલના નજદીક ૯૦૦ ડેલીગેટો માટે તથા તેની સામેની બાજુના વિભાગમાં મુરત, કાઠીયાવાડ અને ડેક્કન સર્કલો માટે નજદીક ૯૦૦ ડેલીગેટની રીફર્વર્ડ બેઠકોની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી.

બીજી સ્ટેજની બીજી બાજુએ વોલંટિયર વિગેરે માટે તથા વીજા કેટલાક માણસો માટે સગવડ કરવામાં આવી હતી, જ્યાં નજદીક ૪૦૦ યુ.સી.નો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. ડેલીગેટોની બરાબર પછવાડે બંને બાજુ પહેલા વર્ગની ૧૫૦૦ યુ.સી.ની રીફર્વર્ડ બેઠકોની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી તથા તેની બરાબર પછવાડે નજદીક વીજા વર્ગની ૫૦૦ બેઠકોની ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી.

આ ઉપરાંત મંડપની બહાર નીચે પ્રમાણે ઓફીસો વિગેરે તૈયાર કરવામાં આવી હતી:—

૧. પ્રેસીડેન્ટની રૂમ.
૨. ચીફ સેક્રેટરીની ઓફીસ.
૩. મંડપ કમીટીના સેક્રેટરીની ઓફીસ.
૪. ઇન્ટેલીજન્સ, હેલ્થ અને વોલંટિયર કમીટીની ઓફીસ.

૫. જનરલ ઓફીસ, જેમાં સુપરવાઈઝરની ઓફીસ, ભોજન કમીટીના સેક્રેટરીની ઓફીસ, ઉતારા કમીટીના સેક્રેટરીની ઓફીસ તથા કોર્સપોન્ડન્સ કમીટીના સેક્રેટરીની ઓફીસ માટે ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી.

૬. 'જૈન પત્ર'ની ઓફીસ.

૬. (ક). મી. ઘડીઆલી સાકરચંદ માળેકચંદનો યાનગી સ્ટાલ.

૭. મી. અમરચંદ પરમારનો પ્રાઈવેટ સ્ટાલ.

૮. મી. બક્ષીનાં તથા સાબુનાં બે કારખાનાંના સ્ટાલો.

ते प्रमाणे गोठवण करवाबाद मोटा आर्कनी बीजी बाजुए जेपुरी मीठाईवाळाने एक स्टॉल रु. १०ना भाडाथी, तथा सुखडीआ गोविंदजी वसनजीने भजीआं, पुरी, घुघरा विगेरे वेचवा माटेनो एक स्टॉल रु. २१ना भाडाथी, तथा मी. लवचंद नेमचंदने टी-कॉफी माटेनो एक स्टॉल रु. ३०ना भाडाथी आपवामां आव्यो हतो. तेनी बराबर नजदीक पाणी पावामाटे ११ ब्राह्मणोने हमेशां रोकवामां आवता हता, जेओ सर्वेने पीवानुं पाणी पुरं पाडता हता; तथा सर्वेने माटे उकाळेल्या पाणीनी पण गोठवण करवामां आवी होती. रातना मंडपमां कामकाजमाटे तथा कर्टिसन लाईट पुरी पाडवा माटे मेशर्स जमशेदजी मंचेरजीने रु. १३० आपवामां आव्या हता.

मंडप बांधवानुं काम ता. २-९-०३थी शरु थतां ता. १७-९-०३ए पुरं करवामां आव्युं हतुं, तथा कॉन्फरन्सनुं काम ता. २२मी मंगळवारे पुरं थतां ता. २९ सुधीमां सर्वे सामान त्यांथी कॉन्ट्रेक्टरा तरफथी उपाडी जवामां आव्यो हतो.

मी. आणंदजी नारणजी कॉन्ट्रेक्टर तरफथी स्पेसीफीकेशन शिवाय वधारे काम थएल्लें होवाथी तथा बे हजार खुरसीओनी छेवटनी घडीए जरूर पडवाथी, तेमने टेन्डर करतां रु. १२०० वधारे एटले कुल रु. ३२०० आपवामां आव्या हता. मी. दातुभाई हासमनुं बील रु. ११०१ नुं चुकववामां आव्युं हतुं. मंडप संबधी गाडीभाडुं तथा बीजो जे परचुरण खर्च थयो हतो, तेमां पाणी. पुरं पाडवा माटे हमेशां ११ ब्राह्मणो रोक्यो तेओने कुल रु. ५३-१२-० आपवामां आव्या हता; तथा १४ दरवाजा जे मंडपमां दाखल करवा माटे वनाववामां आव्या हता, त्यां ओर्डर साचववा माटे जे १४ पारसीओ रोकवामां आव्या हता, तेओने कुल खर्चना रु. ११० आपवा पड्या हता. उंपरांत गाडीभाडुं तथा जे परचुरण खर्च थयो हतो, ते हिसाब कमीटी तरफथी रजु करवामां आवतां आप साहेबोना ध्यानमां तरतुज आवी जशे.

मी. के. जी. देसाई तथा तेओना लायक पुत्र मी. बळवंतराय, जेओए मंडप बांधवाना काममां पोतानी सल्लाह वगर लवाजमे आपी होती, तेओने कॉन्फरन्सना काम दरम्यान राय बहादुर बट्टीदासजीना हाथथी एक रुपाना प्याला, रक्तावी विगेरेनो सट नजदीक रु. २०० नी किंमतनो भेट आपवामां आव्यो हतो, जे अवश्य संतोषकारक बाबत लेखी शकाय.

अमारा हाथ नीचे मंडपनुं काम संपूर्ण रीते फतेहमंद करवा माटे, खास बे आसीस्टंट नोकरो क्लार्क प्राणलाल मंगळजी तथा गोपाळराव द्वारकाराम देशपांडेने राखवामां आव्या हता, जेओए अमने अपोताना कामकाजथी दरेक रीते संतोष आंप्यो छे.

वळी आ तके अमारे खास जणाववान्नी जरूर पडे छे के, अमारी कमीटीना सर्वे साहेबोए अमने बहुज किंमती मदद अमारा कामकाजमां दरेक वखते कीधी होती. तेमां मुख्यत्वे करीने मी. अमीलाल जादवजी तथा मी. डाह्याभाई सरुपचंदे ती बहुज किंमती मदद कीधी होती, जे माटे तेओ वने साहेबोनो अमे बहुज उपकार मानीए छीए, अने समजीए छीए के तेओनी मदद वगर अमे मंडपनुं काम एटली बधी नहीं धारेली रीते फतेहमंद उतारी शक्या होत नहीं. मंडपनुं बांधकाम शरु थवा साथेज वरसादना दिक्सोने लईने अमने तथा कॉन्ट्रेक्टरने जे अयवड खमवी पडी होती तथा कंटाळो उपज्यो हतो ते घणोज हतो; पण परमकृपाळु वीतराग भगवान्नी कृपाथी कॉन्फरन्सबा कामकाज वखते वरसाद तदनज बंध पडी जई मुद्दल खलेल थई होती नहीं, ते पण एक धर्मना काममां धर्मनो प्रभाव खरो पड्यो तेम समजीए छीए. वळी.

आ तके जे बॉलेंटियरोए मंडपना काममां तथा दरवाजाउपर मदद कीधी, तेओ सर्वेनो अमे बहुज आमार मानीए छीए.

बळी देरक बखते अमारा प्रत्ये शेठ वीरचंद दीपचंद सी. आई. ई. तथा शेठ फकीरचंद प्रेमचंद जे. पी.ए. पोतानी मायालु वर्तणुंक तथा किंमती सलाहथी अमने जे आभासी कीधा हता, ते माटे पण तेओ साहेबोनो आ तके खास उपकार मानीए छीए.

हवे अमारो रीपोर्ट पुरो करतां तमो साहेबनी नजरमां अमारी कांईपण भुलथी दोष अविनय थयो होय, तथा अमारा काम प्रत्ये कंई समजफेरथी भुलथाप थई होय ते माटे आप साहेबो पामे क्षमा चाहीए छीए.

ली. सेवको,

छोटालाल प्रेमजी,

देवकरण मुळजी,

ऑनररी सेक्रेटरीओ, मंडप कमीटी.

૬૦, ૬૬૧ અને ૬૬૨,
શેઠ વીરચંદ દીપચંદ, શેઠ
ફકીરચંદ પ્રેમચંદ તથા શેઠ
હીરાચંદ મોતીચંદના નામના
ખરીદ કર્યા તેના (ઉપલાં
ગ્રોન્ડ ટ્રેઝરર રાવસાહેબ હીરા-
ચંદ મોતીચંદને ત્યાં છે.)

૩૪૨-૯-૦ શ્રી વૉલેંટિયરના સ્વર્ચમાં આ-
પ્યા. વૉલેંટિયરના યુનીફોર્મ
તથા પરચુરણે સ્વર્ચના હા.
માં. અમરચંદ પી. પરમાર.

૧૮૧૬-૨-૩ શ્રી ઉતારા સ્વર્ચમાં આપ્યા. •
૫૧૬-૧૪-૦ ચાકલેટ, સફેદો, વેલતેલ
વિગેરેના વોરા ચાંદાભાઈ
રાજાભાઈની કું. ના વીલના
રૂ. ૧૧૬).

ચાકલેટ, સફેદો, વેલતેલ વિ-
ગેરેના વોરા અકવરઅલી મહ-
મદઅલીના વીલના રૂ. ૧૬૧.
વેગારી, મજુરી, ચુનાના લો-
સ્કંડનાં પીપ વિગેરેના વીલના
શા. વેલચંદ સોમચંદને રૂ.
૧૮૬||| =.

લોસ્કંડના સામાનના વોરા ઈ-
બ્રાહીમ આદમભાઈના વીલના
રૂ. ૨૬).

કાચના પરચુરણ સામાનના
વોરા અબદુલઅલી નુરભાઈના
વીલના રૂ. ૨૮).

૫૧૬-૧૪-૦ •

૧૨-૦૦૦ રૂપેર સ્વર્ચમાં આપ્યા.

૮-૦૦૦ પરચુરણ મજુરીના આપ્યા.

१४५१-४-० फर्नीचरना भाडाना बीलना
मी. दातु हासमने आप्या. कुले
रु. १९४४-१०-० खर्च
धया, तेमांथी रु. १-९-७-९
परचुरण चीजोना वेचाणना
वसुल आव्या, ते कापी बाकी
रु. १८१५-२-२ उतारा
खर्च खातामां आप्या.

१८१५-२-३.

५३२२-५-९ श्रीमंडपना खर्च खातामां
आप्या ते.

३३-०-० रामोशी चारना दि. २२
ना पगारना.

• २-१३-० रावीट नाखवा सारुं रा-
खेला वे माणसोने आप्या.

४-७-० पावडा, टोपलीओ तथा
परचुरण खर्चमां आप्या.

११०-०-० मंडपनी तपास राखवा
माटे माणसो राखेला,
तेमना पगारमां आप्या.

१९५-२-० हेल, मजुरी तथा पाणी
पानार ब्राह्मणो तथा
गाडीभाडुं विगेरे तथा पर-
चुरण नोकरोना पगार
विगेरे खर्चमां आप्या.

३२००-०-० जोशी आणंदजी नार-
णजीने मंडप बांधवाना
कंटाकटना आप्या.

११०१-०-० खोजा दातुं हासमने खु-
रसीओ, गालीचा, तथा
टेबलो तथा कैवाटो विगे-
रेना भाडाना बीलमां
आप्या.

१३०-०-० लाईटवाळा जमशेदजी मं-
चेरजीने लाईटना भाडाना
बीलना आप्या.

१-१०-० नेटनो ताको १.

४७३-०-० मेदाननी जग्याना भाडाना
आप्या.

१३२-५-९ मलमलना ता. ८५ ला.
व्या तेना आप्या.

५३२२-५-९

४४०-१५-० श्रीभेट खाते आप्या ते उधार.

२२३-४-० इंजेनेर मी. खंडुभाईने
चांदीनो टी-सेट, थाळी,
कप, सोसर विगेरे बक्षीस
आप्या तेना खर्चना.

१७-११-० नोकरोने तथा सीपाई-
ओने फोटोग्राफनी एक एक
कोपी आपी तेना खर्चना.

१००-०-० धी वीक्टोरीआ मेमोरीअल
स्कूल फोर धी ब्लाइन्डना
फंडमां आप्या.

१००-०-० लेडी नोर्थकोट ऑरफनेज-
नां फंडमां आप्या.

४४०-१५-०

१०-१३-९ श्रीमेळनी घटखाते हा. क्लार्क
दीपचंद मकनजी.

६६-११-० मांडी वाळवा पड्या.

१५-०-० क्लार्क फूलचंद कानजी-
ना मेळमां घट्या, ते मां-
डी वाळ्या.

१०-०-० मावजी कीरचंद.

१३-१-९ श्रीमंडप कमीटीना सेक्रेटरी
तरफथी हिसाब आव्योनथी.

२०-३-० श्रीकोरस्पोंडन्स कमीटीना
सेक्रेटरी तरफथी हिसाब
आव्यो नथी.

८-६-३ श्रीभोजन कमीटीना सेक्रे-
टरी तरफथी हिसाब
आव्यो नथी.

६६-११-०

४८१-०-३ श्रीफर्नीचरखाते उधार.

१०-८-० कॉन्फरन्सना नामनां पा-
टीआं नंग २.

१३-८-० खुरसी नंग १६ सादी.

२२-६-० खुरसी दा. १, पाकीट नंग
२ तथा फानस नंग २.

६-०-० कॉन्फरन्सना नामनुं पाटी
युं १.

११-११-० शेतर्जनी नंग ५.

१७-१२-० रबरस्टेम्प नंग ३ तथा एक
ब्लॉक तथा एक शाहीनी
शीशी.

४३-१२-० वावटा तथा पाटीयांनां.

१९६-६-३ जर्मन सीलवरना प्याला
नंग २० तथा लोखंडनां
ताळां नंग १२ तथा
बालटी नंग १२ तथा
सादडी नंग ५, लोखंड-
नी घोडी नंग १२,
लोखंडना सळीआ नंग
२५, तथा चादर नंग
२५०, विगेरेना खर्चना.

३८-०-० स्टार्डिलो प्रेस नंग १.

१६-८-० सीपाईओना बकल नंग ४.

• १२४-९-० परचुरण सामानना.

• • ४८१-०-३

२२३३६-१३-६.

शा. श्रीभोवनदास भाणजी,

शा. कल्याणचंद शोभांगचंद,
ओडीटरो.

बीजो भाग.

જૈન (શ્વેતાંવર) કૉન્ફરન્સ.

બીજી વાર્ષિક બેઠક.

મુંબઈ.

વાર સવત્ ૨૪૨૯, વિક્રમ સંવત્ ૧૦૫૯, ઇસવી સન ૧૯૦૩.

પ્રથમ દિવસ.

(ગુજરાતી) ભાદ્રપદ વદિ ૧૩ શનિવાર તા. ૧૯ સપ્ટેમ્બર.

કૉન્ફરન્સનું કામકાજ શરૂ કરવા પહેલાં શ્રી જૈન મંગલ ગાયન સમાજે મંગલાચરણ તથા કૉન્ફરન્સ, તેના પ્રમુખ અને ડેલીગેટો અંગે નીચે પ્રમાણે ગાયન સાજ સાથે ગાયાં હતાં.

મંગલાચરણ.

નારાયણી—તમોને શંકર—તાલ દીપચંદી.

નમામિ જીનવર પદ પંકજે ॥ ટેક ॥
 પર્મ અરહત ધર્મ કાર્ય મુકરણ સરણ પ્રહિ પ્રભુ;
 પાર્શ્વનાથ દુહાથ જોડી સ્તવિ જય મંગલ ક-ન૦॥
 વિઘ્નવારક કમઠહારક ધરણીધર પદ્માવતિ;
 શેષનાયક દેવસાહ્યક. રક્ષતિર્થ જીનેશ્વરી--ન૦॥
 જૈન શ્વેતાંવરી સંગ સમાજ આજ મઠી મઠી;
 પ્રાર્થના પરમેશ તોરી પ્રણમે લઢી લઢી વઢી વઢી--ન૦॥
 મન્ત્ર શ્રી નવકાર મહા પદ પંચ પરમેષ્ઠિ નમો;
 કહે ટોકરશીંહ ધ્યાન ધય શુભ રત્ન ત્રદ્દ હૃદયે રમો--ન૦ ॥

કૉન્ફરન્સના પ્રમુખ તથા ડેલીગેટ અંગે.

દિંડી—મરાઠી ચાલ તાલ—દાદરો.

જૈન કૉન્ફરન્સની મહા સમાજે;
 મહાવીર શાસને શ્રીવિજય કાજે—જૈન૦
 શેઠ વદ્રીદાસજી પ્રમુખ છાજે;
 મળા છે મુશ્રાધ જૈન ગૃહસ્થમાં જે—જૈન૦
 દેશ દેશના અનેક ગામના જે;
 શ્રી સમસ્ત સંઘના મુખી વિરાજે.—જૈન૦
 ન્યાયના સિદ્ધાંતે સુનીતિમતા જે;
 દક્ષ લક્ષ સાથ વક્તૃત્વે વડા જે—જૈન૦
 જ્ઞાન ધ્યાન દાનના વિચારમાં જે;
 દયા ધર્મનો પ્રસાર સર્વથા જે—જૈન૦
 સ્વામી માર્દની મળાઈ મળી દાજે;

ऐक्यताथी ठरावो करो भला जे-जैन०
 जे समाज भावथी कुसंप भाजे;
 जैन बंधु कॉन्फरन्सना सखा जे-जैन०
 विघ्नोने निवारी वार एनी धाजे;
 जैन शासनना रक्षक देवा जे-जैन०
 अंग्रेजना स्वतंत्र सामराजे;
 वीतराग अरिहंत धर्म गाजे-जैन०
 कहे टोकरसींह जयकार हर्ष जाजे;
 जीतना सदैव नाद वाद वाजे-जैन०

उपर प्रमाणे संगीत थया पछी रीसेप्शन कमीटीना चीफ सेक्रेटरी शेठ फकीरचंद प्रेमचंद जे. पी. ए. श्री मुंबईना श्रीसंघ तरफथी देशनां जुदां जुदां स्थळोण मोकळेला आमंत्रण पत्रिकाओ वांची संभळावी हती. ते पछी बहारगामथी आवेला तारो वांची संभळाव्या हता.

आमंत्रण पत्रिका.

ॐ

॥ नमो तिथ्यस्स ॥

यः संसार निराश लालसमति मुक्त्यर्थमुत्तिष्ठते ।
 यं तीर्थं कथयन्ति पावनतया येनाऽस्ति नाऽन्यःसमः ॥
 यस्मै तीर्थपति नमस्यति सतां यस्माच्छुभं जायते ।
 स्फुर्तिर्यस्य परा वसन्ति च गुणा यस्मिन्स संघोऽर्च्यतां ॥ १ ॥

स्वस्ति श्री गोडिपार्श्वजीनं प्रणम्य श्री-----महाशुभस्थाने
 पूज्याराध्य, दृढधर्मवान्, सुश्रावक, पुण्य प्रभावक, देवगुरु भक्तिकारक, परमप्रीतिपात्रादि अनेक
 शुभगुणाढ्यकृत धर्मस्नेही धर्मबंधु भाई श्री-----
 तथा श्री संघ समस्त योग.

श्री मुंबई बंदरथी ली. संघ समस्तना जय जीनेंद्र अवधारशो. अत्र श्री देव-गुरु प्रसादे
 क्षेम-कुशलता वर्ते छे. आप श्रीसंघनी कुशलता चाहिये छीए.

विशेष विनंति के चरम तीर्थंकर श्री महावीर भगवाननुं शासन, सदा जयवंत छे.
 ए पवित्र शासन सदा जयवंत वर्ते एम श्रीमन्महावीरस्वामीना उपासको इच्छे छे. तेथी ज्यारे
 ज्यारे श्री जीन शासनमां व्यवहार के परमार्थ रुपे शीथीलता जणाई छे, त्यारे त्यारे शासनमां
 अंग्रेसर आचार्य प्रमुख सकळ संघे एकत्र थई शासननुं महात्म्य जळवाई रहे एवो प्रयास वखतो
 वखत वर्यो छे.

बंधुओ! हाल समयमां पण आपणे एवी रीते एकत्र थई श्री जीन शासननी तेमज
 आपणी उन्नति अर्थ, यथाशक्ति प्रयास करवो घटे छे. आवा पुण्यकारक प्रयासनी शुरुआत
 गये वर्ष "श्री फलोदीतीर्थोन्नति सभा" ए करी आपणने आभारी कर्यो छे. ए बेळीए

પ્રથમ જૈન કોન્ફરન્સ શ્રી ફલોદી તીર્થક્ષેત્રે એકત્ર થઈ હતી અને તે પ્રમાણે બીજી જૈન કોન્ફરન્સ મેઢવવા અમે ઇચ્છા રાખી છે. તે કોન્ફરન્સ ચાલુ વર્ષના (ભાદ્રપદ વદ ૧૩-૧૪-૦), (તા. ૧૯-૨૦-૨૧ સપ્ટેમ્બર શનિ, રવિ, સોમવારે) આ ત્રણ દિવસોમાં અત્રે એકત્ર થશે.

શ્રીમન્ ભગવાન્ શ્રી મહાવીરસ્વામિના ઉપાસકો એકત્ર થઈ સ્વપરહિતના વિચાર કરે એવો પ્રસંગ દુર્લભ છે. એવો પ્રસંગ મેઢવવા અમે આ વેળા ઉત્કંઠિત થયા છીએ, તો આપના તરફથી પ્રતિનિધીઓ (ડેલીગેટ્સ) મોકલી શ્રી સંઘની ભક્તિ કરવા ઉત્કંઠિત થઈએ અહીંના સંઘને આભારી કરશો.

મુંબઈ પ્રવૃત્તિક્ષેત્ર છે; તથાપિ આપણા સ્વધર્મી ભાઈઓનો મોટો સમુદાય અહીં વસે છે; અત્રે શ્રી જીનચૈત્યોની યાત્રાનો લાભ છે. મુનિ મહારાજોનાં દર્શનનો પણ પ્રસંગ છે. વહી સમસ્ત હિંદુસ્તાનના સંઘના પ્રતિનિધીઓ અત્રે પધારશે; તેઓનાં દર્શન-સમાગમનો લાભ, તેમજ આપણે વધા મેળા થઈ આપને જૂદા પત્રમાં જણાવ્યું છે, તેમ જેથી આપણને વ્યવહારિક-ધાર્મિક લાભ થશે, એમ આ પવિત્ર ધર્મમેળાથી અનેક લાભ છે. માટે સકલ સંઘ મેઢવી પ્રતિનિધીઓ ચુંટી કાઢી મોકલવા કૃપા કરશો. અત્રે આપની સર્વ પ્રકારે ભક્તિ કરવા સંઘ ઉજમાલ થઈ રહ્યો છે. આપના તરફથી જે ભાઈઓ પધારવાના હોય તે ક્યારે પધારવાના છે, તથા કોણ કોણ પધારવાના છે એ વગેરેની અમને આપ આ પત્ર મળ્યે એક અઠવાડિયામાં સ્વચ્છ આપવા કૃપા કરશો. આ કોન્ફરન્સ વહુ ટૂંકા વખતમાં મેઢવાની છે. તો આ પત્ર મળ્યે અમને પ્રત્યુત્તર આપી આભારી કરશો ને સાથેનું ફોર્મ ભરીને મોકલશો. આ પત્ર સંઘ સમસ્ત વાંચે એમ કરશોજી.

શ્રી તીર્થંકર ભગવાને સંઘને “ નમો તિથ્યસ્સ.” કહી વંચો છે, વચાળ્યો છે, એવા શ્રીસંઘ અત્રે મેળો થાય, તે આપણ સર્વને વહુ આનંદનું કારણ છે.

હી. સકલ સંઘની વતી,

કોન્ફરન્સની રીસેપ્શન (સ્વાગત) કમીટી તરફથી, નમ્ર સેવકો,

વીરચંદ દીપચંદ (પ્રમુખ)

ફકીરચંદ પ્રેમચંદ (ચીફ સેક્રેટરી)

ના જય જીનેંદ્ર વાંચશોજી

આમંત્રણ પત્રિકા વંચાઈ રહ્યા પછી આવકાર દેનારી કમીટીના પ્રમુખ શેઠ વીરચંદ દીપ-
ચંદ સી. આઈ. ઈ. એ પુષ્કળ તાલીઓના હર્ષનાદ વચ્ચે ઉભા થઈને પોતાનું નીચે પ્રમાણેનું
આવકાર દેનારું ભાષણ વાંચી સંમળાવ્યું હતું.

શેઠ. વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ.નું ભાષણ.

પ્રિય સ્વધર્મી બંધુઓ, બહેનો અને સદ્ગૃહસ્થો,

આજે આ સભા મંડપમાં સમગ્ર હિંદુસ્તાનની જૈન કોમના પ્રતિનિધીઓને હર્ષ ભર્યો
આવકાર આપવાનું કામ મુંબઈના શ્રી સકલ સંઘ તરફથી નીમાણી રીસેપ્શન કમીટીના
પ્રમુખ તરીકે મને સોંપવામાં આવ્યું છે, તેને માટે હું સકલ સંઘનો આ પ્રસંગે મોટો ઉપકાર
માનું છું. આ મહાનું કાર્ય માટે મારા કરતાં બીજા કોઈ યોગ્ય નરરત્નને લાભ આપ્યો હોત તો તે
વધારે આનંદદાયક થાત છતાં; જ્યારે આવું મોટું માન મનેજ આપવામાં આવ્યું છે ત્યારે હું
મને મોટો ભાગ્યશાળી માનું છું—

આ મેળાવડામાં મુંબઈના શ્રી સંઘની આમંત્રણ પત્રિકાને માન આપી દક્ષિણ, બંગાળ,
પંજાબ, મારવાડ, કચ્છ, ગુજરાત, કાઠીઆવાડ આદિ વિવિધ સ્થળોમાંથી આપે પ્રતિનિધી
તરીકે અત્રે પધારવાની તસ્દી લીધી છે, તેને માટે આપ સાહેબોને અત્રેના સંઘ તરફથી સ્વસ્ત
અંતઃકરણપૂર્વક દીલોજાની ભર્યો આવકાર આપું છું.

બંધુઓ, આવા મેળાવડા આગલ એક જુદીજ પદ્ધતિ ઉપર આપણા જૈન તીર્થોમાં
થતા હતા અને તેઓ સંઘને નામે ઓળખાતા હતા; તે જમાનાનાં સાધનો અને આજનાં સાધનો
જુદા પ્રકારનાં છે. આજે રેલવે વીગેરેથી બહુ સુગમતા થઈ પડી છે અને સુધેરેલી ઢબ ઉપર
સભાઓ મસ્જામાં સાધનો અને રીતરિવાજો આજે ઉભા થયા છે. તેનો લાભ લેવાનો આજે
જે શુભ પ્રસંગ મળ્યો છે તે સ્વચ્છ આનંદ થવા જેવો છે. જે સ્તીર્થ ઉપર જાત્રા રૂપે સંઘ
એકઠો થાય છે તે અમુક દેશનો અથવા વર્ગનો હોય છે, પણ બંધુઓ, જેમ એક મોટા દુધના
જથામાંથી સાર રૂપે માલખા—ધી કાઢવામાં આવે છે, તે મુજબ આજે હિંદુસ્તાનની આપણી
જૈન વસ્તીમાંથી જુદાં જુદાં શહેરો અને ગામોમાંથી આપ સર્વે ટુંટાઈને આવ્યા છો, તો સ્વચ્છ
જોતાં અહીં વિરાજેલા સંલ્યાબંધ પ્રતિનિધીઓ, જૈનોની પંદર લાખ માણસની વસ્તીના
પ્રતિનિધી તરીકે છો.

સીત્તર વર્ષની ઉંમરનો તરુન હું વૃદ્ધ થયો છું તેને સમયે આટલા મોટા સમુદાયનો સત્કાર
કરવાને જે અમુલ્ય લાભ મળ્યો છે તે એવો છે કે, તેને મારી આજીવી જીંદગીમાં એક મોટામાં મોટું
માન મળેલું હું સમજું છું. રાજ્ય દરબારમાં મોટો સત્કાર મળે, ફલકાબો અને ચાંદો મળે,
સારું ધન અને વૈભવ મળે, એ આજના સમયમાં એક મોટો લાભ અને આનંદનો વિષય સમજવામાં
આવે છે; જ્યારે આ પચરંગી પાઘડી, ફેંટા, કચ્છી, પંજાબી, મારવાડી, દક્ષણી, અને
ગુજરાતી પહેરીને વિરાજેલા, એક ધર્મ પાઠનારા, આટલા મોટા સમુદાયને આવકાર આપવાની
સાથે તેનો તોલ કરવામાં આવે છે ત્યારે આ આનંદ કોઈ દૈવિક નજરે આવે છે અને હજાર

ગળો વધી જાય છે. લાખો અને કરોડપતિઓ થઈ ગયા અને ચાલ્યા ગયા, પણ તે ધન વડે જેઓએ ધર્મ સેવાનાં મોટાં કાર્યો કર્યાં છે તેઓનાં નામો આજે પણ ગવાય છે. **શ્રી સંઘને પચીસમો તિર્થંકર** કહેવામાં આવે છે, જેને (**શ્રી સંઘને**) શ્રી અરિહંત જેવા સમર્થ પણ “**નમો તિથ્યસ્મ**” કહી નમે છે તેવા સંઘનાં દર્શન કરવાનો અને તેમની ભક્તિ કરવાનો વ્યવસ્થિત ધેર બેઠે ગંગા આવ્યા જેવો અને એ વડે મોટું પુન્ય ઉપાર્જન કરવાનો સમય અમોને મળ્યો છે. આપ સર્વે માઈઓની ધર્મભક્તિ જોડેને, આપ જો પરિશ્રમ વેઠીને અને સ્વર્ચ કરીને તમારા અમુલ્ય વસ્તુના ભોગે દુર દેશાવરથી અત્રે પધાર્યા છો તે જોડેને, આપની એકસંપ થવાની વૃત્તિ જોડેને અને મોટામાં મોટો ઉલ્લાસ અને આનંદ જોડેને, મારી છાતી આ વ્યવસ્થિત જે ઉભરાઈ રહી છે તે વ્યવસ્થિત મારી પાસે કોઈ શબ્દો નથી; પણ બંધુઓ, આપ અત્રે તકલીફ ઉઠાવીને પધાર્યા છો તેને વાસ્તે ફરીથી અત્રેના સંઘ તરફથી તમો સર્વેને સુશીખર્યો આવકાર આપું છું. આપે આ **મુંબઈના શ્રી સંઘને** મોટામાં મોટું માન આપ્યું છે અને અમારા તરફથી આપની ગ્વાતર સ્વરદાશ થવામાં જે જે સ્વામીઓ રહી જાય, અને આપને જે જે પરિશ્રમ ઉઠાવવો પડે તે સર્વે આપ માફ કરશો. એક સામાન્ય કાર્ય તરફ લક્ષ રાખવાનો આપનો અને અમારો વ્યવસ્થિત હેતુ છે, તે જોડે દરગુજર કરી જે કામો આપણા આગળ કરવાનાં છે તેના ઉપર લક્ષ આપી અમો સર્વેને આભારી કરશોજી.

હિંદુસ્તાનના નામદાર શહેનશાહ સાતમા એડવર્ડના રાજ્યની શીતલ છાયામાં આપણે આપણો પવિત્ર ધર્મ નિર્વિઘ્નપણે આચરી શકીએ છીએ. પ્રતાપી બ્રીટીશ રાજ્યના સ્થાપન થવા સાથે ધર્મસંકટનાં દીવસો હવે ચાલ્યાં ગયા છે, આ મહાન શહેનશાહત આપણ ઉપર ચિરંકાલ તપો અને આપણે આપણો પવિત્ર ધર્મ પુરેપુરી રીતે જાળવી શકીએ, એવી આપણ સર્વેની સ્વરા અંતઃકરણની ઇચ્છા છે.

ગયા વર્ષે આ સમાજની પહેલી બેઠક **શ્રી ફલોદી તિર્થક્ષેત્રે** મળી હતી, તેમાં જે અગત્યના ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા તે પ્રગટ થયેલા હોવાથી તેની મહત્વતા જાણવાની આપ સાહેબોને તક મળી હશે. નિઃસ્વાર્થપણે ડંચા હેતુથી જૈન સમુદાયના એકત્ર ભેગા થવાથી શું શું લાભ થાય છે, તે વ્યવસ્થિત આપણા જેપુરનિવાસી બંધુ **શેઠ ગુલાબચંદ્રજી ઢઢા**, બહુજ સારું જાણે છે અને તેથી આવા કામના સમારંભમાં આગળ પડતો ભાગ લઈ, રૂઢો સાહસ કરી, તન મન અને ધનના અર્પણે ઉત્તમ લાગણી વ્યવસ્થિત તેમાં જૈન માઈઓનું હિત સમાયલું છે એમ માનીને અમદાવાદ મધ્યે અગ્રેસર જૈનોની એક સ્વાસ સમા તેમણે મેળવી હતી તે વ્યવસ્થિત **મુંબઈ, વડોદરા, સુરત, ભાવનગર, મરુચ, અને બીજાં** શહેરોના જૈન આગેવાન ગૃહસ્થો પધાર્યા હતા. એ સમા સમક્ષ કોન્ફરન્સ સંબંધી વિચાર કરતાં એ સમાજ **મુંબઈમાં** ભરવા વિચાર થયો હતો, અને તેનો અમલ થયેલો આપ સર્વે આજે જુઓ છો; તે માટે **શેઠ ગુલાબચંદ્રજી ઢઢા**ને એકી સાથે ધન્યવાદ આપવામાં મારી સાથે આપ તથા સામેલ થશો, એવી હું આશા રાખું છું, આ સાથે આપણી કોન્ફરન્સના બીજા જનરલ સેક્રેટરી **શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ** કે જેઓ અમદાવાદના સુપ્રસિદ્ધ નગરશેઠના કુટુંબના છે, અને જેઓ આપણી જૈનવોચમાં અગ્રેસર ગણાતી **શેઠ આશંદજી કલ્યાણજીની** પેઢીના પ્રમુખ છે, અને જેઓ આ કોન્ફરન્સમાં ઘણો આગેવાની અને ઉત્સાહભર્યો ભાગ લેશે, તેણે કરીને તેઓ માઈને પણ ધન્યવાદ આપવા આપ સર્વે મારી સાથે સામેલ થશો. આવા ઉત્સાહી અને આગેવાની-

મયો ભાગ લેનારા બંને ગૃહસ્થોની બાંહેધરી નીચે આપણી ભવિષ્યની કોન્ફરન્સો સારી ફતેહ-મંદ નીવડે એવી આપણા સર્વેની સ્વરા અંતઃકરણની ઇચ્છા છે.

હાલના વીસમી સદીના વિશાળ સુધારાના સમયમાં અનેક પ્રકારના સુધારા થતા જાય છે, તેનો લાભ જન મંડળ લે છે તેનું માન આપણી માયાલુ અને વલ્લવાન બ્રીટીશ સરકારને ઘટે છે. આપ સાહેબના જાણ્યામાં છે કે હાલના સમયમાં ઘણે સ્થળે મહાન્ સમાજો મળે છે તેમાં વિવિધ વિષયો ઉપર વિદ્વાનો વિવેચન કરે છે, અને તે પ્રત્યે મત લેતાં વિશેષ મંતે ઠરાવો પસાર થાય છે તે ઠરાવો સંઘના લાભના અને હિતના અર્થે કરાયે છે તેવા ઠરાવો કરી તેઓ વેશી રહેતા નથી પણ તેનો અમલ કરવાને વનતો પ્રયાસ કરે છે. તે વડે ભવિષ્યના મુશ્કેલો સંગીન પાયો રચાય છે, તે વડે પરમ મુશ્કેલ સાધન સમજાય છે, ઘણી કોમો આવી રીતે એકત્ર થઈ પોતાનું હિત જાળવવાનો પ્રયાસ કરવાનો દાવો ધરાવે છે; તેવાજ વ્યવહારે જૈન કોમે સ્વધર્મી બંધુઓના હિત માટે કંઈપણ યોજનાઓ કરવી જોઈએ, એમ માર્ગને પણ આ મેળાવડો અત્રે ભરવાનો વિચાર રાખ્યો છે.

બંધુઓ, આ પ્રસંગે આપણે ઘણું ઘણું વિચારવાનું છે; તે અગત્યની વાતો ઉપર હવે ટુંકમાં ઇસારો કરવાની આપ સમક્ષ રજા લઉં છું.

કોન્ફરન્સ અથવા મહાન્ સભાનો હેતુ એક સંપ થવાનો છે. આપણે એક સંપ થઈ રણ-સંગ્રામમાં જઈ યુદ્ધ કરવાનું નથી. આપણે સંપ કરીને કોઈ રાજ્ય લેવું નથી પણ એક દીલથી સંપ કરીને આપણું અને આપણા જૈન ભાઈઓનું મલું કરવાનો છે; પવિત્ર જૈન ધર્મની ઉન્નતિ કરવાનો છે; જ્ઞાનમંડાર તથા તીર્થોનું રક્ષણ કરવાનો છે. ધર્મના પવિત્ર નામને આપણા સદ્યર્થનથી દીપાવવાનો છે; ટુંકમાં જેથી આપણું આ મત તથા પરમતનું હિત થાય, જેથી આપણને મળેલા અમુલ્ય મનુષ્ય દેહનું સાર્થક થાય તેવી યોજના રચી તેને અમલમાં લાવવાનો છે. સંપ વસ્તુ ઘણી વલ્લવાન છે તે વડે મનુષ્યો ઉત્તમ પ્રકારનાં કાર્યો કરી શક્યા છે; તે ઇતિહાસિક પ્રમાણસિદ્ધ વાત છે, જે આપ પણ કબુલ કરશો કે સંપથી ધોરેલા કાર્યનો સર્વથા જય થાય છે માટે મારા બંધુઓ, આપણે સંપ સાથે જોડાઈ તેને વલ્લવી રહી ચાલીશું તો આપણાં ધોરેલાં કાર્યો ફતેહમંદ થશે, અને તેથી આપણને તથા આપણી હવે પછીની પ્રજાને મોટો લાભ થશે.

શ્રી વીરપરમાત્માના શાસનમાં પાંચમા ગણધર સુધર્મા સ્વામીનું આ શાસન વર્તે છે. તેમની પરંપરામાં ઘણા આચાર્યો થયા છે. તેમાં શ્રી ભદ્રવાહુ સ્વામીજી જેઓ સિદ્ધાંતોપર મિયુક્તિમા કર્તા છે, ઉમવારાતી વાચકજી જેઓ તત્વાર્થ વિગેરે ગ્રંથોના કર્તા છે, શ્રી વિક્રમાદિત્યના વચ્ચતમાં શ્રી સમિતિતર્કાદિ ગ્રંથના કર્તા શ્રી સિદ્ધસેન દિવાકર સુરિ થયેલા છે, શ્રી હરિભદ્ર સુરિજી જેઓ ચૌદસા ચુંમીલીસ ગ્રંથોના કર્તા છે, તથા શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યજી, શ્રી દીરવિજય સુરિ, ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વિગેરે અનેક ગ્રંથોની રચના કરી છે, જે હાલ મોજુદ છે,—એકલા હેમચંદ્રાચાર્યજીએ ત્રણ કરોડ શ્લોકની રચના કરી છે. જૈન શાસનમાં વ્યાકરણ, કોશ, કાવ્ય, છંદ, અલંકાર, નીતિ, ન્યાય, નિમિત્ત અને વૈદક ઉપર ઊંચા પ્રકારના ગ્રંથો લખાયા છે. તેવા ગ્રંથોનું અધ્યયન થવું તો રહ્યું, પણ તેઓનું દર્શન પણ ઘણું મુશ્કેલ થઈ પડ્યું છે એ ઘણીજ અપસોસની વાત છે. આચાર્યોએ પડતો કાલ જોઈને કેટલેક સ્થાનકે મોટા મંદારો સ્થાપી સર્વ ગ્રંથોની શુદ્ધ પ્રતોને તાંડપત્ર

ઊપર લખાવી સંગ્રહ કરાવ્યો છે, આવા મોટા મંદારો પણ આપણા પ્રમાદથી નજરે દેખાતા નથી. અને હવે જે થોડા પ્રંથો આપણી પાસે છે તેને માટે મહા પ્રયાસ કરવાની જરૂર છે. હજુ પણ જે પ્રંથો છે તે દેશકાઠ પ્રમાણે ઘણા છે અને તેઓની જાળવણી માટે બહુ સારી મહેનત લેવાની જરૂર છે. તેમજ તેવા પ્રંથોને પ્રસિદ્ધિમાં લાવવાની આવશ્યકતા છે અને તેથી કરીને આપણી હયાતી ખાતર—આપણું નામનિશાન રહેવા ખાતર પણ આ પ્રાચીન પ્રંથોનો ઉદ્ધાર કરવાની બહુ જ જરૂર છે—એને માટે જેટલું કહેવામાં આવે તેટલું થોડું છે અને આ સવાલ વધારે અગત્યનો હોવાથી આપણા ઊપર વારંવાર ઠસાવવાની જરૂર રહે છે. બંધુઓ, આ બાબતમાં પ્રમાદ કરીશું તો ભવિષ્યમાં મોટી નુકશાની થશે, માટે જેમ બને તેમ જલદી પ્રયાસ કરી આપણા પ્રંથોનો બચાવ સત્વર થવો જોઈએ.

જૈન શાસનમાં અચ્છ કીર્તિ સ્થાપી સકઠ દુનિયાને આશ્ચર્યમાં ગરકાવ કરનાર અને અનર્ગલ દોલતને એક સાથે खरચનાર સંપ્રતિ **રાજા કુમારપાલ** વિગેરે મહારાજાઓ **આબુવર્તને** દુનિયાની અજાયબીનું સ્થલ બનાવનાર **વિમલશાહ**, તેમજ **વસ્તુપાલ** તેજપાલ વિગેરે મંત્રીશ્વરો-**રાણકપુરમાં** ડુંગ્રા પ્રકારની કારીગીરીનો નાદર નમુનો યોજનાર **ધનાશા** અને **શત્રુંજય** ઉપર અઢલક દ્રવ્ય खरચનાર **જાવડશા** **બાહાડ** મંત્રી તથા **કરમાશા** વિગેરે ધન્યવાન વ્યાપારીઓનાં નામો જૈન કોમમાં મશહુર છે. તેઓ **તીર્થંકર** મહારાજની ભવ્ય પ્રતિમાઓને આકાશ સાથે વાત કરે તેવાં મહાન્ મંદીરોમાં સ્થાપન કરીને અનેક ભવ્ય પ્રાણીઓ ઉપર અર્વર્ણનીય ઉપકાર કીધો છે. એ મંદીરો જોઈને **યુરોપના** શીલ્પશાસ્ત્રીઓ વિચારમાં પડી જાય છે અને **જૈન કોમને** અંતઃકરણથી માન આપે છે. આવાં મહાન્ મંદીરોનો વારસો આપણને મહા પુન્યના ઉદયથી મળ્યો છે; પરંતુ બંધુઓ, દીલગીરી ભરેલું એ છે જે, એ વારસાને આપણે જાળવી શક્યા નથી અથવા વધારે સ્પષ્ટરીતે બોલીએ તો આપણે જાળવવા જોઈએ, તેવો યત્ન કર્યો નથી. **કઠીકાઠ સર્વજ્ઞ શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્યજી** પોતાના યોગશાસ્ત્રમાં સ્પષ્ટ રીતે લખે છે કે નવા દેરાસર બંધાવવા કરતાં જીર્ણ દેરાસરની મરામત અને ઉદ્ધાર કરવામાં આઠ ગણો વધારે લાભ પુણ્યબંધ છે. અત્યારે ૩૬૦૦૦ દેરાસરો જુદે જુદે સ્થાનકે છે અને તેઓની જાળવણી માટે મહા પ્રયાસ કરવાની બહુ જ જરૂર છે. જ્યારે **મારવાડ, બંગાલ,** વિગેરેમાં આવેલાં ભવ્ય દેરાસરોની સ્થિતિ નજરે જોવામાં આવે છે ત્યારે અત્યંત શ્વેદ સાથે આપણે નિસાસો મુકવો પડે છે કે આપણે પુર્વજોનું દેવું આપી શક્યા નથી. **પાંચમા આરામાં જ્ઞાન-દર્શન** અને **ચારિત્ર** એ ત્રણે આપણને આધારભૂત છે, અને તેથી તેને માટે જે કંઈ કરવું જોઈએ, તે સર્વ પ્રકારનો સ્વાર્પણ કરીને કરવાની પ્રત્યેક જૈનની પ્રથમ ફરજ છે. મહાન્ **આચાર્યો** વારંવાર કહી ગયા છે કે **સાત ક્ષેત્રમાં** જે ક્ષેત્ર વધારે નબળી સ્થિતિમાં હોય તે ઉપર પ્રથમ ધ્યાન આપવું; તે નિયમ પ્રમાણે પણ આપણે લાંબી નજર કરી આ બાબતમાં ઉતાવળે પ્રયાસ કરવો જોઈએ.

મનુષ્ય માત્રે કેળવણી લેખી જોઈએ છે, તેમાંજ તેના જીવનનું સાર્થક સમાવેલું છે. અગાઉ કેળવણી લેવાને માટે ઘણી મુશ્કેલ પડતી હતી. કેળવણી મેળવવા માટે દેશમાં હાલના જેવાં સાધનો નહોતાં. એવું આપણને ઇતિહાસ ઉપરથી માલુમ પડે છે. તેવા વખતમાં કેળવણી મિથ્યા મુલની હતી તેમ છતાં કેળવણી લેનારાઓની સંખ્યા કંઈ યોડી ન હતી—પણ કાળે કરીને તેમાં ઘટાડો થતો ગયો, એ ઘટાડાનો હાર્ષ મુસલમાને માટે **નામદાર કીટીસ** સરકારે જોડી સામગ્રી પુરી થાંડી છે. ન્યાત જાતમાં તફાવત વિના સૌને એક સરખી કેળવણી

આપણી મેહેરવાની કીધી છે. કેઠવણીના રુઢા પ્રતાપે અત્યારે વિવિધ જ્ઞાતીઓમાં ડુંચા પ્રકારની કેઠવણીથી ડુંચી ડીપ્રીઓ મેઠવવાને ઘણાઓ માગ્યશાહી થયા છે—કેઠવણી અત્યારે પશ્ચિમ દેશમાં ઘણી સ્ત્રીલી નીકળી છે, તેથી તે ભૂમિ અત્યારે ઉદ્યોગની અને એવી બીજી દરેક બાબતમાં આગળ પડતો ભાગ લેતી થઈ છે. આજથી હજાર વર્ષ ઉપર **ઇંગ્લાંડ** તદન અંધારાની સ્થિતિમાં હતું. આજથી એક સૈકા પુર્વે **જાપાનની** પણ એજ સ્થિતિ હતી. **કોલંબસે અમેરિકા** શોધે આજે લગભગ ચારસે વર્ષ થયાં છે, તે પૂર્વ અને તે પછીના થોડા વચ્ચે સુધી પણ એ દેશ એવી સ્થિતિમાં હતો; જ્યારે આ ભારત દેશ સુધારાની અળી ઉપર હતું, છતાં હાલ એ પુર્વે કહેલા પશ્ચિમ દેશો ઉદ્યોગાદિમાં, શરીર સંપત્તિમાં, કળા કૌશલ્યમાં, અગ્રેસર ભાગ ભોગવે છે, તે કેઠવણીના પ્રચારને આભારી છે. જૈન કોમમાં જમાનાના બરની જેટલી કેઠવણીનો પ્રસાર થયો જોઈએ તેટલો થયો નથી. જૈન કોમમાં બીન કેઠવાયલો ભાગ ઘણો છે. એ વાત ઘણી દાલ-ગીરી ભરેલી છે. તે સ્વામી દુર થવાની વધુ અગત્ય છે. આપણે કેઠવણીનો વધુ પ્રચાર કરવો ઘટે છે, તેને સંગીન પાયા ઉપર લાવવા નાણાની વધુ અગત્ય છે. જૈન કોમમાં શ્રીમંતો છે, તેઓ પોતાની પુંજીમાંથી શક્તિ મુજબ રકમ આપશે તો ઘણા જૈન માઈઓ કેઠવણીનાં મીઠાં ફેલ ચાલી આપણને ઉપયોગી થઈ પડશે—અત્રે જણાવવાની જરૂર છે કે આજે હિંદમાં સમગ્ર વસ્તી ચોત્રીસ કરોડ માણસની છે. તેમાં પારસીઓની નેવું હજારની વસ્તી છે. આટલી નાની વસ્તીમાં કેઠવણીનો પ્રચાર ઘણો હોવાથી એ કોમ પૈસેટકે માત્ર છે. વેપાર, ઉદ્યોગ, કળા-કૌશલ્ય અને રાજકાજમાં એ કોમ આગળ પડતો ભાગ લે છે, તે કોમની અંદર ઘણા ઘનાત્ય ગૃહસ્થો હાલ માલુમ પડે છે, એ વધુ કેઠવણીને આભારી છે. આપણામાં પણ કેટલાક નરરનો છે. મરહુમ **બાબુ પનાલાલ પુનમચંદના** નામથી દરેક જૈન માઈ જાણીતો છે. એ સર્વો ગૃહસ્થે સ્ત્રીઓ આઠ લાખની એક બાદશાહી રકમ જૈન માઈઓને કેઠવણી અને જૈન ધર્મની ઉન્નતિ અર્થે મેટ કરી છે. એ આપણને ઓછું હરખાવનારું અને ઉપકારનું કારણ નથી. વાલ્યાવસ્થાથી વ્યવહારિક કેઠવણી આપવામાં આવે તો પરિણામે નરરનો નીકળી આવે, અને તેથી કેઠવણી પામેલો માણસ ધર્મનું રહસ્ય બરાબર સમજે, તે ઘણું આનંદદાયક માલુમ પડશે. હાલમાં પાઠશાળાઓ, વિદ્યાશાળાઓ વિગેરે ઘણે સ્થાને સ્થાપવામાં આવી છે અને ત્યાં ધાર્મિક કેઠવણી આપવામાં આવે છે. વઢી બનારસમાં મુની ધર્મ વિજયજીના પ્રયાસથી સંસ્કૃત પાઠશાળા સ્થાપવામાં આવી છે. એ સર્વે સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસ છે. આવાં સ્થાતાંઓને નિભાવવા માટે શ્રીમંતોએ સારી મદદ આપવી જોઈએ.—

આ દેશમાં ઉદ્યોગ જોઈતી હાલતમાં નથી તેને સારી સ્થિતિમાં લાવવાને ઘણી અગત્ય છે, ઉદ્યોગ સિવાયની કંગાલ સ્થિતિમાં ઘણાં માણસો પોતાની જીંદગીમાં પેટનું પુરું કરી શકે નહીં, તેવા લોકો માંગીને કે કોઈની કૃપાથી પોતાનું મુજરાન ચલાવી શકે છે, તેમાં તેનું અને તેની પ્રજાનું કંઈ મલું થઈ શકે નહીં. પોતાના સ્વધર્મી માઈઓ માર્ગ માંગીને કે એવા બીજા કંગાલ રસ્તે ગુજારો કરે એ શ્રીમંત જૈનોને સારું લગાડનારું નથી, માટે શ્રીમંત માઈઓની પરજ છે કે પોતાના એવા નિરાશ્રિત સ્વધર્મીઓને ઉદ્યોગમાં લગાડી તેને ગુજરાનનાં સાધનો પુરાં પાડવાં. ઉદ્યોગ અને હુઝાર વગરનો વર્ગ ઘણો મોહોટો જૈનોમાં જોવામાં આવે છે. તેવા વર્ગ અત્યારે પોતાનું ગુજરાન ચલાવી શકવાના સંકેટમાં રોઝાય છે. તેવા વચ્ચેમાં તેમની દયા આવે, પરંતુ બંધુઓ, આપણે દયા ધરેને બેસી રહેવું જોઈતું નથી, આપણે તેઓને માટે કંઈક પણ

સંગીન કામ કરવું જોઈએ છે. હાલ કાઠ કાંઈક કાંઈક વિલક્ષણ રૂપ પકડતો જાય છે-સાત સાત વર્ષ થયાં મરકીની આફત આવી પડીછે-તે સાથે ઉપરાઉપરી ટુકાઠનું જબરું વાદળ આવી પડ્યું છે; તેની અસર આપણા જૈન ભાઈઓને થઈ છે. તેમાં પળ સાધન રહિત આપણા જૈન બંધુઓ બહુ અધમ સ્થિતિ પહોંચ્યા છે. આવક કરતાં खर्चનો બોજો વિશેષ થઈ ગયો છે. એવા વચ્ચેમાં ઉદ્યોગ વિનાના માણસને પોતાનો કાઠ કાઢવો કઠળ થઈ પડે છે. કોઈ દયા લાવી તેઓને પેટ પુરતું खावानी મદદ આપે તો તે ઠીક છે, પણ તેથી તેનું કાંઈ સર્વથા મળું થાય નહીં. ગ્વાય પીંણ અને રચડે ઈથી તેનું અને પ્રજાનું કાંઈ કલ્યાણ થશે નહીં. તેવા લોકોને ઉદ્યોગે વઢગાડવાની ખાસ જરૂર છે. શ્રીમંત અને શક્તિવાળા ગૃહસ્થોએ તેમને ઉદ્યોગે ચઢાવવાની યોજનાઓ યોજવી જોઈએ છે. આપણા દેશમાં ઉદ્યોગ હુન્નરનું બોહોલું ક્ષેત્ર છતાં તેની શોધ કરવામાં અને તેને હસ્તિમાં લાવવાને, જ્યાં સુધી સ્વંત્ર રાખવામાં ન આવે ત્યાં સુધી હુન્નર ઉદ્યોગ કટાક્ષે; માટે તેને સતેજ કરવા પાછળ આપણે શ્રમ ઘડી જોઈતી સામગ્રી પૂરી પાડવી વટે છે. **જૈનોમાં** ઉદ્યોગને ચાહનારા અને હુન્નરને ઉત્તેજન આપનારા ગૃહસ્થો છે અને મોટો ભાગ વેપારી વર્ગનો છે, તો તેવા ગૃહસ્થો ગરીબ જૈનોને ઉદ્યોગે લગાડશે એવી આપણે આશા રાખીશું—

અહિંસા પરમો ધર્મ:—એ જૈન ધર્મનો પ્રથમ સિદ્ધાંત છે. દયા એ જૈન ધર્મનો પ્રથમ પાયો છે. મુગાં પ્રાણીઓનો હાલના સમયે વચાવ કરવાની જરૂર છે. ઉપરની વધી યોજનાઓ સારું એક મોટા ફંડની આવશ્યકતા છે, જે ફંડના વ્યાજમાંથી વધાં खाताઓને મદદ થઈ શકે. વીજું આપણા ધર્મનાં અને શુભ खाताઓના અંગે મોટી રકમો ઘણે ઠેકાણે પડી છે. વળી નિઃસ્વાર્થ માણસો તેવી બાબતમાં ધ્યાન આપી પોતાના વચ્ચેના ભોગે ઉપજાવરચનો આંકડો તૈયાર રાખે છે તે માટે તેઓને ધન્યવાદ વટે છે. પરંતુ કેટલેક ઠેકાણે આ બાબતમાં મોટાલો થાય છે. તેઓ મોટાલો ન થાય તે બાબત યોજનાઓ કરવાની ખાસ જરૂર છે. કેટલેક ઠેકાણે એવાં શુભ खाताનાં હિસાબો બહાર પડવા લાગ્યા છે, તેવી રીતે અનુકરણ કરવા જેવી છે. વળી કેટલેક ઠેકાણે ધર્માદા खाતાનાં ફંડો વગર વપરાયે જમનાં તેમ પડ્યાં રહે છે, જે खाતાનાં તે ફંડો હોય તેજ खाताમાં તે વપરાય તેવી રીતની વ્યવસ્થા કરવાની પણ જરૂર છે. આ બંને કામના માટે એક અનુભવી કેલેબ્રાયટ **સેક્રેટરીની** ખાસ જરૂર છે કે જે આવાં ધર્મને લગતાં ફંડો ઉપર દેખેરેખ રાખે અને તેની યોગ્ય વ્યવસ્થા કરે.

આપણા સંસારિક રિવાજો કેટલાક એવા છે, કે વચ્ચેને અનુસરીને તેમાં કાંઈક સુધારો થવાની જરૂર છે, જેવા કે બાલ્લભ કન્યાવિક્રય, મરણ પાછળ કરવામાં આવતો खर्च વિગેરે. બાલ્લભ કરવાથી છોંકરો શરીરે નબલો રહે છે અને તેનાથી થતી પ્રજા પણ નબલો થાય છે. તેનો સંસાર સુખી થતો નથી અને ગુજરાને માટે મુશીબતો પડે છે. તેવીજ રીતે મરણ પાછળ કરવામાં આવતો જમણવાર વિગેરેનો खर्च તદ્દન નકામો છે અને તેથી પાછળ રહેનારને દુઃખ-દાઈ થઈ પડે છે. આવા કેટલાક ઘરાબ રિવાજો દુર થાય તેના માટે પ્રયાસ કરવાની જરૂર છે. વીજું આપણી જૈન કોમને લગતી દરેક ખબર પૂરી પાડવા માટે એક **ડીરેક્ટરીની** ખાસ જરૂર છે, તેની અંદર **તીર્થોનો**, તેની અંદરની **પ્રતીમાનો**, **પાઠશાળાનો**, **સાધુ સાધવીનો** અને **એવી વીજી** ધર્મને લગતી બાબતોનો સમાવેશ થઈ શકે. ..

બંધુઓ, બોલીને બેસી રહેવાનું નથી, પણ જે જે કાંઈ કહેવાય તેને અમલમાં મુકવામાં આવે તેમ થવામાં આ મેઝાવડાનું સાર્થક હોઈ, તે કેવી રીતે અમલમાં મુકી શકાય તે બાબત વિચાર કરવાને હું ઈસારો કરું છું.

બીજી જૈન કોન્ફરન્સની આજે પહેલા દિવસની બેઠક છે, આવો મેઝાવડો મુંબઈમાં કરવાની જે ગોઠવણ કરવામાં આવી છે, તથા તેની પાછળ જે સામગ્રી પુરી પાડવામાં આવી છે, તેમાં ઘણા ગૃહસ્થો પોતાનો ધંધો છોડી રાત દિવસ જાત મહેનત કરી છે, તેવા भाईઓની ઉમદા લાગણીથી આ મેઝાવડાનું કામ અમે હાર પડેલું માનીએ છીએ.

બંધુઓ, મારે કહેવાનું મેં ટુંકમાં કહ્યું છે. આપણે આવી અગત્યની બાબતોપર, આપણા આ ભવ તથા પરભવના હિતની બાબતો ઉપર, આપણું અને આપણી ભવિષ્યની ઓલાદનું હિત થાય તેવી બાબતો ઉપર, આપણી કોમનું, આપણા દેશનું અને પરિણામે સમગ્ર જન સમુદાયનું હિત થાય, તેવી અગત્યની આ બાબતો ઉપર આપણે વિચાર કરવાનો છે, તેવા પુણ્યરૂપ મેઝાવડામાં આપે ભાગ લીધો છે તેથી ફરીને અત્રેના સંઘ તરફથી આપને હું હરખભર્યો આવકાર આપું છું.

સદગૃહસ્થો મુંબઈમાં અનેક અગવડોને લીધે આપની સગવડો જાલવવી મુશ્કેલ પડે તેમ છે, તેથી અમે જે કરીએ તેને આપ “ફુલ નહીં તો ફુલની પાંચડી” પ્રમાણે ગણશોજી, અને જે જે બાબતમાં અમે પછાત પડીએ તે દૂર ગુજર કરશોજી.

હવે બંધુઓ, આપણા આ મહાન્ મેઝાવડાનું કામ નિર્વિઘ્ને પાર પાડે એવા નાણક (આપણા પ્રમુખ) યોગ્ય રત્નની ચુંટણી કરવાને મલામળ કરું છું.

પ્રમુખની ચુંટણી.

દરસ્વાસ્ત કરનાર—શેઠ રતનચંદ સ્ત્રીમચંદ મોતીચંદ—મુંબઈ.

ટેકો આપનાર—નગરશેઠ ચીમનલાલ લાલભાઈ—અમદાવાદ.

અનુમોદન કરનારા—શેઠ જેઠાભાઈ નરશી કેશવજી—મુંબઈ.

લાલા ગોપીચંદજી—અંબાલા.

મી. ગુલાબચંદજી ઢઢા—જેપુર.

દરસ્વાસ્ત—આ બીજી જૈન કૉન્ફરન્સના પ્રમુખ તરીકે કલકત્તાવાળા રાય
બહાદુર બદ્રીદાસજી કાલીકાદાસજીને નીમવા.

આવકાર આપનાર ભાષણ વંચાઈ રહ્યા બાદ, મુંબઈના સંઘપતિ શેઠ રતનચંદ સ્ત્રીમ-
ચંદ મોતીચંદે પ્રેસીડન્ટની ચુંટણી કરવાની દરસ્વાસ્ત કરતાં કહ્યું કે,—

“ ભારતવર્ષના સંઘો તરફથી પધારેલા ગૃહસ્થો, પ્રેક્ષક સમ્યજનો અને મગિનીઓ—

આ જૈન શ્વેતાંબર કૉન્ફરન્સ, ઇટલે આપણા જૈન બંધુઓનો સમાજ અથવા જો
પવિત્ર નામથી ઓઢાવાવીએ તો ભારતવર્ષના જૈન બંધુઓનો સંઘ, કે જેની સ્તુતિ મોટા મોટા વિદ્વાનો
અને મહાત્માઓ સ્તોત્રો દ્વારા કરેલી છે, વઢી જેની સેવા કરવાથી આપણે આપણા કામમાં
સાફલ્ય મેઢવી શકીએ છીએ, અને જેને સર્વે વંદેછે, ઇવા આ આર્યાવર્ત્તના પવિત્ર શ્વેતાંબર
જૈન સંઘમાં આજે મને વે શબ્દો વોલવાનો માંગઢીક પ્રસંગ મઢ્યો છે, તેને હું મારા માર્યનો
ઉદય સમજુઢું. સંઘના દર્શન માત્રથીજ આનંદ થાય છે તો પછી આવા સંઘની સેવા કરવાને
જેને તક મઢે તેને ઘેરઘેરા પુન્યશાઢી સમજવાનો છે, તો આપણને મુંબઈના વાસીઓને મઢેલા
પ્રસંગથી મારો આનંદ ઉમરાય ઇમાં શું આશ્ચર્ય ?

ઇ તો સ્પષ્ટ છે કે જે કામ ઇકસંપથી થાય છે તેનું આયુષ્ય ઢીર્ઘ હોય છે, જે થાય
છે તે ઘણુંજ મજબૂત અને ઢહાપણમરેલું થાયછે અને તેમાં આ સંઘ ઇકસંપની મુર્તિ છે ઇમ
કહીશું તો તે જરા પળ ઘોઢું નથી. આપણે સર્વે જૈન ઢર્મની ઉન્નતિ કરવાને ઓત્રે મઢેલા છીએ.
હવે “હતં સૈન્યમ્ નાયક” ઇટલે નાયક વિનાનું લશ્કર નાશ પામેછે, તેમ આપણે કાર્ય કરવાને
ઇકઠા થયા છીએ તો આપણે કોઈ સારા પ્રૌઢ વિચારના, બાહોશ, હોશિયાર, સાહસિક, ઢાર્મિક,
બુઢ્ધિવાન પ્રમુખની જરૂર છે; તેવી ઢર્મ અને ન્યાયમુર્તિને પસંદ કરી આપણી જૈન શ્વેતાંબર
કૉન્ફરન્સના પ્રમુખ નીમવાને મને સ્વાગત સમા તરફથી સોંપવામાં આવ્યું છે, ત્યારે આ આપ-
ણી બીજી જૈન શ્વેતાંબર કૉન્ફરન્સના પ્રમુખની પદવી કોને આપવી ઇ સવાલ જોવાનો છે.

જેણે શિશ્વરજી તીર્થના કામમાં ત્યાં ચરબીનું કારણનું થતું હતું તે અટકાવવા અને
બીજા વચ્ચે પળ પોતાથી બનતી મદદ કરી યશ મેઢવ્યો હતો, વઢી જેણે મગવાનું શ્રી
પાર્શ્વનાથજી સ્થાપીનું દેવાલય શિશ્વરજી ઉપર બંધાવ્યું છે, વઢી જે હાલ ગ્વાલિયરમાં પળ તેવાંજ
કાર્યોમાં તન, મન અને ઢનથી ઘાસ મદદ કરેછે, વઢી જેણે કલકત્તામાં સારું જૈન દેવાલય

બંધાવી પોતાનું નામ અમર કીવું છે, તેમજ જેણે ધર્મદાં કાર્યોમાં પોતાનો હાથ કદાપિ પળ પાછો કરેલો નથી એવા, અને જેઓ મુંબઈમાં પ્રથમ જૈન એસોસીએશનની સ્થાપનામાં પળ મુરબી હતા એવા બાહોશ, હોંશીયાર, ધાર્મિક, સાહસિક, દયાળુ, બુદ્ધિશાળી કલકત્તા નિવાસી રાય બદ્રીદાસજી મુક્તીમ બહાદુરને આ આપણી બીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સનું પ્રમુખ-સ્થાન આપવા હું દરખાસ્ત મુકુહું અને આશા રાખું છું કે, સર્વે જૈનભાઈઓ આ મારા મતને અનુમોદન આપશો, અને આ મારી દરખાસ્તને તાઠીઓથી વધાવી લેશો.

તેઓના ગુણની પ્રસંશા કરવી એ પિષ્ટપિષ્ણ જેવું છે, કારણ આજે હિંદુસ્તાનમાં તેઓ પ્રસિદ્ધ છે, તેમનાં કાર્યોજ તેમના ગુણનો ચિતાર આપણા આગળ રાખી દે છે અને ગુણનાં દર્શન કરાવે છે. તેઓએ જે જે કામો હાથમાં લીધાં હતાં તે તમામમાં તેમણે યશ મેળવ્યો છે એટલું જ નહિ પરંતુ, આપણા જૈનબંધુઓની ઉન્નતિમાં દિન પ્રતિદિન વધારો કરવા જગપણ પાછળ પગલું મૂક્યું નથી. હું આશા રાખું છું કે જે કામને માટે આપણે સર્વે જૈનબંધુઓ અત્રે મળેલા છીએ તે કામમાં, આવા ધાર્મિક સાહસિક, દયાળુ, બુદ્ધિવાન પ્રમુખથી સંપૂર્ણ વિજય પ્રાપ્ત કરવા સમર્થ થઈ શકીશું.

• બીજા દેશોના અને આ દેશોના ઇતિહાસ જોવાથી આપણા ધ્યાનમાં આવશે કે મરાઠા સૈન્ય ગમે તેટલું બઢવાન હતું પરંતુ. તેમના નાયક ભાડસાહેબ પ્રૌઢ વિચારના ન હોવાથી આજી પ્રજાનું નુકશાન થઈ આ દેશમાં બીજા લોકો આવ્યા. આપણા રાજ્યકર્તા અંગ્રેજ લોકોમાં પણ ઝીંબરણ પક્ષના મૂઢનાયક મી. ગ્લેડ્સ્ટન જતાં અને તેમને તેઓ સારો મુકાની ન મળતાં ઘણાં વર્ષથી તે પક્ષનું પ્રવલ્લ ઘટી ગયું છે. આવી રીતે સામાજિક બઢ ગમે તેવું હોય પણ તેને બરો-બર વ્યવસ્થામાં મુકનાર ન હોય તો ધાર્યું કામ પાર પડતું નથી. "પુન્યયોગે આ અવસરે આપણા કાર્ય કરતા સેક્રેટરીઓની ઉલ્લટ પ્રમાણે તેઓના પ્રમુખ યોગ્ય મળ્યા છે અને તેથી હું આશા રાખું છું કે આપ વધા ભાઈઓ મારી સૂચનાતે અનુમોદન આપશો તો આપણું ધારેલું કામ પાર પડશે."

ઉપરથી દરખાસ્તને અમદાવાદના નગરશેઠ ચીમનલાલ લાલભાઈ નીચે પ્રમાણે-
ના માપણ સાથે ટેકો આપ્યો:—

“ સદ્ગૃહસ્થો અને બાનુઓ,

આજે જે દરખાસ્તને ટેકો આપવાનું મને માન મળ્યું છે તે આપ સર્વે સારી રીતે જાણો છો. બાબુ રાય બદ્રીદાસને ઓઢાલાવવાની જરૂર રહેતી નથી. તેઓ જૈનધર્મના પ્રત્યેક સવાલમાં ભાગ લે છે. જૈન કોમનું, જૈનધર્મીઓનું અને જૈનધર્મનું મળું કેવી રીતે થાય તે તેઓના જીવનનો મોટો ઉદ્દેશ છે અને તે ઉદ્દેશને ફઢીમૂત કરવા માટે તેઓ પોતાના વચ્ચતનો, પૈસાનો અને શરીરનો પણ મોગ આપવા ચૂકતા નથી. આપણે છેલ્લામાં છેલ્લું તેઓનું કામ જોઈએ ત્યારે અતિ આનંદ થાય છે. શ્રી મક્ષીજીની બાવતમાં જે હિમ્મત તેઓએ ઉઠાવી છે તે સર્વે જૈનીઓના હૃદયમાંથી એકે અવાજે આભારનો ઉદ્ગાર બહાર કઢાવે છે. આ ઉપરાંત તેઓએ સમેત શિશ્વરના કેસમાં પણ તેવું જ શૌર્ય વાપરી ચરબીનું કારખાનું કાઢી નખાવ્યું હતું અને હાલમાં શ્રી સમેત શિશ્વરના તીર્થપરનો આપણો હક સ્થાપન કરાવ્યો છે. બંગાળ પ્રાંતમાં તેઓએ જે આગેવાની મેરેલો ભાગ લીધો છે તેને માટે આપણે રહેરહે ધન્યવાદ આપવો ઘટે છે. આ ઉપરાંત જો તેઓના જાતિમોગ સંબંધી વિચાર જોઈએ તો તેઓ વીર પુરુષ આપણામાં બહુ જ થોડા મઢી અવિશે.

ટ્રેકામાં અત્યાર સુધી અનેક રીતે તેઓ પોતાની લાયકાત બતાવી આપી છે. “અતિ ઉંચ પુણ્યનું ફલ અહીંજ મળે છે ” તે નિયમ પ્રમાણે તેઓ પુણ્યનું ફલ ભોગવવામાં પણ પુણ્ય બાંધે છે. આવા સર્વે પ્રકારના લાયક ગૃહસ્થ આપણી બીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સનું પ્રમુખપદ લેવાનું સ્વિકારી આપણને આભારી કરશે અને સર્વે ગૃહસ્થો શ્રી રતનચંદ તરફથી તેઓને પ્રમુખ-પદ આપવાની વિનંતિ કરવા માટેની દરખાસ્ત એકે અવાજે વધાવી લેશો. એવી હું આશા રાખું છું.

ઝપલી દરખાસ્તના ટેકાને શેઠ જેઠાભાઈ નરસિંહ કૈશવજીએ નીચેપ્રમાણે અનુમોદન આપ્યું:—

માનવંતા ડેલીંગેટો, મારા પ્રિય જૈનભાઈઓ અને બાઈઓ.

આપણી સામે આપણા શેઠ રતનચંદભાઈએ જે દરખાસ્ત મૂકી છે તેને શેઠ ચીમનલાલ લાલ-ભાઈએ ટેકાં આપેલો તેને હું અતંકરણથી અનુમોદન આપું છું, રાય બહાદુર વર્દાદાસજીની આપણા સમસ્ત શ્વેતાંબર જૈન શ્રીસંઘ પ્રત્યેની સેવાઓ એટલી વધારા છે કે એવા વીરરત્ન જૈન ગૃહસ્થની ગણના, પ્રાચીન કાળે થયેલા વસ્તુપાલ તેજપાલ કે જગદુશાહ જેવા અનેક મોટા જૈન શ્રાવકો સાથે હાલના દેશકાળ અનુસાર કોઈક દરજે કરી શકાય. તન, મન, ધનથી આપણાં પ્રાચીન તીર્થોના રક્ષણ માટે તેમણે લીધેલો પ્રયાસ, ધર્મ પ્રત્યેની તેમની ઉત્તમ શ્રદ્ધા, તેમની અનુપમ નમ્રતા, સરલપણ અને સાદાઈ વગેરે ગુણોનું વર્ણન કરવું, એ સોનાના વાસણને ગીલીટ ચડવવા જેવું છે, એટલે મારે વધારે બોલવાની કોઈ જરૂર પડતી નથી. એવા ગૃહસ્થ વર્તમાન જૈનસંઘમાં વીરલા છે અને તેમને આજની આ મહાન સભાના પ્રમુખસ્થાને વિરાજવાની આ દરખાસ્ત સાથે તમો હર્ષનાદ સાથે એકમત થશોજ. ”

ઝપલી દરખાસ્તને અંબાલાવાળા **લાલા ગોપીચંદજી વી. એ.એ.** પોતાનું વધુ અનુમોદન આપ્યા બાદ જયપુરવાળા **મી. ગુલાબચંદ ઢઢા એમ. એ.એ.** ઝપલી દરખાસ્તને અનુમોદન આપતાં હિંદી ભાષામાં જણાવ્યું કે “આજનો દિવસ ઘણોજ આનંદનો છે, કારણ કે તમો હિન્દુસ્તાનના તમામ પ્રતિનિધીઓ અત્રે પધાર્યા છો. કોન્ફરન્સના પ્રમુખ વિષે મારી આગઝના ચાર ગૃહસ્થોએ કરેલા વિવેચનને તમોએ તાઢીઓના અવાજોથી વધારી લીધું છે તો હવે હું તમોને વિનંતિ કરું છું કે તમો ફરી તાઢીઓના અવાજ સાથે તેઓ સાહેબને પ્રમુખપદે વિરાજવા અરજ કરશો. ”

આ દરખાસ્તને તાઢીઓ હર્ષનાદના પોકારોથી વધારી લેવામાં આવતાં **રાય વદ્રીદાસ-જી** બહાદુર પ્રમુખસ્થાને વીરાજ્યા હતા જે વચ્ચે એક **કુમારીકા** પ્રમુખ સાહેબને ફૂલનો હાર પહેરાવ્યો હતો.

ત્યાર બાદ **રાય વદ્રીદાસજી** બહાદુરે તાઢીઓના હર્ષનાદ વચ્ચે પ્રમુખસ્થાનેથી નીચે પ્રમાણેનું પોતાનું ભાષણ હિંદી ભાષામાં વાંચી સંભળાવ્યું હતું.

प्रमुख साहेबनु' भाषण.

प्रियबंधुओ, प्रतिनिधीओ, मेहरबान साहेबो तथा बहेनो.

श्रीसंघसे अरज यह है कि मुजको इस कॉन्फरन्सका सभापति चुननेनी जो कृपा कीहै इस लिये में आपका कृतज्ञ हूं. में जानता हूं की मुजसेभी अधिक योग्य पुरुष मौजूद होते हुवे आप साहेबोने एकत्र उत्साहसे मुजको इस पदपर नियुक्त किया, इसलिये आपको बारंबार धन्यवाद देके श्रीसंघकी आज्ञा सिर चडाता हूं.

और इस महत् कार्यकी सफलता प्राप्त करनेके वास्ते श्री गुरुदेव महाराजसे अंतःकरणसे प्रार्थना करता हूं कि कॉन्फरन्सके सब कार्य निर्विघ्नपणे सिद्ध होवें और जीनशासनकी दिन-परदिन अधिक उन्नति होती रहे. और साधर्मी भाईयोमें यह संपकी बेल जो रोपित हुई है सो प्रफुल्लितास फैलती रहे.

में अपने इस छोटेसे भाषणके आरंभमें परमेश्वरका स्मरण करके मंगलाचरण करता हू.

मंगलं भगवान् वीरो मंगलं गौतमप्रभुः ।

मंगलं स्थूल भद्राद्याः जैन धर्मोस्तु मंगलं ॥

भाईओ ! अपना जैन धर्म सनातन, अव्यंत पवित्र और अनादिसे चला आता है. इस भरतक्षेत्रमें हरेक उत्सर्पिणी अवसर्पिणीमें चौबीस चौबीस तीर्थंकर होते हैं. इस वर्तमान अवसर्पिणीमें असंख्यात वर्ष पहिले श्रीकृष्णभगवान् भगवान् हुये हैं. ऊन्होंने सर्व प्रकारके धर्म और व्यवहारादि बताये हैं. तबहीसे बराबर धर्म प्रवृत्ति चली आती है. वर्तमान समयमें चरम तीर्थंकर श्री वीर परमात्माका शासन है. वो सर्वज्ञ परमात्मा अज्ञान, मिथ्यात्व, अधिरति, राग, द्वेष, काम, हास्य, रति, अरति, भय, शोक, दुर्गच्छा, निद्रा, दानांतराय, लोभांतराय, भोगांतराय, उपभोगांतराय और वीर्यांतराय, यह अठराह दोषोंसे रहित थे और शुद्ध सच्चिदानंद परमात्म स्वरूप थे.

देवका स्वरूप.

जितने प्रकारके दोष मनुष्यप्राणी मात्रमें देखे जाते हैं उनमेंसे इनमें लेशमात्र भी नहीं था. उन शुद्ध देवमें ज्ञानातिशय, वचनातिशय, पूजातिशय और अपायापगमातिशय आदि चार अतिशय और आठ प्रातिहार्य ये बारह गुण असाधारण रूपसे विद्यमान थे. ज्ञानातिशयके होनेसे वो सकल लोकालोकके जीवाजीवादिक समग्र पदार्थके भूत, भविष्यत् और वर्तमान समयके वाच्य और अवाच्य सब भावोंके वेत्ता थे. वचनातिशयके होनेसे उनकी वाणी स्व-श्लाघ्य, परनिंदा, और वाणीके सर्व दोषोंसे रहित और पैतीस अतिशयसे युक्त थी इतनाही नहीं, बरन अतिशयके प्रभावसे उनके उपदेश सर्व प्राणी अपनी भाषामें समज लेते थे. पूजातिशयके होनेसे इंद्र नरेन्द्र सब उनकी पूजा, सेवा, और भक्ति आदि मानपूर्वक करते थे. अपायापगमातिशयके प्रभावसे वे जहां २ बिहार करतेथे वहां २ की भूमिके आसपास, सो २ योजनतक अतिवृष्टि, अनावृष्टि, रोग, उपद्रव आदिका अभाव होजानेसे सब तरहकी शांति रहतीथी. और अनेक प्रकारके दोषोंका अभाव रहनेसे प्राणीके भाव अपायभी नष्ट होतेथे ऐसे सर्वज्ञ और शुद्ध परमात्मा अपने जैन धर्ममें देव स्वरूप माने जाते हैं.

गुरुका स्वरूप.

जो अहिंसा, सत्य, अस्तेय, ब्रह्मचर्य, और अपरिग्रह ये पांच महाव्रत धारण करते हैं और उनका शुद्ध रूपसे पालन करते हैं, और ईस्से जो प्रतिकुल पंच अव्रत करते नहीं, दूसरे किसीसे कराते नहीं, और करनेवालेको अनुमोदते नहीं, वे अपने जैन धर्ममें साधू गिने जाते हैं. अनेक भ्रांतिके संकटोंमें पड़ जाने परभी वे अपने महाव्रतमें किसी तरहका दोष नहीं आने देते हैं, बियालीस दोषोंसे रहित और माधुकरी वृत्तिसे भिक्षा लाकर शरीरके निर्वाहके लिये आहार करते हैं, धर्म साधनके खिलाफ इंद्रियोंके भोगके लिये ये किसीभी प्रकारका संग्रह नहीं करते हैं, वे रागद्वेषके परिणामसे रहित मध्यस्थ वृत्तिमें रहकर स्वयं मुमुक्षु होनेके कारण मोक्षाभिलाषी जीवोंके उपकारके वास्ते सम्यग् ज्ञान, दर्शन, चरित्ररूप अरिहंत परमात्माका निर्माण किया हुआ और कहा हुआ धर्मोंका निरंतर उपदेश करते हैं. ज्योतिषशास्त्र, निमित्त-शास्त्र, वैद्यकशास्त्र आदि द्रव्योपाजनके शास्त्र तथा राज्य प्रपंचके विचार बताकर धर्ममें विघ्न डालने वाले किसी प्रकारके उपदेश नहीं देते हैं; वे क्षमा, नम्रता, आर्जव, संतोष, तपश्चर्या संयम, अकिंचन, ब्रह्मचर्य, सत्य, और शौच इन दश प्रकार यतिधर्मोंका निरंतर यथार्थ रूपसे पालन करते हैं; राजकथा, देशकथा, स्त्री कथा, और भोजन कथा ये चारों विकथाओं कभी नहीं करते; परंतु अपना सारा समय धर्मकथा और आत्मसाधनहीमें व्यतीत करते हैं; क्षुधा, तृषा, शीत, उष्ण, मान, अपमान आदि बाईस प्रकारके परिपहोंको सम्यक् रीतिसे सहन करते हैं, और चरित्रमें कोई तरहकी बाधा नहीं आने देते हैं, मनुष्य और तिर्यचके किये हुए ऊपसर्गोंका धैर्यसे सहन करते हैं, ऐसे साधुओंको जैनधर्ममें गुरु मानते हैं.

धर्मका स्वरूप.

श्री सर्वज्ञ भगवानने सर्व विरति और देशविरति ये दो प्रकारके धर्म कहे हैं. सर्व विरति जो है वह मुनि महाराजका धर्म है, और देशविरति श्रावकोंका धर्म है. पांचों इंद्रियों और मनको पुदगलिक स्वभावमें न जाने देकर उनको दबावमें रखना, और पांच प्रकारके स्थावर तथा त्रस इन छ प्रकारके जीवोंकी निरंतर रक्षा करना यह बारह प्रकारकी अविरति का त्याग करना यही सर्व विरति धर्म है.

शुद्ध देव, गुरु, धर्मकी सम्यक् श्रद्धासहित बारह व्रतोंको पालन करना यह देशविरति धर्म कहा जाता है; स्थूल हिंसाका त्याग यह प्रथम व्रत, पांच प्रकारके स्थूल असत्यका त्याग यह दूसरा व्रत; चोरी नहीं करना यह तीसरा स्थूल अदत्तादान विरमण व्रत, अपनी स्त्रीमें संतोषकर परस्त्रीका त्याग यह चौथा स्थूल ब्रह्मचर्य व्रत, धनधान्यादि नव प्रकारके परिग्रहकी इच्छाका परिमाण अथवा जितना प्राप्त हो उसीमें संतोष रखना यह पांचवा स्थूल परिग्रह प्रमाण व्रत, दशों दिशाओंमें जाने आनेके प्रमाण यह छठा दिशि परिमाण व्रत, बाईस अभक्ष्य, बत्तीस अनंतकाय तथा शस्त्री भोजनका त्याग और पंद्रह प्रकारके कर्मादानका त्याग यह भोगोपभोगके परिमाण रूप सातवा व्रत, आर्तध्यान, रौद्रध्यान, पापोपदेश, जिससे हिंसा हो ऐसी वस्तु दूसरेको देना, और प्रमादाचरण इनका त्यागरूप आठवा अनर्थदंड विरमण व्रत, रागद्वेषरहित होकर मध्यस्थ वृत्तिसे सम्यक्ज्ञान, दर्शन चरित्रका आराधनरूप धर्ममें दो घड़ी स्थिर रहना यह नववा सामायक व्रत, क्षेत्र मर्यादाका प्रतिबंध कर

दश मुहूर्त पर्यंत धर्माराधन करना यह दसवां देशावकाशिक व्रत, चाया, आठ प्रहर तक आत्म स्वरूप को पुष्टि करे इस तरहसे धर्मका दृढ आराधन करना यह ग्यारहवां शेषधोषवास व्रत, और पंचमहाव्रतधारी साधु साध्वीको आहारादिक देना यह बारहवां अतिथि संबिभागव्रत, इस तरहपर श्रावकोंके बारह व्रत गिने जाते हैं। इस शिवाय दान, शील, तप और भाव ये चार प्रकारके धर्म भी बीतराग भगवानने कहे हैं। दानके अभयदान, सुपात्रदान, अनुकंपादान, उचितदान, और कीर्तिदान ये पांच प्रकार हैं, नव प्रकारकी गुप्तिसहित ब्रह्मचर्य पालन करना यह शील धर्म, छ प्रकारसे बाह्य और छ प्रकारसे अभ्यंतर इस तरहपर बारह प्रकारसे तपश्चर्या करना यह तप धर्म, और आत्मस्वरूपमें रमण करना यह भाव धर्म, इन चारों प्रकारके धर्मोंका सम्यक् प्रकारसे आराधन करनेसे मोक्षपद संपादन होता है।

ऐसे शुद्धदेव, शुद्धगुरु, और शुद्ध धर्मका आराधन करना सर्व जैर्नीमात्रका कर्तव्य है। इसके शिवाय गृहस्थ मनुष्योंको अपना द्रव्य सुमार्गमें खर्च करनेके श्री तीर्थंकर भगवानने सात क्षेत्र कहे हैं; जीन चैतन्य, जीन प्रतिमा, ज्ञान, साधु, साध्वी, श्रावक और श्राविका ये सात क्षेत्र हैं; चरम तीर्थंकर श्री वीर भगवानका मोक्ष पधारे २४२९ वर्ष हुए हैं। उनके शासनमें उत्तरोत्तर होने वाले आचार्योंने इन सात क्षेत्रोंकी व्यवस्था श्रावकोंसे कराई है। वर्तमान समयमें उनमेंसे कई क्षेत्रोंकी अव्यवस्था दिखाई देती है। किसी क्षेत्रमें खूब धन व्यय किया जाता है, किसीमें बिलकूल नहीं, और किसी क्षेत्रमें द्रव्य व्यय होता है, परंतु रीतिसं नहीं। इसकी योग्य व्यवस्था कीजाय और जरूरतवाले क्षेत्रोंको अधिक पुष्टि मिले, इसवास्ते यह कॉन्फरन्स एकत्रित की गई है।

हिंदुस्थानमें जैन श्वेतांबर समुदायमें विद्वान्, बुद्धिमान्, धनवान् महाशय हरेक नमर वा ग्राममें जहां २ है वहांके समाजने जिनको प्रतिनिधी चुनकर भेजे हैं, उनहीका मंडळ कॉन्फरन्स है।

एक आदमी अपनी शक्तिसे सातों क्षेत्रोंका संरक्षण पूरी तौरसे नहीं कर सकता, यह कार्य समुदायसेही हो सकता है। इसवास्ते इन कॉन्फरन्समें अनेक लाभ होना संभव है। युरोप और अमेरिका जैसे देशोंमें राज्य संबंधी व्यापारसंबंधी अनेक कामोंके लिये मंडळ एकत्र होते हैं और वो अपने विचारे हुए विषयमें जय प्राप्त करते हैं। हमारे देशमें उन लोगोंकी तरह उचित कार्य करनेके लिये यत्न कीजाय तो भविष्यत्में हमारे देशके महाजन मंडळभी सुख संतोष प्राप्त कर सकते हैं ऐसे विचारोंसे संसारिक तथा धार्मिक विषयोंका सुधारनेके लिये इस आर्या-वर्तमें हरेक जातके समाज एकत्र होने लगे हैं।

इसी तरह अपने जैन श्वेतांबर बंधुओंने अपने धार्मिक और संसारिक कार्योंकी व्यवस्था उत्तम प्रकारसे करनेके लिये और स्थान २ में अपने जातके महामंडळ एकत्र करनेके लिये प्रबंध किया है। इसलिये ऐसे महासमाजमें अपने धार्मिक विषयोंके संबंधमें तथा अपने संसारिक विषयोंके संबंधमें चर्चा चलाकर जरूरतके विषयोंके संबंधमें दृढ़ ठहराव करके दिनोंदिन अपने लोगोंकी संसारिक और धार्मिक स्थिति उत्तम प्रकारपर होवे ऐसे यत्न करना ही इस कॉन्फरन्सका मुख्य उद्देश है। तदुपरांत जुदे २ नगर और ग्रामोंके विद्वान्, बुद्धिमान् तथा धनवान् और सद्गुणी मनुष्योंका परस्पर मेल होनेसे आपसमें आतृभाव और संपत्की वृद्धि होना संभव है। एक मनुष्य कलकत्तेमें रहता हो और वैसीही स्थितिका दूसरा मनुष्य बंबईमें होते

वैसेही साधनोंके द्वारा उनका परस्पर मिलाप होना संभव है। सिरफ इतनाही नहीं बल्के अपने २ व्यापार उद्योग आदिमें भी परस्परके विचारके वास्ते इसतरह एकत्रित तथा एकमत होनेसे बड़ा लाभ पहुंच सकता है; जब तक इस देशमें रेल जैसा जुंदा २ स्थानोंमें रहनेवाले लोगोंको एकत्र करनेका साधन नहीं था तबतक विद्वानोंकी बुद्धि तथा धनवानोंकी उदारताका परस्पर लाभ लेनेका मौका नहीं आता था; परंतु जब ऐसा साधन हरेक शहरके लोगोंके एकत्र होनेमें सहाईताभूत हुआ है, तब उस साधनसे लाभ उठाकर अपने जैन समुदायको सब प्रकारसे अपनी उन्नति करनेके साधनोंका योग मिलाना इस समयका मुख्य कर्तव्य है।

हमारे जैन समुदायमें धार्मिक उच्चज्ञान प्राप्त करनेवाले मनुष्योंका भाग बहुतही कम है; इसीसे अपने पूर्वाचार्योंने जो २ आज्ञा शास्त्रमें दी है उस माफिक प्रवर्तनेका उद्यम कम हो जाता है और इससे अकल मंदोंको अफसोस होता है, इसलिये शास्त्रविरुद्ध, लोकविरुद्ध जो २ प्रवृत्तियें चलती हों और अज्ञान आदिक कारणसे और योग्य कार्योंके अनादरसे आजकाल नौकारसी विगरेमें रुपीआ ज्यादा खर्च करते हैं और जीर्णऊद्धार विगरे जरूरी कामोंमें कम खर्च करते हैं इस कारणसे इन क्षेत्रोंकी व्यवस्था ठीक नहीं रहेती है, इसलिये इन सातों क्षेत्रोंमें यथायोग्य द्रव्य खर्च करके इन सातों क्षेत्रोंको सुधारणेका विचार करना यह कॉन्फरन्सका उद्देश है।

इस कॉन्फरन्समें जुंदा २ नगरोंके सब समुदायके मुख्य गृहस्थ तथा जुड़ी २ सभाओंके सभासदोंका मिलाप हुआ है; इससे परस्पर अपने २ विचारोंका प्रकाश करनेसे जो २ लाभ प्राप्त होंगे यदि उनकी तरफ दृष्टि दी जायतो ऐसे २ समुदाय एकत्र हुए बिना वैसे लाभोंका प्राप्त होना ही संभव नहीं है।

यह कहनेसे आप लोगोंको मालूम होगया होगा कि ऐसे कॉन्फरन्स होनेसे अनेक प्रकारके लाभ हैं। कितनेही लोगोंका ऐसा विचार होगा कि इस रीतसे जुंदा २ देशोंके लोगोंको एकत्र कर केवल तीन दिनतक भाषण करके जुंदा २ विचार प्रकट करनेमें एक बड़ी रकम खर्चनी उचित नहीं है; परंतु ऐसे लोग जब दीर्घ दृष्टिसे विचार करेंगे तो उनको विदित हो जायगा कि प्राचीन कालमें भोजराजादिके राज्यमें ऐसा था कि केवल एक शिक्षाके वाक्य मात्र के लिये धनाढ्य लोग लाखों रुपये व्यय कर देते थे और लाख २ रुपये देकर एक शिक्षा खरीदतेथे। यह बातें हमको पुरानी पुस्तकोंसे मालूम होती हैं जो इस विषयपर ध्यान देकर देखा जाय तो सब जैन समुदायके मुख्य पुरुषोंके लिये जहांपर ऐसे अनेक शिक्षाप्रद वाक्योंका उपदेश मिले उन महात्माओंको देखते हुए एक छोटी रकम व्यय कर देना किंचित मात्र है इतनाही नहीं, बरन जो ऐसा विचार करनेवालोंहीके संसारिक व्यवहारकी ओर देखते हैं तो स्पष्ट ज्ञान पडता है कि वेही जन केवल अपनी अल्पस्थायी कृति अथवा मोजशोखके लिये निरर्थक कामोंमें हजारों लाखों रुपये खर्च डालते हैं। इस लिये ऐसे विचारवालोंकोभी जब इस समुदायमें भाग लेनेवाले मनुष्योंके विचारसे होनेवाले सुधारोंसे लाभ होता दृष्टिगत होगा तो वेहि अपने ऐसे विचारोंको बदल देंगे, इसमें कुछ संदेह नहीं है।

इसी हेतु और इन्ही विचारोंसे जैन धर्मके कई मुख्य भाईयोंके मनमें इस कॉन्फरन्सके करनेकी इच्छा हुई है। हमारे प्रसिद्ध, नररत्न मि० ढड्डा ने गतवर्ष फ़्लोदी तीर्थमें प्रथम जैन

कॉन्फरन्स करनेका यत्न कियाथा और उसकामको पार लगायाथा. तदनंतर इस प्रांतमें अहमदाबाद, बंबई, सूरत, भावनगर, आदि नगरोंके मुख्य २ लोगोंने अहमदाबादमें एकत्रित होकर दूसरी बार यहां बंबईमें कॉन्फरन्स करनेका निश्चय कियाथा. उसी ठहरावके अनुसार हमारे बंबई निवासी जैन भाईयोंने बड़े परिश्रमसे बहुतसा द्रव्य और समय खर्चकर सब प्रकारकी व्यवस्था की, और हम सब लोगोंको एक बड़े समुदायमें यहां एकत्र होनेका अवसर दिया, ऐसी बड़ी संख्यामें आप लोग अपने धर्मकी उन्नति करनेके लिये यहां एकत्र हुए है यह देखकर मुझको अति आनंद होता है. और मैं आप सब साहेबोंको धन्यवाद देता हूं; मुझको आशा है कि आप सब भाई निरंतर एकमत और एकदिलसे काम करेंगे और परस्परके विचारोंसे जैन धर्मकी जय ध्वजा फरकाते रहेंगे. वीतराग परमात्माके हम सब सेवक हैं उनकी आज्ञाके अनुसार हमको अपने सब काम करना और उनको सुधारना चाहिये. कोईभी ऐसा कार्य हमको नहीं करना चाहिये जिससे धर्ममें बाधा पड़े. हमारी धार्मिक, संसारिक, और औद्योगिक उन्नतिके लिये हमको बहुत कार्य करने हैं. जिनमेंसे इससमय जिन जिनपर विचार करना है उनपर संक्षेपसे, अब विचार करना चाहिये.

श्रीवीर परमात्माके शासनमें पांचवें गणधर श्रीसुधर्मास्वामीने प्रभूके मुखसे सुनी हुई आज्ञाओंके अनुसार भव्यजीवोंको जो उपदेश दिया है उस उपदेश रूपी वचनामृतोंका उत्तमोत्तर प्रपरासे अध्ययन किया जाताथा. श्रीदेवधार्मिणी क्षमाश्रमणने भगवान् महावीरस्वामीके निर्वाण पीछे ९८० वर्ष अर्थात् विक्रम संवत् ५१० में उनवचनोंको ग्रंथाकार करनेका विचार किया. कालानुसार स्मरणशक्ति कम होनेसे परमोपकारी देवार्किगणि क्षमाश्रमणजीने शासनकी रक्षा और भव्यजीवोंके उपकारके लिये उस समय जो मुनिमंडल विद्यमान था उसको बल्लभापुर (बल्ला, जिल्ला काठीआवाड) एकत्र कर परमात्माके वचनामृतरूपी सिद्धांतोंको पुस्तकारूढ किया. इतिहासके अनुसार लगभग आगम एक करोड ग्रंथ लिखे गयेथे इसके उपरांत वीर परमात्माके वचनोंके अनुसार उनके शासनमें हुये हुये चौदह पूर्वधारी श्रीभद्रबाहु स्वामी, श्रीउमास्पाती वाचक, श्रीभिद्धसेन दिवाकर, श्रीअभयदेवसूरी, श्रीजीनेश्वरसूरी, श्री हरीभद्रसूरी, श्रीजीनभद्रगणी क्षमाश्रमण, श्रीजीन दत्तसूरी, श्रीहेमचंद्राचार्य, श्रीरत्नप्रभासूरी, श्रीमुनि सुंदरसूरी, श्रीहीरविजयसूरी, और श्री यशोविजय उपाध्याय आदि धुरंधर आचार्योंने अनेक ग्रंथोंकी रचना कीहै. ये सब सिद्धांत और ग्रंथोंकी अच्छी तरह रक्षा हो और जनमंडलको उनका निरंतर लाभ मिलतारहे इस हेतुसे उस समयके धनवान पुरुषोंने अपने अनर्गल द्रव्यको व्यय करके अनेक पुस्तक भंडार बनयेथे; कालातिक्रमसे मुसलमानी राज्य होजानेसे कईएक बादशाहोंने आर्थिक वर्तक धर्मोंका नाश करनेकी इच्छासे धर्मके बहुत साधनोंका नाश कर दियाथा.

उस समयके बुद्धिशाली पुरुषों ने मुसलमानोंके आक्रमणोंसे बचे बचाये अमूल्य पुस्तकोंकी रक्षा करनेके लिये गुप्त भंडार बनाये थे और अब जो २ ग्रंथविद्यमान है उनके लिये हम उन पुरुषोंके पूरे पूरे कृतज्ञ हैं. इस समय अंग्रजोंके शांतिमय राज्यमें सर्व धर्मवालोंको अपने अपने धर्मसंबंधी विचार प्रकट करनेकी स्वतंत्रता मिली हुई है. और अबसे जो हम उनकी रक्षा करनेके लिये उचित प्रयत्न करें तो जो अमूल्य पुस्तक अबतक विद्यमान है उनका लाभ हमारी भाविष्यत् समाजको मिलना संभव है. ऐसे भंडार, पाठन, जैसलमीर, खंबात आदि स्थानोंमें उस समय जहाँपर जैनीप्रजा अधिक होनेके कारण बनाये गयेथे, बंद

कारण अब सर्व धर्मोंका संरक्षण करनेवाला ब्रिटिश राज्य होजानेसे नहीं रहे तो भी अब जिन जैन भाईयोंके हातमें वे भंडार हैं वे उनको खोलने नहीं देते हैं जिससे पुस्तकोंका उनमें पड़े पड़ेही नाश हो रहा है। इसका फल यह होता है कि जिन द्रव्यवान् पुरुषोंने भविष्यत्की प्रजाका उपकार करनेके लिये जिन ग्रंथोंकी रक्षा कीथी उन पुस्तकोंकी रक्षा होने के बदले अब नाश होता है और इसका कारण वे लोग बन रहे हैं। उनका नाश होना, अब किस प्रकारसे रूक सकता है, यह बात सब लोकोंके विचार करनेकी है। पूर्व कालमें ग्रंथ लिखनेवाले कुशल होनेके कारण ताडपत्रादिपर सुंदर अक्षरोंसे शुद्ध ग्रंथ लिखतेथे परंतु, अब वह लिखनेकी प्रणाली देखने में नहीं अत्ती। आज काल तो जो ग्रंथ लिखे जाते हैं उनका अधिक भाग अशुद्ध रीतिपर लिखा हुआ देखा जाता है, इस समय विद्वान्, साधु महाराजाओंकी संख्या थोड़ी होनेसे ऐसे अशुद्ध पुस्तकोंको शुद्ध करनेके लिये जितने प्रयासकी आवश्यकता है उतना नहीं होता, इस लिये ऐसे ग्रंथोंसे भविष्यत्की समुदायको कई जगहमें लाभ होनेकी अपेक्षा हानि होना संभव है। हालमें ग्रंथ छपवानेका काम आरंभ हुआ है परंतु जो ग्रंथ छपाने योग्य हो उनको अच्छे अक्षरोंमें, उत्तम कागजपर, शुद्धतापूर्वक छपवानेमें किसी तरहकी आशातना नहो इस तरहसे, अपनी आजीविकाके लिये नहीं परंतु उनके संरक्षणके हेतुसे छपाना चाहिये, परंतु जीनप्रतिमाकी छबी तो बालकुल न छपानी चाहिये। किसी तरहसे शुद्ध लिखे हुए और छपे हुए ग्रंथ जो अभीतक विद्यमान हैं वो एक स्थानपर एकत्र होना चाहिये। ज्ञानही मनुष्यका परमजीवन है, और ज्ञान बिना मनुष्यका जीना बिल्कुल अंधकारमय है; शासनकी उन्नति और भव्य जीवोंके तरनेका उपाय ज्ञानही है, इसी लिये पूर्वपुरुषोंने उपकार बुद्धिसे जो अपूर्व ग्रंथोंका हमको लाभ दिया है, उनको संपूर्ण रीतिसे रक्षा करना वे मैं इस कॉन्फरन्सका मुख्य कर्तव्य समजता हूं।

जैसे ज्ञान धर्मकी उन्नतिका मुख्य साधन है, वैसेही जीनेश्वर भगवानने जो ज्ञानका उपदेश किया है वह जीनेश्वर भगवानकी प्रतिमा और मंदिर धर्मकी उन्नति और प्राणियोंको संसारसागरसे पार लगानेका परम साधन है। क्योंकि हमपर उपदेशामृतका महा उपकार कर जाने वाले परमात्मा तीर्थंकर भगवान् अब विद्यमान नहीं हैं, इस लिये उनकी प्रतिमा बनाकर उनकी भक्ति तन मन धनसे करना हमारा मुख्य कर्तव्य है, और संसारसागरसे पार होनेके लिये परम साधन है। लाखों और क्रोड़ों रुपये खर्च कर जैसे पूर्व समयके धनाढ्य पुरुषोंने जीन मंदिर बनवाये हैं, वैसेही संप्रति महाराजा, कुमारपाल महाराजा, वस्तुपाल तेजपाल, विमलशाह, जावडशाह, धनाशाह, और कर्माशाह आदि बहुत उपकारी जनोंके अनर्गल द्रव्यके व्ययसे बंधाए हुए मंदिर आजतक हमारे देखनेमें आते हैं। उनमेंसे कितनेक जैन मंदिरोंका अभाव मुसलमानी राज्यमें होगया और कई स्थानोंमें उन मंदिरोंके खंडहर देखनेमें आते हैं; और तीर्थदि भूमिपर मंदिर अभी जहां २ विद्यमान हैं उनमें कई तो जीर्णप्राय होगये हैं। कई जैन मंदिरोंकी कारीगरी ऐसी उत्तमप्रकारकी है कि पश्चिमी इटाली आदि देशोंके उत्तम कारीगरभी उसको देखकर चकित हो जाते हैं और उनको देखनेके लिये बहुतसे अन्य धर्मी और अंग्रेज भी बारंबार आतेहैं। ऐसे पुराने जैन मंदिरोंकी रक्षा करना हमारा खास कर्तव्य है; क्योंकि श्री हेमचंद्राचार्यजीने अपने बनाये हुए योगशास्त्र नामक ग्रंथमें लिखाहै कि नवीन जैन मंदिर बनानेकी अपेक्षा जीर्ण मंदिरके सुधारनेसे अठगुना

पुन्य है. हालमें अनेक स्थानकोंमें पृथ्वीमेंसे प्रतिमाजी निकलती है वह अपनी जैनीयोंहीकी स्थापित की हुई है; इसलिये ऐसी जमीनमेंसे निकली हुई प्रतिमाओंके हमको तुरत मिलनेकी नामदार गवरमेंटको प्रार्थना करना चाहिये. पूर्व पुरुषोंने हमारे उपकारके लिये अपना असंख्य द्रव्य खर्च करके जो मंदिर बनवाये हैं और जिनमें अपूर्व प्रतिमाओंकी स्थापना की है, उनकी हमसे यदि रक्षाभी न हो सकै तो इसमें हमारी कितनी भूल है यह हमलोगोंको विचारना चाहिये, और आगेके लिये प्रयत्न करना चाहिये; जिस तरहसे जीन प्रतिमा और जीन मंदिरकी रक्षा करना हमको उचित है इसी तरहपर जिस तीर्थभूमिपर शास्त्रविरुद्ध जो जो आशातना होती है उनको निवारण करनेके लिये इस कॉन्फरन्सको प्रयत्न करना चाहिये.

संसारमें अपनी उन्नतिके लिये और व्यवहार चलानेके लिये मनुष्यको विद्या सीखनेकी आवश्यकता है; क्योंकि विद्या बिना सन्मार्ग नहीं मिलता. विद्या पढ़ानेके लिये प्रथमसे लेकर उच्च शिक्षातक सरकारकी तरफसे पाठशालायें स्थापित हैं, परंतु उनमें धार्मिक शिक्षा बिल्कुल नहीं दी जाती, जिससे वहांपर पढ़नेवाले बालक और बालिकायें अपने धर्मके आचारविचारका पूरा पूरा खीयाल नहीं रहता है, इस लिये हमको ऐसा यत्न करना चाहिये जिससे अपनी संतान विद्या सीखनेके साथ २ धर्मानुरागी और व्यवहारोपयोगी बन सकें. श्री चिदानंदजी महाराजने अपने एक पदमें लिखा है कि मनुष्यजन्म सिद्धांतके कथनानुसार बड़ा दुर्लभ है, इसलिये मनुष्यदेह प्राप्त करके खानपान भोजनमें तथा व्यवहारिक कार्योंमें प्रवृत्त होनेको सच्चा सुख मानें और धार्मिक आचारविचारसे दूर रहें, तो क्यों (कागंडको) उड़ानेके लिये सच्चे मणिरत्नोंको फैंक देनेवालेकी तरह मनुष्यदेहको व्यर्थ खो देना संभव है; इस कारण मनुष्यके लिये व्यवहारिक शिक्षा प्राप्त करनेके साथही धार्मिक शिक्षा लेनाभी अति आवश्यक है; इसके लिये प्रथम ही से अपने मनुष्यदेहकी दुर्लभता, उसमें करने योग्य काम, आदरणीय आचरण और जानने योग्य तत्वोंको बालक तथा बालिकाओंके कोमल हृदयमें अंकित करनेका यत्न करना चाहिये. इन बातोंकी हमारे जैन समाजमें बड़ी कमी है. हालमें दो तीन जगह ऐसी पाठशाला सामान्य तौरपर शुरू होगई है, परंतु पुरा धर्मज्ञान मिलनेके लिये संगीन पायेपर चलानेकी आवश्यकता है. हालमें बंबईमें बाबू पन्नालालजीने शुभ कार्यके वास्ते आठ लाख रुपये निकाले हैं, उसमेंसे धार्मिक और व्यवहारिक शिक्षा साथ देनेके लिये एक स्कूल स्थापन करनेको चार लाख रुपये नियत कीये हैं. इस स्कूलकी नींव डालदी गई है इसी तरहपर हरेक बड़े २ नगरमें द्रढ़ पायेपर स्कूल खुलनेकी आवश्यकता है, और उसको चलानेके लिये नई धार्मिक पुस्तकों (Text Books) तयार करना चाहिये.

आजकाल दुष्काल और महामारीके कारण हमारे बहुतसे जैनभाई दुःखित स्थितिमें आगये हैं, उनको पूरी २ मदद देना हमारा कर्तव्य है. हमारे प्राप्त पूर्वके पुण्यसे द्रव्य संपादन करनेकी स्थिति बनी रही हो, अथवा प्रथमसेही द्रव्यसंपत्ति मिली हो, उससे हम तो अपने कुटुंबका भरणपोषण करें और मौज उड़ावें, और हमारे दुःखीभाई भूखके मारे मरें तो हमसे बढ़कर निर्दय और कौन हो सकता है. इसलिये इस कामके लिये एक फंड खोल कर ऐसे दुःखी जैन भाईयों और बहनोंको जुदे २ प्रकारसे उभको उद्यममें लगा कर उनकी सहायता कर सकें ऐसा यत्न हमको अवश्य करना चाहिये.

जैन धर्मका मुख्य सिद्धांत सर्व जीवोंकी रक्षा करनेका है; सिद्धांतके अनुसारही धर्मके अध्यक्ष लोग ऐसी प्रवृत्ति करते हैं; सर्व जैनीओका खास कर्तव्य है कि सब जीवोंकी यथाशक्ति रक्षा करें, इसी नियमके अनुसार बड़े २ नगरोंमें पिंजरापोल स्थापित की हुई हैं, उनमें अच्छी तरे-हसे बंदोबस्त होना चाहिये. और जहां २ पर पिंजरापोल नहीं हैं वहां २ पर कलकत्ता, बंबई, अहमदाबाद आदि नगरोंकी तरह पिंजरापोल स्थापित कर खर्च आदिका प्रबंध करना चाहिये. जिन ग्रामोंमें ऐसा यत्न न हो सके वहांपर जैनी भाईयोंको स्वयं पिंजरापोल खोलना चाहिये, और ऐसे सुकर्मोंमें अपना द्रव्य लगाना चाहिये. इसी तरह जीवदया आदिके लिये उपदेश देनेवालोंको योग्य सहायता दे कर इस कार्यकी प्रवृत्ति बढ़ाना चाहिये.

मनुष्य जातिकी अवनतिका सबसे बड़ा कारण हानिकारक रिवाजही हैं. हमारे देशमें बहुतसे हानिकारक रिवाज प्रचलित हो रहे हैं. मनुष्यके मरजानेपर रोनापोटना, कन्याविक्रय, वृद्धविवाह, बालविवाह, मृत्यु पीछे जिमनवार (भोजन), विवाह के समय डूडाऊ खर्च, और धर्म विरुद्ध रीतियां तथा क्रिया आदि हानिकारक प्रथाओंसे धार्मिक, शारीरिक, और आर्थिक, अवनति होती है. इस लिये अपने देशके अनुसार ऐसे रिवाजोंको कम करने तथा उनको बिल्कुल उठा देनेका यत्न करना हम लोगोंका मुख्य कर्तव्य है. ऐसा करनेसे हालमें होती हुई अवनतिके बदले उन्नति होगी.

हम जैनी लोगोंमें साधु, साध्वी, श्रावक और श्राविकाओंकी संख्या कितनी है इस बातको जाननेके लिये हमारे पास कोई साधन नहीं है इतनाही नहीं, किंतु हिंदुस्थानके भिन्न भिन्न स्थानोंमें हमारे कितने मंदिर हैं, और उनमें कितनी प्रतिमा है और तीर्थ कहां २ पर हैं, इसको भी जाननेके लिये कोई संपूर्ण डीरेक्टरी हमारे पास नहीं है, और न पृथक्पृथक् विद्वानोंके बनाये हुए जैन ग्रंथोंकी फहरीस्त है. हम बहुत बातोंसे नावाकिफ हैं. और इसीलिये बहुतसे विचारे हुए कार्योंको करनेमें हम लोगोंको मुश्किल पड़ती है. इस अभावको दूर करनेके निमित्त एक डीरेक्टरी बनानेका काम सत्वर शुरू करना चाहिये. इसकी बड़ीही आवश्यकता है, इसलिये यह काम सबसे प्रथम प्रारंभ करने रखे हमको यत्न करना चाहिये.

देवद्रव्य, ज्ञानद्रव्य और साधारण द्रव्यसंबंधी जुदे जुदे जहां २ पर हिसाब रखे जाते हैं वहां २ पर जो अच्छी व्यवस्थासे न रहते हो तो उनमें अवश्य गड़बड़ होना संभव है; इस लिये ऐसे सब खातोंके मुखियाओंको हिसाब जाचनेके लिये कमीटी नियत करने और हिसाब साफ रखनेका यत्न करना चाहिये. इस विषयमें एक बात अधिक ध्यान देनेकी है. वह यह कि और सब खातोंकी अपेक्षा साधारण खातेकी तरफ अधिक ध्यान देना चाहिये, जिससे उस खातेके द्रव्यकी वृद्धि हो, क्योंकि साधारण खाता ही सब खातोंका रक्षक है. उसके कमी रहनेसे ही लोगोंको दोषित बनना पड़ता है और उसका द्रव्य पाया होनेसे सब खाते अच्छी तरहसे चलते हैं.

इन उपर लिखी हुई बातोंके सिवाय बहुतसी ऐसी बातें हैं कि जिनपर ध्यान देने की हम लोगोंकी आवश्यकता है, परंतु सब काम एक साथ नहीं हो सकते इस लिये उन विषयोंके लिये आपका समय नहीं लेना चाहता हूं केवल इतनाही कहना चाहता हूं की इन विचारे हुए कामोंको कैसे करना चाहिये इसका हम लोगोंको विचार करना आवश्यक है. इस विषयमें मेरी यह राय है कि अमुक स्थानमें अमुक कार्य करनेका विचार और व्यवस्था करने

के लिये हमको एक वर्किंग ऑफिस नियत करना चाहिये. जिसमें आनरेरी सेक्रेटरी सिवाय मासिक तनखाह देकर सेक्रेटरी और अन्य कर्मचारी रखना चाहिये तथा जुदे २ स्थानोंमें ऐसी ब्रेंच ऑफिस खोलना चाहिये, जो अपने अपने इलाकेसे काम करे और हेड ऑफिसको मदद देती रहें. उन ऑफिसोंके साथ एक एक कमीटी भी होना चाहिये, जो अपने वार्षिक कार्योंकी रिपोर्ट किया करे और प्रत्येक वर्ष जब महासभा हो तो उसमें सबका हाल पेश हो.

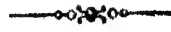
इस तरहपर हम जैनीयोंकी धार्मिक तथा संसारिक और आर्थिक उन्नति होनेके लिये जो जो बातें साक्षित रूपसे आपके आगे कही गई हैं उनपर अमल करनेके लिये ये सब भाईयोंको तयार होना चाहिये. हम लोगोंका काम केवल व्याख्यान देनाही नहीं है बरन कार्य सिद्ध करना है. पूर्वके पुण्योदयसे मिले हुए द्रव्यको हम संसारिक कार्योंमें केवल कीर्तिहीके लिये अनाप शनाप खर्च करते हैं, जो वास्तवमें व्यर्थ और क्षणिक है, इस लिये उसको व्यर्थ न उड़ाकर मुकाय्मोंमें व्यय करना चाहिये. द्रव्यवान् पुरुषोंको अपने द्रव्यका और विद्वानको अपनी विद्याका तन मनसे उपयोग करना चाहिये. जब यह सब एकत्र होकर एकसंघसे ऐसे कार्य करना चाहेंगे तो ऐसा काम कोई नहीं है जो हमसे न बन सके.

आप सब भाईयोने मेरे इस भाषणको ध्यानपूर्वक सुनाई इसके लिये मैं आपको धन्य-वाद देता हूँ. आप सब लोगोंको इस स्थानपर एकत्रित देखकर मेरा हृदय हर्षसे भग गया है. हम जैनी भाईयोंकी इस तरहपर निरंतर सभाएं हुआ करे, हम लोगोंसे अच्छे २ कार्य हो और हम लोगोंके धर्मकी सदा जयध्वजा फरकती रहें, इस बातके लिये मैं परमात्मासे निवेदन करके अपने भाषणको समाप्त करता हूँ. अंतमें इतना और कहना है कि इस सभामें जो २ कार्य करने हैं उनके विचार करनेको इस सभामें जो भिन्न २ देशोंसे प्रतिनिधी पधारे हैं उनमेंसे प्रथम २ सर्कलके मुखियाओंकी एक सबजेक्ट कमीटी नियत की जाय.

टैबलमें और हम कुल जैन समुदायको हमारी ब्रिटिश गवर्मेन्टका धन्यवाद अदा करना चाहिये के जिसके राज्यमें हम अपने धर्मकार्यको निर्विघ्नताके साथ कर रहे हैं. इस गवर्मेन्टके छत्रपति शहनशाह एडवर्ड सप्तम और महाराणी अलेक्जेंड्रा संपूर्ण सुखसंपत्तिके साथ चिरकालतक हमारे शिरपर तपते रहें ऐसी हमारी ख्वाहिश है, और हिंदूके वाईसरॉय लार्ड कर्जनको जिनहूने हिंदुस्थानकी बहुवुदी चाही है उसको धन्यवाद देकर इस भाषणको अन्त करेता हूँ.

बीजो दिवस.

(गुजराती) भाद्रपद वदी ૧૪ રવિવાર તા. ૨૦ સપ્ટેમ્બર.



કૉન્ફરન્સના પહેલા દિવસે વરસાદને લીધે કૉન્ફરન્સમાં ભાગ લેનારાઓને કેટલીક હેરાનગતિ ભોગવવી પડી હતી, પણ આજ રોજ મેઘરાજાણ સવારના આઠ વાગ્યાથી ઉઘાડ આપવાથી તથા રવિવાર હોવાથી જૈનભાઈઓને કૉન્ફરન્સમાં ભાગ લેવાને ઘણીજ સવડ થઈ હતી અને તેઓ ઇટલી તો મોટી સંખ્યામાં હાજર થયા હતા કે મંડપની અંદર જમ્યા નહીં મળવાથી કેટલાંકને બહાર ઉભા રહેવું પડ્યું હતું.

કૉન્ફરન્સનો મંડપ ઘણોજ વિશાલ હોવાને લીધે પ્રમુખ સાહેબની બેઠકના તરફતા ઉપરથી વક્તાઓને કૉન્ફરન્સના બીજે છેડે બેઠેલા ગૃહસ્થો બરાબર સાંભળી શકતા નહોતા. પહેલે દિવસે નહેલી આ અગવડથી મંડપ કમીટીના અધિકારીઓ વક્તાઓ તથા શ્રોતાજનોની સવડ સ્થાતર મંડપની બરાબર વચ્ચેવચ્ચ વક્તાઓને માટે એક સ્થાસ તરફતા ઉભો કર્યો હતો જેથી શ્રોતાજનોને તેમજ વક્તાઓને ઘણુંજ સવડભરેલું થઈ પડ્યું હતું.

બરાબર અગ્યાર વાગે કૉન્ફરન્સના પ્રમુખ સાહેબ રાય વદ્રીદાસજી વ્રહાદુર મંડપમાં આવી પહોંચ્યા હતા, જેમને આગવી સભાણ પોતાની જમ્યા ઉપરથી ઉઠીને માન આપ્યું હતું, જે માન પ્રમુખ સાહેબ પોતાના બંને હાથોથી નમીને હરાતે ચહેરે સ્વિકાર્યું હતું અને સ્વાગત કમીટીના સભાસદો સાથે તરફતા ઉપર જઈને પોતાની બેઠક લીધી હતી. તે પ્રમાણે કૉન્ફરન્સના સ્તંભરૂપ મિ. ગુલા-વચંદજી ઢઢાને પણ જેવા તેઓ મંડપમાં દાખલ થયા તે વખતે વધી સભાણ હર્ષનાદથી વધારી લીધા હતા.

સભાનું કાર્ય બરાબર ઠરાવેલા વખતે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

વારંવાર પાડવામાં આવતી તાલીઓને લીધે કૉન્ફરન્સના કામકાજમાં હરકત પડતી હોવાથી વક્તાઓ માટે સ્થાસ ઉભી કરવામાં આવેલા તરફતા ઉપર ચઢીને રા.સા. હીરાચંદ મોતીચંદ ક્ષેત્રીએ સર્વેને સંમળાય તેવા મોટા અવાજે જણાવ્યું કે, આ જૈન ધર્મસભા છે અને તેથી તેના પ્રારંભમાં આપણી ધર્મ રુઢી પ્રમાણે “શ્રી જીનેંદ્ર ભગવાનની જય”ના હર્ષનાદ આવવા જોઈએ. તેને વદલે તાલીઓના જે વારંવાર અવાજો કરવામાં આવે છે અને જેને લીધે બોલવામાં આવતું કોઈ સંમળાતું નથી, તેથી તાલી ન પાડતાં “શ્રી જીનેંદ્ર ભગવાનની જય” બોલશો. આ સુચનાને અનુસરીને શ્રી જીનેંદ્ર ભગવાનની જય બોલાવવામાં આવતી હતી.

પહેલા દિવસની માફક શ્રી જૈન મંગલ ગાયન સમાજે નીચે પ્રમાણે મંગલચરણ તથા કૉન્ફરન્સનો હેતુ, મિ. ઢઢાને ધન્યવાદ અને ફતેહ માટે આશિર્વાદરૂપી ગાયન સાજ સાથે ગાઈ સંમળાવ્યાં હતાં.

મંગલાચરણ ।

રાગ—(અવ તોરે પ્રમુજી) સિંહાનો કનરો—તાલ દીપચંદી.

નમન કરો જીન પાર્શ્વ પ્રમુને;
અશરણ શરણ કૃપાલુ વિમુને—નમન.
નિરમોહી જગનાથ નિરંજન;
તારક તાર સંસાર સિંધુને—અશરણ—નમન.
સ્મર્ણ કરો શુભ કાર્યારંભે;
કહે ટોકરશીહ મંગલ સૌને—અશરણ—નમન.

કૉન્ફરન્સનો હેતુ, મિ. ઢઢાને ધન્યવાદ, અને ફતેહ માટે આશિર્વાદ.

રાગ—(ચંગરણ રંગ મંગલ હુવા અતિઘણા) ચઢકા, દેશી તાલ, જપક.

- ધન્ય દિનં આજ સમાજ જીન સંઘનું,
- ઇતિહાસ એકત્ર મળીયું;
- ધર્મ વ્યવહાર આચાર વિચારમાં,
- સાર શોધી મુધારાળ મળીયું—ધન્ય.
- ઝીર્ણોદ્ધાર જીન ચૈત્ય પ્રાચીનના,
- જ્ઞાનમંડારના લાભ લેવા;—ધન્ય.
- સદવિદ્યા નીતિ વધવા મુશિક્ષણ દયા,
- અભયદાનાદિ ધર્મો મળેરા—ધન્ય.
- સ્વામીવાત્સલ્યતાયે નિરાશ્રિત પ્રતે,
- આતૃભાવે સદાચાર પાઠવા;—ધન્ય.
- શ્રી મુખાનંદની વૃદ્ધિ સિદ્ધિ કરી,
- સંપ સામલ્યતા શીઘ્ર મળવા—ધન્ય.
- અંગ ઉમંગ જીન સંઘ ઢઢા ચરે;
- જંગ શુભ રંગ અતિ ને જમાવ્યું;—ધન્ય.
- કુશલ કલ કેલવી પ્રવલ દલ મેલવી
- બુદ્ધિ વલ સુચશ ગુલાબ વાવ્યું—ધન્ય.

पुष्प पमराट ते प्रसर्युं दश दिश विपे
प्रेमनी नेम वत वळगी व्हाले;—धन्य.
वीर वर धीरथी खंत राखी खरे,
नक्की निभावशे भविष्य काळे—धन्य.
परम मंगळ थशे धर्म हृदय वसे,
जैन कॉन्फरन्स चिर. समय रहेशे;—धन्य.
दास टोकरशी करं पार्श्व प्रभु प्रार्थना,
कहो तथास्तु विजय नाद हर्षे—धन्य.

ઠરાવ ૧ લો.



“ આપણાં સાત ક્ષેત્ર (૧ જીન બિંબ, ૨ જીન મંદિર, ૩ જ્ઞાન, ૪ સાધુ, ૫ સાધ્વી, ૬ શ્રાવક, ૭ શ્રાવિકા) માંના દરેક ક્ષેત્રની યોગ્ય વ્યવસ્થા થવા માટે એટલે કે આપણા જૈન સમુદાયની ધાર્મિક, સામાજિક અને નૈતિક સ્થિતિની એક્યપૂર્વક દેશકાલાનુસાર ઉન્નતિ કરવા માટે દેશ દેશના જૈન સંઘના તથા મંડળોના પ્રતિનિધીઓને તથા વિદ્વાન્ વક્તાઓને આમંત્રણ કરી સમયોચિત વિવેચન તથા ઠરાવો કરવા સારુ આપણી જૈન (શ્વેતાંબર) કૉન્ફરન્સની પહેલી બેઠક જયપુરના ડિસ્ટ્રિક્ટ મેજીસ્ટ્રેટ આપણા વિદ્વાન્ જૈન બંધુ મી. ગુલાવચંદજી ઢઢા. એમ. એ. એ. બહુજ પ્રસંશા પાત્ર પ્રયાસ લઈ શ્રી ફલોદી તીર્થમાં ગયે વર્ષ આજ માસમાં મેઢવી હતી; તેથી તે જૈન વીરરત્ન મી. ઢઢાના આ સ્તુતિપાત્ર પ્રયાસ માટે આ કૉન્ફરન્સ પોતાના ગ્વરા અંતઃકરણથી તેમને ધન્યવાદ આપે છે, તથા તેમને મોટા હર્ષ સાથે વધાવી લે છે, અને પહેલી કૉન્ફરન્સની બેઠકમાં તે વચ્ચે થયેલા કામકાજની આ કૉન્ફરન્સ મોટી ખુશીથી નોંધ લે છે. ”

દરખાસ્ત કરનાર—રાય બદ્રીદાસજી બહાદુર—કલકત્તા.

ટેકો આપનાર—વકીલ મુલ્લચંદ નથુભાઈ—ભાવનગર.

ગાયન ગર્વાઈ રહ્યા પછી પ્રમુખ સાહેવ તરફથી ઉપર પ્રમાણે ઠરાવ ૧ લો સભા સમક્ષ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો જે ઠરાવ તેમની વતી તેમના પુત્ર બાબુ રાય કુમારસિંહે વાંચી બતાવ્યો હતો.

ઉપરના ઠરાવને ભાવનગરવાળા વકીલ મુલ્લચંદ નથુભાઈ ટેકો આપ્યો હતો, અને તેમ કરતાં આશા રાખી હતી કે આ ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવશે.

તે ઉપરથી સદરુદ્ધ ઠરાવ તાઢીઓના હર્ષનાદ વચ્ચે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.



ठराव २ जो.



“आपणी ऊपर राज्य करती जे प्रतापी ब्रिटिश शहेनशाहतना उंचा अने निष्पक्षपात बंधारणने लीये आपणे आजे शांतिथी आपणुं धर्मकार्य करवा एकात्र मळी शकया छीए. ते शहेनशाहतना महाराजाधिराज सातमा एडवर्ड अने महाराणी अलेक्झेन्ड्रा सुखसंपत्ति, शांति तथा विजयने पामे, अने सदैव न्याययुक्त बंधारणो वांधी, तथा देशमां सुलेह-शांति तथा आवादी वधारी ते शहेनशाहतनुं राज्य आपणी ऊपर सदा काळ अमरपणे तपे, एवुं आ कॉन्फरन्स आ शुभ प्रसंगे मोटी खुशी साथे इच्छे छे. (आ वावत संबंधी तार शहेनशाह ऊपर करवो.) ”

प्रमुखस्थानेथी-राय बट्टीदासजी बहादुर.

उपली दरखास्त प्रमुख साहेब तरफथी तेमना पुत्र बाबु राय कुमारसिंह वांची संभळावी हती.

आ वखते मी. अमरचंद पी. परमारे जणाव्युं के “आ दरखास्त गुजराती भाषामां मुकवामां आवीछे परंतु हिंदी भाषा जाणनारा धणा भाईओ अत्रे हाजर छे तेथी हुं सुचना करुछुं के आ दरखास्त मी. गुलाबचंद ढढा. एम. ए. हिंदी भाषामां रजु करशे.

आ ऊपरथी मी. गुलाबचंद ढढाण ऊपरनी दरखास्तनो हिंदी भाषामां तरजुमो करी वांची संभळाव्यो हतो.

ताळीओना हर्षनाद वच्चे आ दरखास्त सर्वानुमते पसार करवामां आवी हती.

ઠરાવ ૩ જો.



જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધાર બાબત.

ગુજરાત, મારવાડ, દક્ષિણ આદિ દેશોમાં જુદે જુદે સ્થળે પરમોપકારી મહાન્ પુર્વા-ચાર્યોણ રચેલા શાસ્ત્રગ્રંથોના આપણા જ્ઞાન મંડારો છે, જે દિન પ્રતિદિન જીર્ણાવસ્થાને પામતા જાય છે તેથી કરી તે અનુપમ શાસ્ત્રગ્રંથોની થતી આશાતના દૂર કરવા માટે તથા તેમનાં સંરક્ષણાર્થે .

૧. તે મંડારોના ગ્રંથોની ટીપ.

૨. તથા તેનો જીર્ણોદ્ધાર બનતી ત્વરાળ કરવાની આવશ્યકતા આ કોન્ફરન્સ સ્વિકારે છે.

દરખાસ્ત કરનાર—શ્રેષ્ઠ. કુંવરજી આણંદજી—ભાવનગર.

ટેકો આપનાર—પંડિત. ફત્તેહચંદ કર્પુરચંદ લાલન—મુંબઈ.

અનુમોદન આપનાર—પંડિત..તાતારામ—દોંશીઆરપૂર—પંજાબ.

વકીલ. મગનલાલ હરીચંદ—પાટણ.

મી. મોતીલાલ કશલચંદ શાહ—અમદાવાદ.



શેઠ. કુંવરજી આણંદજીનું ભાષણ.

શેઠ કુંવરજી આણંદજીએ ईश्वरस्तुति કર્યા બાદ જણાવ્યું કે:—

મેહેરવાન પ્રેસીડેન્ટ સાહેબ ! તસ્દી લઈને અત્રે પધારેલા જૈનવર્ગના આગેવાન બંધુઓ !
હેલોગેટો ! અને બેહેનો !

આજે આપણે એક મહાનું કાર્ય માટે મેળા થયા છીએ જેને માટે ગઈ કાલથી આપણે પ્રારંભ કરેલો છે. પ્રમુખ સાહેબના ભાષણ ઉપરથી આપ સાહેબોને આપણે મેળા થવાના મુખ્ય કારણના સંબંધમાં શું શું કરવાની આવશ્યકતા છે તેનું માન થયેલું છે. અને તેના પ્રારંભમાં જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધારના વિષયપર ચર્ચા ચલાવી, તે સંબંધી ખાસ કરવા યોગ્ય હોય તે કરવાનું સૂચવવામાં આવ્યું છે. તે સાથે સબ્જેક્ટ કમીટી તરફથી પ્રારંભના વિષયપર મને બોલવાને ફરમાન થયેલું છે. તે ઉપરથી મારી અલ્પ બુદ્ધિ પ્રમાણે તે સંબંધમાં આપણે જે કાંઈ કરવાની ખાસ આવશ્યકતા છે, તે સમજાવવાનું મારું કામ છે.

પ્રથમ તો અનેક દેશોથી આવા આપણા જૈન વર્ગના આગેવાન જૈનબંધુઓને અત્રે પધારેલા જોઈ મારું હૃદય હર્ષવડે ઉભરાઈ જાય છે, અને તેથી તે હર્ષ બતાવ્યા સિવાય હું રહી શકતો નથી. આવા મેળાવડા માટે જે કાંઈ સ્વર્ચ કરવામાં આવે તે આવા ગુણવાન, વિદ્વાન, બુદ્ધિમાન અને શ્રીમાન જૈનબંધુઓના પરસ્પરના મેળાપના, સદ્વિચારોની વેહેંચણના અને તેથી વચાતા જૈનબંધુઓના લાભરૂપ વૃક્ષના બીજના પ્રમાણમાં કાંઈ પળ ગળત્રીમાં નથી એમ મારું હૃદય સાક્ષી પૂરે છે. આશા રાખું છું કે આપ સાહેબો પણ એક અવાજે સે બાવતમાં સારા મતને મઠતા થશો.

હવે મને આપેલા વિષય ઉપર હું જાઉં છું. બીજા બધા વિષય કરતાં જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધારના વિષયને અગ્રપદ આપવામાં આવ્યું છે, તેનું કારણ એ છે કે આ પંચમ કાઠિમાં આપણે આધાર માત્ર જીન પ્રતિમા અને જીનવાણીનો છે. તે જીનવાણી અનેક શાસ્ત્રોમાં અક્ષર રૂપે વિરાજમાન થયેલી છે. તેના કહેનારા તરીકે પ્રથમ પદે પૂજ્ય શ્રી તીર્થંકર મહારાજા છે પરંતુ સ્થાપના નિષ્કેષા તરીકે તેમની પ્રતિમાઓ સર્વત્ર સુલભ્ય છે, જેથી સર્વત્ર તેમની ભક્તિ બની શકે છે. પરંતુ તેમની વાર્ણાને માગધી યા સંસ્કૃત ભાષા રૂપે પૂર્વાચાર્ય મહારાજાઓએ સૂત્ર, પંચાંગી, તેમજ અનેક ગ્રંથો, પ્રકરણોને ચરિત્રોમાં ગુંથેલી છે અને જે વાણી તે તીર્થંકર ભગવાનને ઓઢાવવાને માટે પરમ સાધનરૂપ છે, અને તેમના અપરિમિત ગુણોનું માન કરાવનારી છે, તે વાણીને પ્રદર્શિત કરનાર અક્ષર રૂપે લખાયેલાં શાસ્ત્રો આધુનિક સમયમાં અલભ્ય થઈ પડ્યાં છે; તેથી તેની શોધ કરીને તેનું સંરક્ષણ કરવાની પ્રથમ પદે આવશ્યકતા આપણે સૌ સ્વિકારીએ છીએ—તેજ કારણથી આ વિષયને પ્રથમ સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે. હાલમાં શ્રી મહાવીર ભગવાનનું શાસન વર્તે છે. તેમના ગણધરોએ તથા ત્યાર પછીના મહા ધુરંધર આચાર્યોએ પણ જે સિદ્ધાંતો અને ગ્રંથો રચેલા છે, તે વાંચવા જેટલી શક્તિ પણ હાલમાં આપણે ધરાવતાં નથી. ફક્તીકાલ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે પોતાની ૮૪ વર્ષ જેટલી ટુંકી જીંદગીમાં બીજાં અનેક શાસિનોન્નતિના કાર્યો કરવા ઉપરાંત સાહાત્રણ ક્રોડ શ્લોકની રચના કરી છે, તેમાંથી હાલ

માત્ર બે ચાર લાખ શ્લોક જેટલા ગ્રંથો પણ પૂરા લખ્ય નથી. **શ્રીમાન્ હરિભદ્રસૂરિ મહારાજા** કે જેમણે ૧૪૪૪ ગ્રંથો રચેલા છે તેમાંથી અત્યારે પૂરા ૧૦૦ ગ્રંથો પણ મઠી શકતા નથી, અને **શ્રી ઉમાસ્વાતિ વાચક મહારાજા** કે જેમણે ૬૦૦ ગ્રંથો રચેલા છે તેમાંથી પૂરા પાંચ ગ્રંથો પણ મઠવા મુશ્કેલ જણાય છે એટલુંજ નહીં, પણ **શ્રીમાન્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય** કે જેઓ સુમારે ૨૦૦ વર્ષ ઉપરજ થઈ ગયા છે અને જેમણે ન્યાયના ૧૦૦ ગ્રંથો બનારસમાં રચીને **ન્યાય વિશારદનું** ઉપનામ મેઢવેલું છે, જેમણે તે સિવાય બીજા ૧૦૦ ગ્રંથો રચેલા છે તેમાંથી અત્યારે અર્ધા પણ મઠી શકતા નથી; આ થોડાં છેદની વાત નથી. માબાપ તરફનો વારસો મેઢવવાને માટે પુત્ર અનેક પ્રકારના પ્રયાસ કરે છે, તો આપણા ધર્મપિતા જે તીર્થંકર ગણધર તથા આચાર્ય મહારાજાઓ, તેમણે આપણને આપેલો અમૂલ્ય વારસો કે જે પૂર્વોક્ત વારસાના જેવો વિનાશી તેમજ અનર્થભૂત—બઢીંદહ લોકમાંજ કાર્યસાધક નથી, પણ આ લોક તથા પરલોકમાં હિતને કરનારો, અવિશ્વર, અને પરમ ऐश्वर્યભૂત છે, તેની સંભાળને માટે, તેના રક્ષણને માટે પણ આપણે જ્યારે બેદરકાર રહીએ ત્યારે આપણા જેવા કુપુત્ર કોણ ? આ વાત સ્વેચ્છાથી વિચાર કરવા યોગ્ય છે અને તે પ્રશ્ન આપણે આપણા આત્માનેજ પુછવા યોગ્ય છે. આ વારસો એટલો વધો, અમૂલ્ય છે કે તેને માટે જેટલું કરીએ તેટલું થોડું છે. હવેના વ્યવસ્થામાં એવા મહાપુરુષો થવાનો સંભવ નથી, કે જે આપણને પૂર્વની છોટ પૂરી પાડી શકે. માટે આપણે ગમે તેટલા પ્રયાસે આપણા પુસ્તકોરૂપ અમૂલ્ય વારસાને સંભાળી રાખવાને તત્પર થવું જોઈએ.

અગાઉ મુસલમાની રાજ્યકર્તાઓના વ્યવસ્થામાં આપણી એ અપૂર્વ દોલત તેઓ છૂટી ન જાય, વિનાશ કરી ન નાંખે, તેટલા માટે તેને એવી રીતે ગોઠવી રાખવામાં આવતી હતી કે જેનો પત્તો પણ તેમને મઠી શકે નહીં. પણ અત્યારે નામદાર બ્રીટીશ સરકારના ઇન્સાફી રાજ્યમાં સર્વ ધર્મવાળાઓને સરખું છુટાપણું મઠી શકે છે, અને ધર્મ શાસ્ત્રના સંબંધમાં આપણને બીલકુલ પીકરમંદ થવાનું કારણ નથી તેવા વ્યવસ્થામાં પણ, જો આપણે પૂર્વે સ્વિકારેલી રીતિનેજ વઢગી રહીશું તો તે રીતી હાલતો આપણને ખાસ નુકશાનકર્તાજ નીવડે તેમ છે, કારણકે વર્ષોનાં વર્ષો મુઘી ગોંધી રાખેલાં પુસ્તકો શરદીના તેમજ ઉધઈ વિગેરે નામોગ થઈ પડીને તેના રક્ષણનો માર્ગ ઉલટો તેના ભક્ષણરૂપ થઈ પડશે. દરેક વ્યવસ્થામાં સમયાનુકૂળ વર્તવું તેજ સુજ્ઞ-જનોનું લક્ષણ હોય છે, તો આ સમયને અનુકૂળપણે વર્તવા માટે આપણે તેવા મંડારો જાહેરમાં મુકી, તેવા મંડારોમાં રહેલાં પુસ્તકોને સારા રક્ષણ સાથે સારા પુસ્તકાલયોમાં ગોઠવી, તેની ટીપ નોંધ યા લીસ્ટ વિસ્તાર સાથે તૈયાર કરાવી, સર્વની જાણ માટે છપાવીને પ્રસિદ્ધ કરવું જોઈએ.

એવા એવા ગુપ્ત મંડારોના તેમજ જાહેરમાં આવેલા મંડારોના જેઓ કબજેદાર હોય છે, તેઓની સ્થિતિ અજ્ઞાનતાની પ્રબળતાથી એવી થઈ પડી છે કે તેઓ તેને સારી સ્થિતિમાં મુકી શકતા નથી, અને તેમાં રહેલા અપૂર્વ ગ્રંથો, જેના લખાવનારે તેનો ઉપયોગ કરીને અનેક ભવ્ય-જીવો પોતાના આત્માનો ઉદ્ધાર કરશે એમ માનેલું, તેની માન્યતા બાજુપર રહીને તેને કેદખાનેજ રાખવામાં આવે છે, આ તેઓની ભૂલ આપણે તેમને સમજાવવી ઘટે છે. તેઓ પોતાની સમજણ પ્રમાણે કામ કરે છે તેથી તેમાં તેમની એટલી ભૂલ નથી, કે જેટલી આપણે તે મંડારોમાં રહેલાં અપૂર્વ પુસ્તકોને કેવી રીતે ઉપયોગી કરવાં, વિનાશમાંથી બચાવવાં વિગેરે જાણતા છતાં કાંઈ પણ ન કરીએ તો તેની ભૂલ છે; અર્થાત્ તેમાં આપણી ભૂલજ વધારે ગણાય તેમ છે. આ વાત-

तमां एक नानु सरखुं दृष्टांत आपनी 'पासे' कही बतावुं छुं, जे ऊपरथी कोनी भूल-वधारे गणाय तेनो आप साहेबोने ख्याल आवशे.

एक भरवाडनी पासे एक वाणीआनो एक रुपीओ लेणो हतो. बहु बखत उघराणी कर्या छतां भरवाड तेनो रुपीआं आपतो नहीं. एक बखत उघराणीए आवतां वाणीआनी नजरे एक बकरीना गळामां बांधेलो चकचकित पथ्थर पडयो. वाणीआए बेचार आनामां जो आ पथ्थर आपे तो ते छोकराने रमबा थशे, अथवा तेनुं तोलुं थशे, एम विचारी तेनी मागणी करी. भरवाड कह्युं के—तमारा रुपीआमां ए पथ्थर लई जाओ पछी मोर कई लेवुं देवुं नहीं.

वाणीआए पहेलां तो जीकर करी पण पछी जाण्युं, के अंते ज्यारे आ भरवाड कांई आपतो ज नथी त्यारे जे मळ्युं ते खरुं एम धारी, पोताना रुपीआना बदलामां पेलो पथ्थर ते लई आव्यो. पछी दुकाने आवीने विचार्युं के आ पथ्थर तोलदार छे, तेथी छोकराने रमतां बागी जशे मोटे तेनुं तोलुं करवुं तेज ठीक छे. एम विचारी पोतानां छोढानां तोलां साथे बाज बांमां नांखी सरखाववा लाग्यो. तेवामां एक झेवरी त्यांथी नीकळ्यो, तेणे पेलो पथ्थर हीरो छे. एम जाणी पेलो वाणीआने कह्युं के आ पथ्थर बेचयो छे? वाणीआए हा पाडतां, किमत पुछी, वाणीआए कह्युं एक रुपीओ बेठो छे, अने तेना बे लेवा छे. पेलो झेवरीए कांईक ओछु लेवानुं कह्युं, एटले वाणीआए कांईक चेतीने कह्युं के हवे तो पांच रुपीआ लेवा छे. पेलो झेवरी बे अही रुपीआ लेवानुं कहेवा लाग्यो, एवामां कोई बीजो झेवरी नीकळ्यो. तेणे पेलो पथ्थर किमती जाणी लेवा ईच्छा करी, पण एक घराक ऊपर जवुं ठीक नहीं एम जाणी, सामी दुकाने पेलो झेवरीनी जवानी सह जोतो बेठो. प्रथमना झेवरीए विचार्युं के जरा आवो जईश तो आ वाणीओ ओछामां आपी देशे, एम धारी जरा आवो गयो एटले बीजो झेवरी, जे सामी दुकाने बेठो हतो तेणे आवी वाणीआने पुछ्युं के शुं छे? वाणीआए कह्युं के आ पथ्थर बेचवानो छे. ते पेलो शेठीओ बे अही रुपीए मागेछे, मोर पांच लेवा छे. बीजो झेवरीए तरतज पांच रुपीआ रोकडा आप्या, एटले पेलो वाणीए पथरो आपी दीधो, अने ते झेवरी जरा पण त्यां न रोकतां रस्ते पडी गयो. पहेलो झेवरी दूर गया छतां वाणीआए न बोलाव-वाथी पाछो बळ्यो, अने पेलो पथरो त्रण रुपीआ मुखी आपवा कह्युं, वाणीओ बोल्यो के तमे लीधो, लीधो. एतो पांच रुपीए लई गयो ! झेवरीए पुछ्युं के—कोण लई गयो? वाणीआए कह्युं के तमारो झेवरीज लई गयो. पेलो झेवरीए कह्युं के अरे मुखी ! लाख रुपीआनो हीरो ते पांच रुपीआमां आपी दीधो. वाणीओ बोल्यो के मुख ते तुं, के मुख हुं ? लाख रुपीआनी किमत हुं तो जाणतो नहोतो. मोर तो एक रुपीआना पांच रुपीया उपजवार्थी में तो आप्यो पण तुं लाख रुपीआनी किमत जाणतो हतो छतां, अही रुपीया अने पांच रुपीआना बांधामां लाखनो हीरो खोया, मोटे खरेखरो मुख ते तुं छे. आ दृष्टांत ऊपरथी आपणे सार लेवानो ए छे के जेओ ए पुस्तक भंडारोना कबजेदार छे तेओ तो तेनुं मूल्यवानपणुं तेमज उपयो-गीपणुं खरी. रीते जाणता नथी, तेथी ते तो तेने छुपावे अथवा बिनाश पामवा दे, पण आपणे तेनुं मूल्य अने उपयोगीपणुं जाणता छतां. जो तेने मेळववा तेमज जाळववा मोटे पूरतो प्रयत्न न करीए तो खरेखरा आपणे मुख कहेवाइए. मोटे ज्यां ज्यां एवा भंडारो होय त्यां त्यां खास माणसोने मोकलीने अथवा जाते जईने तेना कबजेदारोने समजावी, मोटा भाई करी, आजीजी करी, बगसग लगाडी, कोईपण प्रकारे तेमनां पुस्तको बेहतर कढाववां. तेनी नोध कराववी, नवो

વિનાશ ન થાય તેવી સ્થિતિમાં મુકવાં, તાત્કાલિક વિનાશ પામવાની સ્થિતિમાં હોય તેની નકલો સારા લહીયાઓ પાસે કરાવી સારા પંડિતો રાખી શુદ્ધ કરાવીને, તેને જુદા જુદા મંડારોમાં મુકવી; અને ધ્યાન વિશેષ ઉપયોગી હોવાથી વધારે નકલોની જરૂરવાળા વ્યાકરણ, કાવ્ય, કોશ, અલંકાર કે ન્યાય વિગેરેના ગ્રંથો હોય, તે યોગ્ય સાવચેતીથી છપાવવા.

છપાવવાના સંબંધમાં જો કે બે મત છે, તોપણ ધ્યાન ઉપયોગી ગ્રંથો મૂલ્ય, ટીકા કે ભાષાંતર સહીત ધ્યાન વિદ્યાન સાધુઓની પાસે શુદ્ધ કરાવીને અથવા શુદ્ધતાનું સર્ટિફિકેટ મેળવીને, સારા ટકાઉ કાગળ ઉપર ડાહ્યા જાતની શાહીથી—પ્રુફ વિગેરેની આશાતના ન થાય તેવી રીતે છપાવવામાં આવે અને તેને મજબૂત બાઈંડીંગથી બંધાવવામાં આવે, તો છપાવવાની વિરુદ્ધ વિચાર-વાળાઓ પણ તેમાં સંમત થઈ જાય.

આ પ્રમાણે દરેક જાતનો પ્રયત્ન કરવા માટે એક સારા પંડિતની આવશ્યકતા છે. કારણ-કે દ્રવ્યની સહાય વિના કોઈ પણ કામ બની શકતું નથી. આવા કાર્યમાં દ્રવ્યનો વ્યય કરવો એ જ સ્વચ્છ લાભકારક છે, માટે હું આશા રાખું છું કે આપણા શ્રીમાન્ શેઠીઆઓ આ વિષય ઉપર પોતાનું લક્ષ આપશે. જો આપણે આ કાર્યમાં બનતો પ્રયત્ન છૂટી શક્તિ તન, મન, ધનથી કરવામાં કસુર કરીશું તો આપણને વિર્યોત્તરાયનો બંધ પડશે, એ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે. તે સાથે જ્ઞાનદ્રવ્ય તે ધ્યાન જ્ઞાનનિમિત્તનું દ્રવ્યજ નહીં પણ તેના મૂલ્યવાન પુસ્તકો તે પણ જ્ઞાન-દ્રવ્યજ છે. તેથી જો તેનો વિનાશ થતાં ઉપેક્ષા કરીશું તો આપણને જ્ઞાનદ્રવ્યના ભક્ષિત ઉપેક્ષિતરૂપ દર્શનાચાર સંબંધી દોષ પણ લાગશે.

આ વિષયમાં કહેવાનું ઘણું છે, પરંતુ મને ટાઈમ માત્ર ૨૦ મિનિટનો આપવામાં આવેલો હોવાથી મને સોંપવામાં આવેલી દરખાસ્ત આપસાહેબ સમીપે રજુ કરી મારું ભાષણ સમાપ્ત કરવાની પરવાનગી માગું છું.

—:0:—

પંડિત પદ્મચંદ કપૂરચંદનું ભાષણ.

“શ્રી વીરપરમાત્માના પુત્રો, પંડિતો, બંધુઓ અને બહેનો! આપણે મૂલ્ય એકજ પિતાના પુત્ર હોવાને લીધે સગા ભાઈ અને બહેનો છીએ. બંધુઓ! ટેકો આપવો સહેલો છે. પ્રકાશને પ્રકાશ કહેવો તે બાલક પણ કહી શકે છે. જૈનધર્મપ્રકાશને પ્રકાશ કહેવો તે સહેલો છે. મહા-પુરુષોનું વંદન જે વાણીમાં બોલે છે તે વાણીના જીવન ઉપર આપણે સઘળાં જીવીએ છીએ. વાણી હાલ પરમાત્મા છે. વાણી હાલ તીર્થંકર રૂપે બિરાજે છે અને તેને નમન કરીએ છીએ. વાંધવો! એ વાણીને નમન કરીને પૂજા કરીએ છીએ, એ વાણીની પૂજા કરતી વખતે ઉત્તમમાં ઉત્તમ દ્રવ્યાલંકાર ચડાવીએ છીએ. આપણે જ્ઞાનની ભક્તિ કરીએ છીએ, પણ કેવી રીતે તેનું દિગ્દર્શન કરવું જોઈએ?” એવું પંડિત લાલને એક જીર્ણ પાનું દેખાડા જણાવ્યું કે “આ પાનાની કેવી સ્થિતિ થઈ છે! પ્રાચીન પુસ્તકોનું રક્ષણ થતું નથી તે કરવાની કેટલી જરૂર છે. તે આ ઉપરથી જણાઈ આવશે.

“જીર્ણ દેરાનો કાઢ્યા, સુતારથી ઉદ્ધાર કરવામાં આવે છે; ગરીબોને પૈસાથી અને રોગીનો ઔષધથી કરવામાં આવે છે; સ્વાસ્થ્ય તીર્થંકરની વાણીનો જીર્ણોદ્ધાર નહીં કરવો જોઈએ? જો જાનવાણીનો નાશ થશે તો શ્રી તીર્થંકર સિવાય કોણ ઉદ્ધાર કરી શકશે? તેવા ઉદ્ધારથી

તીર્થંકરગોત્ર બાંધવાનું છે. હજારો વર્ષ થયાં જીનવાળીનાં પુસ્તકો અંધારામાં રહે એ થોડું દિલ-ગીરી મેરેલું છે? આપણે હીરા, મોતી, સ્વેરના પારેખ છીએ; તો શું કોહીનૂર અને મણીરત્ન જેવાં શાસ્ત્ર સારી સ્થિતિમાં રાખવા માટે આપણે સ્વેરીઓ નહીં મેળવી શકીએ? એક જ્ઞાની શ્વાસોશ્વાસમાં કર્મનો ક્ષય કરી શકે છે, તો જ્ઞાનની રક્ષા કરવી એ આપણી યાસ ફરજ છે.

દુકાળમાંથી બચાવવા માટે લાખો રૂપિયા ચર્ચીએ છીએ. ઇંગ્લાંડે ગુલામી બંધો બંધ કરાવવા વીસ લાખ પૌંડ અર્થાત્ ત્રણ કરોડ રૂપિયા ચર્ચ્યા છે. તો ભવોભવની ગુલામગીરીમાંથી આપણને છોડાવવા માટે તીર્થંકરની વાળી છે, તેજ આપણું ચરું દ્રવ્ય છે; તો તેની સંભાળ માટે શા માટે ઉદ્યમવંત નહિ થવું જોઈએ?

પાટળથી મુની મહારાજ કાંતિવિજયજી તથા પંડિત શ્રી હંસવિજયજીએ જે જીર્ણ પુસ્તકો મોકલેલાં છે તે ઉપર ધ્યાન આપવું જોઈએ.

જ્યારે હું ચીકાગો હતો ત્યારે ત્યાંની ન્યુબેરી લાયબ્રેરીમાં પુસ્તકો જે સ્થિતિમાં મેં જોયા તેથી હું ઘણો વિસ્મય પામ્યો હતો.

આપણે અત્રે કાગળ ઉપર પુસ્તકો લખાવીને તે ઉપર કિંમતી પુઠાં રૂપા અને સોનાનાં ચઢાવીએ છીએ; જ્યારે ચીકાગોની ન્યુબેરી લાયબ્રેરીમાં એકઠાં કરેલાં પુસ્તકો જે છ આંગળ તાંબા અને ત્રણ આંગળ પહોળાં હતાં, તે તાંબાનાં તથા રૂપાનાં પત્રાં ઉપર લખાયેલાં અને તે ઉપર સાટીનનાં કવર હતાં.

અહીં જ્ઞાનપંચમીને દિવસે જ્ઞાનનાં પુસ્તકો ઉપર કિંમતી પાટાં પુઠિયાં ચઢાવવામાં આવે છે, માટે ન્યુબેરી લાયબ્રેરીનો દાખલો લેવો જોઈએ છે.

જે પુસ્તકોથી મનુષ્યમનું સાર્થક થાય છે તેનો જીર્ણોદ્ધાર કરવાની કેટલી આવશ્યકતા છે તે આ ઉપરથી જણાઈ આવશે.

જેસલમેર, પાટળ, અમદાવાદ, ચંભાત, અને જામનગર આદિ પવિત્ર સ્થળોમાં જૈન ધર્મના જીવનમૂલક એવા મંડારોમાંનાં પુસ્તકો જો કે નાશપ્રાયે થવા આવ્યાં છે, છતાં હજી પણ તે બચી રહ્યાં છે એ જાણીને મને તો ઘણોજ હર્ષ થાય છે; તથાપિ કાળરૂપ રાક્ષસ અને તેની સહચારિણી ઉર્ધ્વેઓ એનો પૂર્ણ નાશ ન કરે માટે, એ પુસ્તકોના જીર્ણોદ્ધારરૂપ સંજીવો ઔષધી આપણે ઉપયોગમાં લેવી એ આપણી ફરજ છે.

જ્ઞાન તરફનું માન જૈનોને સ્વાભાવિક હોય તેમ જણાય છે. કારણકે જ્ઞાનપંચમી આદિ વૃત્તોના ઉજમણા વખતે જ્ઞાનનાં ઉપકરણોમાં હજારો રૂપિયાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આવી જ્ઞાનભક્તિ જોઈને કોને હર્ષ થયાવિના રહેશે? તથાપિ આ પ્રસંગે કહેવું પડે છે કે એક મનુષ્યને સુંદર બહોળી આજ્ઞાદિત કરેલું હોય અને અલંકારોથી ભૂષિત કરેલું હોય, પણ તેના શરીરની બીલકુલ દરકાર કરવામાં ન આવે તો એ કેવું બેહુદુ (બેઢોલ) લાગે. તેમ જ્ઞાનનાં ઉપકરણોમાં હજારોનો ખર્ચ થાય અને જ્ઞાનના શરીરરૂપ પુસ્તકોને માટે ઉપેક્ષા થાય એ કેવું લાગે!

બરમા, સીલોન, ચીન, જાપાન, મેંગોલિયા, મંચુરીયા, તુર્કસ્થાન, અને સૈબિરિયા, આદિ ઘણાજ મુલકમાં ફેલાયલા બુદ્ધ ધર્મનાં મૂળ પુસ્તકો તાંબા, રૂપા અને રોઝ ગોલ્ડ (સુવર્ણમય ચાંદીનાં પત્ર) ના મજબુત પત્રાં ઉપર લખાયલાં જોવામાં આવે છે અને તેને સાટીન અને મલમલના કવરમાં રાખવામાં આવે છે, ત્યારે આપણે અલ્પ વખતમાં નાશ પામે એવા કાગળો ઉપર જૈનધર્મનાં આધારભૂત પુસ્તકો લખાવીએ છીએ, અને તેને ઉપર રૂપાનાં સૂવર્ણનાં, અને મોતીથી જડિત પુઠાંઓમાં મુકીએ છીએ; તો હવે રૂપા, સોના અને મોતીથી જડિત પુઠાંઓમાં સોના રૂપાનાં મજબુત પત્રાં ઉપર લખેલાં પુસ્તકો તેમાં રાખવામાં આવે તો જ્ઞાનની ઘણીજ કિંમતી ભક્તિ થઈ એમ લાલન ગણે છે. છેવટે જણાવવાનું કે પ્રાચીન જૈન પુસ્તકોનો ઉદ્ધાર કરવા માટે જૈન ભાઈઓએ ખાસ ધ્યાન આપવાની જરૂર છે. ”

—:0:—

હોંશીયારપુરવાળા પંડિત તાતારામનું હિંદી ભાષામાં ભાષણ.

આજે પંજાબ, મારવાડ, રજપુતાના વગેરે દેશ દેશાંતરથી ભેગા મળેલા સ્વધર્મી જૈનોને જોઈને મને ઘણી ખુશાલી ઉપજે છે; આપણે ઉત્તમ રાજ્યમાં વસીએ છીએ, તેથી આપણે મોતૃપોતાના ધર્મો પૂરે છૂટથી પાઠી શકીએ છીએ. જૈન ધર્મ દુનિયાનો સૌથી પ્રાચીન ધર્મ છે અને તેમાં મહાપુરુષો અનેક થઈ ગયા છે. દુનિયામાં ઘણા ધર્મો છે અને ઘણા મહાપુરુષો થઈ ગયા છે, પણ આપણા હેમચંદ્ર મહારાજને તો દરેક ધર્મવાળા વચ્ચે છે. તેમનાં પુસ્તકોના અંગ્રેજી ભાષામાં પણ તરજુમા થયા છે. એવાં આપણાં પ્રાચીન ધર્મનાં મહાપુસ્તકો ઘણે ઠેકાણે લગભગ નાશ પામવાની અળી ઉપર આવ્યાં છે, જેથી તેને બચાવવાની ઘણી જરૂર છે. (તાઠીઓ) આપણા ઘરમાં તે પુસ્તકો ફોકટનાં પડી રહ્યાં છે, પણ તે કિંમતી રત્નો કેટલાં મોંઘાં છે અને તે કેવાં ઉપયોગી છે, તે આપણે જાણતા પણ નથી. માટે જરૂરનું છે કે આપણા મંડારમાં પડેલાં એ રત્નરૂપી પુસ્તકોમાં શું લખેલું છે તે જાણવું અને આપણું તારણ કરવું.

—:0:—

વકીલ મગનલાલ હરીચંદ પાટળવાળાનું ભાષણ.

મહેરબાન પ્રેસીડન્ટ સાહેબ અને મારા જૈન વંધુઓ અને વહેનો ! આ ચાલુ વિષય પુસ્તકો-દ્વારનો છે, તે વિષય ઘણો મોટો અને પ્રૌઢ છે અને તેના સંબંધે મારા પહેલાં દરખાસ્ત મુકનાર કુંવરજીભાઈ અને તે પછી ટેકો આપનાર પંડિત લાલને તે વિવેચન કર્યું છે તે ઘણું સારું અને તે મળેલ ટાઈમના પ્રમાણમાં સારું ચર્ચાયેલું છે. મારે પણ એ શ્રદ્ધા કહેવાનું હતું, પણ મને જે ટાઈમ મળેલો છે તે ઘણો થોડો ફટલે જૂજ પાંચ મીનીટ છે, જેથી તે થોડા ટાઈમમાં મારે ટુંકામાં જે કાંઈ કહેવાનું તે કહેવું જોઈએ.

હું આ વિષય વધારે ન ચર્ચાવતાં ફટલું જણાવીશ કે પુસ્તકજીર્ણોદ્ધાર આ વિષય આપણા ધર્મનો મુખ્ય પાયો છે. તે ધર્મના મહાન્ આચાર્યોએ વીર ભગવાનની વાણીરૂપે

પ્રસિદ્ધ કરેલા અને તે પછી વખતોવખત મહાન્ આચાર્યોએ ટીકા કરેલી; એવા બહોળા ગ્રંથો અમારા પાટણમાં છે. પાટણમાં આ પ્રમાણે તેના ૧૨ મંડારો છે:—

- | | |
|-----------------------------|----------------------------------|
| ૧. ફોફલીઆ પાડામાં. | તપાગછનો વખતજીની શેરીમાં. |
| ૧. પહેલો મંડાર. | આગાની શેરીમાં હાલાભાઈના તાવામાં. |
| ૨. વીજો મંડાર | લેરુ વકીલના તાવે. |
| ૩. ત્રીજો મંડાર. | વિમલગછનો. |
| ૨. ભાબાના પાડામાં. | સંઘની દુકાને. |
| ૩. લીંબડીના પાડામાં. | જતિના તાવામાં. |
| ૪. સાલી વાડે. | જતિના તાવે. |
| ૫. ઠંઠેર વાડે. | નાગરવાડે. |
| ૬. રણછોડ ભારદ્વાજ. | ફવેરીવાડે સ્વદતરગછનો. |
| ૭. વાડી પાર્શ્વનાથનો મંડાર. | ગમરુ વસ્તાનાવાડે. |
| ૮. ચેતરવસીના પાડામાં. | |
| ૯. લાંકા ગછના અપાશરે. | |
| ૧૦. સંઘવીના પાડામાં. | |

છતાં તે દરેક મંડારમાં કયા કયા ગ્રંથો છે એ બદલ નામદાર ગાયકવાડ સરકાર તરફથી મી. મળીભાઈ નમુભાઈ મારફતે નોંધ કરાવી તે બદલનું પુસ્તક મોટું છપાઈ છે, અને તે પુસ્તકની એક પ્રત પાટણમાં સાગરના અપાશરે હાલ કમલવિજય મહારાજના પાસે મારા જોવામાં આવી છે.

પાટણમાં જે મંડારો છે તેમાં ત્રણ ચાર મહારાજના તાવે છતાં, વીજા કેટલાક આપણા શ્રાવકોની પાસે છે અને એક વે તો નાગર લોકોપાસે છતાં પ્રસારમાં નથી.

સદર મંડારમાં મુખ્ય સંઘવીના પાડાના મંડારમાં ૮૪ બંધનોનાં નાનાં નાનાં પોટકાં છે, તે પુસ્તકો ઘણી જીર્ણ સ્થિતિમાં છે તેથી તેનો ઉદ્ધાર કરવો ઘણો જ જરૂરનો છે.

વળી એ મંડારમાં પુસ્તકો કાગલ ઉપર તેમજ ત્વડ પત્ર ઉપર લખાયાં છે, તેમાં તાડપત્ર મોટા કદનાં છતાં ઘણા દીવસનાં લખાયાં હોવાથી એ તથા તેના કાગલોની સ્થિતિ ઘણી જીર્ણ હાલતમાં આવેલી છે, અને એ બદલ સાગરના અપાશરાથી કમલવિજય મહારાજ તરફથી પણ તે ગ્રંથના તાદ્રસ્ય ચિતાર તરીકે કેટલીક પ્રતો મોકલવામાં આવેલી છે અને એ બદલ મારા પહેલાં બોલનાર પંડિત લાલન સાહેબે તે પુસ્તકોનો થતો નાશ અને તેનો ઉદ્ધાર કરવા સંઘવીનો તાદ્રસ્ય ચિતાર આપની રુબરુ બતાવેલ છે. આપણાં ધર્મનાં પુસ્તકોનો ઉદ્ધાર કરવો ખાસ જરૂરનો છતાં તેનો ઘણો ખુનો જથો અમારા પાટણમાં છતાં તે કુમારપાઠ જેવા જૈનીરાજાના વસ્ત્રમાં હેમાચાર્ય જેવા મહા મોટા ત્રિદાન્ આચાર્યના હાથે ઘણા સારા અને ઘણા ઉપયોગી ગ્રંથો લખાયેલા છે અને તેને ઘણાં વર્ષો થવાથી તે ઘણી જીર્ણાવસ્થામાં આવેલા છે, અને તેનો જીર્ણોદ્ધાર કરવો એ ખાસ જરૂરનું છતાં, તે ઉપરથી જ આપણા ધર્મનો પાયો છતાં તે જીર્ણ, તેથી સર્વ જૈન બંધુઓને ધાકેફ થવાની ખાસ જરૂર છે. તેમજ ધર્મના મર્મ સમજવા, મોટા આચાર્ય અને વિદ્વાનોના ગ્રંથો સમજવાની ઘણી જરૂર છે; અને જ્ઞાનવિના મોક્ષપદ મળતું નથી અને તે જ્ઞાન પ્રથમનાં મહાન્ આચાર્યની ભગવત્વાણી જાણ્યાવિના બ્રાહ્મ થતું નથી, માટે જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધાર

કરવાની ખાસ જરૂર છે; અને તે ઉદ્ધાર કરવાની મારી એવી સુચના છે કે જેવું જીન મંદીર બાંધવામાં આવે છે, તેવું જે ઠેકાણે સારા અને જુના ઘણા ગ્રંથો હોય ત્યાં મોટું જ્ઞાન મંદીર થઈ તેમાં સર્વે ઠેકાણાના ગ્રંથો એક ઠેકાણે જુદા જુદા કબાટવાર રાખી તેમાં જે જીર્ણ થયેલા ગ્રંથો હોય તેના નવા ગ્રંથો સારા લખનાર લઈ આ પાસે લખાવી તે સારા વિદ્વાન પાસે તપાસાવી છપાવવા ઘટે તો છપાવવા, અને જો છપાવવાની જરૂર ન જણાય તો તેના કાગળો ઘણા ડાંગા અને તેની શાહી પણ ઘણી ડાંગી હોવી જોઈએ; પણ બનતા સુધી ગ્રંથો લખાય તો સારું કારણકે તેથી આસાતના થોડી થતાં ગ્રંથનું લખાણ લાંબો વખત રહી શકે છે.

હવે મારી આ નમ્ર વિનંતિ સર્વે સાહેબોને જણાવી મને મઠેલો ટાઈમ વધારે નહીં હોવાથી આપ સાહેબની પાસે બેસી જવાની રજા લઈશ. ”

ધર્મ પુસ્તકોનો ઉદ્ધાર કરવા માટે ફંડ ચાલુ કરવાની સુચના.

અત્રે મી. ફતેહચંદ કપૂરચંદ લાલને જણાવ્યું કે:—“ મને જાહેર કરતાં ઘણી ખુશી ઇંપજે છે કે ધર્મપુસ્તકોનો ઉદ્ધાર કરવા સંબંધી હાલ જે બોલાયું તેની ઇટલી તો સારી અસર થઈ છે, કે એક ગૃહસ્થ તરફથી મને જાહેર કરવાની પરમાસ કરવામાં આવે છે, કે જો અત્રે ધર્મ-પુસ્તકોનો જીર્ણોદ્ધાર કરવા માટેનું ફંડ ચાલુ કરવામાં આવે તો તેઓ અમુક રકમ તે ફંડમાં આપવા તૈયાર છે (તાઢીઓ). આ પ્રમાણે ધર્મપુસ્તકોનો ઉદ્ધાર કરવા માટેના ફંડને મદદ કરવા ઘણા તૈયાર હશે, તેથી હું તેવા ગૃહસ્થોને સુચના કરીશ કે તેઓ પોતાથી બને તે મદત કરવી અને તે રકમ મી. અમરચંદ તલકચંદને ભરવી. ”

શાહ. મોતીલાલ કશંઠચંદ અમદાવાદવાઝાનું ભાષણ.

“ જીર્ણપુસ્તકોના ઉદ્ધારની બાબતમાં હમણાં બોલી ગયેલા ગૃહસ્થની દરખાસ્તને અનુમોદન આપવાને મને ઘણો હર્ષ થાય છે. આ બાબત તે ગૃહસ્થે કેટલુંક વિવેચન કરેલું છે, તેમજ આ વિષયનું ઉપયોગીપણું ઇટલું તો સાર્વાત અને ખુલ્લું જણાઈ આવે છે કે તે વિષે વધારે બોલી હું આપનો વખત રોકવા માગતો નથી. હું જે કહીશ તે માત્ર આ ઉદ્ધાર કરવાની બાબતમાં હાલની રસાયણી વિદ્યાઓની મદદથી, આ કામ કેટલું સહેલાઈથી, થોડા ખર્ચથી અને બીલકુલ આ-શાતનારહિત ક્રિયાઓ વડે પ્રાચીન પુસ્તકોનો ઉદ્ધાર કરી શકાય અને જે મારા હાથે લાંબો વખત અજમાવેલી છે અને જેના કાયમપણાને માટે જમાનાના મોટામા મોટા રસાયણી ધર્મી આપે છે, તે ક્રિયાઓ વિષે થોડું વિવેચન કરીશ. દરેક ધર્મ સંસારની ચીજોને અને દેહને અનિત્ય માને છે અને તેમની સાથે ફક્ત ચાલુ જીંદગીનો જ સંબંધ છે એમ કબુલ કરે છે છતાં તે ચીજો ઉપર ઇટલો મોહ હોય છે, કે તેને કાયમને માટે ભોગવી શકે અથવા બીજા જમ્મણાને માટે ઉપયોગમાં આવે તેમ રાખવાને માટે બનતો પ્રયાસ કરે છે; તો પછી ધર્મ કે જે ઘણી જીંદગીઓ સાથે રહી અંતે મોક્ષદ્વારે પહોંચાડે છે તેનાં સુહિત્થોને કાયમ રાખવાના પ્રયત્નની વધારે જરૂર છે એમ કોઈથી ના કહી શકાશે નહીં. દાખલા તરીકે આપણું ઘર જીર્ણ થયેલ હોય તેને જો કે આપણી જીંદગીની સાથે જ સંબંધ છે અને આપણે તે ભોગવીશું કે નહીં તેની ધર્મી નથી, તોપણ

તેને સમરાવી સુશોભિત કરવાને માટે આપણે બનતો શ્રમ લઈએ છીએ, તેમ વડીલો વિગેરેની ઠઠ્ઠાઓ રાખી તેમના સ્મરણને માટે પૈસા खरचीએ છીએ તો પછી આપણા મહાન્ પૂર્વાચાર્યો, જેમણે પોતાના કાર્ષ્ણ સ્વાર્થ વિના કેવલ પરોપકાર અર્થે અને ભવિષ્યના જમાનાના કલ્યાણ માટે ધર્મના રસ્તા કાયમ રાખવાના હેતુથી જે પુસ્તકોરૂપી પ્રસાદ આપણા માટે રચી ગયા છે, અને જેની પ્રતો પ્રાચીનકાલના ધર્મરાગી પુરુષો અથાગ દ્રવ્ય અને મેહનતનો खर्च કરી કરાવી ગયા છે, તેની જીર્ણ વ્યવસ્થા થશે. આપણે તેની લાયક સંતતિ છીએ એટલું સાબીત કરવાને તેનો ઉદ્ધાર કરવામાં પછાત રહીએ, એ શું થોડું શરમ ભરેલું છે? જો તેવા ગ્રંથોની હયાતી બંધ થશે તો આપણને તેમજ આપણી સંતતિને ધર્મપ્રાપ્તિનું સાધન ન રહેતાં, આ સંસારમાં અનંતકાલ સુધી ભ્રમણ કરવા સિવાય બીજું પરિણામ આવવાનું નથી. આપણા પ્રાચીન ગ્રંથોની હયાતી દેશના જુદા જુદા ભાગોમાં શ્રાવકોની પાસે મંડારના આકારમાં સાંભળવા તેમજ જોવામાં આવે છે, પરંતુ કાલના પ્રભાવને લીધે, નથી તેઓ પોતે તેનો ઉપયોગ કરતા અથવા નથી કોઈને આપતા; અને ઘાસની ગંજી ઉપરના કુતરાની માફક પોતે રાખી મુકે છે એટલું જ નહીં, પણ પોતાના ધર્મ બંધુઓને આપવાને વદલે અન્ય ધર્મીઓને પૈસા લઈને વેચે છે. આ હકીકત તેઓને ઓછી શરમભરેલી છે! જૈનોની પ્રજા દેશના જુદા જુદા ભાગોમાં વેહેંચાઈ ગઈ છે, અને તેઓ ધર્મના ઉપદેશને માટે જુનાં પુસ્તકોના ઉદ્ધાર કરનાર થઈ સંખ્યાબંધ નકલો સાધુ મુનિરાજોને આપવી જોઈએ છે, કે જેથી તેમનો અસૂલ્ય ઉપદેશ લેવાને આપણે માગ્યશાહી થઈ શકીએ. આ ઉદ્ધાર બે રીતે થઈ શકે તેવું છે, એક તો છાપવાની કળાથી અને બીજો જે ક્રિયાનું-હું વિવેચન કરવાનો છું તેનાથી. આપણે જૈનો આપણાં કેટલાંક પવિત્ર પુસ્તકો સંસારી વાંચી શકે નહિ એમ માનીએ છીએ અને તેમ કરવામાં આશાતનાનો વાધ ગણીએ છીએ. છાપવાની કળામાં અનુ-દ્ધતા આપવાની બીક ઉપરાંત પ્રુફ વગેરે રદ જવામાં જે આશાતનાની બીક, તેમજ સરેસ વગેરેનો ઉપયોગ એ શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ ગણાય છે; તેમ છતાં, રૂઝો જેવા પવિત્ર અને થોડાઓ સમજી શકે તેવાની છાપવાની રીતે વધારે નકલો લેવી પડે, તેનો બહોલો ઉપયોગ ન થવાથી તે પૈસા નકામા રોકાઈ રહે, તે પણ આ નવી રીતથી બચે છે. આ રીત બે જાતની છે, એકને ફોટો-ટાઈપ અને બીજીને પોલીટીક સાયનોટાઈપ રીત કહે છે. આ બન્ને ક્રિયામાં પ્રથમ પ્રત તૈયાર કર્યાથી પછી જ્યારે જોઈએ ત્યારે સૂર્યના પ્રકાશથી દર બે મીનીટે એક પ્રત તૈયાર થઈ શકે છે. વપરાતા પદાર્થો આશાતના રહિત છે તેમ સસ્તા છે, અને ગરમ પાણીથી તે કામ વધારે સારું થાય છે. એક સાધારણ માઈસ મજુરોની મદદથી દરરોજ હજારો નકલો લઈ શકે છે. કોઈપણ જૈન આપણા ધર્મનાં પુસ્તકોના ઉદ્ધારને માટે આ રીત શીખવા માગશે અથવા કોઈ મંડળી આ કામ ઉપાડવા માનશે, તો તેને હું શીખવી દેવામાં खुशी થઈશ. આ રીતથી કેટલાંક પાનાં તૈયાર કરેલાં છે અને આ ભાષણનો સાર “જૈન” પત્રના ઉત્સાહી એડીટર અને મારા મિત્ર મી. મગુભાઈ છાપવા માળે છે, તે અરસામાં પાટણના મંડારની એક જુની પ્રતની નકલો લેવાનું કામ મી. મગુભાઈના પ્રયાસથી શરૂ થઈ છે. આશા છે કે આપણા જૈન બંધુઓ અને તવંગર ગૃહસ્થો આ રીત ઉપયોગમાં લઈ પોતે જ્ઞાન માર્ગે खरचવા ધારેલા પૈસાનો ઉપયોગ, તેવાં જીર્ણ પુસ્તકોના ઉદ્ધારમાં કરી પોતાને કૃતાર્થ કરશે. અને આવતા જમાનાને એક આશીર્વાદ-રૂપ ધર્મફલ વારસામાં આપતા જશે. આટલું બોલી આ લેખાસ્ત્રને અનુમોદન આપી હું બેસી જવા રજા લઉં છું.”

આવી રીતે દરખાસ્ત મુકાયા પછી તેને ટેકા અને અનુમોદનો મળ્યા પછી મત લેતાં તે સર્વાનુમતે પસાર થઈ હતી.

મી. ગુલાબચંદ દઢા. બોલ્યા ઉઠતાં સમાજનો એ તેમને પુષ્કળ તાળીઓના અવાજોથી વંધાવી લીધા હતા, અને તેથી મી. અમરચંદ પી. પરમાર તથા મી. દઢાએ વધા સાંભળી શકે તેટલા માટે શાંત રહેવાને સર્વને વિનંતી કરી હતી.

નામદાર હાઈકોર્ટના ચીફ જસ્ટીસ સાહેબનો પત્ર.

મી. ગુલાબચંદે પ્રથમ જણાવ્યું કે “નામદાર ચીફ જસ્ટીસ સર લૉરેન્સ જેન્કીન્સનો એક પત્ર મી. શરૂાફ ઉપર આવ્યો છે.” (તાળીઓ) તેઓ સાહેબ જણાવે છે કે આજ રવિવાર હોવાથી અને તે દિવસે કદીપણ હું બહાર મેળાવડામાં જતો ન હોવાથી તેમજ સોમવારે કોર્ટમાં જવાનો હોવાથી હું તમારી કૉન્ફરન્સમાં આવી શકું તેમ નથી, પરંતુ હું કૉન્ફરન્સને દરેક મતેહ ચાહું છું. ” (તાળીઓ)

ઠરાવ ૪ થો.

વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક કેળવણી બાબત.

“ ધર્મ પ્રમુખ ચારે પુરુષાર્થો સિદ્ધ કરવાને શક્તિમાન થવા સારું સ્ત્રી વર્ગ અને પુરુષ વર્ગમાં વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક ઉંચી કેળવણીનો પ્રસાર કરવા માટે તથા પ્રાથમિક કેળવણી પણ કેટલેક સ્થળે લેવામાં નથી આવતી તેને માટે

૧. બની શકે તો ફરજિયાત પ્રાથમિક કેળવણી દાખલ કરવા તથા તેને માટેની સ્કુલો,

૨. મોટાં શહેરોમાં હાઈસ્કુલો,

૩. પોતાની ગરીબ સ્થિતિને લીધે ઉંચો અભ્યાસ કરતાં અટકી પડતા જૈન વિદ્યાર્થીઓ માટે બોર્ડિંગો તથા યોગ્ય સ્કૉલરશીપો,

૪. સંસ્કૃત તથા માગધી પાઠશાળાઓ.

૫. કન્યા તથા શ્રાવિકા શાળાઓ,

૬. જૈન લાયબ્રેરીઓ,

૭. વેપાર સંબંધી જ્ઞાન મેળવવા માટે વર્ગો તથા સ્કુલો વિગેરે ખાતાં સ્થાપવા, અને

૮. ધાર્મિક વિષયોપર સસ્તું સાહિત્ય તથા વિદ્વતા ભરેલાં તેમજ બોધદાયક લઘુગ્રંથો-વાળાં જૈન પત્રો તથા માસિકો પ્રગટ કરવા માટેની, આ કૉન્ફરન્સ ઘણીજ અગત્યતા જુએ છે. કેટલેક સ્થળે સારા પાયા ઉપર પાઠશાળાઓ તથા સ્કુલો સ્થાપવામાં આવી છે તથા જૈન પત્ર અને માસિકો પ્રગટ થાય છે, તે સાંભળીને આ પ્રસંગે તેને માટે પોતાનો હર્ષ આ કૉન્ફરન્સ જાહેર કરે છે; અને આવાં કાર્યોની સિદ્ધિનો ધનાઢ્ય જૈનોની ઉદારતા ઉપર મુખ્ય આધાર હોવાથી ઓછા જરૂરીઆતી માર્ગમાં પૈસા ખર્ચવાને બદલે વિદ્યાદાન જેવા પુણ્યક્ષેત્રમાં પોતાના પૈસાનાં સદુપયોગ કરવાને, માલિક ગૃહસ્થોને આ કૉન્ફરન્સ ખાસ મહામણ કરે છે, તથા જુદે જુદે સ્થળે મોટા પાયા ઉપર આ બાબત સંબંધી ફંડો ઉઘાડવાની આ કૉન્ફરન્સ ઘણીજ આવશ્યકતા વિચારે છે.

દરસ્વાસ્ત કરનાર—મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢા, એમ. એ.—જયપુર.

ટેકો આપનાર—મિ. મોતીલાલ કશબચંદ શાહ—અમદાવાદ.

અનુમોદન આપનાર—મિ. ફત્તેહચંદ કર્પુરચંદ લાલન—મુંબઈ.

” ” —મિ. લક્ષ્મસી હીરજી મૈશરી. બી. એ. એલ. એલ. બી.—મુંબઈ.

” ” —શેઠ નીમાણી બુદ્ધમલ કેવલચંદ—નાશિક.

अनुमोदन आपनार—लाला मुनशीराम—पंजाब.

” ” —लाला गोपीनाथ. बी. ए.—अंबाला.

” ” —शाह प्रेमचंद गुलाबचंद—अकलुझ.

” ” —शाह नारणजी अमरशी—वढवाण.

” ” —मि. जगजीवन मुळजी बनिया. बी. ए. बी. एस. सी.—जामनगर—

” ” —मी. दामोदर बापुशा.—एवला—दक्षिण.

” ” —झवेरी पानाचंद काळीदास—जामनगर.

મી. ગુલાબચંદ દહાનું ભાષણ.

“પુસ્તકોદ્ધાર કરવાના સંબંધમાં આગળ ઠરાવ મૂકવામાં આવ્યો હતો, તે વિષય ઉપર અનેક વિદ્વાન્ વક્તાઓ બોલી ચૂક્યા છે તેથી હું વિશેષ બોલવા માગતો નથી. વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક બાબત એ મારી દરખાસ્તનો વિષય છે. તેનો અર્થ શું થાય છે તે તો આપ સારી રીતે જાણોછોજ.” આગળ ચાલતાં મી. દહાણે જણાવ્યું કે, “આપે સમજવાનું છે કે જીવ શું છે, અર્થાત્ જે આત્મા આપણામાં બોલી રહ્યા છે અને પ્રગટ છે તે શું છે. આપને જૈન ધર્માનુસાર વિદિત હશે કે આ આત્મા તથા આ જીવ પહેલાં ક્યાં હતો અને હવે ક્યાં જશે. તેનો વિચાર કરવો આપણને શ્રેય છે. સર્વે જીવની ઉત્પત્તિસ્થાન “નીગોદ” છે. નીગોદમાંથી તે વ્યવહાર રાશિમાં જાય છે, અને પછી કર્માનુસાર ફલભોગ કરે છે. તે મુજબ તે કદી દેવતા થાય છે, તિર્યંચ યોનીમાં જાય છે અથવા મનુષ્યનો દેહ ધારણ કરે છે. જીવ એક છે પરંતુ તેની ક્રિયા અનેક છે, તે ચોરાશી લક્ષ યોનીમાં આંટી ચાલે છે. એક અંગ્રેજ કવિએ કહ્યું છે કે આ દુનિયારૂપી નાટકાલયમાં સર્વ જીવરૂપ પાત્રો પોતાનો ભાગ ભજવે છે. આ જીવ જ્યારે નિષ્પન્ન રહી થાય છે ત્યારે સ્વપ્ન ઊડી જાય છે, અને રાજા પ્રજા જેવો ભેદ રહેતો નથી. આ જીવનો ધર્મ છે. અભવ્ય જીવ વિષે નહીં, પરંતુ ભવ્ય જીવ વિષે હું બોલું છું. તે કર્માનુસાર મોક્ષને પ્રાપ્ત પણ થાય છે. મોક્ષ એ કાંઈ ઠઠા નથી. તે કાંઈ મારા ચીસામાં પળ નથી. હું એક દ્રષ્ટાંત આપીશ. પતાસાં ચાંડની ચાસણી પાડવાથી વધુ શુદ્ધ સ્થિતિમાં આવી વને છે, તેજ મુન્નબ આ જીવને મેલ લાગ્યો છે, તે મેલ ઉતારવો જોઈએ. ઘોડા અને મનુષ્ય વચ્ચેમાં જીવ છે, તે વચ્ચે સરખા છે, પરંતુ એકજ ભેદ છે. તે એ કે મનુષ્ય વિદ્યા પ્રાપ્ત કરવાની અર્પૂર્વ શક્તિ રાખે છે અને તે તે દ્વારા મોક્ષપદ પ્રાપ્ત કરે છે. જો તેટલો પળ ભેદ નહીં હોય તો મનુષ્યમાં અને પશુમાં કશો ફરક રહેતો નથી. મનુષ્યના વે. ધર્મ છે. એક ધર્મ તે ઉદરપોષણનો અને બીજો પરલોકના સંપાદન માટે પ્રાપ્તિ એ છે.

કેલવળીની આવશ્યકતા.

જો આપણે પ્રથમ કર્મ ઉપર ધ્યાન નહિ આપીએ તો તેથી મુશ્કેલી મરીએ. જો ફક્ત પહેલાજ ઉપર ધ્યાન આપીએ તો આપણામાં અને વનચરમાં કાંઈ ભેદ નથી. તે કારણથી ઉદરપોષણ ઉપરાંત મોક્ષદાતા જ્ઞાન પળ આપણે પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ. (તાઠ્ઠીઓ) જે વચ્ચે ૮૦૦ વર્ષ ઉપર પાટણ ચાલે **હેમચંદ્રાચાર્યજી** આવ્યા, તે વચ્ચે એક હજાર આઠસો કરોડપતિઓ તેમને આવકાર દેવા ગયા હતા. (તાઠ્ઠીઓ) પરંતુ અફસોસ છે કે તેઓ એક પળ કરોડપતિ અત્રે હાલ નથી. હાલ આપણામાં કાંઈ શક્તિ નથી. હેમાચાર્યના સમયમાં જે કરોડપતિઓ હતા તેઓ પોતાના દ્રવ્યનો ઉપયોગ પળ સારો કરતા હતા. તારંગાજીનું મોક્ષતીર્થ, વગેરે અનેક તીર્થ તેજ વચ્ચેમાં થયાં હતાં. તેઓ તે સમયે ધાર્મિક પળ ધનાઢ્ય જેટલાજ હતા. પરંતુ અફસોસ છે કે આજ આપણામાંથી ધન પળ ગયું અને ધર્મ પળ ગયો. બેશક ધર્મ તો એકનો એકજ છે, પરંતુ આપણી લાગણીમાં પરિવર્તન થઈ ગયું છે, તે અધોગતિમાંથી ઉગરવા માટેજ પ્રસ્તુત દરખાસ્ત મેં મૂકી છે. મેં દરખાસ્ત તો મૂકી છે પરંતુ તે કાંઈ રોટલી નથી કે તે તોડીને ચાઈ જવાય. તે અમલમાં મૂકવી ઘણી મુશ્કેલ છે. આપણો ધર્મ છે કે જે શહેરમાં ધને ત્યાં જૈન શૈલી અનુસાર આપણા પુત્રપુત્રીઓને ભણાવવા માટે કાઢ્યા પોલકી. આપણે વિવાહમાં લાખો રૂપિયાનું સત્યાનાશ વાઢીએ

છીયે ; આપણો ધર્મ છે કે આપણે તે નાણાંનો વધારે સારો ઉપયોગ કરી તે નાણાં શાळा खोल-
વામાં, તથા બોર્ડિંગ હાઉસ ઉમાં કરવામાં વાપરવાં. સર્વ પોતાના પુત્રપુત્રી માટે તેા કેઢવળી
આપેજ છે, પરતુ બીજાને માટે પળ તેનો પ્રબંધ વધારે શક્તિવાळाઓ કરવો જોઈએ.

પુત્રીઓની કેઢવળી.

આટલું તો જૈન ભાઈઓ માટે થયું. આપણા ભાઈઓ તો મળે છે, પરંતુ આપણા ઘરની
સ્ત્રીઓ હજારમાંથી પાંચ પળ મળેલી હોતી નથી. અબઢાઓમાં પઠનપાઠન જોવામાંજ આવતું
નથી. આપણી ઉન્નતિનો કુલ આધાર આપણી માતા, આપણી મગિની અને આપણી પુત્રીઓની
ઉન્નતિ ઉપર છે. કહેવત છે કે “**તુઢમે તાસીર અને સોવતે અસર,**” તે
મુજબ તો તમારી સાથ શાસ્ત્ર સંબંધ રાઢનારી પત્ની ઉત્તમ નહીં હોય, તો તેથી તમોને પળ
વરાવ અસર આવશે. સ્ત્રી ભૂમિરૂપ અને પુરુષ બીજરૂપ છે. જો નિઠુષ્ટ ભૂમિ ઉપર બીજ વાવ-
વામાં આવશે તો તે બીજ નકામું જશે, માટે તમારે ભૂમિરૂપ સ્ત્રીને ઉત્તમ સ્થિતિમાં અને ઉન્નત
રાઢવી જોઈએ. લૉર્ડ મેકૉલે જેણે હિંદનો ફોજદારી કાયદો અન્યોની મદદથી લલ્યો છે, તેની
મહત્તાનું મુઢ્ય કારણ એક વાનુજ હતી. તેની આયા. ઘણી વિદ્વાન હતી અને તેને તેળીએ ઘણુંજ
સારું પાઠન કરાવ્યું હતું, તેથીજ સાત વર્ષની ઉંમરે તેને અસાધારણ ઇતિહાસિક જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું
હતું. તે ઉપરથી સાબિત થાય છે કે પુત્ર કરતાં પળ પુત્રીની કેઢવળી વધારે આવશ્યક છે.
આપણા કેટલાક ભાઈઓ પળ ફુરસદમાં ધર્મનો અભ્યાસ કરતા નથી. જે જૈન ગ્રેજ્યુએટ થઈને
પળ તે ધર્મ નહીં જાણે અને તે રીતે જૈનધર્મના વૃઢ્ઢને કુહાડાથી કાપે, તો બહેતર છે કે તે
ગ્રેજ્યુએટ ના હો. (તાઢીઓ) પળ હું આગઢ વર્ધાને કહીશ કે તેવી અજ્ઞાનતા માટે તેની
કસૂર નથી. તેનાં માતાપિતાએ તેને ધાર્મિક શિક્ષણ નહિ આપ્યું હોય તો તેને ધાર્મિક અભિમાન
ક્યાંથી હોય ? હું પોતે પ્રથમ યુવાવસ્થામાં હતો ત્યારે નાસ્તિક હતો હાલ હવે આસ્તિક છું, પરંતુ
મારી માતા વિદુષી છે. (તાઢીઓ) ડ્યારે હું ધર્મ વિરુઢ્ઢ બોલતો ત્યારે તેળી મને ઢેર સ્થાને મુકતી
અને છેક **એમ. એ.** થયો ત્યાંસૂઢી મારામાં કાંઈક નાસ્તિક વૃત્તિ રહી હતી, પરંતુ હવે ઈશ્વર કૃપાથી
મારા ઉપર જૈનધર્મના પૂર્ણ ઉંઢા સંસ્કાર પડ્યા છે. મેં મારી શક્તિ અનુસાર તેનો અભ્યાસ કર્યો
છે.” આગઢ ચાલતાં મી. ઢટ્ટાએ જૈન ફીલસુફીના અસાધારણપણા વિષે વિવેચન કરીને
જણાવ્યું કે, “જો જૈન ગ્રેજ્યુએટો જૈનધર્મ અને જૈનવિજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરશે તો તેઓ કેવઢ
ધાર્મિક અભ્યાસ કરનારાઓ કરતાં વધારે કામ કરી શકશે.”

આ પછી અમદાવાદમાં પ્રસિદ્ધ થતા જૈનપત્રના સંબંધમાં તેમણે કહ્યું કે, “આપ સર્વ
ભાઈઓ સારીપેઢે જાણતા હશો કે હાલમાં થોડો વઢત થયાં “જૈન” નામે એક અઢવાઢિક
પત્ર નીકઢવા માંઢયું છે. આ પત્રની અંદર જે લેઢો આવે છે તે ઘણાજ વિદ્વાતા
મરેલા છે. તે પત્રે આપણી કૉન્ફરન્સની અને જૈન કૉમની ઘણીજ સારી સેવા
બજાવી છે અને તેથી આ પત્રને આપણાથી વનતી મદદ કરવાની ઢાસ જરૂર છે.
વઢી આવા એક પત્રથી આપણી વઢી જરૂરીઆતો પાર પડે તેમ નથી અને તેથી હું શુઢું શુઢું
કે બીજાં આવાં જૈનપત્રો આપણી કૉમમાં નીકઢે તો વધુ સારું.” (તાઢીઓ).

✽મિ. મોતીલાલ કશલ્ચંદ અમદાવાદવાઝાનું ભાષણ.

“ ગયા પ્રશ્નનું વિવેચન કર્યા પહેલાં કેટલાક વિચાર પ્રસ્તાવનારૂપે કરવાની આવશ્ય-
કતા છે; જેમકે આ સંસારમાં જન્મીને મનુષ્યમાત્રનું કર્તવ્ય શું છે; અને તે જોયા પછી જૈનોની
પૂર્વની તેમજ હાલની સ્થિતિનું અવલોકન કરવું પડશે, અને તે કર્યા પછી પોતાનો જન્મ
સાફલ્ય કરવા માટે હાલની સ્થિતિમાં કાંઈ વિપરીતપણું માલુમ પડે તો તે દૂર કરવા માટે શું
ઉપાયો યોજવાની જરૂર છે, તે જાણવા માટે વીજી પ્રજાઓમાં કેલવણીની થતી અસર તપાસી,
આપણે તેનું અનુકરણ કરવું કિંવા વીજો રસ્તો લેવો એ તપાસવું પડશે.

૧. પ્રથમ પ્રશ્ન એટલે સંસારમાં મનુષ્યનું કર્તવ્ય એ ઉપર વિચાર કરીએ છીએ તો
માલુમ પડે છે, કે દરેક મનુષ્યે આ સંસારમાં જન્મીને ધર્મ, અર્થ, કામ, અને મોક્ષ એ ચાર
સાધનો પ્રાપ્ત કરવાં અને તેમ ન કરે તો એક વિદ્વાને કહેલ છે, તેમ તે પ્રાણીનું જીવતર વૃથા
જાય છે. કહેલ છે કે:—

ધર્માર્થકામમોક્ષાણામ્ યસ્યૈકોઽપિ ન વિદ્યતે ।

અજાગલસ્તનસ્થૈવ તસ્ય જન્મ નિરર્થકમ્ ॥

અર્થાત્ જે માણસમાં ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ ચાર સાધન પૈકી એક પણ ન.
જોવામાં આવે, તે માણસનું જીવવું બર્કરીના ગઢાનાં આંચઢાની પેટે વૃથા છે. ઉપરના શ્લોકમાં
ધર્મ એ શબ્દ પહેલો છે, એટલે મનુષ્યે પ્રથમ તે પ્રાપ્ત કર્યા બાદ વીજાં સાધનો મેલવવા પ્રયત્ન
કરવો જોઈએ એમ સિદ્ધ થાય છે; કારણકે પ્રથમ ધર્મ પ્રાપ્ત કર્યાથી સંસારિક વ્યવહારમાં મનો-
વૃત્તિઓ યોગ્ય રસ્તે દોરવી શકાય છે. આમ થવાથી નીતિમાર્ગે જીંદગી ગુંજારાય છે, અને તેથી
ધર્મવૃત્તિ વિશેષ પ્રબલ થઈ અંતે છેવઢની ગતિ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે; વઢી ઉપરના અનુક્રમ
વિના અર્થ એટલે પૈસાનો વ્યય સારે માર્ગે થઈ શકતો નથી. આગઢ ઉપર જોઈશું કે ધર્મ બાવ-
તના જ્ઞાન રહિત કેવઢ સંસારિક કેલવણી આપવાથી દુનિયામાં કેટલાક અનર્થો જોવામાં આવે
છે. એકઢી કેલવણી મલવાથી. જો કે મનુષ્ય અર્થપ્રાપ્તિનું સાધન મેલવી શકે છે તોપણ તેથી
આગઢનાં પુરુષાર્થનાં સાધનો મેલવવામાં તે પુરુષ ભાગ્યશાઢી થતો નથી. વઢી કેલવણીથી ધર્મ-
શ્રદ્ધા ઓછી થાય છે એ મત ઘણી વખતે સાંભલવામાં આવેછે; તેનો અર્થ પણ ધર્મજ્ઞાન વિનાની
કેલવણીને લાગુ પડેછે; કારણકે બન્ને કેલવણી સાથે આપવાથી ધર્મશ્રદ્ધા ઓછી થવાને
વદલે ડલટી વધે છે, અને ધર્મના સિદ્ધાંતો સારીરીતે સમજાઈ તે શ્રદ્ધા દઢ થાય છે એટલુંજ
નહીં, પણ સંસારિક જીંદગી પણ તેને અનુસરીનેજ ગઢાય છે.

૨. હવે જૈન સમુદાયની પૂર્વ સ્થિતિ કેવી હતી તે તપાસીએ. જૈન મત ઘણોજ પ્રાચીન
છે એમ આપણે જૈનીઓજ માનીએ છીએ એમ નથી, પરંતુ પશ્ચિમની પ્રજાઓ તેની પ્રાચીનતા વિશે
હાલમાં વધારે જાણીતી થતી જાય છે. પ્રાચીનકાઢમાં જૈનોમાં વિદ્યાબલ વિશેષ હતું, તે પૂર્વના
આચાર્યોએ રચેલા અસંખ્ય ગ્રંથો, તેમાં સમાઈનાં તત્વો, વિદ્યાધરોની અદ્ભુત શક્તિઓનું વર્ણન
વિગેરે સાંભલવાથી આપણને સેહેજ જણાઈ આવે છે. તેઓએ જે જે કાર્યો તે કાઢમાં કર્યા છે

* મિ. મોતીલાલ કશલ્ચંદનો શરદીને લીધે અવાજ બરાબર ન ચાલવાથી તેઓ ભાષણ કરી શક્યા ન
હોતા, પણ આ ભાષણ ઉપયોગી હોવાથી તે અત્રે ઢાલલ કર્યું છે.

તેના દાખલા જ્યારે આપણે હાલમાં મુનિમહારાજાઓને મોઢેથી સાંભળીએ છીએ, ત્યારે આપણે તેનાથી ચકિત થઈ જઈએ છીએ. આમ ચકિત થવાનું કારણ એટલુંજ છે કે હાલના કાલમાં તે વિદ્યાઓનું કિંચિત્ જ્ઞાન પણ આપણને નથી, તેમ તે ક્રિયાઓ સમજવાની આપણામાં શક્તિ પણ નથી. દુનિયાનો સામાન્ય નિયમ છે કે જેમ જેમ અજ્ઞાનતાનું પ્રબળ હોય છે તેમ તેમ જ્ઞાનના દાખલા આપણને વિશેષ ચમત્કારવાળા જણાય છે, અથવા આપણે તેને કલ્પિત ગણવા માંડીએ છીએ. દાખલા તરીકે હાલના સમયમાં વિદ્યાકલ્પના વિષયોનું જ્ઞાન આપણામાં થોડું અથવા નહિ જેવું હોવાથી, જ્યારે પશ્ચિમ કલ્પના નમુના જોઈએ છીએ અથવા તેનું વર્ણન સાંભળીએ છીએ, ત્યારે આપણી અજ્ઞાનતાને લીધે તે કલ્પને આપણે અદ્ભુત માનીએ છીએ, અને તેના કર્તાને દૈવીશક્તિવાળા પુરુષો માનીએ છીએ. પરંતુ જ્યારે આપણે જોઈએ છીએ કે તે નમુનાના કર્તા આપણા જેવા માણસજ છે અને વધારામાં જ્યારે તે વિદ્યાઓનો આપણે અભ્યાસ કરીએ છીએ અથવા વિવેચનથી વિશેષ જાણીએ છીએ, ત્યારે કલ્પના નમુનાને અદ્ભુત કહેવાને વડલે વિદ્યાવલ્લનું પરિણામ છે એમ તરત માનીએ છીએ. વળી તેથી આગળ વધતાં તે કલ્પના અભ્યાસ દ્વરાંત જ્યારે આપણી પૂર્વજોની શક્તિઓ વિષે વાંચી તે બન્નેનો મુકાબલો કરીએ છીએ ત્યારે જણાય છે કે, જે નવી શોધો આપણને આશ્ચર્ય પમાડે છે તેથી વિશેષ કરી શકાય તેવી વિદ્યાઓ આપણા પૂર્વાચાર્યો પાસે હતી; પરંતુ કેવળ પ્રમાદ અને જાણવાની બેદરકારીથી આપણે તે સર્વે ગુમાવી બેઠા છીએ. આ બેદરકારીથી આપણને શું નુકશાન થયું છે અને તેથી આપણી ધર્મવૃત્તિઓ પ્રફુલ્લિત કરવાનાં કેટલાં સાધનો તુટી પડ્યાં છે અને આપણે કેટલી અધમ અવસ્થામાં પ્રાપ્ત થયા છીએ, તેનો કોઈક સ્વાલ આવવા માટે, તેમજ આપણા પૂર્વજો કેટલા વિદ્યાપાત્ર અને ધર્મનિષ્ઠ હતા તે જાણવા માટે, ઘણા પ્રાચીન નહીં પરંતુ શ્રીમન્ મહાવીરસ્વામી ભગવાનના નિર્ધાન પછીના થોડા દાખલા તપાસીએ. આ દાખલા તપાસવા પહેલાં એક વાત સંદેહ યાદ આવે છે. જૈન ધર્મની તમામ વિદ્યાઓ ૧૪ પૂર્વમાં સમાઈતી હતી અને એક પૂર્વજ્ઞાનનો વિસ્તાર એક હાથી જેટલી શાહીથી લખેલા પુસ્તક જેટલો સાંભળીએ છીએ, ત્યારે ધર્મશ્રદ્ધાની રામી અને કેવળ પશ્ચિમ વિચારથી દોરવાળા આપણે તેને કલ્પિત માનીએ છીએ. પરંતુ જો આપણે વિચાર કરીએ કે હાલના જમાનામાં પણ એકજ વિષય ઉપર હજારો વલકે લાખો પુસ્તકો લખાયાં જોવામાં આવે છે તથાપિ તે વિષય અપૂર્ણ કહેવાય છે અને તેને પૂર્ણ કરવાને વિદ્વાનોનો પરિશ્રમ હજુ ચાલુ રહેલો છે, તો પછી દરેક વિષયનું પૂર્ણ જ્ઞાન લખવાને પુસ્તકનો વિસ્તાર ઉપર જણાવ્યા મુજબ હોય, તો તેમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું કોઈ નથી એમ આપણને બીજીજ ક્ષણે માલુમ પડે છે. માનસિક કેળવણી અને વિચાર કરવાની અશક્તિને લીધે આવો તુચ્છ વિચાર લાવવો એ યોગ્ય નથી; માટે તે સુધારવાને પ્રયત્ન કરવાની આવશ્યકતા છે એટલું જણાવી ઉપર જણાવેલા દાખલા તપાસીએ.

૧. વિદ્વાનો અને ગ્રંથકારો.

૧. શ્રીમન્ મહાવીરસ્વામી—જેઓ ૧૪ પૂર્વના જ્ઞાનના ધારણ કરનાર હતા અને જેમણે આપણાં સૂત્રો ઉપર નિર્યુક્તિઓ રચી છે.

૨. શ્રીમન્ વજ્ર સ્વામી,—૧૦ પૂર્વના જ્ઞાની હતા. ૧

૩. શ્રીમન્ સ્થૂળીભદ્ર સ્વામી,—૧૪ પૂર્વધારી હતા. આ નામની સાથે પણ એક વાત યાદ આવે છે કે હાલમાં આપણે યોગ ચમત્કારના સામાન્ય દાખલા અથવા સમાધિ ક્રિયા કોઈ પુરુષમાં જોઈએ છીએ, ત્યારે આપણે તે પુરુષને પૂજ્ય માનીએ છીએ; પરંતુ જૈનોમાં યોગ-જ્ઞાન હતું અને તે પૂર્ણતાને પામેલું હતું, તેમ તેના સાધકો પણ હતા, તે આ મહાન્ પુરુષે પોતાની બેન વંદવા આવતાં સિંહસ્વરૂપ ધારણ કર્યાની હકીકતથી સાબીત થાય છે.

૪. શ્રીમન્ સિદ્ધસેન દિવાકર,—જેમણે ન્યાય ઉપર પુસ્તકો રચ્યાં.
૫. શ્રીમન્ જીનભદ્રસુરી ક્ષમાશ્રમણ,—જેમણે ફક્ત એક “ કરેમી ભતે ” ઉપર વિશેષ આવશ્યક નામનું ૫ હજાર ગાથાનું ભાષ્ય રચ્યું.
૬. શ્રીમન્ હરીભદ્રસુરી,—જેમણે ફક્ત પ્રાયશ્ચિત રૂપે ૧૪૪૪ પુસ્તકો રચ્યાં.
૭. શ્રીમન્ હેમચંદ્રાચાર્ય,—જેમણે ૩૥ ક્રોડ શ્લોક તમામ વિષયો ઉપર લખ્યા.
૮. શ્રીમન્ મલયગીરિજી,—જેમણે ઉપાંગ ઉપર ટીકાઓ રચી.
૯. શ્રીમન્ દેવેન્દ્ર સુરીજી,—પ્રકરણ અને ટીકાના કર્તા.
૧૦. શ્રીમન્ યશોવિજયજી રૂપાધ્યાય,—ન્યાયના રચનાર.

૨ પરાક્રમી વિદ્વાનો.

૧ શ્રીમન્ મલ્લધારીજી—જેઓ બાંધોની સાથે વાદમાં જિત્યા અને જૈનોની જદ પતાકા હડાવી બાંધોને દેશ ત્યાગ કરાવ્યા. આ વચ્ચે પછીથી બાંધ ધર્મ આ દેશમાંથી નાબુદ થઈ, સીલોન (લંકા) અને ચીન, બ્રહ્મદેશ વિગેરે બહારના દેશોમાં ફેલાયો.

૨ શ્રીમન્ હરીવિજયસુરી—જેમણે અકબર વાદશાહને પ્રતિવોધી, ચમત્કાર વતાવી જૈનતાર્થોની જગ્યાની માલકી જૈનોને પટારૂપે કરાવી આપી અને જે આપણે અદ્યપિ પર્યંત મોગર્વાએ છીએ.

- ૩ શ્રીમન્ કાલીકાચાર્ય.
- ૪ શ્રીમન્ જંઘાચારણ અને વિદ્યાચારણ મુની.
- ૫ શ્રીમન્ મુની શ્રી શાંતિચંદ્રજી.

જૈન રાજાઓ.

૧ શ્રેણિક ૨ કુર્ણિક ૩ સંપ્રતિ ૪ કુમારપાઠ.

શ્રાવકો.

૧ વસ્તુપાઠ, તેજપાઠ, જર્ગડુશા, મીમશાહ, જગત્શેષ, અને સંપ્રામસોની જેને સિદ્ધાંતની પ્રતો સોનેરી અક્ષરે લખાવેલી અદ્યપિ મોજુદ છે.

શ્રાવિકાઓ.

સુલસા, ચંદનબાઝા, સુમદ્રા, શ્રીમંતી, ચંપાવાઈ.

ઉપર જે નામો આવ્યાં છે તેમની કારકીર્દીથી જૈનવર્ગ પૂટલો વધો જાણીતો છે કે તેનું વિશેષ વિવેચન આ ઠેકાણે કરતો નથી.

૩. જૈનોની પૂર્વની સ્થિતિના ઉપર મુજબ ચિત્રની સામે જૈનોની આધુનિક સ્થિતિ-

નું ચિત્ર મુકીશું તો શું આપણને શેદ ઉત્પન્ન થયા વિના રહે છે? પૂર્વજોથી વધારે અથવા તેટલી કીર્તિ મેઢવી આપણે તેની લાયક સંતતિ છીએ એમ બતાવી આપવાની શક્તિ એક બાજુ મૂકતાં, તેનાથી એક કરોડમે અંશે પળ પરાક્રમ કરવાની શક્તિ આપણા હાલના જૈનોમાં નથી એમ જો આપણને માલુમ પડે, તો તેમ થવાનું મોટું ગંભીર કારણ હોવું જોઈએ અને તે આપણે થોડી વારમાં જોઈશું. ધર્મનું વિશેષ જ્ઞાન મેઢવવું પળ એક બાજુ રાખી થોડા જ્ઞાનથી આપણી સંસારિક જીંદગી ઉપર નીતિની છાયા પડે અને પાપવૃત્તિ ઓછી થાય, તેટલું થોડું જ્ઞાન પળ આપણે ધરાવતા નથી એ શું થોડું શરમ ભરેલું છે? કેવલ જમાનાના પ્રવાહમાં તળાઈ જતાં આપણને આ જીંદગીનું ભાન નથી, તો હવે પછીની જીંદગીને માટે આપણે વિચાર કરવા અવકાશ મેઢવીએ એ વનવું મુશ્કેલ છે. આમ થવાથી આપણે દિવસે દિવસે વધારે અધમ અવસ્થાએ વધારે વધારે વેગવાળી ગતિથી દોડતા જઈએ છીએ.

ધર્મવૃત્તિની ગેરહાજરીને લીધે આપણી સંસારિક જીંદગીની શી દશા થઈ છે તે તપાસીએ. સારા નસીબે છેવટનાં દુકાળનાં વર્ષોએ આ સ્થિતિ અવલોકન કરવાનાં સાધનો આપણી આંખ પાસે ખુલ્લાં મૂક્યાં છે. સારા નસીબે એટલા માટે કે તેથી આપણા જૈનબંધુઓની સ્થિતિ તપાસવા આપણને અવકાશ ન મળત તે સાધનો, પોતાની મેઢે આપણી આંખ આગલ રજુ થયાં છે; અને તે થવાથી તે સ્થિતિની ઉન્નતિ કરવાના ઉપાયોની યોજના કરવા માટે આટલી મોટી સંખ્યામાં આપણે એકઠા મળ્યા છીએ. એકંદરે સ્થિતિ જોતાં માલુમ પડે છે કે મોટાં શહેરોના કેટલાક ધનાઢ્ય પુરુષો જેમની સંખ્યા આંગળીના વેઢા ઉપર ગૂળી શકાય તેટલી સંખ્યા વાદ કરતાં, બાકીનો જૈનવર્ગ ગરીબ અથવા દેખીતી સામાન્ય સ્થિતિ ભોગવે છે અને તેઓમાં ધર્મનું જ્ઞાન નથી. ગરીબીનું કારણ પૈસા મેઢવવાનાં સાધન થોડાં છે અથવા મોઢાં છે, અને ધર્મજ્ઞાન મેઢવાને સાધન, અવકાશ અને વૃત્તિ એ ત્રણે નથી. પૈસા કમાવાનાં સાધનોનું વિશેષ બારીકીથી અવલોકન કરીએ છીએ તો જણાય છે, કે આગલના વખતમાં જીંદગીનાં સાધનોની સંખ્યા થોડી હતી અને તે દેશમાંથી થોડે સ્વર્ચે અને પ્રયાસે મળી આવતાં, અને બીજા પ્રદેશોની ચીજોનો સહવાસ ઓછો હોવાથી તે મેઢવવાની ઇચ્છા પળ થોડી થતી હતી. આ ઉપરાંત દેશનો વેપાર પળ ઘણો સ્વરો આપણા હાથમાં હોવાથી સંપત્તિ મેઢવવાનાં સાધનો હંમેશાં અનુકુલ રહેતાં. હાલની સ્થિતિ તરફ વળીએ છીએ તો પ્રદેશના સહવાસથી જીંદગીનાં સાધનોની સંખ્યામાં વધારો, તે મેઢવવાની વધતી જતી જિજ્ઞાસા, મેઢવવાનાં સાધનોની અછત અને દેશી વેપારની પડતી સ્થિતિ એ નજરે આવે છે. વળી મૂઢથી જૈનોમાંથી વિદ્યા ધીમે ધીમે નષ્ટ થતી ચાલી હતી અને તે મેઢવવાનો વિચાર પળ ઉત્પન્ન થતો નહોતો, તેથી સ્થિતિમાં “દુકાળમાં અધિક માસ” એ કહેવત પ્રમાણે પ્રદેશી વેપાર અથવા નોકરીમાં ઢાઢલ થવાને જે જ્ઞાનની જરૂર તે મેઢવાની મુસીબત વધારાની આવી પડી. આ નવું જ્ઞાન મેઢવવામાં હાલની કેઢવણીની રીત મુજબ પૈસો જોઈએ તે તો પ્રથમથીજ ચાલવા માંઢ્યો હતો, એટલે હાલમાં જળાઈ આવતી વિશેષ નિર્ધન અવસ્થા અને અંશક્તિ માલુમ પડતી જાય છે. આવી વખતે જ્યાં સુધી હજુ થોડાં વખત છે ત્યાં સુધીમાં ધનાઢ્ય તેમજ સુખી સ્થિતિનાં માણસો આ વિષય ઉપર ધ્યાન વેઢાસૂર નહિ આવે; તો કાઢે કરીને તેઓની સ્થિતિ આવાજ સંજીવો કાઢે.

રહેવાથી મદદ કરવા જેવી નહિ રહેશે, તો પછી કોમની ઉન્નતિનાં સાધન હોવા છતાં તે મેઝવવાનો ઇલાજ હાથમાં રહેશે નહિ.

હવે આ બાબતમાં પગલાં ભરવાની જરૂર છે તો તે કેવી રીતે લેવાં અને શું લેવાં તે નક્કી કરવાની સ્વાભાવિક ફરજ પળ આપણે માથે આવી પડે છે. આ જાણવા માટે આપણે હાલમાં અપાતી કેઝવણી, તેનાથી થતી અસર, તેનાથી ધર્મવૃત્તિ વધે છે અથવા ઘટે છે અર્થાત્ આ જીંદગી તેમજ આવતી સુધરવાની આશા રહે છે કિંવા નહિ, બીજા દેશોનો સહવાસ વિગેરે બાબતો તપાસવી જોઈએ; કારણકે સૌથી મોટો ઉટે તેને પળ એક જાતનો લાભ મળેછે તેમ જૈન પ્રજા મોટી ઉઠી છે, તોપણ બીજાઓનું અવલોકન કરી તેનાથી પોતાને જોઈએ તો થડો મેઝવી શકશે, અને તે મેઝવ્યા પછી આપણું ભવિષ્યનું કર્તવ્ય કેવી રીતે ગોઠવવું તેનો સ્ક્યાલ સ્વાધીન સારો આવી શકશે.

ઉપર મુજબ વિચાર્યા વાદ હવે આપણે કોમની ઉન્નતિ કેવા પ્રકારની જોઈએ છે તે જોવાનું છે. કોઈપણ પ્રકારે જો ઉન્નતિ કરવી છે તો તે હંમેશાં સ્વર્ગી વાજુ તરફ હોવી જોઈએ. ઇતિહાસનાં પાનાં તરફ નજર કરીએ તો જુદાજુદા દેશની પ્રજાઓ આગલ વધતી જોવામાં આવેછે, તેમ કોઈ ઠેકાણે ઉન્નતિ એકતરફી થતી જણાય છે. સ્વસ્ત્ર જોતાં તો જે વડે આપણે સંસારિક, માનસિક અને ધાર્મિક એ ત્રણે દિશામાં આગલ વધી શકીએ તેનેજ સ્વર્ગી ઉન્નતિનો રસ્તો કહી શકાશે. ઘણા દાખલાઓ એવા પળ જોવામાં આવે છે, કે એક પ્રજા એક વાજુથી આગલ ચડતી જાયછે, ત્યારે બીજી વાજુથી પાછલ પડતી જાયછે. દાખલા તરીકે તે એક જમાનામાં સાહિત્યના વિષયમાં ઘણી આગલ વધતી જાયછે, ત્યારે બીજી તરફથી સ્વતંત્રવૃત્તિ, જાતિઅભિમાન અને વેપારના સંબંધમાં પાછલ પડતી જણાય છે; અને ત્યાંનો અમીરવર્ગ પોતાની પછી ભૂલી જઈ સુખામતિયો થઈ જતો નજરે આવેછે. થોડા એવા પળ દાખલા મળી આવે છે કે જેઓ દોલત અથવા સત્તાવલ્લથી પોતે ઘણા આગલ વધે જાયછે, ત્યારે તેમનાજ જાતભાઈ-ઓની મોટી સંખ્યા દુઃખ અને અજ્ઞાનતામાં ડુબતી જાયછે; બીજા શબ્દોમાં એક તરફથી થોડા-ઓનો મોજશોખ અને દોલત અને બીજી તરફથી મોટી સંખ્યાની અજ્ઞાનતા, કંઠાઈઅત અને સૂચમરાની સ્થિતિ નજરે પડેછે. આપણને જે ઉન્નતિ જોઈએ છે તે આવી એકતરફી નહીં પરંતુ સામાન્ય કોમ સુમસ્તની જોઈએ છે.

તો પછી ઉન્નતિની શરૂઆત ક્યાં કરવી ? ઉન્નતિ કરવામાં શરૂઆત કરવી જોઈએ તેમ તેની ભવિષ્યની નેમ પળ હોવી જોઈએ. માણસજાતે પોતાની કેઝવણી ક્યાંથી શરૂ કરી અને તેની છેવટની નેમ ક્યાં છે ? દુનિયાના ઇતિહાસમાં આ બાબતમાં આપણને અનુમાન સિવાય કોઈ સાધન મળી આવતું નથી, પરંતુ આપણાં જૈન સાહિત્યોમાંથી પ્રથમની બાબત ઉપર કેટલુંક અર્જવાલું પડેછે, એટલે આપણા પ્રથમ તીર્થંકર **શ્રી રુષભદેવ સ્વામી** આપણા ધર્મના પ્રથમ સ્થાપક હતા એટલુંજ નહીં, પળ તે 'ઉપરાંત માણસજાતની વિદ્યાકલ્પાઓનો પાયો નાંખનાર પળ તેઓ પોતેજ હતા એમ સ્પષ્ટ વર્ણવેલું જોવામાં આવેછે. પાશ્ચિમ પ્રજાઓનો મત પળ આ સિદ્ધાંતને પુષ્ટિ આપેછે. તે મત મુજબ પળ પ્રાથમિક મનુષ્ય પ્રાણી વિદ્યા અને ગુણમાં સંપન્ન હતો અને તેની કુદરતી બુદ્ધિ હાલના ઉંચામાં સંચા કેઝવાળા મગજ કરતાં વિશેષ હતી. **રોબર્ટ સાઉથ** નામનો એક ઇંગ્રેજી ધર્મગુરુ આ બાબત એટલે સુધી વધીને કહે છે, વૈ એક કલાટ અને તેની કૂંચીનું કાણું એ બેના મહત્વમાં જેટલો અંતર

છે તેટલોજ તફાવત પ્રાથમિક મનુષ્યોની અક્કલ અને હાલની મોટામાં મોટી શોધ કરનારની શક્તિની વચમાં છે. વળી તે આગલ જતાં કહેછે કે માણસજાતની તે વચતની ભાષાશક્તિ પાળીના પ્રવાહ જેટલી કુદરતી હતી. તે કાલ્પિતો મનુષ્ય બોલતાં અચકાતો નહીં, તેમજ યાદ-શક્તિ તારી કરવાને માથું યંજવાળતો નહીં, તેમ નવી શોધ કરવામાં હાલના જેટલાં પાંખાં મારતો નહીં. **એરીસ્ટોટલ** જેવો પ્રસિદ્ધ ફીલસુફ તે પ્રાથમિક મનુષ્યને મુકાબલે કચરો હતો અને ગ્રીક લોકોનું પ્રખ્યાત અને મુશોભિત શહેર **આથેન્સ** સ્વર્ગની શોભાનો એક અંશપણ નહોતો. કેલ્વર્ણીની શરૂઆત ઉપર મુજબ જાણ્યા પછી હવે તેની—

છેવટની નેમ શું હોવી જોઈએ તે તપાસીએ. કેટલાક એમ કહેશે કે કેલ્વર્ણી પામી છેવટે સ્વતંત્ર થવું એ અંતની નેમ છે, ત્યારે કેટલાકનો મત એવો થાય છે કે દરેક માણસ પોતાની કુદરતી શક્તિનો યથેચ્છ ઉપયોગ કરી શકે તેવા થવું, એ છેવટ કર્તવ્ય છે; પરંતુ આપણે મનુષ્ય કર્તવ્યનાં ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ ચાર સાધનો પ્રથમ વર્ણવેલાં છે, તે પ્રાપ્ત કરવા માટે ઉપરની બે શક્તિઓનો ઉપયોગ સાધનરૂપ થઈ પડશે; પરંતુ તેઓ પોતે છેવટનું ફલ નથી માટે છેવટની નેમ—

બુદ્ધિ અને નીતિસંબંધી પૂર્ણતા એ પહોંચવાની હોવી જોઈએ, એટલે બીજા શબ્દોમાં જ્ઞાન અને નીતિ એ બંને છેવટનાં ફલ હોવાં જોઈએ. કેલ્વર્ણીથી માનસિક શક્તિ વધારવી અને નીતિના ધોરણપરથી નીચે ઉતરવું એથી જો ઉન્નતિ માનીએ, તો પુરુષાર્થનાં ચાર સાધનો તેનાથી પ્રાપ્ત થવાનાં નથી. દુનિયાનું અવલોકન કરવાથી અને અનુભવથી પણ સાફ જણાઈ આવે છે, કે એકજ માણસમાં બુદ્ધિ અને કેલ્વર્ણીની સાથે સત્ય અને પરોપકારવૃત્તિ એ બે જોડાણાં કાચિતજ જોવામાં આવે છે. મૂળથીજ ધર્મવૃત્તિ વિનાનાં માણસને કેલ્વર્ણી આપવાથી તે માણસ તે કેલ્વર્ણીને પોતાની બુદ્ધિ વૃત્તિઓ પાર પાડવામાં હથિયાર તરીકે વાપરે છે. જો તેની નેમ સ્વાર્થી હોય તો કેલ્વર્ણીથી તેની નુકસાન કરવાની શક્તિ વધે છે. સારા કેલ્વર્ણી વર્ગમાં આપણને એવા દાખલા પણ મળી આવે છે કે ધરાવ પાત્રો કેલ્વર્ણી પામી દગો કરવાની શક્તિ હૃદ બહારની પ્રાપ્ત કરે છે. તેઓ પોતાના પાડોસીનું પ્રથમ બુરું કરે છે, લોકોને ઠગે છે અને બીજા અજ્ઞાનોને ડરકેરી અવલે રસ્તે દોરે છે. જો કે ઉપર મુજબ કેલ્વર્ણી ધરાવ પાત્રમાં પડવાથી વિરુદ્ધ પરિણામ આવે છે તો પણ તેથી એમ માનવાનું નથી કે કેલ્વર્ણીથી બુદ્ધિ ધીમી પડે. વિદ્યાનું કુદરતી વલણ મનુષ્યને નીતિને રસ્તે દોરવાનુંજ હોય છે, જેમકે સારી ધર્મવૃત્તિવાળા છોકરાને જેમ કેલ્વર્ણી મળતી જાય છે, તેમ તેમ ભૂળીને ઇન્દ્રિય સુખોનાં સાધનો પ્રાપ્ત કરવાને બદલે ઉંચ વૃત્તિઓ ધારણ કરતો જાય છે, તેના વિચારો દિન દિન પ્રત્યે ઉંચા ચડતાજ જાય છે, તેનામાં વિશેષ જ્ઞાન મેલવાની ઉત્કંઠા પ્રબળ રહે છે, તેની વૃત્તિઓ હમેશાં વિદ્યા અને કલાના ક્ષેત્રમાં જીત મેલવાના યત્નમાંજ તત્પર રહે છે; આવી રીતે આખી કોમની વૃત્તિઓ પ્રથમ ધર્મજ્ઞાનથી જાગૃત થયા પછી, કેલ્વર્ણીથી તે કોમનું પરિણામ પણ ઉપર મુજબજ આવે તે સ્વાભાવિક છે, આવી રીતે આગલ વધેલી કોમ પોતાના બુદ્ધિબલથી, નવી શોધથી, કારીગરીથી અને વેપારથી જે દ્રવ્ય સંપાદન કરશે તે ઇન્દ્રિય સુખો ભોગવવાનાં સાધનો એકઠાં કરવામાં વાપરવાને બદલે, જ્ઞાનનો વધારો પોતાની સંતતિ અથવા જાતભાઈઓમાં કરવામાં વાપરે એ પરિણામ પણ પોતાની મેલેજ આવે છે; બીજા શબ્દોમાં તે કોમ પરોપકાર વૃત્તિવાળી થાય છે. ત્યારે હવે દ્રવ્યનો વ્યય કેવી રીતે થશે તેનો આધાર, તે સંપાદન કરનારના મનમાં અધર્મ

મોજશોખ અથવા બીજી ઉંચ વૃત્તિઓ એમાંથી જેનું પ્રાબલ્ય વિશેષ હોય તેના ઉપર રહે છે, અને તેથી એ તો નિર્વિવાદ રીતે કહી શકાય કે કેલ્વણીની સામાન્ય અસર લાભકારી છે; કારણ કે જેના વડે ઉંચ વૃત્તિઓ પ્રફુલ્લિત થાય છે તેજ શક્તિ હલકી વૃત્તિઓને દાબી દેવા સમર્થ હોય તે પણ સ્વાભાવિક છે. ફક્ત બુદ્ધિ વધારવાનાં સાધન ઉત્પન્ન કરવાથી નીતિનો વધારો થશે કે નહિ તે શક્યમંદ છે, તેથી સ્વરી ઉન્નતિ માટે દરેક માણસના મનમાં કોમની તરફની પોતાની ફરજ, નીતિ અને ધર્મજ્ઞાન એ પ્રાથમિક શીક્ષણથીજ દાખલ થવાં જરૂરનાં છે. ધર્મની કેલ્વણી વિના માણસો કલ્પા અને સાહિત્યમાં પ્રવીણ હોય તો તેઓના વિચારો સાધારણ રીતે દુષિત હોય છે; તેઓની માનસિક જીંદગીમાં પોતનુંજ મલું કરવાની અને દ્રવ્ય સંપાદન કરવાની વૃત્તિઓ પ્રબલ રહે છે, મોજશોખનો તેમનો ઉદ્દેશ કાયમ હોય છે; ઉપર કહેલું પરિણામ હાલમાં કેટલીક પ્રજાઓમાં જોવામાં આવે છે તેવીજ રીતનું પરિણામ તેવી કેલ્વણીથી આપણી કોમમાં ઉત્પન્ન કરવું હોય, તો આજે આ વિષય ચર્ચાવવાની મેહનત અફલક થયેલી ગણાશે. એટલા માટે, અમે ફરીથી કહીશું કે માણસ જાતની અંદર ગુમરીતે રહેલી ઉંચ માનસિક શક્તિઓને સ્વીકૃતિ તે વૃત્તિઓ આશી કોમના બલકે માણસ જાતના મલ્લને માટે ઉપયોગમાં આવે તેવું પરિણામ લાવવું હોય, તો સામાન્ય કેલ્વણી અને ધાર્મિક કેલ્વણી એ બંને સાથેજ ફેલાવવા પ્રયત્ન કરવા જરૂરના છે.

માણસની કુદરતી શક્તિઓનું અવલોકન આ વિચારને પુષ્ટિ આપે છે. માણસ જાતના કુદરતી વંધારણ ઉપર નજર કરીએ છીએ તો જણાય છે, કે તેની જીંદગીને માટે ઘણી ચીજોની અગત્ય છે કે જે ઇચ્છા થવાની સાથે પ્રાપ્ત થતી નથી, અને તેથી તે કેલ્વણીને તે ઇચ્છા ઉત્પન્ન થતાંજ પ્રયત્ન જારી કરવા પડે છે. માણસ જાતથી નીચાં પ્રાણીઓ ભૂગ્વ અથવા બીજી હાજતોથી દોરાઈ પોતાને જોઈતા પદાર્થો મેલવવા પ્રયત્ન કરે છે અને તેમાં તેઓ કુદરતી પ્રેરણા મુજબજ વર્તે છે અને તે બુદ્ધિ હદ બહાર કેલ્વણી શકાતી નથી. બીજી તરફથી માણસને દરેક ચીજ માટે પ્રયાસ કરવો પડે છે અને તે પ્રયત્નમાંજ તેની બુદ્ધિ ધીમે ધીમે સ્વીકૃતિ જાય છે. વઢી તેને વાચા અને વિચારશક્તિ હોવાને લીધે, એક ઇચ્છા ફલ્લીભૂત થયા પછી તેને બીજી તેવા પ્રકારની મોટી ઇચ્છા ઉત્પન્ન થાય છે અને તેથી તેની માનસિક શક્તિ દરેક પહેલે મુશ્કેલી જાય છે. થોડે પ્રયાસે ઇચ્છા પુરી પાડવા માટે તેને જ્ઞાનની જરૂર પડે છે અને દરેક પહેલની સાથે તેના અંતઃકરણ ઉપર આનંદની છાપ પડતી જાય છે. આગળ જતાં તે અંતઃકરણ તેને બીજી ઉંચ વૃત્તિઓ જેવીકે સત્ય, ન્યાય, અને સામાજિક મૈત્રી તરફ દોરી જાય છે અને છેવટે પરોપકારબુદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ તેને પુરુષાર્થના છેડા સુધી લઈ જવા પામે છે અને છેવટે મનુષ્ય પ્રાણી પોતાના નિર્મલ આત્માને ઓલ્લસી પોતાના જન્મને કૃતાર્થ કરે છે. સ્વરૂં જોઈએ તો નાનપણથીજ પ્રાપ્ત થયેલા સંસ્કારો આ માનસિક કેલ્વણીને લીધે તેને પ્રજા વર્ગમાં એક ઉપયોગી અને દાખલારૂપ પ્રાણી બનાવે છે. આ સંસ્કારો એક રીતે તેને

પોતાના પૂર્વજો તરફથી વારસામાં મળે છે. પાછલો જમાનો પોતાની કારકીર્દિની છાપ આગળ જમાનો માટે મુકી જાય છે, એટલે વચપણથીજ દરેક મનુષ્ય પોતાથી આગળ થઈ ગયેલા મનુષ્યોના અનુભવનું અવલોકન કરતો જાય છે. પોતાના જન્મકાળ સુધીમાં પ્રજાએ જે હાપણ, ચાતુર્ય વિગેરે મેલવેલ હોય તેના ફાયદા આ નવો પ્રાણી લે છે. પોતાનાં વચપણનાં કંપડાં અને રમકડાં અને ઘરના બીજા પદાર્થો, કુટુંબનાં માણસોની ચાલુચલણ, તેની કેલ્વણી,

સોવતની અસર વિગેરે તે વખતથીજ એક રીતે તેની કેલવણીની શરૂઆત કરેછે અને મનુષ્ય-પ્રાણી જિજ્ઞાસુ હોવાને લીધે આ ઉમરમાં જે જ્ઞાનની શરૂઆત કરેછે, તે તેની બાહ્ય તેમજ અંદરની શક્તિઓને કામને માટે અસર કરેછે. આ ઉપરથી બચપણમાં માનસિક વૃત્તિઓ કેવી રીતે કેલવવી તે ઉપર આ પ્રાણીની ભવિષ્યની જીંદગીનો આધાર રહેછે તે સિદ્ધ થાયછે. બચપણની આ કેલવણી મળ્યા બાદ આગલ ઉપર

ધર્મજ્ઞાનથી તે ઉપર શું અસર થાય છે તે તપાસીએ. પૂર્વભવમાં આત્માના જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રરૂપ સ્વાભાવિક ગુણો, જેટલે અંશે કર્મબંધનથી મુક્ત થયા હોય તેટલા અંશથી મનુષ્યપ્રાણી આ ભવમાં ધાર્મિક જીંદગી શરૂ કરે છે, અને તેને ધર્મ, ધાર્મિક ક્રિયાઓ અને પૂર્વે થઈ ગયેલા મહાન્ પુરુષોનાં ચરિત્રો દૃઢ કરેછે. ધર્મ એ કેલવણીની અસર સારી કરવાને મુખ્ય પાયો છે એટલુંજ નહીં પણ, સ્વરૂં જોઈએ તો કોઈપણ પ્રજાની ઉન્નતિ બીજાં તમામ સાધનો કરતાં ધર્મથીજ વધારે સારી અને મજબુત થાય છે. ધર્મવડેજ બુદ્ધિ આત્માને ઓઠાવેછે, અંતઃકરણને જાગ્રત કરી ઝૂંચ વૃત્તિઓમાં દોરેછે અને આવી રીતે શરૂ થયેલી જીંદગી જનમંડળને મુશ્કેલી થઈ પડે છે. આ સંસારના ક્ષણિક મુશ્કેલી કરતાં બીજી ઝૂંચી જીંદગી છે એમ માન કરાવી તે પ્રાપ્ત કરવાને સદ્ગુણી જીંદગી ગાઠવી એ પ્રેરણા પણ ધર્મવડેજ થાય છે. પરાક્રમવૃત્તિ પણ ધર્મવડેજ ઉત્પન્ન થાય છે. ટુંકામાં બાલપણથી પ્રથમ ધર્મપરાયણવૃત્તિ ઉત્પન્ન કરી પાઠ્યથી ઝૂંચા પ્રકારની કેલવણીથી પ્રજાને કેલવવામાં આવે, તો કોઈપણ કોમનું ઘણું ઉજ્જ્વલ ભવિષ્ય આપી શકાય, એમ કહેવું એ અતિશયોક્તિ ગણાશે નહીં. બીજી રીતે કહીએ તો ઉપરના ક્રમથી કોમની કેલવણી શરૂ કરવામાં આવે, તો પરિણામે માનસિક, સંસારિક અને ધાર્મિક પૂર્ણતા પહોંચી શકાય, એ કલ્પના જો કે અત્યારે ફક્ત શબ્દોમાંજ આનંદદાયક લાગે છે તોપણ તે અસંભવિત નથી એમ સાધારણ સમજ પણ કબૂલ કરશે. પરંતુ આ ઉમદાફલ

સ્વાર્પણ અથવા આત્મભોગ સિવાય મેલવી શકાવું દુર્લભ છે; કેમકે કોમમાં લાખો પ્રાણીઓ છે અને ઉપર કહેલું ભવિષ્ય આપણને તે તરફ તેમને દોરવાને લલચાવે છે. આ સંસ્કારમાંથી સૂકડો મનુષ્ય આ સંસારમાં જન્મી જીંદગીનું કોઈપણ સાર્થક કાર્ય સિવાય પોતાની દુઃખી જીંદગી પુરી કરે છે, અને તેઓનું મનું કરવાને શક્તિવાળા પુરુષો પોતાનો ભોગ આપ્યા સિવાય કોઈ કરી શકવાના નથી. આ ભોગ આપવામાં આપણે કેવલ નવું સાહસ કરવાનું નથી. સૃષ્ટિનો નિયમ છે કે એક જમાનામાં જે બીજ વચાવે છે તેનાં ફલ બીજો જમાનો ભોગવે છે, એટલે એક જમાનાનાં મનુષ્યો જે પરિણામ માટે મહેનત કરે છે તે તે પોતે ભોગવવા માગ્યશાળી થતા નથી. આપણે હાલ જે મુશ્કેલી અથવા ધર્મરૂપી ફલ ભોગવીએ છીએ તે આપણા પૂર્વજોની નિઃસ્વાર્થ અથાગ મહેનત અને લાંબી દૃષ્ટિનું પરિણામ છે. જો કોમ એ શબ્દથી આપણે જૈન માત્રનો સમાવેશ કરીએ તો તેમાંના ઘણા ઉત્સાહી પુરુષો તેનું કલ્યાણ કરવાને આવી જીંદગી મળ્યા બાદ પોતે જે પ્રયાસ કરેલો હોય છે, તેનું પરિણામ કોમ ઉપર થતું જોવાને પણ તેઓ પોતાનું આયુષ્ય રાખી શક્યા નથી, એવા ઘણા દાખલા આપણે સાંભળીએ છીએ. કોમનું કલ્યાણ અસંખ્ય ભોગ આપ્યા વિના થતું નથી. એક જુની કહેવત છે કે ધર્મના કામને અસંખ્ય વિદ્વો નડે છે પરંતુ પારમાર્થિક વૃત્તિના પુરુષો એકલા હોય, તોપણ તેઓ પોતાનું કર્તવ્ય તે વિદ્વોનો નાશ કરી પૂર્ણતા પહોંચાડે છે. એકજ માણસ શું કરી શકે એમ માનવું મૂલ્યભરેલું છે, તે આપણી કોન્ફીડન્સની હયાતીજ સાબીત કરી આપે છે. તેની યોજના

એકજ પુરુષ એટલે આપણા માનવતા જૈન રત્ન ગુલાબચંદ્રજી ઢઢાળ કરી છે અને પોતાની ધારણા પાર પાડવાને ઘણાં વિગ્નો નડશે એમ જાણ્યા છતાં તેમણે ધર્મ અંતઃકરણથી જૈન કોમ તરફની પોતાની દિલસોજી પૂર્ણતાએ પહોંચાડવા શારીરિક, માનસિક અને દ્રવ્ય સંબંધી ભોગ આપી આ કૉન્ફરન્સનું બીજ રોપ્યું છે; અને તે જ્ઞાનનું પોષણ કરવાને જૈન કોમ કેટલી ઉત્સુક છે તે જોઈ આનંદ પામવાને તેઓ પોતે અત્યારે આપણા મંડળમાં બિરાજે છે. હાલના જમાનામાં વધારે નજર કરીએ છીએ તો વિદ્વાન્ પુરુષો આખી જીંદગી મચ્યા રહી જે નવી શોધો કરે છે તેનું ફળ પોતે ભોગવતા નથી. તેઓ જ્ઞાનના દરવાજા પ્રજાને માટે ખુલ્લા કરવામાં પોતાના દેહનો ભોગ આપે છે અને બીજાઓ માટે રસ્તા ખુલ્લા કરી આપે છે. ત્યારે શું આ ઉપરથી એમ સિદ્ધ થાય છે કે જેઓ કેવળ પરમાર્થને માટે પોતાનું સર્વસ્વ અર્પણ કરે છે તેઓને કાંઈજ ફળ મળતું નથી? જો એમ ગણીએ તો આ જન્મ પછી બીજો જન્મ નથી અથવા ઇન્દ્રિય સુખ સિવાય બીજું સુખ નથી એમ કહેવાય. પરંતુ જ્ઞાનીઓએ બન્ને બાબતો જૂઠી પાડી છે, અને આ જન્મમાં કરેલાં કર્મનું સારું અથવા નરતું ફળ અહીં તેમજ આવતી જીંદગીનાં ભોગવાય છે એમ સિદ્ધ કરી આપ્યું છે. ત્યારે એમ કહેવું પડશે કે જે મહાન્ પુરુષો આખી કોમને માટે પોતાનો ભોગ આપે છે જેઓ પોતાનો આવતો જન્મ સુધારે છે એટલુંજ નહિ પણ, આ જન્મમાં પણ પોતાના આત્માને સંતોષ આપવાનું મોટું સુખ જે પૈસા વડે પણ મળી શકતું નથી તે મેળવી શકે છે. વઢી બીજી રીતે જેઓ પોતાની જીંદગીમાં પરમાર્થ કરી જાય છે તેમનીજ સંતતિ તેનું સુખ બે રીતે ભોગવે છે. એટલે એક તો તેઓ પોતાના પૂર્વજોને પગલે ચાલતાં શીખે છે, અને બીજું તેઓ પોતે વઢીલોની કીર્તિનું ફળ ભોગવે છે. આ રીતે ધીમે ધીમે એક માણસે કરેલું કૃત્ય આખી કોમને આશિર્વાદરૂપ થઈ પડે છે. આ ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે કે કોમના દરેક માણસે પોતાની શક્તિ મુજબ કોમની ઉન્નતિ માટે પ્રયાસ કરવાની ફરજ છે. જેમકે શરીરના જૂદા જૂદા અવયવો જૂદું જૂદું કામ કરી શરીરનું પોષણ મેળવે છે પરંતુ અંતે લોહી રૂપ દરેક અવયવ તે પોષણ પાછું મેળવે છે, તેમ કોમની અંદર પણ થોડાઓએ કરેલાં કૃત્યો આખી કોમને ઉપયોગી થઈ પડે છે એટલે તેમાં સ્વાર્થ અને પરમાર્થ બન્ને સિદ્ધ થાય છે. આ સિદ્ધાંત

પૂર્વ થઈ ગયેલા મહાન્ પુરુષોનાં ચરિત્રોથી સિદ્ધ થાય છે. દુનિયામાં જેમ વલતો વસત એક પ્રજા બીજા કરતાં આગળ પડતી થાય છે. તેમ એક કોમની અંદર પણ કેટલાક માણસો આગળ પડતા જણાય છે. ઇતિહાસિક મહાન્ પુરુષો વિશે પણ તેમજ હોય છે. તેઓનાં કર્તવ્યની છાપ આખી પ્રજા ઉપર પડે છે. માણસ જાતના ઇતિહાસમાં જ્યારે જ્યારે મોટા ફેરફાર થવાના હોય છે ત્યારે તે કરવા માટે મહાન્ પુરુષો ઉત્પન્ન થાય છે. સંસારિક અને ધાર્મિક સુધારાના મુખ્ય ઉત્પાદક મહાન્ પુરુષો એકલાજ હોય છે. વિદ્યા, કળા, સાહિત્ય વિગેરેના ઇતિહાસ સાથે તેઓનાં નામ જોડાયાં હોય છે. હાલના જમાનાની વિદ્યા વિષયની શોધમાં પણ તેજ અનુક્રમ પ્રસરતો જોવામાં આવે છે. આપણા પૂર્વાચાર્યોએ આપણા ધર્મની ઉન્નતિ માટે અસંખ્ય પુસ્તકો અને ક્રિયાના નિયમો અથાગ મહેનત અને કેવળ નિઃસ્વાર્થ બુદ્ધિથી રચ્યા ન હોત, તો આજે આપણી ધર્મ સંબંધી સ્થિતિ કેવી હોત અને કેટલા અજ્ઞાનમાં ડુબેલા પડ્યા હોત! જે કિંચિત્ જ્ઞાન આપણે હાલ ધરાવીએ છીએ, તે પૂર્વ કાલના વિદ્વાનોની પરમાર્થ ધૃતિની નિશાની છે માટે તેઓ તરફ માનની નજરે જોવું અને તે મુજબ વર્તવા પ્રયત્ન કરવો, એ

આપણી ફરજ અથવા ભક્તિ છે. જે જ્ઞાનરૂપી મંડાર તેઓ આપણા માટે મુકી ગયા છે, તેમાં વધારો કરવાની તો આપણામાં કિંચિત્ પળ શક્તિ નથી તો તે મહાન્ પૂર્વજોની સંતતિ તરીકે આપણે ઇટલું પળ અભિમાન ન રાખવું, કે તે જ્ઞાન કાયમ રાખી તેનો ફેલાવો આપણા જાતભાઈઓમાં કરવો ? જો તેમ ન કરીએ તો આપણા પૂર્વજોને આપણે બીલકુલ લાયક નથી એમ આપણને નહિ લાગશે અથવા કોઈ આપણને નહિ કહેશે ? ધર્મના વિષય સિવાય જમાનાની કઠાના વિષયો તરફ નજર કરીએ છીએ, તો જણાઈ આવે છે કે છાપવાની કઠા, વરાઝયંત્ર, વાજલિક તાર, કે જેનાથી હાલનો વ્યવહાર સંહેલાઈથી ચલાવાય છે તે કઠાઓની હયાતીની સાથે તેના શોધકોનાં નામ અમર થઈ ગયલાં અને મેદાનની સપાટી ઉપર ઉજ્જ્વલ શિખરરૂપ દેખાય છે. પ્રાચીન વસ્તુથીજ મહાન્ પુરુષો અને તેમનાં કર્તવ્યોને દૈવઅંશ આપવાની પદ્ધતિ પહેલી જણાય છે. બીજી રીતે કહીએ તો જે મહાન્ પુરુષો ભવિષ્યની પ્રજાના હિતને માટે પોતાનો ભોગ આપી, દુનિયાનાં સુખોનાં ત્યાગ કરી જે જ્ઞાન આપણે માટે મુકી ગયા છે, તેમની કીર્તિ માણસ જાતના ઇતિહાસમાં ચઢકતા તારાના આકારમાં રહે તેમાં કોઈ આશ્ચર્ય નથી. વઠ્ઠાં તેઓનાં ઘણાં કર્તવ્યોનાં ફલ આપણને એવાં સામાન્ય થઈ પડ્યાં છે કે તે આપણે ભોગવતા હતાં તેના પુરાવા,

ઇતિહાસમાં મઠી આવતા નથી; અને તેનું કારણ એ છે કે તે વસ્તુનો ઇતિહાસ આપણને લેખરૂપે મળતો નથી, અથવા સામાન્ય હોવાને લીધે તે બનાવોની ઇતિહાસમાં સ્થાન લેવાઈ નથી. આ સિદ્ધાંત સાર્વત્રિક કરવા માટે એક માણસનો દાખલો લઈએ કારણ એક માણસ પણ પ્રજાનો એક અંશ છે. જેઓ વિચાર કરતા નથી તેઓ સાધારણ રીતે એમ માને છે, કે વચપણનાં પહેલાં વર્ષોમાં બાળક કોઈ સમજી શકતું નથી. તેઓ એમજ સમજે છે કે વચપણમાં માણસ શાવું અને વધવું તે સિવાય કોઈ કરતો નથી. આ કલ્પના મોટી ભૂલ ભરેલી છે. બારીક વિચાર કરતાં સાફ જણાઈ આવે છે કે બચ્ચું પોતાના સહવાસમાં આવતાં પદાર્થોનું કદ, માપ, અંતર, અને તેનું અવલોકન કરવામાં ઇન્દ્રિયોનો ઉપયોગ કરવામાં જે શક્તિઓ વાપરે છે તેથી તેના મનની ચપલતા તે વસ્તુથીજ પ્રફુલ્લિત થવા પામે છે. આ રીતે મેઢવેલ જ્ઞાનનું મહત્વ આપણે સમજતા નથી તોપણ તે આજીવીમાં મોટા સ્વજાનાની ગરજ સારે છે. આ શક્તિ મેઢવવામાં પ્રથમના બે વર્ષમાં જે જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે તે આજીવીમાં પછીના પ્રયાસથી મઠી શકતું નથી. આ ક્રિયાઓ એવી સરલતાથી કામ કરે છે કે આપણે તેની નોંધ લેવાની અગત્ય સમજતા નથી. દાખલા તરીકે દેવતાનો દાખલો લઈએ તો આપણે આ કાઠમાં તેના ઉપયોગથી ઇટલા બધા જાણીતા થઈ ગયા છીએ, કે **શ્રી ઋષભદેવસ્વામીના** વસ્ત્રમાં જુગલીઆને કાચું અનાજ ન પચી શકવાથી તેઓને અગ્નિ ઉત્પન્ન કરવાની અને તેને વાપરવાની યુક્તિ પ્રથમ શીખવી અને તેથી તેઓ અનાજ રાંધીને વધારે સ્વાદિષ્ટ કરીને ખાવા શીખ્યા. તે વસ્તુનો તેમનો આનંદ આપણી કલ્પનામાં પણ અત્યારે ઘણા મહત્વનો જણાઈ આવતો નથી, પરંતુ તેઓને કેટલું આશ્ચર્ય અને નવાઈ લાગી હશે અને તેથી કેટલો આનંદ થઈ ગયો હશે, તેનો કોઈક સ્થાલ વિચારશક્તિથી લાવીએ તો આપણને સામાન્ય દાખલા પણ ઘણા બોધકારક નીકળી શકે. બીજો દાખલો ધાતુઓનો લઈએ તો પ્રથમ તેઓ ઘણોજ સાદો ઉપયોગ થતો અને હાલ તે કેટલા વિસ્તારમાં અને વિવિધ આકારમાં આપણે વાપરવા શીખ્યા છીએ. ભાષાનો દાખલો લઈએ તો પણ જણાય છે કે પ્રથમ ભાષા કેટલી સાદી

અને તે વચ્ચેની માણસની જરૂરીઆત જેવા શબ્દોથી ઉત્પન્ન થઈ હશે, પણ જેમ જેમ એક બીજાનો સહવાસ વધતો ગયો તેમ તેમ તેની અગત્ય વધતી ગઈ અને હાલ દરેક માણસો વિસ્તાર કરાડો શબ્દોની સંખ્યાથી ગણી શકાય છે. સેતીવાડી તરફ જોઈએ છીએ તો પ્રથમ ઘાસરૂપે દેખાતા ઘોડાનાં બીજને ખોરાક તરીકે વાપર્યાં હશે, અને પછીથી સ્વપ વધવાથી વિસ્તારમાં આવવાની અને થોડી જગ્યામાં મોટો જથ્થો ઉત્પન્ન કરવા માટે ચાતર વિગેરેની શોધ થઈ હશે. પ્રાણીઓ પાલવામાં પણ ડ્યારે મનુષ્યબલ કરતાં વધારે બઠની જરૂર પડી હશે અથવા તેમના ચાલ વિગેરેનો ઉપયોગ માલુમ પડ્યો હશે ત્યારથી શરૂ થઈ, હાલ તે કેટલી પુર્ણતાને પામી છે તેનો સ્વાલ આવવો સહેલ નથી. આ રીતે પ્રાચીન કાળમાં જે જે પ્રાથમિક શોધો થઈ હતી તેનો હાલનો ઇતિહાસ નોંધ લેતો નથી પણ તેની કલ્પના હાલના વિસ્તાર પામેલા જ્ઞાનથી પણ થઈ શકે છે. આ ઉપરથી આપણને

પ્રાચીન અને અર્વાચીન વચ્ચેની મુકાબલો કરવાની તક મળે છે, અને કેટલેકની આપવાના નવા વંધારણની યોજનામાં હાલનો જમાનો કેવી સ્થિતિનો છે તે જોવા માટે પણ તેમ કરવાની અગત્ય છે. પ્રાચીનકાળમાં દુનિયાના જુદા જુદા ભાગમાં માણસો કેટલે અંતરે વસતાં તે હાલ એક બીજાથી નજીક અને એકત્ર થયાં છે. દુનિયાના જુદા જુદા ભાગોની શોધ થઈ છે અને જુદા જુદા પ્રદેશના માણસો એક બીજાથી જાણીતા થયાં છે. એવી કોઈ જાત નથી કે જે હાલમાં અજાણી રહેતી હોય. વચ્ચે અને અંતર ઓછું કરવાને કેટલાં સાધનો તૈયાર છે હાલની રેલવેની સડકો જે જુદા દેશો અને સ્થાનોને જોડે છે અને દેશમાં જાલ માફક પ્રસરેલી છે તેથી તેની સાથે મુકાબલો કરતાં પ્રાચીન રાજાઓ પોતાના રાજ્યમાં રસ્તા વાંધતા તે કેટલા નજીવા જણાય છે. મુંબઈથી કલકત્તે દોઢ દિવસમાં જઈ શકાય એવી વાત ૨૦૦ વર્ષ પહેલાં કોઈને કહી હોત તો ચમત્કાર અથવા ગપ ગણાત તે આજે નજરે અનુભવીએ છીએ. જુદાં જુદાં દેશોની વસ્તી એક બીજાથી ઘણે અંતરે ગણાતી તે હવે એક બીજાની પાડોસી જેવી થઈ પડી છે. દુનિયાનો વ્યવહાર કેટલો ઘાડો થઈ ગયો છે તે જોવાને એક ન્યુસપેપર હાથમાં લેવું વસ છે. તેમાં જોઈએ છીએ તો ગઈ કાલે યુરોપ, અમેરિકા અથવા આસ્ટ્રેલિયામાં શું બનાવ બન્યાં છે તેનું વર્ણન નજરે આવે છે, અને તે સ્વદેશી વીજળીની જાડે અને વીજળીની માફક તેજ અહીં આવી છે. કોઈ ઠેકાણે ધરતીકંપ, ટુકાલ, વાંઈ ભયંકર અકસ્માત, આગ અથવા કાંઈપણ જાણવા-લાયક બનાવ બન્યા હોય, પછી તે ન્યુયોર્ક હોય કે લંડન હોય કે ચીન હોય તો તેના વિગતવાર સમાચાર અહીં બેઠે આપણે અનુભવીએ છીએ. ટુંકામાં બે દેશની પ્રજાઓ જે પ્રાચીન કાળમાં જુદા પ્રદેશો વસતી હોય તેથી એક બીજાથી અજાણી હતી તે હવે નજીકના પાડોસી માફક એક બીજાની હકીકતથી વાકેફ થઈ શકે છે. આ વધી વાવતો દુનિયા વાયુના વેગથી વિદ્યાકાળમાં દોડતી ચાલી જાય છે. એનું માન કરાવે છે અને તે આપણી ચાલચલણ અને બુદ્ધિ ઉપર જબરી અસર કરે છે, આપણી જીવનની દ્રષ્ટિમર્યાદાને ઘણા વિસ્તારવાળી કરે છે અને વિચારશક્તિને અસંખ્યાત વિષયો મનન કરવાને પુરા પાડે છે. આમ થવાથી મનુષ્ય જાતનો એક બીજા પ્રત્યેનો સ્વાર્થ અને મૈત્રી વધવાનાં ચિન્હો હદ બહાર વધી પડે છે. પ્રાચીન અને અર્વાચીન કાળના ઉપર મુજબ ફેરફારથી એક નવી વાવત આપણી નજરે આવે છે કે

विद्याकळामां प्रवीण होय ते प्रजा सरसाई भोगवेछे. ज्यां जोईए छे त्यां एमज देखाय छे के जे प्रजा विद्याकळामां आगळ बधेली होयछे तेज सर्वोपरी पद मेळवेछे अने भविष्यमां पण तेमज रहेसो एम अनुमान थायछे. प्राचीन काळमां पण तेम हंतु तेना पुरावा पण गेरहाजर नथी. जुना आर्यो कहो अथवा जुनी जैन प्रजा कहो ते आसपासना देश प्रदेशो ऊपर जे सरसाई भोगवती आपणे वांचीए छीए, ते पण तेमना बुद्धिबळनी उत्तम स्थितिज हती अने तेमनी संतति हाल केवी दुर्दशाए पहुँची छे अने ते कया कारणथी ते आपणे सर्वे जाणीए छीए अने ते फरी कहेवानी जरूर नथी के **विद्यानी स्वामीथी!!** आपणे आ स्थितिमां पडी रहेवुं अने हाल छीए ते करतां पण दुनियामां पाछळ पडवुं, के दोडती दुनियांनी साथे घसडाई आगळ दोडवुं ए बन्नेमांथी शुं पसंद करवुं ए आपणी मरजी ऊपर छे. पण आपणा बधानुं अही भेगा थवुं एज सुचवे छे के आपणे बेसी रहेवानो विचार करवाने नहीं परंतु बधाओनी साथे आगळ बधकनां पगलां भरवानो विचार धरावीए छीए. युरोपखंड एशिया करतां नानो छे अने तेनां संस्थानो सहितनी एकंदर वस्ती दुनियांनी वस्तीनो एक नानो भाग थाय छे ते छतां आ नानी संख्या सर्वोपरी सत्ता भोगवेछे अने ते आपणे फरीथी कही शुं के विद्याबळथी. वधारामां जोईए तो हालना क्वाळमां

प्रजामतनी शक्ति बधी छे. प्रजासमुहनी स्थितिनो विचार करतां आ नवी शक्ति पण आपणुं ध्यान खेचेछे अने ते शक्ति प्रजामत छे. अगाऊ ज्यारे माणसो एक बीजानी साथे क्वचित् प्रसंगमां आवता. अने एक बीजानो संबंध गटलो दुरनो हतो के असपरस विचार बदली शकता न होता त्यारे प्रजामत ए शब्दनुं महत्व काईपणुं हिसाबमां न होतुं. जो मत कहीए तो फक्त राज्यकर्तानो हुकम हतो के जेना उपर वादविवाद चालतो नहोतो. जो प्रजा विचार करती तो ते पण पोताना धर्मगुरु अथवा राजा अने विद्वानोना मतने अनुसरतो ज करती. हालना समयमां दरेक माणस पोताना विचार स्वतंत्र रीते बतावी शके छे. प्रजासमुहनी बावतना विचार होय तो ते प्रजामत धीमे धीमे एकठो थई छेवटे एवुं गंभीर रूप पकडे छे के तेना विरुद्ध धनारने हंफावे छे एटले सुधी के, राज्यकर्ताने पण प्रजामतने मान आपवानी फरज पडेछे. एवो कोई माणस नथी के ते पोते मनस्वीपणे वर्त्ते अथवा बीजाने नुकशान करे अथवा जुलूम करे अने तेना जातभाईओ प्रजामतरुपे एकत्र थई धिक्कारी न कोढे अथवा तेने हरावे नहीं. एक रीते प्रजामत ए प्रजानी मानसिक शक्तिनुं बळ छे. एवी कोई संस्था नथी पछी ते गमे तेवी प्राचीन होय अथवा कायदा अथवा सत्ताथी रक्षित होय के जे अन्यायी अथवा नुकशानकारक जणाय तो तेने प्रजामत कायमने माटे धिक्कारी शके अने पोते हटे नहीं. आवी हानिकारक संस्थानी आसपास आ प्रजामतरुपी पवन वधारे वधारे जोरथी चारे बाजुथी फूट्या मांडेछे; अने जो ते सुधरे अथवा डगे नहि तो छेवटे वंटोळीआ रुपे तेने जडमूळथी उखेडी नांखे छे ज्यारे देशना जुदा जुदा भागोमां संख्याबंध न्युसोपरो अमुक कोमना अथवा प्रांतना अथवा प्रजाना मत दर्शाववा माटे अथवा तेमांना खराब रिवाजो काढी नांखवा माटे उपायो दर्शाववा माटे नीकळतां हवां त्यारे गया वपे सुधी आ जैनवर्गनुं हित अहित दर्शावनार जाहेरपत्र नहोतुं परंतु जणावचाने खुशी उपजे छे, के जेम आखी कोझे पोतानुं श्रेय करवा आ संस्था उभी करीछे त्यारे कोमना माणसो पण ते तरफ प्रयास करवा. मड्या छे अने **मार मित्र मि. भगुभाई फतेहचंद**

કારભારી “ જૈન ” નામનું સપ્તાહિક વર્તમાનપત્ર ગ્વાસ જૈનોના હિતાર્થે કાઢવા માંડ્યું છે. અને તે પેપર પોતાનું નામ કેટલી સારી રીતે દિપાવે છે તેથી અહીં ભેગા થઈ આપણે માટે ભાગે જાણીએ છીએ. આજા છે કે આ તેમજ આવાં બીજાં સ્વતંત્ર લેખવાળાં પેપરો હજુ જૈન કોમને દિપાવવાને પ્રગટ થાય અને દીર્ઘાયુ ભોગવે. જેમ સાહિત્યના સાધનમાં પ્રજામતની ઉપર મુજબ સ્થિતિ છે તેમ હાલના જમાનામાં

શાસ્ત્રીય વિદ્યા અને કઠા જ્ઞાન પણ ઓછા અગત્યતા ધરાવતું નથી. બુદ્ધિવલ્લમાં આગળ જમાનાઓ ઉપર હાલનો જમાનો સરસાઈ ભોગવતો હોય તો તે આ શાસ્ત્રીય જ્ઞાનને લીધે છે. શાસ્ત્રીય વિદ્યાઓ જ્ઞાનને માટે ખુલી આંખે શોધ કરે છે. જે નિયમોને તર્કશક્તિ ટેકો ન આપે અથવા તેનું સ્પર્ધાકરણ ન કરી શકે તેને આ વિદ્યા કબુલ કરતી નથી. અમુક કલ્પના આવી હોવી જોઈએ અથવા છે એમ માનવાથી ચ્વરાવ અસર થતી હોય તો તે તેના તરફ શકની નજરે જુવે છે. તે દરેક દંતકથાને પોતા સામે ધરીને તેની ચરી ચોટી સ્થિતિ તપાસે છે. તે જ્ઞાનને અવલોકન કરી ઘળી ચંતથી કુદરતને, માણસના મનને, ઇતિહાસિક પુરાવાને અને બીજાં જે સાધનો તપાસને માટે જરૂરનાં હોય તેને તપાસે છે અને પોતાના અવલોકનમાં ઘળી સાવચેતી વાપરે છે અને વહેમ રૂપી શક્તિઓની પણ તપાસ કરીને પ્રજાના મન ઉપર તે શું અસર કરે છે તેની નોંધ લે છે; ગેરવ્યાજવી મૂલ્યો થતી અટકાવે છે અને પૂરો પૂરાવો તપાસ્યા વાદ પોતાના નિર્ણય ઉપર આવે છે. કર્યાં ચીજ ચરી છે, કર્યાં સંભવિત છે, કર્યાં શકદાર છે અથવા નહીં જાણી શકાય તેવી છે તે સઘટ્ટી નોંધીને તેમાંથી સાર પ્રહણ કરે છે. આ રીતે ફીલસુફી અથવા-માનસિક શાસ્ત્ર પણ વિદ્યાના વિષયમાં આવી જાય છે. તેનાથી કોઈ પણ વિષયનું અનુમાન અથવા સ્પર્ધાકરણ કરવાનું બની શકે છે. શાસ્ત્રીય જ્ઞાનથી ફક્ત દ્રવ્ય સંપાદન કરવાની અને તેથી ઉપજતાં વધાં ઇન્દ્રિયમુખ ભોગવવાની શક્તિ વધે છે માટેજ તે મેઢવવા લાયક છે એમ અમારું કહેવું નથી; પરંતુ તે જ્ઞાનને લીધે માનસિક શક્તિ ચીલી નીકળી ચરે રસ્તે માણસ જાતને દોરી જાય છે અને જનમંડલના કલ્યાણના રસ્તા ચુલ્યા કરી આપે છે એ જણાવવાનો અમારો હેતુ છે. દાખલા તરીકે તેવા વિચારો કેઢવવાથી માણસ માત્રમાં

અનુકંપાશક્તિ દ્રઢ થાય છે. શાસ્ત્રીય જ્ઞાનમાં આગઢ વધેલા ચાલુ જમાનામાં જોઈએ છીએ તો નિરાશ્રિત અને દુઃચીઓના આશ્રયને માટે ચાનગી તેમજ સરકારી સાહસો ઠેકાણે ઠેકાણે ઉત્પન્ન થતાં જોઈએ છીએ, જેવાંકે દીવાનાઓ માટે તેમજ આંધળાં, વહેરાં, મુગાં માણસો માટે આશ્રમો, દવાશાળાઓ વિગેરે. જો નીતિ અને ભૂતદયા એ બે વૃત્તિઓ હાલના જમાનામાં વિદ્યાના પ્રસારને લીધે ઠેકાણે ઠેકાણે વૃદ્ધિ પામતી જોઈએ છીએ, તો વિદ્યાથી પ્રજાનું કલ્યાણ થાય છે એ તો નિઃશંસય રીતે કહી શકાશે. ઉન્નતિની બીજી નિશાની મુગાં પ્રાણીઓ ઉપર લેવાની સંભાલમાં પણ નજરે આવે છે; કારણકે જીવદયા એ જૈનધર્મનું સિદ્ધાંત છે. માંદાં, અને નિર્વલ તેમજ અપંગ અને ઘરડાં પ્રાણીઓની સારવારને માટે પાંજરાપોઢની વ્યવસ્થા થવા ઉપરાંત આ જમાનામાં પ્રાણીઓ ઉપર ઘાતકીપણું અટકાવવા માટે સચ્ચ ધારા બાંધેલા છે એમ જોવામાં આવે છે. માંદાં તેમજ હદ બહાર બોજાથી લાદેલાં જાનવરોને રસ્તા ઉપર અટકાવી તેના માર્લાકોને શાસન આપવામાં આવે છે, તે પણ વિશવલ્લથી થતી અનુકંપાવૃત્તિની એક જચરી નિશાની છે. વિદ્યા અને કેઢવણીની સૌથી ઉત્તમ અસર

માસણ માત્રની ઉન્નતિ માટે ઉત્પન્ન થતી કાઢજી છે. આ ફેરફારનું અગત્યનું ચિન્હ દરેક ઠેકાણે કેઢવણીનો પ્રસાર કરવાની વૃત્તિમાં જળાઈ આવે છે. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે આગલ પહેલો વર્ગ પાછલ રહેવાને ઉંચકી આગલ લાવવાને બનતો પ્રયાસ કરે છે અને આ વૃત્તિ પણ ઉંચ માનસિક કેઢવણીનું પરિણામ છે. વચ્ચાંઓને માનસિક અજ્ઞાનમાં રાખવાં એ આપણી ફરજમાંથી નુકલા વરાવર છે એમ હાલ આપણે સમજવા શીઝ્યા ઢીએ અને તેનું કારણ એજ હોવું જોઈએ. હાલનાં વચ્ચાંની માનસિક સ્થિતિ પછી સારી કે ઁરાવ તે ઉપર ભવિષ્યની ઉન્નતિનો આધાર છે એમ આપણે સમજતાં શીઝ્યા ઢીએ. ઉન્નતિનું વીજું ચિન્હ

ચાલુ જમાનામાં વધતી જતી ઉદ્યોગિક સંસ્થાઓ છે, પ્રજાવર્ગની સ્થિતિ ઉદ્યોગની વૃદ્ધિની સાથે વદલાતી ચાલી છે અને ઓછા વધતા રૂપમાં દરેક માણસ અર્થ શાસ્ત્રનો નિયમ સમજવા શીઝ્યા છે અને એક વીજાની સાથે કુસંપ વધારવાને વદલે જૂદી જૂદી જાતોએ એકત્ર થઈ વેપાર ઁલીલી દોલતમંદ થવું. એ સામાન્ય નિયમ થઈ પડ્યો છે, એટલે વીજા શબ્દોમાં વૃદ્ધિ અને સંસારિક સ્થિતિ સુધારવા માટે દોલત જરૂરની છે એમ સર્વ કોઈ માનવા લાગ્યા છે. જે માણસો ફક્ત પોતાના ગુજરાન જેટલુંજ કમાઈ શકે છે તેઓ ઉપરના હેતુઓ પ્રાપ્ત કરવામાં ફક્ત સાધનરૂપજ થઈ પડે છે. માટે તેઓને વધારે ઁલીલા કરી તેમનામાં વધારે ઈચ્છાઓ ઉત્પન્ન કરી, વધારે ઉદ્યોગ કરવાને ઉચ્કેરવાની જરૂર છે. આ વૃત્તિઓ ઉત્પન્ન કરી વધારે પેસા રલ્લવાને માટે વધારે જ્ઞાન મેલવવાની સ્વાભાવિક ફરજ ઉત્પન્ન થાય છે અને તેમ કરવામાં વૃદ્ધિ ધર્મે ધર્મ ઁલીલી જાય છે અને સ્વતંત્રતા અને નીતિ તેની સાથે વધતી જાય છે. વઢી માણસજાત વેપાર અને ઉદ્યોગમાં પ્રવૃત્ત થવાથી વીજા મનોવિકાર દલાઈ જાય છે, કાયદાને માન આપવાની વૃદ્ધિ ઉત્પન્ન થાય છે, મિતાહારી થવા સાથે નીશો કરવાની ઈચ્છા થતીજ નથી અને તે ઉપરાંત માયાલુપણું અને વીજાઓ તરફ મેત્રીભાવ રાઁવતાં શીઁ છે અને તમામ માણસો આ પ્રમાણે વર્તવાથી એકંદર કોમની સંસારિક સ્થિતિ સુધરે છે. પણ આ વૃત્તિઓ એટલે દરજ્જે વધવી ન જોઈએ કે તેથી

પેસા માટે હૃદયાર લોભ અને તે ગમે તે દ્વારે અને રીતે મેલવવાની ઈચ્છા થાય, કારણકે પેસાનો લોભ એ દરેક પાપનું મૂલ થાય છે એમ કહેવાય છે; માણસજાતમાં કદી ન હોતો એટલા જોરમાં આ વિચાર હાલમાં પ્રસરેલો છે; તોપણ એટલું મૂલી જવું જોઈતું નથી કે પેસાથી પોતાની તેમજ પારકી સંસારિક સ્થિતિ સુધારી શકાય છે અને યોગ્ય રીતે વાપરવાથી નીતિના ઉંચા ધોરણ ઉપર જવાય છે. પેસા મેલવવાની ઈચ્છા એટલી હૃદ બહાર ન જવી જોઈએ કે વીજાઓને નુકસાન કરીને અર્નાતિથી પણ તે સંપાદન કરવાને લલચાય; કારણકે

લોભનું હથિયાર દગો છે. પેસાના લોભથી દગો કરવાની વૃત્તિ ઉત્પન્ન થાય છે. સ્વાર્થી માણસ પોતાનો હેતુ પાર પાડવાને જોર અને દગો એ વે હથિયાર વાપરે છે. ઁરું જોતાં આ હથિયાર હલકા જાન વાલો વાપરે છે. જે બહાદુર અને મજબૂત હોય તે તો ઁલ્યા મેદાનમાંજ લહે છે, જેમકે સિંહ મેદાનમાં પોતાનો શિકાર પકડે છે પણ શિઆલ લુચ્છાઈથી ઁરાક મેલવે છે. ઘણે ઠેકાણે આવી વર્તણુંક ચલાવનાર એવું ઉપનામ મેલવે છે અને તેઓ આં નીચ શક્તિ-વહે નવેલાઓને હરાવે છે. કહેવત છે કે જબરો જિતે, પણ તે માત્ર પશુવર્ગને લાગું પડે છે. જો નીતિના અર્થમાં લઈએ તો દુનિયામાં જિતવાને વધારે દગાબાજ અને સૌથી વધારે દાંભિકની જરૂર છે. આમ છતાં પણ પરિણમે નીતિવર્તનનો જય થાય છે. આવા દાઁલ્યાઓ છે તેથી

આપણે નિરાશ થવાનું નથી, કારણકે તેઓની મૂળ વૃત્તિઓ હલકી હોવાને લીધે બીજા સંસારી સર્જાગો તેવાજ મઠી આવી તેઓ દેખીતો જય મેળવે છે, પરંતુ હાલના જમાનામાં પૈસો મેળવી

પરોપકાર કરનારની પળ હવે સંખ્યા વધતી જાય છે. આવી વૃત્તિના પુરુષોના હાથમાં હદ બહાર દોલત આવે છે તેમ તેઓની ઉદાર વૃત્તિ પણ હદ બહારની થતી જાય છે. તેઓ તેનો ઉપયોગ મોજશોખ અથવા મોટાં મકાનો બાંધી ઇન્દ્રિયસુખો ભોગવામાં કરતા નથી, પરંતુ લોકોપયોગી પુસ્તકાલયો સ્થાપવામાં, ગરીબોને માટે આશ્રમ બાંધવામાં અથવા અજ્ઞાનોને કેળવણી આપવાની યોજનાઓમાં પોતાના પૈસાનું સાર્થક થઈ સમજે છે. તેઓ પોતાના પૈસાને એક સરોવર સમજે છે કે જેમાંથી દરેક તંગીવાળો માણસ પોતાની શક્તિ મુજબ પાળી પી શકે. આવા દાખલા આપણા દેશમાં થોડા નથી અને તેમાં છેલ્લા અને તાજા આપણા જૈનધર્મના આગેવાન મહુમ શ્રી પનાલાલજીની એક દેશી જૈનકોમની ઉન્નતિ માટેની સલાહત છે. તત્કાલ માણસો ધીમે ધીમે શીખતા જાય છે કે પોતાની કોમની શારીરિક, માનસિક, ધાર્મિક અને સંસારિક સ્થિતિ સુધારવાને પોતાના પૈસાનો વ્યય કરવો જોઈએ. તેમ જોયું યોગ્ય કર્તવ્ય બીજું એકપણ નથી, અને આ મત જેમ વધશે અને વિસ્તારમાં ફેલાવો પામશે, તેમ કોમના હિતનાં સાધનો વધારે નજીક આવતાં જણાશે એમાં શક નથી. કેટલાક એમ પણ કહે છે કે

ઉન્નતિમાર્ગમાં વધારે પ્રવૃત્તિ થવાથી પ્રજા ફક્ત ક્ષણિક સુખની ઇચ્છાવાળી થઈ જશે. અલબત્ત આ કહેવું કેટલેક અંશે સત્ય છે. હાલની વિદ્યાઓ કુદરતી શક્તિઓને શોધ કરવામાં અને તેને માણસજાતના ઉપયોગમાં લાવવાને મેહનત કરે છે, પરંતુ તેમ કરવામાં તેજ વિદ્વાનો તેજ કુદરતના ગુલામ થતા જાય છે, ઇંટલે બીજા શબ્દોમાં તેના નિયમોનું મહત્ત્વ સમજી બીજી તરફથી ધર્મશ્રદ્ધાવાળા થતા જાય છે અને કુદરતનાં સાધનો માણસના મત્તામાં વાપરતાં શીખે છે અને તેથી માતૃભાવ અને જીવદયા ઉત્પન્ન થાય છે અને આ રીતે ધર્મવૃત્તિ જાગૃત થઈ પ્રથમ કહેલાં ચાર સાધના પ્રાપ્ત કરવા શક્તિવાન થાય છે.

ઉપરના વિસ્તારવાળા વિવેચનથી આપણે સંસારિક કેળવણીની સાથે ધાર્મિક કેળવણીથી થતા ફાયદા જોઈ શક્યા છીએ. જે જે પ્રજાઓમાં કેળવણીથી વિપરીત પરિણામ આવ્યાં છે તેમાં ધર્મનો અંશ ન હોવાને લીધે, તે પણ સ્પષ્ટ થયું છે; તો હવે આપણા ભાઈઓની ઉન્નતિ માટે આપણે શું કરવું જરૂરનું છે તે તપાસીએ. સંસારિક ઉન્નતિ માટે વ્યવહારિક કેળવણીની જરૂર છે પરંતુ તે મેળવ્યા પછી અર્થ સંપાદન કરી તેનો સારો માર્ગે વ્યય કરી બીજાઓનું મલું કરવું અને નીતિથી વર્તવું આ નિયમો જીંદગીના વર્તનમાં જોઈએ તથા માટે જરૂરના છે. જૈનોની સંખ્યા હાલ દેશમાં જુદા જુદા ભાગોમાં વહેંચાઈ છે અને દરેક ઠેકાણે કેળવણીનાં સાધન નથી. વઢી જૈન કોમ પ્રાચીન કાળથી વેપારને માટે જ લાયક ગણાઈ છે. પ્રથમનો વેપાર દેશની અંદર અને દેશી ચીજોનો જ હતો, ઇંટલે તેમાં થોડી કેળવણીથી ચાલતું. હાલ પ્રદેશી ચીજોનો વેપાર અને બીજા દેશોની સાથેનો સંબંધ સાચવવા માટે ઇંગ્રેજી કેળવણી અને વેપારની પદ્ધતિ શીખવાની જરૂર છે. આ માટે જ્યાં જ્યાં જૈનોની વસ્તી હોય ત્યાં કેળવણીનાં સાધન હોઈ શકવાનો સંભવ નથી, તેમજ આપણી ધાર્મિક કેળવણી સાથે અપાતી ન હોવાથી વિપરીત પરિણામ આવે છે. તેની પણ સાવચેતી લેવાની જરૂર છે કે ત્યાં આવાં કારણોને લીધે એક સાત પંડ એકટું કરી બનસર હિંદુ કૉલેજની માફક એક જૈન

इन्स्टीट्यूशन स्थापवानी खास जरूर छे, के ज्यां साहित्यना विषय शिवाय वेपारी केळवणी जेवी के बुककीपींग (इंप्रेजी पद्धतिथी हिसाब राखवानी रीत) ऑडोटींग विगेरे (हिसाब तपासवानी रीत) टाईपराईटींग विगेरे विषयो शीखववा जोईए, के जेथी जेअंने थोडो अभ्यास करी केळवणी बंध करवी होय तेओ पण पोतानी आगळनी जींदगी हालनी माफक नोकरी माटे फांफां मारवाने बदले वेपारमांज गाळी शके. आवी योजनाथी बीजो फायदो ए पण थशे के जेओ निराश्रित हशे, ते पण योग्य केळवणी लई कमातां शीखशे अने हालनी माफक शीजाता श्रावकना फंडना लाभ लेता अटकशे अने तेओनी वृत्तिओ उंची थती जशे. केळवणी उपरांत उपर कहेलां खातामां हुन्नरनी केळवणी अने रसायणी शिक्षण आपवामां आवे तो तेथी देशने पण मोटो फायदो थशे, कारणके आपणो देश काचा पदार्थो उत्पन्न करवामां एतलो फळद्रुप छे के ते बीजा देशोने माल पुरो पाडी तेना नफानो मोटो भाग परदेशीओने आपे छे. तेने बदले पोते भोगवशे; अने परिणामे जैन कोम संपत्तिवाळी थशे अने धार्मिक केळवणी शरुअतिथीज साथे अपाती होवाथी ते संपत्तिनो आ दुनियांमां सारो उपयोग करी केवटे शरुआतमां कहेलां चार साधनो अनुक्रमे मेळववा भाग्यशाळी थशे.

पंडित फत्तेहचंद कर्पुरचंद लालननुं भाषण.

केळवणी आपवाना संबंधमां आपणा वाईसरॉय नामदार लोर्ड कर्झने पण जणावेलुं छे के ज्यांमुथी केळवणीना पायानो आधार धार्मिक केळवणी ऊपर प्रथमथीज रचवामां आवशे नहि. त्यांमुथी हिंदना जुवानियाओने केळवणी आपवानो प्रयास कूदी पण फळीभूत थवानो नथी. आपणे केळवणीना संबंधमां जरापण दरकार करवाने बदले आपणा हमेशना धंधामांज अने ससारिक कामोमांज मशगुल रहीण छीण, ते कांई ओळुं शरमावा जेवुं नथी. मुंबईमां आमळें कोई पण जैनशाळा हती नहि. पण पाछळथी एक शाळा स्थापवामां आवी हती. पहिलां तो ते सारी हालतमां नहि हती. पण धीमे धीमे ते सारी हालतमां आवी छे अने ते घणुं सारुं काम करे छे. बीजां प्राणीओ करतां मनुष्योने जे ज्ञाननी शक्ति मळेला छे तेनो उपयोग नहि करीए तो पछी पाणीओ अने मनुष्योमां शो फेर ?

दिलसोजी बतावनारा वधु तारोअने पत्रो.

अत्रे शेठ फकीरचंद प्रेमचंदे कॉन्फरन्स तरफ दिलसोजी बतावनारा पण हाजर नहीं रही शकेला ऑ. पी. रेवश, पी. सैयद सरदार अलीखान, पी. जे. एन. टाटा, शेठाणी बाई जडाव, करांची खातेनी पार्श्वजीन मंडळी, जामनगर खातेना मुनीरान श्री चारित्र विजयजी, तरफथी आवेला मुन्नारकवादी विगेरेने लगता तारो तथा पत्रो वांची संभलाव्या हता.

बाद चा पाणी लेवा सारुं कॉन्फरन्स अडधा कलाक. म्हाटे उठयुं हतुं; पोणात्रण वागे कॉन्फरन्सनुं कामकाज पाछुं शरु करवामां आव्युं हतुं.

मी. लखमसी हिरजी मैशरी. बी. ए. एल. एल. बी. नुं भाषण.

आ भव तथा परभवना श्रेयसुखनो आधार उत्तम प्रकारनी व्यवहारिक तथा धार्मिक केळवणी ऊपर छे. धर्म, अर्थ काम अने मोक्ष ए चारे पुरुषार्थो ए वने प्रकारनी केळवणीथी

થાય છે, તેમાં વ્યવહારિક ઉત્તમ પ્રકારની કેલ્વર્ણીથી અર્થ અને કામ નામનાં બે પુરુષાર્થ તત્કાલ સિદ્ધ થાય છે અને ધાર્મિક ઉત્તમ પ્રકારની કેલ્વર્ણીથી, ધર્મ અને મોક્ષ નામનાં બે પુરુષાર્થ અંતર ફલરૂપે સિદ્ધ થાય છે, અને અર્થ તથા કામ નામનાં બે પુરુષાર્થ પરંપર ફલરૂપે સિદ્ધ થાય છે. આ બંને પ્રકારની કેલ્વર્ણીમાં હિંદુસ્થાન મધ્યે વસનારી સમગ્ર ડેંઘી કોમમાં આપણી જૈન કોમ વહુજ પાછલ છે, તેથી આપણા જૈન પુત્રો તથા પુત્રીઓ પોતાનાં ઉપર જણાવેલાં ચારે પુરુષાર્થ ઉત્તમ પ્રકારે સાધવાને શક્તિમાન થાય. ઇટલા સારુ તે બન્ને પ્રકારની કેલ્વર્ણી જૈન બાલકો નાની વયથી કેવી રીતે પ્રાપ્ત કરી શકે, તેના ઉપાયો યોજવાની યાસ જરૂર છે.

કેલ્વર્ણી શું છે ?

કેલ્વર્ણી એ બુદ્ધિને સાફ અને હૃદયને સ્વચ્છ કરવાનો એક જ ઉપાય છે. બુદ્ધિ જ્યાં-મુઠ્ઠી સાફ ન હોય ત્યાંમુઠ્ઠી પ્રતિમાના ડેંઘા આસન ઉપર વેસીને દેવ વાંછિત પવિત્ર સુખ ભોગવી શકાતું નથી, અને હૃદય સ્વચ્છ ન હોય તો સર્વ પ્રકારની સાધુતા અને સર્વ પ્રકારના નિર્દોષપણાના મનોહર પોશાકમાં અલંકૃત થઈ શકાતું નથી. કેલ્વર્ણીના પ્રભાવથી જેનું હૃદય સ્વચ્છ થયું નથી, જેની બુદ્ધિ સાફ થઈ નથી અને જે વિવેકનો માર્ગ દેખવામાં આગલ વચ્ચો નથી, તે માનવતા પવિત્ર પદને યોગ્ય નથી; કારણકે જેનું હૃદય અજ્ઞાનના અભેદ ધોગ અધ-કારમાં ઢંકાયલું છે, તે કેવલ પોતાની ઇંદ્રિયોજ તૃપ્ત થયાથી પોતાને કૃતાર્થ સમજે છે અને કુદરતના કારણના શોધમાં પોતાનું કર્તવ્ય નક્કી કરવામાં અને સૂક્ષ્મ વિચારમાં તેનું મન લાગતું નથી; તે કાચબાની પેટે પોતાની છતી શક્તિને છુપાવીને પોતાનો જન્મારો પુરો કરે છે, વૃક્ષનાં ફલ આદિ ખાઈને તૃપ્ત થાય છે, ઢારાનું પાણી પીને તૃષ્ણાની શાંતિ કરે છે, અને આવાં અનેક નાના પ્રકારનાં કાર્યો કરીને તેમાંજ અપાર આનંદ અનુભવ કરે છે. પોતાના જીવનનું પ્રયોજન તેનાથી પુરું થતું નથી અને તેની બુદ્ધિ તથા વૃત્તિ નિર્મલ મોક્ષના સત્ માર્ગને પહોંચી શકતી નથી. તે અજ્ઞાન અવસ્થામાં જન્મે છે અને અજ્ઞાન અવસ્થા-માંજ કાલ ગાળીને આ લોકમાંથી, આવ્યો તેમજ પાછો જાય છે. પણ જેણે ડેંઘી કેલ્વર્ણીના આશ્રમે સર્વ શ્રેષ્ઠ ગુણો સંપાદન કીધા છે તે પોતાની ઝીંદગી પવિત્રતાથી અને કલંકગ્રહિત ગુજારે છે અને નરલોકમાં હોવા છતાં દેવલોકના પવિત્ર ચારિત્ર વલ્લથી, ગંભીર લાંબી નજરની સહાયતાથી અને વિવેકબુદ્ધિના પ્રભાવથી તે પોતાનું કર્તવ્ય યથારીતિ સંપાદન કરીને આ નાશવંત જગત્માં અમર કીર્તિસ્થંભ સંપાદન કરે છે, કે જેવી રીતે આ કૉન્ફરન્સની યોજના શરૂ કરવામાં આપણા બંધુ મી. ગુલાબચંદર્જી ઢઢાણ કીર્તિસ્થંભ ડમો કરેલો છે. પ્રિય બાંધવો, વિદ્યા એજ અમૂલ્ય ધન છે. કેલ્વર્ણી લીધાથી હિત અહિત વિગેરેનો પુરતો વિચાર કરીને પોતાનું અને બીજાનું દુઃખ ઓછું અને સુખની વૃદ્ધિ કરી શકાય છે. ગમે તો સામાન્ય માણસ હોય કે પ્રસિદ્ધ હોય, ધનવાન હોય કે નિર્ધન હોય, બાલક હોય કે વૃદ્ધ હોય, સ્ત્રી હોય કે પુરુષ હોય, તોપણ એ દરેકે જ્ઞાનનું સેવન કરવું જોઈએ.

જૈનોની સ્થિતિ કેવી છે ?

ત્યારે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે કેલ્વર્ણીની આવશ્યકતા સ્પષ્ટાર્થ પછી આપણે આપણી જૈન કોમની તે સંબંધની સ્થિતિ શાંત ચિત્તથી વિચારતાં, આપણા દર્શનમાં તે કેવો દેખાવ આવે છે.

તે ઉપર આપનું લક્ષ અત્રે ચેંચવાને રજા હઈ છે. કેલવળી સંબંધમાં છેલ્લા Census Report પરથી સ્પષ્ટ રીતે જણાય છે, કે આપણી કોમની કેલવળી સંબંધીની સ્થિતિ વહુજ પછાત છે. તે સરકારી રીપોર્ટના આધારે આપણી કોમના જૈન ભાઈઓના ૨૪૧૬૩૩ પુરુષોના પ્રમાણમાંથી ફક્ત ૨૧૬૪૬ અમ્યાસ કરનારાઓ અને ફક્ત ૯,૪૧૦૦ બાંચી લગ્ની જાણનારાઓ અને બાકીના ૧૨૯૭૮૭ પુરુષો, કેલવળીનાં મીઠાં ફલો ચાલવાથી સદંતર બેતસીવ રહેલ અને ૨૦૭૩૬૪ સ્ત્રીઓના પ્રમાણમાં ફક્ત, ૬૦૧ બાલ્લાઓ અમ્યાસ કરનારી અને ફક્ત ૧૦૭૧ સ્ત્રીઓ બાંચી લગ્ની જાણનારી અને બાકીની ૨૦૫૬૯૨ તદ્દન બીન કેલવા-યતી. આ ઉપર જણાવેલા આંકડાઓ બીજી કોમોના આંકડાઓ સાથે સરખાવતાં, આપણી જૈન કોમ કેલવળીની વાવતમાં વહુજ પછાત માલુમ પડે છે.

૫. પ્રમાણે આપણી કોમની કેલવળીની સ્થિતિ તપાસ્યા પછી, તે સ્થિતિ સુધારવાને મારા મન મુજબ શું શું ઉપાયો લેવાની જરૂર છે તે હું આપની સમક્ષ રજુ કરીશ.

પ્રિય વાંધવો, આપ સર્વ નિઃશંકપણે માનતા હશે કે આવો મનુષ્ય ભવ પામવો ૫. કોઈ જિંદગી તેથી વાત નથી તે સાથે વઢી આર્યદેશ, ઉત્તમ કુલ, આયુષ્યવાન અને નિરોગી શરીર, જીવનપ્રગાત ધર્મ પામવા સુગુરની જોગવાઈ. મયરહિત વ્રીટીશ રાજ્ય છે. ઓરે ભાઈઓ ચેતો, ચેતો! પ્રિય વંધુઓ ચિંતામણી સમાન નરભવ વૃથા ન ગુમાવો; અનંત સંસાર સમુદ્રમાં ભટકતાં ભટકતાં કિનારે આવ્યા છીએ અને થોડાજ કાલમાં ફરી એજ સંસાર સમુદ્રમાં શ્રમણ કરવું પડશે; તો ત્યાં સુધી જે કોઈ આપણા પોતાને માટે, આપણા કુટુંબને માટે, આપણા સ્નેહીઓને માટે, આપણા નાશર્મ.ભાઈઓ માટે અને આપણા દેશને માટે સુકૃત્ય વને તે કરી લ્યો. આ અલ્પ આયુષ્ય વગથી વધી જશે અને આપણે હાથ ઘસતા ઘસતા ચાલ્યા જઈશું.

પ્રથમ પાયોજ નથી.

૫. પળ મંદા અફસોસની વાત છે કે “**ચાટલે મૂઠાં ચોડાં કે પ્રથમ પાયોજ નથી**” ૫. કહેવત પ્રમાણે આપણામાં “જૈન” ઇટલે શું અને ધર્મ ઇટલે શું? ઇટલી સમજણ ૫. થોડા-ઓનેજ પુરતી રીતે હશે, તો જૈન ધર્મનું તત્વ શું તે તો સર્વને ક્યાંથી સમજવામાં આવે? અને ત્યાંમુધી ધર્મતત્વ યાને વીજની સ્ફુરણા અંતઃકરણમાં ઉત્પન્ન નથી થઈ ત્યાંમુધી આ માયારૂપી સંસારમાંથી મુક્ત થવાનો ચરો પ્રયત્ન ક્યાંથી મુજે? મને ઘર્ણાજ દિલગીરી સાથે કહેવું પડે છે, કે જે કહેતાં આપ મને માફ કરશો કે હાલ તો આપણામાંના ઘણાંચરા માત્ર ઇટલુંજ જાણ છે કે **અમે શ્રાવક છીએ; ૫. શ્રાવક ઇટલે શું?** શ્રાવકનાં શાં શાં લક્ષણો? શ્રાવકે શું શું જાણવું? કેવી રીતે વર્તવું? इत्यादि અનેક વાતો જે શ્રાવકને અવશ્ય જાણવાની જરૂર છે તે વિષે તો આપણને બીલકુલ જ્ઞાનજ નથી ઇટલુંજ નહિ, ૫. જ્ઞાન મેલવવાનાં સાધનોનો. ૫. પ્રયત્ન કરતા નથી. આમ હોવાથી આપણે શ્રાવકો આ ઉત્તમ નરભવ, આર્ય ક્ષેત્ર અને સર્વોત્તમ જૈનધર્મનું સાર્થક શી રીતે કરી શકીએ?

માટે ઓરે ભાઈઓ, ધર્મના જાણપણા વિના જે કાલ જાય છે, તે સર્વ વૃથાજ સમજજો, થોડું ૫. જેણે ધર્મનું જાણપણું મેલવ્યું છે, તેનુંજ તેટલે દૂરજે જાયતર પ્રમાણ છે; તેજ પોષ

પુન્યને ઓઝવે છે, તે જે જે કૃત્યો કરે છે તેનું તેને શું ફલ પ્રાપ્ત થશે તે તે જાણે છે, અને તેથી તે એ કૃત્યો કરવાને હરે છે.

પ્રિય બાંધવો, મોક્ષ સુખનો દાતા એવો જે શ્રી જીન, આગમનું જાણપણું અને તે મેઢવ-વાનાં સવઢી જોગવાઈઓ છતાં પણ આપણામાં કેવી મોટી મૂર્ખાઈ છે, કે ફક્ત આઢસ આદિ વિષયમાં અને વર્ગમાં છતી આંખે આંધઢા થઈ, છતી શક્તિ અશક્ત બની, ધર્મને તદન મૂઢી ગયા છીણ. માર્દાં! વિચાર કરો કે.

ચલત પ્રાણ લક્ષ્મી અને, જીવતર આ મંદિર;

ચલે સર્વ સંસારમાં, ધર્મ એક છે સ્થિર.

બંધુઓ, તમો સુખેથી વેપાર બંધો કરો, લક્ષ્મી મેઢવો ઘરસંસારનું કુટુંબસુખ મોગવો. પણ તે સર્વ સાથે કોઈક ધર્મનું જાણપણું પણ પ્રહણ કરો કે જેથી, સંસારિક ચટપટની લય-લીનતામાં જે જે પાપો એક બાજુથી નિરંતર બંધાતાં જાય, તેઓનો ક્ષય થવાનો પણ વીર્જ. બાજુથી કોઈક રસ્તો રહે, અને તેથી કોઈક દહાડે પણ સંસારસમુદ્ર તરી જવાનો સંભવ રહે નીતિ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે:—

ધર્મ અર્થ શુભ કામને, મુક્તિ રહિત નર જેઢ;

જન્મ મરણ તે નરતણું, વૃથાં સમજતું તેઢ.

તેના માટે આઢ વાવતો તમારી સમક્ષ રજુ કરવામાં આવી છે તેનું ટુંકમાં વિવેચન:—

એ માટે ફંડની જરૂર છે.

“ અરે, દોલત, ઢુનિયાં, માઢ ચજાનો, કુટુંબ પરિવાર. મુગ્ય સંપત્તિ, અસ્થિર તેથી સ્વપ્રવત્ નકામાં છે.”

**જૈનોને ધાર્મિક કેઢવણી સાથે વ્યવહારિક કેઢવણી આપનારી
હાઈસ્કૂલ સ્થાપવાની જરૂર.**

આપણાં બાઢકોને એક વીર્જી મુશ્કેલી છે, તે ધાર્મિક કેઢવણીને લગતી છે. જૈન વાઢકોને વીર્જા ધર્મોની કેઢવણી આપનારી શાઢાઓમાં શીખવા જવાની ફરજ પડેછે, કારણકે જૈન ધાર્મિક કેઢવણી સાથે વ્યવહારિક કેઢવણી આપનારી કોઈ હાઈસ્કૂલ હસ્તીમાં નથી; એટલા માટે જરૂરનું છે કે જૈન બાઢકો વ્યવહારિક જ્ઞાન લેવા સાથે પોતાના ધર્મને અનુસરતું જ્ઞાન મેઢવી શકે તેવી શાઢા તેમને માટે સ્થાપવી. હાલ જૈન છોકરાઓ જે શાઢાઓમાં શીખવા જાયછે ત્યાં તેમને એવું શીખવવામાં આવે છે કે માણસને આત્મા છે, પણ ગાયને નથી. આ શિક્ષણ વીર્જા ધર્મને અનુસરતું હશે, પણ આપણાં જૈન ધર્મને અનુસરતું નથી. યથી આપણે એવી હાઈસ્કૂલ સ્થાપવી જોઈએ કે ય્યાં જૈન બાઢકો મૂઢથીજ પોતાના ધર્મને લગતું જ્ઞાન મેઢવતાં રહે.

निमाणी बुद्धमल केवलचंद नाशिकना स्पेशियल मेजिस्ट्रेटनुं मारवाडी भाषामां भाषण.

सिरदारहो, साधर्मिभाईहो. सज्जन साहेबां,

आपणा लोकांरी दर्शनने दुर्लभ ओर इसी मोटी परखदा देखने इसी कुण अभागी हे के जिणने खुशी नहीं हुवेला ! अलबत् हरणक सिरदारने घणी खुशी हुवेला इणमें बिलकुल संका नहीं.

“ शिक्षण ” जिणने गुजराथी भाषामांय “ केळवणी ” केवे हे, तिण ऊपर दोय आखर आपने विवगसुं केणारी मन्त्रमें हे. ‘ हमो बहीखातो रुजनांवे लिख लेवां हां, सराफा चिष्टी बांच लेवां हां, जीवांरी रक्षा ओर जीवांरा अवगाहना आदिप्रकारसुं हमारा लोक जित्रा वाकवगार हे उत्री वाकवगार पंडित दुनियामें बिरळाज हुसी; रुजगारबोपारने अच्छीतरे जाणां हां; ’ इस्त्रे हुयने आप शिक्षणऊपर जादा काई केवोला इसो बेम आपर घणाजिणारे दिलमें आयां हुसी; पिण शिक्षणरा वारांमांय आपणाऊपर दूजी तन्हेकी जोखम कित्री भारी हे उणब-दले अपां हाल विचार कन्यो नहीं; उणउपरीज दोय आखर केणारी म्हे रजा लेवुं हुं.

सिरदारहो, जिस्त्रे अपां बीज बांवाला उशीतन्हे अपाने आगे फळ मिळसी. आपणा-मांयवे हरणक सखस (व्यक्ति) आच्छो निकळे इशी निगेदास्ती आपणाने राखणी चाइजे. थोडामे केणो हुवे तो मिनख इण लब्जरो ऊंचो, उमदा ओर उत्तम अर्थ ध्यानमें लेने अस्सल राष्ट्रिय (national) स्वरूपरो पायो घालणारी हिम्मत रखणामांथे अबारसुं उदम करणारी निहायत जल्दरी हे. अपां हमेशा रोज सुणता आयां हां के हिंदुस्थानदेश आगे जावतां बहोत दीपसी. खरोखर आपणो हिंदुस्थान देस हजारो वरसां पेली उत्तम कळामुं ओर श्रेष्ठ शास्त्रीय विद्यासुं चळचळाट करतो दीपतो हुतो ! पछे करमजोगसुं ओछी दशा आई. घणाराजा इण देस ऊपर राज कीनो. हरणक राजा लायक नहीं जाणने आखर इंग्रज सरकारको राज कोई पुन्या-ईसुं आपणाऊपर हुवो हे ! इण संबंधसुं खरोखर आपणो घणो कल्याण हे. साच पूछो तो हिंदुस्थानदेश भविष्य कालमांय ऊंची दशाने पोंचशी इणमें फरक नहीं. ओर आप जो हने पूछोलाके आपणा देसरी के आपणा ओसवाळांरी के आपणा सरब साधर्मिभायांरी आगे हुवणहार ऊंची दशारा मालक कुण हे, तो ह्मे जबाब देऊला के ‘आपणा बाळक—अबार पोसाळमें भिणीज रखा हे तिके विद्यार्थी—आपणा बेटाबेटी, आपणा टावरटुवर, वेईज भविष्यकालरा खरा टूस्टी हे ! अबाररे पिढीरा विद्यार्थी आगली आवती पिढीरा सिरदार—मालक—गाढा मारुजी हे. ’ इणवास्ते तुमो तुमारे न्यातरो आगे मोटापणो अगर बडापणो चावोला तो आगली आवती पिढीरा सिरदारांका हिरदामांय ह्मे बतावूला वे कल्पना, वे तत्त्व, ओर वे गुण उतरसी इण रीतका शिक्षणरी अपेक्षा हैं.

तो पछे, आपणा न्यातरी उन्नति जिणारे हाथमें हे वार हिरदामें किशी कल्पना (idea) पेली रोपणी चाइजे? वा कल्पना (idea) आ हे के थारा शिक्षण—थारो भिणीजणो—फगंत थारो पेट भरणवास्ते अगर थारा परवाररा सुखरे वास्ते सिरफ नहीं हे. पिण शिक्षणरो—भिणीजणारो—हेतु घणो ऊंचो, घणो शिर, ओर घणो बुद्ध हे. तिण शिक्षणरो उद्देश

हल्डरा राजकवि (Poet Laureate) **लॉर्ड टेनीसन** जिणें ' जमानारी मंद पवनयुक्त निंगंगी लढाई (Healthy breezy battle of life) केवे हे उणमांय जीत ओर जस मिळणारो हे. मिनखेने छात्रे, सोभे इस्त्रेकी हरएक बात करणारी हिम्मत जिणसुं आवे ऊईज शिक्षण दुकामें केणो हुवे तो आपणे जातरा चौधरी, खरा आगेवान ओर मार्गदर्शक हुणारी लायकी जिणसुं आवे ऊईज शिक्षण—ऊईज भिणी जणो. आपणा जातभायाकनासुं थोथी कीरत ओर शाबासकी मिळायणरो कोड तथा हूस आ साचा शिक्षणसुं जाती रसी.

लॉर्ड बेकनसाहेब केवे हे के, ज्ञान आ एक सक्ति हे; (Knowledge is power); ओर ग्यान आ सक्ति क्यू हे के ग्यानसुं ग्यानवाळो धणी दुनियामांय मारग बतावे ओर हुकमत चलावे. जठे ग्यानवाळो धणी आपरा पेटपुरतोईज विचार करे, जठे वो आपनेईज सगत आपरा विचाररो मध्यबिंदु (centre) माने, उठे ग्यानरी सक्ति कमकम हुय वोकरे कारण पशुपंखीमांय ओर इणारेमांय पीछे कुछ भेद रेवे नही. पशुपंखी पिय आपरो पेट किन्हे मरणो ओर आपरो सुख किणमांय हे आ बात जाण लेवे. आदमीमांय ओर पशुमांय काई भेद हे के. आदमी आपरा बुद्धिसुं ओर गुणांसुं दूजाने आपरोविचे वत्तो सुखी करे, मानवी जातिरो ओर विशेसकरने आपरा न्यातरी उन्नति कर सकें. **शेक्सपियर** कवि पूछे हे के, ' जिण आदमीरो मुख्य काम खाणो ओर सुवणो इत्रोईज हे ऊ आदमी केणो काई ? ' (What is man, if his chief work and market of his time be but to feed and sleep.) ज्या सिरदाराने आपरा पेटरा दारे कुछ निजर आवे नहीं बाने **श्रीतीर्थकरांका** चरित्र वांचणेसुं मालूम हुसी के ओर इतिहासरा साधनसुं पिण आ बात साबित हे के मतलबी ओर फगत " हाय पैसो हाय पैसो " करणावाळा लोकांसुं दुनयारो फायदो उठणो मुस्कल हे. " हे काई खावांवा, काई पीवांवा, काई ओढांवा ओ विचार थे मनमांय मत लावो " ओ अमोल्ख उपदेस भिडक्योडा आदमीरो नहीं हे पिण एक धर्मसंस्थापकरो हे, सु ग्यानमें लेने दिवडामांय राखणलायक हे. (Take no thought, saying, what shall we eat ? or what shall we drink ? or wherewithal shall we be clothed ?) आ बात तो सही हे के जिकां आपरो विचार थोडो कीनो पिण आपणा जातभायांरो जादा कीनो ओर आहा ! आपरा देसवास्ते जीवरी पण पर्वा रावी नहीं वांसुंईज देसरी भरभराट तथा चळचळाट हुई हे. तो पछे इसा मोटा लोकारा उदाहरण आपणा टाबरांरी—आवती आगली पीढीरा सिरदारारी—मालकांरी उमेद, उमंग तथा उत्साह वधावेला नहीं काई ? उणारे ओर नामें निरमळ जोत लख लख जागसी नहीं काई ? ओ जमाना, ओ सेंसार कर्तव्य कर्म-रूप हे. ओ भव घणो दोहिलो मिळ्यो हे. एक कवि केवे हे के:—

" I slept and dreamt that life was beauty—

I woke and found that life was duty."

साकी छंद (भावार्थ) स्वकृत.

सुतो हुतो हे सुपनो देव्यो, ' ओ भव घणो रसीलो ' ।

जामो हुयने जाण्यो हे के, ' ओ भव कर्तवलीलो ' ॥

खरेखर ओ भव कर्तव्यकर्मसुं (duty) लीलो हे. “ दस दिहुता मणुअ जम्मे. ” सिद्धांतरे विषे मनुष्यरो जन्म मिळणो दश दृष्टांते दुल्लभ बखाण्यो हे. ओ भव कुळना कुळ करणासारुं कमायो हे. कर्तव्य कर्मरी ऊंची कल्पना (high ideal of duty) आईज हे ओर इणने जमानारी अगर सेंसाररी ऊंची कल्पना केवो तोबी मुलाजो नहीं.

जमानारी अगर सेंसाररी ऊंची कल्पना (high ideal of life) इतरे मांय तीन अंतर्कल्पना समावे हे. तथा कायदारो भाषामांय केणो हुवे तो तीन पोटा कल्पना समावे हे. जिखे भूमिति शास्त्रमें (Geometry) अनेक बिंदु मिळने एक रेव हुवे अगर सामान्य भाषामांय केणो हुवे तो अनेक पाणीरा बिंदूसुं तळाव हुवे तिणमुजब म्हे अवे आपने बतावूला वे तीन अंगभूत अंतर्कल्पना मिळने ‘ सेंसाररी एक ऊंची कल्पना ’ (High ideal of life: high ideal of duty) अगर ‘ कर्तव्यकर्मरी एक ऊंची कल्पना ’ हुवे हे.

पेली अंगभूत अंतर्कल्पना आ जाण लेणी चाइजे के तुमो फगत तुमारा वास्तेईज जनम लीनो नहीं हे, तुमारा परवाररे वास्तेईज केवळ लीनो नहीं, तो तुमारा देसवास्ते पिण लीनो हे. मण्योडो आदमी ‘ मोटांमाय छोटारो समावेश हुवे पण छोटामांय मोटारो हुवे नहीं ’ इण भूमिति शास्त्रराप्रत्यक्षप्रमाणने (axiom) अच्छीतरे जाणे हे. उणने मालम हे के म्हारा जातभायांमांयलो म्हे एक हुं, ओर म्हे जो उणांरी सेवाचाकरी करूला तो म्हे म्हारी पोतारी सेवा कन्यामाफक हे. जटे आदमी आपरो ओर आपरे परवाररोईज विचार तदन करे हे, उटे वा ओर किणरी सेवा करे नहीं. पण जटे आदमी आपणा देशभायांरी अगर साधर्मिभायांरी सेवा करे हे उटे ऊ दूजारी, आपरी तथा आपरे परवाररी पिण सेवा करेज हे कारण पेलामांय दूजा समावे हे.

‘ सेंसाररी ऊंची कल्पना ’ रे (high ideal of life) बारांमाय म्हे आपने तीन अंतर्कल्पनामांयली एक अंतर्कल्पना अच्छीतरेसुं अवे बताय दीनी हे. दूजी अंतर्कल्पना कांई हे के देसरी केवो के जातभायांरी केवो के साधर्मिभायांरी सेवा निष्कपट ओर बिना पेटा कीनी चाइजे. आ सेवा मुखेर माफक अगर अंधेरेमाफक करणामें हांसत नहीं. एखादे आदमीरी सेवाचाकरी अपां किखे करां हां भलां ! जो उण आदमीरो साचो कल्याण करणारी आपणा मनमें उमंग हुसी तो तिण आदमीमांय ओगणतुस कित्रा हे तिणरो अपांने पेल विचार करणो लाजम हे. ‘ हां स्ता हां स्ता, कांई सां, फलाणचंदजी सारी बांत्यांसुं पुरा वाकबी ओर मुखबी हे ’ इखे केने तिण आदमीरी झूटी ओर कामणगारी समज करोला कांई ! नहीं. ओर झिकी बांत्यां एक सखनने लागु हे वे देसने अगर राष्ट्रने पिण लागु हे: कारण अनेक सखस—अनेक व्यक्ति (individual)—मिळने एक देश हुवे ओर अनेक देस मिळने एक राष्ट्र (nation) हुवे हे. एक फ्रेंच लेखक (Rev. Father Didon) केवे हे के “ गरब ओर धेकसुं मच्यो-डो ओछो स्वदेशाभिमान म्हेने पसंत नाहीं. ” कर्तव्यकर्मरी ऊंची धारणा (high conception of duty) कद हुवे हे के जद आपणा न्यातरा तथा देसरा ओगणऊपर ओर नबळईरा कारण ओर कार्यऊपर (cause and effect) ध्यान देने देसरी के न्यातरी सेवा ठिवराईसुं तथा अकलहुशारीसुं करणारी जोत (flame) लखलख झळझळाट करे ! एक जर्मन साहेब नांक्सुं हरमन जॅकोबी श्रीआचारांग तथा कल्पसूत्ररो प्राकृतमांयासुं अप्रेजीमें भाषांतर कीनो हे. इण पुस्तकरा प्रस्तावनामें या मावीर्त कन्यो हे के जैनधर्म बौद्धधर्ममांयसुं निसच्यो नहीं हे. तिणमें ए जर्मन् सिद्धार फुर्मावे हे के सिद्धार्थ ओ राजा कर्के नहीं हुता तो एक मेटो

जहागिरदार अगर ठाकर (Baron) हुतो; कारण **कल्पसूत्रमें त्रिशलाने 'क्षत्रियाणी'** ठिकठिकाणे कह्यो हे; 'देवी' इत्थे ठिकठिकाणे कह्यो नहीं. आ लिखी हुई बात म्हे म्हारा एक नुजराथी दोस्तकने कीनी. ए दोस्त मम्मोईवाळा हे पिण दिन पंचरे पेल्या नासकमें मास देडमास रह्या हुता. हमारे नासकमें ए धर्ममें गाढा गिण्या गया और गाढाईज हे. वांमुं ऊपरकी **सिद्धार्थ** बदले बात करतां पाण वां ह्मने कह्यो के, ओर हमारा घणा जातभाई हमेशा इणीतरे फुर्मावे हे के गोरा लोकाने अपाने उपदेस देणारो हक नहीं; कारण म्हे जद सुधान्योडा हुता उणवेळा वे डीलऊपर रंग चढावता हुता. इणंन म्हे आंधी ओर ओळी स्वदेशभक्ति केवुं हुं. कर्तव्यकर्मरी (duty) ऊंची धारणा (conception) आ निश्चें नहीं हे. शिके आगे हुंशियार ओर भागवान था वे अबार दुबळा क्युं हे ओर शिके आगे दुबळा था, वे आज भागवान हुंशियार क्युं हे आ बात अपां हियामें सोचनाजोग हे. 'जैसे बाजे बायरो बेसी दीजे ओठ' इत्थे केवणवाळारी हंसी करणी ओर साचसाच बोलने आपरे जातरा आंगण बोल बतावे उणारे बाताने चिपठयामें उडाय देवणी आ ई कर्तव्यकर्मरी (duty) कममल धारणा (conception) हे. पखपाती निजर ओर फाजल श्रद्धा (superstition) राखणी ओर नहीं राखणवाळारी ठहा करने भलाई मिळावणी आ पिण कर्तव्यकर्मरी चांगी धारणा नहीं!

सिरदारहो, 'सैंसाररी ऊंची कल्पना' रे बारांमाय म्हे आपने तीन अंतर्कल्पना मांयली (sub-ideas) दोय अंतर्कल्पना काई हे सुं के दिनी. पेली अंतर्कल्पना तो आ हे के अपां मिनग्याभव पायो हे तिके न्यातरी अगर देसरी सेवा करणावास्ते पायो हे. 'सैंसाररी ऊंची कल्पना' रे बारांमाय दूजी अंतर्कल्पना काई हे के वा सेवा निष्कपट, पेदाबिना ओर विचारमुं राच्योडी चाइजे. सैंसाररी (life) अगर कर्तव्यकर्मरी (duty) ऊंची कल्पनारे (high ideal) बारांमाय तीजी अंगभूत अंतर्कल्पना अवे आपने ह्ये केवुं हुं. जिथे आदमी देसरी अगर न्यातरी सेवा 'जी जी' करने करे पिण वा सेवा थोडी हे उणमुजब आदमी देसरी अगर न्यातरी सेवा निष्कपटाईसुं तथा बिना पेदा करी तोबी वा सेवा वो एकज बाबतमांय करेलो; पिण जिणसुं आपणा न्यातरो ओर देसरो कल्याण ओर बढपण हुवे वां सारी सगळी बांल्यांमांय आपआपरे ताकद मुजब सेवा करणी आ ईज कर्तव्यकर्मरी (duty) अस्सल एगेर ऊंची पारख हे. ओर इणमेंईज 'सैंसाररी ऊंची कल्पना' रे बारांमांयली तीजी अंतर्कल्पना समावे हे. कर्तव्यकर्मरी ऊंचासुं ऊंची पारख अगर धारणा (conception) कद हुवे हे के जद राष्ट्ररी (nation) अगर देसरी नीति, सुख तथा बढपण आपणा राजऊपर, आपणा समाजऊपर (न्यातऊपर) ओर आपणा धर्मऊपर ठेको देने रह्या हे आ बात आदमीरो दिव-डारो अंतर्जामी रोमरोम पेछाण लेवे. भिणीजणारो अगर शिक्षणरो (education) उमदा, शिरे ओर चोखो फळ तो ओईज हे. ओ पारखसूरज अगर धारणासूरज जठे ऊग्यो नहीं उठे भिणीजणो (education) फोगट हुवो. हरएक आदमी आपरे राजारी एक प्रजा हे, समाजरो (न्यातरो) एक अंग अगर अवयव हे, ओर **कालाईल साहेब** केवे तिणमुजब हरएक आदमी **परमेष्टीसे** एक सास हे. (breath of heaven.) सरकारका कायदाकानुं

मुजब आदमीरो स्वभाव, चलण ओर सुख समाजरा (न्यातरा) बंधन ओर रचनाऊपर जिस्के ठेको देने रखा हे उस्के धर्मरा मतउपर पिण ठेको देने रखा हे. राजारो राज जठे हे अगर सरकार जठे हे ओर सरकाररी जरूरी जठे हे उठे हरएक आदमीरी फरज हे के प्रजाधर्ममें गाढो रेणो, ओर सिरकार अम्मलदारी न्यायसुं ओर रीतसुं कर रखा हे के नहीं सुं ध्यान देने देखणो. न्यातरी अगर समाजरी चायना जठांताई हे उठांताई न्यातरा पंचारी फरज हे के न्यातरा बरताव, रीतांभातां तथा रहारसम इस्त्राजेरा हे के नहीं सुं परखणा चाइजे के जिणसुं नियत ओर हिम्मत बधे. जठांताई अपां धर्मने श्रेष्ठ मान रखां हां उठांताई न्यातमांय **सिद्धांतरा** बचन फेलीज रखा हे के नहीं सुं देखणारी हरएक आदमीरी फरज हे. ओछामें केणो हुवे तो राज, न्यातरा रहारसम ओर धर्मउपरसुं आदमीरी फरज हे. ओछामें केणो हुवे तो राज, न्यातरा रहारसम ओर धर्मऊपरसुं आदमीरी अच्छीबुराई मालम हुवे हे. आदमी सुखी हुणासारुं राज, न्यातरी रीतांभातां ओर धर्म ए तिनीई उत्कृष्टा, उमदा ओर चांखा चाइचे. एक अस्मल ओर दूजो कमसल काम आवे नहीं.

इशी देखो सा के सरकार थानें बहोत उमदा तथा उत्कृष्टा राजरा हक दीना पिण तुमारे न्यातरी (समाजरी) रीतांभातां ओर रहारसम कमसल ओर नागाईरी हुवे तो वे हक कांई कामरा? एक अंग्रेज केवे हे के “नमुनारो घर रेवणसारुं दीनासुं आदमी नमुनाबाज हुबेला नहीं. घर ऊंचो हे तो आदमीने पिण ऊंचो करणो जोग हे; नहीं तो आदमी घरने आपरे बराबर दूकतो नीचे लावसी. (You cannot make a model man by putting him in a model house. You have got to elevate the man to the house or he will bring the house down to his level.) केसरविलास पुस्तकारा कर्ता केवे हे के “दुनयामांहे कांई हो रखा छे, किशी रोशनी चमक रही छे, दिन दिन दुनयाकी कांई उलटपालट हो रही छे, कांई फेरफार हो रखा छे, जमानाको हाल, परसंग, ओर बरताव किणतन्हे छे सू कोईने मालम नहीं.” बेईज ओर कांई केवे हे सुं सुणो:—

• दोहा.

दिन दिन अपणा बेसने, लावो बढपण मांय ।

कुळाचार कुळ रीतसुं, करो प्रभु मन लाय ॥

जीम्या वामण मोकळा, दिखणा दी भरपूर ।

काम न आयो पुत्र ओ, डूब्या अधबिच पूर ॥

ओसर मोसर व्यांवमें, फोगट धनको नास ।

करो करावो कायने, संचय राखो पास ॥

• • कोठेई शेवगाने पांचसो एक रुपया त्यागरा तो कोठेई एक हजार एक. एक जिणारे आठे पांच पकानरो जिमण तो दूजारे धेवरफिणी सिवायमें. कोई ठिकाणें एकसो एक रुपयासुं पगे लगाई तो कोई ठिकाणें तीनसो एक रुपयासुं! “रात दिन लोहीको पाणी करने क्रमावणो सुं इण बेहुदी रीतांमांहे गमावणो.” कोई आदमी समावे जरा आपणांमांय लुगायां पहलं लेवे आ रीत आपणा धर्मविरुद्ध हे तिणसुं साफ मूर्खईरी हे. न्यातरी नागी ओर ओछी रीतांभातां बदले जादा केने आपरो अमोल वखत म्हे लेवूं नहीं.

अबे धर्मरे बारांमाय आपने तो जादा केणारी जरूरी नहीं. **सिंदूरप्रकरण**मांय धर्मरे महती बताई हे.

इंद्रवज्रा वृत्तम्.

यः प्राप्य दुःप्राप्यमिदं नरत्वम्, धर्मं न यत्नेन करोति मूढः ।

हेतुप्रबन्धेन स लब्धमव्यौ, चिंतामणिं पातयति प्रमादात् ॥

इणरो भावार्थ कांई हे के. ओ मिनखा भव मोटा मुस्कलसुं मिळने, जिको बेवकुफ धर्म करे नहीं ऊ मुस्कलसुं हाथ आयोडा **चिंतामणि रत्नेन** समंदरमें फेंक देवे हे. आदमीसुं दिलमहिसुं इण भवरी ओर परभवरी कल्पना दोड जावे तो न्यात (समाज) कपायमान हुयने तिणरो चुरोचुरो कित्रो झटपट हुसी तिणरो पत्तो लगसी नहीं. नास्तिकपणासुं राष्ट्ररी (nation) चळचळाट हुई नहीं ओर हुशी नहीं. **कार्लाइल साहेब** केवे हे के 'श्रद्धा आ एक मोटी चीज हे, जाव-प्राण देणावाळी हे' (belief is great, life-giving). 'पश्चिम फ्रान्समें एक बरस' इण नांवरा किताबमें **एडवर्ड्स साहेब** लिखे हे के शिक्षणरो फेलावो, शास्त्र, वाङ्मय ओर कलारी प्रगति, आगगाडी, तारायंत्र वगैरे आधी (half) सुधारणा हे ओर **हाथोहाथ** धर्म, राज ओर श्रद्धारा संस्कारने पूज नहीं लगसी तोईज सुर्वातो रसी. नशीब ऊपर भरोसो ओर हवालो देने उदमने कम समजणो आ धर्मकल्पना न्यातरा जोरने घटावे हे. मिंदारमार्गी सम्मेगी दूडियारो धेक् करणो लाजम नहीं. आ बात ध्यानमें लेणावायक हे के वेई आखर तो जेनीज वाजे हे. क्रिस्तानाविचे तो घणाघणा सिर हे!!

'सैंसाररी ऊंची कल्पना'रे बारांमांय, सिरदारहो, तीन अंगभूत अंतर्कल्पना कांई हे सु अबे आप परख कर लीनी हे. ऐली अंतर्कल्पना कांई हुयी के (१) तुमारो जनम तुमारो देसरा सेवावास्ते हे; दूजी कांई हुईके (२) वा सेवा निष्कपट ओर पेटाबिनारी चाइज; तांजी कांई हुई के (३) वा सेवा राजकाय (राजरा) सामाजिक (न्यातरा) ओर धार्मिक यां तिनेई वावतांमांय सिरीखी फेलाणी चाइज. एक लारे ओर दूजी आगे कामरी नहीं. एक इटालियन ओठो हे के 'जिको भिणीजे ऊ हुकमत चलावे. (He who reads rules); ओर भागवान तथा ताकदवाला मल्ट हुकमत चलावे आ बात तो खारज हे. भिणीज्योडा आदमीरी 'सैंसाररी ऊंची कल्पना' जो चार्वाक आगे मत फेलायो हुतो तिण मुजब 'खावो पीवो मोज उडवो' इत्तेको हुय जावे तो दूजारी पीछे कांई गिणती?

पिण सिरदारहो, भिणीज्योडा आदमीमांय 'सैंसाररी ऊंची कल्पना' तो हे पिण धीरज—नैतिक धीरज—नेकीरो धीरज नहीं हुवे तो वा 'सैंसाररी ऊंची कल्पना' फोगटीजे हे. **स्माइल्ससाहेब** इण धीरजरो (moral courage) इण मुजब बखाण करे हे. "सांच कांई हे सुं पारखने साचो बोलणारी हिम्मत रखणी, मोहरे जंजाळसुं लंबो रेणो." (The courage to seek and speak the truth; the courage to resist temptation.) भेदाजे तीनसो बरसां ऐली इण चोखळामें **तुकाराम** करने एक मोटा साधु हुय गया. वे कांई केवे के:-

ऐसा हा लैकिक कदा राखवेना । पतितपावन देवराया ॥ १ ॥ संसार करितां ह्यणती हा दोषी । टाकितां आळसी पोटपोसा ॥ २ ॥ आचार करितां ह्यणती हा पसारा । न करितां नरा निदिताती ॥ ३ ॥ संतसंग करितां ह्यणती हा उपदेशी । येरा अभाग्यासी ज्ञान नाहों ॥ ४ ॥ धन नाहीं त्यासी टायींचा करंटा । समर्थासि ताठा लाविताती ॥ ५ ॥ बहु बोलों जातां ह्यणति हा वाचाळ । न बोलतां सकळ ह्यणती गर्वी ॥ ६ ॥ भेटिसि नवजातां ह्यणती हा निष्ठुर । येतां जातां घर बुडविलें ॥ ७ ॥ लग्न करूं जातां ह्यणती हा मातला । न करितां जाला नपुंसक ॥ ८ ॥ निपुत्रिका ह्यणती पहा हो चांडाळ । पातकाचें मूळ पोरवडा ॥ ९ ॥ लोक जैस ओक धरितां धरवेना । अभक्ता जिरना संतसंग ॥ १० ॥ तुका ह्यणे आतां ऐकावें वचन । त्यजु-नियां जन भक्ति करा ॥ ११ ॥

इणरो भावार्थ कांई हे के, थे जो धर्ममांय गाढा रेवो तो दुनया केवे के मुख हे; थारी जो धर्मऊपर सरधा नहीं हुवे तो केवे के नास्तिक, नादान हे; तुमे जो घणा बोलोला तो केवे के बके हे; तुमे जो चिपचाप बोलोला तो केवे के अहंकारी हे. साहेबहो, दुनया खरो-खर तुकाराम महाराज केवे तिण मुजब दुरंगी हे. शिवपार्वती ओर नंदीरी बात आप शिरदार जाणताज हुसो. कविरा साथ अपां पिण केसां—

“ Give unto me, made lowly wise,
 “ The spirit of *self-sacrifice*,
 “ The confidence of *Reason* give,
 “ And in the light of *Truth* Thy Bondman let me live. ”

मालिनीवृत्त (भावार्थ) स्वकृत.

सबल अब भरोसां सद्विवेकांसुं ह्यारा
 उपकृति करूं रंझूं साचमें लीन प्यारा ।
 बहु विनयसुं राच्यो ग्यानरी भूख हो हे
 प्रभु विनावि सुणो थे दास हूं आपरो म्हे ॥

तिणवास्ते दुनयारे बोलरी पूर्वा राखणी ओ धीरज—नैतिक धीरज—नकीरो धीरज नहीं हे. श्रीमद्दावीरस्वाभी, तुकाराम ओर लुथरसाहेब इणां दुनयारी परवा कित्री किनी । दुनयासुं डरोला तो पग रखणानेवी जगा मिळेली नहीं.

ह्यारा प्यारां साहेबां, धीरजसुं गुथ्योडी ‘संसाररी ऊंची कल्पना’ कमाविणसारं आगली पिढीरा गाढा मारूजी—आगली पिढीरा सिरदार आगली पिढीरा मालकाने अंग्रेजी भिणावणारी म्हे हियारा हुलाससुं आज अठे भोळावण देऊं हुं. पेली तो प्राथमिक शिक्षणरो (Primary Education) खूब जोरसुं फेलावो करो. ‘संसाररी ऊंची कल्पना’रो थोडो घणो अस्सल अंस हाईस्कूल तथा कॉलेजमें भिणी जणासुं हिरदामांय उतरसी इच्छे म्हे धारं हुं, सुं अब तो चेतो. इनेईज म्हे व्यावहारिक ऊंची केळवणी केवुं हूं.

अंग्रेजी भिणावणारा शिवायमें ओर तीन कारण हे. वे इणभांत हे:—

- (१) अंग्रेजी आ अबार राजदरबारी भाषा हे.
- (२) हिंदुस्थानरो बेपार—परदेसमें बेपार—घणो तो बिलायतसुं हे.
- (३) हिंदुस्थानमें भिणिज्बोडा सारां सिरदारांरी सम्माईक बोली दिनदिन अंग्रेजी हुय रही हे.

सिरदारहो, ह्यारा परममित्र भाईश्री फकीरचंदजी भेमचंदजी ममोई-
वाळा जे. पी. आपणे सभारा चीफ सेक्रेटरीसाहेब हने फुर्मायो थो के थाने इण बारांमांय
कुळतोबी व्यावहारिक (practical) सूचना करणी जोग हे; पिण ह्यारा समजमें हाल
व्यावहारिक सूचनारो बखत आयो नहीं हे, इण सबबसुं के अंग्रेजी बिद्यासुं निश्चें हुवणहार
नवा ढंगरी पडळाय़ा ह्यारा चोखळामांय तो अवार संपूर्ण मुग्धावस्थामें हे. तिणमांय भविष्यकालरा
भणकारारूप जोंवनका उजासरो आरंभ हुय रह्यो हे, ओर हाल तो मुग्धावस्थायोग्य काची
जवानीरी विरळी ओर मंद थंडी लेरांमांय आ भावी ढंगरी राजस ओर फूठरी पडळाय़ा मोज
मान रही हे !! पिण एक सूचना ह्यारासुं कन्या बिना रेड्जें नहीं. “ जैन पाठशाळा, जैन
पाठशाळा ” आ पुकार म्हे घणीवार घणा ठिकाणें सुणतो आयो हुं; पण जिण भाषामें आपणा
जैनशास्त्रा द्वादशांग गूफ्या हे उण बालभाषामें अच्छीतरे जाणणेवाळा बिलकुल थोडा हे.
बालभाषारो कुळतोबी अस्सल ग्यान हुवा सिवाय जैनशास्त्रो मर्म समजणो अशक्य हे. घणा
जिणाने पडकमणो आवे पिण व्याकरणसुद्ध अर्थ जाणणावाळा आखा हिंदुस्थानमें कित्रा
निसरसी ? बिनाअर्थ मुंडे पाट करणो मुनासब नहीं. एकवार उच्चार जिके मुंडे ब्रेठ जावे वे
निकळणा ओर सुधारणाने बडो कठण जावे. जिखे संस्कृत भाषा सरकारी कॉलेज तथा हाईस्कू-
लमें शिकावे उस्त्राजेईज आगे कॉलेजमांय बालभाषा शिकावणारी तजवीज कोई रीतसुं न्हें तो
ठीक. सिरकार जो बालभाषा भिणावणारी जोखम आपरे ऊपर नहीं लेवे तो बी. ए. री
परीक्षामें एक बालभाषारो कागद रखणाने तो नहीं केंसी नहीं. सार मुद्दो तो ओ हे के कोई
रीतसुं आपणा युनिव्हर्सिटीमांय (विश्वविद्यालय) बालभाषारो प्रवेश हुणो चाइजे. इखे
सुणाजिणामें हे के ‘डेंडाविस्ट’ भाषारो एक कागद एम. ए. रे परीक्षारे बखत रखे हे. पार्शी
लोकारो धर्म जिण भाषामें हे उण भाषाने जो इखेको उत्तेजन दिया हे तो पळे अपां. सारा
जिणा एकमन्ना हुयने सरकारने केसां तो हने पुरो भरोसो हे के सरकार कोई रीतसुं
बालभाषाने उत्तेजन देवेला. बालभाषा लेने शिको विद्यार्थी परीक्षामांय पास हुसी उणवास्ते
एक स्कालरशिप रखने भिणीजणावाळाने मोटो भारी टेंको दीनो चाइजे. आ बात तो पक्की
ध्यानमें राखजो के बालभाषा आया सिनाय सिद्धांतरो रहस्य हिवडामें उतरणो मुस्कल
हे. इण जमानारा माधुमनिराजने बालभाषारो तो रह्यो पिण संस्कृत भाषारो ग्यान कित्रो रेवे
हे सुं आप जाणोईज हो. भिणावणो भिणीजणाविचे सोरो नहीं, बडो कठण हे. गुरुरा ग्यानरो
आधो ग्यान हिवडामांय उतरणो मुस्कल हे, इखे सर जोशुआ फिच एम्. ए. एल. एल. डी.
केवे हे. (The truth is that no one can teach the whole, or even the half
of what he knows:)

श्रीमहाश्रीस्वामीरे बखत श्रावकारे संपत्तिरो बरणन घणा ठिकाणे चाल्यो हे. कोई
श्रावक कन्ने एक गोकळ, कोई कन्ने पांच, कोई कन्ने दस. एक गोकळमें दस हजार गाय़ां
हुया करे हे. एक गायने रोजरो एक आनो खावणारो पकडियो तो एक गोकळने एक बर-
सरा सवादौय लाख रुप्या लागे; ओर इण जमानारा अमोलक भागवान मायारा बाबू लारला
पैसावाळारा गायारे चराइमें जावे, तोबी, सिरदारहो, हाल तो थारे पुंजीरी तंत ओर तरावट
बारला पिण बवाणे हे, सुं अबे थारी दानसूरता बिद्या भणावणमें, बिद्याने उत्तेजन देणामें,
एखादे मोटे शेंहेरमें एखादी तो आपणी हाईस्कूल तथा बोर्डिंग थापणमांय बतावो. ह्यारी व्यावहा-

रिक (practical) सूचना आ हे के आपणा जैनशास्त्री भाषा—बालभाषा—प्राकृतभाषा मिणावणवाळा प्रोफेसर (पंडित) मिळसी इन्वेकी गोठवण अपां बेगी करी चाइजे.

अबे हे आपरो अमोल बखत घणो लीनो हे मुं छेली भोळावण बडी खुसीरं साथ ओर हियारा डुल्लाससुं देने आप सिरदारांरी रजा लेवुं हुं. “फकत गाळगीत, गण्पासणा रसोई, चोकोबरतण, घणी फुरसत मिळी तो टांकोटेको ” करणावळी बिणियाण्यां बींदने ब्यांवमें पीठी चड्डावे उण बखत कांई गावे हे के “तू तो कर रायजादा ऊगटणो ” (unguent). खरेखर, जिण दिन हर एक माता ओर पिता आगली आवती पीढीरा गाढा मारुजी—आगली पीढीरा सिरदार—भविष्यकालरा मोहणगारा मालकारे डीलऊपर बिद्यारी सान्य्या पाकी पीठी चड्डासी ओर बिद्यारूप सुगंधी ऊगटणो (unguent) करावसी ऊ दिन भलो ऊगसी ! आःहा, आज नहीं तो काले ऊग्या बिना तो रेवे नहीं. पीछे हारा ओसवाळ भायांरी चळचळाट आखी दुनयाभर हुसी ! धर्म, अर्थ, काम ओर मोक्षरां वारणां पीछे आपोआप खुलसी. हारे मनरी कामना जदेज फळसी. आप सारा एकमना हुयने चित्त देने म्हे अल्पमतिमुं बिचरासुं कव्हो तिके सुण लीनो बदले आपरो घणो ओर पुरो पुरो आभारी हुं.

—:o:—

पंजाबना प्रतिनिधी लाला मुनशीरामनुं हिंदी भाषामां भाषण (सार).

“ हालमां धार्मिक केळवणी आपनारी पाठशाळांओ विगेरनी खामीने लीधेज आपणी कोम उन्नरती हालतमां आवती जाय छे. जे जैन कोम बीजाओने दान आपनारी कोम गणाती दर्ता. तेज कोमनी हालत हालमां एवी थई पडी छे के ते कोमना केटलाक लोकोने भीग्व मागथी पडे छे.”

आगळ चालतां तेमणे कविताना आकारमां जैन कोमनी थई पडेली अफसोसकारक हालतना संबधमां विवेचन कर्युं हतुं. कविता पूरी थतां तेमणे जणाव्युं हतुं के पंजाबमां मुनी महाराज श्री आत्मारामजीने लीधे थोडो बखत थयां केटलीक सारी हीलचाले उभी थवा पामी छे. हालमां पण केटलीक पाठशाळाओ पंजाबमां उभी थई छे, परंतु तेनु काम जेवुं जेईए तेवुं संतोषकारक नथी.

बाद अगाऊनी जाहोजलालीनुं रमुजी विवेचन करी तेमणे पोतानुं भाषण समाप्त कर्युं हतुं.

अंबालाना लाला गोपीनाथ बी.ए. नुं हिंदीमां भाषण.

॥ ॐ ॥

॥ मंगलाचरण ॥

यस्य निखिलाश्चदोषां नृसंति सर्वे गुणाश्च विद्यन्ते ।

ब्रह्मा वा विष्णुर्वा हरा जीनो वा नमस्तस्मै ॥ १ ॥

अज्ञानतिमिरान्धानां ज्ञानाञ्जन शलाकया ।

चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्री गुरवे नमः ॥ २ ॥

प्रमुख साहिब ! डेलीगटो ! तथा अन्य जैन बन्धुओ ! यह जो धार्मिक और व्यवहारिक शिक्षाके फैलानेका ठराव यह कॉन्फरन्स करना चाहती है सो बहुत ठीक है; ठीकहि नहीं बल्कि निहायत जरूरी है. क्योंकि यह एक ऐसी वस्तु है कि जिसके जरियेसे इस संसार समुद्रसे पार उतर कर मोक्षको प्राप्त हो सकते हैं. शास्त्रकारका भी फरमाना है “पढम नाणं तउ दया” यानि पहले ज्ञान तो पीछे दया. मतलब कि पहले धर्मके स्वरूपको समझेगा तो धर्म करसकेगा और दयार्हा जैन धर्ममें मुख्य मानी गई है, इस लिये धार्मिक शिक्षाकी बहुत जरूरत है.

धार्मिक और व्यवहारिक शिक्षाके बहुतसे फायदे अभी कइ प्रिय जैन बन्धुओंने आप-
के खबर बयान कर दिये हैं. अब धार्मिक शिक्षाके अभावसे जो कुछ हालत हमारी जैन-
कौमकी हो गई है, वह मैं अपनी तुच्छ बुद्धिके अनुसार आपको दिखलाता हूं.

प्रिय जैन बन्धुओ ! एक वह समय था कि यह जैनमत पूरी तरक्की पर था. इस जैनमतमें ऐसे ऐसे विद्वान पुरुष मौजूद थे, जिनकी धार्मिक शिक्षा निहायत उंचे दर्जेकी थी जिन्होंने अपनी विद्याके बलसे बड़े बड़े राजामहाराजाओंको वश किया और जैनमतकी पूरी तरक्की कर दिखलाई. जब हम प्राचीन जैन मन्दिरों और जैन भंडारोंको नजर गौरसे देखते हैं तो हमें अपने बुजुर्गोंकी तरक्की मूर्त्तिमान होकर सामने दिखलाई देती है. जरा श्री आवृज्जीके मन्दिरोंकी और ध्यान दीजिए कि जिनकी तारीफमें यूरोपियन विद्वान भी कहते हैं कि आवृज्जीके मन्दिर-
की बराबर खूबसूरत इमारत तमाम दुनियामें किसी जगह नहीं है. अगर आप आंख मीटकर पीछले ज-
मानेकी तरफ जरासा ध्यान दोगे तो आपको ऐसे ऐसे विद्वान पुरुष नजर पड़ेंगे जैसे श्री हेमच-
न्द्राचार्यजी महाराज जिन्होंने संस्कृत प्राकृतमें व्याकरण, न्याय, छंद, तर्क, योग आदिके सैंकड़ों
शास्त्र रच दिये, जिनसे हजारों मनुष्य लाभ उठाते हैं और जिन्होंने अपनी विद्वत्ताके बलसे
अठारा देशोंके राजा कुमारपालको वश करके जैनमतकी बड़ी भारी तरक्की की और पाटनमें
पुस्तकोंका बड़ा भारी भंडार कायम करवाया. यह वोहि हेमचंद्राचार्य हैं कि जिनकी तारीफ
करते हुए यूरोपियन स्कॉलर डॉक्टर पीटरसन साहब फरमाते हैं कि श्री हेमचंद्राचार्यजीकी
विद्वत्ताकी स्तुति जवानसे नहीं हो सकती. जिसे उनकी विद्वत्ताका कुछक अंदाजा करना हो
तो उनका रचा योगशास्त्र पढ देखो. इसी तरहसे श्री हीरविजयजी और उनके शिष्य श्री
शान्तिसागर उपाध्यायजीने अपनी विद्याके बलसे मुसलमान बादशाह अकबर आदिको वश
करके श्री सिद्धाचलजी आदि जैन तीर्थोंपर जीव दयाका प्रचार कराया. यह मैंने पिछले
जमानेका कुछ थोडासा हाल आपके सामने बयान किया, जब कि इस जैनकौममें विद्याका
बड़ा प्रचार था और इस जैनकौममें ऐसे ऐसे वीर नररत्न विद्वान पुरुष थे जिन्होंने अपनी
विद्याके बलसे राजाओंको वश करके बड़ी भारी जैनमतकी तरक्की की. अब वर्त्तमान कालकी
तर्फ ख्याल कीजिये कि एक सामान्य मनुष्यको भी जैनी नहीं बना सक्ते, इतनाहि नहीं बल्कि
खुद जैनियोंकोहि जैनमतमें कायम रखना मुश्किल होगया, क्योंकि धार्मिक शिक्षाके
अभावसे लोगोंको जैनमतकी पूरी पूरी खबर नहीं पडती. अविद्याके प्रभावसे जो

जैनी लोगोंकी हालत होगई है, उसका फोटो श्री श्री श्री १००८ श्री आनन्दविजय-
मूर्ति (आत्मारजजी) महाराजने "अज्ञानतिमिरभास्कर"में अच्छी तरहसे खिंचा है।
महाराजजी साहिब फर्माते हैं कि " जैनमतके बहुतसे शास्त्र मलेच्छराजाओंने जला दिये और
जो कुछ बच रहे वह भंडारोंमें बन्ध पड़े हैं, कोई उनकी सार संमाल नहीं लेता, बहुतसे
शास्त्र पड़े पड़े गल गये हैं, और अगर यही हाल रहा तो बाकी दोसौ तीनसौ वरसमें गल
जायेंगे, जैसे जैनलोग अन्य कामोंमें लाखों रुपया खर्चते हैं वैसे जीर्ण पुस्तकोंका उद्धार
करनेमें कुछ नहीं खर्चते और न कोई जैनशाला बनाके अपने लड़कोंको संस्कृत धर्मशास्त्र
पढ़ाते हैं और जैनी साधू भी प्रायः विद्या नहीं पढ़ते हैं, क्योंकि उनका खानेका ताजा माल
मिलता है वह पढ़कर क्या करे? और कितने जती लोग इन्द्रियोंके भोगमें पड़ रहे हैं सो
विद्या क्योंकर पढ़ें? विद्याके न पढ़नेसे तो लोग इनको नास्तिक कहने लग गये हैं फिर भी
जैन लोगोंका छज्जा नहीं आती!" प्रिय जैन बन्धुओ! महाराजजीका लेख बहुत दुरुस्त है,
क्योंकि जब जैनलोग खुदही जैनमतकी प्राचीनता और महत्त्वतासे नावाकिक है (धार्मिक
शिक्षाके अभावके सबबसे) तो फिर वोह और लोगों पर जैनमतकी प्राचीनता और मह-
त्त्वता किसतर्ह जाहिर कर सकते हैं? इसलिये संसारसमुद्रसे पार उतर कर मोक्षकी प्राप्ति-
के लिये और जैनकौमकी उन्नतीके लिये धार्मिक शिक्षाकी अतीव जरूरत है, यदि नहीं बल्कि
उन समान कामोंको पूरा करनेके लिये जो इस कॉन्फरन्सने स्वीकार किये हैं और खुद
कॉन्फरन्सकी तरक्कीके लिये सबसे ज्यादा शिक्षाकी जरूरत है और इस धार्मिक शिक्षाके
फायदोंके लिये ऐसे Institutions यानि हाइस्कूल और संस्कृत पाठशालाओंकी जरूरत
है कि जहां सांसारिक शिक्षाके साथ साथ धार्मिक शिक्षा भी मिलनी रहे, प्रिय भ्रातृगणो!
अभी मेरे प्यारे भाई सैठ गुलाबचंदजी दृढ़ा एम. ए. ने फरमाया था कि आजकलके जैन
ग्रेज्युएट प्रायः जैनमतको छोड़ बैठते हैं और जैनमतसे नफरत करने लगते हैं सो ठीक है
इसमें उनका क्या कसूर है? हमाराही कसूर है, क्योंकि उनका बचपनसेहि ऐसे Institutions
में शिक्षा हासिल करनी पड़ती है कि जहां या तो धार्मिक शिक्षा दीही नहीं जाती या जैनमत-
से प्रतिकूल शिक्षा मिलती है, इसवास्ते मेरे प्यारे जैन बन्धुओ! आपपर जाहिर हो गया होगा
कि इस संसारसमुद्रसे पार उतरनेके लिये, जैनकौमकी उन्नतीके लिये, कॉन्फरन्सकी तरक्की-
के लिये, जैन ग्रेज्युएटको नास्तिक बननेसे रोकनेके लिये सांसारिक शिक्षाके साथ साथ धार्मिक
शिक्षा भी मिलनी चाहिये और इसलिये जगह जगह जैन हाइस्कूल और संस्कृत पाठशालाओं
या ल्याइवरींग गोलनी चाहियें कि जिससे जैनकौम वा जैनमत फिर उसी अरुज ~~पर~~ पहुंच
जावे कि जो इसने एक जमानेमें हासिल किया था, अब क्योंकि मेरे व्याख्यानका समय हो
चुका है, इसलिये आखीरमें मैं भगवत देवसे यही प्रार्थना करता हूं कि यह कॉन्फरन्स हमेशा
कायम रहे और दिनपर दिन इसकी तरक्की हो, इन लफजोंके साथ मैं अपना व्याख्यान खतम
करनेके लिये सभासे आज्ञा मांगना हूं, ॐ! शान्तिः! शान्तिः! शान्तिः!

મિ. પ્રેમચંદ ગુલાબચંદ અકલુષવાઝાનું ભાષણ.

મંગલાચરણ.

અર્હતાં પરમં સિદ્ધમાચાર્ય પાઠકં તથા ।

વંદેહં સર્વ સાધુશ્ચ કર્મધનં ચ ગુણાકરમ્ ॥

સદગૃહસ્થો તથા બહેનો ! આપણે વધી જાતના સુધારામાં અન્ય જનો કરતાં પછાત છીએ અને જાણત થવાની વહુજ જરૂર છે. હવે સુધારાનો માર્ગ ક્રમશઃ ક્રમશઃ કરવાં જોઈએ. પહેલાં માલ્યાં બીજે માલ જવું હોય તો સીડીના એક પગથીથી બીજે પગથીએ એમ એક પછી એક ચઢવાની જરૂર પડેછે, તેજ પ્રકારે ધર્મ તથા વ્યવહારિક કેળવણી મેળવવી જોઈએ. કહેવત છે કે—“કાંકરે કાંકરે પાઠ બંધાય ને ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય.”

હવે માનવજન્મ દુર્લભ છે અને તે પળ ક્ષણભંગુર છે એ વિષે કહેવાની વિશેષ જરૂર નથી. ધર્મ મોક્ષનું નૌકારૂપી સાધન છે અને ધર્મજ્ઞાન તથા વ્યવહારિક જ્ઞાન તેનાં બીજાં સાધનો છે, માટે આ બે પ્રકારનું જ્ઞાન અત્યંત આવશ્યકતા ભરેલું છે.

ધર્મ લક્ષણ.

સદૃષ્ટિજ્ઞાનવ્રતાનિ ધર્મે ધર્મેશ્વરા વિદુઃ ।

યદાય પ્રત્યનીકાનિ ભવન્તિ ભવપદ્ધતિઃ ॥

ધર્મ=સમ્યક્ જ્ઞાન, સમ્યક્ દર્શન અને સમ્યક્ ચારિત્ર એ ત્રણ છે.

ધર્મ કેવો છે ?

અહિંસા પરમો ધર્મો દશલક્ષણસંયુતઃ ।

દ્વિધા જીનવક્ત્રાઽજ્ઞાત્સંજાતો મોક્ષદાયકઃ ॥

હવે આ સંસારસમુદ્ર તરવાનું (મોક્ષ મેળવવાનું) કામ વહુજ કઠળ છે. કવિ કહેછે કે—

આશાનામ નદી મનોરથજલા તૃષ્ણાતરંગાકુલા,

રાગગ્રાહવતી વિતર્કવિહગા ધૈર્યદ્રુમધ્વાંસિની ।

મોહાવર્ત્તસુંદુસ્તરાતિગહના પ્રોત્તુંગચિંતાતટી,

તસ્માઃ પારગતા વિશુદ્ધમનસો નદન્તિ યોગીશ્વરા ॥

બે જ્ઞાનની જરૂર.

આહારનિદ્રાભયમૈથુનાનિ, ચત્વારિ સંજ્ઞાનિ વસંતિદેહઃ ।

જ્ઞાનં નરાણામધિકો વિશેષો, જ્ઞાનેનહીનાઃ પશુભિઃ સમાનાઃ ॥

જ્ઞાન એક પ્રકારની શક્તિજ છે. એક ઠંકાણે કહેલું છે—

જંઅણ્ણાણિકં સ્વદીઓ ભવસહસ્સ કાઢીણ ।

તંણાણી તિહિજુતો સ્વેદહસ્સાસ મત્તેણ ॥

ભાવાર્થ—અજ્ઞાની મનુષ્ય કૌટ્યાવધિ જન્મમાં કેટલા કલેશ ભોગવે છે? બહુજ ભોગવે ત્યારે કર્મનાશ કરે છે. તેટલા કર્મનો નાશ જ્ઞાની ઉચ્છ્વાસ માત્રના કાઠમાં કરી નાખે છે. સિંહ કેટલું ઉગ્ર પ્રાણી છે; પરંતુ માનવી તેને યુક્તિ પ્રયુક્તિથી ઉગ્રતા વિનાનો કરી નાખે છે. રેલવે તાર વગેરેનો ડંચા પ્રકારનો લાભ પણ ડંચી કેઢવણીનોજ છે.

પ્રાથમિક કેઢવણી બે પ્રકારની છે.

એનો લાભ આપણી બહેનો અને માતાઓને ન મળવાથી વચ્ચાંઓને જે ન્હાનપણમાં લાભ મેળવવાનો તથા તેથી તેમના કુમળા મનપર સારી રીતે પૂર્ણ અસર થવાની તે થતી નથી; માટે કન્યાશાળાઓની કેટલી જરૂરીયાત છે એનો મારા કહેવા કરતાં આપજ વિચાર કરશો. મન ઉપર જ્ઞાનની સારી પેઠે અસર થવાથી મન શુદ્ધ થાય છે, તથા ધર્મગ્રહણ કરવા પાત્રરૂપ બને છે. જ્ઞાનવંત મનુષ્ય સદ્વર્તનથી ચાલે છે, સદ્બુદ્ધિને હમેશાં જાગૃત રાખે છે; એટલુંજ નહિ પણ વીજાઓને પણ સદ્વર્તનમાં પ્રવર્ત્તાવવા ઉદ્યોગ કરે છે. **રાજર્ષિ ભર્તૃહરિ** કહ્યું છે કે “**સત્સંગતિઃ કથં ન કરોતિ પુંસામ્**”. સત્ સંગતિથી કયા કયા ફાયદા થતા નથી? અર્થાત્ તમામ પ્રકારના ફાયદાજ થાય છે! **કોલ્ટન** ગ્રંથકારે કહ્યું છે કે—**ખરાબ સોબત કરતાં કોઈની પણ સોબત ન હોય તે થધારે સારું છે.** હલકા જનોની સોબતથી બુદ્ધિ પણ હલકા પ્રકારની થઈ જાય છે; ‘સોબતે અસર’ એ કહેવતની સર્વ સુજ્ઞાને પ્રતીતિ મળીજ હશે. આ પ્રમાણે મિત્રતાની અમર સાંના જાળવા બહાર નથી; માટે હંમેશાં સંત સમાગમ એટલે મળ્યા સાધુ મુનિરાજોનો સંયોગ અને તેમની સાથે જ્ઞાનગોષ્ઠી તથા તેનું મનન કરવું વગેરેની ખાસ જરૂર છે. સંતસમાગમથી બુદ્ધિની શુદ્ધિ વૃદ્ધિ થાય છે; મનુષ્યમાત્રને બુદ્ધિ પ્રાપ્ત થયાનું ફળ એજ છે કે ઉત્તમ વિચારણાઓ કરવી જોઈએ. કહ્યું છે કે—

બુદ્ધેઃફલં તત્ત્વવિચારણં ચ ।

દેહસ્યં સારં વ્રતધારણં ચ ॥

વિત્તસ્ય સારં કિલ પાત્રદાનં ।

વાચઃફલં પ્રીતિકરં જનાનામ્ ॥

માટે કહેવાનું એજ કે સંત સમાગમથી સદ્બુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી, તે બડે તત્ત્વ વિચારણા કરવી અને ધર્મધ્યાનમાં તત્પર રહી જન્મ સફળ કરવો.

શુભાર્થમાર્ગેણ મહાવ્રત ભાવના ચ । પંચેન્દ્રિયોપશમતાતિદયાદ્રિભાવઃ ॥

બંધપ્રમોક્ષગમનાતિતિહેતુચિંતા । ધ્યાનંતુ ધર્મમિતિતત્ત્વવદંતિ તજ્ઞાઃ ॥

શુભ ચિંતવના કરવી એજ સ્વાધ્યાય છે. અને જીવક બંધ મોક્ષ ચતુર્ગતિમાં જવું આવવું શાં કારણોથી થાય છે તેનો પણ વિચાર કરવો એ પણ ધર્મધ્યાન છે.

જૈન લાયબ્રેરીઓની જરૂરીઆત.

વિશેષ અગત્યની એ વાર્તા છે કે, ડાપણાં ન્યાય, નીતિ, વૈદ્યક, જ્યોતિષ, ધર્મ કર્મ, અને ઐતિહાસિક વગેરે પુસ્તકો વાંચવાની આપણી કોમને પુરતો લાભ મળવા સ્થલે સ્થલે લાયબ્રેરીઓ શોલવાની ખાસ જરૂર છે; અને તેમ થવાથી પ્રાચીન અને અર્વાચીન ગ્રંથોના લેખ

વગેરેનું જ્ઞાન થવા સમર્થ છે. વિશેષ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ થવાથી ધર્મમાં લીન થવાનો વચ્ચત મૂર્તિમાન થાય છે. અને જે ધર્મમાં લીન થાય છે તે—

યો ધર્મ્મલીનો જિતરાગરોષો । વિદ્યાવિનીતો ન પરોપતાપી ॥

સ્વદારતુષ્ટઃ પરદારવર્જી । ન તસ્ય લોકે ભયમસ્તિક્કિંચિત્ ॥

ધર્મમાં લીન થયેલા મનુષ્યો સરસ રીતે માન મેળવી શકે છે. તેની કમાણી મારા માર્ગ-થી ને ન્યાયથી મેળવેલી હોવાથી સન્માર્ગમાં વાપરવાની બુદ્ધિ થાય છે. બુદ્ધિવંતનું મન સ્થિર હોય છે. જ્ઞાનવલ્લથી મનની નિર્બલતા જતી રહે છે, સ્માઈલ્સ કહે છે કે—“ નવઢા મનવાઢા, સ્વઅંકુશ વિનાના અને અનિયમિત જુસ્સાવાઢા મનુષ્યના હાથમાં રહેલો પૈસો તે તેને અને વ્રીજાને મહા અનર્થનું કારણ થાય છે. ” માટે સારા સારા વિદ્વાન્, ધનાઢય અને ભાવિક ગૃહસ્થાણ પાંતાનો પૈસો સારા કાર્યમાંજ વપરાય એવી યોજના યોજવી, વિદ્યાદાન દેવામાં વાપરવો. સર્વ દાન કરતાં વિદ્યાદાન વધુ ફલદાતા છે. જો કે આ સંબંધે બોલવાને વધુ વિચારણા થાય છે, પણ વિષય વિશાઢ હોવાથી અહીં આટલુંજ બોલી વિરામ પામું છું. જેમ નાક વગર શરીર શોભતું નથી તેમ ધર્મ તથા વ્યવહારિક કેઢવળી મેઢવ્યા વિના માનવનું જીવિત પણ શોભતું નથી. કહ્યું છે કે—

યેષાં ન વિદ્યા ન તપો ન દાનં । જ્ઞાનં ન શીલં ન ગુણો ન ધર્મઃ ॥

તે ભૂરીલોકે ભૂવિભારભૂતા । મનુષ્ય રૂપેણ મૃગાશ્વરન્તિ ॥

માટે આપળી કોમને દિન પ્રતિદિન વિશેષ કેઢવળી મઢે અને તેથી મનના મનોરથ મઢે તેથી મક્કમ પણે નમી શકે તેવી યોજના યોજવા મારી પુનઃ પુનઃ પ્રાર્થના છે. દેવે આપ સાહેબોનો અમૂલ્ય કાઢ વિશેષ વ્યતીત ન કરવા મારા ભાષણને સમાપ્ત કરી સ્વસ્થાનકે સ્થિત થવાની રજા ઢાહું છું.

શાહ નારણજી અમરશી વઢવાળવાઢાનું ભાષણ.

મેહેરવાન માનવંતા પ્રમુખ સાહેવ, વહાલા ઢેલીમેટ સાહેબો અને માયાલુ વહેનો !

શરુઆતમાં વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક કેઢવળી સંબંધે દરઢાસ્ત કરનાર સાહેબે તથા મારી પહેલાં આ દરઢાસ્તને ઢેકો આપનાર સાહેબોણ આ દરઢાસ્ત ઉપર વહુજ ઉમદા વિવેચન કરેલ છે, જેથી મારા ભાગમાં કાંઈ વધારે વિવેચન કરવા જેવો ભાગ રહેલ નથી. તેમજ આ મહદ્ વિષય ઉપર વ્યાઢ્યાન આપવાને તથા આ વ્યાઢ્યાનને અંગે પુરતું વિવેચન કરી ઘટતો ઢનસાફ આપી જનમંઢઢને જેવો જોઈએ તેવો સંતોષ આપવા જેવું મારામાં જ્ઞાન તથા શક્તિ નથી. એ વધું છતાં ચતુર્વિધ સંઘ-કે જેને તિર્થંકર પ્રમુજી પણ નમસ્કાર કરેછે, એવો મહાન્ દરજ્જો ધરાવનાર ચતુર્વિધ સંઘ તરફથી મને સુપ્રત કરેલ ફરજને અદા કરતાં તથા આવા ઉત્તમ કામળી દરઢાસ્તને ઢેકો આપતાં મને અત્યંત હર્ષ ઉપજે છે એટલુંજ નહીં, પણ હું કૃતાર્પિ થયો એમ સમજુંછું; તથા મારામાં લાયકાત નહીં છતાં આ કામ મને સોંપાયું તે માટે વિચાર કરતાં, મને એક જાતનું માન મઢ્યું એમ સમજી ઢરી જીગરથી આ કોન્ફરન્સમાં ભાગ લેતા તમામ મંઢઢનો ઉપકાર પાનુંછું. .

આ દગ્ગાસ્તમાં સમાવેલ કેલવળી જેવી ઉમદા બાવતને સંબંધે આપ સર્વે ભાઈઓ અને બહેનોને હું પુછવાને રજા માગું છું કે:—વિનયવાન, નીતિવાન, ધાર્મિકવર્તનવાળાં અને કુલદીપ ફરજંદો કોને જોડતાં નથી ? સર્વેને સદ્વર્તનવાળાં ધાર્મિક બાલકો જોઈએ છે, એમ આનો જવાબ આવવાનો સંભવ છે. વ્યવહારિક સંબંધે મારું જાણવા તથા માનવાપણું તો એ છે કે માનવ-જીંદગીમાં લાયક ફરજંદો મેલવળાં એ સર્વથી મોટું સુખ અને એક ચ્વેચ્વે સંતોષ અને મોટામાં મોટી અભિલાષા છે. દરેક સમજુ માબાપ ફરજંદોને કેલવળી આપવાને ખુશી હોય છે એટલું જ નહીં પણ અજડ, મૂર્ખ અને અજ્ઞાન બાલકોને જોઈ દુઃખી થાય છે, હાય અફસોસ કરે છે. વધોઢી રીતે જોઈએ તો ફરજંદો મેલવળાની માનવજાતિની ઈચ્છા દેખાય છે, તેથી પણ અધિક ઈચ્છા મેલવળ ફરજંદને કેલવળી આપવાની હોય છે. કેલવળીથી પશુ, પ્રાણીઓ, અને પક્ષી-ઓને સુધારી શકાય છે, કેલવળીથી શાક, પાક અને ખાવાના પદાર્થો સારો સ્વાદ આપે છે, કેલવળીથી દરેક કાર્ય મનપસંદ થાય છે. એ વધાં કારણોનું અવલોકન કરતાં કેલવળી વધાર-શનાં સાધનો વધે એવું કરવામાં ઘણો ફાયદો છે. સાધારણ બાલકોનો કેલવળીની કૃતિથી કુલદીપક પુત્રો તથા પુત્રીઓ બનાવી શકાય છે; આ સાંભળી અજબ થશો નહીં. પોપટનાં ત્રે વચ્ચાંની દંતકથા સ્પષ્ટરીતે સ્થાપિત કરે છે કે જેવું શિક્ષણ મળે તેવો માણસ તૈયાર થાય છે, શિક્ષણના યોગે હાંપણ મળે છે. શિક્ષણની સ્વામીવડે મૂર્ખપણું પ્રાપ્ત થાય છે, એટલે કે કેલવળીથી મૂર્ખને ડાહ્યો માણસ કરી શકાય છે. વચ્ચું એ માત્ર એક ચ્વેચ્વે પેટી જેવું છે તેમાં કેલવળીરૂપી જેવો રંગ ભરો તેવું તે થાય છે.

હવે હું કહીશ કે જ્ઞાન, વિદ્યા, કેલવળી અને શિક્ષણ એ સર્વેને અરસપરસ ઘણો સંબંધ છે. જ્ઞાન અને વિદ્યા લંગમગ એક છે, ડંડાળમાં જોઈએ તો વિદ્યાથી જ્ઞાન મળે છે. વિદ્યા એ શિક્ષણ અને કેલવળીથી પ્રાપ્ત થાય છે. આ કેલવળી લેવાનાં ઘણાં દ્વાર અને રસ્તા છે, પણ એ તમામ રસ્તાના સમૂહમાંથી સર્વથી નિર્મય અને સહેલો રસ્તો પાઠશાળાઓ અને પુસ્તકો છે; અને એ રસ્તાથી અધિકારી બાલકોને વિદ્યા મળે છે. આ વિદ્યા એ એવી શક્તિ છે કે તે શક્તિ કુપાત્રને સુપાત્ર બનાવે છે, સુપાત્રને વધારે સુપાત્ર બનાવે છે. વિદ્યા એ એવી ચીજ છે કે જેને ચોર ચોરી શકતો નથી, એ ચીજ જેમ જેમ ચ્વેચ્વે એટલે આપીએ તેમ તેમ અમરચેલી માફક વધતી જાય છે, વિદ્યાને અગ્નિ બાળી શકતો નથી, પવન વિદ્યાને ઉડાવી શકતો નથી, તેમજ જલ એને ડુબાવી શકતું નથી; એટલે કે પંચમહાભૂતો તેનો નાશ કરવાને સમર્થ નથી. વિદ્યાને અગ્નિ, પવન, પાણી, વીજળી, ગુરુત્વાકર્ષણઆદિ સર્વે તત્વો વશ થાય છે. વિદ્યા મેલવળાર શક્તિ વિદ્યા ગમે તેટલી મેલવે તોપણ તેના સમૂહમાંથી વિદ્યા ચ્વેચ્વે જતી નથી; તેમજ વિદ્યા મેલવળા ઈચ્છનાર કદી તેનો પાર પામી શકતો નથી. વિદ્યા લેનારને કદી તે લેતાં અરુચિ થતી નથી. એટલું જ નહીં, પણ વિદ્યા વડે સિંહ, વરુ વાઘ, ખોરે કુર જંગલી પ્રાણીઓ વશ થાય છે. વિદ્યા આગલ અશક્ય ચીજો શક્ય થાય છે.

આવી મહિમાવાન વિદ્યા લેવાને વૃદ્ધ, જુવાન, અને બાલકો વધાં અધિકારી છે. વિદ્યા લેવાને રાજા, શ્રીમંત, ગૃહસ્થ, ગરીબ અને ભિક્ષુક એ તમામ વર્ગ આરજુમંદ છે. આ દાન પ્રહણ કરવામાં કાંઈ પણ શરમ કે શંકા નથી. વિદ્યાદાન પ્રહણ કરવાનો સર્વેનો હક છે, અને એ દાન લેનાર વ્યક્તિની સ્થિતિ અને ક્ષાંતિ તેજસ્વી થતાં જાય છે. વિદ્યાથી ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ એ પુરુષાર્થ સિદ્ધ થઈ શકે છે. આ વિદ્યા આપવા માટે નાગદાર, સરકારે દરેક જગોએ

સ્વાતાં ઉઘાડયાં છે અને એ કામ માટે આ કૉન્ફરન્સ તરફથી સ્વરા જીગરથી હું ઉપકાર માનું છું, અને એ કામને આપ સહિયોએ ધન્યવાદથી વધારી લીધું તે જોઈ મને વધારે આનંદ થાય છે. આપણી સનમુખ આવતા દરેક સવાલ માટે આસપાસનો બહોલો વિચાર કરવો જોઈએ છે. નામદાર સરકારને પોતાની પંચમેઠ પ્રજાને કેળવવાની છે. નામદાર સરકારની મૈયતમાં જુદી જુદી જ્ઞાતિઓ અને ભિન્ન ભિન્ન ધર્મ હોવાથી, તેમની માર્ફત આપણે આપણા ધર્મની કેળવણી મેળવવાને અશક્ત છીએ.

વિદ્યાવલ્લ ગમે તેવું હોય પણ તેમાં ધાર્મિક તત્વ ન હોય તો વિવેક, નીતિ, નમ્રતા, અનુકંપા આદિ મહત્ત્વ કેળવવામાં નથી. આ સ્વામી વિચારવંત ઢાહ્યા માણસોને જણાતાં જુદી જુદી રીતે તેના ઉપાયો યોજવા લાગ્યા છે. મુસલમાનોએ અલીગઢમાં કોલેજ સ્થાપી છે, હિંદુઓ તરફથી બનારસમાં સેન્ટ્રલ હિંદુ કોલેજ ઉઘડી છે, ક્રિશ્ચિયનો માટે તો ઘણી કોલેજો છે; માત્ર આપણી જૈનધર્મની કેળવણી આપનાર કોઈ કોલેજ નથી; જોકે હમણાં થોડા પ્રયત્ન પહેલાં આ મુલજાર મુંબઈ નગરીમાં આપણા ધનાઢ્ય માર્ડે બાબુ પનાલાલ પુનમચંદ તરફથી એક જૈન હાઈસ્કૂલનો પાયો નંચાયો છે, તેથી સંતોષ માનવામાં આવે છે પણ જમાનાને તાલે થવું જોઈએ. વીજી પ્રજા માર્ફત આપણે વધવું જોઈએ. રાજદરબારની ભાષા, કઠ્ઠા હુન્નરની ભાષા, વેપાર વધારવાની ભાષા. એમ સર્વે વ્યવહારિક સાધનો પુરાં પાડનાર ભાષા જે ઇંગ્રેજી છે, તે ઇંગ્રેજી ભાષા અને આપણો ધર્મ સમજાવવાની મોટી ગ્રંથ સમૃદ્ધિ ધરાવનાર માગધી અને સંસ્કૃત ભાષાઓ છે. એ ભાષાઓ જાણવા માટે તથા હાલનાં યુનીવર્સિટીના ધોરણને અનુકુલ થવાને એક જૈન ધાર્મિક કોલેજ ઉઘાડવાની મારે મોટી આવશ્યકતા હું સમજું છું; અને તે ઉઘાડવાને મલામળ તથા વિનંતી કરું છું. ડંચી કેળવણી માટે ધ્યાન રાખી હું શરૂઆતની કેળવણીને વિસારી દેવા માગતો નથી. જો આપણે મકાનનો પાયો પહેલાંથીજ મજબૂત કર્યો હોય તો એ મકાન વધારે ટકાઉ બને છે. તેમજ પ્રાથમિક કેળવણી ઉપર જો આપણે વધારે ધ્યાન આપીએ તો તેથી આપણી ડંચી કેળવણી પણ વધારે મજબૂત થાય; એ શરૂઆતની કેળવણીમાં પણ ધાર્મિક તત્વ ડમેરાવાની સ્વાસ જરૂર છે, અને એ જરૂર પૂરી પાડવા માટે આપણા ધર્મનાં તત્વ આપણા માથે એ સંબંધી ફરજ ઠરાવે છે.

વિદ્યા સંબંધી બહોલી હાજત અને ઉપયોગીપણાની વ્યાખ્યા ધ્યાનમાં લેશો તો એમ દેખાઈ આવશે કે કીર્તિનો સ્તંભ ડમો કરવાને તથા ચિરંકાલ નામના કરવા, તેમજ પ્રજામાં મુલેહ શાંતિ અને માર્ડિચારો પાથરવાને અને વ્યવહાર વધારી ઉન્નતિ કરવાને વિદ્યા કરતાં વીજું કોઈ સાધન મોટું નથી. એટલા માટેજ જ્ઞાનદાનને સર્વથી ઉત્તમ દાન ઠરાવવામાં આવ્યું છે, એટલે કે વિદ્યાદાનેનું સર્વથી મોટું પુન્ય છે. આ ઉત્તમ પ્રકારનું દાન કરવાને અને મોટું પુન્ય હાંસલ કરવાને બહોલે હાથે નાખું સ્વર્ચાવાની જરૂર છે, અને આશા રાખું છું કે માર્ડિઓ તથા બેનોં આપના સ્વીસામાંથી નાણાં સ્વર્ચાને પછાત રહેશે નહીં. વીજો સ્વર્ચ કરે તો હું સ્વર્ચ કરું. એવી રાહ નહીં જોતાં બેહલો તે પહેલો એમ ધારીને મંડારો, તીજોરીઓ, અને પટારા સુલ્હા રાગીને આ રૂઢા કામ માટે બહોલે હાથે પૈસા સ્વર્ચશો.

હવે આપણા જૈન વર્ગ માટે વિદ્યા વધારવા સંબંધે કેવાં સ્વાતાંઓની જરૂર છે એ હકીકત સમજાવીશ. આ સ્થિતિએ સામાન્ય અવલોકન કરતાં મને હવે ઉપજે છે કે આ હિંદની વીજી પ્રજાઓ શરૂઆતની કેળવણી સંબંધી કામકાજો આરંભે તે પહેલાં આપણે ઘણી જગોએ

જૈન શાળાઓ સ્થાપી શક્યા છીએ. એ જૈન શાળાઓમાં શ્રાવકશ્રાવિકાઓને સામાન્ય રીતે ધાર્મિક શિક્ષણ અપાય છે. આ શિક્ષણ નિયમસર અને યોગ્ય પદ્ધતિથી અપાવવા સારું નિયમિત પદ્ધતિ અનુસાર જૈન પાઠશાળાઓ માટે જૈન પાઠશાળાનાં પુસ્તકો દેશી ભાષાઓમાં તૈયાર કરાવવાની જરૂર છે; તેમજ આપણી જૈન પાઠશાળાઓમાં શિક્ષણ આપનાર મેહતાજીઓ તથા મહેતીજીઓ તૈયાર કરવા માટે તથા ઉપદેશક વર્ગ તૈયાર કરવા સારું એક ટ્રેનીંગ કૉલેજ સ્થાપવાની યાચા જરૂર છે. એવી શાળાઓમાંથી તૈયાર થઈ શિક્ષક વર્ગથી આપણાં બાલકોને તથા આપણને નિયમિત અને સારું શિક્ષણ મળશે. ધાર્મિક તથા વ્યવહારિક કેળવણી મેળવવાને સારું યાચા આપણે આપણાં સ્વતંત્ર યાતાં ઉમાં કરવાં જોઈએ છે. કેમકે વ્યવહારિક કેળવણી સરકારી શાળાઓમાં લેવા જઈએ, અને ધાર્મિક કેળવણી આપણાં યાતાંમાં આપીએ તે કરતાં બંને જાતની કેળવણી એક જ યાતા માફત મળે એમ કરીએ તો, બાલકોને બોલો ઘણાં ઓછો પડે અને સરળતાથી શીખી શકે. આવાં યાતાં ક્રિશ્ચિયન યાતાં મીશન સ્કૂલોને નામે ચલાવે છે, અને એજ નમુના ઉપર જો આપણે જૈન મીશન સ્કૂલો ઇમા કરીશું તો તેમાં નામદાર સરકારની મદદ પણ મળી શકવાના સંભવો છે. અમુક સરતો પુરી પાડવાથી સરકાર કેળવણી આપનાર યાતાંઓને 'ગ્રાંટ ઇન એડ' નામથી મદદ આપે છે; અને એવી મદદ ક્યારે, કેવી રીતે અને શું સરતોએ આપવી તે માટે સરકારે યાચા એક કાયદો પસાર કરેલ છે, જેમાં જો જરૂર લાગે અને અનુકૂળતા હોય તો સરકારની મદદ લેવાને મંજૂર કરવી, એમ હું તમામ ભાઈઓને સૂચના કરું છું. ફરીથી કહું છું કે બનતી રીતે વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક કેળવણી આપવા માટે યાતાંઓ સ્થાપવાની અગત્યતા ઉપાડી લેવાની યાચા જરૂર છે. આવાં યાતાંઓની દેખરેખ રાખવાને યાચા (ઇન્સ્પેક્શન) તપાસ કરનાર યાતાં ઉમું કરવાની પણ અગત્ય છે. જો બરાબર તપાસળી થઈ શકે તોજ તમામ જૈનશાળાઓ એક સરખા ધોરણે નિયમિત રીતે ચાલી શકે, અને તેના અગણિત લાભો આપણને હાંસલ થાય.

હજુ આગળ વધીને વધારે અવલોકન કરતાં તરુણ મુની મહારાજોને ઉત્તમ ધાર્મિક શિક્ષણ મેળવવાને પુરતાં સાધનો નથી, એથી એ મુની મહારાજોને અન્ય ધર્મી શાસ્ત્રો પાસેથી શિક્ષણ મેળવવા ફરજ પડે છે; પરંતુ જો આપણે સારા શિક્ષકો તૈયાર કરવાને શક્તિવાન થઈએ તો, એ સ્વધર્મી શિક્ષકોદ્વારા તરુણ મુની મહારાજોને ધાર્મિક શિક્ષણ વધારે સહેલાઈથી મળી શકે. એથી અગણિત ફાયદા થવાના સંભવો છે, તે ભાઈઓ! આપણા જાણવા બહાર નથીજ.

આપણો જૈન વર્ગ વેપારી હોઈને આ હિંદનું ઘણું નાણું બચાવી રાખવાને હજુ મુશ્કેલી શક્તિવાન રહ્યો છે. આ હિંદના વિદ્વાન અને ચંચલ ભૈરવનાં નામદાર કર્ણ સહેલે આવું તરફ યાચા કરતાં જણાવ્યું હતું કે આ હિંદની ત્રિજા ભાગની દોલત જૈન લોકો ધરાવે છે, જેટલું કે આ હિંદની લગ લગ ત્રીસ કરોડ માણસની વસ્તી છે. તેમાં આપણા જૈન ભાઈઓની સંખ્યાતો માત્ર વીસ લાખની અંદર છે. તે છતાં આ પ્રમાણે દોલત ધરાવવા માટે આપણો જૈન વર્ગ સમર્થ રહેલ છે, અને એજ કારણથી બીજી કોમો અને અન્ય ધર્મી ભાઈઓ તરફ સારો લાગવગ રાખી શકીએ છીએ. એ અન્ય ધર્મી ભાઈઓ ઘણીક બાબતોમાં આપણી આમન્યા રાખે છે, અને આપણને મહાજન કહે છે અને કેટલાંક સાર્વજનિક યાતાંઓનો વહીવટ આપણાને સ્વતંત્ર રીતે કરવા દે છે. આપણે પ્રાંજરાપોલોનો વહીવટ કરીએ તથા ચલાવીએ છીએ, ઘણી જગોએ દ્વાશાળાઓ

અને ધર્મશાળાઓ સ્થાપન કરેલ છે એટલુંજ નહીં, પણ જૈન પાઠશાળાઓનો હાલમાં બહોલો વિસ્તાર આપણે ડમો કરેલ છે. આ બધું કરવાને સમર્થ થવાનાં કારણો આપણા ધર્મના ઉત્તમ સિદ્ધાંતો છે. હવે એ સિદ્ધાંતોનું જ્ઞાન આપનાર ધાર્મિક ગ્રંથો અને પૂજ્ય પ્રતાપ મુની મહારાજો છે. આપણા મુની મહારાજોના ઉત્તમ ઉપદેશની અસરથી આપણે આ સ્થિતિએ કામ-કાજ કરીએ છીએ. તેમની સ્થિતિનો તેઓ સમજે છે, છતાં તેમને હરેક સગવડતા આપવા માટે આપણે હરહંમેશાં તૈયાર રહેવું ઘટે છે. જે ગ્રંથસમૃદ્ધિ મંડારોમાં બંધ રહેલ છે, તેને કુથો ગ્વાવા ન દેતાં વનતી રીતે તેનો વધારે લાભ લેવાય એટલા સારું પુસ્તકશાળાઓ સ્થાપન કરવાની ગ્વાસ જરૂર છે. જેમ બને તેમ આપણા ધાર્મિક ગ્રંથોનું બહોલું વાંચન શ્રાવકશ્રાવિકા વર્ગને વધારે સહેલાઈથી મળે એવી સગવડતા કરાવવાને સર્વે માઈઓ યત્ન કરવાને મૂલશો નહીં, એમ મારી પ્રાર્થના છે.

હવે હું છેવટમાં જળાવીશ કે આ આર્થી દરખાસ્તમાં જળાવેલ તમામ ક્રમવાર પેટા વિભાગો ઘણાજ અગત્યના છે એટલા માટે દરેક ભાગ અમલમાં આવે એમ કરવાને સર્વે માઈઓ તથા વેનોને મારી અંતઃકરણપૂર્વક વિનંતી છે. આ હર્કાકત રજુ કરી મારું બોલવું પુરું કરું છું, અને જો મારા બોલવામાં કાંઈ દોષ મालુમ પડે તો એક તરુણ યૌનઅનુભવી શ્રાવક માઈ જાણીને ક્ષમા કરશો, એમ સર્વેને મારી પ્રાર્થના છે.

મી. જગજીવન મૂલેજી બનીઆ, બી. એ., બી. એસસી. કચ્છવાલાનું ભાષણ.

મે. પ્રમુખ સાહેબ, પ્રિય દેલીગેટો, ગૃહસ્થો અને બહેનો !

મી. લખમશીએ કેલવણીના વિષયપર જે વિવેચન કર્યું છે, તેની આપણી કોમમાં જે ગ્વામી વતાવી છે અને તે વિષે જે ઉપાય અને યોજનાઓ સૂચવી છે તેં વરોવર છે. હું તેમની વાતને મળતો થાઉં છું અને તેમને ટેકાં આપું છું. એમણે એવું થોડુંજ વાકી મૂક્યું છે કે જેના ઉપર હું મને મળેલા ટુંકા વચ્ચતમાં વધારે બોલી શકું, તોપણ કેલવણીનો વિષય વિસ્તરિત છે, બહુ અગત્યતા વાળો છે અને તેના વિષે જે બોલીએ તે થોડું છે, માટે હું પણ તે વિષયના વ્યવહારિક ભાગ-પર જે બોલ બોલવાની તમો પાસે રજા લઉં છું.

વ્યવહારિક કેલવણીમાં આપણી કોમ કેટલી પછાત છે તે આપ વધા જાણો છો અને એક કરતો વધારે જણાવે તે વિષે ઇસારો કરેલ છે; તોપણ તેના એક અસરકારક દાખલા તરીકે મારે કહેવું જોઈએ કે, મારો સ્વદેશ જે કૃષ્ણ છે તેમાં લગભગ વીંશથી પચીશ હજાર જૈનબંધુઓ છે, પણ તેટલી મોટી સંખ્યામાં તેઓ ફક્ત બે કે ત્રણ પ્રેજ્યુએટ ધરાવે છે. જામનગરનું રાજ્ય કે જે સાથે હાલ તરતમાં મારે સંબંધ થયેલો છે, ત્યાંના મારા જાણવા પ્રમાણે લગભગ ૭૦૦૦ જૈનોમાં ફક્ત એકજ પ્રેજ્યુએટ છે. વીંચી જગોએ કદી કેલવણી આટલી બધી ઓછી નહીં હોય તોપણ એકંદરે આપણે કેલવણીમાં ઘણા પછાત છીએ, એ વાત તો નિઃસંશય છે.

આ પ્રમાણે આપણા પછાતપણાનું એક કારણ તો એ છે કે, આપણામાંનો મોટો ભાગ કેલવણીના મારા ફાયદાથી અજ્ઞાન છે, અને કદી જાણે છે તો ચાલતા જમાનાની કેલવણી વિરુદ્ધ

તેઓના મનમાં खराब विचार ઠસી ગયેલા છે જે વિચારો કેઢવાયલા વર્ગે તેઓમાંથી દૂર કરી તેઓને કેઢવળીના સારા ફાયદા બતાવવા જોઈએ. બીજું કારણ મને એ લાગેછે કે આપણા જે જૈનોપર પરમેશ્વરે મહેરબાન થઈ તેઓને કોઈપણ પ્રકારની કેઢવળી માટે પૂરેપૂરી જોગવાઈ આપેલી છે, ત્યાં કેઢવળી માટે ઉત્સાહ, ઉલટ કે હોંસ જોવામાં આવતાં નથી, અને જેઓ આપણામાં કેઢવળી માટે ઉત્સુક-ઈતેજાર-અભિલાષી છે તેઓ સાધનરહિત છે. આ પ્રમાણે આપણામાંના બંને વર્ગો સારી ઁંચી કેઢવળીથી બેનસીબ રહ્યા છે.

જમાનો જે પ્રમાણે ફરતો જાયછે તે પ્રમાણે ફરવામાં આપણે ઘળી ગફલત રાખીએ છીએ. હવે વખત એવો આવ્યા છે કે જો લાંબા વખત સૂધી આપણી સ્થિતિ આવી રહી, તો આપણું શું થશે એ કહેવાતું નથી. દરેક ઢેકાણે હરીફાઈ ઁટલી ચાલી રહીછે કે હવે જો આપણે મંદ અને સુસ્ત રહ્યા, તો આપણે નબઢા થઈ સબઢાના ભોગ થઈ પડીશું; કારણકે “survival of the fittest” એ કહેવત કહેછે કે, સબઢા અથવા લાયકાતવાઢા માણસોને નબઢા અથવા નાઢાયક માણસને ભોગે પુષ્ટિ મઢેછે.

આગઢના પ્રાચીન વખતમાં જ્યારે ફક્ત ચારજ વર્ણ હતાં એમ ઇતિહાસ કહેછે, તે સમયે આપણો વેશ્ય વર્ણ વેપારોજગાર, રાજ્યકારભાર, કઢાકૌશલ્ય, ઢહાપણ અને ચતુરાઈ માટે કેવો પંકાયલો હતો ! આપણા ધર્મ પુસ્તકો વેગેરે બીજી વાતો પરથી એમ જણાયછે કે રાજ્યના મંત્રીઓ, તંત્રીઓ અને મોટા હોદ્દેદાર વળીકજ હતા, પળ હાલ આપણા પંદર લાખ જૈનોમાંથી કેટલા પ્રધાનપદ ઉપર છે ? કોઈ વિરલોજ ? આનું કારણ શું ? જવાબ માત્ર ઁટલોજ છે કે આપણે કેઢવળીમાં પછાત પડતા ગયા છીએ, અને આગઢના જમાનાની માફક અમુક વર્ણનું અમુક કર્તવ્ય ઁવું છેજ નહીં. હાલના જમાનાની સૂઝીજ એ છે કે કોઈપણ વર્ગનો કોઈપણ માણસ ગમે તે કામ કરી શકેછે, માટે આપણે પળ હવે જે ધંધો આપણા બાપદાદા કરતા હતા તેનેજ વઢગી નહીં રેહવું. જે ધંધાને વાસ્તે આપણે આપણને વધારે લાયક સમજતા હોઈએ, જે ધંધાને વાસ્તે આપણી પાસે સારાં સાધન હોય અને જે ધંધામાં આપણને વધારે ફાયદો મઢે. એવો ધંધો આપણે આદરવો; પળ ગમે તે ધંધો હાથ ધરો તેમાં કેઢવળીની ઁાસ જરૂર છે. અમુક વેપાર હાલના જમાના પ્રમાણે કેમ સારી રીતે ચાલી શકે, ક્યાં સારી રીતે ચાલી શકશે, તેનું રહસ્ય શું છે અને તેમાં ફતેહ કેમ મઢે, તેને વાસ્તે હાલના જમાનાની કેઢવળીની ઁાસ જરૂર છે.

અલબત્ત આપણા લોકોનું વેપારના વિષયોમાં જ્ઞાન સારું હોય છે; ગણિત વેગેરે વેપારને લગતી બાબતોનું સારું જ્ઞાન એ આપણી વળિક જ્ઞાતિમાં ઘળુંકરીને કુદરતી વક્ષીસજ હોયછે. વેપારમાં બાહોશીને લીધેજ આપણી સ્થિતિ કાંઈક સારી રહીછે. આપણામાં મોટા ધનાઢ્ય આશા-મીઓ છે તે વેપારથીજ થેલા છે, પળ તે વર્તત જૂદો હતો. હાલ વખત તદ્દન બદલાઈ ગયા છે, અને સારી ‘કેઢવળી’ વગર હવે વેપારીઓને પળ ફતેહ ઁઢત્રી મુશ્કેલ છે. આપણી કુદરતી સારી વેપારી અક્કલની સાથે કેઢવળી જોડાવી જોઈએ છે. જો એમ થશે તો સોનું અને મુગંધ મેળાં થયે આપણી કિંમત વધશે. આપણી સ્થિતિ સારી હશે તોજ આપણે આપણા ગરજુ સગાવહાલાઓને જાતભાઈને કે ધર્મભાઈને મદદ કરી શકીશું. સંસારિક સ્થિતિ સુધરશે ત્યારેજ આપણી ધાર્મિક સ્થિતિ પળ સુધરશે; કારણકે ઢાઢલા તરીકે એક કમાવાને અશક્ત માણસ ગમે તેવી ધર્મનિવૃત્તિ વાઢો હોય, તોપળ જ્યાંસુધી તે સંસારમાં રહી મોહપાસથી બંધાળો છે ત્યાં સુધી ધર્મક્રિયા કરતાં પળ કોઈક વખત પોતાનું અને

પોતાના કુટુંબના ગુજરાનનું આવતી કાલે કેમ થશે, એવા વિચારો તેના મનમાં ઘસી આવેછે અને તેનું મન ડામાડોળ થઈ જાયછે, અને એવો અશક્ત માણસ જો ધાર્મિક વૃત્તિનો હોતો નથી તો પોતાના અને પોતાના કુટુંબના ગુજરાન અર્થે તે કન્યાવિક્રય જેવાં બીજાં અનેક ઘોટાં કામ કરે છે, પણ જો તેની સંસારિક સ્થિતિ સારી હોય તો આવું કશું બનવાનો સંભવ રહેતો નથી; માટે આપણી સંસારિક સ્થિતિ પ્રથમ સુધારવી એ ઘણું અગત્યનું છે.

માટે આપણી ઉન્નતિ માટે શ્રીમંત તથા ગરીબ બન્ને એ સારી કેઢવણી માટે પ્રયાસ કરવો ઘટેછે. શ્રીમંત લોકો તો તે બાબત નિશ્ચય કરે એટલીજ વાર છે કેમકે તે લોકોને સાધન શોધવા જવાનાં નથી. પણ સવાલ જે છે તે સાધારણ લોકો અને ગરીબ લોકો માટે છે, માટે છેલ્લા બે વર્ગના છોકરાઓને કેઢવણી કેમ મળી શકે તેના ઉપાયો કૉન્ફરન્સે યોજવાના છે.

પ્રાથમિક શાળાઓની કેઢવણી તો લગભગ બધા વર્ગના છોકરાઓ સહેલાઈથી લઈ શકે, કેમકે તેમાં જ્ઞાનું ખર્ચ લાગતું નથી. છતાં જ્યાં પ્રાથમિક કેઢવણીને માટે પણ મદદની જરૂર છે, ત્યાં જૂદી જૈનની પ્રાથમિક શાળા સ્થાપવા કરતાં ગરીબ જૈન છોકરાઓને ફી અને ચોપડીઓ અપાવવી. એ રીતે વચતો પૈસો તેઓને વાસ્તે ડુંચી કેઢવણીમાં ખર્ચવો, કે જે ડુંચી કેઢવણીનીજ ખાસ જરૂર છે અને જેને વાસ્તે તેઓને મદદ મુશ્કેલ થઈ પડેછે.

ડુંચી કેઢવણીને માટે જૈનહાઈસ્કૂલો સ્થાપવાની દરખાસ્ત થઈ છે અને તેવી એક સ્કૂલ સ્થાપવાની શરૂઆત આપણા નામીચા ઉદાર ગૃહસ્થ બાબુ પનાલાલ તરફથી થઈ પણ ચૂકી છે. પણ આપણી કોમ આખા હિંદુસ્તાનમાં પથરાણી છે માટે એકાદ હાઈસ્કૂલથી બધા જૈનોને લાભ મળી શકશે નહીં. દરેક ફાલકામાંથી એક એક ઉદાર જૈની ધનાઢ્ય એવું પરોપકારનું કામ પોતાને માથે ઉપાડી લેશે તો આપણી કોમને ઘણો લાભ થશે. ગૃહસ્થો! એવી સ્કૂલો ઓછી થાય તેની ફિકર નહીં. પણ જ્યાં થાય ત્યાં પાકા પાયાઉપર સારી સગવડ સહિત થશે, તો તે કાયમને માટે લાભકારી થશે. હાઈસ્કૂલો ભલે ઓછી થાય, ચાર દહાડા મોડી થાય, પણ તેમાં ગરીબોને વાસ્તે પૂરતી સગવડ થવી જોઈએ, એટલે કે દરેક સ્કૂલની સાથે બોર્ડિંગ સ્કૂલ, સારી લાયબ્રેરી, સારી લેબોરેટરી, સાફ એપેરેટસ, અને સારા શિક્ષકોની ગોઠવણ થવી જોઈએ.

આવી જૈન હાઈસ્કૂલ જ્યાં થાય ત્યાં બધા જૈનોએ પોતાના છોકરાઓને તેજ નિશાળમાં મોકલવા નિશ્ચય કરવો. તેમાંના સારા સમર્થ છોકરાઓ પાસેથી પૂરેપૂરી ફી લેવી અને ગરીબ જૈનછોકરાઓને મફત કેઢવણી આપવી. સામાન્ય વર્ગના છોકરાઓની હાફ પ્રી સ્ટુડન્ટ-શીપ આપવી એટલે કે તેઓ પાસેથી અડધી ફી લેવી. સ્કૂલ સ્થાપનાર સિવાય બીજા માત્ર ગરીબ જૈન ગૃહસ્થોએ તેવી સ્કૂલના ઉત્તેજનાર્થે સ્કૉલરશીપો, ફેન્ડમેન, ડોનેશન્સ વગેરે આપી સ્કૂલને સારા પાયાપર આણવી. એ પણ વાત ધ્યાનમાં રાખવી કે જૈનહાઈસ્કૂલોને માટે જ્યાંસુધી સારા કેઢવાયલા જૈન શિક્ષકો મળી શકે, ત્યાંસુધી પહેલાં પસંદગી તેમને આપવી; કેમકે જેટલું જૈન હાઈસ્કૂલનું અમિમાન જૈન શિક્ષકને રહેશે તેટલું બીજા શિક્ષકને નહીં રહે, અને વળી આથી કેઢવાયલા જૈનોને ઉત્તેજન મળશે.

હાઈસ્કૂલની કેઢવણી પૂરી થઈ રહ્યો, ગરીબ અને લાયકાતવાળા જૈનો વાસ્તે કોલેજનો અભ્યાસ સવલ થાય, એટલા માટે તેઓના વાસ્તે લાંસ જૈન સ્કૉલરશીપો શ્રીમંત જૈનોએ યુનિવર્સિટીને સોંપવી. એક એક જૈન શ્રીમંત ગૃહસ્થ એક એક સ્કૉલરશીપ સ્થાપવાનું માથે લે તો,

एक एक युनिवर्सिटीमा ओछामा ओछी आठ दश जैन स्कॉलरशीपो जैनो माटे सहेज स्थपाई जशे.

हाईस्कूलनो अभ्यास पूरो कर्या पछी जे गरीब सारो जैन छोकरो कोई हुन्नर शीखवा मागे अने विक्टोरीआ जुबिली टेक्नीकल इंस्टीट्यूट अथवा एबी बीजी कोई हुन्नरशाळांमां शीखवा जाय, तेने स्कॉलरशीपनो पहेलां चान्स आपवो, अथवा ते स्कॉलरशीपनो मोटो भाग हुन्नरकळा (Technical Education) माटे राखवो अने नानो भाग साहित्यनी केळवणी Literary Education माटे राखवो. टेक्नीकल केळवणी तरफ वधारे वलण राखवानुं कारण ए. के., आज काल हुन्नरनी बहु अगत्य छे. कोलेजमां दाखल थई चार पांच वर्ष पछी बी. ए. थई जे जुवानीआ दुनीआमां पडेछे तेने जे फतेह मळे छे तेना करतां जेओ सारो हुन्नर बे त्रण वर्ष शीखी बहार पडेछे, तेने वधारे फतेह मळेछे. गरीब लोको जेने वखतनो बहु बचाव करवो जोईए तेने माटे हाल टेक्नीकल केळवणी वधारे सारी छे. जेओने टाईम बाबतनी काई फिकर न होय तेओ माटे साहित्य वधारे सारं छे. तेओने हुन्नर शीखवा होंश होय तोपण साहित्यमां न्यूनता राखवी नहीं, केमके साहित्यमां पण सायन्सनो विषय आवेछे, जे सायन्स शीखवाथी पछी हुन्नर शीखवो बहु सुगम पडे. सायन्स अने हुन्नर ए शीखवुं तो दरेकने माटे जररनुं छे; केमके सायन्सनी आजकाल बहु फतेह थई छे. सायन्से माणसोना ज्ञानमां, माणसोना साधनमां अने माणसोनी सगवडमां बहोळो वधारो करी आप्यो छे.

रसायणशास्त्र, हस्तकृत वीजळी अने मेग्नेटीझमे आखी दुनियांनुं ध्यान हाल खेंच्युंछे, अने आखी दुनियांने नवुंज रुप आप्युं छे. रसायणशास्त्रीओ कुदरतनी हरीफाई करेछे. आपणामांना घणा खरा जाणता हशे के गळी के जे आपणा देशमां कुदरती झाडमांथी थायछे, ते जर्मनीमां हाल अमुक यदार्थो रसायणशास्त्रना नियम प्रमाणे भेळा करी हाथे बनावेछे. तेवीज रीते एलीझेराईन एटले के मजीठनो रंग, जे पण अहीं भाजीपालामांथी थाय छे, ते पण ते लोकोए रसायणनी मददथी बनाववानुं शरं कर्युं छे. आ बे शोधोए आपणा हिंदुस्तानना गळी अने मजीठना वेपार उपर घणी माठी असर करीछे, केमके हस्तकृत चीजो सोंधी पडेछे अने सारं काम करेछे, तां पछी कुदरती चीज कोण ले! उपरांत रंग बनाववानो, रंग चडाववानो, रंग उतारवानो, साबु बनाववानो, काच बनाववानो, सीमेंट बनाववानो, दिवासळी बनाववानो, मीणबत्ती बनाववानो, कोलग्यास बनाववानो, दवा बनाववानो, दवानुं पृथक्करण करवानो अने ते सिबाय सेंकडो जातना हुन्नर रसायणशास्त्रनी मददथी शीखाय छे. वीजळी, मेग्नेटीझमथी, तार, टेलीफोन, इलेक्ट्रोटाईपींग, इलेक्ट्रोगील्लिंग, मोटरकार, इलेक्ट्रीक रोशनी वगैरे शीखी शकायछे. आवा आवा तथा वण-वनो, कांतवानो तथा बीजा एवा हुन्नर जैन विद्यार्थीओने शीखववा वधारे. काळजी राखवा हुं आपणा श्रीमंत भाईओने अरज करं छुं. आवा हुन्नर शीखना. साहसिक अने लायक जैनोने जापान जेवा देशमां खरच आपी मोकलवाथी बहु फायदो थशे. जो कोई खरच एम आपवा बहार न पडे तो प्रख्यात पारसी व्यापारी मि. ताताजी स्कीमने. पगले चाळवुं, एटले के आपणा. गरजु पण साहसिक अने हुंशिआर जैनाने अमुक मदद अमुक शरते आपी, अमुक शरते तेओ कमाता थाय त्यारे पाछा पैसां आपे एवुं तेओ पासेथी बोनड लखावी लेवुं, अने सगरो

ધંધો શીખી આવેલા કોઈ જૈનવંધુને ઉત્તેજન અર્થે ધંધાની શરૂઆત કરવા કોઈ પુજી જોડે તો, તે પળ અમુક સરતે તેને પૂરી પાડી તેને આગળ પડતો કરવો. આવી શરૂઆત થશે ત્યારેજ આપણી કોમની ઉન્નતિ થવાનો સંભવ છે.

આવી મદદોમાં આપણા જૈનમાં જૂદી જૂદી જ્ઞાતનો કે જૂદી જૂદી જગ્યાનો તફાવત નહીં રાખતાં, સર્વ જૈનોને તેવી મદદનો સામાન્ય લાભ મળે, તેવી ગોઠવણ કરવી જોઈએ. તે માટે એક કેળવણી સારું જનરલ ફંડ સ્થાપવાની જરૂર છે. એમાં ગૃહસ્થોએ સાંકડું મન ન રાખવું જોઈએ, લાયકાત હમેશાં વધારે જોવી. અલબત્ત કહેવત છે કે “Charity begins at home.” એટલે કે ઘરનાં છોકરાં ઘંટી ઘાંટી ને પાડોશીને આપો, એવું ન કરવું. કુટુંબીઓને પહેલી મદદ આપવી, પછી સગાંવહાલાંઓને અને પછી પોતાના ધર્મભાઈને. દૂર દેશનો હોવાના કારણસર કે પોતાની જાતનો ન હોવાના કારણસર જૈનવંધુને વેગળો ગણવો નહીં.

મોટાં શહેરોમાં ય્યારે આ પ્રમાણે હાઈસ્કૂલો, બોર્ડિંગ સ્કૂલો વગેરે શરૂ કરવા દરખાસ્ત થાય છે ત્યારે ન્હાના શહેર અને ગામ કે જ્યાંના જૈનવિદ્યાર્થી મોટા શહેરની હાઈસ્કૂલનો લાભ ન લઈ શકે, તેને મદદની જરૂર હોય તો તેના માટે શું કરવું? એ સવાલ ઉઠે છે. એવી જગામાં બનતા સુધી ત્યાંના સારા ધનાઢ્ય ગૃહસ્થ ઉપર તેવી મદદની ફરજ નાખવી. તેમ ન બને ત્યારે કેળવણીના જનરલ ફંડમાંથી તેઓને મદદ કરવી.

સ્ત્રી કેળવણી બાબતમાં મારે કહેવું જોઈએ કે જ્યાં પુરુષો વાસ્તે આપણી પાસે પૂરતાં સાધન નથી, ત્યાં સ્ત્રીઓ માટે ઊંચા પ્રકારની કેળવણીની આશા હાલ રાખી શકાય તેમ નથી; તોપણ તેઓને સાધારણ કેળવણી એટલે સારું વાંચતાં, લખતાં, ભરતાં, ગાતાં અને સારી રસોઈ બનાવતાં તથા નીતિ અને વિવેક શીખવવાને એકાદ બે મોટી જગોએ જૈન ગર્લ્સ સ્કૂલો ઉઘાડવી, અને તેવું જ્યાંસૂધી બને ત્યાંસૂધી તેઓને પબ્લીક સરકારી સ્કૂલોમાં કેળવણી આપવી. તેઓમાં એવી કેળવણીની યાસ જરૂર છે; કેમકે બાળકનું સારું કે નરનું થવું એનો ઘણો આધાર તેની માતાની કેળવણી ઉપર રહે છે, તેમ એક ભરથારનું પણ મુખ ઘણે મોટે ભાગે પોતાની સ્ત્રીની કેળવણી ઉપર રહેલું છે. કહેવત છે કે “જેનું શાક બગડયું તેનો દિવસ બગડ્યો. જેનું અથાણું બગડયું તેનું વરસ બગડયું અને જેની સ્ત્રી બગડી તેનો અવતાર બગડ્યો.” માટે આપણાં મુખ અને ઉન્નતિને અર્થે તેઓને પણ સારા પાયાપર લાવવાની જરૂર છે.

ગૃહસ્થો! કૉન્ફરન્સે મોટું કામ હાથ ધર્યું છે, મોટા કામને કરતાં વચત વધારે લાગશે, બધું કામ એકદમ સામટું થઈ જતું નથી. ચાર દહાડા મોટું વહેલું કૉન્ફરન્સનું પરિણામ આવે તેનાથી આપણે ડરી પાછા હઠવાનું નથી. આવીજ ચંત અને આવોજ ઉત્સાહ જો આપણામાં ચાલુ રહ્યો, તો તેનું પરિણામ સારુંજ આવશે. હાલ તો બી રોંપાય છે, જાણે ઉગતાં વાર લાગશે. તે જાણને હમેશાં ચંત રૂપી પાણી પાયા કરશું તો તે જાણની વૃદ્ધિ ધીમે ધીમે થતાં થતાં છેવટે તે ફળ આપશે. મીઠા જાણને ફળ હમેશાં મોડાં આવે છે. માટે અમુક બાબતનું પરિણામ અમુક મુદતમાં કોઈ ન આવ્યું, તેથી નાર્શાપાસ થઈ કોઈએ હિંમત હારી જવી નહીં. છેવટે કૉન્ફરન્સની મતલબોને ત્વરાથી મોટી ફતેહ મળે એમ ઇચ્છી હું બેસવાની રજા લઉં છું.

एवलाबाळा मि. दामोदर बापुशानुं भाषण.

પ્રેસિડન્ટ સાહેબ, સભ્ય ગૃહસ્થો અને મુર્શીલ બહેનો,

વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક કેળવણી, આ વિષય ઉપર વળા વિદ્વાન વક્તાઓ. સારી રીતે વિવેચન કર્યું છે અને તે બાબત બોલવું એ પીછ પેષણ કરવા જેવું છે, તથાપિ

शर्मावान प्रवीष्टव्यं वक्तव्यं वा संमंजस

આ વાક્યને અનુસરીને હું બે શબ્દ બોલવા ઇચ્છું છું. મનુષ્યપ્રાણી બીજાં સર્વ પ્રાણી-ઓથી જે શ્રેષ્ઠત્વને પામ્યો છે તે જ્ઞાનના લીધેજ. એક ઠેકાણે વિદ્વાન્ ગ્રંથકારે એમ કહ્યું છે કે:—

आहार निद्रा भयमैथुनानि समानि चेतानि नृणां पशुनां ।

ज्ञानं विशेषो ऽधीको नराणां ज्ञानेन हीनाः पशुभि मानाः ॥

એટલે આહાર નિદ્રા વિગેરે પ્રત્યેક પ્રાણીને છે તેમ મનુષ્યને પણ છે, પરંતુ મનુષ્યને જ્ઞાનના લીધેજ ઉચ્ચત્વ પ્રાપ્ત થયું છે. પુર્વકાળમાં આપણી જૈન કોમ કેળવણીમાં સૌથી આગલ વર્ધી હતી અને વ્યવહાર વાણિજ્ય આદિકમાં પ્રમુખત્વ મેળવીને અત્યુત્તમ સ્થિતિમાં હતી; પરંતુ કાલાંતરે શિક્ષણના અભાવે હાલના જમાનામાં આપણી કોમ બીજા મુધેરલા લોકોથી કેળવણીમાં વળી પછાત છે, અને તેને લીધે આવી નષ્ટ સ્થિતિમાં આવી પડી છે.

પ્રાચીન કાળમાં જેમ પુરુષોને શિક્ષણ મળતું હતું તેમજ સ્ત્રીઓને પણ શિક્ષણ સારી રીતે આપવામાં આવતું હતું. કેટલાક લોકો એમ કહેછે કે સ્ત્રીઓને પ્રાચીન કાળમાં શિક્ષણ આપવામાં આવતું નહોતું અને સ્ત્રીઓને શિક્ષણ આપવામાં બીલકુલ ફાયદો નથી. એમ કહનારાઓએ જરા પ્રાચીન ઇતિહાસ અને ગ્રંથ તરફ અવલોકન કરવું. આચાર્ય સંસ્થાપક શ્રીરુપમદેવ મગવાને પ્રથમ વ્યવહાર સંબંધી કલ્પા ત્રિગૈર લોકોને દેખાડી, તેજ વેળા લેખન તથા વાંચનકલા પોતાની બે પુત્રીઓ બ્રાહ્મી અને મુંદરી, એ બેટને અગોદર શીખવી હતી. બ્રાહ્મીને જમણા હાથે તથા મુંદરીને ડાબા હાથે લેખનકલા શીખવી હતી; ત્યારે પ્રથમ લેખન અને વાંચન પર હક્ક સ્ત્રીઓનોજ વધારે છે. વળી એક પ્રાચીન ગ્રંથકાર સ્ત્રીઓને શિક્ષણ કેવી રીતનું આપવું અને તેને શું શું આવડવું જોઈએ, તે બદલ એમ કહેછે કે:—

स्त्रीयो रत्नान तो विद्या सत्य शोचं शुभाप्तिम्

विविधानि च शीलानो समादेयानि सर्वतः

.. એટલે સ્ત્રીઓને વિદ્યા, સારું ભાષણ, સત્ય, મુર્શીલપણું ગૃહકલ્પને જોઈતું સીલ્પ એટલે સીલ્પવાનું વિગેરે કામ, રત્નની પરિક્ષા સાધારણપણે, સર્વ વાંતોમાં જાણપણું એટલું આવડવું જોઈએ. આટલી વાતો શિક્ષણ મળ્યા વગર કેવી રીતે આવડે? આ સંસારરૂપી એક ગાલ્લું છે, તેનાં સ્ત્રી અને પુરુષ આ બે ચક્ર છે. હવે તે બે ચક્ર બરાબર હશે તો જ તે સદા સુખકર રીતે માર્ગક્રમણ કરશે, પરંતુ એમાં જો એક ચક્ર સારું અને એક ચક્ર માર્ગક્રમણ કરવાને અસમર્થ તો તે ઇષ્ટ ઠેકાણે કેવી રીતે પહોંચી શકે? એટલે પુરુષ મળેલો અને સ્ત્રીઓ અમળ, ત્યારે આ સંસાર કેવી રીતે સુખકર ચાલે? જો આપણે આપણી સામાજિક સ્થિતિ સુધારવાની ઇચ્છા હોય તો પ્રથમ સ્ત્રીશિક્ષણ તરફ

લક્ષ આપવું જોઈએ. આપણા ધર્મનાં તત્ત્વો ઘણા ઉદાર વિચારનાં છે, સ્ત્રી અને પુરુષને સમાન દૃષ્ટનાં ગણ્યાં છે. તીર્થંકર ભગવાને ચતુર્વિધ સંઘની સ્થાપના કરી છે, તેમાં સાધુસાધ્વી શ્રાવક-શ્રાવિકા એવો ચતુર્વિધ સંઘ કહ્યો છે. સાધુસાધ્વી અને શ્રાવક, એવા ત્રણ વર્ગને શિક્ષણ અપાય છે અને ફક્ત શ્રાવિકાને શિક્ષણ અપાતું નથી, ત્યારે ત્રિવિધ સંઘ થયો કારણ સ્ત્રીઓ અમળ મહેલાથી માનને કમી પાત્ર થઈ, તેથી ચતુર્વિધ સંઘનું એક અંગ ઓછું થયું. જો આપણે સર્વજ્ઞ પ્રણીત ચતુર્વિધ સંઘ માનતા હોઈએ, તો સ્ત્રીઓને શિક્ષણ આપી અર્ધાંગનાના પદને પાત્ર કરો.

યત્ર નાર્યસ્તુ પૂજ્યંતે રમંતે તત્ર દેવતા ।

જે ઠેકાણે સ્ત્રીઓને માન રહે છે ત્યાં દેવતા રમમાળ થાય છે. દેવતા રમમાળ થવાથી બધી વાતે મંગલ થાય છે. હવે વિચાર કરો કે સ્ત્રીઓને માન કેવી રીતે અપાય ? માન તો ફક્ત જ્ઞાનવાન હોય તેને જ મળે છે અને સ્ત્રીઓ તો અજ્ઞાન, તેઓને માન મળે નહીં, ત્યારે જો આપણને નિરંતર સુખશાંતિની ઇચ્છા હોય તો સ્ત્રીઓને મુશિક્ષિત કરવી, એ આપણું કર્તવ્ય છે. કવિશ્રેષ્ઠ કાઠીદાસ સ્ત્રીને સર્ચાવ, સર્ચા, મીથ એવી પદવી આપે છે, એટલે આ ગૃહરૂપી એક રાષ્ટ્ર, તેમાં પુરુષ એ રાજા અને તે રાજાનો સર્ચાવ એટલે મંત્રી તે પુરુષની સ્ત્રી. જે રાજાનો મંત્રી સારો મળેલો હોય છે, તેનું રાજ્ય સારી રીતે ચાલે છે અને જેનો મંત્રી અમળ અજ્ઞાન હોય છે, તેનું રાજ્ય કદાપિ પળ સારી રીતે ચાલી શકતું નથી. સારાંશ એ કે જે માણસની સ્ત્રી અમળ છે, તેની ગૃહવ્યવસ્થા સારી રહી શકતી નથી. ગૃહવ્યવસ્થા ઉત્તમ પ્રકારે ચલાવવાને સ્ત્રીઓને શિક્ષણ અવશ્ય જોઈએ, મુશિક્ષિત સ્ત્રીઓની સંતતિ પળ તે જ પ્રમાણે બુદ્ધિમાન અને પરાક્રમી નીવડે છે, કારણકે અલ્પ વયથી જ માતાના સહવાસથી બાઢકોના કોમલ મગજપર તેનું સારું પરિણામ થાય છે; અને મોટી વયમાં મઢનાર શિક્ષણ કરતાં પહેલેથી જ જે માતાના નિત્ય સમાગમમાં ઉત્તમ પ્રકારના શિક્ષણની થયેલી અસર ઘણી લાભદાયક છે; વાસ્તે પ્રત્યેક માણસે સ્ત્રીશિક્ષણના કામમાં આઢસ છોડી દઈ મદદ કરવી.

પુરુષ વર્ગને હાલ જે શિક્ષણ મળે છે તે એકદેશીય છે.

હાલના સમયમાં છોકરાઓને સ્કૂલ તથા કાલેજમાં જે શિક્ષણ મળે છે તે આગદી એક દેશીય મળે છે; કારણકે તેમાં ધાર્મિક તથા નૈતિક બાબતપર બીલકુલ લક્ષ આપવામાં આવતું નથી. બાઢકોનાં કુમઢાં મગજપર ધર્મશિક્ષણનો આરંભથી જ બીલકુલ સંસ્કાર ન થવાને લીધે, આગઢ જતાં ધર્માભિલાષા બીલકુલ રહેતી નથી અને તેને લીધે આપણા પરમપૂજ્ય ધર્મની આસ્થા-પર સૌદાસીન્ય ઉત્પન્ન થાય છે.

ઇંગ્લંડ આદિ દેશોમાં રાજ્યાશ્રય લીધે, તેમના ધર્મનું શિક્ષણ સ્કૂલોમાં તથા કૉલેજમાં આપવામાં આવે છે; પરંતુ આપણે પરાવલંબી થવાથી આપણા પવિત્ર ધર્મનું શિક્ષણ આપવાની સગવડ આપણાથી બની આવતી નથી, એ બહુ દિલગીરીની વાત છે. પાશ્ચાત્ રાષ્ટ્રોના લોકોનું લક્ષ બધું આધિભૌતિક એટલે આ લોકમાં મઢનારા સુખ તરફ, તથા પોતાના શરીરના પુદગ-ઢને વધારવા તથા સજાવવા તરફ વધારે છે. પરલોકની તેમને કશી ફિકર નથી, કારણકે તેમના શાસ્ત્રકારો પરલોક માન્યોજ નથી, તેથી તે તરફ એમને જોવાનું પ્રયોજન નથી; પરંતુ આપણા ધર્મનાં ઉંઢાં તત્ત્વોમાં પરમાર્થ તરફ ઘણો ઢંઢો વિચાર કરેલો છે; આધિભૌતિક

વાતોપર આપણો બીલકુલ મોહ નથી, વાસ્તે ધાર્મિક શિક્ષણ નાની વયથી બાલકોને મળે તેવી યોજના અવશ્ય કરવી જોઈએ. આ વિષય ઘણો લાંબો છે; વ્યક્તના અભાવે વિવેચન કરવામાં આવતું નથી, તેથી મારું ભાષણ પુરું કરવાની રજા લઉં છું; તેના અગાઉ આપ સાહેબ પાસે વિનંતિ કરીને માફી માગું છું કે ગુજરાતી ભાષાનો વાળીસંસ્કાર મને બરાબર ન હોવાથી, ભાષા-શૈલીમાં જે અશુદ્ધતા આવી હશે તે કૃપા કરીને માફ કરવી; કારણકે કઢીકાઢ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે શ્રી વીતરાગ સ્તવનમાં કહ્યું છે કે, “તથાપિ શ્રદ્ધા મુગ્ધોઽહંનોપલં સ્વલન-મપિ ॥ વિશંસ્વલાપિ વાગ્વૃત્તિશ્રદ્ધધ્યાનસ્ય શોભતે ॥ ૧ ॥” ઇટલે જરી શંસ્વલા રહિત ભાષણ હોય તોપણ શ્રદ્ધાયુક્ત હોવાથી તે શોભે છે, તે પ્રમાણે અંતઃકરણની લાગણીથી કંઈ મારું અલ્પ ભાષણ આપ માન્ય કરશો એવી આશા છે.

શ્રવેરી પાનાચંદ કાઢીદાસ જામનગરવાઢાનું ભાષણ.

ઐકાર બિંદુ સંયુક્ત । નિત્ય ધ્યાયંતિ યોગિનઃ ॥

કામુદં મોક્ષદં ચૈવ । ઐકારાય નમોનમઃ ॥

સુર્યનાં કીરણોની પેટે સંઘને દેદિપ્યમાન કરનાર પ્રમુખ સાહેબ, તથા શંઘના ઉચીત કરનાર ડેલીંગેટો, તથા સંઘના આગેવાનો તથા માનવંતી મારા બાંધવો તથા માંગલ્યકારી મારી બહેનો,

આજનો મોટો મેઢાવડો જોઈ હું ખુશ થયો છું; આજ ધર્મની કેઢવણીના વિષય વિષે ઘણુંજ બોલાર્દ ગયું છે. હવે શું બોલવું તે કાંઈ સુઢ્ઢતું નથી.

મારું નામ વક્તા તરીકે લખ્યું હોય તેનો હું મોટો ઉપકાર માનું છું, પળ હું વક્તા નથી, ઇક સાધારણ વિદ્યાર્થી સાક્ષર છે. મારા પહેલાં ઘણાં વિવેચન થયાં છે અને હું પળ તેજ બોલું છું, તો તેમાં થતા પુનરુક્તિ દોષની ક્ષમા માગું છું.

ધર્મની કેઢવણી બે ભાષામાં સમાંયલી છે, તે ઇક માગધિ અને બીજી સંસ્કૃત. આ સંસ્કૃત ભાષાનો કાંઈક કાંઈક પ્રચાર છે, પળ માગધિ ભાષાનો કાંઈ ભાવ પળ પુછતું નથી.

ધર્મ ઇટલે દુર્ગતિમાં પડતાને ધારણ કરે તેનું નામ ધર્મ, અથવા ધર્મ ઇટલે ફરજ—અમુક કામ કરવાનો ધર્મ છે, ઇટલે ફરજ છે.

મહતાપુણ્યપણ્યેન ક્રિતેયંકાયનૌસ્ત્વયા ।

પારંદુઃસ્વોદર્ધેર્ગન્તું તરયાવત્રાભિધંતે ॥

જેમ કાંઈ માણસ બજારમાં પૈસા લઈને માલ લેવા જાય અને માલની સ્વરીદી કરે, તેમ આપણે પળ મોટાં પુણ્યનાં વેચાણ કરી, આ કાચારૂપી વહાણ સ્વરીદ કરેલું છે, તે આ કાચારૂપી વહાણ જ્યાંસુધી ભાગ્યું નથી, ત્યાંસુધી આ સંસારસમુદ્રમાં તરવાનું છે.

તરવાના બે ઉપાય છે, ઇક ધર્મની કેઢવણી અને બીજું જિનબિંબ છે; આજ ધર્મની કેઢવણીનો વિષય છે, ધર્મ ઘણો દુર્ઢમ છે.

લભન્તિવિમલાભોયે લભન્તિસુરસંપયા ।

લભન્તિપુત્રમિત્રં ચ ઇગોથમ્મોનલભઃ ॥

આ સંસારમાં લક્ષ્મી મળે છે, દેવની સમૃદ્ધિ મળે છે, પુત્ર, મિત્ર, જ્ઞાતિ, સગાસંબંધી, હેતુ, સંતોષી, સર્વે મળે છે પણ ધર્મ મળતો નથી. આવા ધર્મની પ્રાપ્તિ કેળવણી વિના થતી નથી. માટે કેળવણીની યાસ જરૂર છે એટલું કહી, વચ્ચે થઈ જવાને લીધે મારું માપણ બંધ કરું છું.

આ મુજબ દરખાસ્ત મૂક્યા પછી, તેને ટેકો અને વધુ અનુમોદનો મળ્યા પછી. પ્રેસીડન્ટે તે પસાર કરવાની સૂચના કરી, જે મત લેતાં સર્વાનુમતે તાલીઓના અવાજ વચ્ચે પસાર કરવામાં આવી.

ઠરાવ ૫ મો.

૫ નિરાશ્રિત જૈનોને આશ્રય વાવત.

કેલ્વળીના તથા આશ્રયના અભાવે ગરીબ અને અનાથ જૈન બંધુઓની થતી દુઃખી સ્થિતિ દૂર કરવાને માટે

૧. તેમને સારા ઉદ્યોગે લગાડવા,

૨. તેમને યથાશક્તિ દરેક પ્રકારની મદદ આપવા માટે,

આ કૉન્ફરન્સ દરેક જૈનબંધુને આગ્રહ કરે છે, અને દરેક દેશાવરોના આગેવાનો નિમંત્રણ આ વાવત ઉપર પરંતુ લક્ષ આપવાની, આ કૉન્ફરન્સ વહુજ જરૂર જુવે છે.

દરખાસ્ત કરનાર—શેઠ અમરચંદ ઘેલાભાઈ—ભાવનગર.

ટકે આપનાર—મી. ટોકરશી નેણશી—મુંબઈ.

અનુમોદન આપનાર—શેઠ સુજાનમલજી મુલતાનમલજી—દાંતગનઘાટ.

શેઠ પ્રેમચંદ રાયચંદ—મુંબઈ.

શેઠ અમરચંદ ઘેલાભાઈનું આશન.

આપણી કોમના નિરાશ્રિત ઇટલે કે લાચાર અવસ્થામાં આવી પહેલા જૈનોને મદદ કરવાની કેટલી જરૂર છે તે કોઈ અજાણ્યું નથી. તીર્થકરે જે ક્ષેત્રો જરૂરનાં જણાવેલાં છે, તેમાં શ્રાવકશ્રાવીકાઓનો પણ સમાવેશ થઈ જાય છે. સંઘો, સ્વામીવાત્સલ્યો વગેરેને માટે આપણા જૈનભાઈઓ છૂટથી ચર્ચ કરે છે. બાહાર પણ એમ બોલાય છે કે જૈનોમાં લાડવા તરફ ધ્યાન વધારે આપવામાં આવે છે; જ્યારે એક ગૃહસ્થ નોકારસી જમાડવા પાછલ્લ આજેજ હજારો રૂપિયાનો ધૂમાડો કરે છે, પણ વીજે દિવસે તેની પાસે કોઈ ગરીબ જૈન મદદ માગવા જશે ત્યારે તે પચ્છત રહેતો જણાય છે. સંઘો અને સ્વામીવાત્સલ્યો જમાડવામાં પુન્ય છે ગ્રહ, પરંતુ તેના કરતાં આપણા લાચાર સ્વધર્મીવંધુઓને મદદ આપવાથી વધારે પુન્ય ઉપાર્જન થાય છે. છેલ્લા દુકાળને લીધે જૈન ભાઈઓને કેટલું સહન કરવું પડ્યું છે, તે કોઈકથીજ અજાણ્યું હશે. જૈનશાસ્ત્રમાં દાન, શીલ, તપ અને ભાવ, એ ચાર ગુણો અગ્રેસર ગણવામાં આવ્યા છે; તેમાં પણ અનુકંપાદાન સર્વથી મોટું ગણાય છે. તે દાનનો લાભ આપણા સ્વધર્મીભાઈઓને પણ મળવો જોઈએ. અન્ય ધર્મના ભીંખારીઓને આપણે મદદ આપીએ છીએ તેથી જે પુન્ય ઉપાર્જન થાય છે, તેના કરતાં ગરીબ સ્વધર્મી વંધુઓને મદદ આપવાથી વધારે પુન્ય ઉપાર્જન કરી શકાય છે; તે માટે જુદા જુદા ભાગોમાં ગરીબોને મદદ આપનારાં ગ્વાતાંઓ સ્થાપવાં જોઈએ, અને તેમાંથી સારી રીતે મદદ અપાવવાની ગોઠવણ કરવી જોઈએ. તે ગ્વાતાંઓને પોતાનો ગ્વચ્ચ ચલાવતાં ચોક્કસ બચાવ કરનારા ગૃહસ્થોએ ઉદારતાથી મદદ કરવી જોઈએ. તે મદદ કરવામાં પણ કેવી જાતની મદદ કરવી, એ સવાલ ઉપર શ્રાવક ધ્યાન આપવાની જરૂર છે. જો આપણી કોમના લાચાર વંધુઓને હમેશાં અનાજ વગેરે જીંદગીની હાજતો પૂરી પાડ્યા કરીએ, તો તેથી કોઈ આપણે સ્ત્રી મદદ આપી એમ કહી શકાશેજ નહિ. આપણા નિરુદ્ધમી વંધુઓને કેવી રીતે કમાઈ ગ્વાતા કરવા, એ સવાલજ શ્રાવક અગત્યનો છે અને તે ઉપર આપણે ગંભીર ધ્યાન આપવાનું છે.

લોકોને ઉદ્યોગે લગાડવાની જરૂર.

એ ઉપરાંત જેઓ મહેનતું અને કામ કરવાને રાંજી હોય તેમને ઉદ્યમે લગાડવા જોઈએ, તથા અનાથ વિધવાઓને ભરવા, સીવવા વગેરેના સારા ઉદ્યમો શીખવીને, તેમને પોતાનું ભરણ-પોષણ કરવાની સ્થિતિમાં મેલવાં જોઈએ. દુકાળના વ્યવસ્થામાં આપણા ગરીબ વંધુઓમાં ઘણી વિપત્તિ અને સંકટ ફેલાયું હતું, અને તેમના પ્રત્યે આપણે જેટલી મદદ કરવી જોઈએ, તેટલી થઈ હતી નહિ. પણ મને કહેતાં સુખી ઉપજે છે, કે, મુંબઈએ ઘણી સારી મદદ કરી હતી. પણ તે સર્વજન “ આગ લાગ્યા પછી કુવો ચોંટા ” જેવું હતું; જેથી જો પેહલાંથીજ આપણે તેનું ફંડ ઉમું કરી એક ગ્વાતું રાખ્યું હોય, તો પોતાના ગરીબ વંધુઓને મદદ આપવાને બને. મારા વંધુઓમાં ઘણા એવા હશે, કે જેઓ ગરીબ હોવા છતાં તેમનામાં પાન ચલાવવાની, તંબાકુ પીવાની કે બીજી ટેવ હશે. એવી ટેવોમાંથી એકજ ટેવ છોડી તેના પૈસા જો ફંડમાં તમો આપો, તો તમારા વંધુઓનું તમો ઘણું મદદ કરી શકશો. (તાલીઓ) એ ઉપરાંત તવંગર લોકોની પણ એ ફંડમાં નાળાં આપવાની ફરજ છે. લક્ષ્મી બહુ ચંપલ છે અને કોઈ ઠેકાણે સ્થિર રહેતી નથી, માટે તેવાઓએ તો બની શકે તેમ જલદીથી પોતાનાં નાળાંનો સદુપયોગ કરવો.

મિં. ટોકરશી નેણસી લોદાયાનું ભાષણ.

વરસાદ છે તે આશી સૃષ્ટિનું જીવન છે, પળ એ પાણી જેમ જમીન ઉપર જાય છે તેમ સ્વારા પાણીના સમુદ્રમાં પળ જાય છે. હવે જો સમુદ્રમાં પડેલું પાણી જો જમીન ઉપર પડે તો કેટલો મોટો પાક થાય ? તેજ રીતે પૈસામાં પૈસો પડે તેના કરતાં જ્યાં તેની વધુ જરૂર હોય ત્યાં આપણે પૈસો વાપરવો જોઈએ છે, તેને બદલે આપણે પૈસા લોકોને જમાડવામાં તથા વીજી અનેક રીતે વાપરીએ છીએ. તમો ઘણીવાર તમારા મિત્રને જમાડવા બોલાવો છો, ને તેનું પેટ ભરેલું હોય છે તો પળ તમો તેને એક લાડુ વધુ જમવા આગ્રહ કરો છો; પળ તેજ વેળા તમારા ઘણા જૈનબંધુઓ એક મુંઠી અનાજ માટે કેવા ટલવે છે, તે તમો યાદ રાખતા નથી. પળ ગરીબોને યાદ કરી તેમને મદદ કરવાની દરેક જૈનની ફરજ છે. આપણી કોમના ગરીબોને ઉદ્યોગો લગાડવા માટે “ જૈન ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ફંડ ” ઉમું કરવામાં આવ્યું હતું, પળ દિલ્લીરી મળ્યું છે કે તેને પુરતી મદદ નહીં મળવાથી તે કામ સફળ થયું નથી. તેને બદલે નાચ કરવામાં અને વીજાં સ્વરચોમાં આપણા જૈનભાઈઓ પૈસા સ્વરચે છે તે દિલ્લીરી મળ્યું છે.

—:0:—

શેઠ સુજાનમલજી સુલતાનમલજી મંડારીનું હિંદીમાં ભાષણ.

પ્રથમ પંચ પરમૈષ્ઠી તથા દેવગુરુને નમસ્કાર કરીને, સમાપતિ, તેમજ ચીફ સેક્રેટરી સાહેબ અને સર્વ જૈનબાંધવોને પ્રણામ કરું છું. આપ સાહેબોએ મારા પર કૃપા કરીને જૈન નિરાશ્રિત ભાઈઓ તથા વહેનોને આશ્રય આપવાના સંવેદમાં બે બોલ બોલવાની મને રજા આપેલ છે. આ મને પહેલોજ અગ્રસર આવા મહાજન મંડલમાં ભાષણ કરવાને મળેલો છે. મારા પ્યારા ભાઈઓ ! આ વિષયનો અર્થ સર્વ મહાશયો સમજે છે, તથાપિ એ વિષય ઉપર હું પળ કાંઈક બોલવા માટે આપના થોડા સમયને રોકવા चाहું છું.

નિરાશ્રિત જૈનોને આશ્રય આપવો એ આપણા લોકોનું મુખ્ય કર્તવ્ય કર્મ છે; કેમકે ધર્મ નથા જ્ઞાતિની વૃદ્ધિ થશે. એવા લોકોને આશ્રય ન આપવાથી ઘણાક લોકો દિન પ્રતિદિન પડતી હાલતે પહોંચતા જશે, કેમકે આશ્રય વગરની તેઓ શું કરી શકે ? સંવત્ ૧૯૫૬ ના દુકાળમાં કંઈક લોકો ખિસ્તિ થઈ ગયા એ સર્વ નિરાશ્રિતનું જ ફલ છે. જો એ વગર આશ્રય આપવામાં આવ્યો હોત તો સ્વચિત્ એવો વનાવ વનતજ નહિ.

જેઓ ઉદ્યમ રોજગાર કરી શકે તેવી સ્થિતિમાં હોય, તેવાઓને ધન તથા સલાહનો આશ્રય દેવો જોઈએ. અપંગ-આંધળા વગેરે અનાથો કે જેઓને કોઈનો આશ્રય નથી, તેઓને સ્વાવા પીવાનો આશ્રય દેવો જોઈએ.

પળ સર્વ નિરાશ્રિતોને સ્વાવાપીવાનો આશ્રય આપવામાં આવશે, તેમજ સર્વ આલસુ બની માત્ર સ્વાવાપીવા ઉપરજ પડ્યાં રહેશે, જેવાં કે હાલ પાલિત્તપ્પામાં પડેલાં મૈજૂદ છે. એઓમાં કેટલાંક તન્દુરસ્ત અને ઉદ્યમ કરી શકે એવાં છે, છતાં પળ વગર મહેનતે સ્વાવાપીવા મળે તો ઉદ્યમ કોણ કરે ? જો એવાં તન્દુરસ્ત મનુષ્યોને માટે પળ આવીજ સ્થળ રાખવામાં આવશે તો વીજાઓ પળ આલસુ થઈ જશે; એ માટે નિરાશ્રિતને આશ્રય આપવાની સ્વામ ફરજ છે. મને સમય થોડોજ મળ્યો છે એ વાસ્તે મારે કંઈ વિશેષ કહેવું હતું, પળ હાલ માર્ફી માનું છું.

શેઠ પ્રેમચંદ રાયચંદે આપેલું અનુમોદન તથા તેઓએ નિરાશ્રિત ફંડમાં આપેલી રૂપિયા પાંચ હજારની મદદ.

શેઠ પ્રેમચંદ રાયચંદે કેટલાક અસરકારક શબ્દોમાં એ દરખાસ્તને અનુમોદન આપતાં, નિરાશ્રિતોને મદદ માટે રૂ. ૫૦૦૦ ની રકમ આપવા પોતે ખુશી વતાવી હતી.

અત્રે પ્રમુખ રાય બટ્ટીદાસજી બહાદુરે સભામાં જાહેર કર્યું હતું, કે મુંબઈના જાણીતા જૈન આગેવાન ગૃહસ્થ મી. પ્રેમચંદ રાયચંદે નિરાશ્રિત ફંડમાં રૂપિયા પાંચ હજારની રકમ ભેટ આપવા જણાવ્યું છે, જે આ કૉન્ફરન્સ ઉપકાર સાથે સ્વિકારે છે. (તાઢીઓ તથા હર્ષનાદ).

છેવટે નિરાશ્રિત જૈનોને આશ્રય આપવાની દરખાસ્ત મતલેતાં સર્વાનુમતે પનાગ થયેલી પ્રમુખે જાહેર કરી હતી.

અત્રે મી. ગુલાબચંદ દઢાણ જણાવ્યું કે “નિરાશ્રિતને આશ્રય આપવાનો સવાલ પૂરો છે, કે મારું ગલું સારી હાલતમાં નથી છતાં મારે કાંઈક તે વિષે કહેવું જોઈએ. જે વચ્ચાંઓનાં માતા-પિતા મરણ પામ્યાં હોય છે, તેઓ કેવી દુઃખી હાલતમાં હોય છે તેનો વિચાર કરી, પ્રસિદ્ધ શેઠ પ્રેમચંદ રાયચંદે (તાઢીઓ) પોતાની તરફથી પાંચ હજાર રૂપિયા આપ્યા છે. તેમની ઉદારતા પ્રશંસનીય અને અનુકરણીય છે. વની શકે ત્યાંસુધી આપણા માઈઓએ યથાશક્તિ મદદ આપવી, પણ મારી પ્રાર્થના છે. ”

ठराव ६ ठो.

६. जीवदया बाबत.

अहिंसा परमो धर्मः—ए आपणा जैन धर्मनो मूळ सिद्धांत छे तेथी करी

१. सर्वे जीवोनी रक्षा करवा,

२. तेमनी हिंसा थती होय ते योग्य प्रयास लई अटकाववा,

३. सारां बंधारणथी पांजरापोळ जेवां खातां दरेक स्थळे स्थापवा तथा चाखवटथी चलाववा,

४. पशुओ-उपर गुजरतुं घातकीपणुं अटकाववा माटे योग्य उपायो योजवा,

५. प्राणीओनां शरीरनां अवयवोथी वनती चीजो माटे प्राणीओ उपर जूदी जूदी अने घणीज कुरता गुजरे छे, तेथी करी ते बनावटनी चीजो उपयोगमां न लेवा,

६. तथा तेवा अनेक बीजा रस्ते जीवदया जेवा उत्तम कार्यने उत्तेजन आपवाने माटे, वा कॉन्फरन्स दरेक जैन वंशुओनुं ग्वास ध्यान गेचे छे.

७. जीवदयाना संबन्धमां जे राजाओ तथा अन्यदर्शनीय गृहस्थो, प्रशंसापात्र पगव्यां मेर्यां होय, तेमनो तार अथवा पत्रद्वारा उपकार मानवो.

दरखास्त करणार—मी. चिमनलाल ललुभाई. सब जज—सुरत.

टेको आपनार—डॉ. त्रिभोवनदास मोतीचंद शाह—एल. एम.—जुनागढ़.

अनुमोदन आपनार—डॉ. लाला हरखचंदजी बी. ए. एल. एम. एन्ड एस.
अजमेर.

डॉ. हरखचंद अमलख—अमदावाद.

वैद्य मगनलाल लालचंद—सुरत.

लाला ताराचंदजी—पंजाब.

शेठ कुंवरजी आणंदजी—भावनगर.

મી. ચિમનલાલ લલ્લુભાઈનું ભાષણ.

“ મહેરબાન પ્રેસિડન્ટ સાહેબ, જૈન બંધુઓ, સુજ્ઞ સદ્ગૃહસ્થો અને બાનુઓ !

વીર્જા જૈન શ્વેતાંબર કૉન્ફરન્સના આગેવાન ગૃહસ્થો તરફથી “ અહિંસા ” ના વિષય ઉપર વિવેચન કરવા મને આજ્ઞા થઈ છે. એ વિષય એવો ગહન, પ્રૌઢ અને મહત્વવાળો છે કે, એના ઉપર યથેચ્છ અને વાસ્તવિક વિવેચન કરવા મારા જેવા અલ્પ બુદ્ધિના માણસને શક્તિ ન હોય તે સ્વાભાવિક છે. અને તેથી કરીને મારા કરતાં સારા અનુભવી અને વિદ્વાન્ વક્તાને એ વિષય સોંપવામાં આવ્યો હોત, તો તે વધારે સારું વિવેચન કરી શકત. વઢી તેની સાથે મેં આજે ત્રાવીશ વર્ષથી વક્તાનો ધંધો છોડી શ્રોતાનો ધંધો સ્વિકારેલો છે; અને આપવામાં આવેલો સમય પણ થોડો છે, તેથી સદરહુ વિષય ઉપર યોગ્ય વિવેચન હું કરી શકીશ એમ આશા નથી, અને જે કહેવામાં આવશે તે પણ ધ્રુવી ભરંજી હશે; તોપણ મારા ઉપર થયેલી આજ્ઞા અનુસાર હું જે કહીશ, તેમાં જે કોઈ ધ્રુવી માલુમ પડે તે દરગુજર કરવા કૃપા કરશો.

‘અહિંસા પરમો ધર્મઃ’ એ જૈનધર્મનો મુલ્ય સિદ્ધાંત છે. એ સિદ્ધાંત સાબિત કરવા વિશેષ પુરાવાની જરૂર નથી, કારણકે આ સૃષ્ટિની સપાટી ઉપર પ્રવર્તતા દરેક ધર્મમાં તેનો સ્વિકાર થયેલો છે. દરેક ધર્મવાળાએ કેવે કેવે પ્રકારે એના અંગીકાર કરેલો છે. એ બાબત વિવેચન કરવા જેટલો આજે વખત નથી, તોપણ એટલું કહેવું બસ છે કે સામાન્ય રીતે દરેક ધર્મમાં એનો સ્વિકાર થયેલો છે. યોગકૌસ્તુભ નામના ગ્રંથમાં યમનિયમના દશ પ્રકાર બતાવેલા છે, તેમ પાતાંજલ સૂત્રમાં પણ યમના પાંચ પ્રકાર અને નિયમના પાંચ પ્રકાર એ પ્રમાણે દશ પ્રકાર બતાવેલા છે, તેમાં અહિંસા મુલ્ય પ્રકાર ગણેલો છે. જેવી રીતે હસ્તિના પગલામાં વીજાં પ્રાણીઓનાં પગલાં અંતર્ભૂત થાય છે, તે પ્રમાણે અહિંસાના પ્રકારમાં વીજા નવ પ્રકાર અંતર્ભૂત થાય છે. અહિંસાની વ્યાખ્યા આપવાની જરૂર નથી તોપણ એટલું કહેવું જરૂરનું છે. કે કોઈ પણ પ્રાણીનો કોઈ પણ પ્રકારથી કોઈ પણ કાલમાં ટ્રાહ ન કરવો, એટલે મન, વચન અને શરીરવડે કોઈ પણ પ્રાણીને કોઈપણ પ્રકારથી પીડા ન કરવી, તે અહિંસા કહેવાય છે.

હિંસા ત્રણ પ્રકારથી થાય છે એટલે ૧ ક્રૂતા (ખોતે કરેલી), ૨ કારીતા (વીજા પાસે કરાવેલી), અને ૩ અનુમોદિતા (અનુમોદન કીધેલી), એ રીતે ત્રણ પ્રકારે હિંસા થાય છે. વર્ણા એના વીજા પણ પ્રકાર છે, એટલે લોમથી—માંસ ચર્માદિની લાલચથી, ક્રોધથી અને મોહથી—એટલે પશુઆદિના વધથી ધર્મ થશે, એવી સમજથી પણ હિંસા કરવામાં આવે છે. અહિંસાનું પાલન કરવાથી સર્વ પ્રાણીઓ સાથે મૈત્રીભાવ થાય છે, અને તેથી અહિંસા એ અન્ય યમનિયમનું મૂલ્ય ગણાય છે. વર્ણા આ સૃષ્ટિમાં અહિંસા જેવો વીજો ધર્મ નથી. કહ્યું છે કે:—

શાન્તિ તુલ્યં તપો નાસ્તિ ન સંતોષાત્પરમં સુખમ્ ।

નાસ્તિ તૃષ્ણાં પરો વ્યાધિર્ન ચ ધર્મો દયાપરઃ ॥

ક્ષમાતુલ્યં તપો નાસ્તિ સંતોષાન્ન પરં સુખમ્ ।

ન દયાસદૃશં જ્ઞાનં નાસ્તિ પ્રાણસમં મયમ્ ॥

સત્યેનોત્પદ્યતે ધર્મઃ દયા દાનેન વર્ધતે ।

ક્ષમયા સ્થાપ્યતે ધર્મઃ ક્રોધો લોભાદિનશ્યતિ ॥

અહિંસાલક્ષણો ધર્મઃ અધર્મ પ્રાણિનાં વધઃ ।
 તસ્માત્ ધર્માર્થિભિર્લોકૈઃ કર્તવ્યા પ્રાણીનાં દયા ॥
 યો દદ્યાત્ કાંચનં મેરુ કૃત્સ્નાં ચૈવ વસુંધરામ્ ।
 એકસ્ય જીવિતં દદ્યાત્ ન ચ તુલ્યં યુધિષ્ઠિર ॥

વઢી કૃષ્ણ મહારાજે યુધિષ્ઠિરને કહ્યું છે કે, એક માણસ એક જીવને જીવિતદાન આપે, તેની બરોબરી જે માણસ સોનાના મેરુ પર્વતનું તેમજ આગ્રી પૃથ્વીનું દાન આપે, તે કરી શકતો નથી.

અભય મધ્યે કીટસ્ય સુરન્દ્રસ્ય સુરાલયં ।
 સમાના જીવિતાકાંક્ષા સમં મૃત્યુભયં દ્વયોઃ ॥

હવે અહિંસાની કિંમત એ પ્રમાણે વધુ હોવાનું કારણ શું છે, તે ઉપર વિચાર કરીશું તો મારુમ પડશે કે વિષ્ટામાં રહેલા કીડાને અને સ્વર્ગમાં રહેલા ઇંદ્રને જીવવાની આકાંક્ષા અને મૃત્યુનો ભય સરખો હોય છે. કહ્યું છે કે:-

જીવાનાં રક્ષણં શ્રેષ્ઠં જીવા જીવિતકાંક્ષિણઃ ।
 તસ્માત્સમસ્તદાનેભ્યો ભયદાનં પ્રશસ્યતે ॥

દરેક પ્રાણીને જીવવાની આકાંક્ષા હોય છે, તેથી જીવિતદાન આપવું એના જેવું બીજું દાન નથી.

વૈરિણોપિ હિ મુચ્યંતે પ્રાણાન્તે તૃણભક્ષણાત્ ।
 તૃણાદારાઃ સદૈવેતે હન્યંતે પશવઃ કથમ્ ॥

રાજ્યસીતિ પ્રમાણે લડાઈમાં પરાજય પામેલો શત્રુ મુખમાં તૃણ છે છે, તો તેને છોડી મૂકવામાં આવે છે; તો પછી તૃણના ઉપર સદૈવ નિર્વાહ ચલાવનારાં પ્રાણીનો વધ કરવો કોઈ પણ પ્રકારે બ્યાજબી નથી.

વઢી અહિંસાનું પાલન કરવાથી ઘણા પ્રકારના ફાયદા થાય છે.

દીર્ઘમાયુઃ પરં રૂપમારોગ્યં શ્લાઘનીયતા ।
 અહિંસાયાઃ ફલં સર્વં કિમન્યત્કામદેવતા ॥

સદેરહ પ્રમાણે કોઈપણ કારણસર કોઈપણ પ્રાણીનો નાશ કરવો બ્યાજબી નથી. યજ્ઞ કરવાનો કહેલો તે પણ કેવા પ્રકારનો કહેલો છે, તે નીચેના શ્લોક ઉપરથી જણાશે.

સત્યંયૂપં તપોહાગ્નિઃ પ્રાણાશ્ચ સમિધો મમ ।
 અહિંસામાહુતિં દદ્યાત્ એષ યજ્ઞઃ સનાતનઃ ॥
 ઇન્દ્રિયાણિ પશૂન્કૃત્વા વૈદ કૃત્વા તપોમયીઃ ।
 અહિંસામાહુતિં કૃત્વા આત્મયજ્ઞં સજામ્યહમ્ ॥

તુલસીદાસ કવિ પણ કહી ગયા છે કે:—

દયા ધર્મનો મૂલ છે, પાપ મૂલ અભિમાન,
તુલસી દયા ન છોડીએ, જવલગ ઘટમે પ્રાન.

શામળમટ કવિ પણ દયાની વાવતમાં નીચે પ્રમાણે કહે છે:—

કાજલથી કાઠો કપૂત, તનથી વહાલી લાજ,
દયા દાનથી ડજલી, કુલ અજવાળણ કાજ.

મદરહુ પ્રમાણે અહિંસાની વાવતમાં જુદા જુદા વ્યવે જુદા જુદા મહાત્માઓ, અનેક વેધો ગ્રંથો પૃથી થતા પાયદા વતાવી એની પ્રશંસા કરેલી છે, તો એ વિષે વિશેષ ટાંચ્યા દર્શાવતાં ન આપતાં એના નીચે પ્રમાણે વિભાગ કરવા હું ઇચ્છા રાખું છું.

જીવ દયાના મુખ્ય બે વિભાગ થઈ શકે છે:—

૧ દ્રવ્ય દયા.

૨ ભાવ દયા.

નાવદયાના બે વિભાગ થઈ શકે છે:—

૧ સ્વદયા.

૨ પર દયા.

સ્વદયાને માટે ઇટલુંજ કહેવાનું છે કે દરેક પ્રાણી પોતાની કરણી પ્રમાણે પલ્લ ભેગાવે છે, પરંતુ તેણે ઇટલો વિચાર કરકનો છે કે આ સંસારમાં પોતાની વસ્તુ શું છે અને પાપકો શું છે, મગાસંબંધીનો સંબંધ સ્વાર્થી છે કે નિઃસ્વાર્થી છે, ક્ષણિક છે કે સ્થાયી છે, અને દેહ અને આત્માનો ધર્મ શું છે, એ વાવતો ઉપર વિચાર કરી પોતાની ઇદ્રિઓનો નિગ્રહ કરી, મનને અંકુશમાં લાવી પોતાના આત્માને પરભાવમાં રમતો ગ્વેસેડી, સ્વભાવમાં રમણ કરાવવું એ સ્વદયા છે.

હવે પરદયાની વાવતમાં આપણા મહા મુનિરાજ મહારાજો ઉપદેશ કરતા આવ્યા છે, અને દરેક પ્રાણીના ઉપર દયાનું સિંચન કરે છે, ઇટલે એ વિષે વિશેષ ન બોલતાં ઇટલુંજ કહેવું બસ છે. કે કોઈપણ મનુષ્ય યોગી સંગતને લીધે કિંવા કર્મોદયને લીધે ઉન્માર્ગે ચાલતો હોય ઇટલે અતિવિરુદ્ધ વર્તણૂક કરતો હોય, તો તેને સદુપદેશ દઈ મુમાર્ગે ચડાવવો; અને કદાચ તેમ ન બની શકે તો તેના ઉપર કોઈપણ પ્રકારનો રોશ ન રાખતાં, તે પોતાનાં પુર્વકર્મનાં પલ્લ ભેગાવે છે એમ સમજી, તેના ઉપર દયા રાખવી.

હવે દ્રવ્યદયાના મુખ્ય બે વિભાગ છે:—

૧. મનુષ્ય પ્રાણી સંબંધે દયા.

૨. પંશુ પક્ષી આદિ પ્રાણીઓ સંબંધે દયા.

મનુષ્ય પ્રાણી સંબંધે દયાના વિભાગ નીચે પ્રમાણે થઈ શકે છે:—

૧. અશક્ત મનુષ્યપર દયા.

૨. શક્ત મનુષ્યપર દયા.

અશક્ત મનુષ્ય ઇટલે અપંગ, પાંગલા, લૂલા, કઈ મનુષ્યોપર દયા કરવી, તેમજ વાલ્યા-વસ્થાના, માં બાપ વગરના નિરાશ્રિત બાલકોપર દયા કરવી. અપંગ, લૂલા, પાંગલા, અને કઈ મનુષ્યો પોતાની અશક્તિને લીધે પોતાનાં ઉદરનિર્વાહ ચલાવવા અશક્ત હોય છે, તેમજ માં બાપ વગરના નિરાશ્રિત બાલકો પણ પોતાના ઉદરનિર્વાહ માટે બંધો કરવા અશક્ત હોય છે. એવાં પ્રાણીઓ ઉપર દરેક જૈન બંધુએ દયા કરી તેઓને ઉદરનિર્વાહનાં સાધનો પ્રાપ્ત પાડવાં જોઈએ છે. ઇટલુંજ નહીં, પણ જેઓ કોઈપણ હુન્નરકલા શીખી શકે એવા હોય. તેઓને તે શીખવી ઉદ્યમે વઢગાડવા જોઈએ, તેમજ નિરાશ્રિત બાલકોને માટે નિરાશ્રિતગૃહ સ્થાપવાં જોઈએ. તેમજ તેઓને વિદ્યા આદિ દાન આપી સન્માર્ગે ચડાવવાં જોઈએ.

હવે સશક્ત મનુષ્ય પ્રાણી સંબંધે દયાની બાબતમાં પ્રથમ એ કહેવાનું છે, કે જેઓ આવરુ-દાર કુટુંબના પણ ગરીબ સ્થિતિના હોય, અને જેઓ કોઈપણ માણસ પાસે ઉઘાડી રીતે યાચના કરી મદદ માગી શકતા ન હોય અને ભૂખમરાથી રીવાતા હોય, તેઓને ગુપ્તરીતે અન્નવસ્ત્રાદિની મદદ કરવાની દરેક જૈનબંધુની ફરજ છે; કારણકે કીર્તિદાન કરતાં ગુપ્તદાનનું ફલ મોટું છે.

સશક્ત પ્રાણીઓને વિશ્રાંતિ અને આસાણ મળે એવી યોજના કરવાની પણ જરૂર છે, જેવાં કે વિશ્રામસ્થાન, પાણીની પરબો, ધર્મ શાળાઓ, નવાળો વિગેરે.

ગરીબ માંબાપનાં છોકરાંઓ જેઓ વિદ્યા અભ્યાસ કરવાને ઉત્સાહી હોય, પરંતુ પોતાનાં બાપની ગરીબ સ્થિતિને લીધે સ્કૂલ ફી વિગેરે આપવાં અશક્ત હોવાથી વિદ્યાભ્યાસ કરી શકતા ન હોય, એવાંઓને સ્કૂલ ફી વિગેરે આપી મદદ કરવી, એ આપણા શ્રીમાન્ જૈનબંધુઓની ફરજ છે. તેમજ તેઓને ઘોરાકની સોઈને માટે બોર્ડીંગ હાઉસ સ્થાપવાની જરૂર છે.

જે લોકો વિદ્યાભ્યાસ કરી શકે એવા ન હોય, પણ કોઈ હુન્નર શીખી શકે એવા હોય, તેઓને હુન્નર શીખવા મદદ આપી રોજીએ વઢગાડવાની જરૂર છે. સદરહુ વાવતો વિવેક વ્યવહારિક અને ધાર્મિક કલ્પવૃક્ષોની બાબત બોલનાર સજ્જનો તરફથી વિશેષ વિવેચન કરવામાં આવેલું હોવાથી મનુષ્ય પ્રાણી સંબંધે દયાની બાબતમાં મારું બોલવું સમાપ્ત કરું છું.

હવે પશુ પક્ષી આદિ પ્રાણીઓ સંબંધે દયાની બાબતમાં નીચે પ્રમાણેના વિષયો ઉપર બોલવાનું છે:—

૧. સર્વે જીવોની રક્ષા કરવી,
૨. તેમની હિંસા થતી હોય તે યોગ્ય પ્રયાસ લઈ અટકાવવી,
૩. સારા બંધારણની પાંજરાપોલ જેવાં ધાતુ દરેક સ્થળે સ્થાપવાં તથા ચલાવવાં,
૪. પશુઓ ઉપર ગુજરતું ઘાતકીપણું અટકાવવા માટે યોગ્ય ઉપાય યોજવા,
૫. પ્રાણીઓનાં શરીરના અવયવોથી બનતી ચીજો માટે પ્રાણીઓ ઉપર જુદાં જુદાં અને ઘણીજ ક્રુરતા ગુજરે છે, તેથી કૃત્રી તે બનાવટની ચીજો ઉપયોગમાં ન લેવી,
૬. તેવા તેવા અનેક બીજા રસ્તે જીવદયા જેવા ઉત્તમ કાર્યને ઉત્તેજન આપવાને માટે આ કોન્ફરન્સ દરેક જૈનબંધુઓનું ધ્યાન સેવે છે.

હવે સર્વે જીવોની રક્ષા કરવામાં પ્રાણીમાત્રનો થતો નાશ અટકાવવો, તેમજ પ્રાણી, માત્રને બંધીગ્વાનામાંથી મુક્ત કરવાનો સમાસ થાય છે. પ્રાણીમાત્ર ઉપર દયા રાખવી, તેઓની સાથે મૈત્રીભાવ રાખવો અને તેઓની રક્ષા કરવી, એ દરેક જૈનબંધુનું કર્તવ્ય છે, એ વિષય ઉપર વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે. દરેક વસ્તુને બે બાજુ હોય છે અને તે દરેકમાં ન્યૂનાધિકપણ હોય છે, પરંતુ દયા એ એવી વસ્તુ છે કે જેની બંને બાજુ સમતુલ્ય છે. એ વિષે શેક્સપિયર કવિ એ પ્રમાણે કહે છે કે દયાનો ગુણ એવો છે કે, વગર દવાળ કરે ધીમી વૃદ્ધિની માફક આસમાન-માંથી તે નીચે વૃદ્ધિ કરે છે. દયા જે શસ્ત્ર કરે છે તેને મુખ થાય છે એટલુંજ નહીં, પણ તે જેના ઉપર કરવામાં આવે છે તેને પણ મુખ થાય છે. એ સર્વમાં બલીષ્ઠી બલીષ્ઠી છે, રાજાના તરફ કરતાં પણ ઊંચી પદવી ધરાવે છે. રાજાનો રાજદંડ તેની દુનિયાદારીની સત્તા બતાવે છે, જે રાજદોર અને અમલથી રાજની મીતિ અને ધાસ્તી ઉત્પન્ન કરે છે; પરંતુ દયા એ રાજ્ય-સત્તાથી અધિક છે, એ રાજાઓના અંતઃકરણમાં વાસો કરે છે અને ખુદ પરમાત્માનો અંશ છે, અને આ પૃથ્વી ઉપરની સત્તા પરમાત્માના અંશરૂપ ત્યારે દેખાય છે, કે જ્યારે ન્યાય દયા મિશ્રીત હોય છે ત્યારે. સદરહુ પ્રમાણે શેક્સપિયર કવિ દયા સંબંધી કહે છે, તે કેવળ યોગ્ય છે અને તેથી પ્રાણીમાત્રની રક્ષા કરવી એ દરેક જૈનબંધુનો ધર્મ છે. જૈનબંધુઓ! આપણા લોકોમાં વચ્ચેનાવચ્ચે ફંડો ઉભાં કરી પશુપક્ષી આદિ પ્રાણીઓને નાશથી બચાવવો તથા તેમને બંધી-ગ્વાનેથી છોડવવા યત્ન થતા આવે છે, થાય છે, ને થશે; એટલે એ બાબત વિશેષ બોલવાની આવશ્યકતા નથી, તોપણ એટલું કહેવાની જરૂર છે કે પશુપક્ષી આદિ પ્રાણીઓને બંધીગ્વાને નાગ્વનાર શસ્ત્રોને કોઈ બીજે ધંધે લગાડવા તજવીજ થઈ શકે તો વધારે સારું; 'કારણકે આપણા લોકો દયાના પરિણામથી પશુપક્ષી આદિ પ્રાણીઓને બંધીગ્વાનામાંથી પેસા આપી મુક્ત કરાવે છે; પરંતુ એ ધંધો કરનારને એક રીતે પોતાના ધંધમાં ઉત્તેજન મળી, ફરી તે ધંધો કરવા તત્પર થાય છે, તેથી બની શકે તો એવા શસ્ત્રોને કોઈ બીજા ઉદ્યમમાં વળગાડવા એ મારા નમ્ર અભિપ્રાય પ્રમાણે વધારે યોગ્ય છે.

બીજો વિભાગ પશુઓની હિંસા થતી હોય તે યોગ્ય પ્રયાસ લઈ અટકાવવા બાબતનો છે. એનો સમાસ ઉપર કહેલી હકીકતમાં આવી જાય છે, તેથી એ વિશેષ બોલવાની જરૂર નથી.

ત્રીજો વિભાગ સારા બંધારણથી પાંજરાપોઠ જેવાં જાતાં દરેક સ્થળે સ્થાપવા તથા ચલાવવા બાબતનો છે. પાંજરાપોઠ રાત્રે ઓઢાંઢોર જાતું દરેક જૈનબંધુની જાણમાં સારી પેટે હોવું જોઈ-એ. પાંજરાપોઠ સ્થાપવાનો હેતુ એવો છે કે અશક્ત જાનવરોનું એ જગાએ પાલનપોષણ કરવું અને તેઓની દુઃખી સ્થિતિનું નિવારણ કરવું. એ પાંજરાપોઠો માટે આપણા લોકો તરફથી તેમજ બીજા લોકોની મદદથી, સ્થળે સ્થળે ફંડો મેળા કરવામાં આવે છે, અને પાંજરાપોઠનો કારોબાર ચલાવવામાં આવે છે, પરંતુ જે હેતુથી પાંજરાપોઠ સ્થાપવામાં આવે છે, તે હેતુનો બરાબર અમલ થાય છે કે નહિ, એ દરેક જૈનબંધુની જોવાની ફરજ છે. પાંજરાપોઠમાં અશક્ત પ્રાણીઓને ઘાસ પૂરું પાડવું તેથીજ તેનું સંરક્ષણ થયેલું સમજવાનું નથી; દરદી પ્રાણીને દવા વિગેરેનો બંદોબસ્ત બરાબર થાય છે કે નહીં, તેમજ તમામ પ્રાણીઓને રહેવાની જગ્યા સુવ્વહ, ચોલ્લી રાખવામાં આવે છે કે નહિ, તેઓને આપવામાં આવતું ઘાસ કિંવા ડાંગો સારો અપાય છે કે નહિ, અને તેઓને પીવા માટે પાણી સ્વચ્છ અને નિર્મલ આપવામાં આવે છે કે ગંદુ પાણી આપવામાં આવે છે, એ

વિષે જોવાની અને તપાસ રાખવાની યાસ જરૂર છે; કારણકે એ બાબત તપાસ રાખવામાં ન આવે, તો અશક્ત પ્રાણીઓને સુખ આપવાના જે હેતુથી ફંડ ઉમું કરવામાં આવે છે તે હેતુ નિષ્ફળ થવા જેવું થાય છે. વઢી દરેક પાંજરાપોઠનો વહીવટ કરનાર શરૂસે ઇટલું જેવાની યાસ જરૂર છે, કે પોતાના વહીવટની પાંજરાપોઠમાં જેટલા અશક્ત જાનવરોને સગવડતાથી રાખી શકાય તેના કરતાં વધુ સંખ્યા મોર્ગા થઈ જોઈએ નહિ; કારણકે તેમ થવાથી પાંજરાપોઠમાં રહેલાં જાનવરોને તેમજ નવાં આવેલાં જાનવરોને બેસવા ઉઠવાની, તેમજ હરવા ફરવાની જોઈતી જગ્યા ન હોવાને લીધે, તેમજ જોઈતી ચોરૂંચી હવા ન મળવાને લીધે અસુખ થાય છે ઇટલુંજ નહિ, પણ પ્રસંગે તેઓ રોગના ભોગ થઈ પડે છે. વઢી પાંજરાપોઠમાં આવતાં જાનવરોમાં ચેપી રોગનું જાનવર જણાય, તો તેને બીજાં જાનવરથી ઇલાયદું રાખી તેની સારવાર કરવાની જરૂર છે; પરંતુ બીજાં જાનવરો સાથે તેને રાખવાથી બીજાં જાનવરોને પણ એવાજ પ્રકારનો રોગ લાગુ થઈ તે દુઃખી થાય છે. વઢી પાંજરાપોઠ જેવા કારણવાનાની ઝપજ તથા ચરચનો હિસાબ ચોખવટથી રાખવો જોઈએ, અને દરવર્ષે તે છપાવી જે ગામમાં તે પાંજરાપોઠ હોય, અને જેઓનું હિત તેમાં રહેલું હોય, તેઓને એ છપાયેલા હિસાબની પ્રત મોકલી આપવી જોઈએ.

પશુઓ ઉપર ગુજરતું ઘાતકીપણું અટકાવવા માટે યોગ્ય ઉપાયો યોજવા સંબંધે કમી-ટીઓ નીમવાની જરૂર છે. કેટલેક પ્રસંગે આપણા જોવામાં આવે છે, કે જાનવરો ઉપર તેઓની શક્તિ ઉપરાંત બોજો લાદી કે ગાડી વિગેરેમાં ભરી તેમની પાસે ચેંચાવવામાં આવે છે, તેમજ કેટલેક પ્રસંગે અપંગ અને દરદવાળાં જાનવરો પાસે પણ બોજો ચેંચાવવામાં આવે છે, તે તેઓની ઉપર ચરચરું ઘાતકીપણું છે. એ ઘાતકીપણું અટકાવવા આપણા તરફથી ફંડ ઉમું કરી, ગુનેહગારને નશિયતે પહોંચાડવાની જરૂર છે. કેટલેક ઠેકાણે એ પ્રમાણે ઘાતકીપણું ગુજારનારને નશિયત પહોંચાડવાની યોજનાઓ થયેલી માલુમ પડે છે; પણ જે ઠેકાણે તેવી યોજના ન હોય ત્યાં તે થવાની જરૂર છે. આપણા પરમ, દયાળુ અંગ્રેજ સરકારના રાજ્યમાં પોલિસ તરફથી પણ, એવા માણસોપર ફરિયાદ થઈ નશિયત કરાવવામાં આવે છે.

પ્રાણીઓના શરીરના અવયવોથી બનતી ચીંજો માટે, પ્રાણીઓ ઉપર જુદી જુદી અને ચીંજો કરતા ગુજરે છે, તેથી કરીને તે બનાવટની ચીંજો ઉપયોગમાં ન લેવી. સદરહુ બાબત કહેવાનું એ છે, કે બહારના દેખાવથી મોહ પામી ક્ષણિક શોભાને માટે પીછાં વિગેરેથી સુશોભિત કરેલી ટોપીઓ ઝંચી કિંમત આપી આપણે ખરીદિયે છીએ; પરંતુ જે પીછાં વિગેરેથી ટોપીઓને સુશોભિત કરવામાં આવે છે તે જીવતાં પક્ષીઓનો નાશ કરી મેઢાવવામાં આવે છે. એવી ટોપીઓ વાપરવાથી દરેક જૈનબંધુએ દૂર રહેવું જોઈએ.

જૈનબંધુઓ! ઉપર કહેલા તમામ વિષયો ઉપર યોગ્ય મનન કરી, આપ તને મન ને ધનથી કોઈપણ પ્રાણીને કોઈપણ પ્રકારથી કોઈપણ વચ્ચે થતી પીડા દૂર કરી, તેઓની રક્ષા કરવા તત્પર રહેશો એવી આશા રાખી, હું મને સોંપેલા વિષય ઉપર મારું બોલવું સમાપ્ત કરું છું.

ડૉ. ત્રિંભોવનદાસ મોતીચંદ શાહનું ભાષણ.

પ્રમુખ સાહેબ, માર્ડીઓ અને બહેનો ! આ કોન્ફરન્સે હાથ ધરેલાં જૂદા જૂદા વિષયમાં જીવદયાનો એક છે, અને સર્વથી વિશાળ છે. એના વિષે મારા વિદ્વાન મિત્રે વિવેચન કરેલું.

છે અને તેમને અનુમોદન આપવાનું મારા પ્રત્યે સોંપેલું છે. આશ્રમમાંથી છૂટાંને સંવર ધારણ કરવાનું આપણા ધર્મનું મહા પરમાન છે. આપણા ધર્મ સિવાય અન્ય ધર્મવાળા સાંભળીને અજા-યબ થશે, કે આપણે બીજા જીવને હણ્યા સિવાય, હણાવ્યા સિવાય તથા બીજો કોઈ હણતો હોય તેને અનુમોદન દીધા સિવાય પૃથ્વીપર જે જે હિંસા થતી હોય અને ઘાતકીપણું ગુજરતુ હોય, અગર અહરનિશ જે વનસ્પતિ આદિનો નાશ થતો હોય, તેના પાપનો કોઈક અંશે પ્રત્યેક મનુષ્યનો જીવ તેને વોસરાવે નહીં ત્યાંસુધી ભાગીદાર થાય છે. બહુ ડંડો અને મહત્વનો પ સિદ્ધાંત છે. અને તેનું યથાર્થ તાત્પર્ય સમજવામાં ન આવે ત્યાંસુધી બીજાને ગળે તે સિદ્ધાંત ઉતરવો મુશ્કેલ છે; તથાપિ જૈનધર્મ જીવ પ્રત્યે દયા પાઠવામાં કેટલો ડંડો ઉતરેલ છે, તે તેમાં મઠી આવતા આવી અનેક બીના બતાવી આપે છે.

મઠમૂત્રને લાંબો વસ્ત્ર પડી ન રહેવા દેવાં, પળ તેને જેમ બને તેમ મુકી જમીનપર નાંચી સૂકાવા દેવાં. તેમ નહિ થવાથી પાપ બંધાય છે; અણસમજુ માણસો આ વાતને હર્સ કાઢે છે. મઠમૂત્રના પડી રહેવાથી ગંધાવા માંડે છે અને આ ગંધાવાનું વાસ્તવિક કારણ સમજીશ જીવ છે. હાલ તેવા સૂક્ષ્મ જીવોનો શોધ સૂક્ષ્મદર્શક યંત્ર વડે થયો છે. તેને germs, bacilli, bacteria કે microbes એવાં-એવાં નામોથી ઓળખાવવામાં આવે છે.

દારુ કરવામાં, સરકો કરવામાં, અને જાડપાલાનો સડો થવામાં આવા અસંખ્ય જંતુ ઉત્પન્ન થાય છે. અને તેથી એવી चीजો વાપરવાની આપણા ધર્મમાં મનાઈ છે.

આપણો પ્રાચીન ધર્મ કહે છે, કે તમામ પૃથ્વી અને વાયુ જીવથી ભરેલાં છે. પચીસ પચાસ વર્ષ પહેલાં આ વાત આધુનિક કહેવાતા સુધરેલા માને એમ નહોતું; પરંતુ હવે આ વાત સર્વ માન્ય થઈ પડી છે. ઘણા રોગનું કારણ સમજવામાં નહોતું આવતું, તે હવે વાયુરૂપે ઉઠતા અનંત સૂક્ષ્મ જીવો અનેક રોગના વાસ્તવિક કારણ છે, "એમ ડૉક્ટરો અને દુનિયા માનવા લાગી છે. તેમાંના ઘણાકની પિછાન આપસાહેબોને નહિ હોય, પણ એક અદ્રશ્ય જંતુ પોતાનું અસ્તિત્વ તમોને પણ સાબીત કરી આપ્યું છે. આજે હિંદુસ્તાનને તેણે તોવા પોકગવી છે, પૃથ્વીના તમામ સ્થાનોને તેણે ચોકાવી દીધા છે. અને દુનિયાના વેદિક વર્ગને હંફાવ્યા છે, તે મહા પરીત્ત પ્લેગનો જંતુ છે.

એવા અનેક અસંખ્ય જાતિના જંતુ છે, કે જેણે માણસની બુદ્ધિને આજ સુધી દાદ આપી નથી. ડૉક્ટરોને તેવા જંતુઓનો ઘણોજ કડવો અનુભવ થયો છે, તેમણે પોતાની આજીવન જંતુ વિષેની અજ્ઞાનતાથી હજારો દરદીના પ્રાણ સોયા છે; પણ ગયાં પચીસ વરસમાં જંતુઓની માહિતી થવાથી અને તેમનાથી બચાવવાના ઉપાયો લેવાથી, શાસ્ત્રવેદાને યશની પ્રાપ્તિ થવા લાગી છે.

સૂક્ષ્મ જંતુ સિવાય સ્થૂળ જીવો પ્રત્યે શ્રાવકોની લાગણીનો દાખલો આજીવ આલમને લેવા જોગ છે. માંસાહાર કરનાર માણસો પણ જનાવરપર ઘાતકીપણું ગુજારવાનું નાપસંદ કરે છે, અને તે માટે સરકાર પણ કાયદા બાંધે છે. "Societies for the prevention of cruelty to animals" એવી મંડળીઓ સ્થપાઈ છે, અને તેના ઉત્તેજકો અંગ્રેજ, મુસલમાનો અને પારસી જોવામાં આવે છે. પ્રાણીને ઠાર મારી નાખવું તેના કરતાં તેને દુઃખ આપવાનો

ગુન્હો મોટો છે, એમ માનવું એ પણ કાલની બલિહારી છે. આપણામાંના કેટલાક જાણતા હશે, પણ ઘણાક નહિ જાણતા હોય, માટે તે જાણીને ખુશી થશે કે યુરોપ અને અમેરિકા ટંકડોમાં Vegetarian Societies સ્થપાઈ છે, એટલે માંસનો આહાર તજીને આપણો વનસ્પતિનો આહાર ગ્રહણ કરે છે. તેઓ પોતે તેમ કરીને બેસી રહેતા નથી.

આપણામાં અને યુરોપિયન લોકોની વચ્ચે એ મોટો તફાવત છે. એ તફાવતને લીધે આપણા ઉપર તેઓ રાજ્ય કરે છે. આપણે passive છીએ અને તેઓ active છે.

આપણે આપણું ઘર પકડી બેસી રહીએ છીએ, પણ તેઓ ડાકા ચડાવેને પારકા ઘરમાં ડોકીયાં કરે છે અને લાગ આવે છે કે તે પચાવી પાડે છે. આપણે યુરોપ કે અમેરિકાને શ્રાવક કરવાનો કદી વિચાર આપ્યો નથી, પણ તેઓ તરફથી મોટે સ્વરચ્છે ઘણા પાદરીઓને આપણા ધર્મીઓનો શિકાર કરવા મોકલી આપ્યા છે.

એ તેઓની ચાલ પ્રમાણે જેઓ ત્યાં માંસ છોડી વનસ્પતિ આહારિક થયા છે, તેઓ તેટલેથી સંતોષ નથી પામ્યા; તેઓ એ રણસંગ્રામ જારી રાખીને પોતાની સંખ્યામાં વધારો કરતા જાય છે. તેઓની પાસેથી જીવદયા સંબંધી આપણે ઘણું શીખવાનું મઠી આવે છે.” (અધુરું).

—:o:—

અત્રે વચ્ચે થઈ જવાથી ડૉ. ત્રિભોવનદાસ મોતીચંદને પોતાના માપણનો બાકી રહેલો ભાગ બીજા દિવસ ઉપર મુલતવી રાખવાને સુચવવામાં આવ્યું હતું, જેથી તેમણે પોતાનું બાકીનું માપણ બીજા દિવસ ઉપર મુલતવી રાખ્યું હતું.

અજમેર તથા ગ્વાલિયરના જૈન શ્રીમંતો તરફથી આપવામાં આવેલી રકમો.

આ વખતે જનરલ સેક્રેટરી મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢાણ જાહેર કર્યું હતું, કે અજમેરવાળા શેઠ સોભાગમલજી ઢઢાણ નિરાશ્રિત ફંડમાં રૂ. ૧૦૦૦ ની ભેટ તથા ગ્વાલિયરવાળા શેઠ નયમલજી ભાગમલજીએ જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધાર ફંડમાં રૂ. ૧૦૦૦ ની ભેટ આપી છે, જે કૉન્ફરન્સે માન સહિત સ્વિકારી છે.

અત્રે ફોટોગ્રાફ કામના વ્યવસ્થાપક મિ. અમરચંદ પી. પરમારે જુદા જુદા સર્કલો, કમીટીઓ, વોલંટીયરો વગેરેના ફોટોગ્રાફો, મંડપની સામે આવેલી એલ્ફીન્સ્ટન હાઈસ્કૂલની સીડી ઉપર લેવડાવવાના જુદા જુદા વખતની અને દિવસની યાદી વાંચી સંમળાવી હતી, અને તે મુજબ ગૃહસ્થોને હાજર રહેવાનું જણાવ્યું હતું.

બાદ પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માની તથા જીનેશ્વર ભગવાનની જય બોલી, કૉન્ફરન્સ સાંજના પાંચ વાગે વિસર્જન થઈ હતી.

त्रीजो दिवस.

भाद्रपद वदी ०)) संवत् १९५९, ता. २१ सप्टेंबर.

आगळे दिवसे जणाव्या प्रमाणे कॉन्फरन्स बराबर अग्यार वागे एकठी धई हती, अने प्रमुख साहेब तथा बीजा आगेवानो बराबर वखतसर आवी पोहोंच्या हता, जे वखते तेमने सर्व समाजनोए हर्षनी ताळीओथी वधावी लीधा हता.

शरुआतमां आगली बेठको माफक श्री जैन मंगळ गायन समाजे, नीचे प्रमाणे साजसाथे मंगळाचरण तथा स्तुति गाई संभळाव्यां हतां.

मंगळाचरण ।

सारंग ताल-द्रुपद ।

प्रभु तूज कर सुखद धर दीन दयाळ शीरे ।
शरणांगत प्रतिपाळ दयाळ दाता रे ॥ प्रभु ॥
शांत करण भ्रांत भवपांथ विमळ प्यारा ।
मंगळ-उद्गारी स्वामी आपो शिव शांता रे ॥ प्रभु ॥

(सारंग)-ताल-लावणी.

मुंबई शेहेरे मंगळ वरते घर घर श्रावक साथमां । .
श्री जीनवरनी धर्मध्वजा फरके छे सौना हाथमां ॥ .
कॉन्फरन्स श्वेतांबर संग तणी शोभा नहीं जाय वरणी ।
मंडप मोटो रचना छे घणी-मुं० .
देश देशतणा डेलीगेटो, साधर्मी भाईगो बेटो ।
एतो आनंदित अती छे भेटो-मुं० .
नरनारी मंडपमां आवी, जैनोन्नतिना बीजो वावी ।
उल्लास हृदय कमले लावी-मुं०
श्री जीनशासन धर्मो मर्मो, समजावे श्रावकना कर्मो ।
शुभ आचरणे नाशे भरमो-मुं०
ज्ञानादि विविध विषय सारा
विस्तारी विवेचन करनारा
सूचवे सम्मोचित्त सुधारा-मुं०
जेथी जैनोन्नति कार्य सधे, सारासारे विचार वधे ।
तमे कोशिश जारी ए राखो वधे-मुं०
फळदाई फलोदी पार्श्व करी, आदि ने द्वितीय मुंबानगरी ।
मळशो एम वारंवार फरी-मुं०

वर्धमान संवत ओगणत्रीसे, चौबीसमो भादरवे मासे ।

को कहे चोथो आरो भासे—मुं०

जीनधर्म सदा जयवंत रहो, मंगल वाणी टोकरशी कहो ।

सम भावे सौ सुख शान्ति लहो—मुं०

स्तुति.

(राग कल्याण)—त्रिताल.

जय जय जय जय जीनराज नमो,

अशरण शरण अचळ सुखदायक,

रक्षो नकल जन पालक छो,

ईश धीश शिषनामी स्तविये अमो—जय.

करो प्रेरणा देश सुधारो थवा,

अम अतःकरण सुविधा वर्धवा,

तारी कृपाथीज बंधुओमां अम वधशे विद्याथीज,

ज्ञान विचार सुमति उद्यमो—जीन०—जय.

शुभ संप वधे अम देश बधे,

वळी धर्म व्यवहार सुकीर्ति सधे,

मुख मागु आरि दुःख दुर करी सुखने संवरी,

वरते स्वधर्मी जय श्री विभो—जीन०—जय.

धन्य आज प्रसंग•सुविधावंतो,

मळ्या काज लायक लक्षण संतो,

जैन जगते वीर थाओ सदा धीर गुणमय गंभीर,

कहे टोकरशी सजन समो—जीन०—जय.

। दोहरो ।

वंदी अविनाशी अमो मंगळमय उज्माळ;

जैन बाळको आपने ईच्छीए रहो खुशाल;

शहेनशाह माटे प्रभु प्रार्थना:

(अंग्रेजी रागनी चाल)—ताल दादरो.

हळी मळी लळी विभो ! सौ मणीए अमो ॥

करजो अचळ हिंदपर एडवड सातमो ॥

जेना राज्य अमळमां छीए सुखीआ अमो ॥

शत्रु कुळ तेनुं ईश सर्वथा दमो—हळी०

अम देशनी आपद दळवा खळ वृंदोने संहरवा ॥

शक्ति तारी अर्पित तेना हृदयमां रमो-हळी०

एनो प्रताप दिन दिन वधतो कोटी सूर्य समो जळहळतौ ॥

करजो कृपानाथ अने विघ्नने वमो ॥

तपे ज्यांसुधी शशिने तरणी धरे शेष ज्यांसुधी धरणी ॥

चकवो राज्य त्यांसुधी पामी प्रौढ प्राक्रमो-हळी०

डॉ० त्रिभोवनदास मोतीचंद शाहनुं बाकीनुं भाषण.

“ सीलस्कीन नामनुं चामडुं शीत कटीबंधमां मळी आवता सील नामनां जळचर प्राणीने क्रूरताथी मारीने मेळवाय छे, अने ते शीवडावीने सुशोभित कपडा तरीके वपराय छे, तेना प्रत्ये ए लोको तिरस्कारथी जोवा लाग्या छे. मडमो पीछांवाळी टोपीओ पहेरी शरीरने शणगारे छे, अने तेनो चेप आपणा लोकोमां लागेलो छे. निरपराधी पक्षीओने मारीने ए पीछां पहेरवागां आवे छे, ते घातकी शोभाने केटलांक युरोपियन मरद अने ओरत धिःकारवा लाग्यां छे.

तेना जेवीज क्रूर बीना कचकडानी छे. कचकडो शुं चीज छे अने ते केम मेळवाय छे, ते मारा जाणवामां तो थोडी मुदत पहेलां आव्युं. ते पेहलां में पोते दीव जईने कचकडानी चीजो खरीद करी हती एटलुंज नहि, पण मने थाद छे के साधुओने धातु खपती नथी. एक साधुना मोतीया उतार्या पछी स्तेमने चस्मांनी जरूर पडी. चस्मानुं चोकटुं धातुनुं थायछे तेथी ते साधुजीने खपे नहीं; एटले दीव तरफथी कचकडानुं चोकटुं मगाववानी फरमाश थई. ते वखते मने कांई आश्चर्य लाग्युं नहोतुं, पण हवे कचकडानुं मूळ जाण्या पछी साधुओने ते पहेरवां के नहीं ते त्रिष मने शंका थाय छे; अने कचकडाना चोकठा करतां धातुनुं चोकटुं कदाचित् परिग्रहने बाधवाळुं होय तोपण ठीक एम दीसे छे.

एक वात मारा मन्मां घणा बखतथी घोळाय़ा करेछे, अने तेणे मने गुंचवाडामां मुकेल्यो छे. गुंचवाडामां एटला माटे के ते देखीती रीते अपवित्र होवा छतां पवित्र मनाय छे. अने पवित्र प्रमाणे तथा बीजी रीते तेनो बोहोळो उपयोग थाय छे. विद्यार्थी तरीके त्रीजी चोपडांमां पाठ वांचवामां आवे छे, के रेशमना कीडा थाय छे तेने उछेरवामां आवे छे, अने चोक्रस स्थिति ए तेने उकळता पाणीमां नांखी मारी नांखी रेशम मेळववामां आवे छे. असलना काळमां हिंदुस्तान जेम हाल सुधी कचकडानी बाबतमां अजाण्यो हतो, तेम होय तो कोण जाणे, पण हालतो तमाम कोईना जाणवामां छे के असंख्याता जीवने हणीने रेशम मेळववामां आवे छे. पछी तेने सुशोभित बनावीने भाईओ कोट, जाकीट के पाधडी बांधे छे, बहेनो कांचळी अने साडी करी पहेरे छे. सूक्ष्म जंतुनी दया खानार श्रावकोनुं लक्ष आ स्थूल प्राणी उपर केम नथी खिंचायुं, ए ताजुबी भरेलुं छे.

पीछां अने कचकडा माटे गामे गामे सभा भरीने त्याग करवाना संदेशा जेम्न वर्तमान-पत्रद्वारा फरी बळ्या, तेम आ सवाल प्रत्ये थडानुं मुस्कळ छे; तोपण मने ए सवाल अजायबी पमादनार थई पड्यो छे, तेथी आ कॉन्फरन्स आगळ मुकुं पुं; ने तेनी यथार्थ विचार करवा विनंती करुं छुं.

मन, वचन अने कायाथी पुन्य के पाप धाय छे. करवुं, कराववुं अने अनुमोदवुं ए जण प्रकारे कर्म बंधाय छे, तेनाथी जेम बने तेम बचवुं ए आपणुं कर्तव्य छे. पांजरापोळादि धार्मिक काममां तन, मन अने धनथी मदद करवानी आपणी फरज छे, मुंगां प्राणीओने अभयदान आपवाने चूकवुं नहीं जोईए.

जीवदयानो विषय बहु विशाल छे, एना माटे जेटलुं विवेचन थाय तेटलुं ओछुं छे; पण जैनबंधुओ ते विषे बचपणधीज प्रेरीत थाय छे अने जीवो प्रत्ये दयानी खास लागणी धरावे छे, एटले आपनो अमूल्य वखत विशेष नहि रोकतां प्रार्थना पूर्वक एटलुं कहीने समाप्त करुं छुं के तमाम प्राणी वर्ग प्रत्ये दया राखों, तेमने रक्षण आपो, तेमने अभयदान आपो अने तेमां तमारा तन, मन अने धननो खर्च करो. ”

—:o:—

डॉक्टर. हरखचंद घारीवाल. बी. ए., एल. एम. एंड एस. नुं भाषण.

प्रेसिडेंट साहब, सर्व जैनी भाइयों और बहनो,

बड़ी खुशीका समय है कि, आज इतने जैनीभाई देशदेशांतरसे यहां जमा हुवे हैं. और बहुत खुशी इस बातकी कि, मुझ जैसे नाचीजको जीवदया बावत कुछ कहनेको हुक्म मिला है.

आप सब साहब जानते हैं कि जीवदया सब धर्मोंमें उत्तम है और मुख्य है; और करीब सर्व मजहब इसे मानते भी हैं लेकिन जैनियों और अन्यमार्तियोंके जीवदया पालनेमें बड़ा फरक है. जैसे जैनी इस मुख्य धर्मको काममें लाते है, वैसे कोई दूसरा नहीं लाता है.

और जो बारीकी जैनमर्ममें इसके बारेमें है वह किसी और मजहबमें नहीं है. देखो एक किताबमें लिखा था कि “हमारा मजहब सबसे उत्तम है क्योंकि, पापपुन्य इस मजहबके मुवाफिक करने सेही नहीं होते, बल्कि खयाल याने मनसे भी हो सकते हैं.” अब जैन शास्त्रको इसके मुकाबलेमें देखिये कि क्या लिखा है. वो यह है कि कर्म सिर्फ करने (काय) और मनसेही नही होता, बल्कि बचनसें भी. सिर्फ यही नहीं. बल्कि करने कराने और करनेको भला जाननेमें भी होता है; यह सिर्फ छ (६) किस्म नहीं बल्कि इनके दो दो या तीन तीनके मिलानेसे ४९ तरहसे कर्म कहला सकते है. श्रावकको चाहिये कि इनमेंसे जितने तरह हो सके समझकर छोडे.

आजकल युरोपियन सायन्स (Science) के जरियेसे सिद्ध हुवा है, कि बनस्पति काय-मैं भी जीव है. यह तो जैनीयोंमें पहिलेहीसे मानते हैं. और काममें लाते हैं. इसी तरह जीव-दया देखकर जैनीलोग शराबको सब लोगोंसे जियादः जोर देकर निषेध करते हैं; क्योंकि यह भी साबित हो गया है कि शराबके बननेमें असंख्यात जीवोंकी हानि है.

इसी तरह कई बातें दिन बदिन साबित होती हैं, जो जैनीलोग पहिलेहीसे मानते हैं, और उनके मुवाफिक काम करते हैं.

जीव जितने हैं जहांतक होसके सबकी रक्षा करनी चाहिये.

વક્ત કમ છે, ઓર જીવદયા સબકો મંજૂર નજર આતી છે, લેકિન ઉસકે લિયે કુછ કરિયે તો સ્વૂચી છે. ઇસ લિયે એક અરજ છે કિ ઇસ મજલિસમેં કરીબ ચાર યા પાંચ હજાર લાંગ છે, હરકેકે ઘરમેં કમસે કમ દો બહિયેં એસી હોગી જિસપર ચમડેકા પૂઠા ચઢા હુવા છે, યાને કરીબ દસ હજાર બહિયોંકે લિયે કરીબ એક હજાર પંચૈંદ્રી જીવોંકા ચમડા કામમેં આતા છે; અગર સબ આયેદેકો યહ છોડ દેં તો કુછ ફાયદેકી ઉમ્મેદ પડતી છે. ઉમ્મેદ છે કિ યહ કહના પસંદ કરકે અમલમેં લાવેંગે.

અમદાવાદવાળા ડૉ. હરશ્વચંદ અમુલશ્વચંદ શાહનું ભાષણ.

“ સ્વામી માર્કો તથા ગૃહસ્થો !

આ બીજી જૈન કોન્ફરન્સના માંગળીક કાર્યના આરંભમાં જે ઉત્સાહથી કામ શરૂ કર્યું છે, તે દિન પ્રતિદિન સંગીન પાયા ઉપર યોગ્ય સુધારા કરવાથી ચોક્કસ હંમેશના માટે લાભ-કારક થશે. એમ મારી તેમજ સઘળા હાજર થયેલાની પૂર્ણ માન્યતા છે.

દરેક મોટાં કાર્ય શરૂ થાય છે, તેનું લાંબે વચ્ચે સારું અગર ખરાબ પરિણામ મેળુમ પડે છે, પણ તુરતમાં તો જુદા જુદા મતો બંધાય છે. અત્યારે તે સામું નહીં જોતાં સંગીન રીતે આરંભેલું કામ ધીરજથી સ્વંત રાખી પરિપૂર્ણ કરવું, તે આપણી પહેલી ફરજ છે. હાલના વચ્ચે તમાં આપણા ભિન્ન ભિન્ન મતોને લીધે પડતી દશા મેળુમ પડે છે, તેનું કારણ મોટી મોટી વાતો કરી વેસી રહેવાથીજ છે; પણ તેનો અંત લાવવાનો આ પ્રાતઃકાલ શરૂ થયો છે.

આ કોન્ફરન્સ કેટલાક વિષયો જૈન લોકોનાં આચરણ તથા સ્થિતિ સુધારવા માટે પસંદ કરેલા છે, તે માંહેના એક વિષય જીવદયા વિષે મારો અભિપ્રાય આપ સાહેબો હજુર રજૂ કરું છું.

પશુનું પોષણ કેમ કરવું, પશુવધ કેવી રીતે અટકાવવો, અને કેમ તેમનાં દુઃખ નિવારણ કરવાં, એ બાબતો ઉપર હું બોલવા માગું છું.

પશુઓ કેવી રીતે સુખી જીંદગી ભોગવી શકે.

દરેક કેળવાયેલા તથા આર્યધર્મને માનનારા માણસની દરેક જીવ પ્રત્યં દયાની લાગણી જન્મથીજ હોય છે. કોઈપણ જીવને હેરાન કરવું મારવું અથવા ઘાત કરવી, તે પાપરૂપે ગણે છે. જૈનધર્મમાં તીર્થંકર મહારાજ તથા જ્ઞાનીઓ સિદ્ધ કરી આપેલ છે, કે જીવદયા એ મોક્ષ સાધવાનું પ્રથમ પગથીયું છે, અને ‘અહિંસાપરમોધર્મઃ’ તે જૈન ધર્મનો પ્રથમ સિદ્ધાંત છે. જીવના જૈનધર્મમાં પાંચ મોટા વિભાગ કરેલા છે. જેવા કે:—

૧ એકેન્દ્રિય—એક ઇન્દ્રિવાળા.

૨ બેઇન્દ્રિય—બે ઇન્દ્રિવાળા.

૩ ત્રીઇન્દ્રિય—ત્રણ ઇન્દ્રિવાળા.

૪ ચતુરેન્દ્રિય—ચાર ઇન્દ્રિવાળા.

૫ પંચેન્દ્રિય—પાંચ ઇન્દ્રિવાળા.

આ ક્ષણભંગુર દુનિયામાં શરીર સાચવવાના અંગે નિરંતર પાપની પ્રવૃત્તિ શરૂ રહેલી છે પણ જેમ બને તેમ સમજીને તેનો અટકાવ કરવો એ જૈનધર્મમાં પહેલી ફરમાસ કરેલી છે.

સ્વામીભાવ.

સ્વામીભાવ (brotherhood) એટલે આપણે દુનિયાના સઘળા જીવો સાથે સમાન્તર દયાભાવ રાખવો તથા સમજવો, તે પહેલી ફરજ આ અસાર સંસાર તરવાની છે. દાખલા તરીકે માણસજાત તો ઉપર પ્રમાણે વર્તવા બંધાયેલી છે; પણ પશુ જેવાના પણ દાખલા ધર્મપુસ્તકોમાં મળી પડે છે.

જ્યારે **મેઘકુમાર**નો જીવ હાથીના ભવમાં હતો, તે વખતે વનમાં અગ્નિ લાગ્યો ત્યારે પોતાનો જીવ બચાવવાને પશુઓ નાસભાગ કરી રહેલ હતાં, તે વખતે આ હાથીને તેના પગ ઉપર खरज આવવાથી તે પગ ડાકી વીજા પગ સાથે ઘસતો હતો, ત્યારે એક સસલો તેનો પગ મૂકવાની જગા ઉપર બેસી ગયો, તે જાણી હાથીએ પગ ડાકી રાખ્યો. લગભગ બે ત્રણ દિવસમાં દાવાનળ શાંત થયો ત્યારે સસલો તથા વીજા જીવો વિચરાઈ ગયા અને તે હાથીએ પોતાનો પગ નીચે મૂકવાનો પ્રયત્ન કર્યો, પણ તે અકડાઈ જવાથી હાથી જમીન ઉપર પડ્યો, અને થોડા વખતમાં મરણ પામી દેવલોક ગયો. આ જીવે પશુ અવસ્થામાં પણ દયાની લાગણી જાણી પોતાના આત્માની દરકાર નહીં કરતાં સસલાને બચાવ્યો.

આત્મભોગ.

આત્મભોગ (Self-sacrifice) એટલે આત્માને દમવા સિવાય ધર્મ પરિપૂર્ણ પાઠી શકાતો નથી. 'No gains without pains'. આ સંસારમાં કૂડકપટ તથા મોહજાળ એટલી બધી પ્રવળ છે, કે ઘણા લોકો હજી તો ધર્મ તથા મોક્ષની શંકામાં અથડાયા કરે છે. આ દયારૂપી ધર્મ માનવાની શક્તિ ફક્ત દુનિયાનાં વીજાં પ્રાણી કરતાં મનુષ્યમાં વિશેષ હોય છે, અને મનુષ્યભવમાંજ મોક્ષની સાધના કરી શકાય છે.

પાંજરાપોઠ.

જીવદયા પાઠવાના ઘણાં ચાર્તામાંનું એક મુખ્ય ચાર્ત પાંજરાપોઠના નામથી ઓળખાય છે, અને તેમાં પશુપક્ષી વિગેરે ઘણી જાતનાં પ્રાણીઓનું રક્ષણ થાય છે. આ ચાર્ત પંચ એટલે સમુદાયની મદદથી સ્થાપવામાં આવેલું છે.

આ પદ્ધતિ ઘણી પસંદ કરવા જેવી છે, કારણકે હંમેશાં કોઈની પણ એકસરખી સ્થિતિ રહેતી નથી; માટે 'પંચકી લકડી એકકા બોજ' તેવા બંધારણથી કામ આ ચાર્તમાં ચાલે છે, તેથી કરી હંમેશાં માટે આવાં ચાર્ત નહીં શકે છે. આ ચાર્તનો વહીવટ પ્રથમથી શેઠીઆ અગર પૈસાદાર વર્ગ ચલાવે છે, અને તેનો હિસાબકિતાવ તેમના હાથમાં હોય છે. હાલમાં ઘણે-ઘણે ઠેકાણે પાંજરાપોઠની સ્થિતિ નબળી જોવામાં આવે છે, તેનું મુખ્ય કારણ વહીવટ કરનારની ધામી હોવી જોઈએ એમ અનુમાન થાય છે; પણ કોઈ કોઈ ઠેકાણે પૈસાની તંગીને લીધે માઠાં પરિણામ જળાય છે. મોટાં ચાર્ત ચલાવવા સારું હાથ, દામ ને ઠામની જરૂર છે; ત્રીસણ એક-દસ નજર કરીએ છીએ ત્યારે ઘણે ઠેકાણે વહીવટની ધામી નજરે પડે છે, માટે આવા શુભ કાર્યમાં જેમ બને તેમ આઠસ કમતી કરી સારા પાયાપર ચાર્ત ચલાવવાં એ અવશ્યનું છે; કારણકે આવાં ચાર્ત જોઈને હમણાં થોડા વખતથી અંગ્રેજીપ્રજા પણ આંચળીકોનો ધડો લે છે. હિંદુસ્થાન

હાલમાં ઘણી પડતી દશામાં છે, તોપણ તેનાં પ્રાચીન ખાતાં સંપૂર્ણ જીવદયાની પ્રવૃત્તિની ટોચ ઉપર દુનિયાના બીજા દેશો કરતાં છે, અને તે ઉપરથી ઈંગ્લંડ તથા અમેરિકામાં આવાં ખાતાં **સુલેહાં** છે, જેવાં કે “વેજિટેરિયન સોસાઈટી”, “સોસાયટી ફોર ધી પ્રિવેનશન ઓફ ક્રુઅલ્ટી ટુ એનીમલ્સ” વગેરે પ્રસિદ્ધ છે. હિંદુસ્તાનમાં આવાં ખાતાં મહાન્ પ્રતાપી **અશોક** રાજાના વખતમાં હતાં, તે લેખો જોવાથી સાબિત થાય છે અને તે પાયા ઉપર પાંજરાપોઠ ચાલે છે. માટે આપણી જૈન કોમના અગ્રેસરો કે જેઓના હાથમાં આવાં ખાતાં અત્યારે ચાલે છે, તેઓ પોતાના હસ્તકનો હમેશાં ચોखો વહીવટ રાખવો તેની પૂરી જરૂર છે; અને શક્તિવાળા પ્રમાણિક ગૃહસ્થોની સંખ્યાની આવશ્યકતા છે. આ મોટું ખાતું કરકસરથી ચલાવાય અને થોડે સ્થળે ઘણો લાભ થાય તોજ આપણી ધારેલી નીમણુંક શુભ પરિણામે આવે તથા નિર્દોષ પ્રાણીઓ સુખી રહે.

૧. તેમને રાખવાની જગા સ્વચ્છ અજવાળાવાળી તથા છાયાવાળી પસંદ કરવી જોઈએ.

૨. હંમેશાં સ્વચ્છ પાણી વાસણમાં અગર હવાડામાં પાવું અને દરરોજ સદ્રદ્ધ સાફ રાખવાં.

૩. હંમેશાં જાનવરના ગજા પ્રમાણે ઘાસ, દાળો, રાબ અથવા ચારો વિગેરે પાચન થઈ શકે તેવાં આપવાં.

૪. સારાં જાનવરોને ચરવા જવા દેવાં, તથા માંદાં જાનવરોને ટુંશિયાર માણસની દેખ-રેખ નીચે અંત સૂધી દવા તથા માવજત કરવી.

૫. હમેશાં જાનવરની સંખ્યાનો હિસાબ રાખવો, તથા તેમાંથી કેટલાં મરણ પામ્યાં તેની નોંધ રાખી મરણનું કારણ જ્ઞાપી કાઢવું. સાધારણ દરદથી મરેલું છે, કે ચેપી દરદથી મરેલું છે.

૬. જો ચેપી દરદથી મરેલું હોય, તો તેના સમાગમમાં આવેલાં જાનવરોને એક એકથી ઈલાયતી જગામાં દૂર રાખવાં અને તેના ઉપર જુદા માણસ રાખી નોકરી કરાવવી. ચેપી દરદ-વાળાં જાનવરની નોકરી કરનારા માણસે ઘાસ, દાળો વિગેરે જુદાં રાખવાં, તથા તેનાં છાણ અને કચરો વાળી નાંખવો.

૭. ચેપી દરદનો પ્રકાર જાણીતા માણસને અથવા ડાક્ટરને બતાવી નક્કી કરી, તેને દવાવવાને અથવા મટાડવાને યોગ્ય ઈલાજ લેવા.

૮. નવાં જાનવરો કેટલાં અને ક્યાંથી આવ્યાં, તેની પણ નોંધ રાખવી.

૯. તનદુરસ્ત જાનવરોનું છાણ તથા કચરો વિગેરે હંમેશાં ગામ બહાર સ્વાતર તરીકે વાપરવું.

૧૦. દર મહીને તથા દર વર્ષે જાનવરોના જુદી જુદી સંખ્યાના પત્રકવાર આંકડા નોંધવા.

૧૧. વર્ષમાં આવક કેટલી થઈ, મરી કેટલાં ગયાં, ને હાલમાં હયાત કેટલાં છે, તે ઉપરથી સ્થળ દરેક જાનવર ટૂંક કેટલું આવે છે તે માલુમ પડશે, અને કરકસર કેમ કરવી તે પણ માલુમ પડશે.

૧૨. ઘાસ ભરવાનાં મકાન ને દાળા ભરવાના કોઠાર સારી સ્થિતિમાં રાખવા જરૂરના છે. આ ઉપરની ટુંક હક્કીકતથી સદરદ્દુ ખાતાંઓ દરેક ઠેકાણે સારી સ્થિતિમાં રાખી શકાય. જાનવરો ઉપર કુદરતની એ વક્ષીસ છે કે જેવટે મરી જાય છે, ત્યારે તે પોતાનું કરજ ચામડાં તથા હાડકાં અને શિંગડાંની કિંમત પેટે વાળી આપે છે. ગાય અને ઘેંસ દુધ તથા ઘીને સારું

માતા તુલ્ય ગણાય છે, અને દેશની અમૂલ્ય સેવા બજાવે છે. વઢદ અને પાઢા છેતીવાડીના કામમાં આવે છે અને હિંદુસ્તાનની છેતીની મોટી વિશાલ દોલત છે. હિંદુસ્તાનની વસ્તીનો પોણો ભાગ છેતીવાડી ઉપરજ નમે છે, માટે આ જાનવરો આપણી ને આપણા દેશની અમૂલ્ય નોકરી બજાવે છે; ને તેનો બદલો હિસાબમાં લેઈએ તો આપણા સ્વાર્થના પ્રમાણમાં આપણે તેમનો પ્રતિ-ઉપકાર કદીપણ વાઢી શકતાજ નથી. માણસજાત મોટાઈના લોભમાં ઁોટી ફસાવેલી છે, પળ ઁરં જોતાં પશુઓના તરફથી જે સુખ મલે છે તેનો લેશમાત્ર પળ બદલો આપણે આપતા નથી.

પશુવધ કેમ અટકાવવો.

આજ કાલના અપૂર્ણ સુધરેલા લોકો માંસાહાર કરવો એ મહત્વની વાત માને છે, તથા તે પુષ્ટિ વધારે છે તથા શરીરને કૌવત આપે છે, તેમ કેટલાક દાક્તરો તથા વિદ્વાનો ઁલ્હી રીતે જાહેર કરે છે; પળ જો તેઓ દુરઅંદેશીથી જોશે તો પૂર્ણ રીતે સાબિત થાય છે, કે માણસ-જાતને માંસાહાર બીલકુલ ઁચિત નથી. ઁક જ્ઞાનવંત કદી હાથ પળ અડાડશે નહીં. માણસના શરીરના અવયવો જેવા કે દાંત, પેટ, આંતરડાં વિગેરેનો બારીક તપાસ કરીએ છીએ, ત્યારે વનસ્પતિ ઁરાક ઘળી સહેલાઈથી પાચન થાય છે અને તેથી પૂર્ણ તનદુરસ્તી સચવાય છે; માંસાહાર ઘળા લાંબા વખતે થોડો ઘળો પાચન થાય છે અને તેના પરિણામ રૂપ ઘળાં દરદ ઉત્પન્ન થાય છે, એમ માલુમ પડે છે.

જે લોકો માંસાહારથી શક્તિ વધે છે, એમ માને છે તેમના કરતાં સાદો ઁરાક ઁાનારી દુનિયાની પ્રજાના સામાન્ય દાઁલા તપાસીએ, ત્યારે વનસ્પતિ ઁરાક તથા ફલફલાદિ શીવાય બે તૃતીયાંશ ભાગ શોંઁની ઁાતર બીજા પદાર્થ ઁાય છે. આર્ય મહાત્માઓ વનસ્પતિ ઁરાક શા માટે પસંદ કરેલો છે, તેનો જ્યારે તપાસ કરીએ છીએ ત્યારે પરિપૂર્ણ સાબીત થાય છે કે મનોવૃત્તિ, શરીરબલ અને મનની સ્થિરતા, નિર્વિકારિક ઁરાક ઁાવાથી નીતિ તથા સદાચરણ હંમેશને માટે સચવાય છે, તેથી ઁશ્વરભક્તિમાં સહેલાઈથી દોરી શકાય છે. “Habit is second to nature” ‘જેસી કરળી તેસી પાર ઉતરળી.’ આપણા અલ્પ સુઁને સારુ માંસાહારિક પદાર્થ કેવી રીતે પ્રાપ્ત કરીએ છીએ તેનો જ્યારે ઁ્યાલ કરીએ છીએ ત્યારે નિરપરાધી નબઢાં જાનવરોને નિર્દય રીતે મારી નાંઁલી, તેનું સારું અથવા નરતું માંસ ઁક અજ્ઞાન રસોઈયાના હાથથી રંધાઈને ઁાવાના ઉપયોગમાં લેવામાં આવે છે; પળ જો તેનો પૂરેપૂરો બારીક વિચાર ઉપયોગ કરનાર કરશે, તો ઁક વખત તો તેનું મન આવો ભ્રષ્ટાહાર કરવા કદી કબૂલ કરશે નહીં.

આજકાલ આપણા હજારો હિંદુમાંઈઓ તથા જૈનો કૉંડ લંબર ઁઈલ તથા ઁીફ જ્યુસ પોતાનાં દર્દ તથા અશક્તિ નિવારણ કરવાને પીએ છે, પળ તેઓ હજુ મોહરૂપી અઁાર નિદ્રામાં ફસાવેલા છે; જેઓ આ દેહ ક્ષળમંગુર છે, આ સુખ અલ્પ છે તથા આ કૃતિનું પરિણામ છેવટે શું આવશે, તે જાળતા છતાં આવાં કૃત્યો કરવામાં મઁી રહે છે, તે કોઈ દિવસ જૈન અગર હિંદુ કહી શકાય નહીં. અમેરિકા તથા બિલાયતમાં હજારો માણસ સુખ તથા દુઁઁના વખતે માંસાહાર તો કરતા નથી, પળ ઁામડાના જોડા પળ પહેરતા નથી; માટે સાબિત થાય છે કે જેમ જેમ સાયન્સમાં પ્રોગ્રેસ કરે છે, તેમ તેમ તેવી ઁીજો મેલી નિરપરાધી જાનવરોની દયાની બૂજ જાળી, બીજી ઁોજનાઓ રંઁી સુખ તથા ઁર્મ સધી છે. દુનિયાના ક્ષેત્રની સુઁમાં

આસ્ત્રી જોદગીને વ્યર્થ ગુમાવીએ છીએ, એ વિષે તેનો જરા પણ ભવિષ્યના પરિણામનો ક્યાલ કરતા નથી. “ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય છે, ને કાંકરે કાંકરે પાઠ બંધાય છે.”

કેટલાક માને છે કે આપણી હાલની કેઢવણીનો દોષ છે, પણ તેમ નથી; આપણી લાંબા વચ્ચતની ચરાબ વર્તણુક તથા કુછંદી લોકોની સોચતનું તે પરિણામ છે. દાખલા તરીકે મહોમ્દન રાજાઓના વચ્ચતમાં અકબર બાદશાહના રાજમાં હીરવિજયસૂરી મહારાજે, છ મહિના સુધી તેના રાજ્યમાં જે દયા પાઠવાનાં ફરમાન કાઢેલાં, તે હજુ સુધી પણ પુરાવા તરીકે હયાત છે.” (જોસભર તાઢીઓ)

વૈચ મગનલાલ લાલચંદનું ભાષણ.

મારા સ્વામીભાઈઓ ! આપણને સાતસો વર્ષે ભેગો થવાનો આજે પ્રસંગ મળ્યો છે તે સુશીની વાત છે. હેમચંદ્રાચાર્ય પછી હીરવિજયજીએ વિજય વાવટો ફરકાવ્યો હતો, અને તે પછી આજની કોન્ફરન્સનું માન મી. ઢઢાણ મેઢવીને આપણને કૃતાર્થ કરેલા છે. આજનો વિષય ‘અહિંસાપરમોધર્મ’નો છે. આપણું કર્તવ્ય છે કે હિંસા કરવી નહીં. આ જગત્ અનાદિ છે અને હમેશાં ચાલુ છે. આપણો આત્મા અને વીજાનો આત્મા જુદો નથી.

વિશ્વમાં રહેલા જીવ અને દેવતાના જીવને જીવવા મરવાની આશા એક સરસ્વી છે. માટે પ્રત્યેક જીવનું રક્ષણ કરવું એ નવું શીખવાનું નથી. અહિંસાનો વિષય મહન છે, અને વધીર હાલ ંટલુંજ કહેવું છે કે પાશ્વિમાત્ય સુધારાની જે કેટલીક વર્દાઓ આપણામાં દાખલ થઈ છે, તે કાઢી નાખવી જોઈએ. કોંડ લીવર ંઈલ (માછલીના તેલ) નો ઉપયોગ કરીએ છીએ, એ શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ છે. જીવડાનો આત્મા અને મનુષ્યનો આત્મા એક સરસ્વોજ છે. આપણે કોંડ લીવર ંઈલ નામની દવાનો વિકલુલ ઉપયોગ નહીં કરવો જોઈએ; અને અહિંસાનો જુંડો નરમ પડી ગયો છે, છિન્નભિન્ન થઈ ગયો છે, તેનો પુનરોદ્ધાર કરવા માટે જંરૂર વિચાર કરવો જોઈએ. આ કોન્ફરન્સ તરફથી મોટા ઉપદેશકો પેદા કરવાની જરૂર છે.

આપણા પ્રાચીન મુનિઓ અનાર્ય મુલકોમાં જઈ જે પ્રમાણે ઉપદેશ કરતા હતા, તે મુજબ જીવદયા માટે, ઉપદેશકો રાસ્ટ્રી બોધ કરાવવો જોઈએ છે.

પંજાબવાલા લાલા તારાચંદજીનું હિંદી ભાષામાં ભાષણ.

ભાષણ કર્તાએ જૈન મુની મહારાજો તરફથી દરરોજ જીવદયા વિગેરે ગુણોના સંબંધમાં કરવામાં આવતા ઉપદેશો ધ્યાનમાં લઈ, તીર્થકરે પરૂપેલાં શાસ્ત્રોનાં મુખ્ય ફરમાનો જેમાં જીવદયાને ળાસ સમાવવામાં આવેલી છે, તે ઉપર ધ્યાન રાસ્ટ્રી જીવદયા તરફ તન, મન અને ધનથી ધ્યાન ંર્પવા અરજ કરી હતી, અને પંજાબના, મારવાડના અને ગુજરાતના જૈનોને પોતાનાં વંડોલોનાં કર્તવ્યોની નકલ કરવાની ળાસ મલ્દમણ કરી હતી, અને છેવટે શ્રી આદીશ્વર મંચવાનહી જય બોલાવી પોતાનું બોલવું ળલાસ કર્યું હતું.

जामनगरना महाराजा विगेरेनो उपकार.

भावनगरवाळा शेठ कुंवरजी आणंदजीनुं विवेचन.

बाद जीवदयाना संबंधमां जे दरखास्त मूकवामां आवी हती, तेना छेळा भागना संबं-
धमां भावनगरवाळा शेठ कुंवरजी आणंदजीए जणाव्युं हतुं के, जामनगरना महाराजा तेमज
बीजाओए पोतपोताना राज्योमां गौवध थतो अटकाववाना, तेमज जीवहिंसा अटकाववाना
संबंधमां जे ठरावो करेला छे, तेने माटे ते नामदारोनो उपकार मानवामां आवे छे.

बाद जीवदयानी दरखास्त मत लेतां सर्वानुमते पसार थयली जाहेर करवामां आवी हती.

कॉन्फरंसना कार्य प्रत्ये शुभ लागणी दर्शावनारा वधु तारो तथा पत्रो.

आ वखते कॉन्फरंस प्रत्ये दीलसोजी दर्शावनारा केटलाएक तारो तथा पत्रो नांचे
प्रमाणे वांचा सुभळविश्रामां आव्या हता, जे वखते श्रोताजनोए ताळीओना अवाजोर्था पोताना
खुशाली प्रदर्शित करी हती.

एलफीन्स्टन हाईस्कूलना प्रिन्सीपाले एक पत्र लखी जणाव्युं हतुं. के तेओनार्था कॉन्फ-
रंसमां भाग लई शकायो नथी तेथी दीलगीर छे, अने कॉन्फरंस्नी फतेह इच्छे छे.

पाटणथी मुनीराज श्री उमेदविजयजी तरफथी कॉन्फरंसनी फतेह थाय, तेवी मुबारक-
बादीनो तार मोकलवामां आव्यो हतो.

वढवाण खातेथी मुनीराज श्री भाईचंदजीए तारना संदेशा मार्फते जणाव्युं के कॉन्फ-
रंस तरफथी जे कांई ठरावो पसार करवामां आवे, तेसाथे हुं मारुं मळतापणुं जणावुं छुं, वगैरे.

त्यारबाद डॉक्टर नगीनदास माणेकलाले डेलीगेटो विगेरेनी जे सारी रीत सारवार
करी हती, तेथी खुशी थईने मुंबईना झवेरी नगीनदास कपुरचंदे पोतानी तरफथी प्रमुख साहेब
मार्फते तेमने हीरानी एक बीटी भेट आपी हती.

ऊंचा प्रकारनी केळवणीना उत्तेजन माटे स्कॉलरशीपो.

पुनाना नीचे जणावेला गृहस्थोए कॉलेजनी उंची केळवणी माटे दर वर्षे रु. २५०) नी
पांच वर्ष सुधीनी नीचली स्कॉलरशीपो जाहेर करी हती.

रु. ५००) शा. राईसींगजी प्रेमाजी दर वर्षे रु. १००) प्रमाणे.

रु. २५०) शा. मोतीजी गुलाबजी. , , , , . १०)

રૂ. ૨૬૦) શા. મોતીચંદ મેઘાજી. દર વર્ષે રૂ. ૫૦) પ્રમાણે.

રૂ. ૨૬૦) શા. ભગવાનજી લલ્લમાજી. " " " "

કચ્છી દશા ઓસવાઠ જ્ઞાત તરફથી કૉન્ફરન્સના વૉલંટિયરોને ચાંદો મેટ આપવાની થયેલી માગણી.

મુંબઈની કચ્છી દશા ઓસવાઠ જ્ઞાત તરફથી, આ કૉન્ફરન્સમાં જૈન યુવાનોએ વૉલંટિયરો તરીકે પ્રતિનિધીઓ તથા કૉન્ફરન્સની જે ઉમદા સેવા બજાવી છે, તેના અલ્પ બદલા તરીકે રૂપાના ચાંદો આપવાની માગણી થઈ હતી, તે સુશીથી સ્વિકારવામાં આવી હતી.

જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધાર, જીર્ણ મંદીરોદ્ધાર, વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક કેઢવણી, નિરાશ્રિત જૈનોને આશ્રય તથા જીવદયાને લગતાં પાંચ ખાતાઓ તથા કૉન્ફરન્સનિભાવ ફંડમાં થયેલી નાણાંની રેલછેલ.

કૉન્ફરન્સ પ્રત્યે શુભ લાગણી ધરાવનારા જૈન આગેવાનો તરફથી વગર માગણી થયે, તાવડતોવ લગભગ રૂ. ૨૦,૦૦૦) ની રકમ કૉન્ફરન્સ નિભાવ ફંડમાં ભરવામાં આવી હતી, જે રકમો શેઠ કુંવરજી આણંદજીએ વાંચી સંભળાવી હતી. તેમજ ઉપર બતાવવામાં આવેલાં જુદાં જુદાં પાંચ ખાતાઓમાં પણ પોતાની રાજીખુશીથી શક્તિ અનુસાર ભરવા તેઓએ જાહેર કર્યું હતું. જેથી તે ખાતાઓમાં પણ જુદી જુદી રકમો ભરાઈ હતી. સભામાં જનરલ સેક્રેટરી વગેરે તરફથી એવી પણ દલીલ લાવવામાં આવી હતી, કે બધા પ્રતિનિધીઓને આપણે લઘુ ચુક્યા છીએ કે અમે કોઈપણ ટીપ કરીશું નહીં, માટે કોઈપણ નાણાંની રકમ અમારાથી લેવાય નહીં. તે છતાં ઉત્સાહી જૈનભાઈઓએ કહ્યું, કે તેમ ટીપ ન કરો પણ અમે આપવા માગીએ છીએ તે તમારે લેવાજ પડશે. ટપાટપ નામો બોલાવા માંડ્યાં, પણ તેમાં ગુંચવણ થવાના ભયથી તે માટેની ચીઠીએ હાજર રહેલાઓએ, વૉલંટિયરોની માર્ફત વક્તાઓ માટેના તસ્તા ઉપર ઉભા રહેલા શેઠ કુંવરજી આણંદજી વિગેરેને આપી હતી; અને તે ચીઠીઓ નામ તથા રકમ સાથે તેઓ તરફથી મોટે અવાજે વાંચી બતાવવામાં આવી હતી. આ પ્રમાણે નામો વંચાતાં હોવાથી શ્રોતા-જનો ઉપર તેની વીજઝીક અસર થઈ હતી, અને તેથી જે લોકોનાં નામો વંચાતાં હતાં તેઓની જાણે હરીફાઈ ન થતી હોય, તેમ વીજાઓ પણ પોતાના તરફથી ચીઠીઓ આપવા લાગ્યા; અને તેથી આ પ્રમાણે ભરવામાં આવતી રકમોની ચીઠીઓનો વરસાદ વરસવા લાગ્યો.

આ પ્રમાણે ચીઠીઓનાં નામો વાંચવાનું કામ લગભગ બે કલાક સુધી ચાલ્યું, અને તેથી કૉન્ફરન્સનું કામકાજ સંદેર અટકી પડ્યું. જે જે ગૃહસ્થોએ આ વખતે જુદાં જુદાં ખાતાઓમાં રકમો ભરી હતી તેની વિગતવાર ટીપ (પુરવણી ક) માં આપવામાં આવેલી છે; જે ઉપરથી જોવામાં આવશે કે આપણા જૈન ભાઈઓએ આ પ્રસંગે કેટલી ઉદારતા દર્શાવી હતી. ખાતરમાં ભરેલી રકમો મુંબઈની શેઠ મનસુખભાઈ મગુભાઈની દુકાને ભરવાને જાહેર કરવામાં

आव्युं हतुं. आ फंडमां एकठी थएली रकमो माटे नीचेना गृहस्थोने ट्रस्टी ठराववामां आव्या हताः—

शेठ. फकीरचंद प्रेमचंद. जे. पी.—मुंबई.

शेठ. लालभाई दलपतभाई.—अमदावाद.

मी. गुलाबचंदजी ठट्टा. एम ए.—जयपुर.

बाबु राय कुमारसिंग.—कलकत्ता.

वळी एम पण ठराववामां आव्युं हतुं, के आ फंड आ चार ट्रस्टीओनी संमति अनुसार सरकारी जामीनगीरीओ, बेको विगरेमां ज्यां तेओने योग्य लागे त्यां रोकवामां आवशे.

ઠરાવ ૭ મો.

કોન્ફરન્સની યોજના પાર પાડવાના ઉપાય બાબત.

જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સની યોજના **ફત્તેહમંદીથી પાર પાડવા માટે**

૧. કોઈપણ મોટા શહેરમાં **વર્કિંગ ઑફિસ** ઉઘાડવા,

૨. કોન્ફરન્સ સંબંધી બધી દેખરેખ રાખવા માટે **એક વિદ્વાન્ પગારદાર સેક્રેટરી** નીમવા,

૩. જુદાં જુદાં મોટાં શહેરોમાં **પ્રોવીન્શિયલ સેક્રેટરીઓ**ને બદલે **જોઈંટ સેક્રેટરીઓ** નીમવા તથા તેમની દેખરેખ નીચે તે શહેરોમાં **સ્ટેન્ડીંગ કમીટીઓ** સ્થાપવા,

૪. જુદાં જુદાં ગામો તથા શહેરોમાં **કોન્ફરન્સ સંબંધી** હીલચાલ કાયમ રાખવા માટે **વોલંટરી સેક્રેટરીઓ** નીમવા,

૫. **સ્ટેન્ડીંગ કમીટી** કોન્ફરન્સની યોજનાઓ અમલમાં મૂકવા અને આસપાસના ગામોમાં જાપ્રતિ રાખવા સંબંધમાં, **સ્વર્ચની વ્યવસ્થા** પોતાના શહેરમાંથી કરી લેવાં,

૬. પ્રત્યેક વર્ષ કોન્ફરન્સની મીટીંગની એક માસ અગાઉ **જોઈંટ સેક્રેટરીઓ** તથા **વોલંટરી સેક્રેટરીઓ**, કોન્ફરન્સ સંબંધમાં થયેલા કામકાજનો પોતાનો રીપોર્ટ **જનરલ સેક્રેટરી**ને મોકલી આપવા, તથા તેના ઉપરથી તૈયાર કરેલો રીપોર્ટ **જનરલ સેક્રેટરી**એ પ્રત્યેક કોન્ફરન્સ વચ્ચે વાંચી જવા,

૭. વિગેરે બાબતો માટે **ઉચ્ચું બંધારણ** કરવા માટે, ચાર વિદ્વાન્ પ્રતિષ્ઠિત **જનરલ સેક્રેટરીઓ** નીમવા આ કોન્ફરન્સ ધર્ણીજ આવશ્યકતા વિચારે છે; તથા **ત્રીજી કોન્ફરન્સ** ભરવા માટે **સ્થલ અને વચત નક્કી** કરવામાં આવશે.

દરખાસ્ત કરનાર:—મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢા એમ. એ.—જયપુર.

ટેકો આપનાર:—પંડિત ફત્તેહચંદ કર્પુરચંદ લાલન—મુંબઈ.

અનુમોદન આપનાર:—શેઠ કુંવરજી આળંદજી—ભાવનગર.

મિ. મોહનલાલ પુંજાભાઈ—મુંબઈ.

મિ. હીરાચંદ શેશકરણ—કલકત્તા.

ડૉ. જમનાદાસ પ્રેમચંદ એલ. એમ. એન્ડ એસ.—અમદાવાદ.

મિ. સાંકલચંદ નારણજી બી. એ. એલ., એલ. ટી.—જામનગર.

મિ. ગુલાબચંદજી ઢઢા એમ. એ. ના હિંદી ભાષણનો સાર.

આજે ત્રણ દિવસ થયાં આપણું કામ સારું ચાલ્યું છે. સજ્જનતા બતાવી આપે અત્રે ઉમંગી-પણાથી પધારી જૈનધર્મનો પાયો નાખ્યો છે. આજે ફંડમાં સ્વયમેવ દિલથી નાણાં ભરી તમારી ધર્માભિમાનતા તમોએ બતાવી આપી છે. (તાઢીઓ) અત્રે પ્રથમ ઉઘરાણું નહીં ભરાવવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ તમોએ તમારીજ તરફથી તે મર્યું છે તે માટે તમને ધન્યવાદ ઘટે છે. તે ઉઘરાણું તમારી દિલની લાગણીથી થયું છે. ઉઘરાણું કરવાના વિરોધીઓએ જાણવું જોઈએ કે આપે કેટલી ઉદારતા બતાવી છે, પરંતુ કોન્ફરન્સનું કામ ફતેહમંદ થાય અને ઉઘરાણાનો યોગ્ય વ્યય થાય, તે માટે વ્યવસ્થા કરવાની જરૂર છે. નાણાંની સર્વેમાં જરૂર પડે છે, તેથી કરીને કોન્ફરન્સનો ઉદ્યોગ બરોબર પાર પડે તે સારું પેસાની જરૂર છે. કોન્ફરન્સનું જાથુક ફંડ કરવાની યાસ જરૂર છે, કમમાં કમ પાંચ વર્ષ કોન્ફરન્સ ભરાય અને તેની કારવાઈમાં જે યર્ચ થાય તેનો તે ફંડમાંથી નભાવ થવો જોઈએ, તે માટે કમમાં કામ દરસાલ રૂપીઆ ત્રણ હજારની જરૂર છે, એટલે કે પાંચ વર્ષના રૂ. ૧૬,૦૦૦ કમમાં કમ જોઈએ. જેમ વ્યક્ત જતો જાય તેમ યર્ચ પળવધવો જોઈએ, તેથી રૂ. ૧૬,૦૦૦ ના યર્ચનો નાનામાં નાનો અડસઢો છે. તે ફંડમાં આપણા શેઠ શાહુકારોએ એક એક હજાર રૂપીઆ આપ્યા છે. (તાઢીઓ) તે રીતે રૂ. ૨૦,૦૦૦ થું ફંડ કોન્ફરન્સના નિભાવ માટે થઈ ચૂકયું છે. (અત્રે તે ફંડની ટીપ વાંચી જવામાં આવી હતી, જે બાબત તાઢીઓના અવાજથી મધાવી લેવામાં આવી હતી.)

ત્યાર બાદ મી. ઢઢાએ જણાવ્યું કે:-આ ફંડમાં હજી પળ પાંચ દશ હજાર રૂપીઆની જરૂર છે અને આશા છે કે, આપ આપની શક્તિ અનુસાર તેમાં નાણાં ભરશો. તે ફંડનો વહીવટ કરવા માટે બે જનરલ સેક્રેટરી હતા, પળ હવે તેમાં વીજા બેનો ઉમેરો કરવામાં આવ્યો છે જે ચારનાં નામ નીચે મુજબ છે:-**લાલભાઈ દલપતભાઈ, મી. ગુલાબચંદ ઢઢા, મી. ફકીરચંદ પ્રેમચંદ,** અને રા. વા. વૈદીદાસજીના પુત્ર મી. **રાય કુબરસીંગજી.** તે ચારને સેક્રેટરીનો અઢ્યાર આપવામાં આવ્યો છે. કે તેઓએ વિચાર કરી કોન્ફરન્સનો વહીવટ કરવો.

મી. ઢઢાએ આગલ ચાલતાં જણાવ્યું કે, જનરલ સેક્રેટરીઓ તો પોતાનું કાર્ય કરશેજ, પરંતુ લોકોએ પળ પોતાનું કાર્ય બજાવવાનું છે.

આવતે વર્ષે વડોદરામાં કોન્ફરન્સ ભરવાનો ંઠરાવ.

દર વર્ષે કોન્ફરન્સ ભરવા માટે જુદા જુદા શહેરના જૈનોએ તૈયાર થવું જોઈએ. હું કહેવાને યુશી છું કે વડોદરાના જૈનોએ, વડોદરા યાતે આવતે વર્ષે કોન્ફરન્સ ભરવા વિનંતી કીધી છે; તેથી આવતે વર્ષે કોન્ફરન્સ ત્યાં ભરવામાં આવશે. કોન્ફરન્સના હેતુ આદિ પ્રસિદ્ધ કરવા એક વક્તા નીમવામાં આવશે, જેની ફરજ બધે શહેર ફરી ભાષણ આપવાની થશે. તે ઉપરાંત કોન્ફરન્સ તરફનું એક પત્ર હોવું જોઈએ, તે હિંદી તથા ગુજરાતી હોવું જોઈએ, અને કમમાં કમ ચાલીસ પાનાનું હોવું જોઈએ. પરંતુ મુખ્ય સવાલ એ છે કે કોન્ફરન્સનું કામ ઉઠાવશે કોણ? કોન્ફરન્સની મુજારૂપ કોણ બનશે? રાવળને વીશ મુજા હતી, પરંતુ કોન્ફરન્સના ચાર જનરલ સેક્રેટરીઓની તો હજારો મુજાઓ હોવી જોઈએ; તેથી હું સૂચના કરું છું કે કમમાં કમ

પાંચસો વિદ્વાન્ પ્રેમ્યુએટો વગેરે, તેઓને પોતાના વર્તનમાં સહાયતા આપવા બહાર પડવું જોઈએ. દર વર્ષે જ્યાં કોન્ફરન્સ ભરાય ત્યાં તે પાંચસો ગૃહસ્થોએ અવશ્ય હાજર થવું જોઈએ. (તાઢીઓ)

મી. ઢઢાએ સર્વે ગૃહસ્થોને સહાયતા આપવાનો આગ્રહ કરી પોતાનું ભાષણ સમાપ્ત કીધું હતું.

પંડિત ફત્તેહચંદ કપૂરચંદ લાલનનું ભાષણ.

“આ કોન્ફરન્સની યોજના પાર પડવાથી કેટલો ફાયદો થશે, તેનાં કેટલાંક ચિન્હો અત્યારથી જ જણાય છે. પાતંજલી કહે છે કે જ્યારે અહિંસાનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે, ત્યારે ગમે તવી દુશ્મનાવટ ધરાવનારાઓ પળ મિત્ર થઈ જાય છે. જુદા જુદા ગામના પ્રતિનિધિઓ હાજર રહેલા હોવાથી, હિંદુસ્તાનની સમસ્ત જૈન કોમે અત્રે હાજરી આપી છે એમ હું ગણું છું. જાણે સઘડા જૈન ભાઈઓ પરસ્પરની વિરુદ્ધતા મૂલી જઈ ‘મિચ્છામીદુકડં’ કહ્યું હોય એમ જણાય છે. સઘડાઓએ પુરતો ભ્રાતૃભાવ બતાવેલો છે. હરકોઈ ઈમારત બાંધવા માટે પાયો મજબૂત નાંખવો ઘટે છે. આ કોન્ફરન્સ પણ સકલ સંઘનો મહેલ છે અને તેનો પાયો મજબૂત નાંખાયલો હું જોઈું છું. જાણે ચારે મોટાં શહેરોમાં ચાર વડી ઑફીસો સ્થપાઈ છે, અને ચારે જનરલ સેક્રેટરીઓ સ્વંત્રી કામ કરે છે, એમ હું અત્યારથી મારી નજરે જોઈું છું. એ ચારે મોટાં શહેરોમાં વસશે તોપણ તેમના હાથ ઇટલા લાંબા હોવા જોઈએ કે, તેઓ ગમે તેટલે દૂર પડેલા દુઃખી જૈનોને મદદ આપી શકે. હાલમાં જે તન, મન અને ધનથી મદદ અપવાની શરૂઆત થઈ છે, તે ચાલુ રાખીને તમો જે પાયો નાખ્યો છે તેના ઉપર પાકી ઈમારત બાંધવામાં પૂળ મદદ કરશો. જે ગૃહસ્થો પોતાના સારા વિચારોનો લાભ આપે છે, તેઓ એક જલ્લજલીત દિવાના કરતાં પણ વધારે પ્રકાશિત છે એમ હું ગણું છું; માટે જો તમો ભાઈઓમાંથી લાયક ગૃહસ્થો પોતાનો સારા વિચારરૂપી પ્રસાદ આપણને આપી શકશે, તો તેથી આ કામને ઘણો ફાયદો થશે.

જુબીલી વચ્ચે બંધ કરાવેલાં કસાઈખાનાં.

સને ૧૮૮૦ ના વર્ષમાં કરવામાં આવેલી જુબીલી વચ્ચે, મહુમ મી. તલકચંદ માળેકચંદ તરફથી જૈન કોમના નામથી મરહુમ નામદાર મહારાણી ઉપર મુબારકબાદીનો જે તાર મોકલવામાં આવ્યો હતો, તેમાં બીજી ખુશાલી જાહેર કરવા ઉપરાંત જણાવવામાં આવ્યું હતું કે, એ ઉમંગના દિવસે હિંદનાં કસાઈખાનાંઓ જો બંધ રાખાવવામાં આવશે, તો તેથી જૈન ભાઈઓ ઘણા ખુશી થશે. આ તારના પરિણામમાં હિંદનાં સઘડાં કસાઈખાનાંઓ બંધ રાખાવવામાં આવ્યાં હતાં એમ મને યાદ છે. આ દાખલો આપવાનો મારો હેતુ એવો છે કે, માત્ર બઢ્ઢાંજ કાંઈ જલ્લવાનું નથી પણ જો બઢ્ઢની સાથે યુક્તિ પણ વાપરવામાં આવે, તો તેથી ઘણો ફાયદો થવાની વઢ્ઢી છે. ઇટલા માટે હું તમોને મલામળ કરું છું કે, જે ભાઈઓ પોતપોતાનાં વતનોમાં ભાષણો આપી આ હીલચાલને ઉત્તેજન આપવાના કામમાં મદદ કરી શકે, તેવા પાંચસો ગૃહસ્થોએ પોતાનાં નામો લખીને સેક્રેટરીઓ ઉપર મોકલી આપવાં.”

શેઠ કુંવરજી આણંદજીનું ભાષણ.

“આ કોન્ફરન્સ પછવાડે મોટો खरच કર્યો તેનું ફલ શું થશે, એવો સવાલ ઘણાઓ તરફથી પુછવામાં આવે છે, અને તેનો જવાબ હું ઇટલોજ આપું છું કે આપણે તે ફલ આજેજ વતાત્રી શક્યા છીએ. ગયે વર્ષે મી. ઢઢાએ જે બીજ વાળું હતું, તેના ઉપર એક વર્ષના અરસામાં એક વળું સારું જાડ ઉગ્યું છે. સાધારણ રીતે ગર્ભ ધારણ થવા પછી બાલક નવ મહીને જન્મે છે, પણ આ કોન્ફરન્સ રૂપી બાલકનો પ્રસવ એક વર્ષે થયો છે. તે પુત્ર ઘણોજ સ્વરૂપવાન અને તનદુરસ્ત છે, અને જો તેને માટે પુરતી કાઠજી રાખવામાં આવશે, તો તે બાલક સારી રીતે મોટું થશે અને ભવિષ્યમાં આપણું કામ સંતોષકારક રીતે ચાલ્યા કરશે, એવી આશા છે.”

મી. મોહનલાલ પંજાભાઈનું ભાષણ.

“કોન્ફરન્સ સંબંધી જે ઉપલો ઠરાવ મૂક્યો છે, તે સંબંધમાં અનુમોદન આપી જણાવું છું કે, ચાર જનરલ સેક્રેટરીઓ નીમવા ઉપરાંત વર્કીંગ માટે જે પગારદાર સેક્રેટરી નીમવા છે, તે ઉપરાંત પ્રાંતિક તથા જોઈન્ટને વડલે ઑનરરી સેક્રેટરીઓ પણ નીમવાની ગોઠવણ થઈ તે વોલંટિયર સેક્રેટરીઓ જનરલ સેક્રેટરી ઉપર પોતાનાં નામો મોકલી આપવાં જોઈએ, અને તેઓ કોન્ફરન્સને મજબૂત કરવા માટે ઉત્સાહથી કામ બજાવવું જોઈએ.

સ્ટેન્ડીંગ કમીટી જે જે શહેરમાં થાય, તેના ઑનરરી સેક્રેટરીઓને જનરલ સેક્રેટરી તરફથી નીમવામાં આવશે, અને તેનો ખર્ચ તે દેશે ચલાવવો જોઈએ.

જે ચાર જનરલ સેક્રેટરી નીમવામાં આવ્યા, તેઓ ટ્રેઝરર તરીકે પણ ઓઢાશો, કારણકે નાણાંને લગતી વ્યવસ્થા તેઓના હાથમાં મૂકવામાં આવી છે.

હવે અગ્યારમા ઠરાવને અંતઃકરણથી ટેકો આપીને તથા શ્રી આનંદધનજીનો શ્લોક યાદ કરીને જણાવું છું કે, પ્રેચ્યુરેટો પોતાનાં નામો જનરલ સેક્રેટરીઓ ઉપર મોકલી આપવાં જોઈએ.

જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધારના સંબંધમાં જણાવીશ કે, જે દેશમાં પ્રાચીન પુસ્તકો જીર્ણ થઈ ગયાં હોય તેનું, તેમજ મંદાર મધ્યનાં કુલ પુસ્તકોનું લીસ્ટ તૈયાર કરીને, જનરલ સેક્રેટરીઓને મોકલી આપવામાં આવશે, તો ડીરેક્ટરી બનાવવા માટે જે ગોઠવણ થઈ છે તેને ઘણો ટેકો મળશે; અને જે જે કામો થાય તેનો રીપોર્ટ જનરલ સેક્રેટરી ઉપર મોકલી આપવો જોઈએ.

દોઢ લાખ રૂપીઆ જેટલી જે રકમ ફકટી થઈ ચુકી છે, તેમાંથી જે જે શહેરોમાં જે જે સભા માટે જરૂર હશે, ત્યાં મોકલવાની ગોઠવણ થશે.

જીર્ણ મંદિરોદ્ધારના સંબંધમાં જણાવવાનું કે, તેના સંબંધમાં જે જે રીપોર્ટ મોકલવામાં આવશે તે ઉપર જનરલ સેક્રેટરીઓ ધ્યાન આપશે, માટે તે મોકલી આપવાની ગોઠવણ થવી જોઈએ.

વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક કોઢવણી મંદિર દરેક દેશમાં જરૂર છે અને તેનો રીપોર્ટ પણ જનરલ સેક્રેટરી ઉપર મોકલેથી તે બાબતની યોગ્ય વ્યવસ્થા થશે.

નિરાશ્રિતો તથા જીવદયાના સંબંધમાં પણ યોગ્ય વ્યવસ્થા થશે, તેની આપ સર્વને હવે યાત્રા થઈ છે.

છેવટ જે શ્રદ્ધાથી તમો જૈનભાઈઓ પધાર્યા છો તેમાં વધારો થાય, અને જનરલ સેક્રેટરીને વરોવર લખાણ કરી યોગ્ય સૂચના કરવામાં આવે, એવી ઇચ્છા રાखું છું.”

કલકત્તાનિવાસી મિ. હીરાચંદભાઈ શેશકરણભાઈનું ભાષણ.

“વીરસ્ત્ર ન મહારાજાઓ આપણા દેશમાં આવી જે સુધારો કરે છે, તેમને પ્રણામ કરી આ કોન્ફરન્સના કામને ટેકો આપતાં ચુશાલી ઉપજે છે. જેમ વડના બીજની અંદર આશું વૃક્ષ સમાયલું છે, તેમ આ નવમા વિષયમાં કોન્ફરન્સની આશી યોજનાનો આધાર રહેલો છે. ભાઈઓ! આ ટાળે મને જે મોટો આનંદ અને હર્ષ થાય છે, તે એ કે સંઘના બુદ્ધિશાળી વિદ્વાન્ ગૃહસ્થો દૂર દેશાવરથી અત્રે પધારી, ધર્મ અને સંઘને જાહોજલાલીમાં લાવવાને પ્રયાસ કરી રહ્યા છે, તે માટે સૌ ભાઈઓને પ્રણામપૂર્વક ધન્યવાદ આપું છું. શાસ્ત્રમાં છ રસ કહ્યા છે, તેમાંથી કોઈને કોઈ પસંદ પડે છે; પણ વચોડવા લાયક તો કોઈ નથી. તેમ આ કોન્ફરન્સના સંબંધમાં પણ છે, એમ સૌને એક સરખા ગણશો એવી મારી વિનંતી છે. આની અંદર આપણે આપણું કાર્ય સાધવાનું છે, માટે ભાઈઓ! ભિન્ન ભિન્ન વિચાર વાજુએ મેલો સર્વેએ એકત્ર થવું જોઈએ છે. કેલ્-વળીના સંબંધમાં વોલંટિયરો થઈ કામ ચંજાવવા કહ્યું છે પણ તેમ થવું દુર્લભ છે, કેમકે એવી વીસ જૈનશાળાઓ મેં તપાસી છે, તેમાંથી બે ચાર સિવાય બીજાની વ્યવસ્થા હાલ હવાલ છે; તેટલા માટે શાળાઓ ઉપર દેખરેખ રાખવા કાનુનો બાંધવા વગેરે માટે, ડેપુટી ઇન્સ્પેક્ટરો જેવા પગારદાર ઉપરીઓ રાખી ઘટતો વહીવટ ચલાવવાને આપણે વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ છે. મારી એ સૂચના છે અને કમીટી તે ઉપર યોગ્ય ધ્યાન આપશે એવી આશા છે. પુસ્તકોના સંબંધમાં મારી સૂચના એ છે કે, કેટલાક મંત્રાક્ષરો સિંચાણનાં ઉપયોગી પુસ્તકોના સંબંધમાં ટીપ કરવી, નહીંતર અર્થના અનર્થ થશે.”

(અત્રે આ ગૃહસ્થ પોતાના વિષય વંદાર બોલવા લાગવાથી, તે ઉપર તેમનું ધ્યાન રાંચ-વામાં આવ્યું હતું, જેથી તેઓ પોતાની વેઠક લીધી હતી.)

અમદાવાદના ડૉક્ટર જમનાદાસ પ્રેમચંદનું ભાષણ.

“(૧) જેમણે રાગ દ્વેષ, મિથ્યાત્વાદિ તબી સમકીતપણું પ્રાપ્ત કરેલું છે, (૨) જીવદયાનાં પ્રતિપાલક તરીકે સર્વે ધર્મવાળાઓ કરતાં, અધિક ઓછાવાળા છે, (૩) જેઓ અસલ વારેથી ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષ, જેમ વીજા ધર્મવાળા પોતે માનેલા ધર્મ સાધી મેલવવા માગે છે, તેમ આ સમકીતદ્વારા પામવા ઉમેદવારો પંચમગતી સાધવાથી સર્વે વાનાં મેલવી શકે છે, (૪) જેમની અસલ વારેથી જાહોજલાલી પ્રમાણિકપણું, સત્યતા, અક્કલ, હુશિયારી, સાહસિકપણું, દયા, ઉદારતા, પરોપકાર, ગુપ્તદાન, લઘુતા અને સંપ ઓછાવાળાં છે, તેવા આર્યાવર્તના આ જૈનસંપ્રદાયમાં વિરાજમાન થયેલા પ્રતિનિધીઓ અને જૈનવાંખવાં પ્રત્યે અતિ નમ્રતાપૂર્વક પિદિત કરવા રજા લઉં છું કે:—

જ્યારે તીર્થંકર મહારાજના સમોસરણમાં એક વચ્ચે એક જ સ્થાનમાં વાઘ, વરુ, ગાય, બકરી, બિલાડી, ઉંદર, નોઢીઓ, સર્પાદિ સરખાં હિંસક અને કુર જાતિનાં તિર્યંચ જનાવરો પળ, ચાર, કુસંપ, મોટાઈ આદિ તર્જી દર્ડ, લઘુતા, સંપ અને ભ્રાતૃભાવ આદિ અંગીકાર કરી, જેમ પોતાનાં જન્મથીજ રહેલા પરસ્પર જાતિ સંબંધીનાં વૈરો છોડી દર્ડ, મનની એકાગ્રતા શાન્તિ-પૂર્વક પ્રાપ્ત કરી તીર્થંકર મહારાજના ઉપદેશ રૂપી અમૃતનું પાન કરે છે, જ્યારે તે તિર્યંચો થર્કી અતિ ઉત્તમ ગણાતી મનુષ્ય જાતિમાં રહેલા આપણે, તેજ તીર્થંકર મહારાજના શાસનમાં પ્રવર્તતી વચ્ચે કેટલી વધી સલાહ શાંતિ અને સંપ સાચવવો જોઈએ ? જો તમે તીર્થંકર મહારાજે કહેલી મૈત્રી આદિ ચાર ભાવનાઓમાંની પહેલી જે મૈત્રી ભાવના છે, તેણે કરી તમારું હૃદય હમેશાં પ્રકાશિત કરશે, તો તમારી મેઢેજ તમને તેનાથી થતા લામનો અનુભવ થશે.

મારી અલ્પમતિ પ્રમાણે હવે આ મહાસભામાં જે નવ વિષયો ચર્ચાવાના છે, તેની ચરી પતેહનો મૂલ પાળે અને આધાર, કહેવતી ત્રણ વસ્તુઓ ઉપર આધાર રાખે છે:—

૧ દરેક વર્ષે એકઠા થતા ફંડની વ્યાજવી વ્યવસ્થા, અને તે વ્યવસ્થા કરવા નીમાયેલા પ્રમાણિક, શ્રદ્ધાવાન, ધનાઢ્ય, પરોપકારી અને ધાર્મિક લાગણીવાળા સદ્ગૃહસ્થો તરફથી નીકળતા વાર્ષિક રિપોર્ટ છે.

૨ ઢોંગ વગરનો પ્રમાણિક સંપ.

૩ હમેશાં એકસરખી રીતે ચાલું રહેતું ફંડ.

ગૃહસ્થો ! દરેક કોમ અને ધર્મવાળા જ્યારે કોઈ પળ કાર્ય દેખાદેખીએ આરંભે છે, જ્યારે તેમનો ઉત્સાહ પાળીના પરપોટાની માફક ઘણોજ ઉજ્જલ દેખાતો હોય છે, અને પરપોટાની માફક થોડા વચ્ચેમાં અદૃશ્ય થતો દેખાય છે; પળ આળના આરંભેલાં કામોનાં વાવેલાં વીજો સારી રીતે ડગી પડીપડ આપે, અમે તેમનું અન્ય દર્શનીય અનુકરણ કરે અને ધન્યવાદ આપે, તેવાં પગલાં ચરા સંપથી, ચાનગી ફજીઆ અને ચાર, વૈર હોય તેનો વદલો અત્રે ન બેતાં, લેવાનો ડરાદો પાર પાડશે.

‘પંચકી લકડી ઓર એકકા બોજ’ એ કહેવતને ધ્યાનમાં લઈ, ચરા તન, મન, ધનથી અને દયા અને પરોપકારબુદ્ધિએ એકસંપ કરશે, તોજ જે જે વિષયો વિચારવા અને પાર પાડવા આપણે અત્રે એકઠા થણા છીએ, તે પાર પાડશે.

જેમ શણના ઘણા ઝીણા તારનું દોરડું કરી, એક હાથી જેવા મોટા જાનવરને એક નાનો મદાવત બાંધી શકે છે, જેમ એક રસી કાષ્ટના ભારને બાંધી રાખે છે, જેમ ચરા પ્રમાણિક અને વિશ્વાસપાત્ર અને ચરા અર્થમાં લોકોની હાજતોના હોકમ સર્વ ધર્મના લોકોને એકસંપી કરી પોતાની ચરી કથળી પ્રમાણે રહેળીકરણીના દોરડાથી એકસંપી કરી વશ કરે છે, તેમ ચરા ઢેઢે, ચરા ઢોંગે અને ચરા દિલથી સંપ રાખી, આરંભેલાં કાર્યો એકદમ પાર પાડવાને ન ડેઢતાં, રફતે રફતે એક પછી એક કામનો ચરા પાળો નાંચી, તે મકાને ઘણાં વર્ષો ટકે અને ઘણા વાંચોળીશ્ય ઓદિના તોફાનો લાગે તોપણ લગાર ઝુકે અગર પાટે નહીં, તેથી વર્તણુંકથી ચર્તશે. જો એમ કરવાને તમે અશક્ત હો તો બહેતર વાત છે કે, વધારે પજેતીમાં ઉતરી અન્ય દર્શનીયોની

નજરમાં હલકા પડી હંમેશની ટીકાને પાત્ર થશો નહીં, કેમકે ભર્તૃહરિએ કહેલું છે કે 'બુદ્ધિશાળી પુરુષો કાં તો કોઈ કામ આરંભતા નથી અને એક વખત આરંભે છે, તો તેનો છેડો લાવી સફળ કરે છે'; તો તે પ્રમાણે આપણે દરેક જણે વર્તવું એ વધારે દુરસ્ત અને શોભામય છે. મારા દયાલુ અને પરોપકારી ભાઈઓ! આ વાત તો નિર્વિવાદ છે કે દરેક આરંભેલાં કામ માત્ર સંપત્તી પાર પડેલાં છે, પાર પડે છે અને પાર પડશે; માટે ધરો સંપ કરી નિરાશ ન થતાં તેવા સંપરૂપી વૃક્ષને જાથુકની અલ્પ પળ હંમેશાં દરેક વર્ષે દરેક માથાદાંઠ અપાતી રકમના જલ્લથી સિંચન કરવાની યામ જરૂર છે, અને આ જલ્લરૂપી અલ્પ રકમની દરેક જૈન ધર્મી પ્રતિજ્ઞાથી કબુલાત આપે, તો કોઈપણ રીતે તમારા કામમાં તમો પછાડી પડશો નહીં; અને ધનાઢ્ય લોકોને વારેઘડીએ વધારે બોજારૂપ ન થતાં, વગર ચલેલે તમારા ચર્ચાવેલા વિષયો પાર પાડી જૈનોન્નતિ મેલવશો, અને અતિ ચઢીઆતી કોમ તરીકે ઓઢાયાલા છો, તેમ ઓઢાયાશો અને પુછાશો. અગાડીના કાઢના સંપ્રતિરાજાના વચ્ચેના, તેમજ વિક્રમરાજાના, તેમજ જગદુશા શેઠ, વસ્તુપાઢ, તેજપાઢ, ધનાશા, કુમારપાઢ રાજા, હરિમદ્રસૂરી અને છેલ્લામાં છેલ્લા ઉપાધ્યાયજી મહારાજના વચ્ચેના શ્રાવકોની જાહોજલાલી, ઉદારતા, જીવદયા. સમભાવ, પરોપકાર, અને નિરાશ્રિત શ્રાવકોને પોતાના જેવા ધનાઢ્ય, દયાવાન અને પરોપકારી કરનારા શ્રાવકો, હે ભાઈઓ! ક્યાં ગયા? માત્ર હાલ તો તેમનાં નામો રહી ગયાં છે, માત્ર હાલ તો આપણે તેમના નામથી ઓઢાઈએ છીએ.

જેમ નદીઓ સુકાઈ સર્પાકારે રહેલી છે, એમ દુર્ભાગ્યે અને કર્મવશાત્ આજના શ્રાવકોની સ્થિતિ દરેક રીતિએ ઢોતાં, અતિ દયામણી અને નિરાધાર થઈ પડેલી છે; તે દૂર કરવા ધરો તન, મન અને ધનથી ઉપાડી લેશો, કે જેથી પુન્ય ઉપાર્જન કરશો. હે બાંધવો! જૈનોન્નતિ કરવાને માટે ધરો અલ્પદાનની જરૂર છે, આ અલ્પદાન કોઈને પળ ભરે પડવાનું નથી, તેમ પૈસાદાર લોકો પાસે તમો, માગીને કેટલું માગશો, અને આપશે તો તેઓ કેટલી વચ્ચે આપશે અને તે ક્યાં સુધી ચાલશે, તેનો જરા ધ્યાન કરો; અને તેવા આપનારા ધરો સચ્ચી ઉદાર દિલવાળા ધનાઢ્ય વગર માગ્યે ગુત્તદાન તરીકે, તેમજ કીર્તિદાન કરનાર તરીકે 'કેટલા બહાર પડશે, તેનો જરા ધીરજથી ધ્યાન કરો. જેઓ માન તેમજ નામ ધરો વહાર ન પડતાં ધરો દિલથી જૈનોત્કર્પ કરવા ચાહતા હોય, તેઓ ભલે મોટી રકમોની મદદ કરે. તેમને આપણે અંતઃકરણથી ધન્યવાદ આપીશું અને તેમનો ઉપકાર માનીશું; અને તેથી તેઓ જરૂર સારું પુન્ય ઉપાર્જન કરશે. આવી રીતે એકઠી થઈલી મોટી રકમોનું પારસી કોમના ફંડની માફક, 'પરોપકારી ફંડ' નામ આપી એક ફંડ સ્થાપવું અને તેનું વ્યાજ ચર્ચવું.

હે આ અલ્પ રકમ દરેક જણ પુન્ય માટે કેવી રીતે આપે, કે જે કોઈને પણ ભરે ન પડે, તેની યોજના નીચે પ્રમાણે છે:—

આજના ધરતલમાં વસતા જૈનભાઈઓ, જ્યાં જ્યાં વસતા હોય ત્યાંના એક બે વિશ્વાસુ, શ્રદ્ધાવાન પ્રમાણિક અને આગેવાન તરીકે ઓઢાયાતા ગૃહસ્થો, આ કામ જરા માથે ઉપાડી લેઈ પાર પાડવાનું છે. દરેક ઈલાકાવાર, પ્રાંત, જિલ્લા, તાલુકા શહેર અને ગામ વાર કમીટીઓ સ્થાપી, ત્યાંના આગેવાન ગૃહસ્થો દર માણસદીઠ અગર નોકરીવાળા દીઠ, દરેક વર્ષે એક રૂપીઓ પુન્ય અર્થે સમસ્ત જૈન સંમત આરંભેલા કામો પાર પાડવાના ઈરાદાથી, દરેક ઈલાકા-

માંથી આ રકમ એકઠી કરી તેની વ્યવસ્થા સારી રીતે થાય, તે માટે કાયદાસર નીમાણા સંભાવિત ગૃહસ્થોની (હાયરેક્ટરોની) એક બોર્ડ સ્થાપી તેને સુપ્રત કરવી, અને તે એકઠી થયેલી રકમ એક બે સરકારી બેન્કોમાં જમે કરાવવી; અને જે જે વિષય સારી રીતે પાર પડે, તેમ તેમ તેની પાછળ રકમો જ્યાં જ્યાં જૈનોનાં મોટાં સ્થળો હોય અને મોટો ભાગ તેનો લાભ લેઈ શકતાં હોય, ત્યાં ત્યાં આ ગ્વાતાંઓ ઉઘાડવાથી તેઓ જરૂર પડે પામશે. શરૂઆતમાં કામ મરાડે ચઢે તેને માટે મહેનત અને થોડા પૈસા खर्चવા પડશે, પણ તે અગાડી જતાં ઘણું સુલભ થઈ પડશે, અને આવકના પ્રમાણમાં खर्ચે કાંઈ ભોરે પડવાનું નથી. છેલ્લા વસ્તીપત્રકના રીપોર્ટ ઉપરથી એમ માલુમ પડે છે કે, શ્વેતાંવર જૈનો આશરે ૮ લાખ છે, અને તેમાંથી છોકરાઓ વાદ કરતાં જો દરેક જણ દર વર્ષે એક રૂપીઓ આપે, તો આ ફંડમાં જરૂર દર વર્ષે રૂપીઆ ચાર લાખ થાય; અર્થાત્ કહેવાનું કે દરેક માણસને દરરોજ અડધી પાઈ ઉપર જગ થર્મ કરવાનું પુન્ય થાય, અને ‘પંચકી લડકી ઓર એકકા વોજ’ એ કહેવત ચ્વરી પડે, અને અડધી પાઈરૂપી શણના રેસાઓથી બનેલું દોરડું એક મોટા ફંડરૂપ થાય, અને નેથી નિઃશંકપણે કોઈને પણ તાણ કર્યા વગર, કોઈને પણ નારાજ કર્યા વગર, કોઈના પણ તુચ્છકાર વગર, કોઈને પણ મનની મોટાઈની ઈર્ષા પેદા કરાવ્યા વગર, આ કોન્ફરન્સે ધારેલ કામો પાર પડે તેમ છે અને આશા છે, કે નિરાંતે વિચારી તેનો લાભ લેવા અને આપવા માટે એક અવાજે અને એકમતે આ વિચાર પાર પડે તેવો ઠરાવ કરાવવા તત્પર થશો. ધારેલા આ વિષયો પાર પડવા એકાદ મોટા ફંડ વગર ઘણું મુશ્કેલ છે તે જાણી નિરાશ થવું નહીં જોઈએ, કારણકે અડધી પાઈના પુન્યથી મોટું ફંડ થાય છે. આ પ્રયાસ બરોબર ૨૯) વર્ષ ચાલુ રહે, તો હંમેશને માટે આ ઠરાવનાં કામો બરોબર સંગીન રીતે પાર પડે. પશ્ચિમના દેશોમાં ધર્મનાં કાર્યો માત્ર એક શીલીંગના ઉઘરાણાથી શરૂ કરે છે, ને તેમાં લાખો રૂપીઆ આવી પડે છે. વઢી દાલના વચ્ચતમાં મેહોમ્મદન કોમે કેલવળી માટે એક રૂપીઆના ઉઘરાણાનું ફંડ શરૂ કરી, લાખો રૂપીઆ ઉપજાવ્યા છે.

આ બાત અશક્ય છે એમ સમજી, ધનાઢ્ય, મધ્યમ અને કનિષ્ઠ વર્ગના લોકો વગર વિચાર્યે આ વિચાર ધિક્કારી કાઢશે નહીં, એવી મારી પૂર્ણ ચ્વારી છે. જો આ ઠરાવ હંમેશને માટે અમલમાં આવે, તોજ આપણી આ મહાસભાની ચ્વરી પડે અને જીત હંમેશને માટે સમજવી. આ અલ્પ પુન્યરૂપી ફંડ થશે, તોજ તમારો ચ્વરો પાયો રોપાયો સમજજો.

ગૃહસ્થો! “Example is better than precept” ‘કહેવા કરતાં કરવું મલું.’ એ ઇંગ્રેજીમાં એક કહેવત છે તે સવળા લોકોએ સાંભળી હશે. એ કહેવત પ્રમાણે આપણે દરેક જગે પોતાના ઘરની કોન્ફરન્સ કરી, આ જે ઠરાવો સર્વાનુમતે કબુલ કરો છો તેમને પાર પાડવા, સ્વરા તન; મન અને ધનથી યથાશક્તિ પ્રયત્ન કરતાં જવું જોઈએ; કેમકે નેપોલિયન રાજાના કહેલા પ્રમાણે “અશક્ય છે” એવા બોલ માત્ર કાયરોના કોશમાં મળે છે.

ગયા વર્ષે ફલોદીમાં કોન્ફરન્સ મળી હતી, અને આજે મુંબઈમાં વીજી વચ્ચત મળી છે, તેને આજ એક વર્ષ વીતી ગયું, તે દરમીયાનમાં આજે ભરતચંડના જૈન શહેરોમાંથી ઇત્યકાવાર આ ઠરાવોમાં આજી જતાં કયાં કયાં કામો આરંભ્યાં અને કેટલી સ્થિતિએ અમલમાં આવ્યાં, તેનો રીપોર્ટ વહાર પાડવાની ચ્વાસ જરૂર છે; કેમકે એક રૂપીઆની ૧૬૦૦ બદામો થાય, અને તેમાંથી એક વદામ જેટલું પણ કામ અમલમાં મૂકાયું હોય, તો એમ મની શકાય કે ૧૬૦૦

વર્ષે પણ આરંભલાં કામો પાર પડશે. અત્રે મારા સ્વરા દિલથી પ્રાર્થના છે કે, આ ઠરાવો પાર પાડવા ભરતચંદમાં અસ્ત થયેલા શૂરવીરો અને પુત્રો પાછા નવા ઉત્પન્ન થાઓ, અને અત્રે ચર્ચા-વેલા વિષયો પાર પડે. આગવેર મારે કહેવું પડે છે કે, આ અલ્પકાલસ્થાયી પદાર્થોવાળી દુનિયામાં પૈસો મેળવી તેનો ઉપયોગ કેવી રીતે થાય છે, તે રાજા ભરતહરિના સન્મુખ કવિન કયેલો છે, કે જે શ્લોક નીચે આપવામાં આવે છે:—

દાનં ભોગો નાશસ્તિત્ત્વો ગતયો ભવન્તિ વિત્તસ્ય ।

યો ન દદાતિ ન મુદ્ધક્તે તસ્ય તૃતીયા ગતિર્ભવતિ ॥

અર્થાત્ કહેવાનું કે, મેળવેલા પૈસાનો ઉપયોગ દાન આપવાથી અથવા તો ઉપભોગ ભોગવવાથી થાય છે. છતાં બેમાંથી એક ઉપયોગમાં નહીં લેનાર મનુષ્યના પૈસાની નાશરૂપ ત્રીજી ગતિ થાય છે. આ સંબંધમાં દાનરૂપી જે પૈસાની પહેલી ગતિ કહેલી છે, તે ગ્રંથકારે વહુજ ગંભીર દેશદાર્થી કહેલી છે, કેમકે ભોગમાં વાપરેલા પૈસાઓથી આગામી કાલમાં કાંઈપણ સુખ મળતું નથી, પણ દાનમાં વાપરેલા પૈસાથીજ પ્રાણીનું ભવિષ્ય સુધરે છે; માટે આ શ્લોકમાં દાનરૂપી ગતિનો પહેલો વ્યાસ કરેલો છે.

માઈઓ અને વહેનો ! હું અત્રે એક ધાર્મિક ઉપદેશક તરીકે ડોલ ધાલી આપની સમક્ષ ધર્મોપદેશ કરતો નથી, પણ આ કોન્ફરન્સની એકમેકની દયાદાક્ષ જાણનાર તરીકે આપનો વચ્ચન લીધો છે: વાસ્તે આવતે વર્ષે આ ઠરાવો પાછા કાગળોપર ન જોતાં કેટલેક અંશે શરૂ થઈ અમલમાં આવ્યા છે, એવો રિપોર્ટ વહાર પડશે, એમ મને આપની તરફથી આશા અને ઉમેદ છે, એમ કહી આપની રજા લઉં છું. આ અતિ ઉપયોગી જોગ્યમદાર અને પ્રૌઢ ઠરાવ સ્વરા દિલથી એક અવાજે વધારી લેશો, એવી મારી વિનંતી છે.”

**જામનગરવાળા મિ. સાંકલચંદ નારણજી વી. ઇ. ઇલ ઇલ. વી.
નું ભાવણ.**

પ્રમુખ સાહેબ અને વંધુઓ !

હિંદુસ્તાનના દરેક ભાગમાંથી આપણા ધર્મવંધુઓ અત્રે એકઠા મળેલા જોઈ મને અન્યાનંદ થાય છે, અને મારું હૃદય હર્ષથી ઉમરાય છે. જૈનલોકોની ને જૈનધર્મની ઉન્નતિનો દિવસ નજદીક છે, એમ આજના મેળાવડા ઉપરથી મને પૂર્ણ આશા થાય છે. આજે મેં જે વિષય હાથ ધર્યો છે તે જૈન કોન્ફરન્સની યોજના પાર પાડવા બાબતનો છે. વિષય વહુજ મહાન છે, અને રીસેપ્શન કમીટીએ જે નવ વિષય પસંદ કરેલા છે તેનો પણ તેમાં સમાવેશ થાય છે, એટલે આ વિષયનું વિવેચન કરવાને ઘણો ટાઈમ જોઈએ; તોપણ જેટલો ટાઈમ મને મળેલો છે તે દરમીયાન મારી શક્તિ પ્રમાણે આપ સાહેબો પાસે તે વિષય મૂકીશ. પ્રથમ જૈન કોન્ફરન્સનો શું ઉદ્દેશ છે, તે આપણે રીસેપ્શન કમીટીના પત્ર ઉપરથી વાકેફ થયા છીએ, કે તે તથા જૈનલોકોની જૈનધર્મની ઉન્નતિ અને ઉદ્ધાર કરવાનો છે. હવે જૈનધર્મની અને જૈનોની ઉન્નતિ કેમ થાય એ સવાલ આપણી સન્મુખ ઉભો છે. ઉન્નતિનો સ્વરો આધાર એક્યતા છે; જૈનસાધુઓ અને શ્રાવકોમાં એક્યતાની યાસ જરૂર છે. સાધુઓની એક્યતા થયા સિવાય

શ્રાવકોમાં એક્યતા ઈચ્છવી, એ રેતી ઉપર મકાન ચળવા બરાબર છે; માટે સાધુઓમાં એક્યતા અને સંપ વધારવાની યાસ જરૂર છે. સમુદાયબલ એ ઘણું ઉત્તમ વલ છે, તે આપણે સર્વે જાણીએ છીએ; “Union is strength” એ ઇંગ્રેજી કહેવતનું તાત્પર્ય પણ એજ છે. એક્યતાથી વ્રહ્મરની આપતોથી તેઓ પોતાનું વલ જાલવી રાખશે એટલુંજ નહીં, પણ અંદરની યટપટ પણ તેને અસર કરી શકશે નહીં. તેઓમાં એક્યતા હશે તો શ્રાવકોમાં એક્યતા સહજ આવશે, અને એક્યતાથી મહાન્ ચમત્કારિક અને દેવી કાર્યો થાય છે, તે આપણે સાંભળીએ છીએ અને જોઈએ છીએ; પછી સાધુની અને શ્રાવકોની સ્થિતિ સુધારવાને જે ધારાઓ વડશે, તે તરત અમલમાં આવશે, અને આ કોન્ફરન્સનું કામ પતેહમંદીથી તરતજ પાર પડશે. જુઓ, પાલીતાણામાં સાધુ મુનિરાજ વિષે કારખાના તરફથી કેટલીવાર ધારાઓ થયા, પણ એ અમલમાં આવ્યા નહીં. પણ જો સાધુઓમાં એક્યતા થાય, તો દરેક જાતના ધારાઓ અમલમાં આવી શકે અને લાંબા વયત સુધી ટકી શકે, માટે સાધુઓમાં એક્યતાની યાસ જરૂર છે. સાધુ મુનિરાજોમાં એક્યતા અને સંપ કરવાનાં ઘણાં સાધનો છે. તેમાં તેઓની કોન્ફરન્સ ભરવી એ એક સારો ઉપાય નીવડશે. પાલીતાણા અને અમદાવાદ જેવાં શહેરોમાં તેઓની કોન્ફરન્સ ભરી શકાશે, અને તેથી તેઓમાં એક્યતા અને સંપ પેદા થશે. હવે ઉન્નતિ માટે બીજાં સાધનો તરફ લક્ષ ફેરવીએ. જૈનધર્મની અને જૈન લોકોની આગલની અને હાલની સ્થિતિની સરખામણી કરી, અને હાલ શું શું ચામી છે, તે જાણ્યા પછી તે ચામીઓ દૂર કરવાનાં સાધનો આપણે મેલવી શકીએ. જૈન લોકોની સ્થિતિના વચ્ચતના મેં ત્રણ ભાગ પાઠ્યા છે:—**પૂર્વકાલ, મધ્યકાલ, અને હાલનો કાલ.**

‘શ્રાવક જૈનોનો સંઘ’ એ શબ્દમાં શ્રાવક, સાધુ અને સાધ્વીઓનો સમાવેશ થાય છે. આગલા વચ્ચતમાં એટલે કે તીર્થંકરના વચ્ચતમાં સાધુઓ અને શ્રાવકોની શું સ્થિતિ હતી, તે ઉપર આપણે નજર ફેરવીએ. દોઢલા તરીકે આપણા ચરમ તીર્થંકર **મહાવીરસ્વામીના** વચ્ચતમાં સાધુઓ અને શ્રાવકોની કેવી સ્થિતિ હતી, તે ઉપરથી આપણને તે વચ્ચતનો ચ્યાલ થશે. **મહાવીરસ્વામીના** સમયમાં મુનિરાજો પવિત્ર મનના, ઁચ વિચારવાલા અને શુદ્ધ શાસ્ત્રોક્ત ચારિત્ર પાલતા હતા; તેઓ વિદ્વાન્, સદ્ગુણી અને ધર્મમાં કુશલ હતા, તેઓ યોગ્ય અધિકારીને દિક્ષા આપતા હતા. ને યોગ્ય અધિકારીને પદવી આપતા હતા, તેઓ ધર્માભ્યાસમાં, લોકોને બોધ આપવામાં, પરમાર્થમાં, આત્મવ્યવહારમાં પોતાનો કાલ વ્યતીત કરતા હતા. હવે જુઓ શ્રી **મહાવીરસ્વામીના** ચોથી પેઢીએ **ગણધરપ્રભવા સ્વામીના** હજારો સાધુઓ શિષ્યો હતા, પણ પોતાની ગાદી કોને સોંપવી તેનો વિચાર કરતાં એવા નિશ્ચય ઉપર આવ્યા કે, સ્વયંભવ કરીને બ્રાહ્મણ યોગ્ય પુરુષ છે એમ ધારી પોતાની પાટે તેને પદવી આપી. આ હકીકત શું સૂચવે છે? ધર્મની ઉન્નતિ કેમ થાય, શ્રાવકોનું શ્રેય કેમ થાય, સાધુઓનું કલ્યાણ કેમ થાય, તે વચ્ચત ઉપર મુખ્ય લક્ષ રાખી પોતાના પ્રિય, વિનયી, ગુણી, અને આજ્ઞાકિત શિષ્યોને પોતાની ગાદી નહીં આપતાં બીજો યોગ્ય અધિકારી, કે જે પોતાનો શિષ્ય નહોતો, તેને આપી; અને તેના શિષ્યોએ મુંગે મોઢે, પોતાના ગુરુનો હુકમ માથે ચડાવી સ્વયંભવને ગુરુ તરીકે માન્યા, અને તેની આજ્ઞા પાલવા મંડ્યા. તે હકીકત ઉપરથી એમ સિદ્ધ થાય છે કે, તેઓ સદ્ગુણી, વિનયી, અને સુચારિત્ર પાલતા; અને યટપટમાં નહીં ઉતરતી પોતાના આત્મકલ્યાણમાં મચ્યા રહેતા હતા.

હવે તે વચ્ચતના શ્રાવકોની સ્થિતિ શું હતી તે આપણે જોઈએ. આ સ્થિતિ મારે કહેવું જોઈએ કે, સાધુની સ્થિતિનું મેં પ્રથમ બ્યાન કર્યું તેનું મુખ્ય કારણ એ છે કે, જૈનધર્મની ઉન્ન-

તિનું અને જૈનોની ધાર્મિક અને વ્યવહારિક ઉન્નતિનાં बीजां कारणોમાં સાધુઓની સ્થિતિ, સાધુઓનું વર્તન એ મુખ્ય कारण છે. જો સાધુઓ ગુણી, સરલ, અને યથાવિધિ ચારિત્ર પાઠતા હોય, તો શ્રાવકોની ઉન્નતિ થયા વિના કદી રહેજ નહીં. એ વાત તો બીન તકરારી છે કે ધર્માપ-દેશકો પોતાના શ્રોતાજનો ઉપર ઘણો કાબુ ધરાવે છે, અને જે સુધારો, જે ઉન્નતિ ધર્માપદેશકો એક પછવારમાં સહેલાઈથી કરી શકે છે, તે અન્ય પુરુષો મહા પ્રયાસે ગમે તેવા વિદ્વાન્, હુશિ-યાર હોય તોપણ હજારો વર્ષ સુધી કરી શકતા નથી. લોકોની ધર્મ ઉપર એવી શ્રદ્ધા હોય છે અને ધર્મગુરુ તરફ એવું માન હોય છે કે, ધર્મને ધ્વાતર ને ધર્મગુરુની ધ્વાતર પોતાનું તન, મન, અને ધન અર્પણ કરે છે. પ્રાચીન અને અર્વાચીન ઇતિહાસ તરફ નજર કરીએ તો તે વાતને પુષ્ટિ મળે છે. રોમન કેથોલીક ધર્મને ધ્વાતર અને પોપને ધ્વાતર યુરોપમાં ઘણા લોકોએ પોતાના દેહનો ભોગ આપ્યો છે એ વાત પ્રસિદ્ધ છે. ગિલાયતમાં મેરી ક્વીનનો રાજ્ય સમય પણ એ દર્શાવતે પુષ્ટિ આપે છે. આપણા હિંદુસ્તાનમાં વૈષ્ણવના મહારાજના લાયબલ કેસથી આપણે જાણીએ છીએ કે, મહારાજો તરફ વૈષ્ણવોની કેવી તીક્ષ્ણ ને ડંડી લાગણી હોય છે, અને તેઓનાં વચન ઉપર પોતાનું સર્વસ્વ અર્પણ કરે છે. હવે હું તમને ધર્માપદેશકોનાં વચનો ઉપર તેઓના મક્તો અને શ્રોતાજનો, કેટલા વશ ને આધીન હોય છે, તેનો દાખલો આપું છું. મારા સ્વદેશમાં જામનગરમાં જુવાન પુરુષોના મૃત્યુ પાછલ ગર્વ ન કરવું, તે બાવતની ચર્ચા હમી થઈ હતી; અને જુવાનોના પાછલ જમવું એ લોહીના કોઠીઆ ધ્વાધા બરાબર છે, વિગેરે कारणો દર્શાવી લોકો પાસે માણ્ણો કરવામાં આવ્યાં હતાં, પણ તેનું કાંઈ ફલ આવ્યું નહીં; પણ તે સમયમાં પન્યાસજી આનંદવિજયજી ત્યાં પધાર્યા હતા અને તેઓના ઉપદેશથી ત્રીસ વર્ષનાની અંદરનું ગર્વ જમવા ન જવું, એમ ઘણાઓએ લીધી હતી, જેથી ધારેલી નેમ ઘણે દરજ્જે અમલમાં આવી. દાખલા તો અનેક છે, પણ આ બાવત તકરારી નથી. એટલે પુષ્ટિમાં દાખલાની જરૂર નથી. હું આગલ કહી ગયો તે પ્રમાણે મહાવીરસ્વામીના વચનમાં શ્રાવકોની સુ સ્થિતિ હતી તે આપણે જોઈએ. તેઓ ધર્મ અને વ્યવહારમાં કુશલ હતા, જેના પરિણામે તેઓ રાજ્યમાં, વ્યાપારમાં અને દરેક બાવતમાં અગ્રેસર અને મુખી તથા સંતોષી હતા. આનંદ શ્રાવક અને કામદેવ શ્રાવકની કથાથી એમ સિદ્ધ થાય છે, કે તેઓ શાસ્ત્ર પ્રમાણે ધર્મ પાઠતા, તેઓ સરલ મનના અને ગુરુ પ્રત્યે ભક્તિવાળા હતા, અને પોતાના કુટુંબમાં સલાહસંપથી વર્તતા, તેઓ પોતાના ધર્મ ચારસે માણસોના કુટુંબ સાથે રહેતા, અને તેઓ તેનું ઘણી સારીરીતે પોષણ કરતા હતા. બીજું શાસ્ત્રોમાંથી જણાય છે કે તેઓ સાર્થવાહનું કામ કરતા હતા; એટલે પોતે મોટી મુસાફરી માટે જવાને તૈયાર થતા, ત્યારે સેંકડો વહાણો તૈયાર કરાવી પોતાના ધર્મબંધુઓને પોતાના કામમાં સામેલ કરી સાથે લઈ જતા અને મદદ આપતા; અને બીજાઓને વગર નૂરે યા કમી નૂરે પ્રદેશમાં વંધો કરવા પોતાની જોડે તેડી જતા, અને પોતાથી વનતી મદદ કરતા હતા; જેનું પરિણામ એ આવતું કે લોકોમાં આલસ, અજ્ઞાનતા, કુસંપ ને નિર્ધનતાને વદલે ઉચાગ, હુશિયારી, સંપ, અને સમૃદ્ધિ વગેરે વધતાં જતાં હતાં.

સાધુઓની પદતી.

આ વચન લાંબા કાલ સુધી ચાલ્યો, પણ પાછલથી કેટલાક कारणોને લીધે, સાધુઓ આચારથી અષ્ટ થયા, અને જ્ઞાનને બોજારૂપ ગણી દુર્વ્યસનમાં ગુંથાયા. ધર્માપદેશકોની દુર્દશાને જોઈને શ્રાવકો પોતાનું સ્વટર્કમ ભૂલી ગયા અને પદતી સ્થિતિમાં આવ્યા. સાધુઓ પોતાનો

आचारविचार भूली जई, पोताना वेशनो लाभ लई, साधुपणाने एक धंधारूप बनाव्यो अने स्वार्थमां लुब्ध थई परमार्थ भूली गया, अने पोतानी सत्ता ने पोतानो परिवार केम वधे तेने माटे शास्त्र विरुद्ध हलका. उपायो योजवा लाग्या, अने पोतानो परिवार बधारवाना हेतुथी, गरीब अने अज्ञान लोको पासेथी तेमनां बाळको गमे तेवी रीते लेवा लाग्या, अने धर्मनी आज्ञाओनुं उलंघन करी मंत्र, तंत्र, विंगेरेमां लक्ष आपवा लाग्या, ने झाडाझपटो नांखवा लाग्या, अने गृहस्थनीज रीते वर्तवा लाग्या. आ ठेकाणे मारे जणावचुं जोईए के, जैनधर्मनुं रहस्य एटलुं वचुं सरस छे अने जैननी शैली एटली बधी सारी छे के, कोईपण विद्वान् जो निष्पक्षपातथी विचार करे तो आ धर्म अति उत्तम छे एम कह्या विना चालेज नहीं. आपणो जैनधर्म “एकस्ववीझीट” नथी, पण दरेक मनुष्य तेमां “ईनीशीयेट” थई शके छे ने तेनो लाभ लई शके छे. तेनां पुस्तकोना अभ्यास अने रटणथी माणसमां सहृदयता, सद्गुण, डहापण, भ्रातृभाव विंगेरे गुणो आवे छे; पण कही गयेला मध्यमकाळना साधुओ तो ते पुस्तको वांचवार्थी बेनसीव रह्या, एटले तेओनी तेवी स्थिति थई. ते वखतना साधुओ उपरथी आपणे श्रावकोनी स्थितिनी कल्पना करी शकवी सहेल छे. साधुओनो कुसंप तेओमां पेठो, साधुओ ज्यारे धर्मनुं रहस्य भूली गया त्यार तेओ धर्मरहित रहे, ए कांई नवाई नथी; कुसंप अने धर्मना अभावथी तेओनी स्थिति दुवळी थाय एमां कांई नवाई नथी. जे माणसमां धर्मबळ विशेष होय ते माणस आ दुनियामां जय पावे छे, ए महावाक्य खरेखरं छे. नीतिरूपी नौकाथी बेनसीव माणस आ संसारसागर तरी शकतो नथी. आपणे अर्वाचीन ने प्राचीन इतिहास तरफ नजर करशु तो ए बात साची मालुम पडंशे. ईजिप्तना राजा ज्यारे धर्मनेता अने राज्य-नेता हता, त्यार इजिप्तनुं राज्य सारीरीते चालतुं हतुं, त्यारे प्रजा घणी धनवान, आबाद ने संतोषी हती. आरब लोकोए तेओना धर्मना जुस्साने लीधे घणा देश जीत्या, अने युरोपना केटलाक भागमां पण पोतानी सत्ता फेलावी हती. युनाईटेड स्टेट्स के जे हाल व्यापारमां, समृद्धिमां, केळवणीमां ने कारीगरीमां अग्रेसर छे, तेना स्थापनार धर्मना जुस्सावाळा अने पोताना धर्मनो वचाव करवा मटेज ते देश बसावनारा, थोडा घणा अंग्रेजो ज छे. आ उपरथी एम जणाय छे के, जे माणसों पोतानो धर्म बराबर समजीने पाळे छे अने ते प्रमाणे वर्ते छे, तेओ आ दुनियामां जयने मेळवे छे, अने तेओ शुं शुं चमत्कारिक बावन करी शकता नथी? हवे साधुओनी ने श्रावकोनी हालनी स्थिति तरफ नजर फेरचीए.

सत्यविजय साधु.

विक्रमनी सत्तरमी सदीमां सत्यविजय नामना साधु थया. साधुओनी अने जेने परिणामे श्रावकोनी दुर्दशा अने नवळी स्थिति जोई, साधुओने उंची स्थितिमां लाववा तेमणे महा प्रयास कर्यो. आधारहीन, स्वार्थी ने पैसाना लालचु साधुमांथी धर्ममां कुशळ, ज्ञानी, गुणी, अने सुचारित्र पाळवावाळा साधुओने ओळखवा माटे पीळां कपडां पहेरवानो धारो काढयो, अने आनी साथे साधुओनी स्थिति सुधारवा माटे घणा प्रशंसनीय प्रयत्न कर्यो; पण चरित्र सुधारवा उपर तेमणे विशेष लक्ष आप्युं; कारणके ज्ञान ए शक्ति छे खरी, पण चरित्र वा सद्वर्तन ए विशेष शक्ति छे. ज्ञान होय पण हेयुं हेताळ न होय, हुंशियारी होय पण रुडां आचरण न होय, चतुराई होय पण बीजा तरफ सारी लागणी न होय, तो ते हुंशियारी, चतुराई, अने बुद्धि तेना साधना बीजा सद्गुण सिवार्य जो के गमत आपे अने वखते बोधदायक थई पडे; तोपण

તે હજારો માણસનું હૃદય યેંચી શકવાને સમર્થ નથી. અને તેમાં ભક્તિભાવ પેદા કરી શકતું નથી. સત્યવિજયે ચ્ચેરે પ્રશંસનીય પ્રયાસ કર્યો, અને જેનું ફઠ ઘણે દરજ્જે સારું આવ્યું. કુસંપ તથા ક્લેશ, અને અજ્ઞાનતા કે, જે દુર્દશાનાં મૂળ હતાં તે દાવી દેવાને તે ઉપાયો બરાબર સમર્થ નહિ હોવાથી, સાધુઓની સ્થિતિમાં ઘણો સુધારો થયો, પણ તે ચિરંકાલ સુધી રહેશે એમ કહેવાય નહિ. હાલના વ્યવસ્થામાં મધ્યમ વ્યવસ્થાના સાધુઓ અને શ્રાવકોની સ્થિતિ કરતાં કોઈક સુધારો થયો છે, તેથી આપણે સંતોષ માનવાની જરૂર નથી; પણ ઘણા સુધારાની જરૂર છે. જો કે હાલ કેટલાક સાધુઓ, સરલ હૃદયના, પવિત્ર શાસ્ત્રમાં કુશળ, અને સુચારિત્ર પાળે છે, અને કેટલાક શ્રાવકો ધર્મમાં ચુસ્ત, ગુરુ પ્રત્યે અને સ્વામીભાઈ પ્રત્યે ભક્તિવાળા. સદ્ગુણી, સમૃદ્ધિવાળા, સુગ્રી અને સંતોષી છે, તેથી આપણે ઘણા મગરૂર છીએ; પણ કેટલાક સાધુઓ સાધુનો વેશ ધારી ઉદરપૂર્ણ કરે છે, જૈન ધર્મ શું છે તે સમજતા નથી, મમત્વ રાખીને મારું તારું ગણે છે, ને શુદ્ધ ચારિત્ર પાળતા નથી ને ધર્મને નિંદારૂપ બનાવે છે. કેટલાક શ્રાવકો પોતાનો ધર્માચાર સમજતા નથી, અને ધર્મમાં ભ્રષ્ટ્ર હોય છે ને કુસંપ કરાવવામાં આનંદ માને છે, અને જેને પરિણામે તેઓ ગરીબ સ્થિતિમાં મટકી પોતાની જીંદગીનો અંત લાવે છે. હવે આ સાધુ અને શ્રાવકોની દુર્દશાનું કારણ જાણી લઈને તેની યામીઓ દૂર કરવી જોઈએ, કે જે આ કોંફરન્સનો મુખ્ય હેતુ છે. હવે મુખ્ય યામીઓ નીચે પ્રમાણે છે:—

૧. હાલના વ્યવસ્થામાં કેટલાક સાધુઓ પોતાનો પરિવાર વધારવાની ઇચ્છાથી, પોતાની વૃદ્ધાવસ્થામાં ચાકરી કરે તંવા ઇરાદાથી કીશોર વયના બાલકને. જૈનધર્મના મૂળતત્ત્વનું કોઈપણ જ્ઞાન છે કે નહિ તેનો તપાસ કર્યા વિના, સાધુનું કાઢણ ચારિત્ર પાળી શકવાને તે શક્તિવાન છે કે નહિ તેની કસોટી કર્યા સિવાય, અને સંઘની અને થનાર ચેલાનાં માબાપની પરવાનગી સિવાય ઉતાવળથી દિક્ષા આપી દે છે; જેનું પરિણામ એ આવે છે કે તે માણસ યાંડાના વૃત્તવાળું ચારિત્ર પાળવાને અસમર્થ હોવાથી, સાધુનો વેશ ઉતારી સંસારમાં પડે છે અને ધર્મની નિંદા કરાવે છે, અને જો કદી સાધુનો વેશ રાખે છે તો પણ વેશધારીજ રહે છે. તે શાસ્ત્રનું જ્ઞાન સંપાદન કરી શકતો નથી ને સાધુપણને ઉદરપૂર્ણનું સાધન બનાવે છે. આ અજ્ઞાન અને વૃત્તહીન વેશધારી સાધુને કેટલાક શ્રાવકો અજ્ઞાનતાને લીધે વેશ થાય છે, જેને પરિણામે અંદર અંદર શ્રાવકોમાં પણ ક્રેશ ઉત્પન્ન થાય છે.

૨. પુસ્તકોને માટે સાધુઓમાં ક્રેશ થાય છે, જેથી સાધુઓનાં સંઘાડામાં ભાગ પડી જાય છે, જો કે તેઓ પૈસા રાખતા નથી, પણ પૈસા કરતાં પુસ્તકો તરફ વિશેષ મમત્વ રાખે છે. અને પોતે વાંચવાને સમર્થ ન હોય, તેવાં પુસ્તકો શ્રાવક પાસે ખરીદ કરાવી પોતે રાખે છે, અને જોકે તે પુસ્તકો ઓઢઈ યાંડી જાય તોપણ બીજા સાધુઓને વાંચવા આપતા નથી, એ ચ્ચેરેરે દિલગીરીની વાત છે. પોતાના ગુરુના મરણ પાછળ તેનાં પુસ્તકો, માટે તેના શિષ્યો વહે છે, તે હકીકત એમ બતાવે છે કે, તેઓ આપણા ધર્મનું રહસ્ય સમજતા નથી, અને તેઓ સાધુની દિક્ષાને કેવી રીતે લાયક થાય, તે આપણે સમજી શકતા નથી. સાધુઓ પુસ્તકને નામે હાલના વ્યવસ્થામાં પૈસા એકઠા કરે છે અને એક શરાફને ત્યાં રાખે છે, એ પણ વાસ્તવિક નથી; યથી પણ ઘણાં મઠાં પરિણામ નોંધે છે. સાધુઓ જોકે તેઓ ત્યાગી કહેવાય છે, માટે તેઓ જોઈતાં ટપકરણો રાખવાં જોઈએ, તેને કદાચ હાલમાં તેઓ પોતાથી ઉપડી ન શકે તેટલાં વધારાં ઉપકરણો રાખે છે. આવા

સાધુઓ જેને પોતાની લાલસા ગઈ નથી, તેઓ શ્રાવકનું શ્રેય શી રીતે કરી શકે? ધર્મની ઉન્નતિ શી રીતે કરી શકે? આ खामीઓ દૂર કરવા માટે અમુક નિયમોની જરૂર છે. દિક્ષા આપવાને અધિકારી હોય તોજ દિક્ષા આપવી. પંચ પ્રતિક્રમણ, નવતત્ત્વ, દંડક, જીવવિચાર વિગેરેનું તે સારું જ્ઞાન ધરાવતો હોય, તથા સુસાધુ પાસે છ માસ સુધી રહી સાધુના વ્રતનું અનુકરણ કર્યું હોય, અને તે દિક્ષા લેનારનાં માબાપ વા સગાંવહાલાંજે સુશીથી રજા આપી હોય, અને સંઘે તે વાવ્રતમાં રજા આપી હોય, અને પછી વડી ધામધુમથી દિક્ષા આપી હોય, તો ગ્વેરગ્વેર ધર્મની ઉન્નતિ થાય અને નિંદા કરવાનું કોઈને કાંઈ કારણ મળે નહીં. દરેક ગચ્છના સાધુઓમાં નાયક ૧ થી ૨ જોઈએ, અને જો ઘણા નાયક વા પન્યાસજી હોય છે. તો તેમાંથી ઘણાં માટાં પરિણામ આવે છે. યોગ્ય, ધર્મમાં કુશલ, ચારિત્ર પાઠનાર, જ્ઞાની અને ગુણી સાધુને સંઘ પસંદ કરી તેને પન્યાસપદ આપવું, અને તેને તે વાવ્રતનું સર્ટીફિકેટ આપવું જોઈએ, અને વેશધારી અને ડોઢધાત્ર સાધુઓને દૂર કરવા માટે પત્રો, વંદોબસ્ત થવો જોઈએ. કે, સાધુ ધર્મ રહસ્ય જાણે છે, સુચારિત્ર પાઠે છે, ત્યારેજ તેને પન્યાસજીએ મોટી દિક્ષા આપવી, અને તે વાવ્રતનું તેને સર્ટીફિકેટ આપવું. વેશધારી સાધુ ધર્મની નિંદા કરાવે નહીં, માટે તેઓને સંતુષ્ટ રાખવા, એ પણ આપણી ફરજ છે. જેમ કુમારપાઠ રાજાના વ્રતમાં હેમાચાર્યે લઈયા અને લેખકોનું કામ તેઓને સોંપ્યું હતું, તેમ તે પ્રમાણે તેઓને સોંપવું; અને વેશધારી સાધુમાં કોઈપણ સાધુ ચારિત્ર પાઠી શકતો ન હોય, પણ સારું જ્ઞાન ધરાવતો હોય, તો તેને જૈનના વાઢકોને ધર્મોપદેશ કરવામાં રોકવો. પુસ્તકોનો સંગ્રહ કરવાથી જે સાધુઓમાં કલેશ થાય છે, તે વધુ નુકશાનકારક છે, તે દૂર કરવાની ઘાસ જરૂર છે. પુસ્તકો ગૃહસ્થ પાસે નહિ રખાવતાં સંઘની માલીકી ને સંઘના કબજામાં હોવાથી, તેને માટે તેના શિષ્યો પાઢકથી કેશ વગર નહિ. બની શકે તો આથી વિશેષ સારો ઉપાય એ છે કે, દરેક મોટા શહેરમાં આપણા પુસ્તકોની લાયબ્રેરી રાખવી, જેથી તેનો લાભ દરેક સાધુ લઈ શકે. ઉપર પ્રમાણે પુસ્તકથી થતો કલેશ એમ સૂચવે છે કે, તેઓ હજી ધર્મનું રહસ્ય વગર સમજતા નથી, એટલે તેઓમાં મમત્વ હોય છે અને તેઓ ધર્મમાં ગૃહસ્થથી વધારે ચડેલા હોતા નથી. પણ મેં પ્રથમ જે ઉપાય સાધુઓને દિક્ષા આપવામાં અને તેઓને સર્ટીફિકેટ આપવાનો વતાવ્યો, તેનો વરાવ અમલ થાય, તોપછી આ खामीઓ તેની મેઢેજ દૂર થઈ જાય. વિશેષમાં સાધુઓને મળવા માટે પાર્લનાણાં અને અમદાવાદ જેવાં શહેરોમાં શાઢાઓ સ્થપાય, જેથી શ્રાવકોને પૈસાનો વ્યય ઓછો થાય અને સાધુઓને મળવાની સગવડ થાય, અને થોડા વ્રતમાં શાસ્ત્રોનું રહસ્ય જાણી શકે, અને સાધુના સમુદાયમાં રહેવાથી સુચારિત્ર પાઢી શકે, અને સમુદાયથી જે લાભ થઈ શકે તે મેઢવી શકે, એટલે ચર્ચા કરી ધર્મનું રહસ્ય જાણી શકે. વિગેરે ઘણા ફાયદા સાધુ-શાસ્ત્ર સ્થાપવાથી થશે. આ પ્રમાણે સાધુઓનો ઉદ્ધાર થશે તોજ શ્રાવકોની ઉન્નતિ થશે. સાધુની એક્યતા એજ શ્રાવકની એક્યતા. હાલમાં સાધુઓના કુસંપથીજ શ્રાવકોમાં કુસંપ દેખાય છે. જો સાધુઓ શાસ્ત્રમાં કુશલ, ધર્મમાં લીન, સદ્ગુણી અને સુચારિત્રવાઢા થશે, તો શ્રાવકો ધર્મમાં રાગવાઢા, ગુરુ પ્રત્યે ભક્તિવાઢા થશે જેને પરિણામે વ્યાપારમાં અને કેઢવણીમાં અને સુખ સંપત્તિમાં અગ્રેસર થશે. આ સિવાય શ્રાવકોની સ્થિતિ સુધારવાનાં વીજા ઉપાયોનો પણ વિચાર કરીએ. ગરીબ અને અજ્ઞાન શ્રાવકો આપણને માલુમ પડે છે, તેને વિદ્યાંદાન દેવું એ આપણી ફરજ છે, અને પૈસાથી અને વીજી રીતે મદદ આપવી એ ટીકું છે; પણ પૈસાની મદદ આપવામાં

જોકે આપણો સારો હેતુ સમાયલો છે, પણ લેનાર માણસને વિશેષ હાનિકારક થઈ પડે છે; કારણકે તે તેને આઠસુ અને નિરાધાર બનાવે છે, અને તે માગસ જાતમહેનત જે આપણા જીવનનું રહસ્ય છે, તેના ફલ અને લાભથી ઘેનસીવ રહે છે અને તેનામાં સ્વમાન અને સ્વતંત્રતાનો નાશ થાય છે.

વિદ્યાદાન.

માટે તેઓને વિદ્યાદાન આપવું એજ અતિ ઉત્તમ છે, અને તેઓને માટે મોટાં શહેરમાં કલ્યાભવનો સ્થાપવાં જોઈએ, ઇંટલે તેઓને ગાયનકલ્યા, શીલ્પકલ્યા, સુતારકામ, નેતરકામ, ચિત્રકલ્યા, રંગવાનું કામ, ધિગેરે શીખવવાં, જેથી તેઓ સ્વતંત્ર બને ને પોતાના કુટુંબનું ભરણ-પોષણ કરવાને શક્તિમાન થાય; અને જે જૈન શ્રાવકો પોતાના અભ્યાસમાં બહુજ કુશલ માણુમ પડે, તેના ઉત્તેજન માટે તેને સ્કૉલરશીપ આપવી. તેને ઉત્તેજન મળવાથી તે માણસ બહુ સારો પ્રયામ કરી પોતાની તીવ્ર બુદ્ધિને તીવ્રતર બનાવશે; અને આવા સ્કૉલર્સમાંથી કેટલાકને જૈન સાધુશાળાઓમાં, જૈનશાળાઓમાં, જૈન કન્યાશાળાઓમાં રોકવા, ઇંટલે ડબલ ફાયદો થાય. પોતે શ્રાવક હોઈને, જૈનધર્મના પ્રીન્સીપલ પ્રમાણે ધાર્મિક અને વ્યવહારિક કેળવણી આપે, અને જૈનનો પૈસો જૈનમાંજ રહે. જે જૈનો લૂણ, લંગડા, આંધળા અને બીજી રીતે કામ કરવાને અશક્ત હોય, તેઓને દરેક જૈન શ્રીમંતે મદદ આપવી, એ તેની ફરજ છે. શ્રાવકને મદદ આપવી એ મુપાત્રદાન કહેવાય છે. માટે શ્રીમંતે જૈનોએ એક ફંડ કરી તેઓને મદદ આપવી જોઈએ. નમયને અનુસાર દરેક શ્રાવકે વ્યવહારિક કેળવણી લેવી જોઈએ. હાલના સમયમાં ઇંગ્રેજી કેળવણીનું પ્રાવલ્ય તો ઇંગ્રેજી કેળવણી લેવી જોઈએ છે. વ્યવહારિક કેળવણી એ ધાર્મિક કેળવણીનું પગથીયું છે. વ્યવહારિક કેળવણીરૂપી નાંસરળીથી આપણે ધાર્મિક કેળવણીની મેડીએ ચઢી શકીએ. માટે ધર્મના હેતુથી પણ ઘાસ જરૂર છે. ધર્મના ઉદ્ધાર માટે સંપત્તિની પણ જરૂર છે, અને તે સંપત્તિ વ્યવહારિક કેળવણીથી મળી શકે છે; માટે દરેક શ્રાવકે વ્યવહારિક કેળવણી લેવી અને બીજાને તે વાબતમાં મદદ આપવી, તે વિષે ઉપર કહેવાઈ ગયું છે. આજકાલ જૈનોમાં કેટલાંક કારણને લઈને ધર્મ વિરુદ્ધ હાનિકારક રીવાજો ધામલ થયા છે. તે દૂર કરવાની જરૂર છે. આપણા જૈનોમાં કન્યાવિક્રયે ક્યાંક પેસારો કર્યો છે, તે રીવાજ ઘણો હાનિકારક છે, તેના ફલ ઘણાંજ માઠાં છે. તે વાબતમાં વધા સદ્-ગ્રહસ્થો મારી સાથે મળતા આવશે, કારણકે તે કામ એવું હલકું છે કે, પૈસા લેનાર માણસજ ચુપકીથી લે છે, ને જોરાતમાં ના પાડે છે. તે હકીકત એમ બતાવે છે કે તે રીવાજ ઘણો હાનિકારક છે ને તેના ઇંટલાં વધાં માઠાં ફલ છે, કે જેને વિષે ટુંકમાં વિવેચન આપીએ, તોપણ એક કલાક લાગે; માટે દરેક સમજુ ધર્મિષ્ઠ જૈને પોતાની મુકુમાર વાળાને પશુ માફક વેચવી નહિ, અને પ્રેસાના લોભ માટે વૃદ્ધ, રોગીષ્ઠ, અયોગ્ય વરને આપવી નહિ. હાલમાં જુવાન વા વૃદ્ધના મરણ પછી ખર્ચ કરવાનો રિવાજ જૈનોમાં બહુ વધી ગયો છે; તે ઇંટલા સુધી કે પૈસા કરજે કહાડી, ઘર ગીરવી મેલી આ હાનિકારક રિવાજને વશ થઈ કારજ કરે છે; જેનું પરિણામ એ આવે છે કે, તેઓ જીંદગી સુધી દુર્બલ સ્થિતિમાં રહેછે, માટે આ રિવાજ વંધ કરવો જોઈએ, અને શ્રીમંતોએ આવાં નકામાં ખર્ચ નહિ કરતાં, શ્રાવકોને વિદ્યા-અભ્યાસ કરાવવામાં, સ્કૉલરશીપો આપવામાં પૈસાનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. ત્રીજો હાનિકારક રિવાજ મરી ગયેલ માણસ પાછલ બાયડીઓમાં રહવાકૂટવાનો છે, તે આપણા શાસ્ત્રથી વિરુદ્ધ

છે. તેથી શરીરને નુકશાન થાય છે, મનને खेद થાય છે, ઘણા નાના જીવોનો નાશ થાય છે, માટે ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા રાખી, આપણા ધર્મનો રહસ્ય સમજી શ્રાવકોળ રહાકૂટ કરવી જોઈએ નહિ.

જીર્ણજૈનમંદિરોદ્ધાર કરવો, એ દરેક શ્રાવકની ફરજ છે. એ વાતમાં બે મત થશે નહિ, કારણકે આપણા ધર્મ પ્રમાણે નવા મંદિર કરતાં જીર્ણોદ્ધાર કરવામાં વિશેષ પુન્ય છે. આપણા જૈનમાં કેટલાક દેરામાં લાખો રૂપીઆ ઉછાલે છે, તોપણ કેટલાંક તો જીર્ણોદ્ધારમાં પડ્યાં હોય છે, એ સ્થાનને બેહદ શોકજનક ને खेदકારક છે. જો કે મંદિરો જુદાં છે, પણ વીતરાગ તો એકજ છે, તો પછી એક દેરાનો પૈસો બીજા દેરાનો જીર્ણોદ્ધાર કરવામાં શા માટે વપરાવો ન જોઈએ, તે કંઈ સમજી શકાતું નથી. તે વાતનો દોષ દેરાના વહીવટ કરનાર ઉપર મૂકીને તો સ્વોદ્ધાર નથી, માટે દેરાના ઉપરીઓ જીર્ણોદ્ધારમાં પૈસા આપવા તત્પર રહેવું જોઈએ, અને તે વાતમાં તેઓ ભોયળીજીનું અનુકરણ કરવું જોઈએ.

સ્વરી દયા તે શું ?

“અહિંસા પરમો ધર્મ:” એ આપણા ધર્મનું પવિત્ર અને મહાવાક્ય છે. જૈન ધર્મને જીવદયા ધર્મ એવું બીજું નામ આપીએ, તોપણ ચાલી શકે, માટે જીવદયા પાઠવી પઠાવવી એ સ્વાસ્થ્ય જૈનોનો ધર્મ છે. હાલના વ્યવસ્થામાં શ્રાવકો ઘેટાં, બકરાં છોડાવવામાં લાખો રૂપીઆનો સ્વચ્છ કરે છે તે ઘણું પ્રશંસનીય છે. આથી ઘણા ફાયદા છે, પણ જીવદયાના કામમાં એક વિઘ્ન આવે છે. તે એ કે ભરવાડો, કસાઈઓ, મોઢે માગ્યા પૈસા લેવાથી તેઓને વ્યાપારમાં મુડી થાય છે, અને બીજા જીવો સ્વરીદ કરે છે; માટે સારો ઉપાય એ છે કે આ વાતમાં હું આગળ કહી ગયો તે પ્રમાણે, જૈનવેશધારી સાધુને તથા જૈન સ્કૉલરોને સારો પગાર આપી, ઉપદેશકો નામી શહેરો અને દેશોદેશમાં તે વિષે બોધ આપવો, જેથી અન્ય દર્શનીય લોકો જીવહિંસા કરતાં અટકે. આ વાતમાં મારે જણાવવું જોઈએ કે, જામનગરના મહારાજા **જામ શ્રી જસાજી સાહેબ વહાદુર** ગાદી ઉપર આવતાં જ ધર્મ પ્રત્યે ઘણી સારી લાગણી ધરાવી છે, અને એવા સરક્યુલર કાઢ્યો છે કે શ્રાવણ માસમાં, અને પૂર્ણિમા પર્વમાં, અને દરેક માસની ૧૧ અને અમાસે એકલા જામનગર શહેરમાં નહિ પણ આગા જામનગર સ્ટેટમાં પશુવધ કરવો નહીં અને ઘેટાં વા બકરાંને પાનચરા થાય ત્યાંમુઠી ભરવાડે પાઠવાં, અને તેમ ન કરે તો તેમને ફોજદારી ગુન્હા પ્રમાણે તેઓ પર કામ ચલાવી શિક્ષા આપવી; અને જામનગરની હદમાંથી કોઈને ગાય વેચાતી આપવી નહિ. માટે મારી નમ્ર અરજ છે કે જામસાહેબે જૈન લોકોને ઘણી મદદ કરી છે, માટે આ હાલની જૈન કોન્ફરન્સે જામસાહેબ ઉપર એક માનપત્ર મોકલવું, અને જેમાં તેમને વધા મૂકીને સંમત થશે એવી આશા રાખું છું. વળી આપણે ભૂલી જવું ન જોઈએ કે ગોંડલ ઠાકોર પોતાના રાજ્યમાં પશુવધ અટકાવી આપણને આભારી કર્યા છે, તેને પણ માનપત્ર આપવું જોઈએ, એવી મારી સ્વાસ્થ્ય ભલામણ છે. માસ ઉપરના કહેવાનો ટુંક સાર એ છે કે :

૧. જૈન ધર્મની અને જૈનોની ઉન્નતિ કરવા માટે પ્રથમ સાધુઓની એક્યતા થવી જોઈએ અને તેઓને માટે કોન્ફરન્સ ભરાવવી જોઈએ.

૨. દરેક ગચ્છમાં એક વા બે પન્યાસજી નીમવા જોઈએ ને તેઓને સર્ટીફિકેટ મળવું જોઈએ.

૩. સાધુઓનાં પુસ્તકો સંવત્રની પાસે રહેવાં જોઈએ અથવા તેને માટે લાયબ્રેરીઓ થવી જોઈએ.

૪. શ્રાવકો માટે જૈન કલામવનો ચોલવાં જોઈએ, અને લૂલા, લંગડા અને આંધળા માટે નિરાશ્રિત ફંડ થવાં જોઈએ.

૫. જીર્ણોદ્ધાર માટે બીજા પૈસાવાળાં દેરાઓમાંથી પૈસા વાપરવા જોઈએ.

૬. કન્યાવિક્રય, મરણ પાછલ ચર્ચ, રહવાકૂટવાના ચાલ વિગેરે બંધ કરવા જોઈએ.

૭. જીવદયા માટે ઉપદેશકો નીમવા જોઈએ.

મેં આ યથામતિ યોજનાઓ સૂચવી છે, તેમાં મુશ્કેલીવારો કરવાની જરૂર છે, તે પ્રમાણે નુકસાનો કરી અમલમાં મૂકાશે, તો આ જૈન કોન્ફરન્સનો હેતુ થોડા વચ્ચેમાં સહેલથી પાર પડશે, અને આપણા જૈનોની અને જૈન ધર્મની થોડા વચ્ચેમાં ઉચ્ચત સ્થિતિ જોઈશે.”

ऊपर प्रमाणे मी. सांकळचंदनं अनुमोदन अपाई रह्या पछी, उपली दरखास्त मत लेतां सर्वानुमते पसार करवामां आवी हती.

उपली दरखास्तने लगता पसार करवामां आवेला परचुरण ठरावो.

કોન્ફરન્સના હેતુઓ પાર પાડવાને લગતી દરખાસ્તના સંબંધમાં, નીચે જણાવેલા વધુ ટરાઓ સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યા હતા:—

૧ કોન્ફરન્સના હેતુઓ પાર પાડવા માટે મુંબઈ અથવા અમદાવાદમાં જનરલ સેક્રેટરીઓને અનુકૂળ પડે ત્યાં હેડ ઓફિસ ઉઘાડવી.

૨ જનરલ સેક્રેટરીઓ તરીકે મી. ગુલાબચંદ્રજી ટુંઢા. એમ. એ. (જયપુર) તથા શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ (અમદાવાદ) ઉપરાંત શેઠ ફકીરચંદ્ર પ્રેમચંદ્ર જે. પી. (મુંબઈ) તથા બાબુ રાય કુમારસિંગ (કલકત્તા), એવી રીતે ચાર ગૃહસ્થોને મુકરર કરવામાં આવે છે.

૩ જૂદાં જૂદાં મોટાં શહેરોમાં કોન્ફરન્સ સંબંધી હીલચાલ શરૂ રાખવા, તેમજ તેના હેતુઓ પાર પાડવા માટે પ્રોવીન્સીયલ સેક્રેટરીઓને બદલે જરૂર જણાય ત્યાં ઑનરરી સેક્રેટરીઓ નીમવાની સત્તા જનરલ સેક્રેટરીઓને આપવામાં આવે છે.

૪ હેડ ઑફિસનું કામકાજ ચલાવવામાટે પગારદાર સેક્રેટરી વિગેરે રાખના, તેમજ કોન્ફરન્સના હેતુઓ પાર પાડવા માટે જે કાંઈ ચર્ચ કરવા યોગ્ય જણાય, તે કરવાની સત્તા જનરલ સેક્રેટરીઓને આપવામાં આવે છે; તેમજ કોન્ફરન્સનિભાવ ફંડમાં થયેલી, તેમજ હવે પડી થાય, તે રૂપીઆની વ્યવસ્થા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા તેમને આપવામાં આવે છે.

૫ જનરલ સેક્રેટરીઓ જે જે કાર્ય કરવાં તે બહુમતીથી કરવાં અને કોન્ફરન્સનાં જુદાં જુદાં ખાતાંઓ માટે થયેલાં ફંડોની મુઢી, દરેક ખાતાનાં હેતુને અનુસરીને તેઓ વાપરથી,

તથા તે સવઘાં ફંડોની આવકજાવકનો હિસાબ આવતી કોંન્ફરન્સ વગતે તેઓં કોંન્ફરન્સ સમક્ષ રજુ કરવો, એમ ઠરાવવામાં આવે છે.

૬. આવતી ત્રીજી કોંન્ફરન્સ શ્રી વડોદરામાં ભરવાનું, ત્યાંના ગૃહસ્થોના આમંત્રણ ઉપરથી ઠરાવવામાં આવે છે.

૭. કોંન્ફરન્સનિભાવ ફંડ જુદું રાખવું જોઈએ, અને તેના નિયમો ઉપર પ્રમાણે રાખવા, તથા તેના ટ્રસ્ટીઓ તરીકે જનરલ સેક્રેટરીઓને ઠરાવવામાં આવે છે.

ઠરાવ ૮ મો.

—:૦:—

જૈન ડીરેક્ટરી બાબત.

૧. આપણા જૈન સમુદાયની વસ્તી કેટલી છે, ૨. જીન મંદિરો, ૩. જીન પ્રતિમા, ૪. જ્ઞાન મંડારો, ૫. પાઠશાળાઓ, ૬. પૂર્વાચાર્યોપ્રણીત ગ્રંથો, ૭. જૈન સભા અને મંડળો કેટલાં છે, તે વિગેરે આપણા જૈન સમુદાય સંબંધી ઉપયોગી બાબતની પુરતી માહિતી મેળવવા માટે, તેવી વિગતોથી ભરપૂર એક ઉપયોગી ગ્રંથ (જૈન ડીરેક્ટરી) તૈયાર થવાની આ કોન્ફરન્સ વહેંચ આવશ્યકતા વિચારે છે.

દરખાસ્ત કરનાર—મિ. ભગુભાઈ ફતેહચંદ કારભારી.—અમદાવાદ.

ટેકો આપનાર—મિ. માણેકચંદજી કોચર, વી. એ.—જબલપુર.

અનુમોદન આપનાર—શેઠ સુજાનમલજી લલવાણી.—જયપુર.

મિ. સાકરચંદ માણેકચંદ ઘડીયાલી—મુંતર.

અમદાવાદવાળા મી. મગુભાઈ ફતેહચંદ કારભારીનું ભાષણ.

“પ્રેસીડેન્ટ, ગૃહસ્થો અને સન્નારીઓ !

મારા હાથમાં જે દરખાસ્ત મૂકવામાં આવી છે, તે જૈન ડીરેક્ટરીના સંબંધમાં છે. ડીરેક્ટરી શબ્દ અંગ્રેજી ભાષાનો હોવાથી, તેનો અર્થ આપ પૈકીના ઘણા ધર્માત્માને કદાચ મालુમ નહીં હોય. તેનો અર્થ વહી જેવો થાય છે. આપણે રોજના નામાને રોજવહી કહીએ છીએ, હુંડીની નોંધને હુંડીવહી કહીએ છીએ, આવા જુદા જુદા ચોપડાને અન્ય વહીઓથી ઓળખીએ છીએ; તો આ ડીરેક્ટરીનો અર્થ નામવહી જેવો થાય છે. આપણે ઘેર જ્યારે કોઈ ટાણું આવે છે અગર એવો બીજો કોઈ પ્રસંગ આવે છે, ત્યારે આપણે જુદે જુદે સ્થળે કંકોત્રીઓ લખીએ છીએ, અને આ કંકોત્રીઓ ક્યાં લખવી તેની નોંધ, આપણા સંબંધીઓની આપણે ત્યાં રાખવામાં આવતી વહી ઉપરથી મેળવીએ છીએ. આવી જ રીતે આપણે ત્યાં જ્યારે કોઈ ધાર્મિક કાર્ય, જેવું કે દેરાસરમાં પ્રતિષ્ઠા, ઉજમણું આદિ હોય છે, ત્યારે આપણને જુદા જુદા ગામના સંઘને કંકોત્રીઓ લખવાની જરૂર પડે છે; અને તે વખતે ક્યાં ક્યાં જૈનલોક રહે છે, કેટલા જૈનો છે, તેઓ શું ધંધો કરે છે, વગેરે જાણવાની આપણને જરૂર પડે છે; પણ આપણી પાસે આવી ખબર આપનાર એક પણ સાધન નથી. વઢી કોઈ કોઈવાર આપણને નવાં દેરાસરોમાં જૈન પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરવા માટે પ્રતિમાઓની પણ જરૂર પડે છે, અને તેની ખબર જાણવાના લોભમાં એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે આપણને ભટકવું પડે છે, અને તે માટે પુષ્કળ સ્વર્ચ કરવો પડે છે. આવી કોઈપણ ખબર આપનાર નોંધની ગેરહાજરીમાં આપણાં જૈનમંદિરો ક્યાં ક્યાં છે, તે કોણે બંધાવ્યાં, અને તેમાં કયા કયા તીર્થંકર મહાત્માઓની પ્રતિમાઓ કયા વચ્ચે છે, તેવી નોંધવાળા પુસ્તકની પણ જરૂર છે, અને તેનો સમાવેશ આ ડીરેક્ટરીમાં થવો જોઈએ. માયેજ કોઈ ગામ કે શહેર એવું હશે કે જ્યાં જ્ઞાનખાતું નહીં હોય; આવાં જ્ઞાનખાતાંઓ કોના તાબામાં છે, તે ક્યાં છે, તેમાં શું શું મુંડી છે, ક્યાં ક્યાં પુસ્તકો છે, વગેરે જાણવાની સ્વાભાવિક રીતે દરેક જૈનવંશુ આકાંક્ષા રાખે, અને તેથી આ ડીરેક્ટરીમાં આપણા જ્ઞાનમંડારો સંબંધીની પણ હકીકત દાખલ થવાની જરૂર છે. વઢી હાલના આપણા ધર્મગુરુઓના બોધથી અને બીજી અન્યકોમોની દેખાડેથી આપણે ઠેર ઠેર પાઠશાળાઓ ખોલીએ છીએ. આ પાઠશાળાઓ કોણે સ્થાપી, તેમાં શું ફંડ છે, ફંડ મરનારા કયા કયા ગૃહસ્થો છે; પાઠશાળામાં કયા કયા માસ્તરો છે, તેઓ શી જ્ઞાતિના છે, તેમણે શી કેળવણી લીધી છે, તેમને ઓ પગાર મળે છે, તેમની શું ઉમ્મર છે, નિશાળમાં કેટલા વિદ્યાર્થીઓ છે, તેમને શું મળાવવામાં આવે છે, વગેરે પણ જાણવાની જરૂર છે; અને આવી ખબર જો બીજાના જાણવામાં હોય, તો તેને નવી પાઠશાળામાં આવાં ધોરણો જાણી કરવાનું સુગમ પડે. તેમજ કદાચ કોઈને કોઈ નવો માસ્તર જોઈએ, તોપણ આવી ખબર-પોથીથી મળી આવે; માટે પાઠશાળાઓ સંબંધી તમામ હકીકત આમાં દાખલ કરવાની ખાસ જરૂર છે. વઢી હાલમાં છાપકળા વધી છે. અગાઉ આપણા પૂર્વાચાર્યો ગ્રંથ બનાવતા, પણ મુદ્રણકળાની ગેરહાજરીમાં આવા ગ્રંથો લખાવવામાં આવતા હતા, અને મુસલમાની રાજ્યમાં આવા ગ્રંથોને નાશ થતો હોવાથી આપણા અનેક ગ્રંથોને મંડારી દેવામાં આવ્યા છે, તેમાં કેટલાક તો ઉઘાડીને ઘસ થઈ નાશ પામ્યા છે; પણ આપણા અનેક જૈનવંશુઓ કોઈ ગેરસમજથી, કોઈ અન્યાયીપણાથી કે બીજી કોઈ વર્તણૂકથી, આવા ગ્રંથો આપતા નથી, પણ આવા ગ્રંથોના

મંડારો જ્યાં જ્યાં છે તેની જો ટીપ થાય તે આપણા તે ગ્રંથો કયા વિષયના છે, કેટલા ઓકના પૂરના છે, તેના મૂલ રચનાર કોણ છે, તેના ઉપર કોણે કોણે ટીકા કરી છે, અને આવા ગ્રંથોની વધુ સંખ્યા હોય, તો તે ગ્રંથ ક્યાં ક્યાં છે તે પણ આવી નોંધપોથીમાં લખાવું જોઈએ. વઢી નવા જમાનાની રીતમાત જોઈ આપણે ઠેર ઠેર સભાઓ અને મંડલો સ્થાપીએ છીએ, અને તેથી આવી સભાઓ અને મંડલો ક્યાં ક્યાં છે, તેના પ્રેસીડન્ટો કોણ છે, તેના સેક્રેટરીઓ કોણ છે, તેમાં કેટલા મેમ્બરો છે, તેમાં મેમ્બરોના કેટલા વર્ગ છે, દરેક વર્ગવાળાની શી ફી છે, અને આવા મંડલોના શા હેતુ છે, તે વધું જાણવાની યાસ જરૂર છે; અને તેથી આવી સભા અને મંડલોના હેવાલનો પણ આ પોથીમાં સમાવેશ થવાની જરૂર છે. વઢી આપણાં ઠેર ઠેર ધર્માદાખાતાં છે, આ યાતાંઓના વહીવટદાર કોણ છે, આ યાતાંઓના તાબામાં ક્યાં ક્યાં ફંડો છે, દરેક ફંડની મુડી શું છે, અને તેની શી વ્યવસ્થા થાય છે, તે હકીકત જાણવાની દરેક જૈન બ્રહ્માની ફરજ છે; અને તેથી આ જૈનવહીમાં આ બાબતનો પણ સમાવેશ થવાની જરૂર છે.

કેટલાક એમ પૂછશે કે આ કેમ થઈ શકે? પણ તે કરવામાં જેમ મહેનત છે તેમ થોડું સ્વર્ચ પણ છે. પ્રથમ તો આવી હકીકત મેલવવા માટે ઠામેટામ કાગલો છપાવી મોકલવા, અને તેમાં આ તમામ બાબત સંબંધી ખુલાસા માગવા; જેના જવાબ આવી રહ્યા પછી આ તૈયાર કરવા માટે એક અગર બે ગૃહસ્થને અમુક પારિતોષિક ઠરાવી કામ સોંપવું. આવું કામ કમીટીને સોંપવાથી કદી પાર આવવાનો નથી. જે ગૃહસ્થ કે ગૃહસ્થોને આ કામ સોંપવામાં આવે તેની સાથે મુદત ઠરાવવી, અને આમ થવાથી આ કાર્ય પાર પડશે. આ પોથીમાં દરેકેદરેક ગામમાં વસતા જૈનોનાં નામ લખવાની જરૂર નથી, પણ તે ગામમાં કેટલા જૈન પુરુષો, સ્ત્રીઓ, છોકરાઓ અને છોકરીઓ છે?, તેમાં કેટલા મળેલા, મળતા અને અમળ, તે સંખ્યાજ આવવી જોઈએ. તેમજ મુખ્ય મુખ્ય અગ્રેવાન ગૃહસ્થોનાં તેમના બંધાવાર નામો તેમાં દાખલ કરવાં. આમ થવાથી આપણી આ પોથી મોટી નહીં થાય, અને તે થોડા સ્વર્ચમાં તૈયાર થશે. સિવાય જો તે દરવર્ષે રૂ. ૧ કે બેની કિમ્મતમાં બહાર પાડવામાં આવે, અને દરેક ગામદીઠ ગામના પ્રમાણમાં તેની પ્રતો ખરીદવામાં આવે, તો આ નોંધપોથીનું તમામ સ્વર્ચ ચસુલ થવાનો સંભવ છે. વઢી કેટલાક એમ પણ પૂછશે કે, આવી પોથીનો ઉપયોગ શો?, તો તેનો જવાબ એ છે કે આપણને આપણા જાતભાઈઓની તેથી સ્થિતિ જાણવાથી આપણને કાંઈ મદદ કરવાનું મન થાય છે, અને વઢી વિવાહ આદિની શોધ માટે પુરતું સાધન મળે છે. ટુંકામાં આ પોથીની કિમત એક સ્વર્ચ મળવાથી વઢી જાય છે. આવી ડીરેક્ટરી તૈયાર કરવા માટે અગાઉ મહુમ વીરરત્ન શેઠ તલકચંદ માણેકચંદ જે. પી. તરફથી પ્રયાસ થયો હતો. તેમણે કેટલીક હકીકત એકઠી કરી હતી, પણ કમનસીબે એસોસિએશનની દુર્દશા થઈ, તેમજ તેનો આત્મા ગયો એટલે કામ એમને એમ રહ્યું. વઢી હમણાંજ મારા મુરબ્બી સ્નેહી શ્રી મોહનલાલ મગનભાઈ આ સંબંધમાં કરેલો પ્રયાસ મને બતાવ્યો છે, અને તે જોઈ મને એમ લાગે છે કે, તેમની મહેનત જો ડીરેક્ટરી કરવાનું ઠેર તો કોન્ફરન્સને ઉપયોગી થઈ પડશે.

આવી ડીરેક્ટરીની જોકે આપણી કોમમાં ઓછ છે, પણ તલ મુંઝવેમાંથી દર વર્ષે પારસીઓના સંબંધમાં શ્રોસ્ટ્રીયન કેલેન્ડર નીકળે છે.

આ પ્રયાસ જોકે મિ. જાગોશ નામના એક પારસી ગૃહસ્થ કરે છે, પણ તે કતેહ-મંદીથી પાર પડ્યો છે, અને એક સ્વર્ચની કિમતમાં દરેક પારસી ગૃહસ્થ તે ખરીદવા શક્તિવાન

थायले. वळी टाईम्स ऑफ इन्डिया तरफथी जे डीरेक्टरी नीकळे छे, ते दश रुपियानी किंमत-वाळी होवा छतां तेनी आ वर्षे बे आवृत्ति थई हती. तेमज बॉम्बे गेझेट ऑफीसमांथी 'मेक-लीन्स गाईड टु बॉम्बे' नामनी पांच रुपियानी एक बुक पण दर वर्षे नीकळेछे. तेमज मद्रासमांथी लॉरेन्स एसायलम प्रेसमांथी आवीज एक छ रुपियानी बुक नीकळे छे. वळी कलकत्तामां थंकर कंपनीमांथी दर वर्षे आखा हिंदुस्ताननी माहिती आपनार रु. २४ नी किंमतनुं एक पुस्तक नीकळे छे. ज्यारे आम आवी मोटी किंमतनां वार्षिक पुस्तको खपे छे, तो शु आपणी डीरेक्टरी नहीं खपे? वळी हिंदुस्तानमांज आवां पोथां नीकळेछे तेम नथी, पण युरोप, अमेरिका, ऑस्ट्रेलीआ, चार्इना, जापान आदि देशोमां पण आवां पुस्तको नीकळे छे. तेमज धंधावार सेंकडो डीरेक्टरीओ नीकळे छे. त्यारे अफसोसनी बात छे के आपणी काम तरफथी आवी कोईपण डीरेक्टरी नीकळती नथी. आथी हुं दरखास्त करुं छुं के:—

१. आपण जैन समुदायनी वस्ती केटली छे, २. जीन मंदिरो, ३. जीनप्रतिमा, ४. ज्ञानभंडारो, ५. पाठशाळाओ, ६. पूर्वाचार्योप्रणीत ग्रंथो, ७. जैन सभा अने मंडळो केटलां छे, ते विगेरे आपणा जैन समुदाय संबधी उपयोगी बाबतनी पुरती माहिती मेळववा माटे, तेवी विगतोथी भरपुर एक उपयोगी ग्रंथ (डीरेक्टरी) तैयार थवानी आ कॉन्फरन्स बडुंज आवश्यकता विचारे छे.”

—:0:—

जबलपुरवाळा मी. माणेकचंद कोचरं बी. ए. नुं हिंदी भाषामां भाषण.

श्री वीतरागाय नमः

“महरवान सभापति साहिब, प्रिय भाई और बहिनो! आप लोगोंके सन्मुख मेरे मित्र भगुभाई डायरेक्टरीके विषयपर कथन कर चुके हैं. मैं उन्हींके कथनको अनुमोदन कर ज्यादा बलिष्ठ करनेके हेतु आप सज्जनोंकी सेवामें कुछ कहूंगा और आशा करता हूं कि आप ध्यानपूर्वक सुनगें.

इस मंडपको विद्वानोंसे इस तरह शोभायमान देखके मुझे अतीही आनन्द होता है; और यह जानकर कि मुझे मंडपकी सेवा करनेके लिये अनुमति है, वह आनन्द बहुतही बढ़ गया है. मेरे लिये समय बहुतही थोडा है इस लिये मैं आप लोगोंको इसी आनन्दमें आनन्द करता और कराता छोड़के अपने विषयको लेता हूं.

मेरा ख्याल है कि सभाके कुछ अग्रसर पुरुषोंके छोड़के बहुतसे भाई ऐसे होवेंगे और बहिनोमें तो उनकी संख्या बहुत होगी, जिनको कि कॉन्फरेन्समें आनेके महिले सिर्फ यही ख्याल होगा कि जो कुछ स्वेताम्बर जैनी हैं वे सब हमारेही जगतके है यानि गुजराती गुजरातियोंको और मारवाडी मारवाड़ियोंको समझते होवेंगे. फिर यदि हम इस बातको छोड़के तीर्थस्थान और जैनधर्म पालनेवालोंकी संख्यापर आवे तो मालूम होगा कि इण बातोंके जाननेवाले पुरुष और स्त्रियोंकी संख्या घटती जाती है और यदि पढ़े लिखोंकी संख्या और उनके उद्योगके विषय पूछें तो जाननेवाले शायद औरही थोड़े निकलेंगे और यदि और भी आगे बढ़े और मन्दिर व पाठशाला व पुस्तकालयके विषय प्रश्न करे तो शायद वह संख्या और भी

न्यून हो जावेगी. और यदि फिर हम धर्मार्थ खातोंके विषय पूछें तो शायद कुछ संख्यामें और भी कमी पड़ेगी. आजकलकी हमारी दशा हेखकर यह बिलकुल ठीक है. क्योंकि हम लोगोंमें नती विद्याका जादा प्रचार है या न इन बातोंको जाननेका कोई जरिया है. पर मैं समझता हूँ कि हम लोगोंको इस विद्याकी घोर निद्रामें सोते बहुत काल व्यतीत हो गया है और अब समय आगया है कि हम उठें. हमारे हिंदुस्थानके सबही लोग जाग तो पड़े हैं, कईएक हाथ मुंह धो रहे हैं और कई कपड़े पहिरके तैयार है और कई सचमुचमें खाना भी होगये हैं, तो क्या हम अभी तक सोतेही रहेंगे? हरगिज नहीं यदि हम सबसे पीछे न रहना चाहे, क्योंकि यह समय ऐसा है कि जो पीछे रहा सो रहा ही, इस लिये भाइयो विद्याका प्रचार करो और एक ग्रंथ ऐसा तयार करो जिसमें कि अपने श्री महावीर वंशके पुरुषों स्त्रियों और बालकोंकी संख्या हो और उनमेंसे जो २ प्रसिद्ध २ सद्गृहस्थ होवें उनके नाम भी हो. फिर प्रत्येक शहर व जिलेके जैन ग्रहस्थोंकी संख्या और उनमें जो प्रसिद्ध ग्रहस्थ होवें उनमेंसे एक, दोके नाम भी रहें. उन शहरोंमें यदि मंदिर व पाठशाला व पुस्तकालय व धर्म फण्ड होवें वे भी दर्ज रहें. और फिर वहांपरके पढाँलिखोंकी संख्या और विद्यार्थियोंकी संख्या देना चाहिये. यदि वहांपर कोई प्रसिद्ध साधु व यति होवें तो उनका नाम भी दर्ज करना ठीक होवेगा.

इन बातोंके अलावा तीर्थस्थान और उनको जानेका रास्ता और उनका मोका (Situation) भी देना चाहिये.

यदि हो सके तो पुस्तकालयोंमें प्रसिद्ध पुस्तकें होवें, उनके नाम मय उनके रचने वालोंके नामके इस डायरेक्टरीमें दर्ज किये जावे.

ये सब कहदेना तो सहज मालुम पडता है, पर यह काम किस तरहसे किया जावें, यह तो सचमुच बड़ी कठिन बात है.

मेरी समझमें यह बड़ी आसानी के साथ हो सकता है. यदि हम लोग अपने दिलसे कोशिश करें और अपने २ जिलेको कुल हाल जैसा कि दरकार है सभाको लिख भेजें या एक दूसरी रीतीसे याने सभाकी तरफसे जो सेक्रेटरी, प्राविन्शियल सेक्रेटरी, उनके असिटन्ट और वालन्टीयर सेक्रेटरी बनाये जावे वो लोग इन बातोंको सोधके सभाके मुख्य सेक्रेटरी को भेजें.

अब यह सबतो हुवा पर कोई यह न कह बैठे कि यह सब तकलीफ उठानेका मतलब क्या? भाई इसमें बड़ा भारी मतलब है—पहिले तो अन्धकार का परदा दूर होवेगा. हम लोग अपने पूरे कुलको देख सकेंगे और सुधार और बढावकी युक्तियां भी निकाल सकेंगे. यानि हमारी उन्नति बहुत कुछ इसी बात पर मुनहसिर है, तो भला कहो यह कितने फायदे की बात है? मैं इसके बहुतसे फायदों पर कुछ ज्यादा नहीं कहूंगा पर यह कहदेना बहुतही जरूर है कि इससे हम लोग जोकि हमारी अभी दशा है उसको अच्छी तरहसे जान लेंगे और अपने बल, दौल, और विद्यारत्नकी जो न्यूनता है उसको दूर करनेकी कोशिसें खोज निकालेंगे और यदि श्री वीतरागकी कृपा होवेगी तो जैनधर्म फिर उसी उच्च श्रेणिको प्राप्त होगा जैसे कि वह एक समयपर था.

भाई और बहिनो! इतना कहके मैं समाप्त करता हूँ और इस विषयको आमलोगों के विचार के लिये छोड़ता हूँ."

જેપુરવાળા શેઠ. સુજાણમલજીના હિંદી ભાષણનો સાર.

હિંદનાં જુદાં જુદાં મથકો ખાતે કેવી કેવી જાતના જ્ઞાનમંડારો છે, દેવાલયો છે, તે તેમજ બીજી વિગતો આપણી પાસે હોવાની ઘણી જરૂર છે. તેવી વિગતોની ગેરહાજરીમાં હાલમાં કેટલાંક જૈન મંદિરો તદન જીર્ણ થઈ જઈ ગરી પડે છે, તોપણ તેનો કોઈ ભાવ પુછતું નથી. જૈન મંદિરોની ગમે તેટલી ગેરવ્યવસ્થા થઈ જાય છે, તોપણ તેની આપણને ખબર પડતી નથી, ઇટલુંજ નહીં પણ તેવી ગેરવ્યવસ્થા વરસોનાં વરસો સુધી ચાલુજ રહે છે. આવા સંજોગોને લીધે જૈન ડીરેક્ટરીની ઘણીજ જરૂર છે.

મિ. સાકરચંદ માણેકચંદ ઘડીયાલીનું ભાષણ.

“ મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ, જુદા જુદા સંઘો તરફના પ્રતિનિધી સાહેબો અને મારા સર્વ જૈન વાંધવો !

શ્રી જૈન ડીરેક્ટરીના સંબંધમાં મિ. ભગુભાઈ ફત્તેચંદ તરફથી જે દરખાસ્ત મુકવામાં આવી છે, અને જે દરખાસ્તને જવલપુરવાળા મિ. માણેકચંદજી બી. ઇ. તથા શેઠ સુજાણમલજી ઇ. ટેકો આપ્યો છે, તેને અનુમોદન આપતાં મને હર્ષ ઉપજે છે. આ દરખાસ્ત ઉપર ઇટલું તો સારું વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે, કે વધુ બોલવાને મારે માટે ઘણીજ થોડી જગ્યા રહી છે. વાંધવો ! શ્રી જૈન ડીરેક્ટરીના ફાયદા ઘણાજ છે, ઇ. આપણા ધ્યાનમાં ઉતર્યું હશે. આપણાં પવિત્ર તીર્થોની સંખ્યા હિંદુસ્તાનમાં કેટલી છે તે આપણે જાણતા નથી, ઇ કેટલું વધું અફસોસ-કારક છે ! ઘણીક જગ્યાઓ એવી છે કે જ્યાં આપણાં મંદિરો છતાં, શ્વેતાંવર શ્રાવકોની વસ્તી ત્યાં ન હોવાથી, પૂજા-વગેરેમાં ઘણીજ અડચણ પડે છે. ઘણાંક મંદિરો એવી જગ્યાએ છે કે, જે જગ્યાઓ જંગલ જંબીજ ગળી શકાય, જોકે જે વચ્ચે તે મંદિરો બંધાવવામાં આવ્યાં હશે, તે વચ્ચે તેમની સ્થિતિ ઘણીજ આઘાત હશે. ઇજ રીતે પ્રતિમાઓ તથા જ્ઞાનમંડારોની હાલત છે. આપણા શાસનની ઉન્નતિના સ્તંભ જેવાં મંદિરો અને પ્રતિમાઓની જો આ હાલત છે, તો તે વિષે શું આપણે દોષિત નથી ? જો જૈન ડીરેક્ટરી જેવું પુસ્તક હોય, તો આપણને ખબર પડે કે આ સ્થળે આ રીતનો કારભાર છે, અથવા તો કોઈ મંદિરની વ્યવસ્થા સારી રીતે છે કે કેવી રીતે છે, અથવા તો તે મંદિરનાં ખર્ચ માટે શી વ્યવસ્થા છે, વગેરે વાતો આપણને માલુમ પડવાથી, આપણી જાહોજલાલીનાં પ્રાચીન કામોને આપણે જાલવી શકીએ અને આપણા ધર્મની ઉન્નતિ કરી શકીએ.

તેજ રીતે ઇ જૈન ડીરેક્ટરીમાં અર્વાચીન વચ્ચતમાં આપણા શ્રાવક, શ્રાવિકા, સાધુ, સાધ્વી, ગોરજીઓ, ઉપદેશકો વગેરેની કેટલી સંખ્યા છે, તે પણ દાખલ કરવાથી આપણા ચતુર્વિધ સંઘની નક્કી સંખ્યા આપણા જાણવામાં આવે; અને તેથી આપણી સંખ્યા ભૂતકાળમાં કેટલી વધી અથવા ઘટી છે, તેનું તોલ કરી શકાય, અને ભવિષ્યમાં તે માટે યોગ્ય ઉપાયો યોજી શકાય.

વળી ઇ જૈન ડીરેક્ટરીમાં અર્વાચીન વચ્ચતમાં આપણી પઠશાળાઓ, જૈન સભાઓ, મંડળી વિગેરેની પણ નોંધ અપવામાં આવે, તો તેની માહિતીથી પણ ઘણાં ઉત્તમ કાર્યોમાં આપણે

અરસપરસ મદદ આપી શકીએ. દરેક યાતાઓ કેવી રીતે ચાલે છે, તેનો દાખલો લઈ શકીએ. તે યાતાઓ ઉપરથી આપણી વસ્તીમાં કેલવણી કેવી રીતે વધેછે, અને તેમાં કેટલો વધારો કરવાની જરૂર છે, વિગેરે બાબતો, કે જેથી આપણી કોમની અને ધર્મની ઉન્નતિ થઈ શકે તે આપણને માલુમ પડશે, અને ભવિષ્યની પ્રજા માટે પણ એક અમૂલ્ય નોંધ આપણે મુકી શકીશું.

માઈઓ ! ડીરેક્ટરી બનાવવાનું કામ કાંઈ સહેલું નથી. એ કામ પાછળ શરૂઆતમાં તો મોટી રકમ ચર્ચવાની જરૂર પડશે; પણ એક વખત એ કામ શરૂ થયા પછી, તે મુશ્કેલ પડશે નહિ. આટલાં કારણોથી મી. મગુમાઈએ જે દરખાસ્ત મુકીછે, તેને હું વધુ અનુમોદન આપુંછું અને આશા રાખુંછું કે, તમે પણ તેમાં સામેલ થશો.”

ઉપર પ્રમાણે અનુમોદન મળ્યા પછી. આ દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થઈ હતી, અને શ્રી જીનેંદ્ર મગવાનની જય બોલાવી સભા આવતી કાલે ઉપર મુલતવી રાખી, સમાજનો વિચારાવા માંડ્યા હતા.

છઠ્ઠી લેવડાવવા માટે પ્રતિનિધીઓને આમંત્રણ.

ત્રીજે દિવસે સવારે સાડા સાત વાગેથી અડધા અડધા કલાકને અંતરે, પંજાબ, રજપુતાના, મધ્યહિંદુસ્તાન, કાઠીઆવાડ, દક્ષિણ અને મુરત અમદાવાદના પ્રતિનિધીઓને. ફોટોગ્રાફ લેવડાવવા સારું હાજર રહેવાનું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.

चोथो दिवस.

(गुजराती) आसो सुदी १ मंगलवार, ता. २२ सप्टेंबर.

ठेरवेलें वखते कॉन्फरन्सनु कार्य शरु करवामां आव्युं हतुं, अने ते थतां पहेलां नियमानुसार श्रीजैन मंगळ गायन समाजे नीचे प्रमाणे गायन साज साथे गावुं हतुं:—

बीजी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्स देवीनो विजय!

(राग—धन्य धन्य दिन आज, धन्य तमारो—ताल दादरो.)

विजय रंग! विजय रंग! देवी थाओ त्हारो,
जग मही प्रसारी कीरती, अचळ नाम धारो. विजय-१

संप मुरभि द्यो वधारी, जनमन सुधारो,
बुद्धिवळ कळ सकळ वाधे, नीकळे कुधारो. विजय-२

ऐक्य विण दुःख अब्धिमां, पडे हजारो,
हस्त ग्रही देवी सद्य, ते थकी उगारो. विजय-३

ऐक्य, धरम, करम, नीतिनो करे प्रसारो;
अकळ हीण मन न जाणे, शुं थतो लवारो. विजय-४

ऐक्यने प्रतापे पांडुना, विजय पोकारो,
गार्जी रंख्या दशे दिश, कौरवनां संहारो. विजय-५

ताणतां तुटीज जाय, एक तंतु न्यारो,
नव कदी तुटेज देवी, होय कदी भारो. विजय-६

जैन शासन द्रढता माटे, आज छे ईसारो,
देवी! देवी वळ दर्ईनें, अधगति उधारो. विजय-७

श्वेतांवरी जैनबंधु, हृदय क्लेश निवारो,
आशिष दीयो मात जेथी, थाय अति वधारो. विजय-८

जीनवर करधर शिरपर, कष्टथी उगारो,
देवदेवी रक्षा करी, शासन जय प्रसारो. विजय-९

कॉन्फरन्सना आगेवानोने विनंति! (राह—एज)

आज छे अतुल आनंद, श्वेतांबर जीन त्हारो.
कॉन्फरन्स जयपताका, फरके आम भाळो. आज छे-१

राय बदादुर बद्रीदास, जैन कष्ट विदारो,
वीर मुरति वीरचंदने उगारो. आज छे-२

शीखवो उद्योग जैनबाळने सुधारो, रंक स्थितिमांज तेनो, जाय छे जन्मारो.	आज छे-३
फकीरचंद फिकर राखो, बंधुता विचारो, कीरति शशीप्रभा समान, तेहने वधारो.	आज छे-४
जीनबंधुने दीयो तम, ज्ञान दान वारो, ईष्ट थाय द्रव्य मुक्ति, मळे श्रेयकारो.	आज छे-५
गुलाबपुष्प समान, सुगंधी प्रसारो, ढहा गुलाबचंदजी, ऐक्यखड्ग धारो.	आज छे-६
बखतावर सखी गृहस्थ, जीन सुखी विचारो, बखतावरमलजी मित्र, करो उदय पसारो.	आज छे-७
ऐक्यना प्रयासी पुर, अमर यशनो भारो, अमरचंद पी. परमार, परमार्थ गणो प्यारो.	आज छे-८
ऐक्य, दया, उत्तेजनना, ज्यहां नथी उपचारो, त्यहां सदा निवास करे, दरिद्रतानो भारो.	आज छे-९
महावीर श्री पार्श्वनाथ, तम उमंग वधारो, चिरायुष्यमान करी, जीनसमाज तारो.	आज छे-१०

ठराव ९ मो.

हानिकारक रीतरिवाजो दूर करवा तथा भ्रातृभाव
वधारवा बाबत.

आधुनिक प्रचलित रीवाजो पैकी

१. मरण पाछळ रडवुं कुटवुं,
२. मरण पाछळ जमणवार,
३. बीजां खोटां फरज्यत खर्चो,
४. कन्याविक्रय,
५. अन्य शास्त्र प्रमाणे व्यवहारिक क्रिया करवामां आवे छे ते,
६. बाळलग्न अने वृद्धविवाह,

७. तथा आपणी कोमने अवनतिने रस्ते लई जनारा तेवा बीजा हानिकारक रीत-
रिवाजो, जे जे देशोमां चालता होय त्यां त्यां तेमने बनता प्रयासे सत्वर बंध करवा, तथा
आपणा स्वधर्मी बंधुओमां वारंवार थतो कुसंप अटकावी, ऐक्य तथा विशेष भ्रातृभाव थाय
तेवा संगीन उपायो योजवाने माटे, आ कॉन्फरन्स दरेक जैनबंधुनुं आ प्रसंगे विशेष
ध्यान खेचे छे.

दरखास्त करनार—मी. अमरचंद पी. परमार.—मुंबई.

टेको आपनार—प्रो. मधुभाई मछाचंद—महुवा—काठीआवाड.

अनुमोदन आपनार—वकील छोटालाल काळीदास—अमदावाद.

लाला लुनामलजी गुलेछा—सीवनी छापरा.

वैद्य तलकचंद ताराचंद—सुरत.

मी. दामोदर बापुसा—एवला.

लाला सुभोमलजी—पंजाब.

मी. मगनलाल गोविंदजी दलाल—अंबाच—सुरत.

મિ. અમરચંદ પી. પરમારનું ભાષણ.

ગાયન ગવાઈ રહ્યા બાદ મી. અમરચંદ પી. પરમારે હાનિકારક રીતરિવાજો દૂર કરવા તથા ભ્રાતૃ ભાવ વધારવા બાબત, નીચલી દરખાસ્ત રજુ કરી હતી:—

આધુનિક પ્રચલિત રિવાજો પૈકી:—

૧. મરણ પાછળ રડવું કુટુંબ,
૨. મરણ પાછળ જમણવાર,
૩. બીજાં છોટાં ફરજ્યાત સ્વર્ગી,
૪. કન્યાવિક્રય,
૫. અન્ય શાસ્ત્ર પ્રમાણે વ્યવહારિક ક્રિયાઓ આદરવી,
૬. બાલલગ્ન અને વૃદ્ધવિવાહ.

૭. તથા આપણી કોમને અવનર્તાને રસ્તે લઈ જનારા તેવા બીજા હાનિકારક રીત-રિવાજો જે જે દેશોમાં ચાલતા હોય, ત્યાં ત્યાં તેમને બનતા પ્રયાસે સત્વર બંધ કરવા, તથા આપણા સ્વધર્મી બંધુઓમાં વારંવાર થતો કુસંપ અટકાવીને, એક તથા વિશેષ ભ્રાતૃભાવ થાય તેવા સંગિન ઉપાયો યોજવાને માટે, આ કોન્ફરન્સ દરેક જૈનબંધુનું આ પ્રસંગે વિશેષ ધ્યાન રાખે.

મી. અમરચંદ પી. પરમારે ઉપલી દરખાસ્ત છટાદાર હિંદુસ્તાની ભાષામાં રજુ કરતાં જણાવ્યું કે:—

‘જૈનબંધુઓ! આપ જેવા સુજ્ઞ ગૃહસ્થો આગળ મારા જેવો બાલક કંઈ કહે, એ માત્ર એક મદોન્મત્ત હાથીને સુતરના તાંતળાથી બાંધવા જેવું છે.

એક જમાનો એવો હતો કે, જ્યારે ‘આપણા પવિત્ર જૈનધર્મના સિદ્ધાંતોને અક્ષરેઅક્ષર માન અપાઈ તે મુજબ વર્તાતું હતું, એક જમાનો એવો હતો કે, આપણા વિદ્વાન્ આચાર્યો અને ગુરુઓના બોલોને અમૃત માની આપણે વધારી લેતા હતા, એક જમાનો એવો હતો કે, શ્રી તીર્થકરોના વાક્ય સિવાય સર્વ મિથ્યા માનવામાં આવતું હતું, એક જમાનો એવો હતો કે જ્યારે એકજ રીતિ, એકજ રિવાજ, અને ધર્મની આજ્ઞા પ્રમાણેજ તે રીતિ અને રિવાજ બંધાઈ તેનું વર્તન થતું હતું, અને એક જમાનો એવો હતો કે, પ્રમાણિક, ધાર્મિક નિષ્ઠાથી વર્તી સર્વત્ર ભ્રાતૃભાવ ફલાઈ દયામય સૃષ્ટિજ નજર આવતી હતી, ત્યારે આજે જમાનો એવો આવ્યો છે કે આપણે વિદ્યાને અભાવે, આપણા અનાદિ ધર્મના ડુંડા સિદ્ધાંતોને ડુંડા મુકી, અન્યદર્શનીયોની સોબતમાં મિથ્યાત્વી બની તેઓના રીતરિવાજો પ્રમાણે ચાલવા લાગ્યા છીએ. આજે જમાનો એવો આવ્યો છે કે, આપણા ગુરુઓની આજ્ઞા માનવાને બદલે આપણી આજ્ઞા તેઓ પાસે મનાવીએ છીએ. આજે જમાનો એવો આવ્યો છે કે, અશ્રદ્ધારૂપી અધંકારથી તીર્થકરોની આજ્ઞાનો અભાવ થતો ચાલ્યો છે. આજે જમાનો એવો આવ્યો છે કે, જ્યાં જોઈએ ત્યાં જુદી જુદી રીતિ, તથા જુદા જુદા રિવાજો જોવામાં આવે છે, અને કયા ધર્મને આધારે તે લઈ બેઠા છે, તેનું પણ માન મૂલી બેઠા

છે; અને આજે જમાનો એવો આવ્યો છે કે, પ્રમાણિક નિષ્ઠા નષ્ટ થઈ ગઈ છે, અને ભ્રાતૃભાવને બદલે ईर्ष्या, ફિસીઆરી, અભિમાન, કુસંપ અને સ્વાર્થ ધારી બેઠા છે. બંધુઓ! જ્યારે આવો ઉલટોજ જમાનો આપણી દૃષ્ટિગોચર થતો જોવામાં આવે છે, ત્યારેજ આપણામાં સંસારિક તેમજ ધાર્મિક હાનિકારક રીતરિવાજો, કાંઈક સંગતિથી, કાંઈક અજ્ઞાનથી, કાંઈક પ્રમાદથી અને કાંઈક પોતાના આરામ માટે આપણે લઈ બેઠા છીએ. એ દુષ્ટ રિવાજો જુદી જુદી ન્યાતો અને જુદા જુદા દેશોમાં એટલા જુદા જુદા છે કે, જેની સંખ્યાનું પરિમાણ થઈ શકે નહીં; એ રિવાજો એટલા બધા છે કે દેશદેશના જુદા, ગામગામના જુદા, ઘર ઘરના જુદા, બલકે એક એક મનુષ્યના જુદા જુદા છે.

હાનિકારક ધાર્મિક રિવાજો.

દેખાદેખી અને અજ્ઞાનતાથી આપણે મિથ્યાત્વ ઉપર ઉતરતા ચાલ્યા છીએ. જૈનધર્મ પ્રમાણે શ્રી વીતસગપ્રણીત આજ્ઞા વિના અન્ય સર્વ જંજાળ માનવામાં આવી છે. સદ્દેવ, સદ્ગુરુ, અને સદ્ધર્મને અંગિકાર કરવાનો જૈનસિદ્ધાન્ત હોવા છતાં, અંરી હંતની ભક્તી ન કરતાં, ચેતલાજી, ભૈરવ, માતા, શનીશ્વરજી, શિવજી, પીરજી, વિગેરે અનેક દેવતાઓની સ્થાપના અને શ્રદ્ધાપૂર્વક પૂજા કરવામાં આવે છે. દક્ષિણમાં બાલાજીની પૂજા થાય છે, અને દર શુક્રવારે જૈનોના ઘરોમાં આરતીઓ થઈ પ્રસાદ વહેંચાય છે. પોતાના ઘરમાંજ નહીં પણ જૈન મંદિરોમાં તેઓની મૂર્તિઓ ઘુસાડી દેવામાં આવી છે, તપ જપ કરાવવા લાગ્યા છે, બ્રહ્મ-ભોજન મોક્ષનું સાધન માનવામાં આવે છે, હાડકાં અને રાખ ગંગાજી લઈ જવામાં આવે છે, પીરજીને મનાવવાને બાધાઓ લેવાય છે, અમુક દેવની આગળ બચ્ચાંની બાબરી ઉતરાવવાની બાધાઓ રચાય છે. જૈન દેવતાઓને પણ બાધા આચ્છાદીઓ ચઢાવવામાં આવે છે. વઢી હોઢી મૂલ્યાંકન રહેવું, બઢેવ પાઢવી, પ્રહ્નસંવંધી પાલન, શીઢીપૂજન, શનીવારો કરી કથાઓ સાંભ-લવી, વગેરે રિવાજો દેખાદેખી હજારોની સંખ્યામાં અજ્ઞાન જૈનોમાં પાઢવામાં આવે છે.

દોરાઓ કરાવવા, જાડુજાપટ ગંચાવવી, નજર બાંધવી, મંત્રથી પુત્ર થવાની ઈચ્છા રાખવી, ભૂતહાકળો માનવી, વગેરે ક્રૌતુકો પણ કંઈ ઓછાં જોવામાં નથી આવતાં. એ રિવાજો મરદો કરતાં સ્ત્રીવર્ગ વધારે અજ્ઞાન હોવાથી, તેઓમાં વધારે પ્રચલિત જોવામાં આવે છે, અને મરદોને સ્ત્રી આગળ હાજી હા કરવું પડે છે. એ રિવાજો શું છે, કેવી રીતે ચોટા છે, પ્રહ્ન શું વસ્તુ છે, વગેરે વિસ્તારથી કહેતાં બહુ લંબાણ થવાના ભયથી કહેતો નથી.

જૈનોમાં જૈન શાસ્ત્રની વિધી પ્રમાણે સોઢ સંસ્કાર વર્ણવેલા છે. જેમકે ગર્ભાધાન, પુંસ-વન, જન્મ, સૂર્યચંદ્ર દર્શન, ક્ષીરાસન, પઠી પૂજન, શૂચિકર્મ, નામકરણ, અન્નપ્રાશન, કર્ણ-કેય, કેશવપન, ઉપનયન, વિદ્યારંભ, વિવાહ, વ્રતારોપ, અને અંતકર્મ. કેટલાકો એવી ઘમંડ કરે છે કે જૈનોમાં સંસ્કાર જેવું કશું નથી, અને તેઓને વેદ વગેરે ઉપરજ આધાર રાખવો પડે છે. એ તો ચૂંક છે કે જૈનો એ સોઢે સંસ્કાર વિસારી બેઠા છે. સોઢ સંસ્કારોની શાસ્ત્રોક્ત વિધી છતાં કોઈપણ સંસ્કાર પૂર્ણ રીતિએ કરવામાં આવતો નથી. ક્યાં છે, સૂર્યચંદ્ર દર્શન અને ક્યાં છે ઉપનયન? લગ્નની વિધીમાં તો બહુજ અંધેર થઈ ગયું છે, ક્યાં ત્યાં વિપ્ર દેવતા. માન્ય થઈ રહ્યા છે, પહેલા જમાનામાં શ્રી રુષભદેવના સમયથી જૈન વિધિઓ પ્રચલિત હતી, મરહુમ પરમ ઉપકારી મુનિરાજ શ્રી આત્મારામજી મહારાજનો બનાવેલો “તત્ત્વનિર્ણય પ્રાસાદ”

ગ્રંથ જે મેં હમણાંજ પ્રસિદ્ધ કર્યો છે, તેમાં બહુજ વિસ્તારથી જૈનોના સોઠ સંસ્કાર, લગ્નની તમામ વિધી તથા મંત્રો અને સૂચના સહિત લખવામાં આવ્યા છે. વડોદરાના મિ. વૈદ્યે, શ્રી શાંતિ વિજયજીએ માનવધર્મ સંહિતામાં વગેરે પળ તે સંસ્કારો અને લગ્ન વિધી વિષે લખ્યું છે. ભાવનગરના મિ. કુંવરજી આણંદજી અને બીજાઓએ જૈન વિધીથી લગ્ન કરાવવા માંડ્યાં છે; અને દેશકાઠ અનુકુલ છે, તો આપણે અવશ્ય કરીને એ સુધારો દાખલ કરવો જોઈએ. રાજગોર તપોધન, રાવલ આદિ જૈન બ્રાહ્મણો, ભોજકો, સેવકો, કુલગુરુ અને મહાત્માઓ જેઓના પોષણનો આધાર માત્ર જૈનોપરજ છે, તેઓને એ વિધીનું શિક્ષણ આપી તેમાંના માત્ર પચીસ જળને તૈયાર કરો, તેઓ બીજાઓને તૈયાર કરે, તેઓને દસ વીસ રૂપીઆનું મુકરર રૂનામ આપો. પાસ થયેલાઓને સર્ટીફિકેટ આપી, તેઓને અમુક લગ્નના લાગાઓ બાંધી આપો, તો આપણે સુધારીશું. જૈનવિધી એક વાર બાંધવામાં આવશે તો, દરેક ધર્મીય જૈન અંગીકાર કર્યા વિના રહેશે નહીં.

વઢી બીજી પળ ક્રિયાઓ ગણેશસ્થાપના આદિથી થાય છે. દિવાળીમાં વહીપૂજા, પંચ-માસી, દુકાનનું અને નવા ઘરનું વાસ્તુ વગેરે પળ તમારા ધર્મના ફરમાન વિરુદ્ધ કરાવવામાં આવે છે, અગરજો એ સર્વેની વિધીઓ જૈનશાસ્ત્રમાં છે.

દેશાદેશી શ્રાદ્ધ કરવું, સરાવવું, નદીઓમાં નાહી પવિત્ર થવું, વગેરે પણ ધર્મવિરુદ્ધજ આચરવામાં આવે છે. આગલ કહેલા, આ અને એવા બીજા અધાર્મિક રિવાજોને સદતર બંધ પાડવા જોઈએ. મારું કહેવું કોઈપણ અન્ય દર્શનીયોની ગીલા કરવા માટે નથી, પણ માત્ર પોતાના જ ધર્મપર દ્રઢ થવાને આગ્રહ કરવાનું છે, કે જે મુજબ ગૃહસ્થો અંગીકાર કરશે. (તાળીઓ)

સંસારિક હાનિકારક રિવાજો.

જૈનમત પ્રમાણે ધર્મ શુદ્ધ રીતે પઢાઈ, આ લોક અને પરલોક મુધરે એવી રીતે સંસારિક રિવાજો ગોઠવાયલા છે. ધર્મની પુષ્ટિને અર્થે સંસાર છે, નહીં કે સંસારની પુષ્ટિને અર્થે ધર્મ. પોતાના શોખ અને ગરજથી, મુસંગતને અભાવે અને અવિદ્યાને લીધે, આપણામાં રડવુંકુટવું, મરણ પાછલ જમણ, છોટાં ફરજ્યાતે ચર્ચી, કન્યાવિક્રય, વાલ્લભ, વૃદ્ધવિવાહ, અને બીજા અનીતિને માર્ગે દોરવનાર અનેક હાનિકારક રિવાજો ઘુસી ગયા છે.

મરણ પાછલ રડવું કુટવું.

એ રિવાજે તો, ઘર ધાલ્યું છે. મરણ કર્મના ઉદયથી થાય છે. મૃત્યુ પાછલ કલ્પાંત કરવાથી મરેલું પાછું આવતું નથી. પુરુષો મુડદું, લઈ જતાં “રામ બોલો ભાઈ રામ” કહે છે, એ કોઈ પણ જૈનશાસ્ત્રમાં છે? મરદો બહાર ગામથી મૃત્યુની પાછલ કાળ કરવા અને રૂઢવા આવે, ત્યારે માથું કપડાથી ઢાંકી મોઢેથી નાહક “ઓ ઓ” કરે છે. (અત્રે મિ. પરમારે પણ માથે કપડું નાંખી, “ઓ ઓ” કરી બતાવ્યું, તેથી આખી કોન્ફરન્સ હાસ્યમાં પડી ગઈ. તાળીઓ) આંખમાં ધાંસુ ન હોવાથી માત્ર ઢોંગજ કરે છે; ઘેર પહોંચતાં પાણી લઈ ખાલી આંખે લગાડે છે, કે બહુ રોયા, મરતા પહેલાંજ રોગીને ચઢાવી, હજામત કરાવી, મીની જમીનપર સુવાડી, અંધમુઝા કરી નાંખી, તેને આર્ત ધ્યાનમાં નાંખી દેવો એ કયા જૈન શાસ્ત્રમાં છે? દેશાદેશી થતા છોટા અનર્થોને છોડી, તમારા અનાદિ ધર્મપર આવો. ગુંજમત, કાઠીઆવાડ વગેરે સ્થલ

સ્ત્રીઓ જાહેર રસ્તાઓમાં છડે ચોક ઉભી રહી, નહીં બતાવવાનાં અંગો खुल्लाં રાખી, કુટી કુટીને શરીરની ઇટલી खराबी કરી નાંખે છે, કે ઘેર ગયા પછી તેના ધર્મીને શોક કરવો પડે છે, અને બાજે સ્ત્રી મરણ પામવાના અથવા ક્ષય થવાના દાખલા ઘણા મળી આવે છે. સ્ત્રીને ચોસઠ કઠામાંથી ગાયનની એક કઠા શીખવાની હોય છે, તે કઠા તેઓ કુટવાની સાથે રાજીઆ (મરશીઆ)ના ગાયન ગાવામાં પૂર્ણ કરે છે. સો સો સ્ત્રીના ટોઠામાં બે ચાર શૂરવીર બની, સામ-સામા હાથ ઉંચા કરી તબલાની થાપ છાતીપર લઈ, જમીન ધમધમાવી નાંખે છે, કપડુ કમરે બાંધે છે, અને કેટલીક કાછડાઓ પણ વાળે છે. કુટવામાં આગલી સેંકડો વાતોને યાદ અણાવી, મૃત્યુ પામેલાના સંબંધીઓને દિલાસો આપવાને બદલે તેઓના કારી ઘા તાજા કરે છે. પોતાના પળ મરી ગયેલા સગાઓને ત્યાં યાદ કરી, દરેકે દરેકને આગલાં મૃત્યુ યાદ અણાવવામાં આવે છે. જે સ્ત્રીઓ થોડું કુટતી હોય તો શૂરવીરો કહે છે કે “આમ શું કુટો હાય હાય” કહી જોરથી ધબકારા મરાવે છે.

મારવાડ વગેરે સ્થળે રોવું અને વિધવાएं खुणामाં બેસી રહેવાનું, એકથી ચાર વર્ષ સુધી પાઠવામાં આવે છે. કાળ મહોકાળે જનારા એક વર્ષ દીવસ સુધી જાય છે, અને ઘરધર્મીઓને કામ ધંધો છોડી ઘેરજ રહેવું પડે છે. ગુજરાતમાં પણ રોવાકુટવાનું એક વર્ષ સુધી લંબાવવામાં આવે છે, એ રિવાજ કેટલો બધો ધર્મ વિરુદ્ધ અને હાનિકારક છે ? વઢી સ્ત્રીઓ રોજ પાછલી રાતના ચાર વાગે ઉઠી મરેલાના પલા લઈ ઉંચે સ્વેરે રહે છે, કે જેથી પાડપડોસીઓ જાગી ઉઠી વિક્રાઠતા નજરે આવે છે, બલકે કાચી છાતીવાળા તો હબકી, જઈ મરણની ચિંતામાં પડે છે. મંદિર દર્શન કરવા જવું, ગુરુ મુનિરાજ પાસે ધર્મશ્રવણ કરવા જવાનું પણ બંધ કરવામાં આવે છે. જે સ્ત્રીઓ જ્ઞાનમાં સમજવાથી રડવાકુટવામાં ભાગ લેતી નથી, તેની ઠેકડીઓ કરવામાં આવે છે. આ બધા ચોટા રિવાજો, નું મૂળ અજ્ઞાનતા છે. એવી અજ્ઞાન સ્ત્રીઓ કહે છે કે અમારો નવરાશનો ચલત ગાઠવાનો સમય રડવાકુટવામાં છે, તે પણ તમો પુરુષો બંધ કરાવવા નિર્દયતા વાપરવા પ્રયત્ન કરો છો. (તાઢીઓ) સ્ત્રીઓમાં રડવાકુટવાનો પ્રથમજ પાઠ આપવામાં આવે છે, જે માતા દીકરીને રડવાનું અને કુટવાનું શીખવતી નથી, તેને પુત્રીની સાસુ તરફથી વગોવાવું અને ગાઠો ખાવી પડે છે. પોતે ભળેલી હોય તો પુત્રીને સારું સારું શીખવી શકે; પુત્રી બિચારી માતાના શિક્ષણ પ્રમાણે વર્તી વાઢકોને પણ તેવું શિક્ષણજ આપે છે. એક પુરુષ સ્વચ્છંદી હતો અને રોજ વેશ્યાને ત્યાં જતો હતો; તેની કુટેવ છોડાવવાને તેની સ્ત્રીએ ઠપકો આપ્યો ત્યારે પુરુષે खुल्ला દીલથી કહી દીધું કે “તે વેશ્યા હાવભાવ કરે છે, ગાયન ગાય છે, અને વઢી નાચે પણ છે, અને તું તો તેવું કશું કરી મને રીક્ષવતી નથી.” તે સ્ત્રીએ કહ્યું કે “હું પણ તેમ કરીશ, પણ તમે બહાર મટકવા જશો નહીં.” તે સ્ત્રીએ હાવભાવ કરી ગમે તેમ રીક્ષવાનો રોજ પ્રયત્ન કરવા લાગી. થોડાક દિવસ પછી પુરુષે કહ્યું કે “તને કાંઈ ગાતાં અથવા નાચતાં આવડતું નથી, તેથી હું તો જઈશ”. તે સ્ત્રીએ કહ્યું કે મારી માણ મને ગાતાં પણ શીખવ્યું છે, તે ગાઈને પણ આપને તો રાજી રાખીશ. ” પુરુષનો હુકમ થવાથી તે સ્ત્રીએ ગાવા માંડ્યું:—

તાંવાકુંડી જલે ભરી મેલી, નાંવળની મસ આવોરે,

હાય રાજવી હાયરે હાય ! ઓમ હાય હાય હાય.

તેની માતાએ તેને એજ શિક્ષણ પ્રથમથી આપ્યું હતું. (આ કહી ગાતી વચ્ચે મી. પરમારે માત્ર દેખાડવાથી આવી સમા હર્ષ વેળી થઈ ગઈ હતી, અને તાઠીઓપર તાઠીઓ મારી શોર મચી રહ્યો.)

ધન્ય છે સાધુ મુનિરાજોને, કે તેઓ પોતાના વિહારસ્થાનમાં રહવાકુટવાનો રિવાજ બંધ કરાવવા, અથવા અમુક દિવસ સુધીજ ચાલુ રહે એવા સુધારાઓ, પચ્ચાણ આપી બંધ કરવા લાગ્યા છે. વઢી વીજા સાધુઓએ પણ આ વાત જરૂર લક્ષમાં લેવાની છે. કેટલાક સમજુ જૈન ગૃહસ્થો પોતાને ત્યાં મરણ નીપજતાં, મઠવા આવનારાના હાથમાં માઢાઓ આપી દેવાની જાહેર હિંમત બતાવવા લાગ્યા છે.

સુધારો પોતાના ઘરથીજ શરૂ થવો જોઈએ. જ્યાંસુધી ન્યાતવાઢાઓ અને આગેવાનો મનપર લેશે નહીં, ત્યાંસુધી કૉન્ફરન્સના ઠરાવ માત્ર દફતરમાંજ રહેશે. અરે જૈન વન્ધુઓ ! અજ્ઞાનરૂપી અંધકાર દૂર કરો, તમારા ધર્મના ફરમાનને માન આપો, અને આ લોક અને પર-લોકના વગાડાના વીજરૂપી આ દુષ્ટ રિવાજને દૂર કરો. અત્રેથી સાંભઢીને જનારા ઢેલીંગેટો પોતાના ગામમાં જઈ એ સુધારો દાખલ કરો. એક મુસ્કેલી એ નડશે કે પુરુષોને સ્ત્રીઓ આગઢ લાચાર બનવું પડે છે, અને સ્ત્રીઓના મગજમાં જ્યાંસુધી આ વાત ન ઉતરે, ત્યાંસુધી સ્ત્રીના સંવંધનો આ સુધારો થવો જરા મુસ્કેલ લાગે છે; પણ જ્યારે પુરુષો કૉન્ફરન્સ મરી આત્મ-કલ્યાણ કરવા તત્પર થાય છે, તો શું સ્ત્રીઓ એવી શૂરવીર નથી કે પોતાનું કલ્યાણ ન કરે ? (તાઢીઓ) સ્ત્રીઓમાં શૂરવીરતા ન હોય તો તેઓ સાધ્વી કેમ થાય ? તેઓ ધર્મધ્યાન કેમ કરે છે ? પુરુષ કરતાં સ્ત્રીઓ, ઉપવાસ, વ્રત, નિયમ, દર્શન, પ્રતિક્રમણ વધારે કરતી જોવામાં આવે છે; તો આપણી બેનોએ આ સુધારો મરદોને પુછ્યા વગરજ દાખલ કરી, પોતાનું પોત વતાવી આપવું જોઈએ. કુટવાનું વર્ષને બદલે માસ કરો, માસને બદલે ૧૦ દિવસ, અને તેપરથી પણ વઢાડી એક દિવસનું કરી સદંતર કાઢી નાંચો. એમજ એ સુધારો ધીમે પગે દાખલ કરવો જોઈએ, ઉતાવળા વહુ થવા કરતાં થોડે થોડે કરી, સમજુતીથી દૂર કરવો.

• મરણ પાછઢ જમણવાર. •

રહવાકુટવા કરતાં પણ મૃત્યુ પામેલાની પાછઢ મિષ્ટાન્ન ઉઢાવવાં વઢી વધુ હાનિકારક છે. કોઈ કુટુંબનો દસ વીસ વર્ષની ઉમરનો એકનો એક પુત્ર તરત પરણેલી વિધવાને મુકીને મરી જાય, અને તેની પાછઢ બારમે દિવસે જમણવાર કરાવવો, અને ન્યાતના આગેવાન અને વૃદ્ધ પુરુષોએ કંઢી ને કઢાં પંહિરી હાથમાં લોટા લઈ જમવા જવું, એ વહુજ હલકું કાર્ય ગણાય. અત્રે મારું કહેવું એમ નથી કે દરેક સ્થલે આવો રિવાજ હોય છે. કોઈક સ્થલે એવો રિવાજ છે કે મરણની પાછઢ ત્રણ ટંક તો મિષ્ટાન્ન જમાડવુંજ જોઈએ, પછી તે ગમે તેટલા દિવસમાં કરવામાં આવે. કોઈક સ્થલે એવો રિવાજ છે કે મુઢદાને બાઢવા જનારા સ્વાંધીઆઓને તો પહેલું જમણ આપવુંજ પડે છે. કોઈક સ્થલે એવો રિવાજ છે કે, મરી ગયેલાની પાછઢ જમણ ઉપરાંત વશોર હરપીની ટોપલી ઘરદીઠ વહેંચવી પડે છે. કોઈક સ્થલે એવો રિવાજ છે કે કેસીની મોસમમાં મૃત્યુની પાછઢ પાંચ પાંચ ફેરી ઘરદીઠ આપવી પડે છે. વઢી કોઈક સ્થલે અજવ જેવો રિવાજ છે કે મુઢદા સાથે જેને સ્મશાન પર લઈ જવામાં આવે છે, ત્યાં મુઢદું અઢધું વેઢી રૂઢા પછી લાઢુ, ઢાઢભાંતં, શાક વગેરેની રસેઈ કરી સ્મશાનમાંજ તેમને જમાડવા

પડેછે. અફસોસ ! મારવાડમાં મરણ પામેલા સંબંધીઓને દિલાસો આપવા દરેક ગામથી મંડલો બનીને જાય છે, તેને કાળ કહેછે. તેઓને બેથી ચાર દિવસ સુધી રાખવામાં આવે છે, અને રોટલીઓ ચોઢીને અંદર શેર શેર બંને શેર ઘી દરેકને રોજનું સ્વદાવવું પડેછે. શિયાળામાં કોઈ મરેછે તો સુંશી થાયછે કે શિયાળાનો સ્વરાક થયો. વિચારા ગરીબ કુટુંબને પણ એક મરણ પાછળ આવા રડવા આવનારાઓમાંજ સો સો રૂપીઆનું ઘી સ્વચ થઈ જાયછે, અને ન્યાતિ જમણ તો ઉમેલુંજ હોય છે. મારવાડીને કંજુસ કહેવામાં આવે છે, પણ જો તેઓ આવી જીંદગી કરકસર ન કરે, તો મરણવસ્તુના આવાં સ્વર્ચો ક્યાંથી કાઢે ? બીજાઓની પેટે તેઓને ઘરવાર વેચી કરજ કાઢી લાજ રાખવી પડે. મલીદા અને લાડુ સ્વામા માટે ત્યાં એવો પણ રિવાજ પ્રચલિત થયેલો જોવામાં આવે છે, કે કોઈને ત્યાં લગ્નનો પ્રસંગ આવે છે ત્યારે ન્યાતીલાઓને રજા આપવા માટે તેડવા પડેછે. તે ન્યાતીલાઓ પ્રથમ મૃત્યુ પાછળનાં ચઢેલાં જમણો જમી અથવા તે માટે જામીનો લઈ, પછીજ લગ્નની રજા આપે છે.

મરણપાછળ જમણ જમવા જવું નહીં. કાળે યા રોવા જવું તો પુરી હરકત વગર તેને ત્યાં જમવું નહીં. બાર વૃત્તધારીઓ મરણનું જમણ કેમ જમતા નથી ? કારણકે તેમ કરવું શાસ્ત્રવિરુદ્ધ છે. સાધુ મુનિરાજોએ પચ્ચાળ આપી અને ન્યાતવાળાઓએ ઠરાવ કરી અને સમજુ જૈનોએ સ્વયંમેવ મરણપાછળ જમવું અને જમાડવું, એ રિવાજ સદંતર બંધ કરાવી ધર્મશ્રદ્ધતામાંથી બચાવવા જોઈએ.

બીજાં સ્વર્ચોનાં ફરજિયાત સ્વર્ચો.

સ્વર્ચોનાં ફરજિયાત સ્વર્ચો—જેવાંકે અઘરણી, બીજી જાતનાં જમણવારો, લગ્નની ધામધુમનાં અને રીતરિવાજનાં સ્વર્ચો, લગ્નમાં અમુક દિવસો તો ન્યાત જમાડવીજ જોઈએ, વગેરે જે જે વાતોમાં જોઈએ ત્યાં મલીદાનીજ વાતો હોય છે. મુનિ શ્રી આત્મારામજી મહારાજે જ્યારે ભાવનગર ચોમાસું કર્યું, ત્યારે અમુક ગૃહસ્થને પર્યુષણ પર્વ પુર્ણ થતાં પુણ્ય કે કેમ શું હાલ છે ? તે ગૃહસ્થે જવાબ દીધો કે “ મહારાજ, શેરે શેરે ધીના લાડવાની વાત નક્કી કરીને હમણાંજ આવ્યાં છું. ” આપણે જમણવારમાં સુવાર થતા જઈએ છીએ. દુષ્કાળના સમયમાં પણ નિરાશ્રિત જૈનો દુઃખમાં પીડાતા હોય, અને આપણે રોજ ન્યાતમાં માલ ઉડાવતા હોઈએ, એ બહુજ અફસોસકારક છે. એક લગ્ન કરવા જાય ત્યાં કન્યાના વાપને ત્રણથી ચાર જમણ કરવાં પડે, એ જુલમજ કહેવાય. ગરીબ કુટુંબો એ સ્વર્ચ સામે જ્યારે નમી શકતા નથી, ત્યારે કન્યાના રૂપીઆ લેવાની તેઓને ફરજ પડે છે. એક વાર લીધા કે ફરી તેને ટેવ પડે છે. જો આપણે ફરજિયાત જમણો કાઢી નાંખીએ, તો ઘણા ભાઈઓ તેથી સુખી થશે. મારવાડ રાજાકામાં ત્યાંના દરવાર અને મહારાજ સર પ્રતાપસિંગજીએ કાયદાઓ બાંધી ફરજિયાત જમણો બંધ કર્યો છે, અને વીસ માણસથી વધુ જમાડવા ઇચ્છનારે દરવારનો પરવાનો મેલવવો પડે છે. ન્યાતો જ્યાંસુધી સારા ધારા નહીં ઘડે, ત્યાંસુધી એ રિવાજ બંધ થવો કઠિન છે. અઘરણીનું જમણ જમવું અને જમાડવું એ કેવું નિર્લજ છે. એ જમણ જમ્યા પછી, તે સ્ત્રી અને બાળક પ્રસવ વસ્તુને મરણ પામતાં આપણે સંકલ્પે દાખલા જોઈએ છીએ. વેશ્યાલો વસ્તુનાં, જુહાર, મલગી વસ્તુનાં, સાસરે પુત્રીને મોકલતી વસ્તુનાં, વગેરે અનેક તરેહનાં ફરજિયાત સ્વર્ચો કાઢી નાંખવા જેવાં છે. લગ્નમાં જબરીથી અને કીર્તિને સ્વાતર પણ મારવાડ વગેરે સ્થળે માટો અને સેવકોને હજારો રૂપીઆ

આપવામાં આવે છે, અગરજો વિદ્યાપંડ, નિરાશ્રિત પંડ, જીર્ણોદ્ધાર વગેરે માટે એક પૈસો પણ જુદો કાઢવામાં આવતો નથી.

કન્યાવિક્રય.

જૈનોમાં કન્યાવિક્રયનો રિવાજ મોટા પ્રમાણમાં જોવામાં આવતો નથી, પણ કેટલાંએક ગરીબ ગામોમાં વિશેષ જોવામાં આવે છે. બાપ પોતાની પુત્રીને વેચી તેના પૈસા લે છે, અને કોઈક સ્થળે તો દસથી પંદર હજાર રૂપીઆ લેવામાં આવે છે. કસાઈ માંસ વેચે યા બકરું વેચે, પણ નિર્દય માબાપો તો પૈસાની લાલચે બે ત્રણ મળનો મનુષ્યરૂપી બકરો વેચે છે. કન્યાવિક્રય થવાનું મૂળ કારણ જોશો તો નિર્ધનતા, અજ્ઞાનતા, દેસ્વારેલી કરવું, અને જ્ઞાતોનાં ધોળાં ધોળાં છે. ન્યાતવાળા જમણો નહીં માગતા હોય, કંકુને કન્યા દેવા દેતા હોય, દીકરીના પૈસા ખાનાર ન્યાતોમાં બહેલામાં ધપતા બંધ થાય અને તિરસ્કાર પામતા હોય, ઉપદેશો અપાતા હોય, અને સમજુ માણસો એવા અનીતિના પૈસા લેવાનું બંધ કરે, તો કન્યાવિક્રય ઘણે દરજે બંધ પડે. પણ કેટલીક જગ્યાએ તો પુત્ર જન્મતાં દુઃખ સમજવામાં આવે છે, ત્યારે કન્યા પેદા થતાં હુંડી આવેલી માનવામાં આવે છે. એક પુરુષ પાંચસો રૂપીઆ આપી પરણ્યો, તેને બે પુત્રી થઈ, અને તેના રૂપીઆ પંદરસો ખાવાને લીધા. કોઈક શસ્ત્ર પુછ્યું કે “માઈ, ધંધો કેમ ચાલે છે?” પેલાએ જવાબ દીધો કે “પાંચસોનો પંદરસો મર્યો, ઓર માલ અનામતનો અનામત રહ્યો,” મતલબ મારી સ્ત્રી તો હજુ હયાત છે. — સુરત પાસે એક ગામમાં હમણાંજ ચાલીસ હજાર રૂપીઆ લઈ, એક જણે પોતાની પુત્રી એક વૃદ્ધને આપી છે.

આપણી બાળાઓને પૈસાની લાલચે જ્યાં ત્યાં અપાતી જોઈએ છીએ. કહેવત છે કે પુત્રી અને ગાય જ્યાં આપે ત્યાં જાય. વર વૃદ્ધ હો કે કાળો હો, બોલો હો કે અળગદ હો, તોપણ સુકુમાર બાળાને તેનો હાથ પકડાવવામાં આવે છે, અને કેટલીક વસ્તુ પરણ્યા પછી એકાદ મહિનામાં તેને વિધવા થઈ જોવામાં આવે છે. માબાપો કહે છે કે “છોકરીનાં નસીબ, જુવાન જોડે પરણાવી હોત ને તે મરી જાત, તો શું કરત?” હાથે કરી અંધારા કુવામાં ફેંકી દેનારાં માબાપો! જરા મનુષ્ય દેહ અને પરલોકનો વિચાર કરો. પુત્રીઓ કહે કે અમને ક્ષેત્ર કેમ આપતા નથી? આવા ધોળા અને દુષ્ટ ચાલથી અનીતિઓ અને વિધવાઓ વધવાનો બહુ સંભવ રહે છે.

કેટલાંએક દેશી રાજ્યો તરફથી કન્યાવિક્રયને ઉત્તેજન આપવામાં આવે છે. કારણકે ત્યાં એવો કાયદો હોય છે, કે દીકરીના પૈસા ખાનારને લીધેલી રકમમાંથી ચોથાઈ રાજ્યમાં આપવી પડે છે. વળી કેટલાંક ન્યાતોમાં એવો અધમ રિવાજ છે, કે ગમે તેટલો ધનવાન હોય તોપણ બુઆરને નામે અને માંડવા ધરવે નામે, અમુક રકમ વરવાળા પાસેથી લે છે. કોઈ ગરીબ પણ સમજુ માણસ લેતો નથી, તો તેની બુરાઈઓ કરવામાં આવે છે, તેની પાસે વધારે જમણો માગવામાં આવે છે, અને તેને હસીને ફજેત કરવામાં આવે છે. લખપતિ પોતાની એકની એક પુત્રીના લગ્નમાં સો વસો રૂપીઆ ખાવા ન લે તો ન ચાલે? પણ ધોળા રિવાજે ઘર ઘાલી તેઓને કલંકિત કર્યા છે.

બાળલગ્ન.

જૈનોમાં નાનપણમાં અને કોઈકવાર માથા પેટમાં હોય છે, ત્યારેજ બાળકોનાં વેશ-બાળ કરવામાં આવે છે. માબાપોને એક પ્રકારની વેલછા આવે છે કે આપણી પ્રજાની

જોડાયલી નજરે જોઈએ. બજારમાંથી એક હાંડી खरीदવામાં આવે છે, તો કેટલી ચોકસી કરવામાં આવે છે, ત્યારે જેની સાથે આશી જીંદગીની ગાંઠ બાંધવી હોય છે, તેઓ વિષે કશી તપાસ કરવામાં આવતી નથી; અને એ ઉતાવળનું ફળ દંપતીના કજીઆકંકાસમાં અને કુસંપમાં આવતું આપણા જોવામાં આવે છે. બાળક જ્યારે પરણે છે ત્યારે લગ્નને એક રમતગમત સમજે છે. તેઓ જાણતા નથી કે બંને બઢદોએ સાથે જોડાઈને સંસારરૂપી ગાડું સહી-સલામત ચલાવી, ધર્મના ભાગી બની સદ્ગતિ રૂપી સ્થળે પહોંચવાનું છે. એક બઢદ નબઢો હોય તો ગાડું સલામત પોહોંચે નહીં. બાળલગ્નથી ધરો સ્નેહ બંધાતો જ નથી. વઢી વેશવાઢ કરતી વઢતે વર અને વધુની ઉંમરમાં કમમાં કમ પાંચ છ વર્ષનો ફરક રાઢવો જોઈએ, તે ન રાઢતાં વર કરતાં વધુની ઉંમર વઢે ત્રણ ત્રણ વર્ષ જેટલી વધારે જોવામાં આવે છે. પરણતી વઢતે માબાપોની આંઢો ઉઘડે છે; જ્યારે કન્યા ઉકરડા પેઢે વધેલી હોય છે, અને વર ઠીંગુર્જી હોય છે. આવાં કજોડાંઓ આપણી જ ગફલતથી થતાં જોવામાં આવે છે, અને તેથી અની-તિઓ જન્મ પામે છે. બાળલગ્નથી આપણે કમજોર પડ્યા છીએ. રજપુતો મટી મરકટીઆ થયા છે. ધણો માર્યો તો ધૂઢ ડઢી ગઈ, વગેરે નબઢાઈનું કારણ બાળલગ્ન છે. અત્રે એમ કહ્યા વગર ચાલતું નથી, કે જેમ બ્રાહ્મણો અને બીજી ન્યાતોમાં પાંચ પાંચ સાત સાત વર્ષની બાઢાઓને પરણાવી દેવામાં આવે છે, તેમ જૈનોમાં થતું નથી. કોઈ પળ જૈન અગીઆર વર્ષથી નાની ઉંમરની બાઢાનાં લગ્ન કરતા નથી, પળ એ હદ પળ નાની ગણાય. હાલમાં ડલટી પદ્ધતિ જ જોવામાં આવે છે. શહેર અને સુધરેલા કુટુંબમાં નાની ઉંમરની કન્યાઓને પરણાવવામાં માન સમજવામાં આવે છે, ત્યારે વિચારા ગામડાવાઢા સેર વર્ષની ઉંમરે જ પોતાની પુત્રીઓને પરણાવે છે. ઉંમરની હદ પુરુષની અઢાર અને કન્યાની ચૌદ હોવી જોઈએ, અને તે જોડું સુઢી થવા સંભવ હોય છે. ધરાં બાળલગ્ન જૈનોમાં નથી; પળ નાનાં લગ્નો ભવિષ્યમાં થાય નહીં, નાની ઉંમરમાં વેશવાઢ કરી કજોડાંઓ થાય છે તે થવા પામે નહીં, કેઢવળી સારી લઈ શકે, વગેરે વાવતોની આપણે સંભાઢ રાઢવી જોઈએ.

• વૃદ્ધવિવાહ.

વૃદ્ધવિવાહનો પ્રચાર વધવાનું મુઢ્ય કારણ કન્યાવિક્રય જોવામાં આવે છે. જો કન્યાઓને પૈસાની લાલચે વેચવામાં ન આવે, તો માવાપો સ્વાર્થરહિત હોવાથી પોતાની પુત્રીઓ બુઢ્ઢાઓને આપે જ નહીં, અને બુઢ્ઢાઓ હાથ ઘસતા જ રહે. મુછ અને વાઢ કાઢા કરી, હાથમાં લાકડી લઈ, ઢાંતોના ચોકઠાં વેસાડી સીત્તરથી ંસી વર્ષની ઉંમરે પરણતા અને પરણવાની હોંસ ધરાવતા ઘણા મનુષ્યોને આપણે જોઈએ છીએ. કન્યાના પૈસા કોઈ ઢાવા લેતું નથી, તો પુત્રા ધનવાન થયે, ઘરેણાં ગાંઠાં પહેરશે, મીઢ પડે તેનો પૈસો કામ આવશે, એવા વિચારથી પળ બાઢકીઓને વૃદ્ધો સાથે આપવામાં આવે છે. અજ્ઞાનતાને વશ થવાથી તેઓ એવું સમજતા નથી, કે વરરાજા તો સ્મશાને જવાની તૈયારી કરી રહ્યા છે. સરંઢી ઉંમર વગર સંસાર સુઢી થતો નથી, અને એક બીજાનું ઢીલ જોડાઈ ધરો સ્નેહ બંધાતો નથી. આપણા આગેવાનો જ વૃદ્ધવિવાહમાં પડી બુઢ્ઢા કાકાને પરણાવી પાર ઉતારવામાં, પોતે મોટો વાઢ માર્યો હોય તેમ ધર્તતા જોવામાં આવે છે.

ચાઢીસ વર્ષથી ડપરની ઉંમરવાઢાનાં લગ્નની રજા ન્યાતે ન આવવી. કન્યાનાં પૈસા લેવાય નહીં, અમુક ઉંમરે લગ્ન કરવાં વગેરે રિવાજો ન્યાતે બાધવા જોઈએ. ચાઢીસ વર્ષથી

वधु उमरना परणनारे मारवाडमां परवानो मेळववो पडे छे, तेम न्यातोना फरज्यात कायदा वगर आपणे आपणो संसार कदी सुधारी शकीशुं नहीं.

बीजा हानिकारक रिवाजो.

आगळ हुं जणावी गयो ते सिवाय पण बीजा घणा हानिकारक संसारिक रिवाजो जेनोमां प्रचलित छे, के जे सर्वथा बंध थवा जोईए; जेमके:—माबाप, सासुसासरा, भाई, स्वामी अने अन्य लोकोनी स्वरुमां मुंडां गीतो लग्न वखते गावामां आवेछे, जेने फटाणां कहेछे. लाजने माटे तो घुमटो खेचवामां आवे, अने तेज स्त्रीओना मुखमांथी अपशब्दो नीकळता जोई कयो नीतिमान पुरुष खेद नहीं करशे ?

स्त्रीओने पडदामां राखी आ दुनियांना संसर्ग अने धर्मकार्यथी दूर राखवानो रिवाज, अने हृद उपरांत घुमटो कटाववानो रिवाज पण, आ जमानाने अनुसरीने बंध थवा जोईए. मुसलमानी राज्यना वखतमां गमे तेम हो पण जेनोमां एवा पडदा विपे कशुं छेज नहीं. अमुक धर्मक्रियाओ सजोडेज करवी, स्त्रीओए पूजा करवी, व्याख्यानमां जवुं, धर्मक्रियाओमां जवुं वगैरे शुं बतावेछे ? मात्र एज के पडदानो रिवाज जेनोमां असलथी नथी. वळी ए रिवाज एटलो जोरमां चाले छे, के सासु अने नणंद साथे पण वहुं मोढे बोले नहीं, अने इशारामांज वात करेछे एटलुंज नहीं, पण पोताने पीएर पण आखी जींदगी सुधी जई शकती नथी.

एथी उलटुं स्वामी अने सासुससरानी वच्चे उघाडे माथे बेसी रही छेडे चाक वातो करवी, के जेथी बेटीके वधु ओळखाय नहीं, ए रिवाज पण जेनोने अनुकुळ गणावो जोईए नहीं.

रसोईमां हरकोई वर्णनाने दाखल करवा, चामडाना पाणीनो उपयोग करवो. तमाम कपडां साथे जमवुं, हिंसक बेपार करवा, कसाईने पैसा धीरवा, वगैरे खोटा रिवाजो जे जे स्थले चालता होय, ते बंध करवा जोईए.

लग्नमां गजा उपरांत अथवा खोटी नामना माटे हृद उपरांत खर्च करी मोटा मांडवा बांधवा, मोटा वरघोडाओ काटी पैसा लुडावदा, लग्नमां अने दीवाळीमां धर्मशास्त्र विरुद्ध मानवामां आवेली हिंसक आतसबाजीओ फोडवी, खोटी रोशनी करवी, अने एवा एवा अवनतीने रस्ते लई जनारा घणा रिवाजो जेवामां आवे छे जेथी पैसानो घुमाडो उडे छे, अने धर्मथी भ्रष्ट थवाय छे.

लग्ननी अंदर पण अफीण गाळवां, भांग पीवी, साकर सोपारी वहेंची लढाईओ उभी करवी, बळदोने पराणी मारी लोहीलुहाण करी वरघोडाथी आगळ जवानी कोशीश करवी, सासुने गाडांपरथी उतारवां, एकी बेकी रमवी, कोरडा कोरडी मारवा वगैरे वाहीयात रिवाजो पण बंध थवा जोईए.

मोठा मोठा घरनी स्त्रीओ लग्नमां हाथोना लटका करी, चालते वरघोडे चकले चकले नाची ढोलनां ठेकापर पण उंचके छे, तेवा निर्लज रिवाज पण बंध थवा जोईए.

वात वातमां स्त्रीओ छोकरीओने रीड कोहे छे, मरदो स्त्रीओने गाळो दे छे, स्त्रीओ पण गाळो दे छे, ए अगरजो कोई बांधेला रिवाजो नथी पण, देखादेखी साल घुसी गयु छे, अने तेवो दाखलो बाळको शीखी. मोटपणे गाळो देनाराज थयु छे. गुजराती सात चोपडी शीखेली

જૈન સ્ત્રીઓ, ધર્મીને અને બધાંઓને ગાળો દેતી સાંભળી કેલ્લવળીનો દોષ કાઢવાનો નથી, પણ બાલપણમાં લીધેલી માબાપોની શિક્ષા અને સંગતને દોષ દેવો ઘટે છે.

ચોટા ન્યાતિબંધનના રિવાજને પણ હાનિકારક ગણી દૂર કરવો જોઈએ. એકજ ન્યાતમાં પણ કન્યા લેવાય દેવાય નહીં, અમુક ગામની કન્યા લાવીએ પણ દર્ડે નહીં, અને અમુક સાથે બેસીને કેમ જમીએ, વગેરે મિથ્યાભિમાનમાં આપણે પડી કષાય કરીએ છીએ. જૈનોમાં સ્વરૂપ જોતાં તો એકજ ન્યાત અને એકજ ધર્મ છે, છતાં રીતરિવાજો અને વીજાં કેટલાંક કારણથી ન્યાતિની ભિન્નતા થયેલી છે, તો તે જેમ બને તેમ ઓછી થાય એવો ઉદ્યોગ થવો જોઈએ. ઓસવાળ, પોરવાડ, શ્રીમાળી, અગ્રવાલ, પર્ણિવાળ, મેટરા, નીમા, છાજેડ, પાંચા, સંદેલવાળ, લાડવા શ્રીમાળી, સાલવી, કળવી, માવસાર વગેરે ઘણી ન્યાતો જોવામાં આવે છે. એ ન્યાતોના બંધારણનું સ્વરૂપ વર્ણવતાં આપણે ઘણો સમય જાય, તેથી એટલું જ કહેવાનું કે એક ગામનો ઓસવાળ વીજા ગામના ઓસવાળની કન્યા લઈ અથવા દર્ડે શકે નહીં, એવા ચોટા રિવાજો દૂર કરવા પાટણ વગેરે સ્થળે વીસા ઓસવાળ, પોરવાડ અને વીસા શ્રીમાળી એક એકમાં લગ્ન કરી શકે છે, તેવો રીવાજ વધે દાખલ થવો જોઈએ. કોઈકને કન્યા મળતી નથી, ત્યારે કોઈક ન્યાતમાં કન્યાઓ ઉભરાઈ જઈ ઠેકાણાં મળતાં નથી. ન્યાતો આ સુધારો બહુજ ધામે પગલે કરી શકશે, કારણકે ઘણાં વરસથી ચાલતા ઓછા રિવાજને બંધ કરવો એ મુશ્કેલી માલુમ પડે છે.

જમણવારમાં રસ્તામાં બેસી અગ્રદ્ધ ભૂમિપર જમવું, પત્રાવળી અને દડીઆમાં જમવું, જમતાં એટું મુકી સામાનું નુકસાન કરવું, જમતાં જમતાં એટું દુધ ટોપલામાંથી જમણ લેવું, ધધોરે પાંસાઈ ગયું હોય તો લઈને મૂળ જમણમાં પાછું નાંખવું, ભેગા બેસી જમવું, પંગત વગર જમવું, જમણવારમાં અંમુક્ષ વસ્તુઓ રાંધવી, વિદલનો વિચાર કર્યા વગર ભોજન આપવું, પાણી ડુચકથી પીવું, વગેરે ઘણા કુશિવાજો જોવામાં આવે છે, જે બનતી ત્વરાએ દૂર કરવા તરફ મંડવું જોઈએ.

જૈન શાસ્ત્રાધારે વંધાયેલા વારસા અને દાયમાગના કાયદાઓ જે અર્હન્ નીતિમાં જોવામાં આવે છે, તે રિવાજો દાખલ કરવા તરફ લક્ષ્ય દોડાવવું જોઈએ.

એક સ્ત્રી જીવતી છતાં વીજી સ્ત્રી પરણી પોતાનો સંસાર વગાડવાના દાખલો પણ આપણા જોક્ષમાં આવે છે, માટે એ રિવાજ પણ દૂર કરવા લાયક છે.

“શીયાળ સેંચે સીમ મળી અને કુતરું સેંચે ગામ મળી” તેમ બહુજ જુના વિચારના માણસો કહે છે, કે ઘણા વસ્તુથી ચાલ્યો આવેલો રિવાજ શી રીતે બંધ કરવો? શું રિવાજ દાખલ કરનારા ઘરડાઓ પૂર્ણ મૂર્ખ હતા? નવા વિચારવાળા વંશજ સુધારાઓ એકદમ દાખલ કરી દેવા ચહાય છે, તે કેમ બને? ઘરડાઓને બુદ્ધિ વગરના કહી કેટલાક વગોવ્યા તૈયાર થાય છે, પણ યાદ રાખવું જોઈએ કે ઘરડા વગર ગાંઠાં ચાલવાનાં નથી. કોઈ પણ સુધારો આપણે આપણા વૃદ્ધ અને વડીલોને સાથે રહીને કરવા માંગીશું તો જ પાર જશે. તેઓની સલાહ અને તેઓના સંપર્થીજ આપણે જૈન માર્ગોની ઉન્નતિ કરી શકીશું.

શ્રવણમાસ.

જૈનોમાં એકજ વિચાર છે તે છતાં, એક ગામના સંઘમાં ચાર પાંટા, એક ન્યાતમાં જ જુદાં જુદાં તડ, સગો સગાને તોડના માગે, માર્ગ માર્ગથી મોંઢે બોલે નહીં, એવા વિચારો દૂર કરવા

જોઈએ. ફલાણા ભાઈ બોલ્યા તેને તો તોડીજ પાડવા, ફલાણાને ત્યાંનો વરો બગડ્યો નહીં, વગેરે આર્તધ્યાનમાં વીજાનું બગાડવાનેજ તત્પર થઈ બેસવું, એ ભવોભવ દુઃખી થવાની નિશાની છે. સુતરના એક તારથી કશું વઢતું નથી, પણ સો તાર એકઠા થાય તો આખી સ્ટીમર ઘસડી શકે છે, તેવીજ રીતે તમો સંપ કરશો તો તમારી જાતિ અને ધર્મની, અને તે રીતે તમારી, તમારી પ્રજાની અને તમારા આત્માની પણ ઉન્નતિ કરી શકશો. જૈન શાસ્ત્ર પ્રમાણે સર્વે પ્રાણી, સર્વે મનુષ્ય પ્રત્યે પોતાનુંજ કુટુંબ સમજી શ્રાતૃભાવ રાખવો જોઈએ, તેઓને દુઃખમાં મદદ કરવી જોઈએ, હીનદીનને તમોએ કીધેલી સક-માઈનો હિસ્સો આપવો જોઈએ, તમારા પોતાના જાતિભાઈઓ ધંધા વગર રવડે છે, તેઓને આશ્રય આપો, વિદ્યાના અભિલાષીઓને વિદ્યાદાન આપો, રોગીઓને ઔષધ આપો, અને એ રીતે શ્રાતૃભાવ-ની લાગણી પ્રદર્શિત કરો.

આપણે ઈચ્છીશું કે મેં મારા ભાષણમાં જે કંઈ કહ્યું છે, તેની સારી અસર થયેલી તો ત્યારેજ ગણાશે, કે દેશમાં ગયા પછી ડેલીગેટો શ્રી સંઘ એકઠો કરી જ્યારે કૉન્ફરન્સનો હેવાલ રજુ કરો ત્યારે આપણામાં ચાલતા કુરિવાજોને, ટોટાં સ્વર્ચોને અને મૃત્યુ પાછળનાં જમણોને દૂર કરવા માટે આગ્રહ કરી, ન્યુસપેપરદ્વારા તેમજ કૉન્ફરન્સને પત્રદ્વારા તે બંધ કરવાના સમાચાર પહોંચાડવા કૃપા કરશો, તો કૉન્ફરન્સની પવિત્ર સેવા આપે વજાવેલી કહેવા-શે. એ કામમાં ઢીલ ન રાખતાં જે પહેલો તે વહેલો તે પ્રમાણે થવું જોઈએ.

બંધુઓ! અને વહેનો! આ કૉન્ફરન્સ જે શરૂઆત કરી છે, અને એ ઊગતા સૂર્યને જે આનંદથી આપ ચાર દિવસથી વધાવતાં આવ્યાં છો, તે મુજબ તેની પ્રત્યેનો પ્રેમ વધારતાં રહો. કૉન્ફરન્સની સુચના તે હમારે માટે આજ્ઞારૂપ છે, કૉન્ફરન્સનો ઠરાવ તે અમારા આચાર્યોની આજ્ઞા સમાન છે, કૉન્ફરન્સપર જરા વિઘ્ન આવે તો તે દૂર કરવાને, જેમ આપણી બિમારી થયેલે ડૉક્ટરનો દોડાદોડી કરવામાં આવેલે તેમ કરો, કૉન્ફરન્સપર કટાક્ષ કરનાર તમારો કદો શત્રુ છે એમ સમજો, અને કૉન્ફરન્સ એજ જૈનોનું જીવન, એજ જૈનોદયનું પહેલું પગથીયું, એજ અંધકાર દૂર કરનારું કીરણ, એજ સંસારસમુદ્ર પાર કરનારી નૌકા, અને એજ આપણું તન, મન, ધન, જ્ઞાન, માલ સવસ્થ છે એમ સમજો, વરલો, વર્તીવો, સમજાવો, રોમેરોમ અંગેઅંગ પ્રવર્તાવો, સ્વરા રંગથી રંગાઓ, ધર્મનાજ નિશામાં અંધાધુંધ થાઓ, કે જેથી આપણા પવિત્ર અનાદિ જૈન ધર્મનો ડંકો ચાર સુટ વાગી, એ ધર્મના તમામ અનુયાયીનું આ લોક અને પરલોક પણ સુધરી, યાવત્ મોક્ષના ભાગી થાય! તથાસ્તુ! ” (તાઠીઓ ચાલુ)

(મી. પરમારને બે વચ્ચે મઠી આશરે બાર મીનીટ વધારે આપવામાં આવી હતી, કે જેમાં તેઓ પોતાનો વિષય સંપૂર્ણ કરે.)

પ્રો. નથુ મંછાચંદનું ભાષણ.

“ મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ, મારા બહાલા જૈન ભાઈઓ તથા નેક વહેનો!

તમારી સામે મી. અમરચંદ પી. પરમાર (જુ કરેલી ટરવાસ્તને હું કાંઈ એકલોજ ટેકો આપતો નથી, પરંતુ આખી જૈન કોમ તેને ડીલોજાનીથી ટેકો આપે છે. આપણી કોમનું

મહું કરવા જે જે સવાલો તમારી સમક્ષ રજુ કરવામાં આવ્યા છે, તેના કરતાં આ સવાલ વધારે અગત્યતાવાળો તથા ગંભીર છે.

સંસારસુધારામાં જે કોમ પછાત છે, તે કદી પણ રાજકીય સુધારાવધારામાં આગળ પડતો ભાગ લઈ શકતી નથી. જે સંસારી માઠી રાહરસમોળે દેશનું સત્યાનાશ વાઢ્યું છે, તે વિષય ઉપર ફક્ત દસ કે પંદર મીનીટ બોલવા છુટ મળે તે બહુજ ઓછી છે.

થોડીક બાબતો ઉપર હું મુખ્ય બોલવા માગું છું; જો જૈનો જીવ દયાનો દાવો કરતા હોય, તો તેઓની સમક્ષ જે ભયંકર પાપો પસાર થઈ જાય છે, તે જલદીથી દુર કરવાં જોઈએ છે. આપણે દુનિયામાં દયાનો મોટો દાવો કરનારાઓ દીકરીઓન બજારમાં વેચીએ છીએ. એક નવ વર્ષની બાલકી જે ભવિષ્યમાં માતા થનાર છે, તેને એક જૈન વાપ બજાર વચ્ચે લીલામ કરી વધારે પૈસા આપનારને સ્વાધીન કરે છે. દીકરીના હજારો રૂપીઆ લઈ આંધળા, લૂલા, લંગડા અથવા ઘરડા પુરુષને મરતી વચ્ચે તે બાપડી નિર્દોષ બાલકી સાથે પરણાવી દેવામાં આવે છે.

આ કમનસીબ બાલકાઓ કે જેના બદલામાં તેણીના પિતાને હજારો રૂપીઆ મળેલા હોય છે, તે જ્યારે આવી નિરાધાર રંડાયલી સ્થિતિમાં પોતાને ત્યાં પાછી આવે છે, ત્યારે તેજ માતપિતા તેણીની તરફ તિરસ્કારની નજરથી જોય છે. પોતાના કુટુંબમાં કોઈપણ શુભ અવસર આવે છે, ત્યારે તે કમનસીબ પુત્રી જરા પણ ભાગ લઈ શકતી નથી; એટલુંજ વસ નથી પરંતુ પોતાના ભરણપોષણને માટે દલ્લણાં દલ્લીને તે બિચારીને પુરું કરવું પડે છે. આવાં દયાહીન માબાપોને જેટલો તિરસ્કાર આપવામાં આવે તેટલો ઓછો છે.

છેલ્લી વસ્તીપત્રકના રિપોર્ટ ઉપરથી જણાય છે, કે આગાં હિંદુસ્તાનમાં જૈનોમાં સૌથી વધારે વિધવાઓ છે.

પાંજરાપોઠ વિગેરે સ્થાપનારા મારા દયાળુ જૈનભાઈઓ! તમો જેમ નાનાં પક્ષીઓ વચાવવાને જીવ આપો છો, તેમ તમારી નિર્દોષ કુમારિકાઓના મલને માટે કાંઈ ભગીરથ પ્રયત્ન કરો.

ભાઈઓ! સ્વરા જીમરથી આપણે દેરાંમાં મમ્મના કરીએ છીએ; પરંતુ એક દયાહીનપણાનું આપણું બીજું કામ, આપણી વહુ દીકરીઓની પાસેથી તેના મરણ પથારીએ પડેલા સ્વામીની હાજરીમાં તેનાં ઘરેણાં ઉતારાવી લેવાનું છે. તેનો વર કદાચ આંખા કુટુંબનું ભરણપોષણ કરતો હોય, તોપણ તે ઉપકારની લાગણી સદંતર મૂલી જઈ આવું અગ્રો પાપ કરતાં આપણા કેટલાક ભાઈઓ ડરતા નથી. તેની પેટીની કુંચી પણ છીનવી લેવામાં આવે છે, અને તેણીને નિરાધાર કરી મુકવામાં આવે છે. આવી કમનસીબ દયા ઉપજાવે તેવી સ્ત્રીઓ માટે જો તમો દયાનો સ્વરો ઉપયોગ નહિ કરો, તો પછી ક્યારે કરશો?

બાંઠલગ્નનો રિવાજ ઘણો હાનિકારક છે. જૈનો! એક કાચું શાક તમો ખાતા નથી, તેમ છતાં તમો કાચી વયનાં તમારાં બાલકોને પરણાવી દો છો; તો તમારા જેવા મૂર્ખ બીજા કોણ કહેવાય? કાચું નકામું છે એમ તમો કહો છો, તો જે બાલકોએ કેલ્વણી નથી લીધી અને જે બધી વાતે કાચા છે, તેઓને પરણાવીને તેની ભવિષ્યની જીંદગી તમો ઘૂલ કરો છો. જે બાલકો તમારાં ઘોઠામાં બહાલથી રમવાં યોગ્ય છે તેને નજીવા લાકાને માટે પરણાવી, તમારી સંતતિના સત્યાનાશનું બી રોપો છો. જેમ એક શાક સ્વસ્થ થવાથી આંખો દિવસ તમારો સ્વસ્થ.

જાયછે, જેમ આથળું મન પસંદ નહીં થવાથી તમારું આશું વર્ષ બગડે છે; તેમ અળગમત જોડાંઓને વગર વિચાર્યે એકદમ પરણાવી દેવાથી, તેઓનું બધું પાપ તમારે માથે છે એમ હું હિંમતથી કહીશ.

સંસારસુધારા તરફ યાત્રા નહિ કરાવનારાઓમાં રડવાકુટવાના સંબંધમાં મરદો કરતાં સ્ત્રીઓ વધારે નિર્લજ્જપણું વતાવેછે. નેક બહેનો, તમો ભરવજારમાં વાઘરણોની માફક ઉઘાડે છોગે કુટો છો, તે વહુજ ધિક્કારને પાત્ર છે. આપણા ધર્મનાં પવિત્ર ફરમાનોમાં પણ તે શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ જણાવેલું છે; તેમ અમર્યાદપણે કુટવાથી તમારા શરીરને તમો મારે નુકસાન પહોંચાડો છો, અને હમેલવાળી સ્ત્રીઓને તો સૌથી વિશેષ દુઃખ સહન કરવું પડે છે.

ચાર દિવસ અગાઉ એક નાના પક્ષીને માટે પાયધુની ઉપર એક જૈન શ્વેરીએ મારે રમણ કરી તેને પાંજરાપોઠમાં છોડાવ્યું હતું, તે વહાદુર પુરુષ માટે મને માન છે; પરંતુ એક ચંદ વર્ષની નિરાધાર બાલકી રાંડે છે, ત્યાં બીજા હાથઉપર મારા નિર્દય શ્રાવકભાઈઓ લાડુ ઉડાવે છે; એ શું ઓછું શરમાવનારું છે ? જૈન ભાઈઓ ! તમે દહાડો બંધ કરો. દહાડામાં તમારું સત્યાનાશ ગયું છે. એક માણસને કોઈ સગું નથી હોતું, તથા પૈસા નથી હોતા, તોપણ ન્યાતવાળાઓ તેના ઉપર દવાળ કરે છે કે “દહાડો કર, નહિ તો તારું નાક કપાઈ જશે.” તેનું ઘર વાર વેચાવી, અગર કોઈ નિરાધાર વિધવા હોય, તે તેની ભવિષ્યની જીંદગીનું સાધન, કુચા તરીકે ગણાતા એક બે દાગીના હોય તે વેચાવી દહાડો કરાવવામાં આવે છે. આવી સ્થિતિમાં જો કોઈ યુવાન પોતાની નજીવી મીલકત ઉપર આધાર રાખી લગ્ન કરી, સંસાર-મુખ મોગવવાની આશા રાખતો હોય છે તો, તેની જીંદગી આખી રદ જાય છે; અને મરણ પાછળ જમણવાર કરવા ઉચ્કેરનાર તેના સગાઓ પાસે જો તે મદદ માટે જાય છે, તો તેઓ પણ એક પાઈ આપતા નથી. સેકડો જૈનો આવા સ્વર્ચથી પાયમાલ થઈ ગયા છે, અને આપણી ઉજળી માતવર કોમ દિવસે દિવસે અધમ ગતિને પહોંચે છે.

સાધારણ રીતે એક સબળો, નવલ્લા સાથે બેસવા ના પાડેછે, ત્યારે એક કોમલ કન્યાને વુઢા સાથે પરણાવવી તે શું ઓછું સ્વેદકારક છે ? ન્યાતના આગેવાનોને શરમ છે, કે તેવાં કાર્યોમાં હાજરી આપી હલકા કામને ઉત્તેજન આપે છે. આવા જૈનો શું દયાળુ કહેવાય ?

વહાદુર જૈન યોધા મરહુમ મી. વીરચંદ રાઘવજી ગાંધીએ પોતાના બાપનો દહાડો કર્યો નહિ હતો; અને રડવાકુટવા અવનાર સ્ત્રીઓને નવકાર મંત્ર ગણવા સુચના કરી હતી. એવા વહાદુર વીરલાઓને સ્વેચ્છા માન ઘટે છે; તેનીજ માફક મારા આ મિત્ર લાલને પણ પોતાની મા પાછળ દહાડો નથી કર્યો.

મરણ પાછળ અમળ કરવામાં ધર્મ માનનારા અણસમજુઓ ! હવે તે વખત વહી ગયો છે અને પ્રકાશિત જમાનો આવ્યો છે, માટે તે પ્રમાણે વર્તવાની જરૂર છે.

જેઓ આ કોન્ફરન્સને જીવંતી રાખવા ઇચ્છતા હોય તેઓએ અત્રે સોગંદ લેવા જોઈએ કે, તેઓ પોતાની બહેનો અને દીકરીઓને વેચશે નહિ; તેમ મરણ પાછળ જમણવાર ફરશે નહિ અને એવાં બીજાં કાર્યોમાં ભાગ લેશે નહિ.

આવા થોડા ચાલો દુર કરવાની આપણને વળી જરૂર છે.

આપણી સમક્ષ બેઠેલા મી. કાબરાજી, જેઓ સંસારસુધારાના મહાન્ હિમાયતી છે, તેઓનું સ્ત્રીબોધ નામનું માસિક ચોપાનીયું વાંચવા, મારી નેક બેહેનો ! હું તમને સુચના કરું છું.

છેલ્લટમાં લગ્નો તેમજ વીજા પ્રસંગોએ જેમ બને તેમ ગેરવાજબી મોટાં સ્વર્ચો ઓછાં કરવા મારી સુચના છે. મને પહેલેથીજ બોલવામાં બાંધી લેવામાં આવેલ છે, અને તેથી ટુંકમાં ઇટલુંજ કહીશ કે આવા યોગ્ય ચાલો દૂર કરવાની ઘણીજ જરૂર છે, અને તે પ્રમાણે કરશું તો સુખી થઈશું, અને આપણા ધર્મ પ્રમાણે ચાલ્યા છીએ એમ કહેવડાવીશું; માટે ધર્મ પ્રમાણે ચાલવું હોય અને ધર્મની ઉન્નતિ કરવી હોય, તો હાનિકારક સંસારિક રિવાજો દૂર કરવા તત્પર થાઓ.”

(પ્રો. નથુ મંછાચંદે તેમને આપવામાં આવેલો વસ્ત્ર પુરો થવાથી, પ્રમુખ સાહેબ તરફથી ઘંટડી વાગતાં પોતાનું ભાષણ સમાપ્ત કર્યું; પણ તેમના ભાષણે શ્રોતાજનો ઉપર ઇટલી તો અસર કરી હતી, કે તેઓએ તાઠીઓના ચાલુ અવાજથી તેમને પાંચ મીનીટ વધુ આપવાની પ્રમુખ સાહેબને અરજ કરી હતી, જે તેઓએ મંજૂર કરી હતી.)

—:0.—

અમદાવાદવાળા વકીલ છોટાલાલ કાઠીદાસનું ભાષણ.

“ પ્રમુખ સાહેબ, અને વીજા સાધર્મીભાઈઓ તથા બહેનો !

આ સવાલના પહેલાં જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધાર, જીર્ણમંદિરોદ્ધાર, જીવદયા, કૉન્ફરન્સની યોજના અમલમાં લાવવા, અને નિદાદાન સંબંધી વિષયો ચર્ચા, તે વિષે ઠરાવ કરવામાં આવેલા છે, તે વિષયો અને હાલના વિષયમાં ઘણો તફાવત છે. તે વિષયોમાં પૈસા સ્વર્ચવાની જરૂર છે, પરંતુ હાલના વિષય સંબંધે ઇટલે સ્વરાવ રિવાજ કાઠી નાંખવી આવત કાંઈ પૈસા સ્વર્ચવાની જરૂર નથી; પણ ઇટલો પૈસાનો બચાવ થાય તેમ છે. પ્રથમ કરેલા ઠરાવો અમલમાં આણવાનો ઘણો આધાર પુરુષો ઉપર છે, અને હાલનો ઠરાવ અમલમાં મૂકવાનો જેટલો આધાર પુરુષો ઉપર છે, તેટલોજ બલ્કે તેથી વધારે સ્ત્રીઓ ઉપર છે.

સ્વરાવ રિવાજો આપણી ઉપર આવી પડેલા સાપના જેવા છે. આપણા શરીર ઉપર સાપ આવી પડે તો, તે ક્યાંથી આવ્યો, કેમ આવ્યો, કેવી રીતે આવ્યો, તેનો વિચાર કરવા બેસવું કે તેને ઇકદમ કાઠી નાંખવો ? સર્વે માણસો એક અવાજે એમજ કહેશે કે તે કાઠી નાંખવો; તો આ સ્વરાવ રિવાજો આપણાપર સાપની પેટે આવી પડેલ છે, તે ક્યાંથી આવ્યા, કેમ આવ્યા અને કેવી રીતે આવ્યા, તેનો વિચાર કરવા નહીં બેસતાં તે ઇકદમ કાઠી નાંખવા જોઈએ.

વાઠલગ્ન અને વૃદ્ધલગ્નથી આપણી સ્થિતિ ઘણી સ્વરાવ થયેલી છે. વાઠલગ્નથી પરણેલાં ઘણાં સ્ત્રી પુરુષો ટુંકું આયુષ્ય મોગવી મરણ પામે છે, તથા વૃદ્ધ માણસનું આયુષ્ય થોડું બાકી હોય છે, તેવાઓ પરણ્યા પછી થોડી મુદતમાં મરી જાય છે તેથી વિધવાઓની સંખ્યા વધી પડે છે. મુંબઈ ઇલાખાની ૫૩૬૦૦૦ માણસની જૈન ધસ્તીમાં છોડીઓ અને વાયડીઓ મળી ૨૫૬૧૦૦ છે, તેમાં જ્યારે ૧૨૬૦૦૦ સધવાઓ છે ત્યારે ૫૬૫૦૦ વિધવાઓ છે, ઇટલે ૯ સધવા સ્ત્રી ૪ વિધવાઓ છે. આ રીતે વિધવાઓની સંખ્યા ઘણી મોટી છે અને, બેરી મરી જાય તો તેનો

ઘણી ફરી પરણે છે, અને તેમ થવાથી છોકરાઓના પ્રમાણમાં છોડીઓની સંખ્યા ઘણી ઓછી રહે છે. મુંબઈ इलाकामां જ્યારે ૧૩૩૦૦૦ કુંવારા છોકરા છે, ત્યારે ૭૭૫૦૦ કુંવારી છોડીઓ છે. વઢી ૨૦૫૦૦ રાંડેલા છે, ઇટલે કુંવારા અને રાંડેલા પૈકી અડધોઅડધ પરણ્યા વગર રહેવાના, અને તેમ થાય તો આપણી વસ્તી દિન પ્રતિદિન ઓછી થાય; વઢી છોડીઓની સંખ્યા ઓછી ઇટલે કન્યાઓની અછતને લીધે કન્યાવિક્રય વધવા માંડે છે.

જો બાઢલગ્ન અને વૃદ્ધલગ્ન બંધ પાડવામાં આવે, તો તેવાં લગ્નો કરેલા પુરુષો મરવાથી વિધવાઓની સંખ્યામાં વધારો થતો અટકે, અને તેવાં લગ્નોવાઢી સ્ત્રીઓ મરવાથી તેમના ઘણી ફરી પરણે છે તેનો અટકાવ થાય, અને તેથી કુંવારા છોકરાઓ વધારે મંડાય માટે ઉપરના આંકડાપરથી તેમ કરવાની યાસ જરૂર અણાય છે. કેટલાક ધર્મથી તો અમુક ઉંમરમાં છોડીને પરણાવવાની ફરજ છે એમ કહેવામાં આવે છે; તેથી તે ધર્મવાઢા કદાચ બાઢલગ્ન કરતા હોય; પરંતુ આપણા ધર્મમાં તેમ કરવાની જરૂર નથી. જેમ વધારે બ્રહ્મચર્ય પઢાય તેમ સારું એવું આપણે માનીએ છીએ, તેથી પળ બાઢલગ્ન બંધ પાડીએ, તો આપણે ધર્મના રસ્તે વધારે ચાલીએ છીએ એવું ગણાય. આપણા યરાવ રિવાજોની અસર પુરુષો કરતાં સ્ત્રીઓને વધારે ભોગવવી પડે છે, તેઓ વધારે મરે છે. જૂઓ મુંબઈ इलाकामां,

આપણા જૈનોમાં	પુરુષ.	સ્ત્રી.
૫ વર્ષની અંદરના.	૨૮૦૦૦	૨૯૦૦૦
૫ થી ૧૦ વર્ષ મુધીના.	૩૩૦૦૦	૩૨૫૦૦
૧૦ થી ૧૫ વર્ષ મુધીના.	૩૫૦૦૦	૨૯૦૦૦
૧૫ થી ૨૦ વર્ષ મુધીના.	૨૬૦૦૦	૨૧૦૦૦
૨૦ વર્ષ ઉપરના.	૧૫૫૦૦૦	૧૪૩૦૦૦

છે, તે જોવાથી જણાશે કે પાંચ વર્ષની અંદર છોકરા છોડીઓ થોડી વધારે છે, અને પાંચથી ૧૦ વર્ષ મુધીમાં છોકરા થોડા વધારે છે; પરંતુ ૧૦ વર્ષ ઉપરાંત પુરુષો કરતાં સ્ત્રીઓ ઘણી ઓછી છે, ઇટલે છોકરા છોડીઓનો જન્મ તો લગભગ સરખો થાય છે, પળ છોડીઓ અગર બેગીઓ મરે છે વધારે. આપણા યરાવ રિવાજોનો તે વિચારીઓને ભોગ થવું પડે છે.

લગ્ન કરવામાં છોડી કરતાં છોકરાની ઉંમર પાંચ વર્ષની વધારે રાખવી જોઈએ. તેનાં કારણો ઘણાં છે, અને તે આપ સર્વેના જાણવા તથા માનવામાં હશે. બીજાં કારણો બાજુપર મુકીએ તોપળ આપણામાં છોકરાઓ વધારે છે ને છોડીઓ ઓછી છે, ને તેથી આવો તફાવત રાખીએ તો પાંચ વર્ષની અંદરના ૨૮૦૦૦ છોકરાઓ હવે પછી જન્મતી છોકરીઓને પરણે, તો તેટલી છોકરીઓ તે ઉંમર ઉપરાંતનાને કામ આવે, અને તેથી વાંઢાની સંખ્યા ઓછી થાય. આ કારણથી પળ વરકન્યાની ઉંમરમાં પાંચ વર્ષનો અંતર રાખવાની જરૂર છે.

આ વિષયને માટે જેટલું બોલીએ તેટલું ઓછું છે; પરંતુ મને આપેલો પાંચ મીનીટનો વખત પૂરો થયો છે, તેથી આ ડરલાસ્તના ટેકામાં આટલું જ બોલી, તે મંજૂર કરવા આપને વિનંતિ કરું છું.”

જવલપુરવાળા લાલા હુનમલજી ગુલેછાના હિંદી ભાષણનો સાર.

દોહા.

નમો દેવ અરિહંતકો, પુનિ કીજે કહ્યુ કામ;
સ્વતઃ સિદ્ધિ સો હોત હૈ, કહાં વિઘ્નકો નામ.

સવૈયા.

આત્મજ્ઞાન પ્રકાશ વિના સ્વયંત સમાન મયા ટિમકારા,
તાપર માન કહા કરના દિન ચાર ગયે ફિર વ્હે અધિયાગ;
અતિવલ્લભ પ્રાણપ્રિયા જગમેં નિજ સ્વારથકા સવહી સંસારા,
ચિંત્ત શાંત વિના સંતોષ કહાંકર શાંત હ્રદય સુખ હોય અપારા.

આજે મહા આનંદ અને ઉત્સવનો દિવસ છે, કે જેની શોભાનું હું વર્ણન કરી શકતો નથી. ઘણાક જૈનબાંધવોનું દૂર દૂરના દેશાંતરોથી પધારીને આ જૈન શ્વેતાંબર મહામંડળને મુશોભિત કરેલું છે, અને શ્રી સંઘની નઠારી રીતિઓ, જીર્ણમંદિરોનો ઉદ્ધાર, પ્રાચીન ગ્રંથોનો શોધ, ધર્મની ઉન્નતિ, જીવદયા અને આ મંડળ સદૈવ-હમેશાં કાયમ રહી શકે, તેવા ઉપાયો માટે તત્પર રહેલું છે. માર્હો! હું એક અજ્ઞાન, અલ્પબુદ્ધિ, આપ સમસ્ત બાંધવોનો સેવક છું, અને આ મારો પહેલોજ દિવસ છે કે આપ મહાશયોની સેવામાં કંઈ પ્રાર્થના કરું છું. આશા છે કે કંઈ પણ અવિનય અથવા કદાચ ભૂલ થાય, તો આપ સાહેબો ક્ષમા કરશો.

અમારે ત્યાં વિશેષે કરીને મારવાડી લોકોમાં ચાલુ છે, કે છોકરા છોડીના વિવાહ પ્રસંગમાં તમામ રીતિ અને દેવ પૂજનાદિ, અન્યમતાવલંબીઓથી જારી છે, અને અન્યમતનાજ જ્યોતિષ ગ્રંથોથી મુદ્દત્ત વગેરે જોવામાં આવે છે. આ મહા શરમ અને પશ્ચાતાપનો વિષય છે, કે આપણો જૈનમત કે જેના આશયથી અઢાર પુરાણો, વ્યાકરણ, જ્યોતિષ, ન્યાય અને વિજ્ઞાનના ગ્રંથો અન્યમતાવલંબીઓ બનાવ્યા છે, અને આજ મુઘી તેઓનાજ આશ્રય ઉપર ચાલી રહેલ છે, તે છતાં પણ આપણે તેઓના આશ્રય ઉપર ચાલીએ, અને કુદેવ (ગણપતિ, ક્ષેત્રપાલ, મોત્રજદેવી, અગ્નિ વગેરે) ને પૂજીએ, એ કેટલા શોચ ને વિચારની વાત છે. તે (બ્રાહ્મણ) લોકો વીજા (મિથ્યાત્વ) મતના પાલવાવાળા આપણ લોકોથી ઈટલે સુધી દ્વેષભાવ અને ઘૃણા (નિંદા) કરે, કે તે આ નીચે લખેલા પૂર્વાર્દ્ધથી પ્રકટ થાય છે:—‘**હસ્તિના તાઢ્યમાનોઽપિ ન ગચ્છેત્ જૈનમંદિરે**’. ભાવાર્થ એ કે, હાથી મારવા પાછલ પડે ને પ્રાણની હાનિ થાય તો મળે, પણ પ્રાણને બચાવવા માટે પણ જૈનમંદિરમાં પેસવું નહિ! હે સ્વધર્મીમાર્હો! આટલો બધો દ્વેષભાવ રાખવા છતાં પણ આપણે ફરી તે લોકોના પંડિતોના ઉત્તમ વ્યવહાર કરીએ, અને વિવાહ તથા વીજા સંસારિક વ્યવહારોમાં આપણા દેવોની સ્થાપના ન કરતાં, તેઓના બતાવેલા કુદેવોની સ્થાપના કરીએ અને પૂજ્યપણે માનીએ છીએ. જૈનશાસ્ત્રોમાં અમર્યદાન, સુપાત્રદાન અને અનુકપાદાન કહેલ છે, તેઓને છોડીને બાકીનાં જે દાન છે, તે જૈનીઓને વીજા મતવાળાઓને દેવા માટે સાફ મના કરેલ છે.

विवाह तथा बीजां संसारिक कार्य पूर्ण करवाने माटे, गीतार्थ मुनिओधी शास्त्रानुसार तथा बीजा पण जैन विद्वान् समजवाने अने अग्रशोची पुरुषोनी संमतिथी रीतिओ प्रचलित करवी जेईए. हाळ पण घणुंकरीने कई शून्य स्थान नथी; तेवाओनो शोध करवाथी हमणां पण घणांक स्थळोमां गीतार्थ मुनि अने विद्वान् पुरुष प्राप्त थशे.

आपणा लोकोमां लग्न प्रसंगे बहुज पैसो नकामो उडाववामां आवे छे, जेमके ताय-फानो नाच, भांडोनी नकल, फुलवाडी, दारुखानुं, सेवकोनुं-भोजक-पांडे वगैरेनुं बंधान. स्त्रीओनां अनुचित (फटाणानां) गायन-गीत अने ए सिवाय बीजा पण घणाक नठारा रिवाजो छे. उपरनी चार रीतिओ के जेओनां नाम उपर बतावेळ छे, तेओ स्थापित रहेवाथी आपण लोको पापना भागीदार थईए. छीए, तथा यौवनावस्थाना वाळको कुमळी वयना उछरती युवानीमां होवाथी नठारी चालना थई जाय छे, अने समजदार तथा बुद्धिमान् पुरुषो पण एवी नठारी रीतिओथी नामना राखवा करे छे. केटलाक भाईओने आवा उडाऊ खर्चने लीध देवाना दास वनी विपत्ति उठाववी पडे छे. घणुंकरीने पश्चिमोत्तरदेश अने बंगालांमां आवां नकामां खर्च करवानो विशेष रिवाज छे, अने धर्मनी तरफ लोकोनुं ध्यान दिन प्रतिदिन घटतुं जाय छे. जुओ के आजकाल केटलाक अन्य जातिना लोकोए आपणा अहींआनी नठारी रीतोने दूर करी सारा व्यवहारोनो प्रचार कर्यो छे, अने कायम राखवाने पाटे न्यायपूर्वक पुस्तकोने उपयोगमां लावे छे. ए प्रमाणे आपणे पण विवाह तथा बीजां पण संसारिक कामोने माटे ते लोकोनुं अनुकरण करवुं घटे छे, तथा तेवा करेला ठरावो तोडनारनो दंड करवो योग्य छे.

एक बात कहेवानो मने घणा दिवस थयां विचार हतो; परंतु एवो समय प्राप्त न थवाथी प्रकट करी शक्यो नथी. हवे श्री वीतराग देवनी कृपाथी संमथ हाथ लाग्यो छें, अने आप समस्त भाईओनां दर्शन थयां, एथी निवेदन करूं छुं ते ध्यानपूर्वक श्रवण करशो, अने ते फळीभूत थवाना यत्न आदरशो. इंग्रेजी राज्यमां सर्व लोको एक सरग्वी समजवामां आवे छे, अने सांभळवामां पण आवे छे के बाघ बकरी एक आरे पाणी पीए छे. जेमके हिंदुओनो न्यायसंग्रह, मुसलमानोनो न्यायसंग्रह अने बीजा पण जुदा जुदा मतवाळाओना जुदा जुदा न्यायसंग्रहने, जेके तेओ लोकोना शास्त्रोना आश्रयथी बनाववामां आव्या छे. तेओने भारतवर्ष (हिंदुस्तान)नी राजसभा मानेछे, एज प्रमाणे आपण जैनीओनी तरफथी एक प्रार्थनापत्र स्टेट सेक्रेटरी टु धी गवर्नमेंट ऑफ इंडियाने अने लंडन शहेरमां पार्लियामेंट समाने मोकलवुं घटे छे, के अमारा लोकोना जैन न्यायसंग्रह पण अर्हत् नीति तथा बीजां बीजां शास्त्रोना अनुसार स्विकार करो अने तेनो प्रचार थवा सावधान सहित यथोचित परिश्रम करवो जेईए छे; केमके ज्यां धर्मानुसार कार्य करवामां आवे छे त्यांनी उन्नतिनुं शुं ठेकाणुं छें? केमके:—

सवैयो.

देव गुरु शास्त्रकी श्रद्धासँ प्रीति करो
यही सब सूत्र सिद्धांतोंका मूल है,
इनमें जो संशय करै जन्म जन्म भ्रमन करै
धिक् अधिक संसार कहै कैसी बड़ी भूल है.

आदर सत्कार नहि होय ऐसे जीवनका
अपयसका पुंज बने शीश पडे धूल है,
राज्यमै भी उनकी सुनवाई कहो कैसे होय
धर्मसे प्रतिकूलताके दुनियां प्रतिकूल है.

आटलुंज बोली हवे हुं मारुं भाषण समाप्त करी, आप सर्व बांधवोनी क्षमा मांगुं हूं के,
मारार्थी कोई प्रकारनो अविनय धयो होय किंवा भूल थई होय, तो क्षमा करशो."

सुरतवाळा वैद्य तलकचंद ताराचंदनुं भाषण.

"मेहरवान प्रमुख साहेब अने सदप्रहस्यो!

वखत घणोज थोडो छे, अने विषय विस्तीर्ण होवाथी विषयनी प्रस्तावना नहीं लंबावतां.
हुं मारा विषयनी शुरुआत करुं.

प्रहस्यो !

श्लोक.

यः प्राप्य दुःप्राप्य मिदं नरत्वं,

धर्मं न यत्नेन करोति मूढः ।

केशप्रबद्धो मसलब्ध मर्त्यैः,

चित्तामणिं पायइतु प्रमादात् ॥१॥

अर्थात्—दुःप्राप्य एवो जे मनुष्यजन्म पामांने मूढ पुरुषो प्रमादर्थी जेम चित्तामणी रत्नने फेंका दे छे, तेम धर्मने यत्नथी नहीं पळिनार पोताना जन्मने निरर्थक बनावी दे छे. वळी कहूं छे के 'धर्मेयौवहतो हंति धर्मं रक्षति रक्षति.' अर्थात् धर्मने जे हणे छे ते पोतेज हणाय छे; अने धर्मनुं जे रक्षण करे छे ते पोतानुंज रक्षण करे छे. मित्रो! हवें जे दरखास्त मी. परमार मुकी छे, अने जेने प्रॉफेसर नथुए टेको आप्यो छे, तेने अनुमोदन आपकुं ए मारुं काम छे. ए दरखास्तमां जे सात कलम लखेली छे, ते साते कलम उपर एकज माणसथी विवेचन थई शके नहीं; परंतु जुदा जुदा बोलनारा तरफथी जुदां जुदां अनुमोदनमां विषयो चर्चाववा ए आपणो खास हेतु छे. जे वातने अनुसरीने आपणामां "विवाहादिक्रिया" करवामां आवे छे, तेने माटे काईक कहेवानुं छे.

मंसारसमुद्रनी पार जवा माटे त्रण पुरुषार्थ (धर्म, अर्थ, काम) सिद्ध करवामां सहाय-भूत एथी जे पुरुषने पतिरूप सहायक जेने नीतिवान पुरुषो धर्मवर्त्तिनुं उपनाम आपी गया छे, ते धर्मपति धर्मनी विधीथी जांदायली होवी जोईए; कारणके जे धर्मनी प्राप्तिने. माटे. पति-पत्तिनो मेळाप योजवामां आवे छे, ते धर्मनां मूळतत्वो ते विधिमां समायलां होय, बोज ते मूळमांथी वृक्ष उत्पन्न थई, तेनी शाखाओ वधी, सुखरूप फळ फुलथी खीली, छेलें अखंडाब्द जे मोक्ष तेना सुखने पाव्नी शकाय छे. हवे विचार करवानो के आपणा लोको वचला काळर्थी परचक्रने आधीन थवाथी, जैनी विधीने पडती मुकी ब्राह्मणी विधि प्रमृणें लग्न

ક્રિયા કરવા લાગ્યા છે; પરંતુ હાલમાં જે ક્રિયાઓ કરીએ છીએ તે બ્રાહ્મણી ધર્મ પ્રમાણે તો શું, પણ હલકા હિંદુઓ જે શુદ્રોને નામે ઓઠાંચાય છે, અને જેઓને માટે “ શુદ્રકમઢાકર ” નામનો ગ્રંથ લખાવ્યો છે, તે પ્રમાણે પણ આપણાં લગ્ન થતાં નથી ! આપણા જૈનોમાં જુદી જુદી ન્યાતો છે, અને તે જુદી જુદી ન્યાતોમાં લગ્નની વિધિ તથા રુઠીઓ જુદી જુદી છે; એટલે આપણી લગ્નની હાલમાં ચાલતી રુઠીઓ કયા ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે છે, તે નક્કી કરી શકાતું નથી. જ્યારે એવી કોઈપણ ધર્મશાસ્ત્રથી વિરુદ્ધ માત્ર રુઠી પ્રમાણે જોડી કહાડેલી વિધિથી, જે વધુવરનું જોડું બંધાય, તેઓનાં મન ધર્મ પ્રમાણે એક્યતાવાઢાં થાય, એ બનવું ઘણુંજ અશક્ય છે. જૈનધર્મ અહિંસક છે, અને બ્રાહ્મણી (વાંચીતાંત્રિક) ધર્મ હિંસક છે. હાલમાં જે ક્રિયા આપણે કરીએ છીએ, તે વામમાર્ગથી ઉઢ્ઢેરેલી **મિશ્રતાંત્રિક ક્રિયાઓ છે.** તે પૈકી દામ્બલા તરીકે એકજ બતાવીશ કે લગ્ન પ્રસંગે મધુપર્કના સમયે, બ્રાહ્મણો વિષ્ટર વિષ્ટર વિષ્ટર: કરીને મળે છે, પછી ગૌર ગૌર ગૌર કહે છે, અને પછી મધુપર્કની ક્રિયા કરવામાં આવે છે; અર્થાત્ વિષ્ટર એટલે કન્યાનો માઈ પોતાના બનેલી (વર) ને મધુપર્ક આપે છે. મધુપર્કની વિધીમાં લલ્યું છે, કે ‘મધુપર્કે ગવાલંભ:’ એટલે મધુપર્કમાં ગાયનું આલંભન કરવું. (હાલના પંડિતો આ વાક્યનો એવો અર્થ કરે છે, કે મધુપર્કમાં ગાયનું દાન કરવું); પરંતુ ‘વિના માંસૌ મધુપર્કો ન ભવતિ’ અર્થાત્ માંસ વિના મધુપર્ક થાયજ નહીં તો પછી, દાનનો અર્થ કરનારની વાત કેટલી સાચી મનાય ? એવી રીતે વીજી ઘણી ક્રિયાઓ તાંત્રિક ગ્રંથોને આધાર પ્રતિનિધીરૂપ વસ્તુઓથી ચલાવવામાં આવે છે, પણ તે સઘઢાનું વર્ણન કરતાં વલ્લત ઘણો જોઈએ, માટે સહીંથી અટકાવી આગઢ કહેવાનું કે આપણાં જૈનશાસ્ત્રમાં લગ્નાદિ વિધિઓ છે. જો તે પ્રમાણે આપણે દરેક કાર્ય આપણા ધર્મ પ્રમાણે કરીએ, તો આપણી ઉઢ્ઢરતી પ્રજ્ઞના મન ઉપર તે પ્રમાણે છાપ બેસાડી શકીએ; અને જો કોમઢ અંતઃકરણ ઉપર વ્યવહારિક ધર્મની છાપ બેઠેલી હોય, તો ધર્મ તરફ વઢેલું અંતઃકરણ અધર્માચરણ કરેજ નહીં, એ વાત નિર્વિવાદ છે. જેમ જેમ નાની વયનાં વાઢકોને નાના વિધ વિધ વૃત્ત નિયમો માટે આપણે “પચ્ચાણ ” કરતાં શીખવીએ છીએ, અને લીધેલાં પચ્ચાણ પ્રાણ જતાં પણ તેઓ તોડતા નથી, તેમ આપણે તોડવા દેતા નથી; તેજ પ્રમાણે લગ્ન વલ્લતની પ્રતિજ્ઞાઓ એટલે પચ્ચાણો પણ આપણા ધર્મશાસ્ત્રને અનુસરીને હોય, તો તે તોડી શકાય નહીં અને જ્યારે લગ્ન વિધિ વલ્લતે લીધેલાં પચ્ચાણ તોડી શકાય નહીં, એવી ધર્મની ફરજ બજાવવાનો આગ્રહ હોય, તો કોઈપણ જોડું શિયઢ્ઢવૃત્તથી ચઢીત થાય નહીં; તેમ ર્ષા, દ્વેષ, વૈર અને વઢીલોથી અમર્યાદિત થઈ હાલમાં જે અધર્મયુક્ત અવ્યવહાર ચાલતો જોવામાં આવે છે, અને તેના ફઢ્ઢરૂપ ઠામઠામ કલહ તથા ફૂટ અને તુટ જોવામાં આવે છે, તેનો સદંતર નાશ થાય. વાકી હાલમાં ચાલતી અન્ય ધર્મ પ્રમાણેની ક્રિયાથી આપણી દશા ઘણી દયાજનક થઈ ગઈ છે. જેમ—

મનહર છંદ.

સંપત્તો જંપ ગયો કુસંપની લાહ્ય લાગી,
વાગી હાંક શોકની અથાગ થાક લાગીઓ;
તુચ્છ દામમાટ હાટને વિગાડી સેઠીઆઓ,
મામા મસ્ત થયેલ જણાય છે વૈરાગીઓ;

ધર્મ કર્મ ત્યાગી રાગી થઈનેજ મીઠા માગી,
ધનના સંગ્રહમાટ લઢે સાધુ ત્યાગીઓ;
સહુ સહુનું સંભાળે ધર્મ સામું કોણ માળે,
કાઢો કેર વર્તે છે શું જુવો સોભાગીઓ.

૧

ઠામ ઠામ ફૂટ પડી તુટ ઘરેઘર માંહી,
માયબાપ ભ્રાત ભગનીને નથી પાવતું;
લડાઈ કલહ માંહી સર્વકો બડાઈ માને,
ગણે નહીં અવરને આંગણામાં આવતું;
વૃદ્ધ ગુરુ જનતણી વાતને, ન માને કોઈ,
કરે મન ધાર્યું આવે જેને જેમ પાવતું;
દોન હીન એવી ઢશા થઈ દુઃખરૂપ તોયે,
ખરો ધર્મ રક્ષવાનું કોને નથી ભાવતું.

૨

માટે ઓ મારા પ્યારા ભાઈઓ, આપણે આપણા ધર્મપ્રમાણે આપણી સંસારિક સંસ્કાર ક્રિયા નહીં કરવાથી ધર્મને હળી નાંચ્યો છે, તેથી આપણે પોતેજ હળાઈ ગયેલા હિણા દેખાઈ- પડ્યાં છે. તેથી હું આપ સાહેબોને આગ્રહથી મલામણ કરું છું, અને માર મુકીને જણાવું છું કે મી. અમરચંદ પી. પરમારે જે દરસ્તાસ્તમાં-રડવાકુટવા-જમણવારો-ચોટાં ફરજીઆત સ્વર્ચો, ટ્રાકરીના પૈસા ચાવા લેવા, ઘરડા વરને નાની કન્યા ષરણાવી વિધવ્રતો વધારો કરવો, અને કન્યાની અછત કરી વંશનો ક્ષય કરવો વગેરે બાબતો બતાવી છે, તે આપણા ધર્મથી વિરુદ્ધ છે, અને જો તેને બઢગી રહીશું, તો આપણે આપણા ધર્મને હળી નાંચનાર થઈશું. વિગેરે જે જે બાબતો આવી પડે તેને માટે આપણે તુરત વિચાર કરવો જોઈએ, કે આ કૃત્ય કરીએ છીએ તે આપણા ધર્મ પ્રમાણે છે કે કેમ ? અને જો ધર્મ પ્રમાણે હોય તો કરવું અને ધર્મ પ્રમાણે નહીં હોય તો તેનો ત્યાગ કરવો, પછી તેમાં મમે તેટલો લાભ કે સ્વાર્થ રહેલો હોય. એટલું કહી છેલ્લે નીતિશાસ્ત્રનો એક શ્લોક કહી મારું ભાષણ પુરું કરીશ.

નિંદન્તુ નીતિનિપુણા યદિ વા સ્તુવંતુ,
લક્ષ્મીઃ સમાવિશતુ ગચ્છતુ વા યથેષ્ટમ્ ।
અથૈવ વા મરણમસ્તુ યુગાંતરે વા,
ન્યાય્યાત્પથઃ પ્રવિચલંતિ પદં ન ધીરાઃ ॥

અર્થાત્ નિંદા થાઓ વા સ્તુતિ થાઓ, ધન મળે અથવા જાઓ, યુગ પર્યંત જીવાય વા આજે મરણ મળે થાઓ, તોપણ ન્યાયવિરુદ્ધ એટલે ધર્મવિરુદ્ધ એક પગલું પળ ધર્મમાં ધીર થઈ પુરુષો મરતા નથી; માટે ધર્મ વિરુદ્ધ કોઈપણ ક્રિયા કરવી એ જૈન નામ ધરાવનારને હીંણુ દેખાડનારું છે, જે ઉપર આપ સાહેબો પુરતું ધ્યાન આપી, સદાસર્વદા ધર્મ ધ્યાનમાં રત થઈ, કુગુરુ કુદેવ અને કુધર્મનાં ફરમાનોના જે જે બધ બંધાયા હોય, તેને તોડી સ્વધર્મમાં રૂચિવાને થઈ તે પ્રમાણે વર્તી અમુલ્ય મનુષ્ય દેહનું સાપત્ય કરશો, એટલુંજ કહી આપે મને જે લાભ આપ્યો તેને માટે સમાનો ઉપકાર માની બેસનાની રજા લઉં છું. ”

શા. દામોદર વાપુશા એવલાવાલાનું ભાષણ.

“ પ્રેસીડન્ટ સાહેબ, સદ્ગૃહસ્થો અને મુશીલ બહેનો,

હાનિકારક રિવાજો આ વિષય પર ઘણા વિદ્વાન્ વક્તાઓ બોલી ગયા છે, અને તે વાત-પર વધારે બોલવા જેવું હવે કાંઈ રહ્યું નથી, તોપણ તે વિષે બે શબ્દ બોલવા આપની પાસે રજા લઉં છું.

વહાલા માણસના મરણથી તેના સંબંધીઓને દુઃખ ઉત્પન્ન થાય, એ મનુષ્ય સ્વભાવેનું અનુમરતીજ વાત છે, પરંતુ પ્રત્યેક વાતને નિયમિતપણું છે, અને તે નિયમના ઉપરાંત થવાથી ઘણા ગેરફાયદા થાય છે.

મરણ પાછળ રડવાકુટવાના હાનિકારક રિવાજોનો ગુજરાત કાઠીઆવાડ અને મારવાડ આ દેશોમાં, ભરતખંડના બીજા દેશો કરતાં ઘણો વધારો થવાથી ઘણું નુકસાન થયું છે.

આ હાનિકારક રિવાજથી આ લોકમાં નિંદા થાય છે, અને પરલોકમાં દુઃખ ભોગવવું પડે છે.

એક વિદ્વાન્ પ્રંથકારે શોક વદલ એવું કહ્યું છે કે:—

ઓમિતિ પંડિતાઃ કુર્યુરશ્રુપાતં ચ મધ્યમાનઃ ।

અધમાશ્ચ શીરોઘાતઃ શોકધર્મવિવેકિનઃ ॥

પંડિત પુરુષો શોકમાં એમ સમજે છે, કે જે થવાનું છે તે શ્રાવ્ય છે, માટે ચિંતા કરવાની શી જરૂર? મધ્યમ પુરુષો અશ્રુપાત કરે છે અને અધમ પુરુષો વાથું કુટે છે, પણ વિવેકી પુરુષો તો શોકમાં ધર્મજ કરે છે. સદ્ગૃહસ્થો, આજના હિંદુસ્તાનમાં તેમજ બીજા કોઈપણ દેશમાં ગુજરાતની સ્ત્રીઓ જે અમર્યાદ રીતે કુટે છે, અને રડે છે, તેથી રડવાનો અને કુટવાનો ચાલ આજ પર્યંત ક્યાંઈ પણ જોવામાં તેમજ સાંભળવામાં આવ્યો નથી.

જો કોઈપણ ચાલને માટે આપણા ગુજરાતવાસી બંધુઓને શરમાવાનું હોય, અને બીજી સુધેરેલી કોમને આપણા રિવાજોનો ધિક્કાર હોય, તો તે પ્રથમ મરણ પાછળ રડવાકુટવાના નફટ રિવાજખોજ છે; અને કદાચ કોઈ એમ પ્રશ્ન કરે કે લાંબા વયવત્થી જડ મૂલ્ય ધારીને પાયમાલ કરનારો કોઈપણ રિવાજ હજી સુધી ગુર્જરપ્રજાને દુઃખદાયક હશે, તો તે રિવાજ મરણ પાછળ રડવાકુટવાનોજ છે.

ગુજરાત તથા કાઠીઆવાડની સ્ત્રીઓ હંમેશાં બહાર જવા વચ્ચે બહુ શરમ રાખે છે, પરંતુ રડવાકુટવાની વચ્ચે શરમ મર્યાદા બધી વાજુ મુકી દર્દ, ડગાડી છાતીએ લજ્જારહિત થઈ તાલ સુંમમાં રાજવળ ગાઈ કુટે છે.

“હાલના જમાનામાં ઘણાએક ભાષામાં ફેરફાર થઈ સાંહિત્યશાસ્ત્રની મદદથી સંગીત-કલા વધી છે. બીજી ભાષામાં ગાવું સંગીત કર્યું છે તો, અમારી ગુજરાતી ભાષામાં રોવું સંગીત કર્યું છે. કેવી શરમની વાત છે! એ રડતી વચ્ચે કુટવાનો પદ્ધતિ તાલ બરાધર પડવો જોઈએ.

કુટતી વેળાએ હૃદયના ધરા શોક કરતાં વધારે વિચાર તો સ્ત્રીઓને હાલના વખતમાં પણ આવે છે, કે આપણાથી બરાબર કુટાતું હશે કે નહીં, આપણને કોઈ મૂર્ખ તો નહીં કહે! એ ઉપરથી સુહૃદ્ જણાય છે કે હાલનું રડવું અને કુટવું ફક્ત લોકોને બતાવવા પુરતુંજ છે.

હવે શોક કરવાના કારણથી પરલોકસંબંધી કર્મબદ્ધ થઈ, તીર્થચાદિ ગતિ પ્રાપ્ત થાય છે તે બદલ શાસ્ત્રકાર એમ કહે છે કે,

અદમ્માણં સંસાર વટ્ટણં તિરિય ગઈ મૂલં ॥

વટ્ટણે આર્તધ્યાનથી જીવને કોઈપણ લાભ નહીં મળતાં પોગટ કર્મબંધન થાય છે, અને તેથી અંતરે તીર્થચાદિ ગતિ પ્રાપ્ત થાય છે; માટે આર્તધ્યાનનો ત્યાગ કરવાની તજવીજમાં પ્રવર્તવું એમ શાસ્ત્રકાર કહે છે; અને શોક કરવો એ આર્તધ્યાનનીજ પ્રવૃત્તિ છે. પુરુષો કરતાં સ્ત્રીઓજ શોકમાં વધારે પ્રવૃત્તમાન થાય છે. ચિંતામૂળ રત્ન જેવો અમુલ્ય મનુષ્ય જન્મ પામી, પરલોકનું સાધન કરવા તપ જપ વ્રતાદિકે કરીને પુન્યનો સંચય કરવો, અને પછી આર્તધ્યાનમાં લુપ્ત થઈ મહા પ્રયત્નથી સંચય કરેલી અત્યુત્તમ વસ્તુનો નાશ કરવો, એ અમારી સુઝ અને સુશીલ બહેનોને બીલકુલ યોગ્ય નથી; કારણકે સ્ત્રીઓ ઉપવાસાદિક કઠીન તપસ્યા કરે છે, ધાર્મિક કાર્યમાં મોટો ભાગ લે છે, તો આવા નિર્થક શરીરને પીડાદાયક લોકમાં નિંદનીક અને અધો-ગતિ પ્રત્યે પ્રાપ્ત કરનાર, એવો મહા હાનિકારક અને દુષ્ટ જે રડવાકુટવાનો રિવાજ, તેને વળગી ન રહેતાં અને રુઢીના ધિક્કારયુક્ત શંખલાથી બંધ ન થતાં, તેમાંથી મોકળા થઈ આ હાનિકારક રિવાજ જલદીથી નિર્મૂલ કરવા પ્રયત્ન કરશી, એવી આશા છે.

હવે હું મારો મુખ્ય વિષય, જે અન્ય શાસ્ત્રપ્રમાણે વ્યવહારિક ક્રિયા આદરાવતી, તે તરફ ફરું છું.

હાલ સમયે દુનિયામાં જે જે ધર્મો પ્રચલિત છે તે હિંદુ, મુસલમાન, પારસી, ખ્રિસ્તિયન, બુદ્ધ વિગેરે તમામ ધર્મના લોકો પોતપોતાની સંસ્કારાદિ ક્રિયા પોતાના શાસ્ત્ર મુજબ કરે છે. આપણે માત્ર પરાવલંબીપણાથી સ્વશાસ્ત્ર તરફ દુર્લક્ષ કરીને, અન્યમતીઓના મિથ્યા માનેલા શાસ્ત્ર પ્રમાણે આપણી વ્યવહારિક ક્રિયા કરીએ છીએ, એ બહુ દિલગીરીની વાત છે. આદ્યધર્મ-સંસ્થાપક શ્રી રૂપમદેવ ભગવાને જ્યારે વ્યવહાર ધર્મ પ્રરુપ્યો, તે વેળાએ મનુષ્યને જન્મથી અંત્ય સુધી સોઠ પ્રકારના સંસ્કાર કરવા કહ્યા છે, તે બદલ શ્રી વર્ધમાનસુરીએ ‘આચાર દીનકર’ ગ્રંથમાં સોઠ પ્રકારના સંસ્કારનું વર્ણન કર્યું છે:—

સોઠ સંસ્કારનાં નામ.

ગર્ભાધાનં પુંષવનં જન્મ ચંદ્રાદિ દર્શનં ।

ક્ષીરાસનં ચેવેષઠી તથા ચ શુચીકર્મ ચ ॥ ૧ ॥

તથા ચ નામકરણ અન્નપ્રાશનમેવ ચ ।

કર્ણવેયો મુંડનં ચ તથોપનંચનંપરં ॥ ૨ ॥

પાઠો લંબો વિવાહશ્ચ વૃત્તારોપોતકમસ ।

એમિ ષોડશ સંસ્કારા ગ્રહીણાં મરીકીર્તત ॥ ૩ ॥

ઉપર કહેલા સોઠ સંસ્કાર શ્રી ભગવાનને તેમનાં માતાપિતાએ કર્યા છે, અને પોતે પણ આચર્યો છે. કહ્યું છે કે:—

**વિવહારો बहु बलवं जं वंदई केवली वीछ उमत्थं
अढाकम्पं भुंजई तो वीवहारं प्रमाणंतु ॥ ૧ ॥**

‘એટલે વ્યવહાર પણ પ્રમાણ છે. ઉપર કહેલા સોઠ સંસ્કાર મધ્યે મુખ્ય સંસ્કાર હાલના સમયમાં વિવાહસંસ્કાર ગણાય છે. જૈન શાસ્ત્રકારે વિવાહ બે પ્રકારના કહ્યા છે:—**એક આર્ય** અને **બીજો અનાર્ય**. આર્યના ચાર ભેદ—**બ્રાહ્મ, આર્ય, પ્રાજાપત્ય** અને **દૈવ**. અનાર્યના ચાર ભેદ—**અસુર, રાક્ષસ, પૈશાચ અને ગાંધર્વ**. અનાર્ય વિવાહ અપ્રમાણ હોવાથી શાસ્ત્રકારે તેને ક્રિયા કહી નથી. હવે રહ્યા બાકી આર્ય વિવાહના ચાર ભેદ; તે મધ્યેથી હાલના કાળમાં ત્રણ પ્રકારના વિવાહ બંધ છે. વર્તમાન સમયમાં ફક્ત પ્રાજાપત્ય વિવાહ ચાલુ છે. માતાપિતાઓ સ્નાનાલંકૃત કરીને કન્યાનું દાન કરે છે, તેને પ્રાજાપત્ય વિવાહ કહે છે. કોઈપણ મંગલિક કાર્યારંભ કરતી વખતે પ્રથમ આપણા કુલદેવતાનું સ્મરણ તથા સ્તુતિ, તથા આપણા આરાધ્ય દેવનું ચિંતવન કરવું જોઈએ છે. તેમ જૈન શાસ્ત્રકારે પ્રથમ વિવાહના આરંભે વિમલવાહન ચક્ષુસ્માન ઈત્યાદિક સત્ય કુલકરની સ્થાપના કરી છે. કાર્યારંભ કરવામાં પણ અમો અમારા પવિત્ર શાસ્ત્રને એક બાજુ મુકી દઈ પુરાણને માન આપી, તે પ્રમાણે પ્રથમ **વક્તુ મહાકાય સૂર્યકોટી સમપ્રજા** ઈત્યાદિક સ્તુતિ કરીને, ગજાનન મહારાજની સ્થાપના કરીએ છીએ. હવે જરા આગળ જતાં તે કાર્યનો સંકલ્પ આવે છે તેમાં પ્રથમ એવું કહેવું લાગે છે કે:—

વિષ્ણો આજ્ઞા પ્રવૃત્તમાનસ્ય ॥ એટલે પ્રથમથીજ વિષ્ણુની આજ્ઞા માન્ય કરી. હવે વિચાર કરો કે જન્મથી તો જૈન અને જીન આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલ્યું હતો આય કર્તવ્ય; પરંતુ આટલા પુરતી માત્ર જીન આજ્ઞા અમાન્ય અને વિષ્ણુની આજ્ઞા પ્રમાણ. હવે વિષ્ણુની આજ્ઞા જો માન્ય કરી ત્યારે જૈનત્વ ક્યાં ગયું; કારણકે શાસ્ત્રકારે કહ્યું છે કે **‘આણાથમ્ પનામસિદ્ધં’** એટલે આજ્ઞા માનવી એજ ધર્મનું મુખ્ય લક્ષણ છે, અને વિવાહ જેવા માંગલિક કાર્યમાં તો વીતરાગની આજ્ઞા તો અમાન્ય થઈ. હવે કોઈ કહેશે કે અમે તો બેઝની આજ્ઞા માન્ય ફરીશું, વીતરાગની અને વિષ્ણુની; પરંતુ વિચાર કરો કે એક સેવકપર બે માલેકનો હુકમ ચાલી શકતો નથી, અગર એક દેશની પ્રજાપર બે રાજાનો અમલ ચાલતો નથી, ત્યારે બે ધર્માધ્યક્ષની આજ્ઞા કેવી રીતે મનાય? હવે આગળ જતાં તેજ સંકલ્પમાં આવે છે કે:—**મમ આત્માન:પુરાણોક્ત શાસ્ત્રોક્ત ફલમાપત્યર્થમ્ ।** એટલે મારા આત્માને પુરાણ તથા શાસ્ત્રમાં કહ્યા મુજબ ફળ પ્રાપ્ત થાઓ. કેવી આશ્ચર્યની વાત છે, કે સર્વજ્ઞપ્રણીત પરમ પવિત્ર આગમોનાં ફળ મેળવનારે પુરાણના ફળ તરફ ઈચ્છા રાખવી, એટલે પિતામણી રત્ન છોડીને કાચના ટુકડા ગ્રાહ્ય કરવા જેવું છે.

આપણે છાકાડું નાનું અગર મોટું વ્રત યા પચ્ચાણ લઈએ છીએ તે બેઝાએ એમ પ્રતિજ્ઞા કરીએ છીએ કે, ‘આ વ્રત હું અરિહંતની શાક્ષીથી, સિદ્ધની શાક્ષીથી, સાધુની સાક્ષીથી લઉં છું, એટલે—અરિહંત શીલ્લે સીદ્ધ શીલ્લે, સાધુ શીલ્લે, એવી રીતે પાઠ ઉચારીએ છીએ; અને લગ્ન જેવો પરમ પવિત્ર અને જન્મપર્યંત રહેનારો, જેમાં ધર્મ અર્થ કામ વિગેરે સાધ્ય કરવામાં પરસ્પર સ્ત્રી-

પુરુષો એક બીજાને સાદ્ય આપવાનો, સ્ત્રીઓને અર્ધાંગીપદ પ્રાપ્ત થવાનો, જે પવિત્ર માનેલો કરાર યા એકમેકનું વ્રત પાઠવાનો જે નેમ તે કોની સાથે, તો એ બ્રહ્મા વિષ્ણુ અગ્નિ દ્વિજ આદિના સાથે, કારણ જે ગ્રંથપ્રમાણે હાલ વિવાહક્રિયા કરવામાં આવે છે, તે મુક્તાવલી ગ્રંથમાં સપ્ત-પદી વેઢાળ નીચે કહેવા મુજબ મંત્ર ઉચારવામાં આવે છે:—

ઇહાર્થે સાક્ષિણો વિષ્ણુરગિરીશોદ્વિજસ્તથા ।

ઉભયોમીતી સંભૂતો કન્યા સપ્તપદં વ્રવીતઃ ॥

જુઓ ! આ મંત્રમાં જીનેશ્વરના નામનો કિંચિત્ પળ ઉલ્લેખ છે, કે જેના શાસનમાં રહેવું, જેના પરમ પવિત્ર નામથી પાપનું ક્ષાલન કરવું, એવા પરોપકારી અરિહંતના નામનો મુદ્દા આ મંગલિક માનેલા વિવાહવિધિમાં ઉચ્ચાર પળ ન કરવો, એ કેવી રહેદકારક અને આપણી અજ્ઞાનતાની વાત છે ? લગ્ન વિધિમાં વર અને વધૂ વચ્ચે એક બીજા સાથે નીતિપૂર્વક ચાલવાના પવિત્ર કરાર કરવામાં આવે છે, તેમાં વધૂ વરથી કરાર કરે છે કે:—

યજ્ઞાદિ ધર્મકાર્યેષુ ભવિષ્યામિ સહાયિની ।

એટલે આ મંત્રમાં વધુ વરને કહે છે, કે યજ્ઞાદિ કાર્યોમાં હું તમોને સહાય કરીશ. સદ્ગૃહસ્થો, વિચાર કરો કે આપણે તો અહિંસાવ્રત પાઠવાવાળા, અને યજ્ઞયાગમાં તો હિંસા પ્રધાન હોય છે, અને તે યજ્ઞ ક્રિયા કરવાનો કરાર કરવો એજ પ્રથમ ધર્મવિરુદ્ધ આચરણ, અને વીજું એ કે જે કરાર કર્યો તે પ્રમાણે ન ચાલવું, એટલે યજ્ઞાદિ કાર્યો ન કરવાં, આવા બેવડા પ્રાયશ્ચિત્તમાં ઉતરવું એ મુજબનો બીલકુલ વ્યાજબી નથી.

. પરસ્પર વિરોધી વાત.

એટલે એક ધર્મમાં જન્મ, સર્વ આયુષ્ય, તથા ધર્મ કાર્યો તેજ ધર્મ મુજબ, અને ફક્ત વ્યવહારિક ક્રિયાઓ બીજા ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે, આવો પરસ્પર વિરોધ ક્યાંહી પળ જોવામાં આવવાનો નહીં. તે આજ દિન સુધી ચાલવાનું કારણ આપણી ગતાનુગતિ કે આપણું સૈથલ્ય, આપણી આઠસ અને આપણી સ્વધર્મ વિષે અનાસ્તા એજ છે. કોઈ કહેશે કે જે રિવાજ પ્રાચીન કાલથી ચાલતો આવ્યો છે, તેમાં ફેરફાર કરવાનું કાંઈપણ પ્રયોજન નથી, પરંતુ તે સાહેબો વિચાર કરીને પ્રાચીન ઇતિહાસ તરફ અવલોકન કરશે તો જણાઈ આવશે કે, પુર્વકાલમાં વ્યવહારિક ક્રિયાઓ તમામ જૈનશાસ્ત્ર મુજબ ચાલતી હતી. તે વેઢાળ જૈન બ્રાહ્મણોની સંસ્થાઓ હતી, પરંતુ ચર્મ તીર્થંકર મહાવીરસ્વામીના નિર્વાણ પછી કેટલાક દિવસ બાદ બૌદ્ધ અને વૈદિક ધર્મના વિશેષ પ્રસાર તથા ગીતાર્થ મુનીઓની આણસને લીધે, જૈન ધર્મ પર સંકટ ઉત્પન્ન થવાથી છાત્રીએક બાબતોમાં ફેરફાર થઈ ગયો; અને તે લીધે અન્યમતીઓની આપણામાં પ્રવેશ થયો અને તે લીધે આવી સ્થિતિ પ્રાપ્ત થઈ. મધ્યંતરે કઢીકાઠ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમાચાર્યે ધર્મ ઉદ્ધાર કરીને, જૈન જાતિનું મહાકાર્ય કર્યું અને જૈનધર્મની વિજય પતાકા પરમહીત કુમારપાઠ રાજાએ ફરકાવી. શાંતતા અને સ્વતંત્રતા ધર્મસંબંધી બાબતોની છુટ છે, રેલ્વે ટેલીગ્રાફ આદિ ઉત્તમ સગવડો છે, અને પ્રત્યેક કોમ પોતપોતાના ધાર્મિક તથા સામાજિક સુધારા તરફ દોરવી રહી છે, એવા વસ્તુતઃ આપણે પળ આપણી સામાજિક તથા ધાર્મિક સ્થિતિ સુધારવાનો પ્રયત્ન કરવો, એ આપણું મુખ્ય કર્તવ્ય છે; અને તે કર્તવ્યને બજાવી અન્ય શાસ્ત્ર મુજબ થનારી વ્યવહારિક ક્રિયા બંધ થઈ, જેનું શાસ્ત્રાનુ-

સારે ક્રિયાઓ ચાલુ થશે, એવી દૃઢ આશા છે. અસ્તુ! વચ્ચે થોડો છે તેથી આ વિષયપર વધારે વિવેચન હાલ કરવામાં આવતું નથી; વાસ્તે આપ સાહેબોની રજા લઈને હું મારું ભાષણ પુરું કરું છું; અને આશા રાખું છું કે મારા ધર્મવંધુઓ વિવાહક્રિયા જૈન શાસ્ત્ર મુજબ શરૂ કરી, આપણી પરાવલંબી સ્થિતિ મુધારશે.” (તાળીઓ)

પંજાબવાળા લાલા સુભોમલજીના હિંદી ભાષણનો સાર.

પંજાબના પ્રતિનિધિ લાલા સુભોમલજીનું મરણ પછવાડે કરવામાં આવતાં જમણવારોના સંબંધમાં ટીકા કરતાં. હમ્મ વચ્ચે નાચના મેળાવડાઓ કરવામાં તથા આતશવાજી ફોડવામાં, જૈનો પોતાના ધર્મનું કેટલે દરજ્જે ઉલ્લંઘન કરે છે, તેનું વિવેચન કર્યું હતું. આગળ ચાલતાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે, મારવાડ પંજાબમાં મુની મહારાજ આત્મારામજીના પ્રયાસને લીધે એવા હાનિકારક રિવાજો આજ ત્રીસ વર્ષ થયાં કેટલેક દરજ્જે દૂર થવા પામ્યા છે, અને તેથી હુંતો એમજ માનું છું કે અમારા વિભાગને જૈનધર્મનું સ્વરૂપ જ્ઞાન આજ ત્રીસ વર્ષ થયાંજ પ્રાપ્ત થયું છે. ત્યાર બાદ તેઓએ મુનિ આત્મારામજીનું પંજાબપર કરેલા અનેક ઉપકારોનું વ્યાન અસરકારક રીતે કર્યું હતું.

અંબાચવાળા મી. મગજલાલ ગોવિંદજી દલાલનું ભાષણ.

“માનવંતા પ્રેસીડેન્ટ સાહેબ, ગૃહસ્થો, મુશીલ બેનો!

વિદ્વાન્ વક્તાઓ આ વિષયનાં પોઈન્ટો ઉપર અસરકારક વિવેચન કરી શ્રોતાજનો ઉપર સારી છાપ બેસાડી છે. મારી ડીસપોઝલે મને બહુજ ટુંક વચ્ચે હોવાથી, હું માત્ર અમુક પોઈન્ટોજ હાથપર લઈશ. આ વિષયની દરેક બાબતો ઉપયોગી તેમજ અવશ્ય વિવેચન કરવાને યોગ્ય છે. વઢી હાનિકારક દરેક રિવાજો દૂર કરવાની બાબત અવશ્ય અમલમાં મુકવા જેવી છે.

રડવુંકુટવું

મરણ પાછળ રડવુંકુટવું એ રિવાજ હાલ દરેક રથલે પ્રચલિત જોવામાં આવે છે. સ્ત્રીઓ પોતાના સસરા જેઠ વિગેરેનો હંમેશાં વિનય સાચવીને મર્યાદાપૂર્વક તેઓની લાજ કાઢે છે; તેમાં વઢી વિશેષે કરીને મારવાડ, કાઠીઆવાડ આદિ દેશોમાં તો લાજ કાઢવાનો અત્યંત રિવાજ છે. ઘરનાં વડીલોની સમક્ષ પોતાના પતિ સાથે સ્ત્રીઓ જરા ભાષણ કરતી નથી, તો બજારની વચ્ચે રડવું અને કુટવું અને અમર્યાદા બતાવવી, તે વચ્ચે સ્ત્રીઓની શરમ ક્યાં સંતાઈ જાય છે?

કુટતી વચ્ચે શરીરનાં નહીં બતાવવા જેવાં અંગો પણ દષ્ટિગોચર થાય છે, તે વેળા શરમ ક્યાં જાય છે?

વઢી નજીકના સંગાના મૃત્યુથી જે દિલગીરી પ્રાપ્ત થાય છે, તે કાંઈ કુટવાથીજ પ્રદર્શિત થતી નથી. જે જોક્ષેમાં રડવાકુટવાનો બીલકુલ ચાલિ નથી અને પોતાના નજદીકના

સગાના મૃત્યુ વેઠા, જેઓ માત્ર આંસુજ પાડીને વેસી રહે છે, તેઓને શું દિલ્ગીરી નહીં થતી હશે, એમ કહી શકાય ?

સ્ત્રીઓનાં ભૂષણો જેવાં કે વિનય, લજ્જા, ડંચે સ્વર ધોલવું નહીં આદિ, જે સ્વરસ્રવા સ્ત્રીઓના ગુણો તરીકે લેવાય છે, તે વધા રડવાકુટવાથી નષ્ટ થઈ જાય છે. આ સિવાયથી એક પણ ફાયદો નથી, પણ બલ્કે અનેક ગેરફાયદાઓ છે.

બાઝલગ્ન.

જો કોઈપણ સિવાજે આપણી ઉન્નતિ થવામાં મોટામાં મોટી હરકત કરી હોય, તો તે આ બાઝલગ્ન છે. હું કબુલ કરું છું કે તે સિવાય વીજા વળા સ્વરાવ સિવાજોએ આપણી ઉન્નતિ થવામાં અટકાવ નાંખ્યો છે, તોપણ આ બાઝલગ્ન આપણી મુદ્ધારણાની જે સ્થાનાસ્વરાવી કરી નાંખી છે, તેનો સ્વરસ્રવો ચિતાર દોરવો અશક્ય છે. આપણી પ્રાચીન સ્થિતિ જોતાં હાલની આપણી ચાલુ સ્થિતિ વહુજ દયાજનક થઈ પડી છે. અમલનું આપણું કેવું શૂરવીરપણું ! અને હાલ આપણું કેટલું વધું નિર્વહપણું ! પરસ્પર વિરોધ, એ વધું માત્ર બાઝલગ્નને લીધેજ છે. અસલ આપણામાં આવી રીતે બાઝલગ્ન હતાં નહીં. યુરોપીઅનો તેમજ વીજા લોકોની શારીરિક શક્તિ જોતાં આપણે કેટલા વધા તે વાબતમાં ઉતરતા છીએ ? વાત સાબીત કરવાને દાખલા તરીકે એમ ધારો કે, (જો કે હું કંઈ એવું ઇચ્છતો નથી. May God forbid.) દશ પહેલવાનો જો વુમ પાડતા અને મારામારી કરતા આ મંડપમાં પ્રવેશ કરે, તો બલ્કે આપણે છ હજાર માણસો લગભગ મેળા થયા છીએ તેમાંથી કેટલા સામા થાય ? હું તો ધારું છું કે વધા તુરત દોડધામ કરી મૂકે. લાંબો વિચાર કરી આપ સાહેબો જો એનું કારણ શોધશો, તો માલુમ પડશે કે આ વધી સ્વરાવી બાઝલગ્નથીજ થઈ છે.

બાઝલગ્નમાં જ્યારે લગ્ન કરવામાં આવે છે, ત્યારે પરણનાર જોડું “લગ્ન એ શું છે ?” એનો કોઈપણ અર્થ સમજતું નથી. કદાચ કોઈપણ અર્થ તરીકે સમજે, તો તે માત્ર રમત. હવે લગ્નના નિકટ સંબંધ ઉપર પરણનાર જોડાનો જે આશીર્વાદગીનો આધાર છે, અને જેમાં તેની આશીર્વાદગીનું શ્રેય સમાયલું છે, તેના ઉપર બીલકુલ વિચાર કરવામાં આવતો નથી. માબાપો એમ સમજે છે કે પુત્રો તથા પુત્રીઓને પરણાવીને લાવો લઈએ; પરંતુ તે વચ્ચે હું ધારું છું કે વચ્ચાંઓનું હિત નહીં વિચારતાં, તેઓ માત્ર દુશ્મન રૂપે થાય છે, એ વાત તેઓ ભૂલી જાય છે. લાવો લેવાની ઘેલછાઈમાં માબાપો પોતાનાં વચ્ચાંઓને બાઝલગ્નની સાંકળથી જોડે છે, જેનું પરિણામ એ આવે છે કે સમજણાં થયા બાદ પતિપત્નીમાં જે સુલેહસંપ જલ્લાવો જોઈએ, તે નહીં જલ્લાવતાં હમેશાં કંકાસ અને કઝીઆઓના તેઓને ભોગ થવું પડે છે. નાની ઉંમરમાં લગ્ન થવાથી પતિપત્નીને અરસપરસ સ્વભાવની સ્વાભાવિક રીતે નથી. યુરોપીઅન વિગેરે લોકોમાં બાઝલગ્ન નહીં થતાં મોટી ઉંમરે પોતાની ઇચ્છાનુસાર પસંદગી કરી પરણવામાં આવે છે, જેથી તેઓ આ વાબતમાં ખાસ બહુ સુખી દેખાય છે, અને આપણામાં તો ઘેરેઘેર પતિપત્નીઓ વચ્ચે કંકાસ વાસ કરીને રહેલોજ છે.

આપણે કહીએ છીએ કે આપણામાં વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક કેળવણી આપવાની જરૂર છે, તેમજ સ્ત્રીકેળવણીની પણ આવશ્યકતા છે; તો તે કેળવણી આપણે યથાસ્થિત લેવી હોય.

સ્ત્રીઓને જો પુરેપુરી કેઠવણી આપવી હોય, તો આ બાઝલગ્ન પહેલાંથી બંધ થવાં જોઈએ. જ્યાંસુધી બાઝલગ્ન બંધ થાય નહીં ત્યાં સુધી કેઠવણીની નેમમાં ન્યૂનતા રહી જાય છે. ટુંકામાં બાઝલગ્ન હોવાને લીધે આપણા મોટામાં મોટા ધર્મ, અર્થ, કામ, અને મોક્ષ જે ચાર પુરુષાર્થો તેમાંનાં એક પણ હાંસલ થઈ શકતો નથી. મોટામાં મોટા પુન્યના યોગે મેઠવેલો આ મનુષ્યભવ નિર્થક જાય છે, અને વીજાં પ્રાણીઓ જેવાં કે ઘોડા, કૂતરા આદિ જાનવરો જન્મેં છે અને મરે છે, તેમજ આપણે પણ આ મનુષ્યભવનું સાર્થક કર્યા વિના આ સંસાર છોડી ચાલ્યા જવું પડશે, તો બાઝલગ્નનો સત્વર અટકાવ થવો જોઈએ.

એવો નિઃસંશય અને નિર્વિવાદ છે, કે બાઝલગ્નથી આપણે નવઢા, તો આપણી પ્રજા પણ નવઢી.

કન્યાવિક્રય અને વૃદ્ધવિવાહ.

પોતાની વૃદ્ધાવસ્થામાં જ્યારે આ દુનિયામાં વધારે વર્ષ જીવીને પણ આરામ ભોગવવાની સાધારણ રીતે વહુજ થોડી આશાઓ હોય છે, ત્યારે પણ કેટલાક પુરુષો વરઘોડા વિગેરેમાં હજારો રૂપીઆ સડાવીને પરણે છે; છોકરીના વાપને સ્વામા માટે પણ હજારો રૂપીઆ આપે છે. વૃદ્ધ પુરુષો પોતાના પૈસાનો આવી રીતે સ્વરાવ ઉપયોગ કરે છે, તેને બદલે જો તેઓ જીર્ણ જૈન મંદિરોદ્ધાર, જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધાર, કેઠવણી વિગેરેના પાંડમાં અમુક રકમ આપે, તો તેઓ મોટું પુન્ય ઉપાર્જન કરે અને વિશેષમાં જૈનોની સન્નિધિ પણ થાય. મામાપો પોતાની છોકરીઓને આવી રીતે વેચીને રૂપીઆના લોભની સ્વાતર નિર્દોષ બાઝીકાઓનો ભવ વગાડે છે. એ કેટલું વધું દયાજનક અને શોચનીય છે, કે જેઓ જન્મ આપે છે, તેઓજ પાછા દુઃખના દરિયામાં ફેંકી દેવા તૈયાર છે!

ઘણી વસ્તુ વૃદ્ધવિવાહની નાબતમાં એવું બને છે કે, લગ્ન થયા બાદ જ્યારે છોકરીની લાયક ઉંમર થાય છે, તે વસ્તુ તેમના પતિ આ દુનિયાનો ત્યાગ કરી પરલોકવાસી થાય છે; વિચારી નિર્દોષ બાઝીકાઓને રંડાપો ભોગવવો પડે છે. આવા પ્રસંગે તે છોકરીનાં મામાપને પોતાની છોકરી રંડાપો ભોગવતી; જોઈને કદાચ કંઈપણ દિલગીરી થાય, તો તે પેલા સ્વામા લીધેલા રૂપીઆની થેલીથી તેઓના મનને આનંદ અને સંતોષ મળતો હશે, એમ કહેવું મેરવાજબી નથી.

મરણ પાછલ જમણવાર

એ વહુજ સોટો રિવાજ છે. જ્યારે કુટુંબના એક પણ માણસનું મૃત્યુ થાય છે, (ખાસ કરીને જુવાનનું) તે વેળા બધા મૃત્યુ દિલગીરીના અવેશમાં વિવેક ધની જાય છે; તો તેને ત્યાં તે પાછલ જમણવાર અને લાડવા, દુધપાક વિગેરેનું મીઠાન લેવામાં આવે, એ કેટલું વધું સ્વરાવ? કેટલેક ઠેકાણે મૃત્યુ થયા બાદ અગીઆર, બાર દિવસમાં જમણ આપવામાં આવે છે; એનો અર્થ એવો કે ધરમું અને તેરમું કરવું જોઈએ. મરણ પાછલ જમણવારની નાબતમાં પૈસાદાર તેમજ ગરીબ ઉપર સરસીજ ફરજ હોય છે, જેથી ખાસ કરીને ગરીબોને વિચારાને વહુજ વેઠવું પડે છે.

બીજું જેઓ પૈસાદાર હોય છે અને તેઓ જ્યારે પોતાના કર્માનુસાર ગરીબ સ્થિતિમાં આવી જાય છે, (કાષ્ઠાને માણસની સ્થિતિ હંમેશા સરસી રહેતી નથી) ત્યારે પણ તેઓ

પોતાની આગલી જ્ઞાનદાની ઉપર વિચાર કરીને, મઠે યા ન મઠે તોપણ સ્વચ્છ કરવું પડે છે. હવે આ સિવાજ જો તદ્દન વંધ કરવામાં આવે અને તેની અંદર જેટલા સ્વર્ચનો સંભવ રહેતો હોય, તેટલા રૂપીઆ જો દરેક ગૃહસ્થ કેલવળી વિગેરેનાં ફંડમાં આપે, તો આપણી ઉન્નતિમાં કેટલું વધું વૃદ્ધિરૂપ થઈ પડે ? અને તેઓ પણ મહા પાપી કાર્યથી દૂર થાય.

પોતાના વિચારને મજબૂત રીતે બઢી રહેનારાઓને જો આ ઘોટા સિવાજરૂપી તાઢાને કુંચી દેવા મલામળ કરીએ, તો તેઓના તરફથી જો જવાબ સ્વીકૃત મળશે, કે ઘણા વંચતથી ચાલ્યો આવતો સિવાજ હવે વંધ કરવો ? એ સિવાજો જેઓના તરફથી પ્રવર્તે થયા છે, તેઓ જુ અક્લમંદ નહીં હતા ? તેઓ જુ ગાંડાઘેલા હતા ? તમે વધા મુધેરલ થયા અને ઇંગ્રેજી ગણ્યા પેટપે ઢાલ્યા, અને અમે વધા ગાંડા ? આવી રીતે જવાબો મળે છે.

રડવા કૂટવાના પેઈન્ટ ઉપર તાજાકલમ તરીકે મારે આ જગ્યાએ કહેવું જોઈએ કે, જેઓ જ્ઞાનદાન કુટુંબની સ્ત્રીઓ હોય તેઓ જ્યારે વજારની વચ્ચે રહે અને કુટુંબ, ત્યારે તેના કુટુંબના ગૃહસ્થપણને કેટલું મોટું લાંછન અને કેટલો વધો વધો લાગે !

બોલવાનું હજુ ઘણું છે, વિષયનાં પેઈન્ટો પણ ઘણાં રહી જાય છે, પરંતુ મને ટાઈમ વહુજ ઘોડો આપણામાં આવેલો હોવાને લીધે લાચાર છું.

આપણે સથઢાળે જવા વિચારપર આવવું જોઈએ કે, આજે છેલ્લો દિવસ છે જેથી કોન્ફરન્સ સમાપ્ત થાય છે, તેની સાથે આ ઘોટા સિવાજોને પણ સમાપ્તિપર લાવવા, અને હું પણ મારું માપણ હવે સમાપ્ત કરી વેસી જવાની આપણી પાસે રજા લઉં છું.”

•યાદ પ્રમુખ સાહેબે મત લેતાં ઉપલો ટરાવ તાઢીઓના અવાજો વચ્ચે સર્વાનુમતે પસાર થાયે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

ઠરાવ ૧૦ મો.

ફંડની વ્યવસ્થાવાબત.

“ આ જૈન કોન્ફરન્સને લગતાં પાંચે યાતાનાં ફંડોમાં જે રકમો ભરાઈ છે, તેની તમામ મુંડી એટલે મૂલ મુદલ રકમ તથા તેનું વ્યાજ પાંચે યાતાનાં સંબંધમાં વાપરવા, વ્યવસ્થા કરવા તથા સ્વર્ચ કરવા, આ કોન્ફરન્સના ચોરે જનરલ સેક્રેટરીઓ તથા ટ્રેઝરરો—(શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ શેઠ. ફર્કારિચંદ પ્રેમચંદ, બાબુ રાય કુમારસીંહજી વદ્રીદાસજી અને મી. ગુલાબચંદ દહ્યાને તેમના ચોરેના એકમતથી અથવા તેઓમાંના ત્રણના એકમતથી કરવા, આ કોન્ફરન્સ સત્તા આપે છે.

દરખાસ્ત કરનાર—શેઠ કુંવરજી આણંદજી—ભાવનગર.

ટેકો આપનાર—ઝવેરી નગીનભાઈ મંજુભાઈ—મુંબઈ.

મત લેતાં એ દરખાસ્ત સર્વાનુમતે પસાર થઈ હતી.

આ વચ્ચે કોન્ફરન્સનાં પાંચ યાતાઓ તથા નિભાવ ફંડમાં કેટલીએક વધુ રકમો ભરાઈ શેઠ કુંવરજી આણંદજીએ જાહેર કરી હતી, જે (પુરવણી ક અને સ્વ) માં પહેલાં ભરાઈ વીજી રકમો સાથે આપવામાં આવેલી છે.

આ વચ્ચે પાલીતાણાવાળા કુમાર શ્રી સામતાસિંહજી, પોતાના કુંવર શ્રી વિજયસિંહજી સાથે મંડપમાં પધાર્યા હતા, જે વચ્ચે સર્વે સભાજનોએ તેમને તાઢીઓના હર્ષનાદથી વધારી લીધા હતા, અને પ્રમુખ સાહેબ રાય વદ્રીદાસજી વહાદુરે તેમને પોતાની જોડે બેઠક આપી હતી.

ઠરાવ ૧૧ મો.

જીર્ણ જૈન મંદિરોદ્ધાર બાબત.

શ્રી સંપ્રતિ મહારાજા, કુમારપાઠ આદિ પ્રતિષ્ઠિત રાજાઓ, તથા તે પેઠેલાં થયેલાં રાજાઓ, બહાડશા, વિમલશા, વસ્તુપાઠ, તેજપાઠ વિગેરે મંત્રીઓ, ધનાશા, જાવડશા વિગેરે શેઠ શાહુકારો શ્રી જૈનધર્મ જ્યોતિના ચિરંકાઠ પ્રકાશને માટે અઢઠક દોલતના વ્યયે, આ પંચમકાઠમાં આધારભૂત ણવાં મળ્યું. મંદિરો, તિર્થો તથા શિલાલેખો અગ્નિલ ભારતવર્ષમાં જગે જગે કરાવેલાં છે, જેને આજે ઘણો લાંબો વખત થઈ જવાથી તેમનો સત્વર જીર્ણોદ્ધાર કરવા માટે

૧. જીર્ણ થઈ ગયેલાં મંદિરો, તિર્થો અને પુરાતન લેખોનું લીસ્ટ કરવા,

૨. તથા જુદા જુદા વિભાગોમાં સારા પાયા ઉપર જીર્ણોદ્ધાર ચાલતાં ઉઘાડવાની

આ કૉન્ફરન્સ ધર્મીજ અગત્યતા વિચારે છે.

દરજાસ્ત કરનાર—શેઠ. લાલભાઈ દલપતભાઈ.—અમદાવાદ.

ટેકો આપનાર—મી. દોલતચંદ પુરંશોત્તમ વરોડીયા, વી. એ.—જુનાગઢ.

અનુમોદન આપનાર—શેઠ મોહનલાલભાઈ મગનભાઈ જવેરી.—મુંબઈ.

મી. બાલચંદ હીરાચંદ માંદવડકર.—પાલેગામ.

શેઠ વેળીચંદ સુરચંદ.—મહેસાણા.

શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના પ્રમુખ અમદાવાદવાળા શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈનું ભાષણ.

“ મહેરવાન પ્રેસિડેન્ટ સાહેબ, પ્રિય વંધુઓ અને વહેનો !

તીર્થોદ્ધાર સંબંધી દરખાસ્ત આપના આગળ મુકવાની હું રજા લઉં છું. સઘળી તરફથી તેની ધર્મીજ આવશ્યકતા કબુલ કરવામાં આવે છે; પણ તેનો અમલ નથી થતો તેના આપણી આઠસ અને ભિન્નભાવ એજ કારણો છે. આ તીર્થોપરનાં જુનાં દેવાલયો આપણને શું યાદ કરાવે છે? એક તો આપણા પૂર્વજો અતિ સમૃદ્ધિવાન હોવા જોઈએ, તે સાથે સુવ્યય કેમ કરવો તે સજ્જતા હતા, તે સાથે ઇટલુંજ નહીં પણ તે લોકોમાં Sense of beauty અથવા શીલ્પની સુર્વાઓનું સારું જ્ઞાન હોઈ જોઈએ, તે આપણે તેમના શીલ્પકામ ઉપરથી જોઈ શકીએ છીએ. તે સાથે તે લોકોનો રાજ્યમાં પણ સારો વગસગ હોવો જોઈએ, તે શિવાય આવાં સુશોભિત અને અમુલ્ય દેવાલયો વાંધી શકતા નહીં. આવાં અમુલ્ય દેવાલયો કે જે વારસોની કિંમત આપણાથી થાય નહીં તે આપણને મળેલો છે; તે વારસાને શી રીતે જાળવવો અને તેને નાશ પામતાં કેવી રીતે બચાવવો, તે આપણું કર્તવ્ય છે. સાધારણ નીતિમાં પુત્રો પણ વ્રણ જાતના કહેલા છે, તેમાં જે સુપુત્રો કહેવાય છે તે પોતાના પિતાને મુકલી લક્ષ્મી અને યશનો વધારો કરે છે, અને મધ્યમ પંક્તિના પુત્રો જે મુકલી લક્ષ્મી તથા યશ હોય છે તેનું રક્ષણ કરે છે, ત્યારે ત્રીજી પંક્તિના અધમ પુત્રો તે બંને જોઈ કેસે છે; તો જો આપણે આપણાં તીર્થોમાં આવેલાં જુનાં દેવાલયોની જાળવણી ન કરીએ, તો આપણે કઈ પંક્તિમાં આવીએ તેનો વિચાર કરશો, ઇટલુંજ નહીં પણ તેમાંના કેટલાંક દેવાલયો અન્ય દર્શનીયોનું ધ્યાન ઘેંચનારાં થઈ પડ્યાં છે. એક અંગ્રેજી લેખક લખેલું, કે આવુંનાં દેવાલયો શિવાય ફક્ત આઘી દુનિયામાં સેંટપૉલનું દેવાલય વધારે ધ્યાન ઘેંચનારું હોય. આવી રીતે અન્યમતીઓનું ધ્યાન ઘેંચનારાં આપણાં દેવાલયો ફક્ત આપણી વેદરક્ષારીથી સુધરતાં નથી, તે ઓછું શોકજનક છે! વઢી શાસ્ત્ર પ્રમાણે નવાં દેવાલયો બંધાવવા કરતાં જુનાં સુધારવાં તેમાં આઠઘણું પુન્ય કહ્યું છે, તો તેજ આપણું કર્તવ્ય છે. હાલ ગામે ગામ નવાં દેવાલયો બંધાવવામાં આવે છે, તેમાં ઘણીવાર અનેક ચુક કરવામાં આવે છે. કામ પૈસાને અનુસાર શરૂ કરવામાં આવતું નથી, ને હજારોનું પાલ્લટથી મોટું કામ ઉપાડી લઈ ટીપ કરવાનો ઘણો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે. તેવીજ રીતે આ તીર્થોદ્ધારના સંબંધમાં પ્રયાસ કરે, તો તે ઘણો સ્તુત્ય થાય.

આ વિષય બંધ કરતા પહેલાં બે અગત્યનાં પોઈન્ટ કહેવાનાં છે, તેમાંનું એક એ છે કે ભિન્નભાવ ઉપર મેં જે સુચના કરી છે, તેનો દાખલો આપીશ. એક પ્રસિદ્ધ તીર્થનું દેવાલય રીપર કરવાને શેઠ આણંદજી કલ્યાણજીને સૂચવવામાં આવ્યું હતું, ને તે સંબંધમાં એક પુનાના ગૃહસ્થે રજીસ્ટર નોટીસ વટીક મોકલી હતી. મરામત શરૂ કરવા સારું માણસ પણ મોકલવામાં આવ્યાં હતાં; ત્યારે બીજી તરફથી તે માણસોને ત્યાં ઈચ્છિત કામ શરૂ કરતાં અટકાવવામાં આવ્યાં હતાં. આ ફક્ત ભિન્નભાવનુંજ પરિણામ દેખાય છે.

આ સંબંધમાં ઉપાય યોજવાની જરૂર છે; તો તે સઘળાં તીર્થોનો ઉદ્ધાર એક સ્થલેથી માણસો રાખી જુદી જુદી દિશામાં કામ શરૂ કરવાથી તે પાર પડવાનું નથી; કારણકે જોઈએ તેના કરતાં વધારે Centralization થઈ જશે. પણ આ બાબત જ્યારે તે તે જિલ્લાના

અથવા તાલુકાના ગૃહસ્થો મન ઉપર લેશે, તોજ વની શકવાનું છે. જેમ શેત્રુંજાનું ગુજરાત તરફથી કામ થાય છે, તેમ શિખરજીનું ગુજરાતનિવાસીઓથી થઈ શકવાનું નથી, અથવા શેત્રુંજાનું કલકત્તાનિવાસીઓથી થઈ શકવાનું નથી. તે સ્થાનિક ગૃહસ્થોથીજ પાર પડી શકે છે; તેમાં કોઈ મોટી બાબત હોય તો અલબત્ત કૉન્ફરન્સ અથવા મોટો સમુદ્ધ મેગો થયો હોય ત્યાં નિરાકરણ થઈ શકે છે; પણ તેથીજ આવશ્યકતા તો કોઈકજ વચ્ચે નીકળી આવે છે. વધોર ધ્યાન ઘેંચનારો તો ચાલુ વહીવટ રહે છે. આ પક્ત જૈનસમાજની સ્થિતિ સુધરવા સાથે થશે- સ્વરૂપ કહેતાં જૈનોદ્ધાર થશે, ત્યારેજ વીજા ઉદ્ધારો તેનું અનુકરણ કરશે.

દેવે વીજી એકજ બાબત રહી છે તે એ છે કે, હાલ કલકત્તા સરકાર આગળ એક પેતિ-હાસિક જુના મકાનના સંબંધમાં એક વીલ રજુ થયેલું છે, તેનો સ્વરૂપ મેં વાંચેલો નથી, પણ તેમાં આપણાં દેવાલયોનો સમાવેશ ન થાય તે જોવાનું છે. સરકારની સારી મહત્તા લાગણી છતાં આપણાં ધર્મક્રિયાઓમાં, તેમની કોઈપણ જ્ઞાતની સામેલગીરી આપણને અનુકુલ થવાની નથી; માટે તેમાં આપણાં દેવાલયોનો કોઈપણ પ્રકારે સમાવેશ થતો હશે, તો તે સંબંધમાં આપણે દરેક ગામથી વિનયસિંહત પણ મક્કમપણે સરકારને દલીલો જાહેર કરવાની જરૂર રહેશે.”

—:o:—

જુનાગઢવાળા મી. દોલતચંદ પુરશોત્તમ બરોડિયા બી. એ.

નું ભાષણ.

“મહેરવાન પ્રમુખ સાહેબ અને સદગૃસ્થો,

મારા મુરખી શેઠે લાલભાઈ દલપતભાઈ જે દરસ્વાસ્ત કરી છે, તેને ટેકો આપવાને માટે મહેરવાન પ્રેસિડેન્ટ સાહેબ મને આજ્ઞા કરી છે, તો તે વિષે આપ સાહેબોની હજુરમાં જે બે વાલ કહેવાના છે, તે કહેવાની રજા લઉં છું.

રાજીમતિં યઃ પ્રવિહાય મોહં, સ્થિતિં ચકારાપુનરાગમાય ।

સર્વેષુ જીવેષુ દયાં દધાનસ્તં નેમિનાથં પ્રણમામિ નિત્યમ્ ॥

જે બાવીસમા તીર્થંકર શ્રી નેમિનાથ ભગવાન્ રાજીમતિ પ્રત્યેનો પોતાનો મોહ તર્જીને મોક્ષ સ્થિતિને પામ્યા, તથા જે નેમિનાથ ભગવાન્ સર્વ જીવઉપર દયા રાખે છે, તેમને હું હંમેશાં નમસ્કાર કરું છું.

અહો-પ્રિય વાંધવો! જ્યાં જ્યાં આપણા તીર્થંકરોનાં, કલ્યાણિક થયાં છે, એટલે કે જ્યાં જ્યાં તેમનો જન્મે દિક્ષા કેવલ મોક્ષ આદિ થયાં છે, તે તે સ્થાનોને તીર્થ મૂર્તિઓ કહે છે. ચોત્રીસ અતિશય વિરાજમાન તથા પાંત્રીસ ગુણયુક્ત વાળીએ શોભમાન આ અવસર્ધિર્ણીના પહેલા તીર્થંકર શ્રી અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર મોક્ષ ગયા છે. ચોવીસમા તીર્થંકર શ્રી મહાવીર સ્વામી અપાપાપુરી-અથવા પાવાનગરીએ મુક્તિપદ પામ્યા છે. બારમા અરિહંત શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામી ચંપાનેગરીમાં સિદ્ધિપદ પામ્યા છે, અને બાવીસમા તીર્થંકર શ્રી નેમિનાથ જુનાગઢની પાસે આવેલા શ્રી ગીરનાર પર્વત ઉપર મોક્ષ પામ્યા છે, તથા બાકીના વીસ તીર્થંકરો વિહાર પ્રાંતમાં

આવેલ સમેતશિખર પર્વત, જે પાર્શ્વનાથના નામથી ઓઢાયા છે ત્યાં મોક્ષ પામ્યા છે. શ્રી ગીરનારજી ઉપર આપણા બાવીસમા તીર્થકરનાં ત્રણ કલ્યાણક થયાં છે, ઇટલે કે દિક્ષા કેવલ ને મોક્ષ એ ત્રણે ત્યાં થવાથી, તે પર્વત ઘણોજ પવિત્ર ગણાય છે. આપણામાં નીચે પ્રમાણે હાલ પાંચ તીર્થ શ્રેષ્ઠ ગણાય છે:—

આવુ અષ્ટાપદ ગિરનાર, સમેતશિખર શત્રુંજયસાર;

પંચ તીર્થ તે ઉત્તમ ઠામ, સિદ્ધિ ગયા તેને કરું પ્રણામ.

બધી શ્રી સકલાહત નામના આપણા ચૈત્ય વંદનમાં નીચે પ્રમાણે શ્લોક છે, તેમાં પળ તીર્થોનાં નામ છે:—

લ્યાતોષ્ટાપદપર્વતો ગજપદઃ સમેત શૈલાભિધઃ ।

શ્રીમાન્ રૈવતકઃ પ્રસિદ્ધમહિમા શત્રુંજયો મંડપઃ ॥

વૈમારો વિપુલોર્બુક્ષ ગિરિવરઃ શ્રીચિત્રકૂટાચલઃ ।

તંભ શ્રીઋષભાદયો જિનવરાઃ કુર્વન્તુ વો મંગલમ્ ॥

પ્રાચીનકાળમાં આપણા મહાન્ જૈન રાજા સંપ્રતિ, કે જે અશોક રાજાના પાંચ થાય છે, તેમણે ૯૯૦૦૦ જીર્ણ મંદિરોનો ઉદ્ધાર, તથા ૨૬૦૦૦ નવાં મંદીર ઇટલે કુલ સગ લાખ મંદિરો બનાવ્યાં છે. વસ્તુપાલ, તેજપાલ જે ગુજરાતના રાજા કુમારપાલના મંત્રી હતા તેમણે, વિમલશાહે ધનાશા વગેરે કરોડપતિઓ ને અવજપતિઓ કરોડો રૂપિઆ સર્ચી પાલતા-ણા, ગીરનાર, આવુ ને રાણકપુર વગેરે ઠેકાણે મંદિરો બનાવ્યાં છે. એવા કરોડપતિઓ ને અવ-જપતિઓ હાલમાં નથી. તેમણે બનાવેલાં મંદિરોનો ઉદ્ધાર કરવામાં પળ, આપણે લાખો ને કરોડો રૂપિઆ જોઈએ; પળ આપણી પાસે ઇટલું દ્રવ્ય તૈયાર નથી, તો તે ઇકલું કરવાની ખાસ જરૂર છે. આપણાં તીર્થોમાં કેવી આશાતનાઓ થાય છે, ને કેવી ગેરવ્યવસ્થા થાય છે, તે જેણે નજરે જોઈ હશે તેજ જાણે છે. તે વિષે હાલ વધારે કહેવાની જરૂર છે. વચ્ચે ટુંકો છે, તે વિષે કહેવા બેસીએ તો કલાકોના ફલાકો થાય, તે છતાં પળ તે વિષય પૂરો થાય તેમ નથી. માત્ર ઇટલુંજ કહેવાની જરૂર છે, કે તે આશાતનાઓ તથા ગેરવ્યવસ્થા દૂર કરવામાં આપણે તન મન ને ધનથી પ્રયાસ કરવો જોઈએ. આપણાં અસંખ્ય દેરાસરો છે, પળ આપણાં પવિત્ર તીર્થો ઉપર તો આપણે ખાસ લક્ષ આપવાની આવશ્યકતા છે.

આપણી કોમમાં સર્વ પ્રકારના ઉદ્ધારની જરૂર છે. આપણાં સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા, એમનો પળ ઉદ્ધાર કરવો જોઈએ, આપણી ક્રિયાઓનો ઉદ્ધાર, આપણાં પુસ્તકોનો ઉદ્ધાર, એ આપણાં શરીરોનો પણ ઉદ્ધાર કરવો જોઈએ. કેલવળીની બાબતમાં આપણે ફીક્કલ એજ્યુકેશન આપવાની ખાસ જરૂર છે, એ પ્રમાણે દરેક બાબતોનો ઉદ્ધાર થવો જોઈએ.

• હવે મારે આપણા શિલાલેખો માટે કંઈક કહેવાનું છે. જેમ આપણે માગધીનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ, સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ, તેમજ આપણે જુની લીપીના અક્ષરો જાણવા જોઈએ, જેના નમુના મારી પાસે છે, તે આપણે હું બતાવું છું; તે ઉપરથી આપણી ખાત્રી થશે, કે ‘ક’ ને માટે અશોકના લેખમાં માત્ર ચોકડીનું ચિન્હ છે. એવા અક્ષરોનું લીસ્ટ તથા શિલાલેખનું લીસ્ટ મેં તૈયાર કર્યું છે, તે આપણી સ્વરૂમાં બતાવું છું.

જે બ્રિટિશ શેહેનશાહતમાં રહીને આપણે અત્રે મેળા થવા શક્તિમાન થયા છીએ, તે રાજ્ય દરેક ધર્મને માન આપે છે, તે ઘણીજ આનંદની વાત છે; તો આપણે પણ આપણો ધર્મ બરાબર પાઠી આપણી ફરજ અદા કરવી જોઈએ. ”

જાવેરી મોહનલાલ મગનભાઈનું ભાષણ.

“મેહેરબાન માનવંતા પ્રેસીડેન્ટ સાહેબ, ડેલીગેટો, સદ્ગ્રહસ્થો અને વાનુઓ,

મારા પ્રથમના બોલનાર વિદ્વાન્ બંધુઓ આ વિષય ઉપર ઘણું વિવેચન કર્યું છે, તેથી તેજ વાવત ઉપર વધારે નહીં બોલતાં નીચેની યાસ ઇટલે જરૂરની વાવત તરફ આપણું ધ્યાન યેચવાનું છે, તે ઉપર ધ્યાન આપશો એવી આશા રાખું છું. આપના જાણવામાં છે કે આપણાં મુખ્ય તીર્થ ૧ શત્રુંજય ઇટલે સિદ્ધગીરી, ૨ ગીરનાર, ૩ સમતાશિખર, ૪ અષ્ટાપદજી અને ૫ આબુજી, તે જગજાહેર છે તે આપ જાણો છો; તેમજ કલ્યાણક ભૂમિઓ છે, ઇટલે તે જગોળ પ્રમુના કલ્યાણકનાં સ્થળો છે, તે ઠેકાણાં તીર્થકર પ્રમુના કલ્યાણક તીર્થોથી જાહેર છે. તે તીર્થોમાં પગલાં અગર દેરાસરજી આગળના વિચ્છેદ ગયેલા છે, તેથી વિચ્છેદ ગયેલા તીર્થ તરીકે ઓળખાય છે; માટે તેના પુરાણા પાયા ઉપર ઉદ્ધાર કરી તીર્થ સ્થાપન કરવાની યાસ જરૂર છે. તેનાં નામ આપણે નીચે મુજબ આપું છું:—

મઠીલપુર તીર્થમાં શીતલનાથજી ભગવાનનાં ચાર કલ્યાણક થયાં છે. મિથિલા નગરીમાં મલીનાથજી અને નેમીનાથજી મઠી આઠ કલ્યાણક છે. પુરીમતાલ તીર્થ, પ્રયાગ અથવા અલ્હાબાદ તેમાં પ્રથમ તીર્થકર જે રૂપમદેવજી મહારાજ તેમનું ફેવલ જ્ઞાન કલ્યાણક છે. કોસંબી નગરી, તે તીર્થમાં પણ પ્રમુનાં ચાર કલ્યાણક છે. સાવથી નગરીમાં સંભવનાથ પ્રમુનાં ચાર કલ્યાણક છે. હવે આપણે કહેવાની બીજી વાવત એ કે મોટાં તીર્થો જે કુરોડો બલ્કે અબજો રૂપીઆ યર્ચી ચેત્યો વંધાવેલાં તે જીર્ણ થઈ ગયેલાં છે, તે આપણી આગળ જણાવવાની રજા લઉં છું. અયોધ્યા નગરીમાં ૧૯ કલ્યાણક થયેલાં છે, જેમકે ૩ રૂપમદેવજી, ૪ અજીતનાથજીનાં, ૪ અભિનંદન સ્વામીજીનાં, ૪ સુમતિનાથ સ્વામીજીનાં અને ૪ અનંતનાથ સ્વામીજીનાં મઠીને ૧૯ કલ્યાણક છે. રાણકપુર તીર્થ જે ધનાશા શેઠે કરોડ દ્રવ્ય યર્ચી કરેલું છે, જેમાં ૧૪૮૪ થાંભલા અને જેમાં હજારો પ્રતિમાના મંડારથી ભરેલાં વીંવનાં ૮૪ મોંયરાં છે, ને તેવા મહાન દહેરાસરજીમાંનાં પથ્થરના ૩૬ પાટડા તુટેલા છે અથવા જીર્ણ થયેલા છે, તેમજ એક તરફની મીંતને દુરસ્ત કરાવવાની યાસ જરૂર છે. તેમાં હાલ યર્ચ કરવાને ચાલીસ હજારનું આશરે કામ છે, તેટલી રકમ શેઠ ઔખંદજી કલ્યાણજી તરફથી યર્ચવાને તૈયાર છે; પરંતુ તે વાવત દીલગીરી સાથે મારે જણાવવું પડે છે, કે સાદડીના પંચ જેમાં ઓસવાળ અને પોરવાડનાં પંચો છે, તેના એક વીજ્ઞના અરસપરસના જગડાથી આખંદજી કલ્યાણજીએ રૂ. ૫૦૦૦ યર્ચ્યા છે. બાકી યર્ચ્યા નથી; કારણકે રૂ. ૩૦) હજાર સાદડી ગામમાં ધીરેલા છે, તે ડુબી જવા જેવું છે. શ્રાવકોને દહેરાસરના રૂપિયા ધીરવા, તે તદ્દન ગેરયાજબી છે. ઘણાંક સ્થળોએ લાચી રૂપીઆ ડુબે છે અને ડુબશે, તેથી મારે એમ કહેવાનું છે કે દેરાસર છતી

પુંજીનું પળ જીર્ણ હાલતમાં આવે છે, માટે મજબૂર તીર્થનો જીર્ણોદ્ધાર જેમ બને તેમ જલદીથી થાય, તેવી આપને અરજ કરું છું.

આવું તીર્થ કે જે દેહેરાનું કોતરકામ આગવી દુનિયામાં પ્રસિદ્ધ છે, તે કેટલીક જીર્ણ અવસ્થામાં આવેલું છે, જેની આપણા નામદાર ગવર્નર જનરલ સાહેબે, તે તીર્થે ગઈ સાલ આવેલા તે વખતે ખાસ તારીફ કરી હતી અને મલામળ કરી હતી કે, આ તીર્થને સારી હાલતમાં રાખવું, અને જો જૈનો પુરતો ખર્ચ ના કરે તો ગવર્નમેન્ટ ખર્ચ કરે અને કબજો સંભાળી રાખે; અને ફક્ત શ્રાવકો સેવાપૂજા કરે. આ ઉપરથી ભાઈઓ ધડો લેવાનો છે કે જુના તીર્થોની આપણે રક્ષા નહીં કરીએ, તો ગવર્નમેન્ટે ખાસ કાયદો કર્યો છે તેનો લાભ લે; માટે તે ઉદ્ધાર વાવત પણ આપનું ધ્યાન રાખવાનું છે.

કુંભારીઆ તીર્થનાં દેહેરાં પણ ઘણાંજ જીર્ણ સ્થિતિમાં આવી ગયાં છે, તેનો જીર્ણોદ્ધાર જલદી થવાની ખાસ જરૂર છે. તેના વહીવટદારો રૂ. ૧૯) હજાર ચર્ચવાને હાલ પરવાનગી આપવા તૈયાર છે; પરંતુ તેની હાલ સંભાળ આબરુદાર ગૃહસ્થ છે, તેવી ખાસ જરૂર છે. તે વાવત પાલળપુરના ગૃહસ્થો કે જેમના નજીક તે તીર્થ છે તેઓ તેની મેનેજમેન્ટ માથે છે, તો તે ઉદ્ધાર જલદી થવાની વક્ષી છે, અને તે વાવત પાલળપુરના ગૃહસ્થોનું ધ્યાન રાખવા માગું છું.

શેત્રુંજી તીર્થમાં પણ સ્વદતરવશીમાં જીર્ણોદ્ધાર થવાની જરૂર હતી; પરંતુ ગઈ સાલમાં સારી રકમની ટીપ પણ થઈ છે, તેથી કરીને થોડી મુદતમાં જીર્ણોદ્ધાર પુર્ણ થયેલો જોવાને ભાગ્યશાળી નીવડીશું. તેમજ સદા સોમજીની જે ચોમુલની ટુંક, તેમાં પણ જીર્ણોદ્ધાર કરવાની ખાસ જરૂર છે તે વાવત પણ ધ્યાન રાખવા માગું છું.

ગીરનારજી તીર્થ જે જુનાગઢમાં છે તેમાં પણ જીર્ણોદ્ધારની ખાસ જરૂર છે. આ સિવાય ઘણાંક ગામો અને શેહેરોમાં પણ જીર્ણોદ્ધારની જરૂર છે, તેથી ઘણીક જગાનાં નામ અને તેની હાલત વિષેની હકીકત મારી પાસે મોજુદ છે; પરંતુ વ્યક્ત થોડો છે માટે તેનું વર્ણન વધારે કરી શકતો નથી.

હવે આપને જણાવવાની જરૂર છે કે, દેહેરાસરોના જીર્ણોદ્ધાર જલદી નહીં થવાનાં કારણ એ છે કે, કેટલાંક સ્થળોમાં સાધુ સાધ્વી તેમ ધર્મોપદેશકો એકની એકજ જગોએ ઘણો વ્યવસ્થા રહે છે, અને જે ઠેકાણે વિહાર કરવાની જરૂર છે ત્યાં જઈ શકતા નથી; તેથી કરીને ઉપદેશકોના ઉપદેશની યામીને લીધે ઘણો કાળ વીતી જાય છે, તે યામી દુર કરવાને પગલાં લેવાની જરૂર છે.

કેટલાંક શેહેરોમાં એક દેહેરાસરમાં સારી પુંજી હોય છે, અને ચર્ચ કરતાં પણ ઘણી આવદાની હોય છે, અને તેની સાથના દેહેરાસરમાં પુરતી મદદ હોતી નથી. તો એકબીજાં દેહેરાસર અસપરસ નાણાં સંબંધી મદદ કરતાં નથી, તે દિલગીરીની વાત છે; માટે ભિન્નભાવ નહીં, ગણતી એકબીજાં દેહેરાસરોમાં મદદ કરે; તેવી ખાસ જરૂર છે.

આજકાલ આપણા ભાઈઓ પોતાની મોટાઈનો લોભ દેખાડી, વાહવાહ કહેવડાવવાને માટે તથા મોટાઈ રેલવવાને માટે, જેનામમાં મોટાં મોટાં દેહેરાસરો છે ત્યાં પણ તેઓ દરસાલ નવાં નવાં

કરાવતાં જાય છે. તે તો ઠીક, પરંતુ તે દેરાસરનું ચર્ચ નભાવવાની કાંઈપણ રકમ મુકવી જોઈ-
 ઇ, પરંતુ તે મુકતા નથી. તેમજ કેટલીક જગોએ એવી જગામાં દેહેરાં કરાવવામાં આવે છે
 કે, શ્રાવકોને પુરતો લાભ તો મળેજ શાનો? ઉલટું કોઈ વચ્ચે દેહેરું સંભાળવું પણ મુશ્કેલ
 પડે છે; માટે તે બાબત ઇટલુંજ કહેવાનું છે કે, જેઓ નવું દેહેરું કરાવવાને સમર્થ હોય તેઓ
 તેના ચર્ચને માટે આવકની પણ ગોઠવણ કરવી જોઈએ; અને દેહેરું બાંધતી વચ્ચે
 આગલ ઉપર આ જગા ઉપર સાચવણી રહેશે કે નહીં, તે વિષે પણ ધ્યાન પહોંચાડવું
 જોઈએ; પરંતુ મારે ઇટલુંજ કહેવાનું છે કે, નવાં નવાં દેરાસર નામ ચાતર કરાવવા કરતાં, તે
 રકમ (જેમકે અમદાવાદના એક ગ્રહસ્થ જેઓ આપણી કાંન્ફરન્સમાં બિરાજેલા છે, તેમજ તેવાજ
 બીજા જે ગ્રહસ્થો બિરાજેલા છે, તેઓ પોતાની નામના કરવાની દરકાર નહીં કરતાં લાખો રૂપીઆ
 જીર્ણોદ્ધારમાં ચર્ચા કરે છે, તે માટે તમને ધન્યવાદ આપું છું, અને તેવાજ નરોના દાખલા લઈ
 નામનાની લાલ્ચ નહીં કરતાં) જીર્ણોદ્ધારમાં ચર્ચ કરવા તત્પર રહેશે, તેવી આશા છે. વઢી
 કેટલેક ઠેકાણે ઘણી પ્રતિમાજી પૂજાતાં પણ નથી અને અપૂજ્ય રહે છે, છતાં કોઈ લેવા જાય
 છે તો તેવો નકરો આપવા છતાં આપતા નથી; માટે જ્યાં ઉદ્ધાર થતો હોય ત્યાં આપવાને બાંધો
 લેવાં તે ઘણીજ ભૂલ છે, માટે તે બાંધો લેવો જોઈએ નહીં અને સુશીલ આપવી જોઈએ.

‘એકે બે ઠેકાણે આજ્ઞા દેહેરાસરની આવક પૂજારીઓને સોંપી દે છે, જેથી આગલ ઉપર
 પૂજારીઓ માલિક જેવા થઈ જાય છે, અને હજારો રૂપીઆની દેહેરાની મીલકત ખાઈ જાય છે;
 માટે પૂજારીઓને લાગા કરી આપવા નહીં જોઈએ, પરંતુ પગારથી રાખવા, જેથી ભેગી થયેલી
 મીલકતથી જીર્ણોદ્ધાર આગલ ઉપર કરવાને અગવડ પડે નહીં.

કેટલાંક દેહેરાસરોમાં વગર અંજનસલાકા થયેલી પ્રતિમાજી બેસાડે છે તે દોષ છે; કારણ
 તે કરતાં તેટલાજ પૈસા જીર્ણોદ્ધારમાં ચર્ચે, તો ઘણું પુન્યનું કામ છે. કેટલાંક દેહેરાસરોમાં
 ચાંદીના અને પીતલના અષ્ટમંગલ વધી જાય, અને ઇજમણાં કરનારના ઘરમાં અષ્ટમંગલો અપૂજ્ય
 રહે છે, તે કરતાં એકજ દેહેરાસરમાં નહીં મુકતાં જ્યાં બીલકુલ અષ્ટ મંગલ હોય નહીં, તેવાં
 દેહેરામાં મોકલવાં, તે ઘણું સારું છે. આ ઉપરથી મારે ટુંકાનાં ઇટલુંજ કહેવાનું છે, કે નવા
 દેરાસર કરતાં જીર્ણોદ્ધાર થવાની ઘણી જરૂર છે; અને જે ગ્રહસ્થો નવો ઉદ્ધાર કરવા ઇચ્છતા હોય
 તેમને જીર્ણોદ્ધાર કરવાને મારી ભલામણ છે, અને સર્વે ગ્રહસ્થોને કાંન્ફરન્સ તેમ કરવાને ભલામણ
 કરશે, તેવી આશા રાખું છું. વચ્ચે થોડો છે તેથી મારું બોલવું બંધ કરી હું રજા માંગું છું.”

મી. બાલચંદ હિરાચંદ (સત્યમિત્રના અધિપતિ)

માલેગામવાલાનું ભાષણ.

“પ્રમુખ સાહેબ, મારા પ્રિય જૈન બાંધવો અને મારી સુશીલ બહેનો!

જીર્ણ જૈનમંદિરોના ઉદ્ધાર બાબત શ્રેષ્ઠ લાલભાઈ દલપતભાઈ તથા મી. બરોડીઆઈ વિશેષ
 વિવેચન કર્યું છે, તેનેજ વિશેષ પુષ્ટી આપતાં મારે જણાવવું જોઈએ કે, આપણામાં સાત ક્ષેત્ર
 માનેલાં છે, તે જૈન ધર્મનો આધાર છે, તેજ જૈન ધર્મનો પાયો છે અને જૈન ધર્મની રચના તેમાંજ

રહેલી છે; અને તેમાં પણ જીનબીંબ અને જીનમંદિર એ મુકુટમણી સરખાં શોભે છે. તે અત્યુત્તમ ક્ષેત્રનું રક્ષણ કરવું, તેની સારી સંભાળ રાખવી, તેને દીપાવવું એ આપણું આદ્ય કર્તવ્ય છે.

ઘણાંએક એવાં દેરાસરો છે, કે તે તરફ જોતાં હૃદય કંપિત થાય છે, ત્યાંની આશાતના જોઈ વિલક્ષણ દુઃખ ઉત્પન્ન થાય છે. જે ઠેકાણે દેવતાઓ નૃત્ય કરતા હતા, જે ઠેકાણે અપ્સ-રાઓ ગાયન કરતી હતી, તે ઠેકાણે પશુઓ નૃત્ય ક્રીડા કરે અને કીટકો ઇતસ્તતઃ કરે, એ ચરેચર આપણા માટે મોટું શરમભરેલું છે.

ઘણા લોકો નવાં દેરાસરો બંધાવે છે, તેમાં પુણ્ય છે એમાં સંશય નથી; પણ જીર્ણોદ્ધારમાં તેથી આઠઘણું પુણ્ય શાસ્ત્રકારે વતાવેલું છે, એ લક્ષમાં રાખવું જોઈએ.

કેટલાંએક દેરાસરોના મંડારોમાં લાખો રૂપીઆ શિલ્પક છે, હજારો રૂપિઆની ઉપજ થતી જાય છે, અને બીજી તરફ પ્રભુને કેસર પણ ન ચઢતું હોય, પૂજા વિગેરેની કોઈ દરકાર ન રાખતું હોય, એ કાંઈ થોડું શરમભરેલું નથી! એક માઈ લાડવા જમતો હોય, અને તેના જોડેજ તેનો માઈ ભૂખથી ટલવળતો હોય, એ ચરેચર વિસ્મયકારક છે. એક દેરાસરમાં સુવર્ણ રત્નના મુકુટ પ્રભુને ચઢે, ને બીજા દેરાસરમાં તદ્દન અંધારું હોય, એ વિશેષ શ્વેદ ઉપજાવનારું છે; માટે મોટા મંડારોમાંથી પણ જીર્ણ થયેલા દેરાસરોને મદદ આપવાની યાસ જરૂર છે.

દક્ષિણ ભાગમાં શ્રી અંતરિક્ષ પાર્શ્વનાથનું તીર્થ અતિ પ્રભાવિક અને પ્રત્યાત છે. ત્યાં પ્રતિમાજી જમીનથી અદ્ધર છે; પણ હાલમાં એક યુગે જરા જમીનનો સ્પર્શ થયો છે, તે આપણા પ્રમાદનું, આપણે કરેલી આશાતનાનુંજ ફલ છે એમાં સંદેહ નથી. ત્યાંના ગોઠી લોકો પોતેજ માલેક થઈ બેઠેલા હતા, પણ અમારા કેટલાંએક માઈઓની ચટપટથી સરકારમાં કામ ચાલી, હવે આપણી સંપૂર્ણ માલકી થઈ છે, અને પંચના લાભમાં વધો નિકાલ થયેલો છે. ત્યાંની આશાતના દૂર કરવાની યાસ જરૂર છે, ત્યાં પણ જીર્ણોદ્ધારની કેટલીએક જરૂર છે.

માટે સાહેબો! હવેથી ચટપટ જીર્ણોદ્ધારનાં યાતાંઓ, ડઘાડી આશાતનાઓ દૂર કરવી, અને જીર્ણ મંદિરોનો ઉદ્ધાર કરવો, એ આપણી ફરજ છે. ઘણત બહુ ટુંકો હોવાને લીધે હું મારું ભાષણ અહીંઆંજ પુરું કરું છું. ”

મેહેસાણાવાળા મી. બેળીચંદ સુરચંદનું ભાષણ.

“આ વિષય ઉપર અગાઉં બોલાઈ ગયું છે તો પણ હું ટુંકમાં થોડું બોલવા ચાહું છું.

૧. જૈન મંદિરોનો જીર્ણોદ્ધાર એ પોતાના આત્માનોજ ઉદ્ધાર છે. અનાદિ કાલના કર્મરૂપી રોગને મટાડવાને તે એક ઔષધી છે માટે તે યાતામાં તન, મન, ધનથી સર્વે સાહેબોએ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે મદદ આપવાની જરૂર છે; ઇંટલે કે પૈસાવાળાએ ધનની, બુદ્ધિવાનોએ મનની અને ગરીબોએ પોતાની જાતમેહેનતની મદદ આપવાની જરૂર છે. આવી રીતે કરવાથીજ આવાં મહાનું કાર્યો બની શકે છે.

૨. આપણા વડીલોએ લાખો અને કરોડો રૂપીઆ સર્ચી જે અમૂલ્ય મંદિરો બંધાવ્યાં, તે પૃથ્વી જીર્ણ સ્થિતિમાં આવેલાં છે કે તેને તુરત સમરાખવાની જરૂર છે; અને જો આ કામમાં વિલંબ કરવામાં આવશે તો આગળ ઉપર વધારે સર્ચમાં ઉતરવું પડશે. દિલગિરીની વાત ઇંટ-

લીજ છે કે, જ્યારે પોતાના ઘરને વાસ્તે બરાબર સંભાળ રાખવામાં આવે છે, ત્યારે આ બાબત ઉપર બરોબર કાઢજી રાખવામાં આવતી નથી.

૩. આ બાબતને વાસ્તે દરેક શહેરમાં કમીટીઓ નીમવાની જરૂર છે, અને એક કમીટી વધાની ઉપરી તરીકે પણ નીમવાની જરૂર છે; કારણકે દરેક ઠેકાણે કમીટીઓ હશે તો તે કમીટી તેની આસપાસનાં ગામોની સંભાળ રાખી શકશે, અને તેનો રીપોર્ટ ઉપરીકમીટીને કરી શકશે, જેથી તે વહાર પાડી શકાશે.

૪. કેટલાંક તીર્થો તથા દેરાસરો છતાં સ્પષ્ટ, આગેવાનોનું લક્ષ નહીં હોવાથી જીર્ણ સ્થિતિમાં આવ્યાં છે; માટે દરેક શહેરના આગેવાનોએ, અથવા આપણે કમીટી નીમીશું તો તેઓએ, આ બાબતમાં પુરતું લક્ષ આપવાની જરૂર છે.

૫. હાલમાં સિદ્ધાચઢજી તથા ગીરનારજી જીર્ણોદ્ધારનું કામ શરૂ છે; પરંતુ શ્રી રાણક-પુરના જીર્ણોદ્ધારના કામમાં ત્યાંના આગેવાનોની મદદની જરૂર છે. આ અલૌકિક મંદિર જીર્ણ સ્થિતિમાં આવેલું છે, તેને માટે રૂ. ૨૧૦૦૦) આશરે થયેલા છે, પણ તે કામ ઘણા રૂપીઆનું છે, તેમાં રૂ. ૧૦૦૦) શેઠ આણંદજી કલ્યાણજી તરફથી ચૂંટાઈ છે.

૬. શ્રી સિદ્ધાચઢજીમાં ચોમુખજીની ટુંકમાં પેસતાં જમણી બાજુનો માંટો ગઢ જીર્ણ થઈ ગયેલો છે. હાલમાં શ્રાવણ માસમાં વચમાંથી ગાવડું નીકળી ગયું છે, અને પાછળ કેટલોક ભાગ નમી ગયો છે, તે પણ ઘાસ તાકીદે કરવાની જરૂર છે.

૭. પૂર્વ તરફનાં તીર્થો અયોધ્યા, વિગેરે જીર્ણ સ્થિતિમાં આવી ગયેલાં છે, તેને વાસ્તે પણ તુરત આરંભ કરવાની જરૂર છે.

૮. દરેક જગોએ, ગામોગામમાં, પ્રતિમાજી મહારાજને ચક્ર, ટીકા, નવઅંગનાં તિલક જોઈએ, તેવાં નહીં હોવાથી કેસરની ગરમીથી પ્રતિમાજીના અંગમાં ઘાટા પડી જાય છે, તે આશાતના તુર કરવાને હંશિયાર મંળસોત્રે ગામોગામ મોકલી, ટીકા વિગેરે ચોટાવવાની યાચ જરૂર છે.

૯. ઉપર પ્રમાણે જણાવેલી બાબતો માટે, આપ સાહેબોનું હું યાચ ધ્યાન રાખું છું, અને આ બાબતમાં કંઈ દોષ થયો હોય તો ક્ષમા માગું છું, અને મારું ભાષણ પુરું કરું છું.”

બાદ મત લેતાં ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

ठराव १२ मो.



धार्मिक खातां तथा शुभ खातांना हिसाबो बराबर राखवा बाबत.

१. आपणा जैन धर्मनां सार्वजनिक खातांओ, जेवां के देव द्रव्य, ज्ञान द्रव्य, अने साधारण द्रव्य संबधी खातांओ बहुज चोखवटवाळां राखवा,

२. चालु जमानाने अनुसरीने ते खातांओना आवकजावकना हिसाब अने सरवैयां प्रत्येक वर्षे बराबर तैयार करवा,

३. अने बनी शके तो ते खातांओनो हिसाब प्रगट करवा माटे,

देरेक शहेरना तथा गामना जैन आगेवानोंने आ कॉन्फरन्स खास सूचना करे छे.

दरखास्त करनार—शेठ अनुपचंद मलुकचंद—भरुच.

टेको आपनार—लाला माठुमलजी—दील्ही.

अनुमोदन आपनार—वकील हरजीवनदास दीपचंद—राधनपुर.

મરુચવાળા શેઠ અનુપચંદ મલુકચંદનું ભાષણ.

“ ચર્મ ઉપગારી શ્રી મહાવીરજીને પ્રણામ.

સમ્ભાપતિ સાહેબને પ્રણામ કરું છું. આનંદકારી શ્રી સંઘને પ્રણામ કરું છું.

આજે આ મંડપમાં શ્રી સંઘ મળેલો છે, તેને જોઈને આનંદનો પાર રહેતો નથી. મારી આંખી જીંદગીમાં દેશદેશના જૈન આગેવાનનો આવો મેળાવડો મારા જોવામાં આવ્યો નથી, તે જોઈને ઘણોજ આનંદ થાય છે.

મને સમ્ભાપતિ સાહેબ તરફથી જૈન દેરાસર, તેમજ જ્ઞાનખાતાના, તેમજ સાધારણ ખાતાના હિસાબો સારીરીતે રાખવા વિષે બોલવાની આજ્ઞા મળી છે, તે આ શ્રી સંઘ આગળ નિવેદન કરું છું. હે સાહેબો !

આપણાં દેરાસર તથા જ્ઞાનખાતાના તથા સાધારણ ખાતાના હિસાબ રાખવા, તેની સંભાલ રાખવી, તેનું નાણું જાળવી રાખવું, આ કામની તન મનથી મહેનત કરવાથી તીર્થંકર નામકર્મ ઉપાર્જન કરવાનું ફળ શાસ્ત્રમાં પ્રમુખ દર્શાવ્યું છે; માટે એ કામ જે પુરુષો કરે છે તેમને ધન્ય છે. એનું અનુમોદન કરે છે, તે પણ મહાફલને ઉપાર્જન કરે છે, માટે જે જે વહિવટદારો વહિવટ કરે છે, તેમની પાસે ઉપર જણાવેલ ત્રણ ખાતામાંથી તે પેટાનાં ખાતાં ઘણાં થાય છે, તેમાંથી કોઈપણ ખાતાનો વહિવટ કરતા હોય, તેમણે મહાફલ પામવાની આશાએ તે હિસાબો ચોક્કસ રાખવા જોઈએ. દર પચુસણની સંવત્સરીએ કાંઈપણ નામું લેવાનું બાકી રહે એમ ન થવું જોઈએ. જે જે વ્યવસ્થા જે નાણું આવે તે જમે કરવું; તેમજ ઘી આંગીઓ વિગેરેના પૈસા લેવાના થાય, તેની તરતજ નોંધ કરવી, તેમજ તે પૈસાની તરતજ ઉઘરાણી કરી લઈ લેવા; પણ તેમાં આલસુ થવું ન જોઈએ. આલસ કરવાથી જેને પૈસા દેવા છે તે દેવું રહી જાય છે, અને કાલ કરે તો દુર્ગતિ થાય, માટે જેને દેરાસર વિગેરેનું કાંઈ દેવું હોય તે તરત આપવું. ઉઘરાણીની રાહ જોવી જોઈએ નહીં, તેમજ કારભારીએ મંગાવી લેવાની પણ જરૂર તજવીજ રાખવી જોઈએ, અને પ્રમાદ કરવો જોઈએ નહીં. દેરાસર વિગેરેનું નાણું હોય તેનું વ્યાજ ઉપજાવવામાં પણ, જેમ પોતાનાં નાણાંની ફિકર રાખીએ છીએ તેવીજ રીતે ફિકર રાખીને ધીરવું. દેરાસરના દાગીના વિગેરે હોય તે થોડી કિંમતના યા વધારે કિંમતના હોય, પણ જેમ પોતાનાં રત્નાદિક જાળવીએ છીએ તેવી રીતે જાળવવા જોઈએ, તેમાં પણ પ્રમાદ ન થવો જોઈએ. પ્રમાદ થવાથી દેવાદિક દ્રવ્ય વિનાશ અપડાય છે. ઉપદેશ પદમાં હરિમંદ્રસુરી મહારાજે દેવ દ્રવ્યનો વિનાશ કરનાર તથા દેવદ્રવ્યની ઉપેક્ષા કરનાર, વૌધબીજ હારે અને દુર્ગતિ જાય એમ કહ્યું છે; માટે દેવાદિક દ્રવ્યનું રક્ષણ કરવામાં જરાપણ કસર રાખવી નહીં જોઈએ; તેમજ દેવ દ્રવ્યના, સાધારણ દ્રવ્યના તથા જ્ઞાન દ્રવ્યના પૈસા શ્રાવકને ધીરવા ન જોઈએ; તેમજ કારભારીએ પોતે પણ વ્યાજ આપીને પણ દેવું કરવું જોઈએ નહીં; કારણજે દેવ દ્રવ્યનું નાણું લેવાથી કાંઈપણ ફાયદો થાય, કાંઈપણ પૈસા બચે વા વીજ્ઞાનું દેવું ન કરવું થાય, તેથી આવરુ વધે એવો કોઈપણ દેવ દ્રવ્યથી ફાયદો થાય, તે ફાયદો દુઃખદાઈ છે, જુઓ શ્રાદ્ધવિધિને વિષે શકાશ શ્રાવકની કથા. શકાશ શ્રાવક દેરાસરનો કારભાર કરતા હતા, અને દેરાસરનું દ્રવ્ય સાચવતા હતા. તે અવસરમાં દેરાસરમાં કામ ચાલતું હતું, તેના મજુરો વિગેરેને પૈસા આપ્યાં જોઈએ, તે પૈસા બદલ

પોતાનો માલ અનાજ, ગોઠ વિગેરે મજુરને આપતા અને પૈસા પોતે લેતા; તેમાં દેરાસરમાં કાંઈ નુકસાન ગયું નથી, પણ પોતાનો માલ લખ્યો તેમાં રૂપિયા એકની એંસી કાકની થાય, તેથી એક હજાર કાકનીની પેદાશ થઈ; તેના પ્રભાવે નર્કમાં સાતે નર્કે ઘણીવાર જવું થયું, તેમજ એકેંદ્રિયા-દિકમાં પણ હજાર હજાર ભવ કરવા પડ્યા છે; જે ભવનો પાર નહીં એટલા ભવ રોઝાવું થયું. એમ ઘણા ભવ ભમી, પછી મનુષ્ય થયા ત્યારે પણ જન્મ થયો ને માતાપિતા મરી ગયાં, અને ધન હતું તે નાશ પામ્યું. મામાને ત્યાં ગયા તો આગ લાગી, એમ જ્યાં જાય ત્યાં રાખનારને નુકસાન થાય અને કોઈ રાખે નહીં. જ્ઞાનમાં બેસી દ્વીપાંતરે ગયા ત્યારે મનમાં આવ્યું જે, આ વખત તો સહીસલામત પહોંચીશું એટલે તોફાન જાગ્યું અને ડુબ્યા, પણ પાટીયું હાથમાં આવવાથી તેને વઢગીને બહાર નીકળ્યા. ત્યાં પણ ઘણાં દુઃખ ભોગવ્યાં એટલામાં મહામુનિ મહારાજ મળ્યા છે. તેમણે પાછલા ભવનું દેવદ્રવ્ય ભક્ષણનું સ્વરૂપ તથા ભવ ભ્રમણનું સ્વરૂપ દર્શાવ્યું, તેથી વૈરાગ્ય પામી ગુરુના ફરમાવ્યા માફક દેવદ્રવ્ય આપવાનો ઠરાવ એવો કર્યો કે, જે ધંધો કરું તેમાંથી રાખા અને વસ્ત્ર પહેરવા જોઈએ એટલું વાપરવું, અને બાકી વધે તે દેવદ્રવ્યના દેવામાં આપવું. આવો નિશ્ચય કર્યો ત્યારથી પેદાશ થવા માંડી, અને દેવદ્રવ્યનું દેવું અદા કર્યું ત્યારવાદ મોટા ધનવાન થયા અને પૂર્ણ શુદ્ધતાથી દેવદ્રવ્યનું રક્ષણ કર્યું, તેથી પાહું તીર્થંકર ગોત્ર ઉપાર્જન કર્યું. આ કથામાં બે વાતનો પુરાવો છે. શ્રાધ્ધાથી દુર્ગતિનું ફળ અને રક્ષણથી મોક્ષપ્રાપ્તિ; માટે તેના ઉપર લક્ષ દઈ કાંઈપણ દેવદ્રવ્યથી પોતાને ફાયદો થાય તે કામ કરવું નહીં. દેરાસરનું ધી વિગેરેનું દેવું હોય તે સારું દેરાનાં માણસો ધક્કો શ્રાધ્ધા કરે અને તેને પૈસા અપિ નહીં, એ પણ ઓછું પાપ છે એમ સમજવું નહીં; તેમ કારભારીને સર્વે માઈઓએ વનતી મદદ કરવી જોઈએ. તે મદદ ન કરતાં તેમની નિંદા કરવી, અને કારભાર કરનારનું મન કામ કરવાથી રાહ જાય તેમ કરવું તે પણ મહાપાપનું નિમિત્ત છે. દુનિયામાં ભૂલ સૌની થાય છે. આપણે પોતાના કામમાં ભૂલ શાઈએ છીએ કે નહીં? તેમ કારભારી પણ ભૂલ શાય, તો તેમને એકાંતમાં સમ્યક્તાથી સમજાવવા કે ફરી ભૂલ ન થાય. આ ઉચિત કરणी કરવા જેવી છે; તેમજ કેટલાક કારભારી પ્રમાદ કરતા હોય, અને સમ્યક્તાથી કોઈપણ સંઘનાં માણસ કહે તેની વાત નહીં સાંભળતાં તેને ડહાડ જવાબ દેવો, એ પણ ઉચિત નથી. દેરાસર વિગેરેનાં નાણાં તથા ચોપડા કોઈપણ સંઘનું માણસ જોવા માગે તો વગર ઢીલે બતાવવાં જોઈએ, અને જોવા ન આવે તો પણ દર વર્ષે સંઘ એકઠો કરી સંઘ આગળ હિસાબ રજુ કરવો જોઈએ; તેમાં કેટલેક ઠેકાણે બોલાવ્યા છતાં સંઘના ગૃહસ્થો આવતા નથી તેમ પણ થવું જોઈએ નહીં. કારભારી સંઘ આગળ હિસાબ રજુ કરવાં ને સંઘે જોવાનો મહાવરો રાખવો જોઈએ, એમ કરવાથી કારભારીને હિસાબ ચોખો રાખવાની જાગૃતિ થાય છે. વઢી દેરાસર વિગેરેનું દેવું હોય તેનું લીસ્ટ સંઘ વચે વંચાય, તેથી આવરુદાર માણસો આવરુ સારું પણ દેરાસરના પૈસા આપી દે. વર્ષમાં એક વખત સંઘ આગળ હિસાબ રજુ કરવાની જરૂર છે, તે બહુ જ ફાયદાની વાત છે. વઢી કેટલાક કારભારી તો એમજ જાણે છે કે, દેરાસરનો કારભાર તો અમારા વારસામાં અબેલો છે તે અમેજ કરીએ. પોતાની શક્તિ ન હોય તે છતાં બીજાને કારભાર સોંપે નહીં, ને પોતાથી કામ થાય નહીં તેથી કેટલાક પ્રકારની દેવદ્રવ્યની હાનિ થાય ને પોતાનું દુર્ગતિમાં જવું થાય; માટે આગ્રહથી કારભાર રાખવો, કોઈ જોવા માગે તો બતાવવો નહીં એ જીન શાસનની મરજાદથી ડહાડું છે, અને એ શુભ કર્મ મોક્ષ ઉપાર્જન કરવાનું સ્થાનક છે; માટે બધા સહેલોર હિસાબ સારીરીતે રાખવો, જે જોવા માગે તેને બતાવવા, કોઈ

હિસાબ છપાવવા લાયક હોય તો છપાવવા પળ સર્વે કામ લાંબો વિચાર કરી જેમ દેવદ્રવ્યની વૃદ્ધિ થાય તે ઉપર લક્ષ દર્શ થવું જોઈએ. હાલમાં આપણા શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઈએ પોતે મને કહ્યું જે, અમોએ આણંદજી કલ્યાણજીના કારખાનાના મુનીમને હુકમ આપ્યો છે કે, કોઈ શ્રાવક હિસાબ જોવા જણાવે તો બતાવવો. તેમજ બધે ઠેકાણે થવું જોઈએ, ને જેમ દેવદ્રવ્યમાં વૃદ્ધિ થાય એમ કરવું. વઢી દરેક ઠેકાણે એકનો એકજ કારભારી હંમેશ કામ કર્યા કરે છે, તેમ થવાથી તેમની પાછલનાં માણસો શક્તિરહિત થાય છે ત્યારે કારભાર કરવો મુશ્કેલ થઈ પડે છે; માટે દર વર્ષે કારભારી જુદા જુદા થવા જોઈએ; એ વહીવટ દરેક યાતામાં થવાની જરૂર છે. કમીટી નીમી હોય તેમાંથી બદલાયા કરે તો હરકત નથી, પણ તેમ થવાની જરૂર છે. હવે બોલવાનો ટાઈમ પુરો થયો છે, એટલે બીજું બોલવાનું બંધ રાખી હું મારું ભાષણ સમાપ્ત કરું છું; પણ ઉપરની વાતોને અનુસરતા ઘણા દાખલા શાસ્ત્રમાં છે, તે જોઈને સાવચેત રહેવું એજ ઉત્તમ છે. ” (તાઢીઓ)

દિલ્હીવાઢા મી. લાલા મીટુમલજીના હિંદી ભાષણનો સાર.

“આ સહિબો હજુર જે સવાલ છે, તે ધર્મ યાતાઓનો હિસાબ અઢી તરેહથી રાખવા વિષેનો છે. હિસાબ નહિ રાખવાથી નુકશાન થયું છે અને થાય છે, માટે તે અટકાવવાના હેતુથી કોન્ફરન્સે આ સવાલ પેશ કર્યો છે, અને તે રીતે જૈન ભાઈઓનું હિત સાચવ્યું છે. એવા હિસાબની ગેરહાજરીમાં નવાં યાતાં યોલનારાઓ અટકી જાય છે, અને નવાં ફંડ ભરવા પહેલાં તેઓ હિસાબનો વાંધો લે છે જે વ્યાજબી છે; તેપણ જૈન બંધુઓના લાભ માટે અફસોસની વાત છે. નવું કામ આરંભવા માટે નવું યાતાં યોલવું પડે એ દેખીતું છે, પણ એક યાતાની યરાબીને લીધે દસને યમવું પડે છે; તેથી તેજ મુધારીને સારી સ્થિતિ ઉપર લાવવાની આપણી પહેલી ફરજ છે. જે જે ભાઈઓ પાસેં એવાં યાતાંઓ હોય, તેઓએ તેનો બંદોબસ્ત કરી આવરૂ-ઢાઓને તે ઉપર અંકુશ આપવો જોઈએ, અને જેમનાથી તેવી વ્યવસ્થા થઈ નહિ શકે, તેઓએ પોતાનાં યાતાં કોન્ફરન્સને સોંપી દેવાં જોઈએ.”

રાધનપુરવાઢા વકીલ હરજીવનદાસ દીપચંદનું ભાષણ.

“આ કોન્ફરન્સનો આ વિષય “ધાર્મિક યાતાં તથા શુભયાતાંના હિસાબો બરાબર રાખવા” એ છે. આ વિષય દેખાવમાં તો આપ સહિબોને યોણ લાગશે, પરંતુ તેનો તત્વાર્થ જોઈએ તો તે ઘણોજ પ્રોઢ છે; કેમકે તમામ યાતાંઓનું રક્ષણ કરનર આ વિષય છે, અને તેથી તેનો પુરતી રીતે અમલ કરવામાં ન આવે, તો તે રક્ષણને બદલે ભક્ષણ કરે છે. જેમકે જીર્ણોદ્ધાર, જીવદયા અને એવાંજ બીજાં યાતાંઓ માટે ગમે તેટલું ફંડ થાય, ગમે તેટલું યર્ચ કરી તેની જાહોજલાલી બતાવવા પ્રયાસ કરવામાં આવે, તોપણ જો તેનો હિસાબ બરાબર રીતે રાખવામાં ન આવે, તો તે યાતાંઓ તુરત તુટી પડવાનાં. માટે આપણી ફરજ છે કે દરેક ધાર્મિક તથા શુભયાતાંઓના હિસાબ બરાબર રહેવા જોઈએ.

દુનિયાના ક્ષણિક સુખને માટે નાનાથી તે મોટા સુધી દરેક વેપારી, પોતાના ધંધામાં કેટલો નફો મેળવ્યો અથવા શું નુકસાન થયું, અને પોતાની કેટલી પુંજીની શી વ્યવસ્થા થઈ તે જાણવા સારું, જેમ હિસાબના ચોપડા રાખી તેમાં બરાબર હિસાબ દાખલ કરવાની કાઠજી ધરાવે છે, તેમ આવાં જ્ઞાતાંઓ કે જેને માટે આપણે ધર્મનાં ફરમાનોથી બંધાણ છીએ, તેનો હિસાબ બરાબર રાખવા આપણી મોટામાં મોટી અને પહેલામાં પહેલી ફરજ છે. આવી ફરજ અદા કરવામાં જો આપણે કમુર કરીએ, તો આપણે ધર્મના ફરમાનોનું ઉલ્લંઘન કરનાર ગણાઈશું; એટલુંજ નહીં પણ તેવી કમુરથી જ્યાં જ્ઞાતાંઓ અવ્યવસ્થિત પાયા ઉપર આવી પાયમાલ સ્થિતિમાં આવી પડે, તેના માટે દોષિત પણ આપણેજ ગણાઈશું; કેમકે આપણા મહાન્ જૈનશાસ્ત્રોનું જે પવિત્ર ફરમાન છે તે આપણી શક્તિ છતાં સંભાળ રાખવામાં ન આવે, તો આપણ મહા દૂષણને પાત્ર થઈએ છીએ.

જેમ નાનાથી મોટા સુધીનો દરેક વેપારી પોતાના ધંધામાં હિસાબ બરાબર રાખવાની ગફલત કરે છે, તો આપણે જોઈએ છીએ કે તેની પેઠેડી એક દેવાઢાની સ્થિતિમાં આવી પડે છે તે ખુલ્લું છે, અને તે પ્રમાણે કેટલાંક પુરાતન તીર્થો તથા જૈન મંદીરો પાયમાલ સ્થિતિમાં આવી પડેલાં આપણે નજરે જોઈએ છીએ, અને તેનું કારણ આપ તમામ સાહેબોને હિસાબની ગેર-વ્યવસ્થાનું જણાશે.

નાનાં બાલકો માટે તેમનું પાલણપોષણ કરી ઉછેરવાની ફરજ જેમ માબાપની છે, તેમ આવાં જ્ઞાતાંઓના હિસાબ બરાબર રાખવાની ફરજ આપણા લોકોની છે. માબાપ પોતાની ફરજથી ઉલટી રીતે તે બાલકના પ્રાણનો ઘાત થાય તેમ તેને ફેંકી દે, તો જેમ કાયદો તેને શિક્ષા કરે છે, તેમ આવાં જ્ઞાતાંઓના બરાબર ન રહેવાથી તે પાયમાલ સ્થિતિમાં આવી પડે, તેના માટે દૂષણને પાત્ર આપણેજ થઈએ છીએ.

ધર્મદા જ્ઞાતાંની એક પાઈ સરખી પણ જો આપણા ઉપયોગમાં આવે, તો આપણા મહાન્ જૈનશાસ્ત્રોના ફરમાન પ્રમાણે અનંતાભવ ભ્રમણ કરવું પડે છે એટલુંજ નહીં, પણ જેમ દુધપાકના ભોજનની અંદર એક વાલ જેટલું વિષ નાંખવામાં આવે, તો તમામ ભોજન વિષ સમાન થઈ પડે છે, તેમ આપણા દ્રવ્યની સાથે ધર્મદા જ્ઞાતાંની કાંઈપણ રકમ મિશ્ર થાય તો આપણું દ્રવ્ય પણ નષ્ટ થવા લાગત આવે છે, માટે તેમ ન થવા સારું પણ આવાં જ્ઞાતાંઓનો હિસાબ બરાબર રાખવાની ખાસ આવશ્યકતા છે.

આવાં જ્ઞાતાંઓનાં હિસાબ બરાબર રીતે રાખવામાં નહીં આવવાથી, તે જ્ઞાતાંઓનાં ગુમા-સ્ત્તાંઓ વિગેરેને ગરબડ ફેરવાનો લાગ મઠી શકશે, અને તેમાં તેઓ ફતેહમંદ નીવડશે એટલુંજ નહીં, પણ તેવાં જ્ઞાતાંઓમાં કેટલી મીલકત છે અને શું સર્ચ છે, તે પણ નહીં સમજાતાં કેટલીક વસ્તુ મુડી કરતાં સર્ચ વધી જવાથી, તે જ્ઞાતાં જરાબ સ્થિતિમાં આવી પડવા બદલે તુટી પડવાનો વધારે સંભવ છે; તેથી તેમ ન થવા અને તેવા દ્રવ્યનો જરાબ રીતે વ્યય ન થવાને સારું, તેવાં જ્ઞાતાંઓમાં શું મુડી છે, કેટલું સર્ચ છે, એ વિગેરેનો હિસાબ બરાબર રહેવો જોઈએ, એ ખાસ કરીને જરૂરનું છે.

મારા અનુભવ સિદ્ધ છે, કે કેટલેક ઠેકાણે દેવ દ્રવ્ય જમીનશરણ છે, લંગમગ્ પોશોરો વર્ષની ઉમ્મરે પહોંચી ગુજરનાર ગૃહસ્થોથી સાંભળવામાં આવતું, કે તેવું દ્રવ્ય છે તો જરૂર, પણ તે ક્યાં છે તે બંધે જોઈએ નથી. સાહેબો ! જરા વિચાર કરશો કે તેવી ઉમ્મરે

पहोंची गुजरनार गृहस्थो, द्रव्य छे खरं एटलुंज मात्र जाणी, ते जोया विना स्वधाम पहोंच्या; त्यारे तेमनी पछीना आपणे जे जाणीए ते एटलुंज के, आपणाथी वृद्ध गृहस्थो अमुक वात करता हता, त्यारे आपणे पण खात्री कीधा विना चाल्या जईशुं, तो पछी आपणी पाछळ थनार माणसो शुं जाणी शकशे ? अने ज्यारे तेओ कंई नहीं जाणी शके, तो जमीनशरण द्रव्य ज्यांनुं त्यां रही तेनी काळे करीने शुं व्यवस्था थशे ? माटे जरूरनुं छे के तेवां धर्मादा ग्वातांओनुं द्रव्य क्वां क्वां केटलुं छे, तेनी शुं अने केवी रीते व्यवस्था थायछे, ए विगेरे तमाम प्रकारनो सांगोपांग हिसाब दरेक खातावाळाओए राखवो जोईए, अने तेनां सरवैयां तथा उपजखर्च प्रतिवर्ष बहार पाडवां जोईए.

आ प्रमाणे दरेक खातामां थाय छे के नहीं, तेनी देखरेख माटे दरेक मोटां शहेरोमां एक कमीटी नीमावी जोईए, अने ते कमीटीए ते प्रमाणे हिसाब राखवा, अने सरवैयां अने उपजखर्च विगेरे बहार पाडवा दनतो प्रयास करी, ते प्रमाणे कर्मानो प्रतिवर्ष रिपोर्ट कॉन्फरन्सनी ओफीसने करवो. तेवो रिपोर्ट कोई शहेरमांथी न आवे, तो ते बाबत ते कमीटीने कॉन्फरन्स ओफीसे सुचना आपी, ते प्रमाणे वर्तवा विनंति करवी. ”

आ प्रमाणे अनुमोदन मळ्या पछी मत लेतां, आ दरखास्त सर्वानुमते हर्षनी ताळीओ जे मसार करवांमां आवी हती.

कॉन्फरन्सना हेतुओ पार पाडवा माटे उद्योग करनार वॉलंटियरोने आमंत्रण.

आ वखते . कॉन्फरन्सना हेतुओ पार पाडवा माटे उद्योग करनार, प्रॅज्युएट तथा अंडर प्रॅज्युएट जैन बंधुओने हवे पछीनी कॉन्फरन्स माटे वॉलंटियर तरीके नाम नोंधाववा माटे, बीजे दिवसे सवारना आठथी साडा आठ वागे मंडपमां पधारवानी मी. गुलाबचंद ढढाए अरज करी हती.

बाद “पालीताणांनी आशातना” बाबतनो नीचलो ठराव प्रमुख साहेब तरफथी रजु करवामां आव्यो हतो, जे तेमना पुत्र बाबु राय कुमारसिंग मुक्कामे बांची संभळाय्यो हतो, अने जे ताळीओना गंजावर हर्षनाद वच्चे पसार करवामां आव्यो हतो.

ઠરાવ ૧૩ મો.



આપણા પવિત્ર તીર્થ શત્રુંજય ઉપર આ વર્ષમાં જે આશાતાના પાલીતાણાના રાજ્ય તરફથી થઈ છે, તેને માટે આ કોન્ફરન્સ પોતાનો અત્યંત ખેદ જાહેર કરે છે; અને જેમ બ્રિટિશ શહેનશાહત કોઈની પણ ધર્મસંબંધી લાગણી દુઃખાવતી નથી, તેમ પાલીતાણાના રાજાસાહેબ પણ તે પગલે ચાલશે, એવી આ કોન્ફરન્સ પૂર્ણ આશા રાખે છે; અને આ સંબંધમાં આપણી શ્રેષ્ઠ આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના પ્રતિનિધીઓએ જે પ્રશંસા પાત્ર કામ બજાવ્યું છે, તેને એકમત થઈ આ શુભ પ્રસંગે તેઓને આ કોન્ફરન્સ મોટો ધન્યવાદ આપે છે.

ઠરાવ ૧૪ મો.

પ્રતિનિધીઓને ધન્યવાદ.

જુદા જુદા દેશમાંથી પ્રતિનિધીઓ પધારીને પોતાના ધર્મકાર્યમાં જે ડંડી લાગણી બતાવી છે, તેને વાસ્તે આ કોન્ફરન્સ તેમના ધર્માભિમાન માટે તેમને ધન્યવાદ આપે છે, અને આશા રાખે છે કે એવીજ રીતે આવતે વર્ષે પણ શ્રી વડોદરામાં કોન્ફરન્સ મળનાર છે, ત્યાં અવશ્ય પધારવા તસ્દી લેશે.

દરવાસ્ત કરનાર.—રાય બદ્રીદાસજી બહાદુર—કલકત્તા.

ટેકો આપનાર.—શેઠ બાપુભાઈ હીરાભાઈ વૈદ્ય—વડોદરા.

બાદ પ્રમુખ સાહેબ તરફથી પ્રતિનિધીઓને ધન્યવાદ આપનારો ઉપલો ઠરાવ, તેમના પુત્ર બાબુ સયયુક્તસિંગ મુક્તીમે કોન્ફરન્સ સમક્ષ રજુ કર્યો હતો, અને તેને નીચે પ્રમાણે ટેકો મળ્યા બાદ તાઠ્ઠીઓના અવાજ સાથે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

શેઠ બાપુભાઈ હીરાભાઈ વૈદ્યનો ટેકો.

ઉપલો ઠરાવને વડોદરાવાળા શેઠ. બાપુભાઈ હીરાભાઈ વૈદ્યે નીચે પ્રમાણે ટેકો આપ્યો હતો.

“ મે. રાય બહાદુર પ્રમુખ સાહેબ અને ભારતવર્ષના સમસ્ત શ્રી સંઘના પ્રતિનિધી સાહેબો, સદ્ગૃહસ્થો અને વેહેનો !

હું અમારા વડોદરાના શ્રી સંઘ તરફથી બે શબ્દોમાં વિનંતી કરવાની રજા લઉં છું.

આ અપૂર્વ મેઝાબઢીના દર્શનથી અમે પોતાને ભાગ્યશાળી માનીએ છીએ, અને અહીં જે ઉત્સાહ અને એકવિચારથી કામ થયું છે, તેથી ઘણો સંતોષ માનીએ છીએ.

આવતી કોન્ફરન્સ વડોદરામાં ભરવાનું અમારું આમંત્રણ સ્વિકારવાની જેવી રીતે કૃપા કરી છે, તેવીજ રીતે કોન્ફરન્સનો વખત મુકરર થાય તે વખતે, પધારવાની પણ કૃપા કરી આભારી કરશેજી.

હિંદુસ્તાનમાંનાં બીજાં મોટાં શહેરોની જૈનની વસ્તીઆદિના પ્રમાણમાં વડોદરા કંઈજ હિસાબમાં નથી, તોપણ અમે અમારી આજુબાજુનાં ગામોના ભાઈઓ સાથે મળી, આપ સાહેબોની યથાશક્તિ સેવા બજાવવા યત્ન કરીશું.

પણ જે સાહેબોના પ્રયાસથી આ કોન્ફરન્સ પાકા પાયાઉપર સ્થાપન થઈ છે, તેજ સાહેબોએ કોન્ફરન્સના કામને પુષ્ટિ કરવાનો પ્રયત્ન કરવાનો છે, તો આશા છે કે લેઓ સાહેબ પોતાના સ્થાનકે રહીને, અને યથાઅવસર વડોદરા પધારીને શાસનની ઉન્નતિ કરવાની મહેરબાની કરશે. ”

ठराव १५ मो.



रीसेप्शन (स्वागत) कमीटीनो आभार.

मुंबईमां बीजी कॉन्फरन्स भरवा माटे, जे श्रमश्री मुंबईना सकळ संघनी वती नीमाएली रीसेप्शन कमीटीए लीधो छे, तेने माटे आ कॉन्फरन्स तेमने पोताना खरा अंतःकरणथी धन्यवाद आपे छे.

बाद बीजी जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्सनी स्वागत अथवा रीसेप्शन कमीटीनो आभार मानवा बाबतना, प्रमुख साहेबे रजु करेला उपला ठरावने चालु ताळीओना अवाजोथी वधावी लेवामां आव्यो हतो.

ઠરાવ ૧૬.

ડેલીગેટો તરફથી રીસેપ્શન કમીટીનો ઉપકાર માનવા બાબત.

“રીસેપ્શન કમીટી આપણા તરફ જે સેવા બજાવી છે, તે માટે હિંદના જુદા જુદા ભાગોમાંથી અત્રે આવેલા સઘળા ડેલીગેટો તરફથી, તે કમીટીનો તેમજ આ કોન્ફરન્સનાં ચીફ સેક્રેટરી શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદનો ઉપકાર માનવામાં આવે છે.”

જુનાગઢવાળા મી. દોલતચંદ પુરશોત્તમ વરોડીયા વી. એ. એ. ઉપરનો ઠરાવ રજુ કરતાં જણાવ્યું કે:—

“માનવતા પ્રમુખ સાહેબ અને ગૃહસ્થો,

આ શુભ પ્રસંગે બંગાળા, પંજાબ, મારવાડ, ગુજરાત, માલવા, શ્વાનદેશ, દક્ષિણ વિગેરે હિંદુસ્તાનના જુદા જુદા ભાગોમાંથી, મુંબઈની કોન્ફરન્સમાં પધારેલા સર્થ પ્રતિનિધીઓ તરફથી શેઠ ફકીરચંદ પ્રેમચંદ, કે જે હિંદુસ્તાનની યુનિવર્સિટીઓને લાખો રૂપિયાની વક્ષિસ આપનાર તથા જીર્ણોદ્ધાર તથા ધર્મશાળાઓમાં તથા અન્ય શુભકાર્યોમાં લાખો રૂપિયાની સલાવત કરનાર જગજાહેર, શેઠ પ્રેમચંદ રાયચંદ જેવા નરરત્નના લાયક પુત્રરત્ન છે, તથા જેમણે પોતાના શરીરની પણ દરકાર નહીં કરતાં, પોતાના બંધાનાં તથા બીજાં ઘરનાં કામ વેગળાં મૂકી, ઘણી ગતોનાં ડાંગરાં વેઠી, આ કોન્ફરન્સને હરેક પ્રકારે ફતેહમંદ કરવામાં તથા ડેલીગેટોની સઘળી સગવડો પુરી પાડવામાં, તેમજ તેમને આવકાર દેવામાં, તન, મન, અને ધનથી તત્પર થઈ સંઘની ભક્તિ કરવામાં કંઈપણ કચાશ રાખી નથી, તથા જે રીસેપ્શન કમીટીના ચીફ સેક્રેટરી છે તેમનો, તેમજ રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ સાહેબ શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આર્. ઈ., તથા રીસેપ્શન કમીટીના મેમ્બરો તથા વૉલન્ટિયરો, જેમણે જૈનભાઈઓની અનુપમ સેવા બજાવી છે, તે સર્વેનો સ્વરા અંતઃકરણથી અને પૂર્ણપ્રેમથી ઉપકાર માનવા તથા તેમને શાબાશી આપવા, આપ સાહેબોની હજુમાં હું ડાહ્યો થયો છું, તો આપ સાહેબો મારી સાથે એકત્ર થઈ, ઉપકારની લાગણી દર્શાવવા મહેરબાની કરશો.”

(તાલ્લીઓ અને ત્રણવાર હુરેના પોકાર.)

ઠરાવ ૧૭ મો.

રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ. નો
માનવામાં આવેલો ઉપકાર.

કલકત્તાવાળા બાબુ રાય કુમારસીંગે રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ. નો ઉપકાર માનવાની દરખાસ્ત રજૂ કરી, તેને એલાવાળા મી. દામોદર બાપુસા-
એ ટેકો આપતાં નીચે મુજબ ભાષણ કર્યું:—

“સમ્ય ગૃહસ્થો, આપણા માનવંતા શેઠ વીરચંદ દીપચંદ સી. આઈ. ઈ. રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખની, એઓ સાહેબે બજાવેલા કાર્ય બદલ આભાર માનવાની જે દરખાસ્ત આપ સમક્ષ મુકાઈ છે, તેને હું ઘણા ઉમંગસાથે અનુમોદન આપીને કહું છું કે, એ માનવંતા સાહેબે જૈનકામની જે અમુલ્ય સેવા બજાવી છે, તેથી આપણને એ સાહેબે બહુ આભારી કર્યા છે, અને એવા નરરત્ન આપણી કોમમાં છે, તેથી આપણે ઘણા મગરૂર છીએ. એક કવિએ કહ્યું છે કે:—

શૈલે શૈલે ન માણિક્યં મૌક્તિકં ન ગજે ગજે ।

સાધવો ન હિ સર્વત્ર ચંદનં ન વને વને ॥ ૧ ॥

એટલે, પ્રત્યેક હાસ્તિના મસ્તકમાં મોતી રહ્યાં નથી, તથા, દરેક પર્વતના સીરમાં માણેક મઢી આવતાં નથી, તેમજ હરેક વનાતરે ચંદનનાં વૃક્ષ મઢતાં નથી, તેમ સાધુ પણ પ્રત્યેક જગે જગે મઢતા નથી; તેજ પ્રમાણે આવા માનવંત પુરુષો પણ વિરલાજ હોય છે અને એઓનું વર્તન સાધુ પ્રમાણેજ પરોપકાર કરવાનું હોય છે. કારણકે ‘પરોપકારાય સતાં વિભૂતયઃ’ એટલે સાધુ પુરુષો વીજા ઉપર ઉપકાર કરવામાંજ તત્પર હોય છે; તે પ્રમાણે આ આપના માનવંતાં રાષ્ટ્રહૈતેષી સંતે આપણાપર ઉપકારામૃત સિંચન કરી, આશી જૈનકોમને આભારી કરી છે. પોતાની સીત્તેર વર્ષની વૃદ્ધવયે શાંતતા અને સમાધાનીથી વચ્ચતનો ઉપભોગ લેવાનો હક છોડીને, જૈનકોમના સારા માટે તે માનનીય પુરુષે, તરૂણ ઉમેદવારથી પણ ન બની શકે એવી અથાગ મહેનત તથા દૂરદર્શિત્વપણું વાપરીને જે કામગિરી બજાવી છે, તે પ્રત્યેક માણસને દાખલો લેવા જોગ થઈ પડી છે. મુંબઈમાં મઢેલી આ વીજી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ એટલી ફતેહમંદ ઉતરી છે, કે તેની યાદગીરી પ્રત્યેક માણસના હૃદયમાં સોનાના અક્ષરોથી લખવા યોગ્ય થઈ છે; અને આ અપ્રતિમ મેઢાવડાનું બહુતાતીશ્રય આપણા રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ સાહેબ તરફજ છે. એ સાહેબે તરૂણ માણસોએ સમાજ તથા જ્ઞાત વિષે કેવી રીતે મહેનત લઈને કામ કરવું, એ બદલનો સરઠા અને ઉપયોગી ધડો બધાઓને દેખાડી આપ્યો છે. એઓ સાહેબે કરેલા અથાગ શ્રમ અમે મહેનતનો બદલો વાઢવાને આપણી પાસે શબ્દ કે સાધનો વગરનું બીજું કાંઈપણ સાધન નથી, અને તેથી આપણ આપણા પૂર્ણ ઉમંગથી અને ઉલ્લાસથી આનંદ સાથે એઓનો આભાર માનીએ છીએ; અને હું બાબુ સાહેબે ‘મુકેલી દરખાસ્તને અત્યંત પ્રેમપૂર્વક અનુમોદન આપીને શેઠ વીરચંદભાઈનું

हेतुपूर्वक अभिनंदन करुंछुं, जे ठराव आप सर्वे साहेबो ताळीओना हर्षनाद वच्चें वधावी लेई पोतानी अनुकुळता पूर्ण प्रगट करशो, एवी आशा राखुं छुं. ”

अत्रे शेठ फकीरचंद प्रेमचंदे जणाव्युं के, अमोए अमारी फरज बजाववा उपरांत कांईपण वधु कीधुं नथी. अमारी कमीटीओनी आप गृहस्थोए बुजेली कदर माटे आभार मानी चाहीए छीए के, अमारी तरफथी आगतास्वागता करवामां या बीजी कांई प्रकारनी भूल थई होय तो दरगुजर करशो. तमोए खरो उपकार मानेलो त्यारे गणाशे के, तमो सर्वे तमारां गामोमां एकत्र थई शेठीआओनी सहायता साथे श्री शंघनी सेवा बजावशो.

(१९२)

ठराव १८ मो.

—:०:—

मंडप बांधवामां मदद आपनार ईजनेरनो आभार मानवां बाबत.

“ मंडप बांधावी आपनार मी. खंडुभाई गुलाबभाई वनावेलो आ कुशादे मंडप, जैन-भाईओंनी सगवड साचवी आपनारो तेमज भमकादार वनेलो होवाथी, मी. खंडुभाईनो आ सभा उपकार माने छे. ”

उपर मुजबनो आभार मानवानो ठराव प्रमुख साहेवे रजु कर्यो हतो, अने तेने सभा-जनोए ताळीओना अवाज साथे पसार कर्याबाद, रीसेप्शन कमीटी तरफथी रुपानां वासणनो एक सट प्रमुख साहेवे मी. खंडुभाईने भेट कर्यो हतो, ते उपकार साथे स्विकारतां तेओए तेनो वाग्य उत्तर आप्यो हतो.

ઠરાવ ૧૯ મો.

—:૦:—

વૉલંટિયરોનો ઉપકાર માનવા બાબત.

“ જૈન વૉલંટિયરોએ મી. અમરચંદ પી. પરમારની સરદારી નીચે, ધર્મના જૈનોને જેવું આપે એવી રીતે રાતદિવસ જે ધર્મના અંતઃકરણથી સેવા બજાવી છે, તે માટે તે ઉત્સાહી યુવાનોનો આ કૉન્ફરન્સ આભાર માને છે. ”

શેઠ વીરચંદ દીપચંદે ઉપલી દરખાસ્ત મંજૂ કરતાં, વૉલંટિયરોએ ધર્મના દિલથી બજાવેલી સેવાનાં ભારી વખાણ કર્યાં હતાં, અને જણાવ્યું હતું કે કૉન્ફરન્સની પતેહનો મોટો આધાર તેઓની સ્તુતિપાત્ર સેવાજ છે. આ દરખાસ્તને આજી કૉન્ફરન્સે તાઢીઓના ચાલુ અવાજથી ટેકો આપતાં પસાર કરી હતી.

વૉલંટિયરો તરફથી વળતો જવાબ આપતાં મી. અમરચંદ પી. પરમારે હિંદી ભાષામાં જણાવ્યું કે તમમ વૉલંટિયરોએ જે કાર્ય બજાવ્યું છે તેમાં અમારો ઉપકાર માનવા જેવું કશું નથી, અમે માત્ર અમારી ફરજ બજાવી છે. ધર્મની સેવા બજાવવી એના જેવું અહોભાગ્ય બીજું શું હોય ? અમે ઈચ્છીએ છીએ કે દરેક ગૃહસ્થ એવીજ રીતે પોતાની ફરજ સમજે. અમારી છાતી હર્ષથી ઉભરાઈ જાય છે, અને અમારે માટે જે સ્તુતિપાત્ર શબ્દો ઉચ્ચારવામાં આવ્યા છે, તે માટે આપ સર્વેનો વળતો ઉપકાર માનીએ છીએ, અને આપ સાહેબોની સેવા બજાવવામાં અમે નાદાન હોવાથી જે ધર્મની રહી ગઈ હોય, તે માટે આપની ક્ષમા ચાહીએ છીએ.

પ્રમુખ સાહેબનું છેવટનું ભાષણ. (ગુજરાતી ભાષાંતર.)

ત્યારબાદ પ્રમુખ સાહેબે પોતાનું છેવટનું ભાષણ નીચે પ્રમાણે વાંચી સંભળાવ્યું હતું:—

“ મહેરવાન સાધર્મી ભાઈ સાહેબો, ડેલીગેટો, તથા વીઝીટર સાહેબો:—

આજ આપણી દ્વિતીય જૈન શ્વેતાંબર કૉન્ફરન્સનો મેળાવડો સમાપ્ત થાય છે. આપ સાહેબોએ જે કૃપા કરીને ચાર દિન સુધી આ કારાવાઈને ઉત્તમ રીતે ચલાવી તે પ્રશંસનીય છે, તથા આપ સાહેબોની ધર્મમાં પુરી લાગણી પ્રગટ કરે છે. આ કૉન્ફરન્સમાં ધર્મ કરીને નવ વિષય ઉપર ઠરાવ થયા છે. પ્રથમ ઠરાવ જીર્ણ પુસ્તકોદ્ધાર સંબંધી છે, કે જે જૈનધર્મની ઉન્નતિને માટે બહુ જરૂરી છે. આપણી અર્પૂર્વ જ્ઞાનની ચોપડીઓના ઉદ્ધારથી અસંખ્ય ફાયદા થશે. પ્રથમ જે જ્ઞાનનું વ્યય થાય છે તેની ઉન્નતિ મળશે. બીજું સાધુ મુનિરાજાને તથા શ્રાવકો કે જેઓને હાલ પૂર્ણ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થઈ શકતું નથી તેઓને મદદ મળશે. ત્રીજું, આપણા જ્ઞાનમંડારનો ઉદ્ધાર થવાથી અન્ય મતાનુયાયીઓને પણ આપણી જૈન ફીલોસોફીનો ફાયદો મળશે. આ જીર્ણ પુસ્તકોના ઉદ્ધારમાં આપ લોકોએ આપણી ઉદારતાથી જે મદદ કરી છે, તે

અનુકરણીય છે, અને ગર્ઈ કૉન્ફરન્સની કારવાઈમાં આ વાત થોડા વખતને લીધે સામેલ કરવામાં આવી નહોતી; પરંતુ આપ સાહેબોની ધર્મ તરફની સાચી લાગણી પ્રગટ કરીને જીર્ણ પુસ્તકો-દ્વારામાં આપે જે મદદ કીધી છે, તે બહુ સ્તુતિપાત્ર છે. વ્યવહારિક તથા ધાર્મિક કેલ્વણીમાં જે વિચારપૂર્વક ઠરાવ કરવામાં આવ્યો છે, અને સ્ત્રી, કન્યા તથા પુરુષને શિક્ષણ મેલવવાની જરૂર છે એ તેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે, તે સ્તુતિપાત્ર છે, કારણકે કન્યાને શિક્ષા મળ્યા વિના આપણી યથાવત્ ઉન્નતિ થઈ શકે એમ નથી. સંસારી શિક્ષા સાથે ધર્મની શિક્ષા બહુ જરૂરી છે તેથી કોમલ મગજ ઉપર સારી અસર પહોંચે છે; આ વિદ્યાદાનને માટે જે પ્રબંધ આપ લોકોએ કીધો છે તે બહુ સારી વાત છે; પણ જેમ જેમ જમાનો આગલ વધશે તેમ તેમ આપને આ વાત ઉપર વિશેષ વિચાર કરવાની જરૂર પડશે.

નિરાશ્રિત શ્રાવકોને માટે તથા અનાથ સ્ત્રીઓને માટે જે દીલસોજી આપે વતાવી છે, તે આપની પુરી દયાલુતા જાહેર કરે છે, અને જોકે આ માટે હાલ પુરો પ્રબંધ થઈ શક્યો નથી, તોપણ જે કાંઈ થયું છે તે ઠીક છે. ભવિષ્યમાં પણ આપણી લાગણી આજ પ્રકારે રહેશે, તો નિરાશ્રિતોને પૂર્ણ મદદ મળશે અને આપણને પુણ્ય પ્રશંસાની પ્રાપ્તિ થશે.

ચોથો ઠરાવ જીવદયા ઉપર છે. આપ લોકો બરાબર ધ્યાન તે ઉપર આપતા આવ્યા છો; અને હાલ પણ તે તરફ આપ જે ધ્યાન આપો છો, તે બાબત આપની દયા તથા ધર્મની લાગણી પૂરી રીતે પ્રગટ કરી રહી છે.

પાંચમો ઠરાવ જૈન ડીરેક્ટરી સંબંધી છે. આ વખત તેની આપણને ઘણી જરૂર છે. તેનો ફાયદો આપણને એ વખત મળ્યો પડશે કે, જ્યારે એક ડીરેક્ટરી તૈયાર થઈ જશે.

છઠ્ઠી વાત કૉન્ફરન્સની યોજના પાર પાડવા વિષે છે, તે બાબત ઘણી સારી છે. જે જાથુકનું ફંડ આપે પાંચ સાલ સુધી કૉન્ફરન્સનું કામકાજ ચલાવવાને માટે કાયમ કીધું છે, તેથી કૉન્ફરન્સનો પાયો આપે પक्કો નાંચ્યો છે. જરૂરી કામ રૂપીઆની તંગીને લીધે કદી પણ પાર પડી શકતું નથી. આપ સાહેબોએ દુરઅંદેશી વાપરીને આ ફંડને કાયમ કરીને કૉન્ફરન્સનું ઘણું હિત ચાહ્યું છે.

સાતમો ઠરાવ ધાર્મિક તથા અન્ય શુભ ખાતાનો હિસાબ બરાબર રાખવા સંબંધી છે. તે સંબંધી જે સૂચના કરવામાં આવી છે તે પૂર્ણ રીતે સ્તુતિપાત્ર છે, કારણકે આપણા ધર્મશાસ્ત્રની આજ્ઞાનુસાર આવાં ખાતાની એક પાઈની પણ ગરબડ ઘણું પાપ વધારે છે. હિસાબ સાફ રહેવાથી આપણા સમુદાયનું કલ્યાણ થાય તેમ છે.

આઠમો ઠરાવ જીર્ણ મંદિરના પ્રબંધ સંબંધી છે. તેનો હમણાં જે વિચાર કરવામાં આવ્યો છે તે દુરસ્ત છે. ઘણો કરોડોનો ખર્ચ કરી જે મંદિર આપણા વૃદ્ધોએ બનાવ્યાં છે, તેનું સમારકામ સારી સ્થિતિમાં રાખવાની જરૂર છે. નવમો ઠરાવ જે હાનિકારક રિવાજ આપણામાં ફેલાયા છે અને જેથી આપણા લોકોને તકલીફ પડે છે તે વિષે છે, તેવા રિવાજ બંધ કરવાની ઘણી જરૂર છે.

કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે આપણી કૉન્ફરન્સમાં જે કારવાઈ ઉપર વિચાર થયો છે, તે બંધી આપણા ધર્મ અને સમાજની ઉન્નતિને માટે છે, તથા જેની આજકાલ સમયાનુસાર આ કૉન્ફરન્સમાં

વહુજ જરૂર હતી. આપ સાહેબોએ હિંદુસ્તાનનાં જુદા જુદા ભાગોમાંથી પધારીને જે સંપ બતાવ્યો છે, તે સ્વચ્છ સ્તુતિપાત્ર છે. સંપ હોવાથી આપણા લોકો બધું કરી શકે છે, સંપ નહીં હોવાથી કોઈપણ થઈ શકતું નથી.

બ્રિટિશ સરકારના રાજ્ય નીચે આપણે બધા જે કારવાઈ સ્વતંત્રતાપૂર્વક કરીએ છીએ, તેને માટે જે જે ધન્યવાદ આપવામાં આવ્યો છે, તે ઠીક તથા વ્યાજબી છે.

આખરમાં હું આપને એક વસ્તુ એવી બીજી સૂચના કરું છું કે, આપણી કોન્ફરન્સનું કર્તવ્ય બહારગામ તથા બીજાં શહેરોમાં જૈનીઓને સારીરીતે માલુમ થાય, તેવો પ્રબંધ કરવો યોગ્ય છે.

આ કોન્ફરન્સે વિચારેલા ઠરાવ પાર પડે તે માટે કોઈક લાગવગની જરૂર છે, અને તેવો આધાર આપની મરજી અને યોગ્ય વિચાર ઉપર હું છોડું છું.

તમો મુંબઈની આવકાર દેનારી કમીટી તથા અન્ય મહાશયોએ, જે પ્રયાસ કરીને આ કોન્ફરન્સનું કામ સારીરીતે પાર કીધું છે, તે માટે તમને ધન્યવાદ આપું છું, તથા વડોદરાની વાસી સજ્જનોને પણ ધન્યવાદ આપું છું, કે જેઓએ આવતી સાલ માટે કોન્ફરન્સ ભરવાનું નોતરું દીધું છે.

• આપ સર્વે સાહેબોને આપની કૃપા માટે ધન્યવાદ દર્શાવે આ કોન્ફરન્સનું કામ સમાપ્ત કરું છું, અને આ કોન્ફરન્સની દિન પ્રતિદિન વૃદ્ધિ થાય એવી ઇચ્છા રાખું છું.”

અત્રે કોન્ફરન્સનું ચાલુ કાર્ય સમાપ્ત થઈ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.

(૧૯૬)

ઠરાવ ૨૦ મો.



પ્રમુખ સાહેબનો ઉપકાર માનવા બાબત.

કૉન્ફરન્સના પ્રમુખ શેઠ રાય સાહેબ વદ્રીદાસજી બહાદુરે, શ્રી સમેત શિખરજી, શ્રી મક્ષીજી વિગેરે તીર્થો માટે પોતાનો જાતિભોગ આપી તથા અમૂલ્ય વસ્તુ રોકી, પોતાનાં ધર્મ તીર્થની જે સ્તુતિપાત્ર સેવા બજાવી છે, તથા આ કૉન્ફરન્સનું પ્રમુખપદ લઈ આપણને વઢી વિશેષ ઉપકારી કર્યા છે, તેને માટે આ કૉન્ફરન્સ તેમનો ખરા અંતઃકરણથી આભાર માને છે.

ઉપલો ઠરાવ અમદાવાદવાળા શેઠ જેશંગભાઈ હઠીસિંગે રજુ કર્યો હતો, અને જેમ કરતાં તેને હર્ષની તાઢીઓના ગંજાવર અવાજોથી વધાવી લઈ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

ઠરાવ ૨૧ મો.

દેશી મહારાજાઓનો ઉપકાર.

“માઝવામાં આવેલું શ્રી મક્ષીજીનું તીર્થ, જેના સંબંધમાં ગ્વાલિયરના મહારાજાએ હાલમાં આપણને જે ઈનસાફ આપ્યો છે, તે માટે તેમનો આ કૉન્ફરન્સ આભાર માને છે, અને તે માટે મહારાજા ઉપર તાર મુકવો યોગ્ય ધારે છે.

વઢી ઉદેપુરનું રાજ્ય, જેમાં આપણું જાણીતું શ્રી કેસરીયાજીનું તીર્થ આવેલું છે, ત્યાંની વ્યવસ્થા ત્યાંના મહારાજા તરફથી કમીટી મારફતે સારી રીતે રાખવામાં આવી છે, અને બીજી કેટલીક યોગ્ય વ્યવસ્થા કરવા માટે તેઓને અરજ કરવામાં આવનાર છે, તેથી તેઓ સાહેબ આપણી અરજ ધ્યાનમાં લેશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે. આ મહારાજાનો પણ આ કૉન્ફરન્સ ઉપકાર માને છે.

વઢી જામનગરના મહારાજા જામસાહેબ જસાજી બહાદુર, જેઓએ આજે શ્રાવણ માસ, અધિકમાસ, પર્યુષણ, અગીયારશ તથા અમાસે પોતાના આજ્ઞા રાજ્યમાં કોઈપણ જીવહિંસા કરે નહીં, તેવો હુકમ કંહાડ્યો છે; ઘેટાં બકરાંને નાની વયમાં કોઈ રક્ષાઠતાં મુકે, નહીં તે માટે બંદોબસ્ત કરવામાં આવ્યો છે, અને ખેતીને ઉપયોગી જાનવરો ગાય, મેંસ, બઠદે વિગેરેનો વધ નહીં કરવા માટે સરક્યુલર કંહાડ્યો છે, તે મહારાજા જામસાહેબનો આ જૈન કૉન્ફરન્સ અંતઃ-કરણપૂર્વક આભાર માને છે.

વઢી દશેરાના તહેવાર ઉપર વડોદરા, ભાવનગર, મોરબી, લીંબડી અને ધરમપુર વિગેરેના મહારાજાઓએ બકરા તથા પાડાનો વધ થતો બંધ કર્યો છે; તેથી તેમનો આ કૉન્ફરન્સ ખરા દિલથી ઉપકાર માને છે. તેમજ જે રીઝ્યોને પશુવધ અટકાવવા માટે અરજ કરવામાં આવી છે, તેઓ પણ આપણી અરજ સ્વિકારશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે.”

દરખાસ્ત કરનાર—શેઠ. કુંવરજી આણંદજી—ભાવનગર.

ટેકો આપનાર—શેઠ અમરચંદ જસરાજ—ભાવનગર.

આ દરખાસ્તને ટેકો મળ્યા બાદ તે સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

(૧૯૮)

ઠરાવ ૨૨ મો.



સંવત્સરીના તહેવારની રજા મઠવા બાબત.

“ અંગ્રેજ સરકારના રાજ્યમાં તથા દેશી રાજ્યોમાં ભાદરવા શુદ્ધ ચોથના સંવત્સરીના જૈન તહેવારની રજા નથી, તેથી તેઓને અરજ કરવાનું આ કૉન્ફરન્સ યોગ્ય ધોરે છે, જે ઉપર યોગ્ય ધ્યાન આપવામાં આવશે. ”

આ દરખાસ્ત મી. ગુલાબચંદ ઢઢાણ ઘટતા શબ્દોમાં રજુ કરી, અને તેને ટેકો મઠતાં સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવી હતી.

ત્યાર બાદ પ્રમુખ સાહેબે પોતાના માનેલા ઉપકારનો ઉત્તર આપ્યો હતો, અને તેમ કરતાં કહ્યું હતું કે:—હું ઈચ્છું છું કે આપણા સર્વોત્તમ જૈનધર્મની દિન પરદિન ચઢતી યાઓ, આપણા જૈનવર્ગમાં સંપ વૃદ્ધિ પામો અને જૈનધર્મનો સર્વદા જયજયકાર થાઓ”

ત્યારબાદ સર્વે સભાજનો ઉભા થયા હતા, અને તે વચ્ચે જીનસ્તુતિ તથા રાજગીત ગાવામાં આવ્યાં હતાં.

અત્રે કૉન્ફરન્સનું કામકાજ સમાપ્ત થઈ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.

त्रीजो भागः

કોન્ફરન્સનું કાર્ય સલાસ થયા પછી ચાલેલું કામકાજ.

“ધી વિક્ટોરિયા મેમોરિયલ સ્કૂલ ફૉર ધી બ્લાઈન્ડ”નાં આંધળાં બાલકો.

કોન્ફરન્સનું કાર્ય સમાપ્ત થતાં અત્રેની “ધી વિક્ટોરિયા મેમોરિયલ સ્કૂલ ફૉર ધી બ્લાઈન્ડ”નાં આંધળાં બાલકોને રજુ કરવામાં આવ્યાં હતાં, અને તે સઘળાંઓએ ईश्वरસ્તુતિનાં ગાયનો ગાઈ તથા ડ્રીલ (કવાયત) કરી બતાવ્યા પછી, મી. જહાંગીર બમનજી પીટીટે એ શાળામાં બનાવવામાં આવતી ટીચરો સઘળાંઓને બતાવી હતી.

મી. વીરચંદ દીપચંદે એ શાળાના કારોબાર માટે પોતાનો સંતોષ જાહેર કરતાં જણાવ્યું હતું કે, રીસેપ્શન કમીટી તરફથી એ શાળાના ફંડમાં રૂ. ૧૦૦) આપવામાં આવે છે, તથા રાય વદ્રીદાસજી બહાદુર તે વિદ્યાર્થીઓને ઈનામ આપવા માટે રૂ. ૫૧) આપે છે. તે ઉપરાંત કેટલાંક ગૃહસ્થો તરફથી રોકડા રૂપિયા મી. પીટીટના હાથમાં આપવામાં આવ્યા હતા, જે પછી એ વિદ્યાર્થીઓએ રજા લીધી હતી.

ધી લેડી નૉર્થકોટ હિંદુ ઑર્ફનેજ.

તે પછી અત્રેનાં ‘ધી લેડી નૉર્થકોટ હિંદુ ઑર્ફનેજ’નાં અનાથ બાલકોને રજુ કરવામાં આવ્યાં હતાં, અને તેઓમાંનાં ચાર બાલકોએ પોતાની સ્થિતિનું વર્ણન કવિતાના આકારમાં રજુ કર્યું હતું.

આ વચ્ચે એ અનાથાશ્રમના કારોબારીઓ તરફથી નીચલું વિનંતિપત્ર, કોન્ફરન્સમાં હાજર રહેલાઓ સમક્ષ રજુ કરવામાં આવ્યું હતું:—

“જૈન કોન્ફરન્સ (જૈન મહાજન મંડલ)ના માનવંતા ગૃહસ્થો ! નજીક અને દુરદેશથી આવેલા હજારો જૈનભાઈઓનું અત્રે એકતું થવું શું સુચવે છે ? પોતાના ધર્મનો સ્વરો ઉત્સાહ. હિંદુસ્તાનના વેપારનો મોટો ભાગ કોના હાથમાં છે ? જૈન વેપારીઓના. લાખો ને કરોડો રૂપીઆ સ્વર્ચી દેવાલયો, ધર્મશાળાઓ, વિગેરે ધર્મસ્થાનો સૌથી વધારે કોણે બંધાવ્યાં છે ? જૈન ભાઈઓએ. લાખો અને કરોડો રૂપીઆ સ્વર્ચી ઠેકાણે ઠેકાણે પાંજરાપોલો સ્થાપી, મુંગાં પ્રાણીઓનું દુઃખ નિવારણ કરવાનું મુખ્ય માન કોને ઘટે છે ? જૈન બંધુઓનેજ. “જીવદયા પ્રતિપાલ” એ મહાન્ ઉપનામ હિંદુસ્તાનની કયી કોમે મેલવળું છે ? જૈન કોમે. આવી મહાન્ કોમમાં ધર્મની ઉન્નતિ પહેલી થાય એમાં શી નવાઈ ! જે ધર્મનો સ્વરો પાયો દયા છે, દયા એજ જે કોમનું જીવન છે, એ કોમને કોટ્યાવધી ધન્યવાદ છે. આપ સર્વ ગ્રહસ્થોના દીલમાં દયાએ વસો કર્યો છે. સ્ત્રીના પોરાથી લઈ મનુષ્ય પર્યંત કોઈપણ પ્રાણીનું રક્ષણ કરવા આપ તત્પર છો. જીવદયાને માટે તન, મન અને ધન અર્પણ કરો છો; તો નીચે પ્રમાણે એક નમ્ર અરજ કરવામાં આવે છે, તે ઉપર દરેક ધર્મરાગી જૈનબંધુ પરતું લક્ષ આપશે, એવી સંપૂર્ણ સલામતી છે:—

છપ્પનીઆ જેવા દુષ્ટ દુકાળને અંતે લાખો મનુષ્યો લાચાર બની ગયા છે. દુકાળ અને રાક્ષસી મરકીને લીધે હજારો ટલ્લવળીને મરી ગયા છે, અને તેને યોગે સેંકડો નાનાં બાલકો માબાપ વિનાનાં રહ્યાં થઈ ગયાં છે, તે જોઈને મુંઝવેના કેટલાક દયાલુ ગ્રહસ્થોમા મનમાં દયાનો અંકુર ઉભો થયો, કે કીડીથી લઈ તમામ મુંગાં પ્રાણીઓને માટે ઠેર ઠેર પાંજરાપોલો જોવામાં આવે છે, અને મનુષ્ય જેવા ઉત્તમ દેહને માટે કંઈજ નહીં! મનુષ્યદેહ એ મુક્તિ મેઝવવાનું સાધન છે, અને તે દેહ મેઝવવાને દેવતાઓ પણ ઉત્સુક છે, તેવા ઉપયોગી દેહને માટે કંઈપણ સાધન નહીં, એ કેવી નવાઈની વાત! મનુષ્યપ્રાણીના નિર્વાહને માટે સાધન કરવું, એ આપણી પહેલી ફરજ છે. મનુષ્ય જેવી ઉત્તમ દેહ બચાવવી, એ અતિ પુણ્યનું કામ છે. પરદેશી પાદરી લોકોએ મનુષ્ય માટેની આવી પાંજરાપોલ, જેને અંગ્રેજીમાં ઓર્ફનેજ કહે છે તે કોઈ કોઈ ઠેકાણે સ્થાપેલી છે; પણ દિલ્લીની સાથે કેહેવું પડે છે કે, તેમાં જવાથી બાલકોના જીવ બચે છે તો સારા, પણ પોતાનો સ્વધર્મ તજી વિદેશી ખ્રિસ્તીધર્મ તેમને ગ્રહણ કરવો પડે છે. હિંદુ હિંદુ મટી જાય છે; જે ધર્મને માટે આપણે આટલું અભિમાન ધરાવીએ છીએ, જે ધર્મના રક્ષણ માટે આપણા દેશના યોદ્ધાઓ પોતાના લોહી રેડ્યાં છે, તે ધર્મ તજી વિદેશી માંસાહારીનો ધર્મ તેમને પાડવો પડે છે; અને ઇટલા ઉપરથીજ તે દયાલુ ગ્રહસ્થોએ મુંઝવેમાં સારા પાયાઉપર ફક્ત અનાથાશ્રમ ચોલ્યો છે જે 'ધી લેડી નોર્થકોટ હિંદુ ઓર્ફનેજ' ના નામથી ઓળખાય છે, ત્યાં હાલ છોકરાછોકરી મઢીને આશરે સવા સો છે. બ્રાહ્મણ, વાળીઆ, જૈન, લુવાળા વિગેરે તમામ હિંદુ જાતિનાં બાલકો ત્યાં છે. તેઓને ગ્લાન, પાન અને વસ્ત્ર મળે છે, વિદ્યાભ્યાસ કરાવવામાં આવે છે; ધર્મની કેઢવણી પણ પોતાના ધર્મપરત્યે હમેશાં આપવામાં આવે છે, અને વેપાર, રોજગાર અગર હુન્નર કામમાં પ્રવીણ થયા પછી પોતાનું ગુજરાન સારીરીતે ચલાવી શકે, ત્યારેજ તેમને પ્યાંથી મુક્ત કરવામાં આવે છે. આવા એક ઉપયોગી યાત્રાને ઇટલે મનુષ્યની પાંજરાપોલને મદદ કરવી, એ દરેક જીવદયા પ્રતિપાલ જૈનની ધાર્મિક ફરજ છે. સારા ધર્મરાગી જૈન પોતાની શ્રદ્ધા પ્રમાણે આ યાત્રાને મદદ કરવા માં નહીં પાડે, એવી આશાથી આ નમ્ર અરજ કરવામાં આવી છે. આ યાત્રાને મદદ કરનાર માણસને જીવતદાનનું, અન્નદાનનું, વસ્ત્રદાનનું અને વિદ્યાદાનનું મહત્ પુણ્ય પ્રાપ્ત થાય છે, એથી વિશેષ પુણ્ય બીજું કયું? ગમે તેટલી નાનામાં નાની બક્ષીસ તેમાં કબુલ કરવામાં આવે છે. અત્રે પધારેલા દરેક સંભાવિત ગ્રહસ્થને ગ્લાન વિગ્રિતિ કરવામાં આવે છે કે, તેઓએ કૃપા કરીને આ યાત્રાની મુલાકાત લેવી, અને તે યાત્રા વિષે તમામ ગ્રહસ્થોને વાકેફ કરી જેટલી બને તેટલી મદદ આપવી અને અપાવવી. એ યાત્રાનું મકાન ગ્રાંટરોડ ઉપર પવન પુલની પાસેજ છે. "

તે પછી રીસેપ્શન કમીટી તરફથી રૂપિયા એક સો, બાબુ રાય બદ્રીદાસ બહાદુર તરફથી રૂપિયા પચીસ અને મી. મનસુખભાઈ તલકચંદ તરફથી રૂપિયા પચીસ આપવાનું જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. તે ઉપરાંત બીજાઓ બોલવા જતા હતા, પણ મી. પરમાર તથા મી. મોહનલાલ પુંજાભાઈ તરફથી સુચના કરવામાં આવી હતી કે જેઓને રૂપિયા આપવાના હોય, તેમણે મી. હેમચંદ અમરચંદને લખી મોકલવું. તે પછી એ બાલકોને બહાર લઈ જવામાં આવ્યાં હતાં.

મી. લાભશંકર લક્ષ્મીદાસનું પશુચરિત્ર વિષેનું ભાષણ.

કોનફરન્સનું કામ ચલાસ થયા પછી, જૈન માર્કેટને ચાસ અનુકુળ થઈ પડે એવા વિષયો ઉપર આપવામાં આવેલાં ભાષણોમાં મી. લાભશંકર લક્ષ્મીદાસે પશુચરિત્ર વિષે નીચેનાં ભાષણ આપ્યું હતું:—

“દયાળુ સાહેબો, માત્ર હિંદુસ્તાનમાં જ નહીં પણ આખી દુનિયાનાં કોઈકે દુઃખી જનાવરો માટે હું આપ આગળ અપીલ કરવા આવ્યો છું, અને આપની જગપ્રસિદ્ધ જીવદયાનો જ્યારે હું વિચાર કરું છું, ત્યારે મારા મુઠાં અસીલો ઉપર દરરોજ જે અનેક જાતનો ત્રાસદાયક જુલમ ગુજરે છે, તે જેમ બને તેમ અટકાવવાને આપ યત્ન કરશો એવી મારી જાત્રી થાય છે. વીંસે-વંસન, માંસાહાર, શિકાર, પશુચરિત્ર, પીછાંવાળી ટોપીઓ, કચકડાની વસ્તુઓ વિગેરે વિગેરે માટે જે મયાનક ઘાતકીપણું રાક્ષસરૂપી માણસો, વિચારાં વાચાવગરનાં નિરાધાર પશુ-પક્ષિઓ ઉપર ગુજારે છે, તેનો મેં અભ્યાસ કરેલો છે, અને તે મહાપાપ જેમ બને તેમ નાબુદ કરવા, અને દયાનું જ્ઞાન જેમ બને તેમ ફેલાવવા મેં મારી જીંદગી અર્પણ કરી છે, અને મારો એ હેતુ પાર પાડવા માટે હું આપની મદદ માગું છું.

આજે પશુચરિત્રના એક જ મહાપાપ તરફ આપનું ધ્યાન ઝેંચું છું. સન ૧૮૯૬ ના જુન માસના થીઓસોફિસ્ટમાં નીચે પ્રમાણે મારા વાંચવામાં આવ્યું:—

“A Brahmin gentleman well-known in Madras writes to the Editor of the ‘*Madras Mail*,’ as follows:—There is a class of Brahmins who annually offer animal sacrifices in the belief that, their scriptures require them. Such sacrifices have, of late, become very numerous.” In offering goats they are killed by a slow process of excruciating torture, which is or should be revolting to human nature.....At Kumbakonam, such a sacrifice is being performed now, and a Brahmin agent would be able to be present at the scene and furnish a correct report of what takes place there.”

નામદાર સરકારને અરજી.

ઉપર પ્રમાણે હકીકત વાંચીને મેં નામદાર હિંદુસ્તાનની સરકારને તા. ૧૧ મી જુન સને ૧૮૯૯ ને રોજ અરજી કરી કે, પશુચરિત્ર મહાપાપ બંધ કરવા મહેરબાની કરવી, અને તે તારીખથી નામદાર સરકાર સાથે મારે એ બાબત જે પત્રવ્યવહાર ચાલ્યો છે, તે એક ચોપાનીયાના આકારમાં છપાવી આજે આપ સન્મુખ રજુ કરું છું. તે ઉપરથી આપ જોશો કે, હિંદુસ્તાનની સરકારના સને ૧૮૯૦ ના ૧૧ મા કાયદાની ૧૧ મી કલમ પ્રમાણે ધર્મને નામે વિચારાં મુઠાં જનાવરોને, ગમે તેવી ઘાતકી રીતે રીંઘાવી રીંઘાવીને મારવાની કાયદાથી છુટ છે; અને તે છુટનો લાભ લઈ જે રાક્ષસી કામો થાય છે, તેનો એક બીજો દાખલો રજુ કરું છું.

પશુચરિત્ર કેવી રીતે થાય છે ?

મી. પ્રભાશંકર અણિંદર્જી નામના જુનાગઢના એક બ્રાહ્મણ ગૃહસ્થે, ગયા જાનેવારી માસમાં બનારસમાં પશુચરિત્ર યથેલો તેનો લેખિત રીપોર્ટ મને આપેલો છે. તેમાં તેઓ લખે છે

કે:—“ હવે પશુમરણના વિધિયજ્ઞમાં વસેલ બ્રાહ્મણના કહેલ હેવાલ ઉપરથી નીચે પ્રમાણે જણાવું છું:—

‘પ્રથમ આ પશુનું વેદિક મંત્રથી પૂજન કરી, તેના શરીરના દરેક અવયવમાં દેવતાનું આવાહન કરી, પછી તેને વધ્ય ઓરડીમાં મોકલી, તેમાં તેના ચાર પગ બાંધી, તેના મોઢામાં શાલ્ક ભરી ને પછી તેનું મોઢું ખુબ શીંકલી, તેને શુદ્ધ બ્રાહ્મણો પાસે કળકની પેઠે ખુબ ગુંદાર્વા ગત-પ્રાણ (લગભગ મરેલા) જેવું કરી, પછી જરા હાલતું હોય તે વખતે તેના શરીરના નોખા નોખા અવયવોના કટકા કરી, બહાર લાવી હોમની ક્રિયાના ઉપયોગમાં લે છે.’

તા. ૨૧ માહે નવેમ્બર, સને ૧૮૯૯ ના “Advocate of India” માં નીચે પ્રમાણે છાપ્યું છે:—

“RELIGION vs. BRUTALITY.

“Eight Hindus of Bhovanipore were charged at Alipore with cruelty to a boar. It was stated that the accused on the last day of their Chota Pooja tied the four legs of a boar, and set a large number of bullocks to kill it by goring as it passed them. They believed that the man whose bullock killed the boar, would have a lucky year. As the affair was going on, the police informed the agents of the S. P. C. A., who arrested the accused. The men in defence stated that the practice was part of their religion, and that it had existed from time immemorial. They were fined Rs. 25 each, in default one month's rigorous imprisonment each.”

ए केसनी हकीकत नामदार हिंदुस्ताननी सरकारने लखी मौकलतां में ता. ९ मी जाने-वारी सने १९०० ने रोज जणाव्युं हतुं के:—“In my humble opinion the conviction was illegal under section 11 of the Anti-cruelty Act, which runs as under:—

‘Nothing in this Act shall render it an offence, to kill any animal in a manner required by the religion and religious rites and usages of any sect, tribe or class.’

• Nobody would have been more sorry than myself, had the wicked accused escaped without punishment; and my only object is to submit to Government, cases of horrible cruelty that may be committed with impunity under the said section.”

નામદાર સરકારના દયાલુ અમલદારો ૧૧ મી કલમથી કેવા લાચાર બને છે, તેનો એક દાખલો તા. ૨૧ મી મે સને ૧૮૯૭ ના ‘ઝાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા’ માં નીચે પ્રમાણે આપ્યો છે:—

“Owing to the cruelty exhibited in the sacrifice of large numbers of buffaloes at Toda funerals, on the Nilgires, Mr. Tremcheere, the Dis-

trict Magistrate issued orders limiting the number, allowed to be killed at these funerals. Against this order, the Todas, through their advocate Mr. T. S. Sidney, appealed to Government, who has now ruled that the interpretation put upon the existing orders by the District Magistrate, is correct and that the number of animals to be sacrificed at any one funeral should be restricted to two, whatever may be the number of Todas in connection with whose decease the kedu is held."

આ ઉપરથી આપ સેહેજ જોઈ શકશો કે સને ૧૮૯૦ માં પ્રાણીરક્ષક ધારાની ૧૧ મી કલમ મુજબ ટોડા લોકો તે બે પ્રાણીને ગમે તેવી ત્રાસદાયક રીતે રીંઘાવી રીંઘાવીને મારે, તોપણ તે અટકાવવાને નામદાર સરકાર અશક્ત છે. દયાલુ અમલદારો, બહુ ત્યારે વધ થતાં જનાવરોની સંખ્યા ઓછી કરી શકે; બાકી તે સિવાય તો ધર્મને નામે બિચારાં નિર્દોષ અને નિરાધાર પ્રાણીઓ ઉપર ગમે તેવો જુલમ ગુજારવામાં આવે, તોપણ તે અટકાવવાની તેઓને સત્તા નથી.

લૉર્ડ બેન્ટિકની રાજનીતિ.

'Rulers of India' Series માં લૉર્ડ વિલિયમ બેન્ટિકનું જન્મચરિત્ર પ્રસિદ્ધ થયું છે, તેમાં નામદાર ઇંગ્રેજ સરકારની નીચે પ્રમાણેની રાજનીતિ જાહેર કરી છે:—

"But a solemn and imperative duty rests upon us to put an end to cruel and brutalizing acts, wherever committed under our jurisdiction, and for these we cannot allow either religion or long usage to be an excuse or a safe-guard."

સદરહુ પૉલીસીનો અમલ કરી નામદાર સરકારે સતિનો મહા પાતકી રિવાજ વંધ કર્યો છે; અને તે વચ્ચે હિંદુ ધર્મશાસ્ત્રોમાં પશુચર્ય કરવાને ગમે તેટલું લખેલું હોય, તોપણ તેવા યજ્ઞોમાં બિચારાં જનાવરો ઉપર જે ત્રાસદાયક ક્રૂરતા વાપરવામાં આવે છે, તે ધ્યાનમાં લઈ તેવા યજ્ઞો કાયદાથી વંધ કરવા નામદાર હિંદુસ્થાનની સરકારને આખી જૈનકોમ તરફથી અરજી થવાની કેટલી જરૂર છે, તે વિષે લંબાણથી વિવેચન કરવાની જરૂર નથી. નામદાર સરકારની ૫ દયાલુ પૉલીસીનો અમલ એક રીતે જનાવરોના રક્ષણ માટે થઈ ચુક્યો પણ છે. સને ૧૮૯૭ માં કલકત્તામાં એક નાછળે જીવતાં કરચલાંના પગના પગે ઘેંચી કાઢ્યા હતા તથા તેમની પીઠ તોડી હતી, તે માટે કલકત્તાના ચીફ પ્રેસીડેન્સી માજીસ્ટ્રેટે તેણીને રૂપિઆ ૨૦૦ નો દંડ કર્યો હતો. તે સામે હાઈકોર્ટને અપીલ કરવામાં આવી હતી, તેનો ઠરાવ આપતાં નામદાર જસ્ટીસ વીલ્કીન્સને નીચલી કોર્ટે કરેલો દંડ બહાલ રાખ્યો હતો, અને તેમ કરતાં જણાવ્યું હતું કે:—

"Then it has been urged before us that, if this conviction be upheld, the effect of it will be to put an end to a trade which has been in existence from time immemorial, and furnishes a means of existence to a large body of persons. I fear that this is a consideration which cannot be allowed to affect us"

ए प्रमाणे संख्याबंध लोकोना गुजराननुं साधन तुटी गयुं, तेनी पण दरकार नहीं करतां जनावरो उपर थतुं घातकीपणुं अटकाववानी नामदार सरकारे पोतानी फरज विचारी छे; अने तेथी जो आम पशुयज्ञनां भयंकर कामो नामदार सरकारने समजावशो तो जरूर आपनी अरजीमां फतेह पामशो; अने एवी अरजी करवाने आप तैयार थशो, त्यारे हजारो दयाळु युरोपियनो, पारसीओ, मुसलमानो, अने हिंदुओ एके अवाजे आपने धन्यवाद देशे तथा आपनी फतेह ईच्छशे, एवी मारी खात्री छे. गया जानेवारी मासमां बनारसमां जे पशुयज्ञ थयो हतो, तेमां मी. प्रभाशंकरना रीपोर्टमां जणाव्या प्रमाणे आशरे रु. १२०००) नो खर्च थयो हतो. दयाळु भाईओ ! एक आवुं काम करवाने ज्यारे एकज शरसे बार हजार रुपीआ खर्च्या छे, त्यारे तेवुं महा पाप स्थळे स्थळे ने वर्षे वर्षे थतुं अटकाववानुं महा पुन्य करवानुं माथे लेवा, शुं आपणामांथी कोई वीर पुरुष बहार पडी पोतानी जींदगीनुं सार्थक नहीं करशे ?

कमीटी नीमवानी जरूर छे.

आवती त्रीजी कॉन्फरन्स भराय ते पहेलां पशुयज्ञनुं महा पाप कायदाथी अटकाववा माटे आप एक खास कमीटी नीमशो. तेने माटे नामदार हिंदुस्ताननी सरकारने अरजी करवा तथा आपणे मागीए तेवो कायदो पसार थाय, त्यांमुधी आपणी वकीलात करवा एक नामीचा बारीष्ठरने रोकशो. अंग्रेजी तेमज देशी छापामां पशुयज्ञनुं महापाप उघाडुं पाडवानी गोठवण करशो. नामदार वॉईसरॉय साहेब पासे रुबरु अरज करवा आपना आगेवान गृहस्थोनुं डेप्युटेशन मोकलशो. ठेकाणे ठेकाणे पशुयज्ञ विरुद्ध भाषणो करावी, ते महापाप सामी प्रजानी दयानी न्यागणी जागृत करशो, अने तेवा राक्षसी यज्ञो करवानी कायदाथी बंधी थाय त्यांमुधी तेना सामे अरज चालुज राखशो, आवी मारी आपने नम्रतापूर्वक विनंति छे.”

आ स्थळे मि. मोतीलाल जमनादासे पण असंस्कारक विवेचन करी सभानुं दिलरंजन कर्यु हतुं.

मी. बहेरामजी पांडेनुं भाषण.

मी. बहेरामजी लीमजी पांडे नामना फळाहारी पारसी गृहस्थे बाद जणाव्युं के, “ जीव-दया संबंधी बोलवानी छुट आपे आपी ते माटे हुं आपनो उपकार मानुं छुं. सृष्टिनी आदिमां मनुष्यनी साथे जानवरो तथा वनस्पति पण पैदा कीधी, तेनो हेतु अत्रेए होई शके के तेओ एक बांजाने सहायता करे, नहीं के हनन करे. आप जैनेओ यांजरापोळ उभी कीधी छे, अने ते पाछळ तमोए हजारो रुपीआ भेगा कीधा छे; परंतु मने कहेवा देशे के तेनो जोईए तेठलो फायदो थयो नथी. पुरो फायदो करवा माटे तेनो बधु सारो वहीवट करवामां आववो जोईए. वळी फळाहारनो प्रसार करवा माटे इंग्लंड खाते प्रगट थुतां तेनी हिमायत करनारां पुस्तको तथा चोपानीयां मंगाववां जोईए, तथा तेनी लायब्रेरी उघाडवी जोईए. ” आगळ चालतां मी. पांडेए जणाव्युं के “ छेला दुकाळने लीधे लाखो जानवर मरण पामवाथी तेओनो भाव बधी गयो छे, तेथी खेडुतो पुरती संख्यामां ते खरीदी शकता नथी. सैमो जीवदया करीने केदलां पशुओनी

સંખ્યા બચાવી શકશો ? બહુજ થોડી. ” શ્રોતાજનોને યોગ્ય લાગે તો તે માટે માફ માગી મી. પાંડેએ જણાવ્યું કે “ સ્વચ્છ જીવદયા કરવા માટે જૈનોએ પોતાની હાલની રીતિમાં સંગીન ફેરફાર કરવો જોઈએ. ” બાઈ સાકરબાઈ દીનશા પીટીટવાળી જાનવરોની હોસ્પિટલ, મુંબઈની ગૌરક્ષક મંડળની બોરીવલી શાંતેની ગૌશાળા વિગેરે શાંતને જૈનો તરફથી મદદ મળી નથી, તે માટે વક્તાએ દિલગીરી બતાવી હતી અને જીવરક્ષા સંબંધી ચોક્કસ નિયમો કોન્ફરન્સની કમીટી ઘડી કહાડશે, એવી અંતમાં મી. પાંડેએ આશા બતાવી હતી.

મી. રેવાશંકર જગજીવન શ્રવેરીનું ભાષણ.

“આ કોન્ફરન્સના બીજા દિવસની બેઠકમાં જે ઠરાવો પસાર કરવાના હતા, તેમાં જીવદયાના સંબંધના ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર થયેલા છે, જેમાં જીવદયાના સંબંધમાં યોગ્ય વ્યવસ્થા કરવાનો ઠરાવ છે, તેને અંગે હું બે શબ્દો બોલવા માગું છું. “જીવદયા” એ શબ્દનો અર્થ જૈનની ભાષામાં બહુ વહેંચાઈ વિસ્તારવાળો છે. નિરાધાર મનુષ્યોને જે જે પ્રકારે આધાર આપવો જોઈએ, તે તે પ્રકારે આધાર આપવો વિગેરે બાબતો જીવદયામાં સમાઈ જાય છે, અને તેના સંબંધમાં જે કંઈ બોલવું જોઈએ, તે બોલાઈ ચૂક્યું છે. હું આ જગોએ જે કહેવા માગું છું તે એ છે કે, આપણા લોકો જીવદયાના કામમાં હજારો અને લાખો રૂપિયા ખર્ચે છે, કોઈપણ જીવનું રક્ષણ કરવું તે પોતાના પ્રાણ સમાન ગણે છે, અને તેને માટે પોતાનાથી જેટલો બને તેટલો પ્રયત્ન કરે છે; પણ હાલના જમાનાને બંધ બેસતા જે રસ્તાઓ છે, તે રસ્તાઓ બરાબર ધ્યાનમાં નહીં હોવાથી, જેટલો પૈસો ખર્ચાય છે, તેના પ્રમાણમાં જીવનું રક્ષણ ઘણુંજ ઓછું થાય છે.

જીવનું રક્ષણ કરવાના રસ્તા.

ત્યારે આ જગોએ એ સવાલ ઉત્પન્ન થાય છે કે, ખર્ચ ઓછું થાય અને જીવનું રક્ષણ વિશેષ થાય, તેવા શું રસ્તા છે ? આપણા દેશમાં મુખ્યત્વે કરીને ગાયો, મેંશો, ઘેટાં, બકરાં વિગેરે પ્રાણીઓનાં મોટાં ઢોળાંઓ ભરવાડ સ્વામીના કબજામાં હોય છે. આ જાત અહિંસક છે, એટલે પ્રાણીઓની હિંસા કરતી નથી, અને માંસાહારી નથી, અન્નપાત્રે પાલન કરે છે. આ જાતના લોકોનો મોટો ભાગ પોતાની જીંદગી પોતાનાં જનાવશેની સાથે જંગલમાં ગુજારે છે; અને તેઓ જંગલમાં રહી લગભગ જંગલી સ્થિતિમાં હોય છે, અથવા બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો અજ્ઞાન હોય છે. વળી તે જાતનો મોટો ભાગ ગરીબ સ્થિતિમાં હોય છે. આ લોકોને કસાઈઓ વિગેરે હિંસક વર્ગ તરફથી પૈસાની મોટી રકમો મળવાથી, તે પોતાનાં અવાચક નિર્દોષ પ્રાણીઓને પૈસાના ભોગે તેવા લોકોને હવાલે કરે છે.

જૈનો જીવદયા પ્રતિપાલ કહેવાય છે. તે લોકોના પ્રતિનિધીઓ મુંબઈમાં એકત્ર થઈ હોવાથી, તે અવાચક પ્રાણીઓ પોતાના તરફથી વગર આમંત્રણે મુજરાત, કાઠીઆવાડ તરફથી

એક પ્રતિનિધી મોકલ્યો છે. આ હકીકત જણાવતાં દરેકને એવી જિજ્ઞાસા થશે કે આ વાત શું સચી છે? અને તે કોણ છે? પ્રથમ હું આપ સાહેબોને જણાવું છું કે, તે આવનાર ગૃહસ્થ તેનો પ્રતિનિધી છે એ વાત તો સત્ય છે, જેને હું આપ ગૃહસ્થના સમક્ષ રજુ કરું છું. આ શસ્ત્ર તે ભરવાડ રબારીનો ધર્મગુરુ છે. તેની કાઠીઆવાડમાં ગઢડા પાસે આવેલા રોહીશાઝા નામના ગામમાં ધર્મશાઝા છે, અને ત્યાં દરવર્ષે ભરવાડ રબારીઓ વિગેરેનો મેલો ભરાય છે. આ માણસે પોતાની જીંદગી આવાં અવાચક પ્રાણીઓનું રક્ષણ કરવામાં અર્પણ કરેલી છે. તે લગભગ દસ વર્ષથી અન્નાહાર લેતા નથી, પળ. પોતાની જીંદગી ફઝાહાર ઉપર નિભાવે છે. એક વર્ષ આ અવાચક પ્રાણીઓના રક્ષણ અર્થે છાશ ઉપર પોતાની જીંદગી ટકાવેલી, અને તે પછી ભાવનગર, ગઢડા વિગેરેના મહાજને તેને છાશને બદલે ફઝાહાર કરાવ્યો. આ ભક્ત અવાચક પ્રાણીઓનું રક્ષણ કેવી રીતે કરે છે? તેના સેવકો મોટી કિંમત લઈ કસાઈ વિગેરેને જીવો આપતા, તેને માટે તેમને ધર્મનો બોધ આપ્યો; અને તેને લીધે પોણા બસો ગામના ભરવાડ રબારીઓએ એવી પ્રતિજ્ઞા કરી કે, હિંસા કરનાર તરફથી આપણને ગમે તેટલો પૈસો મળે, તોપણ આપણે તેને પ્રાણીઓ વેચાણ આપવાં નહીં, અને તેના રક્ષણ કરનારાઓને જુજ કિંમતે પણ આપવાં. આવી રીતે થવાથી કેટલા જીવો હિંસકોના હાથમાં જતા અટક્યા હશે, તેનો આપ સાહેબો યિચાર કરશો.

આ ભક્તને આવા જીવોના રક્ષણની સહાયતા અમદાવાદવાળા શેઠ મનમુખભાઈ તથા ભાવનગરવાળા શેઠ કુંવરજી આણંદજીએ આપેલી. હાલમાં આ ભક્તના એક સેવક પાસે આશરે ચૌદસેં ઘેટાં બકરાંઓ હોવાથી તેને માટે “શેઠ મનમુખભાઈ મુંબઈમાં છે, તેમની પાસે જઈ આનો બંદોબસ્ત કરી આવું” એમ ધારી ભક્ત મુંબઈ આવ્યા. મઠી તેમને માલુમ પડ્યું કે શેઠ મનમુખભાઈ અહીં નથી પણ અમદાવાદ છે; તેથી નિરાશ થઈ ભક્ત પાછા જવાને તૈયાર થયા. દરમિયાન તેમનું અનાયાસે મારી પેઢી ઉપર પધારવાનું થયું, અને તેની જીંદગીનું વૃતાંત સાંભળી, આ જૈન કોન્ફરન્સમાં અવાચક પ્રાણીઓના પ્રતિનિધીની કાંઈ દાદ સંભળાશે એમ ધારી, મેં આ ભક્તને અહીં રોક્યા, જે આપણી સુમક્ષ રજુ છે.

આ ભક્તને આપણી સુમક્ષ રજુ કરવાનો અને આ હકીકત વતાવવાનો હેતુ એ છે કે, મેં આપ નામદાર સાહેબોને પ્રથમ વતાવ્યું તેમ, આપણા જૈનભાઈઓ જીવદયામા કામમાં લાગેલા રૂપિયા ખર્ચે છે, પણ તેના પ્રમાણમાં જીવદયા બહુજ ઓછી થાય છે; માટે જો આવે રસ્તે જીવનું રક્ષણ કરવામાં આવે, તો ઓછે ખર્ચે વધારે જીવનું રક્ષણ થઈ શકે.

સ્વર્ચના પ્રમાણમાં લાભ કેમ મેળવાય ?

ઘેટાં, બકરાં વિગેરેનું પાલણપોષણ કરવાની બરાબર વ્યવસ્થા હોય, તો તેના સ્વર્ચના પ્રમાણમાં લાભ રહે છે. ઘેટાં, બકરાંના એક હજાર અર્થવાં પાંચસેના ટોંઠાને બે ભરવાડ સંભાળી શકે છે, તે વગડામાં ચરી ખાય છે, અને દરેક ઘેટું વર્ષ દેહાડે લગભગ એક રૂપિયાનું ડન આપે છે. આ રીતે જોતાં ઓછા સ્વર્ચમાં હજારો પ્રાણીઓનું રક્ષણ થઈ શકે...

આપણા દેશનું પ્રથમનું બંધારણ જોઈએ છીએ, તો લોકોમાં અમક્યનો પરિચય, પ્રમાણમાં બહુજ ઓછો હતો; પણ હાલના કાલમાં આ હલંકા ધોરાકની ચીજ મલવાની સહેલાઈ અને સસ્તાઈ વધી પડી છે, તેથી તે ચીજ ધાનારી ગરીબ માણસોને પણ, અનાજ અને ફઝાદિકની

મગવડ છતાં, તેવાના ભોગે પ્રાણીઓનો વધ થાય છે. પરંતુ આપણા દેશમાં જે લોકોના હાથમાં આ જીવોનો મોટો જથ્થો છે, તે લોકોને પોતાના યથાર્થ માર્ગ સમજાવ્યા હોય, તો હિંસકના હાથમાં આવા જીવો પ્રમાણમાં ઓછા જાય, અને તેને લીધે તે चीज મોંઘી મઠવાથી કેટલાક ગરીબ લોકો તેનો ઉપયોગ કરી શકે નહીં, અને તે કારણથી અનાજ ઉપર સેહેજે પોતાનું ગુજરાન કરતા થાય. એક માણસ પોતાની જીંદગીમાં અમક્ય ન ખાય, તો તેને અર્થે તેની જીંદગી સુધીમાં કેટલા જીવનો વધ થતો અટકે ? તો ઘણા ગરીબ માણસોને આ વસ્તુ મોંઘી મઠવાથી એકંદરે કેટલા જીવનું રક્ષણ થાય; તેનો આપ સાહેબો ધ્યાન કરશો.

બંધારણની યામી.

આજે પળ કેટલાક અનાર્થ મુલકના વતનીઓને ગમે તે चीज મળે તે મુકે નહીં, એવા મુલકોમાં પળ તે चीजો ગરીબને નહીં મઠવાથી પોતાનું ગુજરાન પટેટા વિગેરે ઉપર ચલાવે છે; તો આપણા દેશમાં ઉપર વતાવ્યાં તેવાં સાધનો આપણા હાથમાં છતાં આપણા બંધારણની યામીને લીધે આપણે તેનો યોગ્ય લાભ મેળવી શકતા નથી.

વિલાયતના લોકોમાં અમક્ય યાવનો પ્રતિબંધ નથી, પળ ત્યાંના લોકોમાં હાલના જમાનામાં કેટલાક એવા વીરત્તનો નીકળ્યા છે, કે તેઓને માંસાહાર માણસાઈના નિયમથી ડાહ્યા લાગવાથી તેનો યાગ કરી, વેર્જીટેરિયન ઇટલે અન્નફલ યાનાર થયા છે; અને એના સંબંધમાં કેટલાક પરોપકારી પુરુષો પોતાના લાચો યુધિયા અર્પણ કર્યા છે. એ લોકોની જીવ-રક્ષણ તરફ ઇટલે સુધી લાગણી છે કે, જનાવરમાંથી પેદા થતી કોઈપણ चीज, ગાયનું દુધ, વી અને ચામડાના જોડા સુદ્ધાં પળ નથી વાપરતા. મતલબ જનાવરની કોઈપણ चीज માણસને વાપરવા લાયક નથી, એવી લાગણી ધરાવે છે. આવા લોકોમાં જે સોસાઈટી વિગેરે છે, તેની સાથે સંબંધ રાખવો, તેથી વાકેફ થતા રહેવું, અને તેના ડાહ્યાઓ આપણા દેશમાં લોકોને સમજાવી લોકોનું વલણ બદલાવવું. આનો પ્રયાસ જો સતત જારી હોય, તો ઘણા જીવોની વૃત્તિઓમાં ફેરફાર થાય, અને તેને લીધે તે લોકોને ભોગે હજારો પ્રાણીઓનું રક્ષણ થાય.

પારસીઓનું અન્નફલના યોરાક તરફનું વલણ.

મુંબઈમાં પારસી કોમના કેટલાક પરોપકારી પ્રહસ્થોનું વલણ અન્નફલ તરફ વળેલું આપણે જોઈએ છીએ. ‘ઑલવેલ્સ વાગ’માં થોડા રોજ ઉપર પારસી વેર્જીટેરિયનોનો એક મોટો મેઝાવડો થયો હતો, અને તેમાં અન્નફલ તરફ પસંદગી અને માંસાહાર તરફ સક્ત વિરુદ્ધ લાગણી વતાવી હતી, તે જે સાહેબો છાપાં વાંચ્યાં હશે તેમના જાણવામાં હોવું જોઈએ. જે લોકો માંસાહારી છે, તેમાંના કેટલાક લોકોની અંતરની લાગણી તે તરફ તિરસ્કારવાળી હોય છે, અને તેને લીધે તે માંસાહાર છોડી દે છે; પળ પાછળથી કેટલીક જોગવાઈની યામીને લીધે, ઇટલે કે ઘરમાં કોઈ રાંધનાર ન મળે, તેવી चीजો રાંધવાનો મહાવરો નહીં, યોરાક બરાબર રાંધાય નહીં, એવી મુશ્કેલીઓ અથવા કોઈ વચ્ચે અનિયમિતપણાથી તબીયત વગડે તેને લીધે, વિચારા અન્નફલ ઉપર દોષ આપી પાછા લૂપટાઈ જાય છે. તો આવા લોકોની સાથે સંબંધ રાખી જે જે મુશ્કેલીના સ્થાનો તેમને જણાતા હોય, તેને માટે આપણાથી જે રીતની મદદ કરાતી હોય, તે રીતે મદદ કરતા ઘણા લોકોની વૃત્તિ અન્નફલાંહાર તરફ ચોંટી રહેશે. હું સાંતાક્રુઝમાં રહું છું. એક વચ્ચે રેલવે

તેનમાં એક પારસીના મોબેદજી ઇટલે ધર્મગુરુ મને મળ્યા તેની સાથેની વાતચીતમાં “હું અમારા ધર્મનો ડંડો અમ્યાસી છું, અમારા ધર્મપુસ્તકોમાં કોઈપણ જગોએ માંસાહાર ખાવાનું લખ્યું નથી; હું જોકે જન્મથી માંસાહારી હતો, પણ જ્યારથી મારી યાત્રી થઈ કે પારસીધર્મમાં તે વાત મુદ્દલ લખી નથી, તે વખતથી મારો માંસાહાર તરફ તિરસ્કાર થયો અને અન્નપાત્ર તરફ વૃત્તિ બંધાઈ; પણ મારે એ સંબંધમાં બહુ મુશ્કેલીઓ વેઠવી પડેલી. ઘરમાં કોઈને અન્નપાત્રનો ધોરણ આવડે નહીં, ઘરનાં તમામ માણસો વિરુદ્ધ છતાં રસોઈનું કામ મેં જાતે કરી, મારી મુશ્કેલીઓ વડાવી, અને આજે મારાં છોકરાં છૈયાં અન્નાહાર ખાતાં થયાં છે. અમારી નાતમાં માંસાહારનો પરિચય વધારે હોવાથી, અમે કોઈ સગા કે દોસ્તને ત્યાં જમવા ન જઈએ તો નાત બહાર જેવા લાગીએ છીએ.” બીજા વે પારસી ગ્રંથોએ વાતચીતમાં જણાવ્યું કે, “અમો લોકોને જોકે માંસાહાર તરફ તિરસ્કાર છે, અને વેજીટેબલ તરફ પ્રીતિ છે, પણ જો અમને અન્નપાત્રહારની જોગવાઈ મળે તો અમારા ઘરમાંથી એ ચીજ કાઢી નાંખવાને અમે બહુજ ઇતેજાર છીએ.” મારા એક હિંદુ મિત્રે તેને રસોઈના પુરા પાડવાનું વચન આપ્યું. આવી રીતે એ લોકોની અન્નપાત્ર તરફ લાગણી છતાં, કેટલાક સંજોગોને લઈને તેઓ પોતાનો ધોરણ છોડી શકતા નથી. તેના સંબંધમાં તે લોકોને માટે સગવડવાળા રસ્તાઓ કરવાથી, ઘણા માણસો માંસાહાર તરીકે અન્નપાત્ર ખાતા થશે, અને તેને લઈને હજારો અવાચક પ્રાણીઓનું રક્ષણ થશે, અને તમારા કર્તવ્ય પ્રમાણે તેથી તમે મોટું પુન્ય મેળવશો.

યુરોપથી આવતી જળશોની સંબંધમાં રાખવાની તપાસ.

હાલના કાળમાં કેટલીક ચીજો યુરોપ વિગેરે દેશોમાંથી આવે છે, તે જાનવરને મારીને તેના અવયવોની બનાવવામાં આવે છે. તેના સંબંધમાં આપણા લોકોની પુરેપુરી માહિતી નહીં હોવાથી તેવી ચીજો વાપરે છે. હજારો પક્ષીઓના ભાગે બદલ પીંછાઓની ટોપીઓ બનાવવામાં આવે છે, કચકડા જેવી ચીજો કાનના જેવા પ્રાણીને મારી બનાવવામાં આવે છે, રેશમ જેવી ચીજ કોશ્ટા નામના જીવને ગરમ પાણીમાં બોળી, તેમાંથી રેશમ કાઢી બનાવવામાં આવે છે, મીઠાઈ જેવી ચીજો ચરબીમાંથી બનાવવામાં આવે છે, સાબુઓમાં ચરબી નાંખવામાં આવે છે. આવી ચીજો-પ્રાણીના આંગણોમાંથી બને છે, એમ જો આપણા લોકોના સમજવામાં સ્વચ્છતા આવે તો, તેથી આપણા લોકો એવી તીવ્ર લાગણીવાળા છે કે, તેનો એકદમ ત્યાગ કરે. તેવા વિષયોમાં આપણા લોકોને પુરેપુરી માહિતી રહે, તેવા ઉપાયો યોજાવા.

મારા મિત્ર મી. મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી જે સાઉથ આફ્રિકામાં આપણા ઇન્ડિયનોના પ્રતિનિધી છે, અને જેણે આપણા ઇન્ડિયનોના હિતને માટે પોતાનું તન, મન, ધન અર્પણ કર્યું છે, તે એક વખત કલકત્તા તરફ મુસાફરી કરતા, ત્યારે એક રેશમ બનાવવાનું કારખાનું જોવા ગયા. જીવતા કીડાઓને ડકડતા પાણીમાં નાંખી તેમાંથી રેશમ બનાવવામાં આવે છે, એવી ક્રિયા જોઈ તેમને ઇટલો બધો તિરસ્કાર લુટ્યો કે, તેમણે પોતે તથા પેલાના ઘરમાં રેશમી ચીજો વાપરવાનો ત્યાગ કર્યો.

એવી રીતે જ્યારે આપણે આપણા લોકોને જીવહિંસાનું સ્વરૂપ સમજાવીશું, ત્યારે તે લોકો પોતાની મેળે એ વસ્તુઓનો ત્યાગ કરશે, અને તેને લઈને હજારો પ્રાણીઓનું રક્ષણ થશે.

જે રાજાઓ પોતાના રાજ્યમાં અમુક જીવો મારવાનું બંધ કર્યું છે, જે રાજાઓ પોતાના રાજ્યમાં અમુક વચ્ચે જીવો મારવાનું બંધ કર્યું છે, તે કામમાં તમારાથી બને તેટલી સહાયતા તથા ધન્યવાદ આપો. જે રાજ્યમાં જૈન પ્રજા વસે છે, તે રાજ્યને બીજા રાજ્યના દાગલો બતાવી, પોતાના રાજ્યમાં આવી રીતે જીવનું રક્ષણ કરવાને તમારાથી બને તેટલી વગ વાપરો. દશેરા જેવા દહાડામાં ઘાતકી રીતે પશુવધ થતો કેટલાક દયાલુ રાજાઓ અટકાવ્યો છે, અને કેટલેક ઠેકાણે થાય છે; તેના તરફ તમારાથી બને તેટલી વગ ચલાવી, તેવા રાજાને બીજા રાજાઓનો દાગલો દેઈ, તેવી રીતે ઘાતકીપણું અટકાવવા પ્રયત્ન કરો.

જે લોકો જીવદયાના કામમાં પોતાનું તન, મન, ધન અર્પણ કર્યું છે, જેવા કે મી. કરશનજી, મી. લાભશંકર, તેવાને તમારાથી જેટલી બની શકે તેટલી મદદ આપો.

જીવનું રક્ષણ કેવા ઉપાયો યોજવાથી થઈ શકે તથા તે થોડા ખર્ચમાં થઈ શકે, એ વિષેના ટુંક વિચારો મેં મારી અલ્પમતિ પ્રમાણે બતાવેલ છે, તે ફક્ત ભાષણના રૂપમાં બતાવી દેવાને બતાવ્યા છે એમ આપ સાહેબો સમજવાનું નથી; પણ આવા મહત્ત્વ મેળાવડાની જે તક મળી છે તેનો સર્વે ભાઈઓ લાભ લઈ, આ મહાનું કાર્યનો પાયો રોપવાને માટે ઉપરની હકીકત બતાવી છે.

(૧) મુંબઈમાં જીવરક્ષાને માટે લાખો રૂપીઆ ધર્માદામાં નીકળે છે, અને તે છુટાછવાયા હાથે સર્ચાય છે; પણ જો સ્ત્રી લાગણીવાળા પરોપકારી ગૃહસ્થોની બનેલી એક જ મંડળીના હાથમાં તેવી રકમો હોય, તો થોડે સર્ચે હજારો પ્રાણીઓનું રક્ષણ થઈ શકે, અને તેનું મંડળ સ્થાપન થયું છે.

(૨) એવી ધર્માદાની રકમો છુટાછવાયા હાથે ધર્માદા કરવાની આપણી પદ્ધતિ છે, તેને વદલે તેવી રકમો આપણી મંડળીને સુપ્રત કરવાનાં ધોરણ બાંધવાં.

(૩) આવી રકમોથી આવી મંડળીને હાથે આવી જીવદયાનાં સ્થાતાં ચલાવવાં.

(૪) તે સ્થાતામાં પરોપકારી પગારદાર સેક્રેટરી નીમવો.

(૫) અને આ પૈસા કેવી રીતે સર્ચવા તેની વ્યવસ્થા કરવી.

આ રીતનું બંધારણ થવાથી થોડા પૈસામાં હજારો પ્રાણીઓનું રક્ષણ થશે.

આજે આપ સાહેબ જુવો છો કે, ફક્ત શહેરાત તોળવાનો ધર્માદાનો કાંટો છે, તેમાં સંકડે પા ટકો તોળાઈનો લેવામાં આવે છે, તેમાં આજે હજારોની કમાણી છે અને તે પૈસો જીવદયાના કામમાં વપરાય છે; પણ તે સ્થાતાના વ્યવસ્થાપક સાહેબોને એમ સ્ત્રી થાય કે ઓછા સર્ચે હજારો પ્રાણીઓનું રક્ષણ થાય તેનું છે, તો તેઓ સાહેબો જેટલી બને તેટલી સહાયતા આપે, એવા તેના પરોપકારી વ્યવસ્થાપકો છે.

આ મારું બોલવું હું પૂરું કરી સર્વે ભાઈઓને એવો આગ્રહ કરું છું કે, આ મહાનું મેળાવડામાં આપ સાહેબો વચ્ચે છે, તો આ અર્પણ તકનો લાભ લઈ જરૂર આ જીવદયાના અને બીજા ફંડમાં પોતાના ગજા સંપત્તિ રકમ આપશો. તમે એક ઘેટાના કસાઈને ચાર રૂપીઆ આપો, તેને વદલે આ સ્થાતાને તે રકમ આપવાથી આઠ જીવોનો બચાવ થશે.

हे मारा बहाला भाईओ ! आ तकनो लाभ नहीं चुको, एवी हूं फरी फरी आग्रहपूर्वक विनंति करूं छुं.

आ मारूं बोलवुं पुरं करी, मारा जेवा अदना माणस तरफथी नानी जेवी रु. २५०) (अढीस्रो)नी रकम आ खातांने आपुं छुं.”

छेवटमां झवेरी. नगीनभाई मंझुभाईए चामडानां पुंठां तथा जीवोत्पत्तिवाळी पड-सुदी वापरवा बाबत केटलुंक विवेचन कर्युं हतुं, जे उपरथी एवां चामडानां पुंठांने बदल कपडानां बनावेलीं मजबुत पुंठां वापरवानुं ठराववामां आव्युं हतुं.

त्यारबाद प्रमुख साहेबने हारतोरा अपाया बाद, जयजीनेंद्रनी उद्घोषणा साथे मेळा-चडो बरखास्त करवामां आव्यो हतो.

પુરવણી (ક).

શ્રી મુંબઈમાં ભરાયેલી વીજી જૈન (શ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સ વચ્ચે શ્રી પુસ્તકોદ્ધાર,
જીર્ણ મંદિરોદ્ધાર, નિરાશ્રિત, જીવદયા અને કેલવણીનાં સ્વાતાંઓમાં
ભરાયેલાં નાણાંની ટીપ.

સુચના:—તા. ૧૫-૧૦-૧૯૦૪ સુધીમાં જે જે ગૃહસ્થો તરફથી તેઓએ ભરેલાં
નાણાં વસુલ આવ્યાં નથી, તે ગૃહસ્થોનાં નામો આગળ x આ પ્રમાણે નિશાની મુકવામાં
આવી છે.

નામ.	ગામ.	પુસ્તકોદ્ધાર	જીર્ણોદ્ધાર.	નિરાશ્રિત.	જીવદયા.	કેલવણી.	કુલ.
		૧	૨	૩	૪	૫	
શેઠ સોભાગમલજી ઢઠ્ઠા.	અજમેર.		૦	૧૦૦૦.	૦	૦	૧૦૦૦
” કેસરીચંદજી હુર્ણીઆ.	”	૫	૫	૫	૫	૫	૨૫
” ગોકલભાઈ સુરચંદ.	અમદાવાદ.	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	૨૫૦
” ગોકલભાઈ હરચંદ.	”	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૧૫૦
” કરમચંદ ગોકલદાસ.	”	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૧૨૫
” જગજીવન જેઠાભાઈ.	”	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૧૨૫
” દોલતરામ જોડિતાદાસ.	”	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૧૨૫
” પોન્નાભાઈ ગોકલદાસ.	”	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૧૨૫
” રતનચંદ છગનલાલ.	”	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૦૦
” છગનલાલ માણેકચંદ.	”	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૭૫
× ” મગનલાલ જેઠાભાઈ.	”	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૫૦
” નેમચંદ નર્ગનદાસ.	”	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૫૦
” મેઘરાજ હીરાલાલ.	”	૫	૫	૫	૫	૫	૨૫
” જેઠાભાઈ ગુલાબચંદ.	”	૫	૫	૫	૫	૫	૨૫
” શાહચાતે. હા. હેમચંદ નર્ગનદાસ.	”	૫	૫	૫	૫	૫	૨૫
” લખમીચંદ લલ્લુભાઈ.	”	૨	૨	૨	૨	૨	૧૦
” શાહચાતે.	”	૨	૨	૨	૨	૨	૧૦
” શાહચાતે.	”	૦	૦	૦	૫	૦	૫
” જેસિંગભાઈ ઠાકરસી.	”	૧	૧	૧	૧	૧	૫
” વીરચંદ કસ્તુરચંદ.	”	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૧૨૫
” વર્ધમાન લખમીબી દુકાનતરફથી	અબ્રામા.	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૧૨૫
× હોશી વીરજી ભીમજી તથા, શાહ							
” મુશા ગોવિંદજી.	અલાહ.	૨	૨	૨	૨	૨	૧૦
× ” મંગલાનદાસ” કસ્તુરચંદ.	અમરેલી.	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૫૦
× ” નારણજી પાનાચંદ.	”	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૫૦
” જીવાભાઈ અમરચંદ હા. વીરચંદ.	”	૨	૨	૨	૨	૨	૧૧
” હાથાભાઈ દેવસી.	”	૨	૨	૨	૨	૨	૧૧
” ત્રીકમચંદ વીરચંદ.	”	૨	૨	૨	૨	૨	૧૦

नाम.	गाम.	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जाबदया.	केळवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
शेठ खीमचंद हीराचंद.	अगाशी.	५	५	५	५	५	२५
× „ फताजी अणदाजी हा. शा.							
प्रेमा डुंगरजी.	„	५	५	५	५	५	२५
„ भगवानदास घेलाभाई.	„	५	५	५	५	५	२५
श्री असाराना संघ तरफथी हा. शेठ							
गुलाबचंद रामजी.	असारा.	३	३	३	३	३	१५
शेठ दलीचंद कनकमल.	अहमदनगर.	५	५	५	५	५	२५
वोरा लखमीचंद लाधाभाई हा. शेठ							
रावजीभाई तथा गुलाबचंद.	अंकलजी.	५१	५०	५०	५०	५०	२५१
शेठ रावजी लखमीचंद.	„	५१	२५	२५	२५	५१	१७७
„ छगनलाल उगरचंद.	„	२१	२०	२०	२०	२०	१०१
वोरा भाईचंद हेमचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
शेठ माणेकचंद गुलाबचंद.	„				१२५		१२५
„ मगनलाल लखमीचंद.	आमलनेर.	१००	१००	१०१	१००	१००	५०१
× „ मुखणदास वेलचंद.	„	४१	४०	४०	४०	४०	२०१
„ दगडुशा तीळोचंद.	„	२०	२०	२१	२०	२०	१०१
× „ रुपचंद मोहनचंद.	„	१०	११	१०	१०	१०	५१
„ सोभागचंद रायचंद अमीचंद.	„	१०	१०	१०	११	१०	५१
„ कीशनदास रुग्नाथदास.	„	५	५	५	५	५	२५
„ चुनीलाल डोसलचंद.	आकोला.	२०	२०	२०	२०	२१	१०१
„ करसनदास चांपसी.	„	१०	१०	१०	१०	११	५१
× „ पृथ्वीराज रतनलाल.	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ रतनसी शामजी.	„	५	५	५	५	५	२५
× „ हरजीवन झवेरचंद तरफथी शा.							
नेमचंद रायचंद.	आमोद.	२०	२०	२१	२०	२०	१०१
श्री ईडरना संघ तरफथी हा. शेठ							
भाईचंद पदमसीभाई.	ईडर.	५	५	५	५	५	२५
× शेठ लीलाचंद केशवजी.	„	१	१	१	१	१	५
„ हीरचंद सांकळचंद.	उझा.	१०	१०	११	१०	१०	५१
„ मोतीलाल माणेकलाल.	उज्जेन.	५	५	५	५	५	२५
„ रामदास नानचंद.	उदवाडा.	५	५	५	५	५	२५
„ फूलचंद मानभाई.	उमेटा.	५	५	५	५	५	२५
× „ सोभागचंद फतेचंद.	उमरावती.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ रुपचंद रंगीलदास देवचंद.	एवला.	१२५	१००	१२५	१२५	१२५	१५०१
„ लीलाचंद उत्तमचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× „ छगनलाल वसंतचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ नानचंद क्रीकाशा.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ बल्लभदास आशाराम.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१००
× „ चुनीलाल रायचंद.	„	११	१०	१०	१०	१०	५१
× „ दामोदर बापुसा.	„	११	१०	१०	१०	१०	५१
× „ माणेकचंद वीरचंद.	„	११	१०	१०	१०	१०	५१
„ वेलचंद अंबावीदास.	„	१०	११	१०	१०	१०	५१

नाम.	गाम.	पुस्तकोद्धार	जर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीवदया.	केळवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
शेठ जगजीवन दुलभदास.	एवला.	५	५	५	५	५	२५
" बालचंद शामदास.	"	५	५	५	५	५	२५
" मेघजी चांपसी.	एडन.	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
शाह खाते.	"	५	५	५	५	५	२५
महेता अमरचंद उजमचंद.	एवत.	५	५	५	५	५	२५
शेठ ताराचंद खेमचंद.	"	५	५	५	५	५	२५
" धनजी उगरचंद.	"	५	५	५	५	५	२५
× " सोमचंद धारसी.	अंजार.	२०	२०	२०	२०	२०	१००
" नरसी डाह्याजी.	अंबाच.	५	५	५	५	५	२५
" जेचंद जेताजी.	"	५	५	५	५	५	२५
राय बट्टीदासजी काळीकादासजी.	कलकत्ता.	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	४०००
शेठ कनैयालाल माणेकचंद.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
" देवकरण वालजी.	"	५	५	५	५	५	२५
" देवजी राजाजी.	कंडोद.	५१	०	७५	७५	०	२०१
" मोतीजी जगन्नाथजी.	"	५	५	५	५	५	२५
" दलाजी भगवानजी.	कराडी.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
" लखाजी उकाजी.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
" मोतीजी प्रेमाजी उकाजी.	"	१०	११	१०	१०	१०	५१
" रत्नाजी जेठाजी.	"	१०	१०	१०	११	१०	५१
× " मोहनलाल लखमीचंद.	कठोर.	५	५	५	५	५	२५
मास्तर लखमीचंद करमचंद.	कठलाल.	३	३	३	३	३	१५
शेठ चुनीलाल जोईताराम.	कडा.	२१	२०	२०	२०	२०	१०१
" कुबेर धरमचंद मोदी.	"	५	५	५	५	५	२५
" केवळदास मलुकचंद.	"	२	२	२	२	२	१०
" मोहनलाल झवेरदास.	"	२	२	२	२	२	१०
डोसी करमचंद त्रीकमजी.	कपडवंज.	७१	०	०	०	०	७१
परी. बालाभाई देवचंद.	"	०	०	०	०	०	७१
बाई जवेर, शा. जेचंद मोतीचंदनी खां.	"	०	०	५१	०	०	५१
परी. गीरधरलाल बालाभाई	"	०	२५	०	०	०	२५
शेठ दलसुखभाई प्रेमचंद	"	१	१	१	१	१	५
बाई जमना, शा. बालाभाई दलसुखनी	"	१	१	१	१	१	५
धणीआणा.	"	१	१	१	१	१	५
× श्री कपडवंजनी बाईओ तरफथी.	"	१	१	१	१	१	५
शेठ बीरचंद नहानचंद	कागळ.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
" हरीचंद भूखण.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
" मोतीचंद फतेहचंद.	"	२१	२०	२०	२०	२०	१०१
" झवेरभाई भगवानभाई.	कावीठा.	१५	५५	१५	१५	१५	७५
" रतनजी लाधाजी.	"	५	५	५	५	५	२५
" मोतीचंद फुलाजी.	कालीआवाडी.	१५	१५	१५	१५	१५	७५
" झवेरचंद वधाजी.	"	५	५	५	५	५	२५
" प्रेमाजी फुलाजी.	"	५	५	५	५	५	२५

नाम.	गाम.	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीर्णदया.	कळवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
शेठ राघवजी हीराजी हा. मुळजी लवजी.	कुंडला. (काठीआवाड.)	५	५	५	५	५	२५
„ काळीदास भाणजी.	„	०	०	७॥	७॥	०	१५
„ टोकरसी राघवजी.	„	०	०	५	५	०	१०
„ मेघजी तेजपाळ.	„	०	०	७॥	७॥	०	१५
„ हीरजी पुजा.	कोठारा.	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ प्रागजी जेताजी.	कोपरली.	१	१	१	१	१	५
„ हठीसंग डाह्याभाई.	कोठ.	२५॥	२५॥	०	०	०	५१
„ भगवान लवजी.	कोलीआक.	३	३	३	३	३	१५
„ हीरजी राजपळ.	कोडाय.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ वेलजी हंसराज.	„	२	२	२	२	२	१०
संघवी हरीचंद भाणा.	खस.	२	२	२	२	२	१०
× शेठ धनजी कानजी.	खामगाम.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ वासन्नुचंद झाबचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ छगनलाल कीशोरदास.	खांधला.	४	४	४	४	४	२०
गांधा मेघजी गांधाजी.	खुटवाडा.	२	२	२	२	२	१०
शेठ नरोत्तमदास हरगोवन.	खेडा.	१०	१०	११	१०	१०	५१
„ श्री खेडाना नकरातड तरफथी.	„	१०	१०	११	१०	१०	५१
× शेठ सोमचंद पानाचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
„ नाथालाल अमीचंद.	„	३	३	३	३	३	१५
× „ वाडीलाल डाह्याभाई.	„	२॥	२॥	२	२॥	२॥	१२
„ मगनलाल गीरधर.	„	१	१	१	१	१	५
„ मलुकचंद रघाजी.	खेरलाव.	२१	२०	२०	२०	२०	१०१
„ उमेदचंद नरसी.	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ उमेदचंद लल्लुभाई.	„	१	१	१	१	१	५
श्री खंभातना डेलीगेटो तरफथी.	खंभात.	६०	६०	६०	६१	६०	३०१
शेठ दीपचंद फूलचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
* „ नथमलजी गुलेच्छा.	गवालियर.	१०००	५००	५००	५००	५००	३०००
× „ देवराज टोकरसी.	गढसीसा.	२०	२०	२०	२०	२०	१००
× „ बलमचंद देवचंद.	गणदेवी.	०	०	०	०	६०	६०
श्री गांगडना डेलीगेटो तरफथी.	गांगड.	०	०	०	१११	०	१११
* बाई संतोक, वोरा नीमा चतुरनी विधवा.	„	१८॥	०	०	०	०	१८॥
शेठ चतुरदास गोकळभाई.	गुंदी.	५	५	५	५	५	२५
× „ मोतीजी हरनाथजी.	गोइमा.	०	१२॥	०	१२॥	०	२५
„ उमेदचंद खुबाजी.	„	१	१	१	१	१	५
× „ गोविंदजी मोतीजी.	„	१	१	१	१	१	५
„ केवळचंद शेलतचंद.	गोंडळ.	०	०	१	१	०	२
„ हीमंतमलजी प्रतापमलजी.	घाणेरा.	५०	५०	५३	५०	५०	२५१
„ औधवजी करमचंद.	घोघा.	०	०	०	०	३५	३५
„ नगीनदास अनोपचंद.	„	२	२	२	२	२	१०
„ प्रागजी बहेचर.	चीतळ.	१	१	१	१	१	५
„ मुळचंद वसराभ.	चुडा.	५	५	५	५	५	२५

* आ गृहस्थ तरफथी जीर्णोद्धारना रु. ५०० शिवाय बीजा वसुल आव्या छे.

नाम.	गाम	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीवदया.	केळवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
शेठ आशकरण ईन्दरजी.	चंदरपुर.	५	५	५	५	५	२५
” चुनीलाल लुणकरण खुबचंद.	चंदा-सीटी.	५	५	५	५	५	२५
” गरबहदास लालचंद.	छाणी.	५	५	५	५	५	२५
” जमनादास हीराचंद.	”	५	५	५	५	५	२५
” नाथाभाई पुंजाभाई.	”	५	५	५	५	५	२५
” भगवान शीवलाल.	”	५	५	५	५	५	२५
” हरगोवम ईश्वरदास.	”	५	५	५	५	५	२५
” हंसराज रतनसी.	जखी.	४	४	४	४	४	२०
” फूलचंद रामाजी.	जलालपुर.	५१	५१	५१	५१	५१	२५५
” भीख्वाजी भगवानजी.	”	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
” चौधमल चांदमलजी.	जबलपुर.	५०	५०	५०	५०	५१	२५१
X बाई मुनीयाबाईनी बती शेठ गोडीदास श्रीमती.	”	१००	१००	०	०	०	२००
शेठ हंसराज प्रतापचंद.	”	४०	४०	४०	४१	४०	२०१
X ” हीराचंद मानमल गुलेच्छा.	”	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X ” गोडीदास छुनमुनदास गुलेच्छा.	”	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
बाई राजकुंवर, मी. गुलाबचंदजी ढकानी माताजी.	जयपुर.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X शेठ राघवजी वस्ताजी.	जलसण.	२०	२०	२०	२०	२०	१००
श्री जळगामना संघ तरफथी.	जळगाम.	७०	७०	७०	६९	६९	२४८
X शेठ बादरमल मगनलाल.	”	१	१	१	१	१	५
” देवसी बीसार.	”	१	१	१	१	१	५
” भाईचंद खुशालचंद.	”	२१	२१	२१	२१	२१	१११
” महीकरण मगनीराम.	जालना.	५०	५०	५०	५०	५१	२५१
” केशवजी मुळजी.	जामनगर.	५०	५०	५१	५०	५०	२५१
” माणिकचंद जादवजी.	”	५१	५०	५०	५०	५०	२५१
X ” जेठाभाई कल्याणजी.	”	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X ” टोकरसी देवसी.	”	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
” डोसाभाई परशोत्तम	”	१०१	१०१	१०१	१०१	१०१	५११
” चत्रभुज गोविंदजी.	”	१०	१०	११	१०	१०	५१
X हेमराज मुळजी.	”	५	५	५	५	५	२५
बाई दिवाळी, शेठ गोरधनदास मोतीचंदनी बिधवा.	”	२	२	२	२	२	१०
मास्तर दोलतचंद परशोत्तम.	जुनागढ.	५	५	५	५	५	२५
शेठ कस्तुरचंद वाघजी.	जेकबाबाद.	२	२	२	२	२	१०
मुत्ता कलराजजी.	जोधपुर.	२०	२०	२०	२०	२०	१००
X श्री जंतुसरना संघ तरफथी.	जंबुसर.	०	०	१२५	०	०	१२५
शेठ खुरचंद पानाचंद.	झणोर.	१०	१०	१०	१०	१०	५०
X ” झोहनलाल दुलभदास.	”	२६	०	०	०	०	२६
X ” हरखचंद न्यालचंद.	”	०	१०	०	०	०	१०
” हरजीवन भाईचंद.	”	५	०	०	०	०	५
” वीरजी मावजी.	टाणा.	५	५	५	५	५	२५

नाम.	गाम.	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीवदया.	केलवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
शेठ खुबचंद फूलचंद.	डाछा.	१०	१०	११	१०	१०	५१
„ नेमचंद कलाजी.	डामेल.	५	५	५	५	५	२५
„ सरूपचंद गोविंदजी.	डुबेरा.	२०	२०	२०	२०	२०	१००
× „ वरसंग राणा.	„	५	५	५	५	५	२५
„ प्रेमचंद उमेदचंद.	तळेगाम ढमढेरीया.	१०	१०	११	१०	१०	५१
„ ज्ञानचंद नहानचंद.	„	४१	०	०	०	०	४१
× „ सोमचंद केवळचंद.	तळेगाम दभाडा.	१५	१५	१५	१५	१५	७५
„ नेमचंद नहानचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
„ जगजीवन ठाकरसी.	त्रणसा.	२	२	२	२	२	१०
„ विठ्ठल संधजी.	त्रापज.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
परी. पानाचंद झार.	„	५	५	५	५	५	२५
शेठ हारिचंद हरजीवनदास.	„	५	५	५	५	५	२५
वोरा जसराज हरजी.	„	२	२	२	२	२	१०
शेठ हरखचंद गुलाबचंद.	तील्हारा.	१०	११	१०	१०	१०	५१
बाई हारिबाई, • शेठ पदमसी डुंगरसी-	तेरा.	५	५	५	५	५	२५
नी दीकरी.	थराद.	१५	१५	१५	१५	१५	७५
पारेख मोतीचंद भिघाणी.	„	११	१०	१०	१०	१०	५१
शेठ सुबाईचंद ताराचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
× डोशी मुळचंद चतुर.	„	४	४	४	४	४	२०
संधर्वा कस्तुर हरजीवन.	„	२	२	२	२	२	१०
शेठ मेघराज जेठाजी.	„	१	१	१	१	१	५
„ पानाचंद बहेचर.	„	१०५	१०५	१०५	१०५	१०५	५२५
„ अनोपचंद खीमचंद.	दमण.	५	५	५	५	५	२५
„ नथुमल मोतीचंद.	„	१	१	१	१	१	५
„ खुबचंद करमचंद.	„	३	३	३	३	३	१५
श्रीदरापुराना डेलीगेटो तरफथी.	दरापुरा.	४०	४०	४०	४१	४०	२०१
लाळा नवलकीशोर खेरातीलाल.	दील्ही.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
× लाला गुलाबसींग माठुमल.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
शेठ प्यारेलाल दलीसींग.	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ नाथीभाई जगजीवन.	दीएज.	४	४	४	४	४	२०
„ बर्धमान नथु तथा रामजी वीरजी	दीओर.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ पासुभाई वाघजी तथा लालजी	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
पुनसी.	दुर्गापुरा.	५	५	५	५	५	२५
„ शेठ मोतीचंद पदमाजी.	देगाम.	२	२	२	२	२	१०
„ मकनजी जोराजी.	„	२	२	२	२	२	१०
„ प्रेमचंद प्रागजी.	„	२	२	२	२	२	१०
„ बीजपाल लाधाभाई.	देसलपुर.	८	८	८	८	८	४१
„ माणेकचंद वेलसी.	प्रांगघा.	१	१	१	१	१	५
गांधी नारण टोकर.	„	५	५	५	५	५	२५
„ शेठ कानजी सुंदरजी.	धोरजी.	१००	१००	१००	१००	१००	५००
„ सखाराम दुल्लभदास.	धुळीआ.	५१	५१	५१	५१	५१	२५६
× „ भाणणा देवजी.	„	५१	५१	५१	५१	५१	२५६

नाम.	गाम.	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीवदया.	केळवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
श्री डीसाना संघ तरफथी.	डीसा.	१०	११	१०	१०	१०	५१
शेठ जीवणजी प्रागजी.	नवसारी.	५०	५१	५०	५०	५०	२५१
॥ पानाचंद दुल्लभदास.	॥	२०	२०	२०	२१	२०	१०१
॥ अमरचंद लखमीचंद.	॥	५	५	५	५	५	२५
॥ खुबचंद गोविंदजी.	॥	५	५	५	५	५	२५
॥ गलाल जोगाजी.	॥	५	५	५	५	५	२५
वाई अंबा हा. लल्लुभाई मकनजी.	॥	२	२	२	२	२	१०
वाई मोती हा. कपुरचंद पानाचंद.	॥	२	२	२	२	२	१०
शेठ गोविंदजी नथुजी.	॥	१	१	१	१	१	५
॥ फकीरचंद गोविंदजी.	॥	१	१	१	१	१	५
॥ लल्लुभाई गोविंदजी.	॥	१	१	१	१	१	५
॥ लधा सामंत.	नळीआ.	५०	५०	०	०	०	१००
॥ हजारीमल खुबचंद.	नरसांगपुर.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
॥ रामकरण हीरालाल.	नागपुर.	२००	२००	२००	२०१	२००	१०००
× ॥ हेमचंद हरखचंद.	॥	४०	४०	४०	४०	४१	२०१
× ॥ मेघराजजी छोगमलजी.	॥	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
× ॥ प्रतापचंदजी छोगमलजी.	॥	२०	२०	२०	२१	२०	१०१
॥ दीपचंद जेचंद.	नापाड.	५	५	५	५	५	२५
× ॥ संतोक्चंदजी हा. माणेकचंदजी.	नादेल.	५	५	५	५	५	२५
× श्री नरसंडाना डेलीगेटो तरफथी हा.	नरसंडा.	७	७	७	७	७	३५
चुनीलाल ताराचंद विगेरे.	नापाणी.	२	५	२	१	०	१०
शेठ बहालचंद हकमचंद.	नीकौरा.	५	५	५	५	५	२५
॥ अमरचंद पीतांबर.	॥	२५	०	०	०	०	२५
॥ पीतांबर खुशाल.	॥	५	५	५	५	५	२५
॥ हरजीवन खुशाल.	॥	१	१	१	१	१	५
॥ तलकचंद करमचंद.	प्रभासपाटण.	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
॥ औतमचंद हीरजी.	॥	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
॥ हरखचंद वर्धपान.	परीआ.	१२१	१२१	१२१	१२१	१२१	६११
॥ केसुरजी पनाजी.	पाली.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
× ॥ केसरीमलजी काठेर.	॥	१०	१०	११	१०	१०	५१
॥ केसरीमलजी नागीरी.	॥	१०	१०	११	१०	१०	५१
॥ चांदमलजी.	॥	२	२	२	२	२	१०
॥ अचळदासजी बालीआ तथा	॥	५	५	५	५	५	२५
रीखवदासजी भंडारी.	॥	५	५	५	५	५	२५
॥ मीठालालजी बालीआ.	॥	५	५	५	५	५	२५
॥ लालचंदजी धाडीवार.	॥	५	५	५	५	५	२५
॥ सहिसमल वस्तीमलजी.	॥	५	५	५	५	५	२५
॥ तेजमलजी पोरवाड.	॥	५१	५१	५१	५१	५१	२५५
॥ भीतीचंद खेतसी.	पालणपुर.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
॥ केवळचंद रतनचंद.	॥	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
॥ वेळुभाई घेलजी.	॥	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
॥ डासी नहालचंद खेमचंद.	॥	२५	२५	२५	२५	२५	१२५

नाम.	गाम.	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीवदया.	केवलवर्णी.	कुल.
		१	२.	३	४	५	
महेता बेलचंद उत्तमचंद.	पालणपुर.	०	०	०	०	५०	५०
शेट बालाभाई गटाभाई.	"	५०	०	०	०	०	५०
X ,, भोखमचंद वखतचंद.	पाटण.	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
,, खुशालचंद सुरचंद.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X ,, मीठाचंद लधाचंद.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
,, मुळचंद खेमचंद.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
,, लहेरचंद करमचंद.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
बाई समरत, शेट सरूपचंद घेला-							
भाईनी विधवा.	"	२०	२०	२०	२०	२१	१०१
शेट छोटालाल गभरुचंद.	"	६	६	७	६	६	३१
,, धरमचंद ममचंद.	"	१	१	१	१	१	५
,, मगनचंद भुराचंद.	"	५	५	५	५	५	२५
,, घेलाभाई शांवजी.	पारोला.	५	५	५	५	५	२५
श्री संघ तरफथी.	"	५	५	५	५	५	२५
• शेट वगनजी अरजण.	"	२	२	२	२	२	१०
,, मुळचंद सरूपचंद.	पालेज.	०	२५	०	०	०	२५
,, मगनलाल रणछोडदास.	"	०	०	०	०	५	५
• श्री पादराना डेलीगेटी तरफथी.	पादरा.	१०	१०	१०	१०	११	५१
शेट मुळचंद नागरदास.	प्रांतीज.	१३	१२	१२	१२	१२	६१
,, गौरधनदास कसबचंद.	"	५	४	४	२	२	१७
,, हीमतलाल फूलचंद.	"	३	३	३	३	३	१५
,, परशोतम हरीभाई.	"	२	२	२	२	२	१०
X ,, रतनचंद पीपाडवाळा.	पीपाड.	१०	१०	१०	११	१०	५१
• ,, जुहारमल मोतीचंदजी.	"	५	५	५	५	५	२५
X ,, गगलचंद हाथीचंद.	पुना.	१००	१००	१००	१००	१००	५००
X ,, रायसिंहजी प्रेमार्जा.	"	०	०	०	०	५००	५००
X ,, मोतीजी गुलाबजी.	"	०	०	०	०	२५०	२५०
X ,, मोतीचंद मेघाजी.	"	०	०	०	०	२५०	२५०
,, मोतीचंद भगवानदास.	"	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
X ,, भगवानजी लखमार्जा.	"	०	०	०	०	२५०	२५०
,, वीरचंद कृष्णार्जा.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
• ,, कृष्णार्जा लालार्जा.	"	१०	११	१०	१०	१०	५१
,, वीरजी मोतीजी.	"	५	५	५	५	५	२५
,, पानीचंद जेराम.	पंधापुर.	१०	१०	११	१०	१०	५१
• काळीदास देवचंद.	"	५	५	५	५	५	२५
शाह खाते.	"	५	५	५	५	५	२५
शेट हठीसंग देवचंद.	"	५	५	५	५	५	२५
• ,, जगजीवन वालजी.	पोरबंदर	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
• ,, कल्याणीजी मोनजी.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X ,, बाई केसर हा. हरखचंद कपुरुचंद.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
शेट हरजीवन बहेकर.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५

नाम.	गाम.	पुस्तकोद्धार	जर्णोद्धार	निराश्रित.	जीवदया.	केळवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
X शेट हरखचंद कपुरचंद तथा शेट जेचंद कपुरचंद.	पोरबंदर.	१५	१५	१५	१५	१५	७५
वाई रंभा, शेट बल्लभजी हीरजीनी धणीआणी.	"	११	१०	१०	१०	१०	५०
शेट भूदरसी प्रतापसी	पंचासर.	१००	१००	१००	१००	१००	५००
श्री पंजाबना डेलीगेटो तरफथी.	पंजाब.	१००	१००	१००	१००	१००	५००
शेट फूलचंदजी गुलेच्छा.	फलोदी.	३०१	३०१	४०१	२५१	२५१	१५०५
" हरखचंद गुलेच्छा.	"	२०	२०	२०	२०	२०	१००
" लखमाजी लालजी.	"	१०	१०	१०	१०	१०	५०
" हंसराज शामजी.	बळेश्वर.	१०	१०	१०	१०	१०	५०
X " फकीरजी केसुरजी.	बगवाडा.	१०	१०	१०	१०	१११	५११
" रुपाजी हेमाजी.	"	१	१	१	१	१	५
" वीरचंद राजाजी.	"	१	१	१	१	१	५
" सुखलाल हरीलाल.	बाळापुर.	२००	२००	२०१	२००	२००	१००१
" लखमीचंद मोहनलाल.	भरुच.	२५	२५	२५	२५	१००	२००
" अनोपचंद मलुकचंद.	"	०	०	०	०	१००	१००
" लखमीचंद पानाचंद.	"	५	५	५	५	५	२५
" आणंदजी परशोतम.	भावनगर.	१००	१००	१००	१०१	१००	५०१
" बकोरदास उजमसी.	"	५०	०	०	०	५०	१००
X " धरमचंद गांगजी.	"	१५	१५	१५	१५	१५	७५
X " वीरचंद आणंदजी.	"	११	१०	१०	१०	१०	५१
" मीठा गीगा.	"	५	५	५	५	५	२५
X " मगनलाल ईश्वरदास विगेरे.	भालेज.	५	५	५	५	५	२५
" भाईचंद मोतीचंद.	भादोल.	२	२	२	२	२	१००
" प्रेमचंद कचरा.	भाणवड.	२	२	२	२	२	१०
" टोकरसी मुळजी.	गुज.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X " नरसीभाई तेजसी.	"	२०	२०	२०	२०	२०	१००
" गोसर पदु.	"	१०	१०	१०	१०	१०	५०
श्री महुधाना डेलीगेटो तरफथी.	महुधा.	८	८	९	८	८	४१
शेट भाणजी आणंदजी.	महुवा.	२०	२०	२०	२०	२१	१०१
गांधी जेचंद मोतीचंद.	"	५	५	५	५	५	२५
शेट तेजाजी नेमाजी.	मलेकपुर.	१०	१०	१०	१०	१०	५०
X " दामोदर अंदरजी.	मांगरोळ.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
" प्रेमजी कानजी.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
" मकनजी कानजी.	"	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
वाई पारवती, शेट मदन हरीचंदनी विधवा.	"	०	५१	०	५१	०	१०२
" कपुर, शेट रामजी कल्याणजीनी विधवा.	"	०	५०	०	०	०	५०
X शेट छोटालाल तथा सधचंद प्रेमजी.	"	१०	११	१०	१०	१०	५१
वाई हरख, शेट तक्सीदास जगजी-वनर्नी माताजी.	"	०	५	०	५	०	१०

नाम.	गाम.	पुरतकोद्वार	जीर्णोद्वार.	निराश्रित.	जीवदया	केळवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
× शेट रवजी धरमजी.	माहर.	५	५	५	५	५	२५
श्री माणसाना डेलीगेटो तरफथी.	माणसा.	६	६	५	६	५	२८
शेट मोतीचंद कल्याणजी.	"	५	५	५	५	५	२५
" मयाचंद सुजाणजी.	"	२	२	२	२	२	११
" सरूपचंद रंगजी.	"	२	२	२	२	२	११
" पीतांबरदास शांतिदास	मांडवी.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
" माणिकचंद पानाचंद.	"	०	०	०	०	१	१
" दलाचंद पीतांबर.	मायागाम.	१०	१०	१०	१०	१०	५०
" धरमचंद केळदास.	"	५०	०	०	०	०	५०
" मनसुख नीलचंद.	"	१०	०	०	०	०	१०
" लालचंद ब्रजलाल.	"	२	२	२	२	२	१०
श्री मुळाना संघ तरफथी.	मुळी.	१२	५०	१३	१३	१३	१०१
शेट प्रेमचंद रायचंद.	मुंबई.	०	०	५००१	०	०	५००१
× छोटा लाल नगीनदासनी कुं०	"	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	५०००
" गणेशमल सोभागमल.	"	५००	१२००	७००	६००	७००	४०००
" जीवणचंद लल्लुभाई.	"	५००	५००	५००	५०१	५००	२५०१
" नगीनदास कपुरचंद.	"	५००	५००	५००	५००	५०१	२५०१
" रायचंद खुशालचंद.	"	५००	५००	५००	५००	५००	२५००
" वालुभाई नथुभाई चाहवाळा.	"	२००	२००	२०१	२००	२००	१००१
" रतनजी वीरजी.	"	२००	२००	२००	२०१	२००	१००१
" रुपचंद लल्लुभाई.	"	२००	२००	२०१	२००	२००	१००१
× रा सा. हीराचंद मोतीचंद.	"	२००	२००	२०१	२००	२००	१००१
शेट गोकळभाई दोलतराम.	"	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
× भुरामलजी जेपुरवाळा.	"	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	७५०
" कंसरीचंद भाणाभाई.	"	२००	२५१	१५०	०	०	६०१
" अमरचंद तलकचंद.	"	०	०	०	०	५०१	५०१
× मोटा वधाजी.	"	१५०	२०१	१५०	०	०	५०१
× मोतीचंद देवचंद.	"	१००	१००	१०१	१००	१००	५०१
बाई डाही, शेट वीरचंद दीपचंदनां धणीयाणी.	"	१००	१००	१००	१००	१००	५००
× दीवाळी, शेट जसवीर भूदरनी विधवा.	"	१००	१००	१००	१००	१००	५००
× शेट नवलचंद मोतीचंद चौधरी.	"	३००	१००	३००	१००	१००	५००
× भगवानदास हीराचंद.	"	१००	१००	१००	१००	१००	५००
× हरीभाई काशीदास.	"	०	०	२०१	२०१	०	४०२
रुनी काची खांडीना पाटीआ तरफथी.	"	०	०	१०१	२०१	१००	४०२
× शेट जेचंद मोतीचंदनी कुं०	"	१००	१००	१००	०	३००	४००
शेट कमलसिंह छोगमल.	"	५०	५१	५०	५०	५०	२५१
" कस्तुरचंद सखेरचंद.	"	५०	५०	५०	५०	५१	२५१
" टोकरसी कानजी भेवावाळा.	"	५०	५०	५०	५१	५०	२५१
" देवजी नथुनी कुंपनी.	"	५१	५०	५०	५०	५०	२५१
" धरमसी भैशकरणी वंदरवाळा.	"	५०	५०	५०	५१	५०	२५१

नाम.	ग्राम.	पुस्तकोद्धार	जर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीवदया.	केळवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
X शेट नरसी केशवजी नायक.	मुंबई.	५०	५१	५०	५०	५०	२५१
„ भारमल मेघराज तरफथा शेट	„	५१	५०	५०	५०	५०	२५१
„ जेठाभाई दामजी.	„	५०	५०	५०	५१	५०	२५१
„ मेघाजी मोतीजी.	„	५०	५०	५१	५०	५०	२५१
„ मंगलदास छगनलाल.	„	५०	५०	५१	५०	५१	२५१
„ लखमीचंद माणेकचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५१	२५१
„ लवजी ठाकरसीनी कुं०	„	०	०	०	२५१	०	२५१
„ अमरचंद तलकचंदनी स्त्रीतरफथा	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ अमरचंद तलकचंदनी बेन	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ तरफथा.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
X „ कल्याणचंद सोभागचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ थोभणभाई दामजी	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
X „ घेलाभाई उत्तमचंद शिवेरी.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ मंछुभाई तलकचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ रेवाशंकर जगजीवन.	„	०	०	२५०	०	०	२५०
X „ चुनीलाल खुशालचंद.	„	०	१०१	०	१०१	०	२०२
अमेरिकाना पाटीआ तरफथा शेट	„	२५	२५	२५	१००	२५	२००
ककलभाई भाणजी.	„	४०	४०	४०	४०	४०	२००
शेट कस्तुरचंद नानचंद.	„	३०	३०	३०	३०	३१	१५१
„ मोहनलाल लहेरचंद.	„	३०	३०	३०	३०	३०	१५०
„ जेठाभाई डासाभाई.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ अणदाजी सवाजी.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ ईच्छाचंद रंगीलदास.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ उमरसी रायसी.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X श्री कच्छी जैन मित्रमंडळ तरफथा	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
शेट खेमचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
शेट ककलभाई भाणजी.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X „ चंदुलाल खुशालचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ त्रिभावनदास अमरचंद तलकचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ देवराज टोकरसी.	„	६२॥	६२॥	०	०	०	१२५
X मोरवावाळा शेट पोपटभाई मावजी.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१०५
X शेट फकीरचंद ताराचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
बाई फुलकोर, शेट परशोतम	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
माणेकचंदनी धणीआणी.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
शेट बालचंद कनीराम.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ मनसुखलाल लल्लुभाई.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ मांडण भीमजी.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ रतनजी वेलसी.	„	६२॥	६२॥	०	०	०	१२५
बाई लाडकोर हा. शेट जेमचंद भीमजी.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
शेट शावकशा अरदेशर हा. शेट	„	२०	२०	२०	२०	२१	१०१
महासुख गुलाबचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X „ सरूपचंद जेचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५

नामः	गामः	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार	निराश्रित	जीवदया	केलवणी	कुल
		१	२	३	४	५	
शेठ उत्तमलाल डाह्याभाई.	मुंबई.	२०	२१	२०	२०	२०	१०१
× „ धरमचंद हेमचंद हा. शेठ कल्याणचंद सोभागचंद.	„	२०	२०	२०	२०	२१	१०१
„ नारणदास कल्याणजी.	„	२०	२१	२०	२०	२०	१०१
„ भाणजी देवजी.	„	२०	२०	२०	२०	२१	१०१
× „ रतनचंद पानाचंद हा. शेठ नेमचंद प्रेमचंद.	„	२०	२१	२०	२०	२०	१०१
मी. लालनना एक मित्र तरफथी बाई पानकोर हा. शेठ नेमचंद भीमजी.	„	१०१	०	०	०	०	१०१
शेठ मगनलाल लकुचंद.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१००
„ मोहनलाल मगनभाई.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१००
„ शामजी लालजी.	„	०	०	५०	०	५०	१००
„ हरगोविन पुनमचंद.	„	१५	१५	१५	१५	१५	७५
• प्राणजी भीमजी तरफथी बाई पानकोर.	„	११	११	११	११	११	५५
„ चेलजी मीनसी.	„	१०	१०	१०	१०	११	५१
• वन लाव, शेठ दयाचंद वीरचंदनी दाकरी.	„	१०	१०	१०	१०	११	५१
शेठ गोकळदास गुलाबचंद.	„	१०	१०	१०	११	१०	५१
„ झवेरचंद धनजी लीवडीवाळा.	„	१०	१०	११	१०	१०	५१
× „ दामजी भाणजी.	„	१०	१०	११	१०	१०	५१
× „ दीवानचंद हरीराम.	„	०	०	०	२५	२५	५१
„ बापुलाल लल्लुभाई दलाल.	„	११	१०	१०	१०	१०	५१
„ रायचंद नानचंद.	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
• शाहखाने हा. शेठ अमरचंद तलळचंद	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
• शेठ शीवराम कनीराम.	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ मोकमचंद वधुचंद पाटणवाळा.	„	८	८	८	८	९	४१
„ अमरचंद कानजी.	„	१५	५	५	५	५	३५
„ प्रेमाजी जसाजी.	„	६	६	६	६	६	३१
× „ लालजी घेलाभाई.	„	५	५	५	५	५	२५
• „ अमरचंद कानजी मांगरोळवाळा.	„	५	५	५	५	५	२५
• „ आणंदजी जेठा भावनगरवाळा.	„	५	५	५	५	५	२५
× „ उत्तमलाल डाह्याभाई.	„	५	५	५	५	५	२५
× „ उत्तमचंद अने झवेरचंद परमानंद मांगरोळवाळा.	„	५	५	५	५	५	२५
• „ करसनजी हरखचंद जामनगरवाळा.	„	५	५	५	५	५	२५
× „ केसरीचंद नगीनदास सुरतवाळा.	„	५	५	५	५	५	२५
× „ घेलाभाई फूलचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
• „ जेठाभाई कानजी.	„	५	५	५	५	५	२५
• „ नेमचंद वजेचंद कठोरवाळा.	„	५	५	५	५	५	२५
• „ पनाजी भीमाजी.	„	५	५	५	५	५	२५

नाम.	गाम.	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीवदया.	केन्दवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
× शेट पानाचंद मावजी सोनावाळा.	मुंबई.	०	०	२५	०	०	२५
× „ प्रेमचंद ओधवजी कच्छवाळा.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× „ प्रेमचंद मगनचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ फूलचंद नेमचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ मुळचंद कपुरचंद खांडना दलाल.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ मोहनलाल हेमचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
बाई मोतीकोर, शेट रुपचंद उमेदचंदनी धणीआणी.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× „ मोतीकोर, शेट केसरीचंद लल्लुभाईनी धणीआणी.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× शेट पदमसी खेराज.	„	०	०	०	०	२५	२५
„ रतनचंद कुंवरजी कपासी	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ लल्लुभाई चुर्नालाल सुरती.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ लालजी भारमलजी.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× „ सोमचंद लालचंद अंकलेश्वरवाळा.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ हरगोवन गोपाळजी.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ हरजीवन मुळजी मांगरोळवाळा.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ हाथीभाई कल्याणचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× „ हीराचंद खीमचंद सुरतवाळा.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
शाह खाते हा. शेट अमरचंद तलकचंद	„	०	०	०	०	०	२५
शाह खाते हा. शेट अमरचंद तलकचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
शेट पीतांबर उमेदराम.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× बाई माणेक, शेट मोनचंद रुपचंदनी खा तरफथा, शेट दामोदर जवेरचंद	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× बाई जेठी, शा. बहेचर पीतांबरनी दीकरी.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× शेट कृष्णार्ज वीराजी हा. शेट गुलाबचंदजी हजारीमलजी.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ नेमचंद जमनादास वेरावटवाळा	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
शाहखाते हा. शेट पुंजारांमवाडीलाल.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
शेट भीखाभाई हरीचंद दलाल.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ भीखमसी पानाचंद धोळगाळा.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ गोवनजी विठ्ठल.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ हीरजी पुनसी.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ गुलाबचंद पीतांबर लीबडावाळा	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× „ धिलाभाई रतनचंद चोक्सी.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
दलाल ताराचंद अनी कुंवरजी.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
शेट पानूचंद खुशालचंद भाव-नगरकळा.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०

नामः	गाम.	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार	निराश्रित.	जीवदया.	केन्द्रवर्णा.	कुल.
		१	२	३	४	५	
× शेट मणीलाल परशोत्तम, जैनमित्र							
समाजना मेनेजर.	मुंबई.	०	१०	०	०	०	१०
„ मोहनलाल लल्लुभाई झवेरो.	„	२	२	२	२	२	१०
„ मोहनलाल हरगोवन.	„	२	२	२	२	२	१०
„ लहेरचंद झवेरचंद.	„	२	२	२	२	२	१०
„ परमानंद लालाधर.	„	४	५	०	०	०	९
× „ कल्याणजी मोनरी.	„	१	१	१	१	१	५
„ खामचंद माणिकचंद.	„	१	१	१	१	१	५
„ डाह्याचंद लक्ष्मचंद दमर्णाआ.	„	१	१	१	१	१	५
दलाल पदमसी लालजी रामजी.	„	१	१	१	१	१	५
शेट वापुलाल पुंजीराम.	„	१	१	१	१	१	५
„ मोतीचंद दामजी गढडावाळा.	„	०	०	५	०	०	५
„ वाई हरकोर.	„	१	१	१	१	१	५
शेट कस्तुरचंद वीरचंद.	महेशाणा.	२००	२००	२०१	२००	२००	१००१
„ रवचंद वजेचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ रवचंद कस्तुरचंद.	„	०	१०१	०	०	०	१०१
„ भाखाभाई ठाकरसी.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१००
„ सुरचंद मोतीचंद.	„	०	१००	०	०	०	१००
× „ लल्लुभाई त्रीभोवनदास.	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ रामचंद हरगोवन.	„	५	५	५	५	५	२५
„ चीकाभाई नागरदास.	„	१	१	१	१	१	५
× „ लखमीचंद पुनमचंद.	मोसबंदर.	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
संघवी सुंदरजी ओधवजी.	मोसवी.	११	१०	१०	१०	१०	५१
× शेट जीवाजी श्रीचंदजी, हा. शेट							
भुरामलजी.	रतलाम.	१००	१००	१००	१००	१००	५००
श्री रतलामनी ज्ञानवर्धक सभा तरफर्था.	„	२५	५०	५०	२५	२५	१७५
शेट रतनचंद मुळचंद तथा बेलाजी							
• मुळचंद तथा गुलाबचंद बुधमल.	रहीमतपुर.	२५	२५	०	०	२५	७५
× वाई कीर्ती, शा. हरगोवन पुनमचंदनी							
दीकरी.	राधनपुर.	०	०	५०१	०	०	५०१
शेट मोहनलाल ठाकरसी.	„	५	५	५०	५०	५०	२५०
„ शीरचंद नानचंद जेराम.	„	८	८	८	८	८	४०
× „ करमचंद लल्लुभाई.	„	५	५	५	५	५	३०
„ अमृतलाल नरपत.	„	५	५	५	५	५	३५
„ डाह्याभाई उत्तमचंद भणसाळी.	„	५	५	५	५	५	२५
„ डाह्याचंद वालजी पटवा.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१००
„ भवान बलभाभाई.	„	५	५	५	५	५	३५
„ दीपचंद देवकरण.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१५०
„ जमनालाल बलमसी.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१००
„ नागरदास पुंजाभाई.	„	०	०	२॥	२॥	२॥	१०
„ वरधीलाल केकराभाई.	„	०	०	२	२	२	१०

नाम.	गाम.	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जिषदया.	केन्द्रवर्णी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
शेठ छोटालाल चतुरदास.	राधनपुर.	१	१	१	१	१	५
„ छोटालाल गुलाबचंद.	„	१	१	१	१	१	५
X „ लल्लु लवजी.	„	१	१	१	१	१	५
„ नागरदास परशोत्तमनी कुं०	राणपुर.	४०	४०	४०	४०	४१	२०१
„ छगनलाल त्रीकमलाल मोदा.	„	१०	१०	१०	१०	११	५१
„ ताराचंद चुनीलाल.	रांदेर.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ फकीरभाई अंबावीदास.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ लखमाचंद माणकचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X „ नवलचंद नीमचंद.	„	२५	०	२५	०	५०	१००
X „ खुबचंद कल्याणचंद.	„	२	२	२	२	२	१०
„ दीपचंद भीमाजी.	„	५	५	५	५	५	२५
„ प्राणजीवन परशोत्तम.	राईवंदर.	२५	२५	५१	२५	२५	१५१
श्री राजपुरना संघ तरफथी.	राजपुर.	५	५	५	५	५	२५
बोरा आणंदजी झवेर.	राजपुरा.	५	५	५	५	५	२५
X शेठ जेठा जीवा.	„	२	२	२	२	२	१०
„ मोनजी झीणा.	„	२	२	२	२	२	१०
संघवी भेघराज ताराचंद.	रोहीडा.	२५	२५	०	०	०	५०
शेठ देवचंद जेचंद.	राता.	१	१	१	१	१	५
संघवी फूलचंद कमळेसी.	लखतर.	१०	११	१०	१०	१०	५१
श्री संघ समस्त.	लास-सीरोही.	२५	५०	२५	२५	२५	१५१
शेठ पनाजी रघाजी.	„	५	५	५	५	५	२५
„ कस्तुरचंद केराजी.	„	३	३	३	३	३	१५
„ चंदाजी केराजी.	„	३	३	३	३	३	१५
„ भीखाजी कस्तुरचंद.	„	३	३	३	३	३	१५
„ जेठाभाई गुलाबचंद	लाटोल.	४	४	४	५	४	२१
X कोठारी रुघनीथ डुंगरसी.	वलसाड.	४०	४०	४०	४०	४१	२०१
शेठ गोविंदजी नथुजी.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X बाई अंबा. हा. शेठ प्रेमचंद वस्त्याजी.	„	२०	२०	२०	२०	२५	१०१
शेठ गुलाबचंदजी ताराचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
„ हेमा कानजी.	„	३	३	३	३	३	१५
„ कीशनचंद हीरालाल.	वर्धा.	५०	५०	५०	५०	५०	२५१
„ जेठाराम छवीलचंद.	वडनेर.	०	१०१	०	०	०	१०१
वकील गुलाबचंद वाघजी.	वडवाणकेम्प.	५	५	५	५	५	२५
शेठ तलकसी बहेचरदास.	„	५	५	५	५	५	२५
„ मनसुख जादवजी.	„	५	५	५	५	५	२५
„ हाकरसी लालचंद.	„	५	०	५	०	०	१०
„ गोविंदजी मकनजी.	वडवाण	६	६	६	६	६	२५
डोसी कानजी बलु.	„	५	५	५	५	५	२५
„ गुलाबचंद नानजी.	„	५	५	५	५	५	२५
„ शेठ पीतांबरदास तूजलाल.	„	५	५	५	५	५	२५
बोरा कसीरचंद त्रीकमदास.	„	५	५	५	५	५	२५
शेठ हरीसिंग रायचंद.	वणोद.	०	०	०	०	०	०

नाम.	ग्राम	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीवदया.	केलवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
शेठ खीमजी धनराज.	वडाला.	५	५	५	५	५	२५
„ नानचंद लालजी.	वांझ.	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ जेठाभाई देवाजी तथा शेठ							
कपुरा खुशालजी.	„	२०	२०	२१	२०	२०	१०१
„ हकमाजी फकीरचंदजी.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१००
„ खुमाजी लखमाजी.	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ अमराजी सुरताजी.	„	२	२	२	२	२	११
„ जेठाजी अमराजी.	„	२	२	२	२	२	१०
श्री वावना संघ तरफथी.	वाव.	११	१०	१०	१०	१०	५१
X शेठ खीमाजी वालजी.	वापी.	०	२५	०	२५	०	५०
„ ललटुभाई जीवराज.	विजापुर.	१५	१५	१५	१५	१५	७५
„ पुंगरसी वनजी तरफथी शेठ							
नथुभाई मंछाचंद.	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ नगीनदास जेठचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
„ राखवदास अमुलख.	„	५	५	५	५	५	२५
„ जुमखराम वेळजी	„	५	४	४	४	४	२१
„ काळादास सुरचंद	„	४	४	४	४	४	२०
„ जेसिंगभाई रवचंद	„	२	२	२	२	२	१०
„ दलमुखभाई मोतीचंद	„	२	२	२	२	२	१०
„ नथुभाई मंछाचंद	„	२	२	२	२	२	१०
„ कल्याणजी खुशाल	वेरावल	४०	४०	४०	४०	४१	२०१
„ मानचंद लालचंद	समौ.	३	३	३	३	३	१५
„ हाराचंद खीमचंद	„	३	३	३	३	३	१५
„ बहेचरदास खीमचंद	„	२	२	२	२	२	१०
„ कीशोर वीरचंद	„	१	१	१	१	१	५
„ गुलाबचंद काळीदास	सरधार.	०	१०	०	०	०	१०
„ गोविंदजी राताजी	सरभोग.	२	२	२	२	२	१०
„ रतनचंद सरुपचंद	सांगली.	०	०	५०	०	०	५०
श्री साणंदना संघ तरफथी	साणंद.	५०१	०	०	०	०	५०१
शेठ डाह्याभाई हाथीचंद	सादरा.	१०	१०	१०	१०	१०	५१
„ पानाचंद नानचंद	साणण.	५	५	५	५	५	२५
श्री शाहापुरना संघतरफथी	शाहापुर.	५	५	५	५	५	२५
शेठ तलकचंद रुपचंद	शीरशाळा.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ कुंवरजी मुळजी.	शांहीर.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X „ शामजी घेला.	„	०	०	१२॥	१२॥	०	२५
„ गणेशदास केसरीचंद.	सीवनी.	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ दला भूदरजी.	सीसोदरा.	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ खुशाल ब्रधाजी.	„	३	३	३	३	३	१५
„ मुळचंद खेमचंद.	सेपुर.	१०	१०	१०	१०	१०	५०
„ सुनीलाल कांशोर.	शीरपुर.	१५	१०	५	१५	१०	५५
„ लालचंद वीरचंद.	„	१०	११	१०	११	१०	५३
„ हेमचंद राजचंद.	„	११	१५	५	७	२	४०

नाम.	ग्राम.	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीवदया.	केळवणी.	कुल.
		१	२	३	४	५	
शेठ कस्तुरचंद करमचंद.	शीरपुर.	५	५	५	५	५	२५
„ मोतीचंद मंछाचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
„ हीराचंद हेमचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
„ दीपचंद पानाचंद.	„	५	१०	२	२	१	२०
„ ठाकरसी हरिजी रतनसी.	„	२	२	२	२	२	१५
„ हेमचंद भुलाशा.	„	२	२	२	२	२	१०
„ मगनलाल ताराचंद.	„	१	१	१	१	१	५
„ मोतीचंद वेलचंद.	„	१	१	१	१	१	५
„ परखत रुपासा.	„	१	१	१	१	१	५
„ वेलचंद तलकचंद.	„	१	१	१	१	१	५
„ रामजी रवजी.	„	०	०	०	१११	१११	३
„ कीकाचंद हेमचंद.	„	०१	०१	०१	०१	०१	११
„ खीमचंद छगन.	„	०१	०१	०१	०१	०१	११
× श्री सुईगामना संघ तरफथी.	सुईगाम.	५	५	५	५	५	२५
शेठ हेमचंद वखतचंद.	सोलापुर.	५	५	५	५	५	२५
× श्री ओशवाळ पंच तरफथी.	सोजत.	०	२१	०	०	०	२१
× शेठ मलुकचंद खीमचंद.	सैंधुर-कोल्हापुर.	१०	१०	१०	१०	१०	५०
× „ मगनलाल मलुकचंद.	सुरत.	२००	१००	१००	१००	१००	६००
× „ मोहनलाल राजुभाई.	„	२००	१००	१००	१००	१००	६००
× „ उत्तमचंद मुळचंद.	„	१०१	१००	१००	१००	१००	५०१
× „ डाव्याभाई भाईचंद.	„	१००	१००	१००	१००	१०१	५०१
„ केवळचंद गुलाबचंद.	„	१००	१००	१००	१००	१००	५००
× „ भगवानदास हीराचंद.	„	१००	१००	१००	१००	१००	५००
× „ धरमचंद अभेचंद.	„	५०	१००	५०	५०	५०	३००
× „ बेन नवलकोर, शेठ उत्तमचंद नवलचंदनी दीकरी.	„	५०	५०	५१	५०	५०	२५१
× शेठ कस्तुरचंद कशळचंद	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ कल्याणचंद हरखचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
× „ घेलाभाई अमरचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५	२५०
× बाई जसकोर, शेठ कस्तुरचंद प्रेमचंदनी विधवा.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
शेठ पानाचंद ताराचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ मगनलाल मलुकचंदनी कुं० तरफथी शेठ गुलाबचंद मलुकचंद.	„	५०	५	५०	५०	५०	२५०
„ वमळचंद खीमचंद.	„	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
„ हेमचंद बीरचंद.	„	४०	४०	४१	४०	४०	२०१
× „ घेलाभाई देवचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ चुनीलाल कस्तुरचंद चोकसी.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ चुनीलाल बाळमुकन.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ चीमनलाल लल्लुभाई सबजज.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
× „ छगनलाल भाईचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
शाह साते ह. शेठ चुनीलाल वमळचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५

नाम.	गाम.	पुस्तकोद्धार	जीर्णोद्धार.	निराश्रित.	जीवदया	केळवणी.	कुल.
		१	२.	३	४	५	६
शेठ माणेकचंद वमळचंद	सुरत.	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X „ मोतीचंद ताराचंद तोलाट.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ वजेचंद देवचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ वनमाळीदास देवचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X „ सवाईचंद जीवणचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
„ जीवनचंद रतनचंद.	„	२०	२०	२०	२०	२१	१०१
„ मगनभाई गुलाबचंद.	„	२०	२०	२०	२१	२०	१०१
X „ चुर्नालाल लल्लुभाई.	„	१०	१०	११	१०	१०	५१
X वन धवली हा. शेठ सवाईचंद सुरती.	„	१०	१०	१०	१०	१०	५०
शेठ मांतीलाल चुर्नालाल चोकसी.	„	२५	२५	०	०	०	५०
„ सरूपचंद अमचंद.	„	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
X „ मगनभाई रायचंद.	„	६	६	७	६	६	३१
वन रतन, शेठ वमळचंद लखमीचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
भाई उमीयाकोर, शेठ खीमचंद नीहा-							
लचंदनी धर्णीभाणी.	„	५	५	५	५	५	२५
X शेठ कीकाभाई सकळचंद	„	५	५	५	५	५	२५
„ धरमचंद रुपचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
„ हेमचंद नाथाभाई.	„	५	५	५	५	५	२५
X „ प्रेमचंद जेचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
X „ प्रेमचंद कपूरचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
X „ सुरचंद झवेरचंद.	„	५	५	५	५	५	२५
„ ईच्छाचंद द्वारकादास.	„	३३	३३	३३	३३	३३	१५
X „ चुनीलाल मोतीजी.	„	३३	३३	३३	३३	३३	१५
X „ धनजीभाई नाथाभाई.	„	३३	३३	३३	३३	३३	१५
„ नानचंद भाईचंद कापडीआ.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१०
X „ भगवानदास फकीरभाई.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१०
X „ वजेचंद ताराचंद.	„	२०	२०	२०	२०	२०	१०
श्री हळवदना संघ तरफथी.	हळवद.	०	०	०	०	०	२१
शेठ रायमलजी मगनमलजी.	हिंगणघाट.	३०	३०	३०	३०	३०	१५०
„ हस्तीमलजी संखीमलजी.	„	३०	३०	३०	३०	३०	१५०
„ सरदामल सुगनमल.	हैद्राबाद.	२००	२००	२००	२०१	२००	१००१
X „ दलीचंद मेघाजी.	कडी.	५	५	५	५	५	२५
	कुल रु.	१९१६६	२०१६७	२४७५८	१७२८८	१८७६६	१०००५६

પુરવણી (સ્વ).

શ્રી મુંબઈમાં ભરાયેલી બીજી જૈન (સ્વેતાંબર) કોન્ફરન્સ વચ્ચે શ્રી કોન્ફરન્સ નિભાવફંડમાં ભરાયેલાં નાણાંની ટીપ.

સૂચના:—તા. ૧૫-૧૦-૧૯૦૪ સુધીમાં જે જે ગૃહસ્થો તરફથી તેઓએ ભરેલાં નાણાં વસુલ આવ્યાં નથી, તે ગૃહસ્થોનાં નામો આગળ + આ પ્રમાણે નિશાની મુકવામાં આવી છે.

નામ.	ગામ.	રકમ.
૧	૨	૩
શેઠ દલપતભાઈ ભગુભાઈ	અમદાવાદ	૧૦૦૧
„ મગનભાઈ કરમચંદ	„	૧૦૦૧
„ મનસુખભાઈ ભગુભાઈ	„	૧૦૦૧
„ રવચંદ નહાનચંદના દીકરા ભાઈ,		
હીરાચંદભાઈ	„	૨૦૧
„ દલસુખભાઈ લલ્લુભાઈ	„	૧૦૧
„ પ્રેમચંદ નહાલચંદ	„	૬૦
„ મોહનલાલ મગનલાલ	„	૨૫
„ મગનલાલ સાંકલચંદ	„	૧૦
„ ચુનીલાલ નહાલચંદ	આમલનેર	૨૬
શ્રી ઉદેપુરના સંઘ તરફથી	ઉદેપુર	૧૦૧
રાય બહાદુર બટ્ટીદાસજી કાઠીકાદાસજી	કલકત્તા	૧૦૦૧
+ બાબુ સાહેબ હીરાલાલજી ચુનીલાલ	„	૫૦૧
શેઠ જેઠાભાઈ જેચંદ	„	૨૬૧
„ કેસરીચંદ રતનચંદ	કામઠી	૧૬૧
શ્રી સ્વંભાતના ડેલીંગટો તરફથી	સ્વંભાત	૩૦૧
+ શેઠ દવરાજ ટોકરસી	ગઢસી (કચ્છ)	૨૬
„ નથમલજી ગુલેચ્છા	શ્વાલિયર લશ્કર.	૭૦૧
„ મહીકરણ મગનીરામ	જાલના	૨૬૦
+ „ હરચંદ ગુલાબચંદ	તીલ્હારા	૬૧
+ „ પાનાચંદ ઉત્તમચંદ સોટાવાળા	પાટણ	૧૦૦૧
„ મણીલાલ લહેરચંદ	„	૧૦૧

नाम.	गाम.	रकम.
१	२	३
+ ,, मीठाचंद लद्धाचंद	,,	१०१
+ ,, मगनलाल हरीचंद	,,	२५
श्री पंजाबना संघ तरफथी	पंजाब	५०१
शेठ फूलचंदजी गुलेच्छा	फलोदी	७०१
,, आणंदजी परशोतम	भावनगर	२५१
+ वोरा हठीसंग झवेर तथा वोरा अमरचंद		
जसराज	,,	२५१
+ श्री कच्छी दशा ओसवाळ ज्ञातिना मानार्थे		
शेठ जेठाभाई नरसीभाई	मुंबाई	१००१
शेठ गणेशमल सोभागमल	,,	१००१
+ ,, छोटालाल नगीनदासनी कुं.	,,	१००१
,, जीवणचंद लल्लुभाईनी कुं.	,,	१००१
,, वीरचंद दीपचंद	,,	१००१
,, प्रेमचंद रायचंद	,,	१००१
,, झवेरचंद गुमानचंद	,,	७०१
+ ,, शामजीभाई जीवराज	,,	५०१
+ ,, रतनजी वीरजी	,,	२५१
झवेरी हीराचंद मोतीचंदनी कुं.	,,	२५१
शेठ रायचंद खुशालचंद	,,	२५०
,, अमरचंद तलकचंद	,,	१०१
+ ,, जेचंद मोतीचंदनी कुं.	,,	५१
,, हरगोवन पुनमचंद	,,	५०
अमेरिकाना पाटीआ तरफथी शेठ ककल		
भाणजी	,,	२५
+ बेन गुलाब हा. दीपचंद उत्तमचंद	,,	२५
शाह खाते हा. शेठ अमरचंद तलकचंद	,,	२५
शेठ कमलसीभाई गुलाबचंद	राधनपुर	२५१
+ ,, छगनलाल भाईचंद.	सुरत	७५
,, ठाकरंसी हीरजी रतनसी	शौरपुर	५०
लाला सरदारमल सुगनमल	हैद्राबाद	५०१
		कुल रु. २८७४९

पुरवणी (ग).

देशना जुदा जुदा संघो, सभाओ, मंडळो विगेरे तरफथी श्री मुंबईमां भरायेली बीजी
जैन (श्वेतांबर) कॉन्फरन्समां डेलीगेटो तरीके विराजेला गृहस्थोनां
नामनुं लीस्ट.

डेलीगेटोनां नाम.

अखीयाणा.

शेठ डुंगरशी चत्रभुज

अगत्राप.

„ शामजी लखमीचंद

अजमेर.

„ केसरीचंदजी

„ घनराजजी

„ सोभागमलजी

„ हमीरमलजी

„ हरखचंदजी साहेब बी. ए. एल. एम.
एंड. एस.

अंजार.

„ नथुभाई मानसंग

„ सोमचंद धारशी

„ हीराचंद परशोत्तम

अमदावाद.

शेठ अचरतलाल महासुखराम

„ अनोपचंद सांकळचंद

„ अम्रतलाल चुनीलाल

„ अम्रतलाल वाडीलाल

„ अम्रतलाल रतनचंद

„ अम्रतलाल चुनीलाल

„ अंबालाल साधुभाई

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ करमचंद गोकळदास

„ कस्तुरभाई मणीभाई तगरशेठ

„ कस्तुरचंद प्रेमचंद

„ काळीदास उमाभाई

„ कीलाभाई उजमशी

„ केवळदास परशोत्तम

„ केशवलाल घेलाभाई

„ केशवलाल बापुजी

„ केशवलाल त्रिभोवनदास

„ केशवलाल प्रेमचंद बी. ए. एल. एम. बी.

„ केशवलाल मगनलाल

„ खीमचंद मगनलाल

„ खीमचंद वीरचंद

„ खीमचंद दीपचंद

„ गटाभाई मोकमलाल

„ गिरधरलाल वाडीलाल

„ गोकळभाई अमथाराम

„ गोपाळदास न्यालचंद

„ गोकळदास अमथाशा

वकील चिमनलाल परशोत्तम

शेठ चिमनलाल भगीनदास

„ चिमनलाल लालभाई

„ चुनीलाल भगुभाई

„ चुनीलाल सांकळचंद

„ चुनीलाल पीतांबरदास

„ चुनीलाल वखतचंद

ढेलीगेटोनां नाम.

- शेठ छगनलाल लल्लुभाई
 ,, छगनलाल बहेचरदास
 ,, छगनलाल कस्तुरचंद
 ,, छगनलाल व्रीजलाल
 ,, छोटालाल लल्लुभाई श्वेरी
 ,, छोटालाल काळीदास वकील
 ,, छोटालाल मगनलाल
 ,, जगाभाई गोकळदास
 ,, जगाभाई मोहोलालभाई
 ,, जगाभाई दलपतभाई
 ,, जमनादास प्रेमचंद
 ,, जमनादास हीराचंद
 ,, जमनादास प्रेमचंद एल. एम. एंड. एस.
 ,, जमनादास भगुभाई
 ,, जेसिंगभाई मोतीलाल
 ,, जेसिंगभाई हठीसंग
 ,, जेसिंगभाई मनसुखराम
 ,, जेसिंगभाई फुलचंद
 ,, डाह्याभाई नथुभाई
 ,, डाह्याभाई प्रेमचंद
 ,, डाह्याभाई मनसुखराम
 ,, डाह्याभाई गोकळ
 ,, डाह्याभाई रणछोडलाल
 ,, डाह्याभाई हीराचंद
 ,, डाह्याभाई हठीसंग
 ,, श्रीकमलाल आलमचंद
 ,, दलपतभाई मगनभाई
 ,, दलपतभाई पौनाचंद
 ,, दलसुखभाई कस्तुरभाई
 ,, दलसुखभाई मानचंदभाई
 ,, दलसुखभाई लल्लुभाई
 ,, दलसुखभाई बाडीलाल वीरचंद

ढेलीगेटोनां नाम.

- शेठ दोलाभाई नगीनदास
 ,, धोळीदास डुंगरसी
 ,, नथुभाई दोलतराम
 ,, नाथाभाई परशोतम
 ,, नाथालाल भगुभाई
 ,, नाथालाल हरगोवनदास
 ,, नानसा मनसुखराम
 ,, नीमचंद नगीनदास
 ,, नीमचंद लल्लुभाई
 ,, परशोतम ईच्छाचंद
 ,, परशोतमभाई मगनभाई
 ,, परशोतम मगनभाई हठीसंग
 ,, परशोतम अमीचंद दलाल
 ,, पीतांबरदास मगनलाल
 ,, पोपटलाल मनसुखराम
 वकील पोपटलाल अमथाशा
 शेठ पोपटलाल हेमचंद
 ,, पोपटलाल दोलतराम
 ,, पोपटलाल मगनलाल
 ,, पोपटलाल लल्लुभाई
 ,, फतेचंद दोलतचंद
 ,, फुलचंद ककलभाई
 ,, बापालाल अमीचंद
 ,, बालाभाई मनसुखराम
 ,, प्रेमचंद परशोतमदास
 ,, बालाभाई रायचंद
 ,, बालाभाई ककलभाई
 ,, बालाभाई फतेचंद शेठ
 ,, बालाभाई छगनलाल
 ,, बालाभाई गगलभाई
 ,, बालाभाई मंछीचंद
 ,, बहेचरदास कस्तुरदास

डेलीगेटोनां नाम.

- शेठ भगुभाई हठीसंग
 ,, भगुभाई चुनीलाल
 ,, भगुभाई फतेचंद कारभारी
 ,, भाईचंद फुलचंद
 ,, भीखाभाई रतनचंद
 ,, भोगीलाल सांकळचंद
 ,, भोगीलाल तलकचंद
 ,, भोगीलाल छोटालाल वखतचंद
 ,, भोगीलाल वीरचंद दीपचंद
 ,, मगनलाल रवचंद शेठ
 ,, मगनलाल रतनचंद
 ,, मनसुखराम रवचंद
 ,, मणीलाल बालाभाई
 ,, मणीलाल छगनलाल
 ,, मनसुखभाई मोतीलाल
 ,, मणीलाल वाडीलाल
 ,, मगनलाल ठाकरशी
 ,, मगनलाल दलपतराम
 ,, मनसुखराम छोटालाल
 ,, मणीलाल लल्लुभाई
 ,, मणीभाई जेसींगभाई
 ,, मणीलाल मोहनलाल
 ,, मणीलाल केशवलाल
 ,, मणीलाल चुनीलाल
 ,, मनसुखभाई भगुभाई
 ,, मणीलाल नथुभाई
 ,, मणीलाल मुळचंद
 ,, मनसुखराम मगनलाल
 ,, मफतलाल छोटालाल
 ,, मणीलाल गोकळदास
 ,, मनसुखराम नानचंद
 ,, मयाभाई नथुभाई

डेलीगेटोनां नाम.

- शेठ मनसुख अनोपचंद
 ,, माणेकचंद प्रेमचंद
 ,, माणेकलाल जेठाभाई
 ,, महाशंकर नरशीदास
 ,, मुळचंद सांकळचंद
 ,, मोतीलाल उमाभाई
 ,, मोतीलाल नगीनदास
 ,, मोतीलाल दलशुखराम
 ,, मोतीलाल कशळचंद शाह
 ,, मोतीलाल वीरचंद
 ,, मोहनलाल चुनीलाल बी. ए.
 ,, मोहनलाल दोलतराम
 ,, मोहनलाल डाव्याभाई
 ,, मोहनलाल गोकळदास बी. ए.
 एल. एल. बी.
 ,, मोहनलाल लल्लुभाई
 ,, मोहनलाल काळीदास
 ,, मोहनलाल मुळचंद
 ,, मोहनलाल खीमचंद
 ,, मोहनलाल मगनलाल
 ,, मोहनलाल अमथाराम
 ,, मंगळदास दोलतराम
 ,, मंगळदास ताराचंद
 ,, मंगळदास छगनलाल
 ,, रतनचंद जेठाशा
 ,, रतनचंद मुळचंद
 ,, रवचंदभाई छगनलाल
 ,, रतनचंद छगनलाल
 ,, रतनचंद छोटालाल
 ,, रवचंद दोलतचंद
 ,, लल्लुभाई सुरचंद
 ,, लखमीचंद लल्लुभाई

ढेलीगेटोनां नाम.

- शेठ लल्लुभाई रायचंद
 „ लालभाई दलपतभाई
 „ लालभाई मगनलाल
 „ लालभाई त्रीकमलाल
 „ लालभाई हीराचंद
 „ लालभाई भोगीलाल
 „ लालचंद जेचंद
 „ लालभाई चुनीलाल
 „ लालभाई फकीरभाई
 „ लालचंद मलुकचंद
 „ वाडीलाल लल्लुभाई
 „ वाडीलाल साराभाई
 „ वाडीलाल नथुभाई
 „ वाडीलाल वख्तचंद
 „ वाडीलाल लल्लुभाई
 „ वाडीलाल लगनलाल
 „ वाडीलाल हरगोबनदास
 „ वाडीलाल मुळचंद
 „ वाडीलाल ताराचंद
 „ वाडीलाल जेठाभाई
 „ सकरचंद लल्लुभाई
 „ सकरचंद पानाचंद
 „ सकरचंद लल्लुभाई
 „ शामलाल माणेकचंद
 „ साराभाई मगनभाई हठीसंग
 „ सांकळचंद पीतांबरदास
 „ सांकळचंद मोकमचंद
 „ साराभाई वाडीलाल
 „ साराभाई मगनलाल
 „ साराभाई छोटाभाई
 „ सांकळचंद बहेचरदास
 „ सांकळचंद मोहनलाल

ढेलीगेटोनां नाम.

- शेठ सांकळचंद नगीनदास
 „ सुरजमल मंछाचंद
 „ सोमचंद छोटाखाल
 „ सोमाभाई रायचंद
 „ सोमाभाई दोलतराम
 „ हरीलाल मंछाचंद
 „ हरीलाल हकमचंद
 „ हरखचंद अमुलख भूदर
 „ हठीसंग दामोदर
 „ हरीलाल प्रेमाभाई
 „ हरगोबनदास उत्तमदास
 „ हरीलाल मंछाराम वकील
 „ छालाभाई जगजीवनदास
 „ हीराभाई हठीसंग
 „ हीराचंद ककलभाई
 „ हीराचंद ककलभाई
 „ हीराचंद पीतांबरदास
 „ हीरालाल मनसुखराम

अमरली.

- „ नगीनदास करमचंद
 „ नागरदास करमचंद
 „ वीरचंद जीवाभाई
 „ मुंदरजी डाह्याभाई

अमृतसर.

- „ कस्तुरीआलजी
 „ खजानवीमल लाल
 „ चुनीलाल लाल
 „ पनालालजी लाल
 „ महाराजमल लाल

डेलीगेटोनां नाम.

अमरावती.

- „ अमीरमलजी फतेपुरीआ
- „ मुकुनचंद डागा लाला
- „ सोभागचंद फतेचंद

अहमदनगर.

- „ अमथा रेवाजी
- „ कनकमलजी दलीचंद
- „ केसरीमलजी आनोनमलजी
- „ जीवराजजी नेमीदासजी
- „ जांवरराजजी फोजीरामजी
- „ ताराचंद पनालालजी
- „ घनराजजी हमीरमलजी
- „ नरसिंगदास जीवराजजी
- „ नथुभाई दोलतराम
- „ पुनमचंदजी जवलमलजी
- „ पुंजाभाई अर्जुन
- „ फोजमलजी मुरजमलजी
- „ भगवानदासजी कौसनदासजी
- „ भलुभाई नगीनदास
- „ मोतीचंद रुखचंद
- „ मोतीलाल मुळचंद
- „ मोतीलाल नागोरी
- „ मोतीलाल मगनमलजी
- „ मोतीचंदजी रतनचंदजी
- „ रतनचंदजी पुनमचंदजी
- „ राजमलजी गंभीरमलजी
- „ लल्लुकरणजी मगनजी
- „ लालचंद गुलाबचंद
- „ लालचंद पुनमचंद
- „ वीरचंद चुनीलाल

डेलीगेटोनां नाम.

अंगारेश्वर.

- „ तलकचंद पीतांबरदास
- „ तलकचंद रुपचंद
- „ दीपचंद कसळचंद
- „ हरखचंद हरजीवनदास

अंकलेश्वर.

- „ डाह्या केसुरजी
- „ ताराचंद पानाचंद
- „ नाथा झवेरचंद
- „ फोजमलजी माणेकचंदजा
- „ माणेकचंद प्रेमचंद
- „ सोमचंद लालचंद

अंबाच.

- „ जेचंद जेताजी
- „ मगनलाल गोविंदजी
- „ मानचंद सांकळा
- „ हीराचंद मनरुपजी

अब्रामा.

- „ डोसाभाई मोरारजी
- „ वीरचंद नथुभाई

असास.

- „ गुलाब रामजी
- „ मानचंद सांकळा

अनाब.

- „ डाह्याभाई झीणाभाई

डेलीगेटोनां नाम.

अगाशीबंदर.

- „ केवलभाई खीमचंद
- „ भगवानदास घेलाभाई

अंबाला.

- „ कपुरचंद लालाजी
- „ गोपीचंद बाबु बी. ए.
- „ गंगाराम लाला
- „ ठाकोरदास लाला
- „ तीलोकचंद जैनी
- „ बीसुनमल लाला
- „ मुक्तिमल लाला
- „ शीशुमल लाला

आंबलीयारा.

- „ रतनचंद हकमचंद
- „ अंबालाल गीरधर

आमलगाम.

- „ मुखणदास वेलचंद

आमलनेर:

- „ चुनीलाल नीहालचंद
- „ लगनलाल मगनदास
- „ रतनचंद दगडुशा
- „ वेलचंद बलभदास
- „ हीरजी नागसी

आंकलुज.

- „ गुलान्नचंद लखमीचंद
- „ प्रेमचंद गुलाबचंद
- „ भाईचंद हेमचंद
- „ रामचंद शिवजी
- „ बहालचंद मीयाचंद

डेलीगेटोनां नाम.

आंट.

- „ कशन डाह्याजी
- „ भीखा नागजी
- „ रायचंद भगाजी

आजमगंज.

- „ कीरतचंदजी
- „ बीजेसींगजी

आकोला.

- „ करसनदास चांपशी
- „ कस्तुरचंद वेणीचंद
- „ नागरशीभाई लालाभाई
- „ नागशीभाई मघाभाई
- „ पृथ्वीराजजी बस्तावरमलजी
- „ रतनशी शामजी
- „ शीवराजजी शीवचंदजी
- „ हरगोविन धीठलदास

आरवी.

- „ दलीचंद शीवजी

आबु.

- „ जवानमलजी भीमराजजी
- „ रवचंद फुलचंद

ईडरं.

- „ काळीदास मोतीचंद
- „ भगवानभाई पदमसी
- „ भाईचंद पदमसी
- „ वर्धमान रुपचंद
- „ हेमचंद लगनलाल

ईन्होल.

- „ जालमसींगजी

डेलीगेटोनां नाम.

- ॥ नाथुसींगजी
- ॥ नानुरामजी
- ॥ मानसींगजी

उदेपुर.

- ॥ मगनलाल पुजावत

उमेटा.

- ॥ फुलचंदभाई मगनभाई

उज्जेन.

- ॥ दीपचंद बछावन
- ॥ पुखराज काया
- ॥ माणेकचंद सुराना
- ॥ सुजानमल आंचल

उरमार.

- ॥ जसवंतराय लाळा
- ॥ मुनशीराम मास्तर

उंटडी.

- ॥ शिवेरचंद भगवानजी
- ॥ प्रेमचंद मोतीचंद
- ॥ फुलचंद पानाचंद
- ॥ भूदर घेलाभाई
- ॥ रणछोड केसु

उंझा.

- ॥ केशवलाल हालचंद
- ॥ नगीनदास छगनलाल
- ॥ हरीचंद परशोत्तम

एवला.

- ॥ अमरचंद उजमचंद
- ॥ कस्तुरचंद हकमचंद
- ॥ ताराचंद खीमचंद

डेलीगेटोनां नाम.

- ॥ धनजी उगरचंद
- ॥ हेमचंद सुरचंद

एवला.

- ॥ कल्याणचंद लालचंद
- ॥ गुलाबचंद गोपाळदास
- ॥ गोपाळदास डुंगरदास
- ॥ चुनीलाल रायचंद
- ॥ दामोदर बापुशा
- ॥ नानचंद कीकाशा
- ॥ बालचंद चतुरदास
- ॥ बालचंद लालचंद
- ॥ माणेकलाल वीरचंद
- ॥ सांकळचंद उत्तमचंद
- ॥ ज्ञानचंद कीकाशा

ओरपाड.

- ॥ कस्तुरचंद मनजी
- ॥ चुन्नीलाल नीहालचंद
- ॥ जेठाभाई ईच्छाचंद
- ॥ नानचंद भाणजी
- ॥ नानचंद कपुरचंद
- ॥ नोथाल लखमाजी
- ॥ भाईचंद मोतीचंद
- ॥ हकमा मेघाजी

औरंगाबाद.

- ॥ शीवलाल वल्लभदास

कलकत्ता.

- ॥ बनारसीदासजी सभापति, बाबु
- ॥ माणेकचंदजी
- ॥ राय कुमारसिंह भुक्कीम बाबु
- ॥ रामचंद जेठाभाई
- ॥ लक्ष्मीचंदजी

डेलीगेटोनां नाम.

- „ लाभचंदजी शेठ सभापति
 „ बलभजी हीरजी
 „ हीराचंदजी शेषकरण मास्तर

करमाला.

- „ कपुरचंद हीरालाल
 „ ग्वीमचंद चंद्रभाण
 „ जवेर बादुरजी
 „ देवचंद अणेश
 „ नानचंद फुलचंद
 „ लालचंद देवचंद
 „ वस्तीराम खेमचंद

कामलेज.

- „ अमृतलाल रायचंद
 „ करसन वीरचंद
 „ भाईचंद जेचंद

करेली.

- „ चांपशी नागरशी
 „ छोगमलाल कोठारी
 „ धनलाल गुलेच्छा

करांची.

- „ काळा गला
 „ खेतशी वेलशी
 „ छगनलाल रायचंद
 „ भगुमल नथमल
 „ भेरवदास मनरुपदास
 „ माधवजी चतुरभूज

कपडवंज.

- „ केशवलाल जेचंद
 „ जमनादास करमचंद
 „ बालाभाई गीरधरलाल

डेलीगेटोनां नाम.

कठोर.

- „ मोहनलाल लखमीचंद
 „ वजेचंद चुनीलाल

कडोद.

- „ देवचंद राजाजी
 „ गुलाबचंद गोविंदचंद
 „ देवचंद जगन्नाथ
 „ मोतीचंद खेताजी
 „ मोती जगनाजी
 „ मोतीचंद भलाजी
 „ रणछोडलाल भीखाजी

करजण.

- „ ग्वीमचंद लखमीचंद
 „ प्रेमचंद करसनदास

कराडी.

- „ देवचंद नानजी
 „ नेमचंद रतनाजी
 „ फुलचंद जीवूणजी
 „ मोतीचंद प्रेमाजी
 „ रायचंद लखाजी

कडी.

- „ केवळदास मलुकचंद
 „ चुनीलाल जोईतांदास
 „ नाथलाल दलसुख
 „ सोभाग्यचंद मोहमलाल

कठलाल.

- „ लखमीचंद करमचंद

कंदेली.

- „ तखतमल
 „ दगडुलल

डेलीगेटोंनां नाम.

- ” नानुराम
” हजारीलाल

कावीठा.

- ” शिवेरभाई भगवानदास
” रतनचंद लाधाजी

कालीभापडी.

- ” केसुरजी प्रेमाजी
” शिवेरचंद वाघजी
” फुलचंद चेलाजी
” रायचंद दुल्लभ
” बाउचंद जादवजी
” देवचंद दामजी

कुंडला.

- ” अमीचंद गुलाबेचंद
” बहेचर ठाकरसी
” काळीदास केशवजी
” मुळजी लवजी
” जीवराज हंसराज
” वीरजी डाह्या
” जेंठा देवचंद
” वनमाळीदास हंसराज

कुरकधाडी.

- ” प्रेमराज मोतीचंद
” मुळजी नथु
” मुळजी लवजी
” रायमल हीरजी

केरवांठा.

- ” डाह्याभाई अमरचंद
” रहीमचंद देवचंद

डेलीगेटोंनां नाम.

कोटडा.

- ” भीखाभाई प्रागजी

कोगनोली.

- ” दलुचंद शिवेरचंद
” देवचंद मोतीचंद
” लालचंद वीरचंद

कोठ.

- ” उजमशी ठाकरशी
” पोचालाल रघुजी
” फुलचंद हेमचंद
” भीखाभाई परशोत्तम
” रघुभाई सांकळचंद
” लालचंद रतनचंद
” बल्लुमभाई लगनभाई
” शीवलाल हठीसंग
” सुंदरजी लल्लुभाई
” हठीसंग डाह्याभाई

कोपरली.

- ” प्रागजी जेताजी
” भीखाभाई प्रागजी

कोठारा.

- ” कल्याणजी खेतशी

खडकी.

- ” दलपतराम व्रजलाल
” भीखुदास देवचंद
” मगनलाल दलीचंद
” मगनलाल मुळचंद
” मोकमचंद सांकळचंद

खं ।.

- ” लालजी शीवजी

डेलीगोटोनां नाम.

खंभात.

शेठ दलपतभाई दीपचंद

,, दलसुख फुलचंद

,, दीपचंद फुलचंद

,, पापटभाई अमरचंद

,, वखतचंद कुशळचंद

,, वाडीत्याल छोटाल्याल

,, वीरचंद सुरचंद

• खंडीएर.

,, मथुरादास जैनी •

• खाखर (कच्छ).

,, कोरसी केशवजी

,, खजी देवराज

खाखरची

,, मंगळदास मोतीचंद

,, हरजीवन चतुरभुज

खांदली

,, छगनलाल कीशोरदास

खामगाम.

,, धनजी कानजी

,, वीसनचंद ज्ञानचंद

खांडीआ.

,, वीरजी गंगाजी

खुंटवडा.

,, पानाचंद मेघजी

,, मुळचंद वेळजीभाई

,, मोतीचंद आणंदजीभाई

,, लखमीचंद कमळसी

खेरालु.

,, खीमचंद वीरचंद

डेलीगोटोनां नाम.

शेठ टोकरलाल छगनलाल

खेरलाद.

,, उमेदचंद नरसंगजी

,, उमेदचंद लल्लुजी

खेडा.

,, अमरतलाल नरोत्तमदास

,, गुलाबचंद चतुरदास

,, नाथालाल अमीचंद

,, भाईलाल अमृतलाल

,, मगनलाल नरोत्तमदास

,, मगनलाल गीरधर

,, मणीलाल लल्लुभाई

,, मोहनलाल प्रभुदास

,, रायचंद केवळचंद

,, वाडीलाल डाव्याभाई

,, सुरचंद डायाभाई

,, सोमचंद पानाचंद

गणदेवी.

,, आनोपचंद झुवेरचंद

,, छगनलाल दीपचंद

गढडा.

,, चतुरभुज मोतीचंद

,, नरशी मोतीचंद

,, हरीचंद डुंगरदास

गराडा.

,, श्रीकमचंद भालचंद

,, नवलमल शीवराज

,, नेमचंद पुंजाभाई

,, भगवानदास नानचंदजी

,, रणछोडभाई गुलानचंद

,, रूपचंद धीरजलाल

ढेलीगेटोनां नाम.

शेठ हुकमचंद हरीचंद

ग्वालियर.

” नथमलजी गुलेछा. खजानची

गाडरवाडा.

” सुजानमलजी

गांगड.

” छगनलाल दुंगरसी

” डाह्या झवेरचंद

” दीपचंद हीराचंद

” भीखालाल छगनलाल

गुंजा

” उत्तमचंद हरखचंद

” रायचंद लल्लुभाई

गुजरानवाळा.

” कालुशा लाला

” नानकचंद लाला

गुंदी.

” चतुर गोकळभाई

गेरीता.

” कीलाभाई उमेदभाई

” गोकळभाई मुळचंद

” मंगळदास नानचंद

” सांकळचंद सुरचंद

गोईमा.

” उमेदचंद खुक्क

” गोविंदजी मोतीजी

” झवेरचंद मोतीजी

” भीखाजी मोतीजी

गोधवी.

” अमृतलाल फेवळदास.

ढेलीगेटोनां नाम.

शेठ गोकळभाई लेराभाई

” जेसींगभाई मानचंद

” परशोत्तम डाह्याभाई

” पीतांबर झवेरदास

” प्रेमचंद मोतीचंद

” भूराभाई त्रीभोवन

” मोहनलाल सांकळचंद

” हरगोवन मगनलाल

गोंडळ.

” केवळचंद दोलतचंद

” प्रभुलाल वाघजी

घोया.

” छोटमलाल ओधवजी करमचंद

” छोटमलाल मगनलाल

” नरसीदास करमचंद

” मगनलाल मानचंद

” लल्लुभाई गुलाबचंद

” हरीभाई अमीचंद

चंदरपुर.

” आशकरुण ईंदरजी

” लुणाकरजी खुबचंदजी

चांदवड.

” खीमचंद नानचंद

” चुनीलाल राजपाळ

” दामोदरदास वल्लभदास

चीतळ.

” प्रागजी बेहैचर.

चीडावा.

” वस्तीलालजी रामप्रसादजी

चुडा.

” देवसी कस्तुर

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ नानजी जेठाभाई

” ब्रजलाल मुळचंद

छाणी.

” खीमचंद हरगोवन

” जमनादास हीराचंद

” नगीनदास गरबड

” नाथाभाई पुंजाभाई

” हीमचंद शीवलाल

छींदवाडा.

” अमीचंद गुमानजी

” केसरीचंद कल्याणी

” फुलचंद जेताजी

” रायचंद मोतीजी

जगडीआ.

” ईश्वरलाल अमथालाल

” खुशालचंद कपुरचंद

” नगीनदास वीरचंद

जलंधर.

” कालुमल लाला

” खरीआ जेराम

” नथुमल लाला

” मुस्तकमल

” लालाराम चौधरी

जळगाम.

” कीसनजी प्रेमराय.

” धनराम पनालाल

” प्रतापमल सुखराम

” प्रेमराय मगनीराम

” बादरमल मगनमल

” मोतीलाल तुरंगादास

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ लछमनदास मुलतानमल

” लालमल अचनुमल

” हीरालाल कपुरचंद

जबलपुर.

” चांदमलजी भुरा

” छुनमुनलाल गुलेच्छा

” धनराजजी

” नथमलजी

” फुलचंद

” भीखणचंदजी

” भेरुदासजी

” माणेकचंद कोचर बी. ए.

जंबुसर.

” गोरधनदास बेहेचरदास

जईजा.

” नथुमल लाला

जलालपुर.

” प्रेमचंद भीखाजी

” फुलचंद रामाजी

” मोती राजाजी

जामेनगर.

” गोविंदजी डोसाभाई

” चतुरभूज गोविंदजी

” जगजीवन मुळजीभाई

” पानौचंद काळा

” भगवानजी ताराचंद

” वकील सांकळचंद नारणजी

” हरखचंद डाह्याभाई

” हीराचंद लीलाधर

” हंसराज शामजी

जुनर.

” कंकुचंद बेणीचंद

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ ताराचंद हरिचंद

” तुळजाराम हरखचंद

” पीतांबर हाथीचंद

” बापुलाल लालचंद

” बालुभाई मानचंद

जुनागढ.

” डाक्टर श्रीभोवनदास मोतीचंद

” दोलतचंद परशोतमदास बी. ए.

” नथु लखमीचंद

” मुळचंद हीरजी

” लखमीविजयजी भगवनविजयजी जैनी

” वीरजी जेचंद

” सोभाग्यचंद करसनजी

जेतपुर.

” आणंदजी मोरारजी

” उत्तमचंद जेठाभाई

” चतुरभूज नागजी

” नागजी हंसराज

” नागजी हेमराज

” फुलचंद झीणा

” फुलचंद मोतीचंद

” बहेचर बाबा

” भीमजी मगाजी

” हरखचंद मुळचंद

जेसर.

” जुठा भैमचंद

” जेठा गोबर

” भैघजी वेलजी

” लालचंद काळी

” हीरूचंद नागजी

डेलीगेटोनां नाम.

जोधपुर.

शेठ कसळराजजी

” केसरीमलजी लाला

” जवानमलजी कानमलजी

” दीपचंदजी

” दुलेराजजी लाला

” बख्तावरमलजी

” लछमन राजजी

” लखमी राजजी

” लखमीचंदजी

” लघुसालजी

” लखमीचंदजी

” शीवराजजी

” मुरजराजजी

” सेग्वराजजी रतनराजजी

टाणा.

” माधवजी वीरजी

” रुगनाथ रांघजी

डोसा.

” फोजालाल नाथाभाई

” लल्लुभाई रामचंद

” वाडीलाल वीरचंद

डेगवाडा.

” मुखणदास मोहनचंद

तलेगामदभाडा.

” खीमचंद जेठीराम

” मगन घेलादास

” रणछोड जेठीदास

” वाडीलाल देवचंद

” हेमचंद परशोत्तम

डेकीगेटोनां नाम.

तणसा.

शेठ जगजीवन ठाकरशी

„ देवचंद केशवजी

„ मीठा केशवजी

„ मेघजी खोडाभाई

तहसीलदुरग.

„ फौजमलजी

तलेगाँव ढमढेरीया.

„ चुनीलाल ज्ञानचंद

„ बालचंद शामचंद

„ मंगलचंद मोहनचंद

„ बलभदास उमेश

„ बेलचंद गणेश

तासगांव.

„ केशवलाल उमेश

„ सरूपचंद उमेश

त्रापज.

„ जसराज हरजी

„ पानाचंद शिवरचंद

„ रणछोड दयाल

„ वीठल संघजी

„ ह्रीराचंद हरजी

तीलहारा.

„ हरखचंद गुलाबचंद

थराद.

„ ओतम उजम

„ छगन उजम

„ देवचंद सवाई

„ नथु पानाचंद

„ मुळचंद चतुर

„ हठा वजा

डेकीगेटोनां नाम.

थानगढ.

शेठ जंठालाल दलीचंद

थाणा.

„ आशकरण धुळजी

„ हीरा हींदार्जी

दरापुर.

„ कीलाभाई जेठाभाई

„ खोडीदास माणेकचंद

„ जेठालाल प्रभुदास

„ शिवेरभाई हीराभाई

„ नहालचंद काळीदास

„ बापुलाल मोतीलाल

„ भाईचंद जेठाभाई

„ मोतीलाल दलपतभाई

दर्भण.

„ गेलाभाई खूबचंद

„ सरूपचंद धरमचंद

ददाढी.

„ फूलचंद रुगराजजी

दाठा.-

„ छगनलाल माणेकचंद

„ डुंगरसी परशोत्तम

दावड.

„ दलपत सरूपचंद

„ मोहनलाल लल्लुभाई

„ लल्लुभाई हरीचंद

दीभोर.

„ माणेकचंद रामजी

„ वर्धमान नथुभाई

ढेलीगेटोनां नाम.

दील्ही.

- शेठ उमरावसिंह टांक
 „ खेरातीलाल लाला
 „ दलीलसिंह
 „ फूलचंद लाला
 „ बनारशीदास लाला
 „ मथमल लाला

देगाम.

- „ चुनीलाल नारणदास
 „ महासुख गुलाबचंद
 „ मोनचंद पदमाजी

देवचराडी.

- „ त्रीभोवन हंसराज
 „ भूदर झवेर
 „ मोहनलाल माणिकचंद
 „ मोनचंद वीरचंद

धंधुका.

- „ डाह्याभाई हरखचंद
 „ मगनलाल मुळचंद

धांगध्रा.

- „ उजमशी खीमचंद
 „ सोमचंद राजपाळ
 „ काळीदास गोकळभाई
 „ हरीलाल जुठाभाई

धुळीआ.

- „ सोमईया सगलजी
 „ अंबाईदास शमळदास
 „ नथु शवजी
 „ भोगीलाल गुलाबचंद

ढेलीगेटोनां नाम.

धोराजी.

- शेठ करसनजी रुपचंद
 „ कानजी सुंदरजी
 „ जादवजी खजी
 „ नागजी मदनजी
 „ माणिकचंद करसनजी
 „ वछराज अभेचंद

धोल.

- „ चत्रभुज अवचल
 „ बीकमसी पानाचंद

धोलेरा.

- „ जीवाभाई चंदुभाई
 „ नरोत्तम भगवानदास
 „ परशोत्तम नारण
 „ मणीलाल मुलचंद

धोळका.

- „ वेलचंद उमेदचंद

धोंड.

- „ गुलाबचंद वेणीचंद
 „ चतुरदास हाथीचंद
 „ बालचंद पानाचंद
 „ हीराचंद मानचंद

धोंड नदी.

- „ कंकुचंद चतुरभाई
 „ नानचंद सवचंद
 „ भीरुमल हरीमल
 „ रतनचंद मोतीलालजी
 „ रामचंद देवतराम

नरसंडा.

- „ दलपत शानूचंद

डेलीगेटोनां नाम.

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ मगनलाल वशराम

„ मथुरदास बापुजी

नरोडा.

„ गोकळदास सांकळचंद

„ चुनीलाल ताराचंद

नरसींगपुर.

„ हजारीमलजी

• नवसारी.

„ अमरचंद लखमीचंद

„ नगीनदास जीवजी लाला

„ नगीनदास जीवणजी

„ फकीरचंद गोविंदजी

„ भाणाभाई मोतीचंद

„ सरूपचंद डाढ्याभाई

• नाशिक.

„ बुधमल देवळचंद

„ माणेकचंद रीखवचंद

नानाखाखर.

„ कचरा नथु

नामपुर.

„ केसरीमलजी

„ छोगमलजी

„ मोहनलाल बक्षीलाल

• „ रुपचंद अमीरमल

• „ लालचंदजी

„ वगशीलालजी

„ समीरमलजी

• „ हीरालाल केसरीमल

नागपुर.

„ देवचंद लाभचंद

शेठ हीरालाल केसरीचंद

नारायणपुर.

„ लघुभाई मणसी

नाथनगर.

„ महेताबचंद बाबु लाला

„ महेतापचंद

„ मुखराजराय बाबु

नाहोदर.

„ तुळसीराम लाला

„ माधवराम लाला

नागोर.

„ परशोत्तम डोसाभाई

„ मांडीलालजी लखमीचंद

„ मोतीलालजी लखमीचंद

„ वमनजी लधा

• नींगाला.

„ जेमल चंदु

• „ नागरदास बसराम

• „ ब्रहेचर दीपचंद

„ रायचंद जीवराज

नेपांणी.

„ देवचंद प्रेमचंद.

„ बहालचंद हकमचंद

• पंचामर.

• „ अमृतलाल खुशाल

„ भूदरभाई प्रतापसी

• प्रभासपुष्पा.

• „ उत्तमचंद हीरजी

• „ रणछोड अत्रेचंद

• „ हेरखचंद वर्धमान

हेलीगेटोनां नाम.	हेलीगेटोनां नाम.
<p>परजव.</p> <p>शेठ हीरजी वीरजी</p>	<p>पालडी.</p> <p>शेठ प्रेमचंद विठ्ठल</p>
<p>परीआगाम.</p> <p>„ रायचंद केसुर</p>	<p>„ मोतीचंद वेलचंद</p> <p>„ वेलचंद वल्लाराम</p>
<p>प्रांतीज.</p> <p>„ डाह्याभाई दलपत</p> <p>„ परशोत्तमदास हरीभाई</p> <p>„ पोचालाल दुंगरसी</p> <p>„ बुढाखीदास हाथीभाई</p> <p>„ मगनलाल गोरधनदास</p> <p>„ मणीलाल त्रीकमदास</p> <p>„ रणछोडलाल त्रीभोवनदास वोठारी</p> <p>„ हिमतलाल फुलचंदभाई</p>	<p>पालीताणा.</p> <p>„ शिवजी देवसी</p> <p>„ शिवजीभाई लाधाभाई</p> <p>पालणपुर.</p> <p>„ अमुलखभाई खूबचंद.</p> <p>„ छगनलाल गुलाबचंद.</p> <p>„ नहालचंद खीमचंद.</p> <p>„ प्रेमचंद केवल.</p> <p>„ वाल्याभाई गटाभाई.</p> <p>„ मंगलजी ईश्वर.</p> <p>„ रवचंद उजमचंद.</p> <p>„ सोभाग्यचंद वेढुभाई.</p>
<p>पालेज.</p> <p>„ छगनलाल बीजलाल</p> <p>„ मगनलाल रणछोड</p>	<p>पादरा.</p> <p>„ अमृतलाल वनमाळीदास.</p> <p>„ कस्तुरचंद दीपचंद.</p> <p>„ कीलाभाई मुळचंद.</p> <p>„ चुनीलाल शीवलाल.</p> <p>„ छगनलाल नीहालचंद.</p> <p>„ छोटालाल नीहालचंद.</p> <p>„ डाह्याभाई वनमाळीदास.</p> <p>„ दलपतभाई लल्लुभाई.</p> <p>„ मोहनलाल हीमचंद.</p> <p>„ हीरालाल लल्लुभाई.</p>
<p>पाला.</p> <p>„ बसाखीराम लाला</p> <p>„ केसरीभलजी</p> <p>„ बल्लभ हीरजी</p>	<p>पादरा.</p> <p>„ अमीचंद पन्नालालजी.</p> <p>„ चुनीलाल सौंकळचंद.</p> <p>„ छगनलाल बहालचंद.</p> <p>„ जेसीगलाल झवेरचंद.</p>
<p>पाली.</p> <p>„ अचळदासजी</p> <p>„ चांदमलजी</p> <p>„ तेजमलजी</p> <p>„ तुळसीदास जगजीवनदास भणसाळी</p> <p>„ बस्तापरसलजी</p> <p>„ मीठामलजी</p> <p>„ शिखवदासजी</p> <p>„ लालचंदजी</p> <p>„ संतोकचंदजी</p>	<p>पाटण.</p> <p>„ अमीचंद पन्नालालजी.</p> <p>„ चुनीलाल सौंकळचंद.</p> <p>„ छगनलाल बहालचंद.</p> <p>„ जेसीगलाल झवेरचंद.</p>

डेलीगेटोनां नाम.

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ पुनमचंद करमचंद.
 ,, बापुलाल लल्लुभाई.
 ,, मगनलाल हरीचंद.
 ,, मुळचंद लल्लुभाई.
 ,, लहेरचंद करमचंद.
 ,, लल्लुचंद नथुचंद.
 ,, न्हालाभाई मगनचंद.

पीपळी.

ओघड तेजपाळ.
 ,, जवेर नथुभाई.
 ,, नरसी बमजीभाई.
 ,, वाडीलाल गंगाभाई.
 ,, सुखलाल मुळजी.

पींडवाडा.

,, फुलचंद जेतीजी.
 ,, रायचंद मोतीचंद.

पुना.

,, कंकुचंद रायचंद
 ,, कपूरचंद गुलाबचंद
 ,, कपूरचंद मगनीराम
 ,, कीशनदास प्रेमचंद
 ,, कीशनमल प्रेमचंद
 ,, कीसनाजी वालाजी
 ,, गगलचंद हाथीचंद
 ,, चुबीलाल दलछाराम
 ,, चुनीलाल मिहलचंद
 ,, छगनलाल गणपतराम
 ,, छगनलाल नानचंद
 ,, छगनलाल वखतचंद
 ,, जमनादास मोकमचंद
 ,, वीकमदास वलराज.

शेठ नानचंद भगवानदास
 ,, नेमचंद हाथीभाई
 ,, पखीराज कनकचंदजी
 ,, बालचंद लाधाजी
 ,, बालुभाई पानाचंद
 ,, बहेचरदास सीरचंद
 ,, भगवानजी बालजी
 ,, भीखुभाई मुळचंद
 ,, भोगीलाल नगीनदास
 ,, मगनलाल खोडीदास
 ,, मगनलाल नानचंद
 ,, मगनलाल रामचंद
 ,, मगनलाल लखमीचंद
 ,, मानचंद भगाजी
 ,, मोतीचंद छगनलाल
 ,, मोतीचंद पीतांबरदास
 ,, मोतीचंद प्रेमचंद
 ,, मोतीचंद भगवानदास
 ,, मोतीचंद हेमचंद
 ,, मोहनलाल सोभागचंद
 ,, लखमीचंद नेमचंद
 ,, लल्लुभाई गुलाबचंद
 ,, लल्लुभाई नथुराम
 ,, लल्लुभाई बुलाखीदास
 ,, लल्लुभाई शोभाराम
 ,, बजेचंद किकाचंद
 ,, वीरचंद कीसनाजी
 ,, सरूपचंद दोलतचंद
 ,, शीवराम कस्तूरचंद
 ,, हठीसंग जवेर.

पुरुगाम.

शेठ पुनमचंद जुहारमल

ढेलीगेटोनां नाम.

पेटलाद.

- शेठ खीमचंद कीलाभाई
 ,, चतुरभूज खूबचंद
 ,, छगनलाल लखमीचंद
 ,, पानाचंद लालचंद
 ,, हकमचंद काळीदास

पेथापुर.

- ,, अमथालाल जुमखलाल
 ,, केशवलाल भगवानदास
 ,, केशवलाल हठीसंग
 ,, चंदुलाल हठीसंग
 ,, चंदुलाल हाथीचंद
 ,, जुमखराम उमेदराम
 ,, डाह्याभाई हकमचंद
 ,, नगीनदास पुनपचंद
 ,, पुनमचंद रतनचंद
 ,, प्रेमचंद रतनचंद
 ,, मनसुखराम मुळचंद
 ,, मनसुखभाई खचंद
 ,, सांकळचंद काळीदाम

पोरबंदर.

- ,, तुळसीदास जगजीवन भणमळी
 ,, बलभजी हीराजी

पोकरण.

- ,, अनराजजी गुलराजजी
 ,, करणीदानजी कानुगा
 ,, कुशठराजजी
 ,, जेठमलजी बालर
 ,, विरचंदजी
 ,, धरमचंद जीभाई कोठारी
 ,, मुळी कुशठराजजी

ढेलीगेटोनां नाम.

शेठ रीखवचंद कोठारी

- ,, सरदारमलजी फूलचंद

फणसा.

- ,, गंभीरमलजी जसरूपजी
 ,, पुनमचंद देवीचंद
 ,, मुळचंद मयारामजी

फागवारा.

- ,, देवीचंदजी लाला

बलदाणा.

- ,, अमथालाल भाईचंद
 ,, चतुर नथु
 ,, जीवराज गगाभाई
 ,, तळशी केशवजी
 ,, शामजी देवशी

वरवाळा.

- ,, उजमशी लालचंद
 ,, धनजी हीराचंद
 ,, नारण लल्ल
 ,, नारण नथु

बदनुर.

- ,, सुरजमल सरूपचंद

बगवाडा.

- ,, प्रेमचंद रूपाजी
 ,, मगनलाल गोविंदजी
 ,, राजाजी फकीरजी

बदरखा.

- ,, बेलचंद उमेदचंद

बापड. (कच्छ)

- ,, पासवीर पुंजागोचर

डेलीगेटोनां नाम.

बारजा.

- शेठ खीमचंद मंछाराम
 ,, छोटालाल उमेदचंद
 ,, तलकचंद लल्लुभाई
 ,, फकीरचंद केवळदास
 ,, वाडीलाल ओघड
 ,, वाडीलाल गोकल

बारडोली.

- ,, कस्तुरचंद लखमनी
 ,, जीवणजी देवाजी
 ,, जीवण हराजी
 ,, शिवेर भगजी
 ,, देवचंद मोतीचंद
 ,, नरशीभाई हरजीभाई
 ,, रुपाजी मोतीजी

बालापुर.

- ,, ईश्वरलाल अमरचंद
 ,, कनैयालाल हेमचंद
 ,, ठाकोरदास चुनीलाल
 ,, देवलाल सुंदरलाल
 ,, बसंतराय छत्रीलदास
 ,, लालचंद खुशाल
 ,, हीरालाल शीवलाल

बामणोद.

- ,, ओंकारचंद अमरचंद

बांटवा.

- ,, हंसराज रुगनाथ

बीलीमोरा.

- ,, फकीरचंद केसरीचंद
 ,, भाणाभाई भूदराजी

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ भीखाभाई मोतीजी.

,, रायचंद केसरीचंद.

चुरानपुर.

- ,, कस्तुरचंद रुगनाथ.
 ,, केसरीचंद नेमचंद.
 ,, जीवराम आणंदजी.
 ,, दामजी शीवजी.
 ,, माणेकचंद उत्तमचंद.

बेनाडी.

- ,, खीमचंद नथुराम.
 ,, खंडू दलुचंद.
 ,, भाईचंद नीहालचंद.
 ,, रुपचंद मोतीचंद

बोरसद.

- ,, अमरचंद मोलीचंद
 ,, कीलाभाई जेठाभाई
 ,, छगनलाल गरबडदास
 ,, छोटालाल बापुलाल
 ,, जीवाभाई प्रभुदास
 ,, जैसीगभाई ठाकुरसी
 ,, नगीनदास वेणीदास
 ,, फुलचंद नाथाभाई
 ,, बालाभाई लखमचंद
 ,, भोगीलाल गरबड.
 ,, भोगीलाल भाईलाल
 ,, मनसुख नीहालचंद
 ,, मगनलाल पीतांबर
 ,, मुळजी रामदास
 ,, रणछोड शिवेशी
 ,, लल्लुभाई भीस्वरलाल
 ,, सुरचंद हरगोविंद
 ,, हरगोविंददास धनरुपजी

डेलीगेटोनां नाम.

बोटाद.

- शेठ लगनलाल मुळचंद
 „ लल्लुभाई भाईचंद
 „ लखमीचंद भगवानभाई
 „ सवचंद पानाचंद

बोधान.

- „ गमणा खुशालजी
 „ दुल्लभ जगाजी
 „ प्रेमाजी कसनाजी
 „ मुळचंद गोपाळजी
 „ सेना नथुजी

भालेज.

- „ केवळचंद गीरधरचंद
 „ गोरधनदास मगनलाल
 „ द्वारकादास वनभाळीदास
 „ मगनलाल ईश्वरदास

भादरण.

- „ नरसीभाई नरोत्तमदास

भागडा.

- „ रामदास नानचंद

भालेड.

- „ भूदरदास जीगराम
 „ सांकळचंद हीराचंद

भावनगर.

- „ अमरचंद जसराज
 „ अमरतलाल परशोत्तम
 „ उजमशी माणेरुचंद
 „ कस्तुरचंद दीपचंद
 „ कल्याणजी प्रदमशी
 „ कुंवरजीभाई आणंदजी

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ गीरधर गोरधनदास

- „ गीरधर आणंदजी
 „ गुलाबचंद आणंदजी
 „ गोरधन हरखचंद
 „ गोरधन रुगनाथ
 „ चुनीलाल प्रभूदास
 „ चुनीलाल त्रिकमजी हरीचंद
 „ लगनलाल देवचंद
 „ लगनलाल मेघजीभाई
 „ जमनादास अमरचंद
 „ जगजीवन अमरचंद
 „ जगजीवन मोर्ताचंद
 „ जसराज त्रिकमलाल
 „ जीवराज आंधवजी
 „ जीवराज रतनजी
 „ जुठाभाई सांकळचंद
 „ जुठाभाई ओधवजी
 „ शिवेरभाई भाईचंद
 „ ठाकरशी पदमशी
 „ डाह्याभाई हकमचंद
 „ ताराचंद खोडीदास
 „ दलीचंद ककलभाई
 „ दामोदर हरजीवन
 „ दामोदर दयाळभाई
 „ दामोदर भाणजी
 „ दामोदर गोविंदजी
 „ देवचंद परमानंददास
 „ नहालचंद बहेचरदास
 „ नथुभाई करसन
 „ नानचंद कुंवरजी
 „ परशोत्तम भीखाभाई
 „ परशोत्तम मोतीचंद

डेळीगेटोनां नाम.

शेठ प्रभुदास मोतीलाल
 ,, पीतांबर हरीचंद
 ,, पोपट नेमचंद
 ,, फतेचंद झवेरभाई
 ,, फूलचंद मीठाभाई
 ,, बकोरभाई ककलभाई
 ,, बकोर उजमशी
 ,, भगवानजी करसनजी
 ,, भीखाभाई मानचंद
 ,, भोगीलाल लल्लुभाई
 ,, मगनलाल ओधवजी
 ,, मगनलाल प्रभुदास
 ,, मगनलाल मुळचंद
 ,, मणीलाल हठीसंग
 ,, मोतीचंद झवेरचंद
 ,, मोतीलाल जुठाभाई
 ,, मोहनलाल बकोरदास
 ,, मोतीचंद उजमशी
 ,, रतनजीभाई वीरजीभाई
 ,, रतनजी हठीसंग
 ,, रायचंद हीराचंद
 ,, लल्लुभाई कानजीभाई
 ,, लखमीचंद कल्याणजी
 ,, वल्लभदास त्रीभोवनदास
 ,, वीरचंद आणंदजी
 ,, हठीसंग झवेरभाई
 ,, हरगोवन मोतीलाल
 ,, हरीचंद वजपाळ
 ,, हठीसंग ओधवजी
 ,, हरीचंद छगनलाल
 ,, हरजीवन भाईचंद
 ,, हरजीवन दीपचंद

डेळीगेटोनां नाम.

भरुच.

शेठ अनोपचंद मलुकचंद
 ,, अमरचंद जगजीवनदास
 ,, चुनीलाल वीरचंद
 ,, छगनलाल नानचंद
 ,, जुठाभाई सुंदरजी
 ,, झवेरचंद डाह्याभाई
 ,, डाह्याभाई दलपत
 ,, नहालचंद लखमीचंद
 ,, माणेकचंद लखमीचंद
 ,, मुळचंद जीवराज
 ,, रतनचंद सवाईचंद
 ,, रायचंद गुलाबचंद

भोपाळ.

,, अमुलखचंदजी
 ,, गोरीदासजी
 ,, प्रतापमलजी
 ,, रतनलाल
 ,, हीरालालजी

भोजपुर.

,, करमसी कानजी
 ,, रवजी गोसर

महुवा.

,, अभेचंद झवेरचंद
 ,, कपुरचंद झवेरचंद
 ,, गोपाळजी गुलाबचंद
 ,, गांडालाल आणंदजी
 ,, चतुरभूज हरजीवन
 ,, दुल्लभदास कल्याण
 ,, नथुभाई मंठाचंद
 ,, नगीनदास नाथाभाई

ढेलीगेटोनां नाम.

शेठ परमानंददास अभेचंद

- „ परमानंद मुळचंद
- „ पोपटभाई दयाळभाई
- „ फुळचंद खुशाल
- „ फुलचंद जीवन
- „ भाणजी आणंदजी
- „ महामुख परमानंद
- „ मोहनलाल खोडीदास
- „ शामजी कुरजी
- „ हरगोवन जीवन

महीज.

- „ कचराभाई नाथाभाई
- „ छोटालाल कुंवरजी

मलेकपुर.

- „ तेजाजी नेमाजी
- „ हंसराज शामजी

मसुर.

- „ परशोतम रतनजी
- „ मलुकचंद खीमचंद
- „ हीराचंद मनोर

महुधा.

- „ लल्लुभाई मगनलाल
- „ लल्लुभाई जेचंदभाई
- „ शंकरलाल पानालाल

माणसा.

- „ केशवलाल सांकळचंद
- „ गीरधर हेमचंद
- „ गोपळदास माणेकचंद
- „ चक्राभाई जेचंद
- „ चुनीलाल अमरचंद

ढेलीगेटोनां नाम.

शेठ जेठीदास हाथीभाई

- „ ताराचंद जेचंद
- „ नगीनदास गुलाबचंद
- „ परशोत्तम हीराचंद
- „ प्रतापचंद दुल्लभचंद
- „ बुलाखीदास रुपचंद
- „ बाळाभाई अनोपचंद
- „ मणीलाल गोपाळदास
- „ मणीलाल रणछोड
- „ मनसुखराम भुळचंद
- „ माणेकलाल दीपचंद
- „ लल्लुभाई जीवराम
- „ वीरचंद वस्ताराम
- „ सरुपचंद मथाचंद
- „ सांकळचंद लल्लुभाई
- „ हरगोवन जेचंद
- „ हाथीभाई मुळचंद

मांगरोळ.

- „ अमरचंद तलकचंद
- „ अमरचंद कानजी
- „ कचरा हरखचंद
- „ चतुरभूज गोरधन
- „ छोटालाल ईंदरजी
- „ जमनादास मोरारजी
- „ जीवराज कचराभाई
- „ प्रेमजी कानजी
- „ मोरारजी खीमजी
- „ लीलाधर प्रेमजी
- „ वल्लभजी चतुरभूज.

माळीबा.

- „ अंदरजी फूलचंद
- „ जोदधजी धनजी

डेलीगेटोनां नाम.

डेलीगेटोनां नाम.

माणवड.

शेठ कल्याणजी

„ परशोत्तम डोसा

„ लीलाधर मनजी

मांडळ.

„ केवळदास काळीदास

„ केवळदास त्रीभोवन

„ केवळभाई भाईचंद

„ खुशालभाई जीवराज

„ चुनीमाल देवचंद

„ जयचंद भाईचंद

„ तलकशी पीतांबर

„ ताराचंद चतुर

„ बोवाभाई लखमीचंद

„ मकनलाल परशोत्तम

„ मोहनलाल त्रीकमजी

„ मोहनलाल त्रीकमलाल

„ लखमीचंद लगनभाई

„ वीरचंद रतनशी

„ सवचंद धरमसी

„ हठीसंग लगनलाल

„ हीराचंद धरमसी

मीलरकोटला.

„ कश्यपलाल

„ कलीराम

„ कशिप्रीमल

„ गोमीमल

„ गोपीचंद खरदीया

„ ताराचंद

„ तिलकराम

शेठ दीलाराम

„ देवचंद

„ नगीनचंद लाला

„ नंदलाल

„ पृथ्वीमल

„ पालरामल

„ पुरनचंद

„ भोणमल

„ चुनीराम लोटीआ लाला

„ मंछाराम

„ लक्ष्मीमल

„ वांकेराय

„ श्रावणमल

मालेगाम.

„ वालचंद हीरचंद

„ भाऊसा मुळचंद

„ भूखणदास जेठाशा

„ मगनदास माणेकचंद

„ रुपचंद भगवानदास

मांहरु.

„ हुंगरशी वालचंद

माट.

„ रामजी रामचंद

मीयाचाम.

„ धरमचंद केवळदास

„ नेमचंद पीतांबरदास

मुळी.

„ जेचंद वेलशी

„ भूदरभाई परशोत्तम

डेलीगेटोनां नाम.

डेलीगेटोनां नाम.

* मुंबई.

- शेठ अमरचंद कल्याणचंद
 „ केसरीभाई भाईचंद
 „ केसरीभाई सवाईचंद
 „ केशवजी मकनजी
 „ चुनीलाल बालुभाई भणसाळी
 „ चुनीलाल लल्लुभाई
 „ चुनीलाल लगनलाल
 „ छोटुभाई भगवानदास
 „ जीवणचंद उत्तमचंद महेताजी
 „ जेसींगलाल मुळचंद
 „ ठाकरदास लाला
 „ दामजी वीरजी
 „ देवकरण प्रेमजी
 „ दौलतराम लाला
 „ धनराजजी
 „ नारणजी अमरसी
 „ नेमचंद माणेकचंद कपुरचंद
 „ प्रेमचंद केसरीचंद
 „ प्रेमचंदजी लाला
 „ बळदेवचंदजी लाला
 „ भाऊसाहेब सरदारमलजी गुजराती
 (उज्जेनवाळा)
 „ भीखमचंद वस्ताचंद
 „ भुरीआभाई जीवणचंद
 „ भोळाभाई वाडीलाल
 „ माणेकलाल चांपसीभाई
 „ मोहनभाई जेसींगभाई
 „ मोतीचंद रुपचंद

शेठ रतनलाल मगनलाल

- „ रायशी उदेशी
 „ लालजी वसनजी
 „ सयचंद जुठाभाई
 „ सांकळचंद हेमचंद
 „ सांकळचंद सुरचंद
 „ सांकळचंद हेमचंद
 „ हीरजी वर्धमान

मेरवाडा.

- „ काळीदास बहरखचंद

महिसाणा.

- „ अमथालाल घेलाभाई
 „ उत्तमचंद प्रभुदास
 „ कस्तुरचंद वीरचंद
 „ चुनीलाल रवचंद
 „ डाह्याभाई काळीदास
 „ डोसीभाई दलछाराम
 „ दलीचंद हीराचंद
 „ दलीचंद हीराचंद
 „ दामोदर दयाळ
 „ नगीनदास रायचंद
 „ परशोतमदास वस्ताराम
 „ परशोतमदास गोतमचंद
 „ पानाचंद जेचंद
 „ भीखालाल ठाकरसी
 „ मुळचंद हरगोवन
 „ लल्लुभाई हरीचंद रवचंद
 „ लल्लुभाई कीशोरदास
 „ लल्लुभाई हरचंद

मुंबई शहरना डेलीगेटो थवाने लायकना आ सिवायना गृहस्थो कॉन्फरन्समां रीसेप्शन कमीटीना सभासदी तरीके होजर रहेला, तेथी ते गृहस्थोनां नामो अत्रे आपवामां आव्यां नथी. ते नामो रीसेप्शन कमीटीना गभसदोना लीस् (पुरवणी अ.)मां आपवामां आवेलां छे.

हेलीगेटोनां नाम.

शेठ. वेणीचंद सुरचंद

,, सुरचंद मोतीचंद.

मोरबी.

,, मनमुखलाल कीरतचंद

,, वगवतचंद सुंदरजी

रधोलाभुतीया.

,, लल्लुभाई मोहनलाल

,, हकमचंद काळीदास

रहिमपूर.

,, गुलाबचंद बुधमलजी

,, परशोत्तम रतनजी

,, मुळचंद बेलाजी मारु

रतलाम.

,, केसरीमलजी मालचंद

,, खेमचंदजी मांश्रीमलजी

,, जीवाजी श्रीचंद चक्रभूजजी

,, झवेरचंदजी बन्यायक

,, घनुराज लखमीचंद

,, नेमचंदजी रतीचंदजी

,, भगवानजी रवीमलजी

,, भागीरामजी लुणीदत

,, भूदरजी झवेरचंद, ची. रतनलालजी

,, रामाजी केसरीमलजी

,, लालजी धारसीरामजी

,, हरखचंदजी कालुरामजी

रातामाम.

,, देवचंद जेचंद

राधनपूर.

,, कल्याणजी पदमशीभाई

,, कमळशीभाई गुलाबचंद

,, चुनीलाल वीरचंद

हेलीगेटोनां नाम.

शेठ छोटालाल चतुर

,, छोटमल गबल

,, जेसिंगभाई मोहनलाल

,, प्रेमचंद जेठाभाई

,, भीखालाल वालमजी

,, भूदरदास वछराज

,, भूदरचंद छगनचंद

,, मनमुखलाल भाईचंद

,, शिवलाल बादरचंद

,, शिरचंद नानचंद

,, हरजीवनदास दीपचंद

,, हरगोवनदास पुनमचंद

,, हरगोविंद उत्तमचंद

,, हीरालाल बकोरदास

राजपुर.

,, आणंदजी जवेर

,, रणछोड जेठा

राणपुर.

,, उजमशी परशोत्तम

,, छगनलाल त्रीकमदास

,, जगजीवन नेमचंद

,, वीरजी कुंवरजी.

रामनगर.

,, राधामलजी लाल

राजकोट.

,, गोरधनदास परशोत्तमदास

,, बनेचंद लखमीचंद

,, हेमचंद दोलतचंद

रांधेजा.

,, चुनीलाल गोपाळदास

,, नहालचंद उमेदचंद

,, बुलांगवीरदास दीपचंद

हेलीगेटोनां नाम.

शेठ लल्लुभाई सांकळचंद

„ हाथीभाई छगनलाल

रांदेर.

„ खूबचंद माणेकचंद

„ छोटालाल नवलचंद

„ ताराचंद चुनीलाल

„ घनलाल खुशालभाई

„ फकीरचंद अंबाईदास

„ लल्लुभाई हीराचंद

„ वीरचंद कल्याणचंद

रुपर.

„ कपुरचंद लाला

लश्कर (गालियर).

„ खुशालचंद महेता

„ जाबगमल गुलेच्छा

„ बागमल गुलेच्छा

„ रीदराजजी घारीबाल

लखतर.

„ नेणसीभाई फूलचंद

लाहोर.

„ अनंतराम

„ कस्तुरामल

„ काबलीमल

„ कालीमल

„ कीशोरमल

„ जशवंतराय जैनी

„ ताराचंद

„ तीलकराम

„ दीवीचंद

„ नंदलाल

„ पृथ्वीमल सुनार

हेलीगेटोनां नाम.

शेठ पुरनचंद

„ फगुलमल

„ भगतराम लाला

„ लश्करीमल

„ श्रीपा

„ हीरालाल लाला

लानोली.

„ जेचंद बहेचरदास

लालपर.

„ काळीदास देवकरण

„ कानजी मेघी

„ काळीदास

„ जादवजी पानाचंद

„ मेधा पेथराज

„ राजसी लग्वाणी

„ वीरपाल हीराचंद

„ संघजी कचराभाई

लाठीदंड.

„ परशोतम भूदर

लाडोल.

„ दलीचंद नीहालचंद

„ नथभाई जेठाभाई

लींच.

„ हठीसंग रतनचंद

लींबडी.

„ उमेदचंद नानचंद

„ ओवड काळीदास

„ केशवलाल लालचंद

„ गुलाबचंद पीतांबरदास

„ छगनलाल बहेचर

„ टोसनजी लालचंद

„ भूराभाई हाह्याभाई

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ माणिकचंद डोसाभाई

„ सुंदरजी हीराचंद

„ हीराचंद लालचंद

लीस.

„ टेकचंद लाला

लीलीआ

„ नरभेराम जादवजी

लींबोदरा

„ लगनलाल हाथीभाई

„ प्रेमचंद त्रीभोवनदास

„ माणिकचंद उत्तमचंद

„ हाताभाई गुलाबचंद

वसो.

„ चीमनलाल करमचंद

„ चुनीलाल सांकळचंद

„ भाईलाल लगनलाल

वलसाड.

„ गुलाबचंद दीपचंद

„ गुलाबचंद

„ गांडाभाई गुलाबचंद

„ मेती गोविंदजी

„ रतनजी प्रागजी

„ रामचंद डाह्याभाई

वळा.

„ अनोपचंद कल्याणजी

„ गोरधन जीवरोज

„ लालचंद मुळजी

„ वेलचंद फूलचंद

„ सुंदरजी हीराभाई

वडनगर.

„ छोटालाल दोलतराम

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ जोईताराम जीधराम

„ नगीनदास वर्धमान

„ फतेचंद सांकळचंद

„ भीखाभाई दोलतराम

„ लल्लुभाई हरजीवनदास

वडाला.

„ हुंगरसी खीमजी

„ लधा जीवन

वरल.

„ त्रीभोवनदास दामजी

„ मुळचंद करसनजी

„ संघजी हीरजी

वर्धा.

„ कीसनचंदजी हीरालाल फतेपुरीआ

„ पुनमचंद जुवास्मल

„ सोभागचंद फतेचंद

वढवाणशेहर.

„ ओघडभाई ठाकरसी

„ कानजी वलु

„ ताराचंद नथुभाई

„ त्रीकम चांपसी

„ परशोत्तम नथुभाई

„ मुळचंद जसराज

„ मंगळजीभाई जसराज

„ मोतीचंद हंसराज

„ वैखतचंद फूलचंद

„ सुखलाल कल्याण

वडोदरा.

„ कल्याणभाई अमीचंद

„ गुलाबचंद काळीदास

„ गोविंदजी रामजी

„ गोकळभाई दुल्लभदास

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ चुनीलाल नरोत्तमदास

„ छोटा लाल लालचंद

„ नेमचंद बहेचरदास

„ नंदलाल लल्लुभाई

„ बापुलाल हीरालाल

„ मगनलाल चुनीलाल

„ लीलाभाई रायचंद

वणथळी.

„ प्रेमजी झीणाभाई

„ फुलचंद जादवजी

वणोद.

„ हठीसंग रायचंद

वांकांनर.

„ खोडीदास बाबाभाई

„ नानचंद माणेकचंद

„ मणीलाल पदमशी

वाटांवदर.

„ करसन त्रीकम

„ महादेव मनजी

„ मोतीचंद टाकरसी

„ रणछोड डाह्या

वांझ.

„ कपुरा खुशालजी

„ खूमाजी लखमाजी

„ डाह्याभाई देवाजी

„ फकीरचंद नहालचंद

„ लखमीचंद जेठाजी

„ त्रिकमचंद फकीरजी

वासणा.

„ नरीनदास अमुखेख

„ माणेकलाल अमुलख

डेलीगेटोनां नाम.

वाडोदर.

शेठ वामजी मुळजी

„ वीरजी वलुभजी

वापी.

„ मुळचंद सदाजी

वाव.

„ जीतमल केशवजी

„ जीतमल हकम

„ जेचंद शीवजी

„ नथु डुंगर

„ मगन मोती

महेता केवळ वीरवाडीआ

वांसदा.

शेठ जुवारमल दोलाजी

„ प्रेमचंद शंकरचंद

„ बलराम बुधाजी

वाधणी.

„ वादरमल चंदनमल

„ वीरदीचंद श्रीमल

„ रतनचंद दोलतचंद

„ रतनचंद रामचंदर

वीरमगाम.

„ कचराभाई कस्तुरचंद

„ छोटा लाल त्रीकमदासे

„ जसराज हरचंद

„ नथुभाई मोतीचंद

„ परशोत्तम लालचंद

„ पोपट केवळ

„ माणेकलाल खेतशी

„ रतनचंद मुळचंद

„ वाडीलाल हठीसंग

„ वाडीलाल परशोत्तम

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ चाडीलाल तलकशी

„ वेलशी हेमजी

„ हरजीवन भगवानदास

वीजापुर

„ काळीदास सुरचंद

„ नथुभाई मंठाचंद

„ नगीनदास जेठाभाई

„ रीखवदास अमलख

„ लल्लुभाई जीवराज

वीसनगर.

„ जमनादास चतुरदास

„ नगीनदास केसरीसंग

„ महामुखी चुनीलाल

„ मोहनलाल लगनलाल झवरी

„ मंदरलाल हठीसंग

वेरावल.

„ गोविंदजी खुशाल

„ श्रीभावनदास लहेरचंद

„ दामोदर झवरचंद

„ देवचंद लखमीचंद

„ मदनजी मंगलजी

समौ.

„ पुंजीराम हरीचंद

„ बहेचरदास खीमचंद

„ भाईचंद कीशोरदास

„ मुळचंद मानचंद

„ हीराचंद खीमचंद

सरभाण.

„ कस्तुरचंद शामजी

„ गोविंदजी रामजी

„ पदमाजी नाथजी

डेलीगेटोनां नाम.

शेठ मेवाजी मांतीजी

„ कस्तुरचंद शिरचंद

जेपुर सवाई.

„ गणेश लाळाजी

„ गुलाबचंदजी

„ गुलाबचंदजी

„ जोरावरमलजी

„ वनरूपमलजी

„ फतेलालजी

„ भेरुलालजी

„ लखमीचंदजी

„ शिवशंकरजी

„ सुगमचंदजी

„ सुजानमलजी

सखतरा.

„ दिनानाथ

„ प्रेमचंद लाळा

„ बेलीराम

साणंद.

„ उजमशी मुळचंद

„ गुलाबचंद गगल

„ चतुरभाई कंरसनभाई

„ चुनीलाल अमृतलाल

„ चुनीलाल काळादास

„ देवकरण अंदकरण

„ देवचंद ठाकरमी

„ मंगनलाल हठीसंग

सांधा.

„ कुंवरजी भीमजी

„ जीवराज आपणंदजी

„ फतेमलजी

डेलीगेटोनां नाम.

सादरा.

- शेठ चुनीलाल छगनलाल
 „ छोटा लाल लल्लुभाई
 „ छोटा लाल लल्लुभाई
 „ जेसिंग दोलतराम
 „ डाह्याभाई हाथीचंद
 „ ठोला लाल लालभाई
 „ फतेचंद रामचंद
 „ रणछोडलाल छगनलाल
 „ रूपचंद हाथीचंद
 „ हठीसिंग गुलाबचंद
 „ हरजीवन हेमचंद

सादडी (छोटी)

- „ केसरीमल पोरवाल
 „ गुलाबचंद डोशी
 „ छगनलाल धाणा
 „ जोरजी नायक
 „ नाथुरामजी मोरडा
 „ प्रताप दोरा
 „ मगनीरामजी नागोरी
 „ मेघराजजी नायक
 „ माणिकचंद नागोरी
 „ मेरुजी नायक
 „ मेघराजजी नायक
 „ मोडजी नभुलाल
 „ मोतीलालजी नागोरी
 „ रायचंदजी डुंगरपार
 „ शेशकरण चंपालाल
 „ हमीरजी डुंगरपार

सायला.

- „ डाह्याभाई नथुभाई
 „ कामर खेतशी
 „ नरेशीभाई नथुभाई

डेलीगेटोनां नाम.

सायण.

- शेठ डाह्याभाई अमरचंद

शाहापुर.

- „ श्रीभोवन ईश्वरराम

सांतलपुर.

- „ फुलचंद टोकरशी
 „ सबचंद सांकळचंद

शाहापुर.

- „ चुनीलाल हरखचंद
 „ धरमचंद ग्नेतम

सींचण.

- „ रूपचंद अमथा
 „ बलमचंद मलुकचंद
 „ हीराचंद राजाजी
 „ हेमचंद देवचंद

सीवनी छापरा.

- „ पारदीचंद ओशवाल
 „ लखमीचंद धोरीमल
 „ हरखचंद ओशवाल

सीयाणी.

- „ गुलबा उमाजी
 „ नाथा खुशालजी
 „ माना विठाजी
 „ मोटा नाथा प्रेमजी

सीकंदराबाद.

- „ जवाहिरलाल जैनी

सीहोर.

- „ कुंवरजी मुळजी
 „ केसुरचंद वीरचंद
 „ केसुरचंद मानाजी

डेलीगेटोनां नाम.

- शेठ जीवराज मोनजी
 „ देवचंद मावजी
 „ नहालचंद गोपालजी
 „ नीहालचंद दलीचंद
 „ नेमचंद रामजी
 „ प्रेमचंद गीगाभाई
 „ बकोर सुंदरजी
 „ भीमाजी नारण
 „ विठ्ठल वालजी

सीसोदरा.

- „ काकाभाई अमरचंद
 „ नानचंद कल्याणजी
 „ मंछाराम मावजी
 „ मोतीचंद दमाजी

सुदामडा

- „ छगनलाल काळीदास
 „ मगनलाल जीवनलाल
 „ मोहनलाल उजमशी

सुरत.

- „ अमीचंद मोतीभाई
 „ आणंदजी लल्लुभाई
 „ उत्तमचंद मुळचंद
 „ उत्तमचंद पानाचंद
 „ उत्तमचंद डाह्याभाई
 „ उदेचंद रंगीलदास
 „ कल्याणचंद सोभाचंद
 „ कस्तुरचंद कल्याणचंद
 „ कस्तुरचंद हीराचंद
 „ काळीदास रतनचंद
 „ कीकाभाई सांकळचंद
 „ कीकाभाई मगनभाई

डेलीगेटोनां नाम.

- शेठ कीलाभाई सुरचंद
 „ केसरीचंद नगीनदास
 „ केसरीभाई रुपचंद
 „ केसरीभाई कीकाभाई
 „ खीमचंद मेळापचंद
 „ खीमचंद मोतीचंद
 „ खीमचंद लल्लुभाई
 „ खीमचंद नगीनदास
 „ खीमचंद उत्तमचंद
 „ खुशालभाई फुलचंद
 „ खुबचंद रायचंद
 „ गफुलचंद तलकचंद
 „ गुलाबचंद धरमचंद उदेचंद
 „ गुलाबचंद मलुकचंद
 „ घेलाभाई उत्तमचंद
 „ घेलाभाई रुपचंद
 „ घेलाभाई फकीरचंद
 „ घेलाभाई देवचंद
 „ घेलाभाई वृखतचंद
 „ घेलाभाई लल्लुभाई
 „ चीमनलाल जेसींगभाई
 „ चीमनलाल घेलाभाई
 „ चीमनलाल लल्लुभाई सबजज
 „ चुनीलाल छगमलाल
 „ चुनीलाल डाह्याभाई
 „ चुनीलाल डाह्याभाई
 „ चुनीलाल माणेकलाल
 „ चुनीलाल वखतचंद
 „ चुनीलाल बालमुकनदास
 „ चुनीलाल प्रेमचंद
 „ चुनीलाल वमळचंद
 „ चुनीलाल गुलाबचंद

डेलीगेटोनां नाम.

- शेठ चुनीलाल मोतीलाल
 ,, चुनीलाल जेचंद
 ,, चंदुलाल छोटालाल
 ,, लखीलदाम गुलाबचंद
 ,, छोटुभाई गुलाबचंद
 ,, छोटालाल लालभाई
 ,, छोटुभाई चीनुभाई
 ,, अवेरचंद दयाचंद
 ,, अवेरचंद गुलाबचंद
 ,, अवेरचंद माणिकचंद
 ,, अनीभाई गुलाबचंद
 ,, ठाकोरदास मुलचंद
 ,, ठाकोरदास लल्लुभाई
 ,, ठाकोरदास शीवचंद
 ,, डाह्याभाई सरूपचंद
 ,, डाह्याभाई रायचंद
 ,, तलकचंद ताराचंद
 ,, तलकचंद कल्याणचंद
 ,, तलकचंद मेळापचंद
 ,, ताराचंद पानाचंद
 ,, श्रीभोवनदास डाह्याभाई
 ,, दयालचंद चुनीलाल
 ,, दीपचंद सुरचंद
 ,, देवचंद लालभाई
 ,, देवचंद सुरचंद
 ,, धरमचंद उदेचंद
 ,, धनजीभाई नाथाभाई
 ,, नगीनचंद कपुरचंद
 ,, नगीनभाई अवेरचंद
 ,, नगीनभाई मंझूभाई
 ,, नगीनदास फकीरचंद
 ,, नगीनदास लगनलाल

डेलीगेटोनां नाम.

- शेठ नगीनभाई चुनीलाल
 ,, नगीनदास हरखचंद
 ,, नवलचंद कपुरचंद
 ,, नरोत्तमदास हीराचंद
 ,, नाथाभाई हरजीवनदास
 ,, नाथालाल मोतीलाल
 ,, नाथाभाई उदेचंद
 ,, नानचंद ईच्छाचंद
 ,, नानचंद भाईचंद
 ,, नेमचंद प्रेमचंद
 ,, नेमचंद नाथाभाई
 ,, नेमचंद श्रीभोवनदास
 ,, परशोतम लालभाई
 ,, पानाचंद फुलचंद
 ,, पानाचंद वीरचंद
 ,, प्रेमचंद प्राणलाल
 ,, प्रेमचंद रायचंद
 ,, प्रेमचंद नानचंद
 ,, प्रेमचंद आनंदचंद
 ,, प्रेमचंद बल्लभचंद
 ,, प्रेमचंद जेचंद
 ,, प्रेमचंद सरूपजी
 ,, प्रेमचंद दयाचंद
 ,, फकीरचंद घेलाभाई
 ,, फकीरचंद घेलाभाई
 ,, फकीरभाई नगीनदास
 ,, फकीरचंद डाह्याजी
 ,, फतेचंद नगीनदास
 ,, फुलचंद शबचंद
 ,, फुलचंद तलकचंद
 ,, फुलचंद शीवचंद
 ,, बाल्लुभाई कल्याणचंद

ढेलीगेटोनां नाम.

ढेलीगेटोनां नाम.

शेठ बालुभाई गुलाबचंद
 ,, बालुभाई सरूपचंद
 ,, भगुभाई कस्तुरचंद
 ,, भगुभाई कस्तुरचंद
 ,, भगुभाई डाह्याभाई
 ,, भगवान रुपजी
 ,, भगवान फकीरचंद
 ,, भाईचंद कस्तुरचंद
 ,, भाईचंद खीमचंद
 ,, भाईलाल लगनलाल
 ,, भोगीलाल डाह्याभाई
 ,, भोगीलाल डाह्याभाई
 ,, मगनलाल हेमचंद
 ,, मगनलाल लालचंद
 ,, मगनलाल कस्तुरचंद
 ,, मगनलाल परशोत्तमदास
 ,, मगनलाल प्रेमचंद
 ,, मगनलाल भाईचंद
 ,, मगनलाल मलुकचंद
 ,, मगनलाल मलुकचंद
 ,, मगनलाल दीपचंद
 ,, मगनलाल रायचंद
 ,, मगनभाई प्रतापचंद
 ,, मगनलाल नवलचंद
 ,, मगनलाल नानचंद
 ,, मगनभाई नगीनदास
 ,, मगनलाल मलुकचंद
 ,, माणेकलाल धेलाभाई
 ,, माणेकचंद खीमचंद
 ,, माणेकचंद कृष्णाजी
 ,, माणेकचंद बलकचंद
 ,, मेळापचंद आनंदचंद

शेठ मंछुभाई कल्याणचंद
 ,, मंछुभाई गुलाबचंद
 ,, मंछुभाई जेचंद
 ,, मोतीलाल ताराचंद
 ,, मोतीलाल चुनीलाल
 ,, मोतीचंद नगीनदास
 ,, मोतीचंद कस्तुरचंद
 ,, मोहनलाल डाह्याभाई
 ,, मोहनलाल राजुभाई
 ,, रतनचंद खीमचंद
 ,, रायचंद खुशालचंद
 ,, रीखवलाल धरमलाल
 ,, रीखवलाल जेचंद
 ,, रुपचंद लल्लुभाई
 ,, रंगीलदास धरमचंद
 ,, लखमाजी जीबणजी
 ,, लल्लुभाई धरमचंद
 ,, लल्लुभाई वीरचंद
 ,, लल्लुभाई गीरधरदास
 ,, वनमाळीदास देवचंद
 ,, वजेचंद सवाईचंद
 ,, वलमचंद लखमीचंद
 ,, वजेचंद हेमचंद
 ,, वजेचंद धेलाभाई
 ,, सबना उकाजी
 ,, सवाईचंद सुरचंद
 ,, सवाईचंद दीपचंद
 ,, साकरचंद सुरचंद
 ,, सांकळचंद दीपचंद
 ,, सांकळचंद सुरचंद
 ,, सांकळचंद माणेकचंद
 ,, सुरचंद परशोत्तम
 ,, सीभागचंद नगीनचंद

हेलीगेटोनां नाम.

शेठ सोभागचंद नगीनचंद

- ” हीराभाई नेमचंद मेळापचंद
- ” हीराभाई तलकचंद
- ” हीराचंद खीमचंद
- ” हीराचंद मोतीचंद
- ” हीराचंद माणेकचंद
- ” हीराचंद केवळजी
- ” हीराचंद जीवणजी
- ” हीराचंद चुनीलाल
- ” हीराचंद चुनीलाल
- ” हेमचंद दीपचंद
- ” हेमचंद दीपचंद
- ” हेमचंद अमरचंद
- ” हेमचंद अमरचंद
- ” हेमचंद पानाचंद

सोजीत्रा.

- ” लखमीचंद करमचंद हेडमास्तर

सोईगाम.

- ” बादर गीतांबर
- ” मगन जेराज

सोळापुर.

- ” जेसींगभाई लवजी
- ” हुंगरसींग बहादुरसींग
- ” त्रीभोवनदास छानलाल
- ” दलमुखभाई वाडीलाल
- ” मणीलाल लखमीचंद
- ” मणीलाल मोहनलाल
- ” वाडीलाल हठीसंग

हेलीगेटोनां नाम.

हळवद.

- शेठ खेतशी पानाचंद
- ” प्रभुदास महादेव

हिंगनघाट.

- ” अगरचंद
- ” चंदनमल
- ” सुजानचंद
- ” सुजानमल ओबार

हुंशियारपुर.

- ” अलीगराम लाला
- ” कानलामल लाला
- ” गुजरमल लाला
- ” छनुमल लाला
- ” दतराम पंडित
- ” दोलतराम लाला
- ” नथुमल लाला
- ” बसनमल लाला
- ” मुनीलाल
- ” लखुराम लाला
- ” लाजामल लाला
- ” वसनमल लाला
- ” हरखचंद लाला
- ” हकमचंद लाला
- ” हीरालाल लाला

हुबळी.

- ” मगनलाल मलुकचंद
- ” लखमीदास नेणशी सपाणी

અહિંસા પરમો ધર્મઃ॥

ધો ગુજરાત કેન્ડલ ફેક્ટરી અને પસ્વેસ્ટોસ વર્ક્સ, જ્યુવિલી બાગ, તારદેવ, મુંદઈ
ધર્મિષ્ઠ જૈન વંધુઓ માટે સ્વાસ !!

ચરબી અથવા બીજા પ્રાણીજન્ય પદાર્થો રહિત

પવિત્ર મીણવત્તી.

આવી જાતનું કારખાનું હિંદુસ્તાનમાં પહેલવહેલું છે અને તેમાં સાધારણ વજારમાં મળતાં પરદેશી મીણવત્તીઓમાં ચરબી વિગેરે હિંસાના તેમજ ધર્મ વિરુદ્ધ પદાર્થો આવે છે, તેવા કોઈપણ પદાર્થો વાપર્યા વિના શુદ્ધ વનસ્પતિના તેલોમાંથી વાલમેટ, ગાર્ડીની, પેનસાલ જેવી, નકશાવાળી વિગેરે મીણવત્તીઓ દરેક કદ, વજન અને રંગનાં બનાવવામાં આવે છે, અને જેની સરસાઈને માટે વીજાં બનાવટની મીણવત્તીઓ બનાવેના મુકાબલામાં જુદાં જુદાં પ્રદર્શનોમાંથી ત્રણ સોનાના અને એક ચાંદાનો ચાંદ મળવા ઉપરાંત, નામાંકિત વિદ્વાનો પાસેથી સેકંડો ઉચ્ચ સર્ટિફિકેટ મળેલાં છે. આવમાં પણ વીજાં બનાવટ કરતા સસ્તા છે, અને આ મીણવત્તીઓ કોઈપણ જાતના હિંસક પદાર્થો રહિત હોવાથી દેરાસરમાં વાપરવા માટે સ્વાસ ઉપયોગી છે, અને તેથી આપણાં દેરાસરોમાં તેલની રોશનો કરવામાં જે મેહનત અને માથાકુટ પડે છે, તે અમરી મીણવત્તીઓથી ઘણે દરજ્જે ઓછી થઈ જાય છે. વળી અમારા ધાર્મિક જૈન વંધુઓ કે જેઓ ઘર વપરાશ માટે ચરબીવાળી મીણવત્તીઓ વાપરતા, નથી, તેઓને પણ આ મીણવત્તીઓ સ્વાસ ઉપયોગી થઈ પડશે, અને તેથી અમારા જૈન વંધુઓનું અમારી મીણવત્તીઓ તરફ સ્વાસ ધ્યાન સેંચાણ છીએ.

“નાઈટ લાઈટ.”

રાત્રે સુનાના ઓરડામાં ચુશનુમાં અને થંડો પ્રકાશ આપે તેવી વત્તીઓ (નાઈટ લાઈટ) પણ આ કારખાનામાં બને છે, જે કદમાં ઘણીજ નાની હોવા છતાં આઠથી દસ કલાક સુધી ચાલે છે. આ વત્તીઓને રાત્રિના વચ્ચે જોઈતું અજવાલું આપવા માટે આજી રાત સળગતી રાખવામાં કોઈપણ જાતનું જોશમ રહેતું નથી, અને તેજ તેની સ્વાસ સુધી છે.

“પેટન્ટ બદલવી ન પડે એવી વત્તીઓ.”

દેવાલયોમાં તેમજ વીજા શુભ પ્રસંગે રોશની માટે, તથા સાધારણ ઘર વપરાશ સારું ગ્લાસોમાં બોયાંમાં ઘાલીને રુની વત્તીઓ યાં દીવેટો વાપરવામાં આવે છે અને જે દરરોજ બદલવી પડે છે, તેને બદલે કોઈ દિવસ બદલવી ન પડે, તેમજ બોયાંની જરૂર ન પડે તેવી અને ફોડીયાં, દીવાઓ અથવા સફાઈઓમાં, તેમજ અંકડ દીવાઓમાં વાપરી શકાય તેવી વત્તીઓ અમે બનાવીએ છીએ, જેને માટે અમે ઈંગ્લેન્ડ અને હિંદુસ્તાનમાં પહેલવહેલું પેટન્ટ મેળવ્યું છે. આ તરફ પણ અમારા જૈનવંધુઓનું સ્વાસ ધ્યાન સેંચવામાં આવે છે.

“ વનસ્પતિ ચરચી. ”

આજકાલે મીલોમાં કાપડ સુતરને આર દેવા વિંગેરે કામમાં જથાવંધ દેશી તેમજ પરદેશી ચરચી વપરાય છે. આપણા દેશમાં મોટે ભાગે મીલોના માર્લકો યા એજંટો જૈનો અને બીજા ઝંચ વર્ગના વિદુ શેઠીઆઓ છે. અમે પક્ત વનસ્પતિ તેલોમાંથી ગુણ તેમજ દેશ્વાવમાં આવેલું ચરચી જેવો પદાર્થ બનાવીએ છીએ, જેને અમે “વનસ્પતિ ચરચી” એવું નામ આપેલું છે. આ પદાર્થ પ્રાણીની ચરચી પેટે વામ મારતો નથી અને વઢી રંગમાં પણ બગડતો નથી. તેની સરસાઈ માટે વિલાયત તેમજ યુરોપના વિદ્વાનોના ઉત્તમ અભિપ્રાયો મળવા ઉપરાંત તે દેશોમાંથી જથાવંધ માગણીઓ આવવા લાગી છે. પ્રાણીની ચરચીના મુકાવેલે કિંમત પણ સસ્તી છે અને વાપરવામાં પણ ચરચીના કરતાં વધી રીતે ચઢીયાતી. તેમજ ફાયદાકારક છે. આશા છે કે આપણા ધર્માભિમાની જૈન શેઠીઆઓનું ધ્યાન આ પદાર્થ પોતાની મીલોમાં વાપરવા તરફ ચેંચાશે, અને તેમ કરવાથી તેમના નાણાંનો બચાવ થવા ઉપરાંત ધર્મ વિરુદ્ધ પદાર્થો વાપરવામાં લાગતાં પ્રાયશ્ચિતના અધિકારી થતા અટકશે.

ઉપર જણાવેલી વસ્તુઓની કિંમત તથા માહિતી માટે નીચેને સરનામે પત્રવ્યવહાર કરવા, તેમજ એક વચ્ચત અજમાયશ લેવા વિનંતિ છે.

મોતીલાલ કશઝચંદ શાહ જી એમ. એ. સી.

મેનેજર:—ધી ગુજરાત કેન્ડલ ફેક્ટરી અને એસ્વેસ્ટાસ વર્ક્સ.

ગ્યુલિલીવાગ-તારદેવ—મુંબઈ.

સ્વરીદો !

સ્વરીદો !!

નવો ગ્રંથ છપાઈ બાહર પડ્યો છે.

શ્રી આચાર પ્રદીપ.

(શ્રી મત્તશેખર સુગીકૃત.)

કિંમત રૂ. ૧-૪-૦ ટપાલ ચર્ચ ૯-૨-૦ જુદું.

આ અનુપમ પુસ્તકનું અમોઘ ગુજર ભાષાંતર કરાવી પાકા પુઠા સાથે વહાર પાડ્યું છે, તેમાં જ્ઞાન સંબંધી વિવરણ કરવામાં આવ્યું છે, એટલેજ નહીં પણ શ્રાદ્ધર્થિય ગ્રંથના ઉપયોગ કરનારાઓએ આ અમુલ્ય ગ્રંથ અવશ્ય વાંચવોજ જોઈએ, કેમકે આ ગ્રંથ પણ તેજ મહાન્ સુરાનો લખેલો છે, અને આ પહેલીજ વાર આલેખો બાહર પડ્યો છે.

સાધુઓને ઉપયોગી પાનાના રૂપમાં પાટલી સાથે આ ગ્રંથ જુદો તેજ કીંમતે મળી શકશે.

મળવાનું ઠેકાણું:—

શેઠ સોમચંદ પાનાચંદ

જૈનોદણ સમાના સેક્રેટરી.

શેઠવાડા, -સેડા,

प्रसिद्ध आचार्य श्रीमद् विजयानंद सूरि (आत्मारामजी)

महाराजनो बनावेलो अपूर्व ग्रंथ.

तत्त्वनिर्णय प्रासाद (३६ स्तंभ.)

श्रीआत्मारामजी, श्रीबूटेरायजी, श्रीवृद्धचंदजी, श्रीनीतिविजयजी, श्रीस्वातिविजयजी, श्रीलक्ष्मी-विजयजी (बड़े शिष्य), श्रीकमलविजयसूरि, श्रीवल्लभविजयजी, और शेट वीरचंद दापचंद सी. आई. ई. राय बहादुर माणेकचंद, और मगनभाई कपुरचंद, राय बहादुर वसनजी त्रीकमजी, शेट तलकचंद माणेकचंद, मी. वीरचंद राघवजी गांधी, वगैरहके अमेरिकामें बनें हुवे नाहायत उमदा फोट और जन्म वृत्तांत रंगीन वंशवृक्ष, प्रस्तावना उपोदघात ८४ पृष्ठका श्री आत्मारामजीका संपूर्ण जीवनचरित्र.

सुपररॉयल ८ पेजी, ८८० पृष्ठ, ग्लेस कागज, बड़े अधार (हिंदी) पक्का जिल्द (मुनहरी) किंमत रु. ४.

शीघ्रमंगाईये-थोडे पुस्तक रहे हैं.

ईस ग्रंथमें वेद और देव वर्णन—श्रीवीरद्वित्रिशिका, लोकतत्त्व निर्णय, पच्चीस प्रकारसे सृष्टिका स्वरूप—वेदके कथनकी विरोधता—वेद ईश्वरकृत नहीं है—नाचायोंकी बुद्धिके दृष्टांत—गायत्री—गर्भाधा-नार्दि १६ स्तंभकार लगविधी—जैनमतकी प्राचीनताके नये मजबूत प्रमाण—वेदके पाठोंकी गरवड—बौद्ध-मत—दिगंबरमत—जैनकी बातोंके शंकाका उत्तर, शंकर स्वामि—सप्तभंगीका खंडन और मंडन—सप्तनय, वगैरह हजारों बातोंका वर्णन है कदांतक लिखजाय.

महाराज ईस ग्रंथमें अपना ज्ञानका अमूल्य खजाना छोड गये हैं.

श्रीमाधवाचार्यप्रणीत.

सर्वदर्शन संग्रह ग्रंथ.

मी० मणीशंकर हरगोविंद भट्ट बी. ए. का किया अनुवाद (तरजुमा) पं० मणीलाल नभुभाई द्वावेदीका विवरण उपोदघात, चार्वाक, बौद्ध, आर्हत (जैन), रामानुज, पूर्ण प्रज्ञ, नकुल्याश पाशुपत, शैव, प्रत्यभिज्ञ, रसेश्वर, औलुक्य, अक्षपाद, जैमिनि, पाणिनि, सांख्य और पातंजल दर्शनोंका विस्तार-पूर्वक वर्णन.

किंमत रु. ५, जैन कॉन्फरन्सके शुभेच्छकको रु. ३-१२-०

हजारों स्वामीभाईके दर्शन—फोटोग्राफ—राजा दीनदयालकेखींचे हुवे, दूसरी जैन कॉन्फरन्सके पंजाब, रज-पूताना, भाटीआवाड, गुजरात, मुरत, दक्षिण, पूर्व और मध्य हिंदुस्थान, बंगाल वगैरह जगहके मुंबईमें पधार हुवे डेलीगेटों (प्रतिनिधी)के बड़े फोट, वॉलंटियरों और कमीटीके फोट—किंमत रुपये दो.

दूसरी कॉन्फरन्सके आगेवानके पांच फोट और जन्मचरित्र, एक आना.

श्रीमद् कमलविजय सूरि, महाराज, तीसरी कॉन्फरन्सके प्रेसीडेंट, चार जनरल सेक्रेटरी, चेरमेन, चार्फ सेक्रेटरी, राय बहादुर शोभांगमलजी ठाड़ीके फोट और जन्मचरित्र, दो आना.

अमृदचंद-पी० परमार.

नं. ५१२ पायधुणी, मुंबई

जैनकी तारीख.

जैन इतिहास नं० १ उर्दू. इसमें जैन मतकी तारीख है, अकलंक देव, भद्रबाहु, हनुमानादि-
का पुराजीवनचरित्र है गोमटस्वामिका हाल और पहाड़ोंके कुतबोंका पूरा तरजुमा है जिससे जैन मतकी
प्राचीनता साबित होती है. २१० बड़ो सुफोंपर उमदा छपा है कीमत ३.१. जैन इतिहास नं० २. अंग्रेजी.
इसमें बानर्षकी ग्यान्दान और हनुमानकाजीवन चरित्र है और महावीरस्वामीके वादकी जैनमतकी खुदा
सा तारीख है की० १२ इन किताबोंकी बहुतसे अखबारातमें तारीफ लिखी है.

JAIN ITIHÂS.

Jain itihâs No. 1., a History of Jain Religion in Urdu, containing
a Pattawali of Jain acharyas, full description of Gomat Swami situated
at Sharavan Belgul in Hussan district of Mysore State, and a full and
complete translation of the inscriptions on the mountains. is published
on superior paper and is ready for sale.. The book consists of 270 large
pages (Price Rs. 1 only). Jain itihâs No. 2. Life of Hanuman, with an
early History of the Kings of Bannar dynasty and, brief history of
Jainism after Mahabir Swami in English (Price only 2 as.).

Morning Post Delhi, Anluwalia Gazette, Bangbashi, Bharat
Mitra, Paisa Akhbar, Akhbari-Am, Police Advocate, Ittifag Taraqqi,
Imperial fortnightly, Jain Patrika, Atmanand Jain Patrika, Jain Mi-
ra, Jain Samachar &c. &c. have reviewed the above books very highly.

मिलनेका पना:—

पिरभूदयाल जैन,

त: तहसिलदार रिवाडी जिल्हा.

उडगाँव.

નહાવા તથા ધોવાના અનેક જાતના પવિત્ર સાબુઓ.

ધી હોલી સોપ મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની, કે જેના સાબુઓ ઘણા વ્યવ્થાય છે, તે ખાસ કરીને વાપરવા માટે ત્રીકોને જામાટે આગ્રહ કરવામાં આવે છે?

- (૧) આ સાબુઓ વિભાજીતી સાબુ સાથે બનાવટ, દેખાવ અને કિંમતમાં હરીફાઈ કરી શકે છે.
- (૨) ફીળ ઘણું વઢે છે અને ઘણા થોડા ઘસાય છે.
- (૩) કપડાં અને શરીરનો મેલ જડપથી કાપે છે.
- (૪) દર્શી મુગંધ મનોહર અને મધુર છે.
- (૫) આ સાબુઓ કેવળ પવિત્ર વસ્તુઓની બનાવટના છે. વઢી આ દેશી કારીગરી હોવાથી તેને ઉત્તેજન આપવું, એ દેશી બાંધવોની ખાસ ફરજ છે.

મુંબઈ જ્યાંતે મરાઠેલી સેન્ટ્રલ કોન્ફરન્સના પ્રમુખ તરફથી, ઘણા વૈદ્ય ડાક્ટરો તરફથી, દેશના કેટલાક ધર્મીચાર્યો અને આગેવાન પુરુષો તરફથી આ સાબુઓ માટે ઉત્તમ સર્ટીફિકેટો મળ્યાં છે.

જથાબંધ તથા છુટક મંગાલનારે નીચેના સરનામે લખીને પ્રાઈમરીસ્ટ મંગાવી જોવાની તસ્દી લેવા.

ધી હોલી સોપ મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની,

તારદેવ, યુનિવર્સિટીવાગ—મુંબઈ.

ખાસ સ્ત્રીઓ માટે

સુંદરી વિલાસ હેર ઑઈલ.

ઘણું મુલાસિક અને વાળને વધારનારું આ તેલ છે. આ તેલથી વાળ હમેશાં કાઢા રેશમ સરખા રહે છે. આ તેલ વાળને સફેદ થતા તથા खरता અટકાવે છે. કીંમત એક ચાટલીના છ આના.

વી. એલ. ગુપ્ત એન્ડ સન્સ,

ત્રાંબાકાંટા, પામરધુમી રોડ.

चिकागो प्रश्नोत्तर ।

कौन ऐसा होगा जो श्रीमन्महामुनिराज सूर्यश्वर श्री १००८ श्रीमद्विजयानन्द (श्रीआत्माराम) जी को न जानता हो ! उन्हीं महात्माका रचा हुआ 'पूर्वोक्त' नाम करके प्रश्नोत्तररूप भंडार हमने छपाया है । इस ग्रंथकी विशेष प्रशंसा लिखनी व्यर्थ है, क्योंकि ग्रंथकर्त्ताकी विद्वत्ता और न्यायनिपुणताका उदाहरण सर्वत्र बज रहा है, केवल इतनाही लिखा जाता है कि सन १८९३ में जब मीस्टर वीरचंद राव-वर्जा गांधी चिकागो (अमेरिका) का धर्मसमाजमें इन महात्माके प्रतिनिधी होकर गये थे, तब समय भी गांधीके कहनेसे तथा चिकागो धर्मसमाजकी प्रेरणासे इन महात्माने तत्त्वपुंजरूप यह ग्रंथ निर्माण किया। चिकागोनिमित्त और चिकागो के प्रश्नोत्तर इसमें होनेसे ग्रंथकर्त्ताने इसका नाम 'चिकागो प्रश्नोत्तर' रख्या । इसमें ईश्वर कर्त्ताका खंडन, अन्य मताविलंबियोंने कैसा २ ईश्वर माना है, जैना कैसा ईश्वर मानते हैं, कर्म क्या है, जीव कर्मका क्या संबंध है, आत्मामें ईश्वर होनेकी शक्ति है वा नहीं, जीव मोक्षपदसे पुनः संसारमें नहीं आता, पुनर्जन्मकी सिद्धि, ईश्वरकी भक्तिका फायदा, मूर्तिपूजन, मनुष्य और ईश्वरका क्या संबंध है, साधु और गृहस्थीका धर्म, धार्मिक और संसारिक जीवनके नातिपूर्वक लक्षण, इत्यादि अनेक अतीव उपयोगी विषयोंका समावेश इसमें किया है। ग्रंथकर्त्ताकी फोटो भी इसमें है। इतनी अपूर्वता होनेपर भी किंमत ३. १ है। हमारे यहांसे "श्रीआत्मानन्द जैन पत्रिका" प्रतिभास हिंदुस्तानी भाषामें प्रकट होता है। वार्षिक मूल्य ३. १ है।

जसवंतराय जैनी,

लाहोर.

दरेक जैन श्वेतांबर तथा दिगम्बर.

वेउने अवश्य राखवालायक.

श्रीभक्तामर स्तोत्र तथा श्रीकल्याण मंदिर स्तोत्र.

श्रीमन्मानतुंगाचार्य विरचित भक्तामर स्तोत्र मूल संस्कृत तथा ते नीचे गुजराती भाषामां कवितामां छे, अने तेनी नीचे हिंदुस्तानी गद्य भाषान्तर छे, तथा ते नीचे गुजराती सरळ नोट आपेला छे. बालबोध मोटा दार्पथा जाडा कागळ उपर छपावने पठु पाकुं छोटनुं सळंग नाखेलुं छे. हाल तेनी त्रीजो आवृत्ति बहार एडेली छे, ते तेना उपयोगापणानो खास पुरावो छे. वर्णाज थोडी प्रत शालक छे, ताकी दायी मंगावो. किंमत चार आना, पोष्टेज जुदु.

उपरना जेवुंज कल्याणमंदिर स्तोत्रनुं पुस्तक पण तैयार छे. तेनी विजा आवृत्ति बहार पडेली छे. ते पण गुजराती कवितामां तथा गुजराती गद्य भाषान्तर अने नोट साथे बालबोध दार्पथा छपावेलुं छे. किंमत चार आना, पोष्टेज जुदु.

उपरनां वेउ पुस्तको गुजरात उपरांत आखा हिंदुस्तानमां उपयोगमां आदे एवांछे, केम के ते बालबोध (देवनागरी) लिपिमां छपावेलुं छे.

प्रसिद्ध कर्त्ता

हरजीवन रायचंद शाह.

मु०, आमोद. जि० भरुच.

જૈન ભાઈઓને સુરા સ્વર.

પૂજા કરવા સૌંદર્યના મોટા બ્રાસ-કેસરની ઘાંટીઓ, કેસર વગેરે રાસવાની સાદા તેમજ નક-શાની દાઢીઓ, શ્રી સિંધવક્રજાના ગદ્દા, ચમરની ઢાંટીઓ, ઠવળાં અને નવકારવાળી સરવે હમારે ત્યાં બને છે, અને દરેક જાતના ચાંદી, સોના અને સ્વેરાતના મનપસંદ ઘરેણાં રૂ. ૫ પાંચથી રૂ. ૫,૦૦૦) પાંચ હજારની કિંમત સુધીના તૈયાર રહે છે, તેમજ ટુંક વસ્તુમાં બનાવવામાં આવે છે.

રામજી ભગવાન એન્ડ બ્રધર્સ, સ્વેરીઓ.

મુલ્લી જોડા કાપડ માર્કીટ સામે નંબર ૨૦૯ શેઠ મેમણસ્ટ્રીટ, ટેલીફોન નં. ૫૬૪.

ચાંદીનો સઘળો સામાન-સાદો તેમજ નકશાનો તથા ચંદન, હેડા, લાકડા, હાથ પગના દાગાના, ચરણગારની તેમજ તર્વા નવાઈની હજારો રીઝો તૈયાર રાખ્યા છે. ભાવ બહુજ મધ્યમ છે.

સઘળું સ્વેરાત-હીરા, મોતી, માણેક, કુટુંક તેમજ જથાવંધ મલ્લે.

ચોરસો સોના તેમજ ગોળાના સઘળા જાતના દાગાના ખેવાકે, હાથની વંગડી, કડાં, ટ્રેસેટ, સાંકળી, કાનની કુટી, ઈર્સ, લવિંગીયાં, કંદોરા, પટ્ટા, ગળાની કંટી, સાંકળી, નેકલેસ, બ્રુચ, ચંદન, ઘડાયાલના હેડા, લાકડા, ચામ, જાતજાતની વીંટીઓ.

અંગ્રેજી કારીગરીના શોખીનો મટે

બહુજ ઉમદા અને જાણજગતી પાંચસવાળાં સ્વેરાતનાં નક્શા, નેકલેસ, સુવર્ણ, પાન, લાકડા, ચામ, વીંટી, વંગડી, હેડા, સાંકળીઓ, છત્રી મુકવાના બ્રુચ, રૂપાદિ.

• હજારો સ્વાત્રી કરી ગયાં છે, તમો પણ એક વસ્તુ
• અજાણી સ્વાત્રી કરો.

ચાંદીના પલ્લાવરપાટ, ચાહેના કપ, રકાર્યા, ટીસેટ, માનપત્ર મુકવાના દાઢી, કુંડાઓ, સોનાર કેસ, કાંડેસ, રમકડાં, વકલ, ગ્લાસ, છત્રીના ફેમ, લાકડાનાં સોળાંઓ, પાનનાં પેટી, ચંદાઓ, કલમ, ગુણવદાની, મુરમાદાની, પ્રાર્થના કપ પેટી વગેરે.

• બહાર ગામનો માલ વી. પી. થી રવાને કરવામાં આવે છે.

जैनग्रन्थरत्नाकर.

इस नामका हमारे यहांसे मासिकपुस्तक प्रकाशित होता है. प्रत्येक अंकमें ८० अथवा १२८ पृष्ठ रहते हैं. जिसमें प्रथमानुयोग, कारणानुयोग, चरणानुयोग, द्रव्यानुयोगके सिवाय नाटक, चंपू, काव्य, अलंकारादि प्राचीन जैनग्रन्थ मूल सटीक तथा हिन्दीभाषान्तरसहित क्रमसे छपानेकी योजना की है. वर्तमानमें इसके ६ अंकोंमें ब्रह्मविलास, दौलतविलास, आतपरीक्षा, आतमीमांसा, स्वामिकार्तिकेयानुप्रेक्षा संस्कृत छाया और हिन्दीभाषासहित तथा रत्नकरंडश्रावकाचार सान्वयार्थ छपा है. सातवेंमें आतनिर्णय, अकलंकस्तोत्र, ८ वें और नवमेंमें बनारसीविलास छप रहा है: तत्पश्चात् ज्ञानार्णव (योगार्णव) आदि सर्व प्रकारके प्राचीन जैनग्रन्थरूपी रत्नप्रकाशित होते रहेंगे. मूल्य १२ अंकोंका ४।७ रु. डांक खर्च ॥७७ है. जैनपाठशाला, जैनलायब्रेरी, जैनसभा व जैनीमात्रको ५७ रु. वर्षके खर्च करके यह अभूतपूर्व पुस्तक अवश्य ही मगाना चाहिये. नमूना देखना होंतो दो अंकोंका २०४ पृष्ठका पुष्ठाबंध स्वामिकार्तिकेयानुप्रेक्षा मगाकर देखलें.

हिन्दीभाषा वा भाषासहित जैनग्रन्थ.

ब्रह्मविलास ६७ अंकोंका संग्रह	१॥७
दौलतविलास छहढाला. पद भजनादि	॥७
स्वामिकार्तिकेयानुप्रेक्षा सं. छाया भा. टी.	१॥७
रत्नकरंडश्रावकाचार अन्वय अर्थ सह	॥७
द्रव्यसंग्रह अन्वय हिन्दी मराठी सहित	॥७
उपदेशमिद्धान्तरत्नमाला हिन्दीमराठी टी.	॥७
भाषाजिनसहस्रनाम बनारसीदासकृत	॥७
सूक्तमुक्तावली (सिंदूरप्रकरण) सं भा. दोनों	॥७
बनारसीविलास, छपता है	१॥७
जैनबालबोधक प्रथम भाग	॥७
बालबोध सं० व्याकरण हिन्दीमें	॥७
दर्पातिमुखसाधन प्रथम भाग	॥७
मोक्षमार्गप्रकाश भाषा टोडरमलजीकृत	२॥७
आत्मानुशासन भाषासहित	॥७
पार्श्वपुराणभाषाकविता भूदरजीसकृत	१॥७
जिनदत्तचरित्र चौपईबंध	१॥७
चर्चाशतक भाषाटीकासहित	१॥७
पद्मपुराणजी (जैनरामायण) बहुत बड़ा	॥७
श्रीपालचरित्र चौपईबंध	१॥७
विवाहपद्धति भाषाटीकासहित	॥७
वर्षप्रबोध (जैनाचार्यकृत ज्योतिष) भा० टी.	॥७
धर्मपरिक्षा भाषाटीकासहित	१॥७
जैनधर्माभूतसार दूसरा भाग.	॥७

संस्कृत और संस्कृत टीकासहित जैनग्रन्थ.

न्यायदीपिका संस्कृतगद्य पुष्ठासहित	॥७
सर्वार्थसिद्धितत्त्वार्थसूत्रका टीका पूज्य-	
पादस्वार्माकृत	२॥७
प्रमेयरत्नमाला परीक्षामुखकी लघुटीका	॥७
यशस्तिलकचम्पू श्रुतासागरी टीकास-	
हित प्रथम भाग	३॥७
यशस्तिलकचम्पू द्वितीय भाग	२॥७
द्विसंधानमहाकाव्य सटीक धनंजयकृत	१॥७
धर्मशर्माभ्युदय महाकाव्य हरिश्चन्द्रकृत	॥७
चन्द्रप्रभचरित महाकाव्य वीरनांदकृत	॥७
मुभापितरत्नसंदीह अमिनगत्याचार्यकृत	॥७
वाग्भट्टालंकार सटीक वाग्भट्टकृत	॥७
काव्यानुशासन	॥७
नेमनर्षणकाव्य मूल	॥७
काव्यानुशासनसटीक हेमचन्द्राचार्यकृत	२॥७
तिरुक्रमंजरी गद्यमय धनपालकविकृत	२॥७
गद्योपनिषत्तामणि वार्दाभसिंहसूरिविरचित	॥७
क्षत्रचूडामणिकाव्य	॥७
काव्यमालासप्तमगुच्छक २३ स्तो० सं०	॥७
नीतिवाक्यामृत सोमदेवकृत	॥७
जैननित्यपाठसंग्रह—भक्तामर, सूत्रादि	
१६ पाठका रेशमी गुटका	॥७
क्षेमभंगितरंगिणी मूल ॥७ भाषाटी० सं०	॥७
स्याद्वादमंजरीसटीक हेमचन्द्राचार्यकृत	॥७
ताजिकसारज्योतिषसटीक, हारेभद्रसूक्त	॥७

पद्मालाल जैन.

मालिक—जैनग्रन्थरत्नाकरकार्यालय.

पो० गिरगांव, बन्वई.

